

የግእዝ ቅኔያት

የስነ ጥበብ ቅርስ

LAPSLEY/BROOKS FOUNDATION, INC.
1701 N. GREENVILLE AVE. ST. 810
DALLAS, TEXAS 75081, USA

ሁለተኛ ክፍል

ንባቡ ከነትርጓሜው

-- *Ex Libris* --
B. N. Lapsley
375 Willow Wood
Murphy, Texas 75094

ከአ.ትዮጵያ ቋንቋዎች አካደሚካ
ባህልና ስፖርት ጉዳይ ሚኒስቴር

መፅሃፉን በከፊልም ሆነ በሙሉ ለማሳተም
መብቱ የኢትዮጵያ ቋንቋዎች አካዴሚ ነው

ክፍል ሁለት መጀመሪያ እትም 1984

ዝግጅት :

አለቃ አፈወርቅ ዘውዴ፤
በትርጉማ፤ ምስጢራና ትረካ

ቀፀላ መንግስቱ
ዝግጅትና ቅንብር

መልክአ ክርስቶስ ነቢዩ
በግእዝና አማርኛ ታይተ ሰራ

ክንፈርግብ አታለል
እርግትና ህትመት ክትትል፤

መታሰቢያነቱ

ለመንግስቱ ለማና ለቀፀላ መንግስቱ

ብርሃና ሰላም ግተጊያ ዪት
አፋላ አበባ

መግቢያ

የግእዝ ቅጂያት ከነትርጉማቸው

የባለቅጂዎች አጫጭር የህይወት ታሪክ

የባለቅጂዎቹ ስም ከነትርጉማቸው ተራ ቁጥር ጋር

ገፅ

5

7

389

መግቢያ

የዚህ መጽሀፍ አንደኛ ክፍል በ1980 አ.ም ታትሞ ለህዝብ መቀረቡ ይታወቃል። የመፅሀፉ መታተም ዋና አላማ ዘመናዊ ትምህርት ያላቸውን አንባብያንን ከግእዝ ቅጂ ቅርስ ጋር ማስተዋወቅና ደረጃ በደረጃ ማለማመድ መሆኑ በዚህ በአንደኛው ክፍል መግቢያ ላይ ተገልጧል።

በዚሁ መሰረት አንደኛው ክፍል

1. ለዘመናውያን የስነ ግጥም ደራስያን ከሙያው አንፃር የቅጂን ቴክኒክና መንገድ በመመርመር አያሌ ቁም ነገሮችን አስጨብጧል።

2. የሀገራችንን ባህላዊ ቅርሶች ለአዲሱ ትውልድ ማስተላለፍ በባህል እድገት መስክ ከፍተኛ አስተዋፅኦ አድርጓል።

3. የመፅሀፉ መታተምና መሰራጨት ለስነ ግጥማችን እድገት አጋዥ ሆኗል።

4. ወጣቱን ትውልድ የሀገሩን የስነ ግጥም ቅርስ ገንዘቡ አድርጎ ዘመናዊውን ከጥንታዊው ጋር ለማገናዘብና ለማዛመድ አስችሏል።

ስለዚህ በዚሁ መፅሀፍ መግቢያ ላይ እንደተገለፀው ጌኛውን ክፍል “የግእዝ ቅጂ የስነ ጥበብ ቅርስ” መፅሀፍ አዘጋጅተን ለህትመት አቅርበናል። ወደፊትም አቀም በፈቀደ መጠን ጓኛው ክፍል የሚቀጥል መሆኑን ለመግለፅ እንወዳለን።

የግእዝ ቅጂ ተተርጉሞ በዘመናዊ የስነ ፅሁፍ ስልት ተዘጋጅቶ ተቀናጅቶና ተቀናብሮ መቀረብ ለልሳነ ግእዝ እንግዳ የሆኑ አንባብያንን ከቋንቋውና ከስነ ፅሁፉ ጋር ለማስተዋወቅ የሚጠቅም ነው። ለደራስያን የቅጂ ጥበብን፣ ለቋንቋ ባለሙያዎችም ለስያሜ ስራ የሚያገለግሉ ቃላትን እንደሚያበረክት ታምናበታል።

በተጨማሪም መፅሀፉ የግእዝ ቅጂን በነፃ በማስተማር፣ ይህ ታላቅ የቋንቋና የስነ ፅሁፍ ቅርስ ከትውልድ ወደትውልድ ሲተላለፍ መጥቶ ከእኛ ደርሶ ታትሞ ለህዝብ እንዲቀርብ ከፍተኛ ጥረት ላደረጉ ሊትዮጵያውያን ሊቃውንት ታሪክ የመታሰቢያ ዛውልት ነው።

ከዚህ ላይ አቶ መንግስቱ ለማና አቶ ቀፀላ መንግስቱ ታላቅ ምሳሌዎች ሊሆኑ ይችላሉ። ሁለቱም ዛሬ በህይወት የሉም።

1. አቶ መንግስቱ ለማ የዚህ መፅሀፍ አንደኛ ክፍል
 ሀ.ክፊቱ የተገረጡትን ልዩ ልዩ መሰናክሎች አልፎ ለህትመት እንዲበቃ
 ያላቋረጠ ጥረት አድርገዋል።
 ለ.የቀኔውን ተርጉም አንባብያን በቀላል ዘዴ እንዲረዱት ዘመናዊ
 የአተረጓጎም ዘዴን የያዘ መመሪያ አውጥተዋል።
 ሐ.መፅሀፉ ዘመናዊ የሰነፅ ፅሁፍ ስልተና አሰራር እንዲኖረው የቀርብ
 ክትትል በማድረግና መመሪያ በመስጠት ታሪክ ሊረሳው የማይችል
 ስራ ሰርተው አልፈዋል።
 2. አቶ ቀፀላ መንግስቱ ለአንደኛውና ለዚህ ለሁለተኛው ክፍል
 ሀ.በተረካቸውና በምስጢራቸው ለዘመኑ ተውልዶ የሚጠቀሙትን
 ቀኔያት በመምረጥ
 ለ.ዋቢ መፃህፍትን በማሰባሰብ
 ሐ.ግለሰብና አማርኛው ትክክለኛ ተርጉም መያዛቸውን በማገናዘብ፤
 መ.መፅሀፉ ዘመናዊ የሰነፅ ፅሁፍ ውበት እንዲኖረው አድርጎ በማዘጋጀት
 ትና በማቀናበር የነበራቸውን የሰነፅ ፅሁፍ ችሎታ ለተውልዶ ተተው
 አልፈዋል።
 እንዲያውም ይህንን ሁለተኛውን ክፍል ህይወታቸው ልታልፍ
 የሰድስት ሰአት ጊዜ ብቻ እስክሚቀራት ድረስ በቢርላቸው ሆነው
 በማዘጋጀት ከፍተኛ የሰራ ፍቅር የነበራቸው ምሁር መሆናቸውን
 በተገባር ለስመስክረዋል።
 ስለዚህ ይህ ሁለተኛ ክፍል መታሰቢያነቱ ለአቶ መንግስቱ ለማና
 ለአቶ ቀፀላ መንግስቱ ዳንኢል እንዲሆን አድርገናል።

የኢትዮጵያ ቋንቋዎች ለካደሚ

1. ግለሀ ጉባኤ ቃና ስ
 ዘንብረ ሰላሴ ክንፉ (መምህር ፡ ዘኤልያስ)
 አድጎነት ዕዕ እምተወክሮ ዝናም ክግሃ ፡
 ዙላ አንስተ እለ አጽለላ ታሕቴሃ ።

ትርጉም

እንጨት እንደርሷ ዝናብን ከሙቀበል
 ከበታቿ ያረፉትን ሴቶች ሁሉ አዳነች ።

ምስጢር

እንጨት (ዛፍ) በእርሷ ላይ የሚዘንበው ዝናብ እንዳይዘንብባቸው
 መንገዶችን እንደምታድናቸው በእንጨት የተመሰለች ቅድስት ማርያ
 ምም በዝናብ የተመሰለውን የእግዚአብሔርን ቃል ወለደች ። ሌሎች
 ሴቶች ግን እንደርሷ ሊወልዱት አልቻሉም በማለት ባለቅኔው አመስጥረ
 ዋል ። ታሪኩ በ1980 አ.ም. በታተመው በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 35
 —36 ተተርጉሏል ።

2. ዘእምላኪየ ስ
 ዘጥፋነህ (አሊቃ ፡ ዘቦታ ኪዳን ምህረት)
 ነሢአኪ ሣዕረ ምግብ አፋኪ በሊሐ
 መርድዕ ዕዋለ እድግት ኢትንበረ በሀ ፡
 አኮኑ ይትመዋዕ በምግብ አፋኪ ጽርጎ ።

ትርጉም

የአሁያ ውርንጫ በሃ እንዳትኖሪ
 የአፍሽ ምግብ የሆነ ሳርን ይዘሽ ጨሽትን ተግሪ ፤
 በአፍሽ ምግብ ሳር ጠላት! ሃ ይሸነፋልና ።

ምስጢር

ፊደል ቀጣሪ ልጅ ፊደሎቹን አላይ (አላጠና) ስትል መምህሯ
 “ሁልጊዜ ሃ ስትዩ እንዳትኖሪ በሳር የየፊደሉን እግር እግሩን እየነካሽ

ልብ ብለሽ ተማሪ” ይላታል ። እንዲሁም ባለቅኔው የአህያ ምግብ ሳር መሆኑንና ጨካኝቷም” ሃ ፡ ሃ ፡ ሃ ...” መሆኑን በልጇቱ ትምህርት አንፃር አስረድተዋል ።

3. ሥላሴ (85) አ

ዘንሉ (ቄስ ገበዝ ፡ ዘዲማ)

ለሳኦል ይላህም

ሳሙኤል ሐረ ፍና ንዘን ፤

ውእቱ ሳኦል መሲሑ እስመ ኢኮነ መሲሐ

ወመፍትሔ ከማሁ ከመ ትግበር ላሐ

ለደብረ ድማኅ ቤትክ ሰማዕተ ዝየ ወከሃ ፤

ሀየንተ ዘወርቅ ቀጸላሃ

አምጣኅ ብርሀት ወዕኦ ላዕሌሃ

ወድማኅ ኢኮነት ድማኅ ።

ትርጉም

ለሳኦል ያለቅበለት ዘንድ

ሳሙኤል የአዘንን መንገድ ሄደ ፤

ርሱው ንጉሱ ሳኦል ንጉስ አልሆነምና ።

የዚህና የዚያ ሰማእት ጊዮርጊስ ፤ ለዲማ ደብር ቤትህ እንደርሱው

ልቅሶን ታደርግ ዘንድ ተገቢ ነው ፤

በወርቅ ቀፀላዋ ፈንታ በራነት በርሷ ላይ ወጥቷልና ፤

ዲማም (አናትም) ዲማ አልሆነችምና ።

ምስጢር

አምላክ የእስራኤል ንጉስ ሳኦልን ሲንቀውና ሲጥሰው ተብቶ ያነገሰው ነቢይ ሳሙኤል እንዳዘነለት ቅዱስ ጊዮርጊስም በስሙ ለተሰራችው ለደብረ ድማህ ቤተ ክርስቲያን ማዘን ይገባዋል ። ሳኦል ከመንግስቱ እንደወረደ የደብረ ድማህ ድማህ ቤተ ክርስቲያንም ቅፈኛ የሆነውን ገጠር ማስገበሯ ቀረ ። መሃል ራስ በራስ ጠጉር እንደምትከበር በመሃል ራስ የተሰየመችው ፤ የቅዱስ ጊዮርጊስም ቤተ ክርስቲያን የሚገኝባት ዲማ በደብርነቷ የምትከበረው ቅፈኛ በሆነው በገጠሩ ብዛት ነበር ። የገጠሩ

ቅፈኛ ከቀረ ግን በደብርነቷ መከበርን አታገኝም ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

ታሪክ

የእስራኤል መስፍንና ነቢይ የነበረው ሳሙኤል ከነገደ ብንያም የተወለደ የቄስ ልጅ ሳኦልን በእግዚአብሄር ትእዛዝ ቀብቶ በእስራኤል ላይ አነገሰው ። ሳኦል ግን የእግዚአብሄርን ትእዛዝ በየጊዜው በመጣሉና የሳሙኤልንም ምክር ባለመቀበሉ እግዚአብሄር የንጉሱን ስልጣኑን ከነገደ ይሁዳ ለተወለደ ለዳዊት ሰጠበት ። ሳሙኤልም ቀብቶ ያነገሰው የእስራኤል ንጉስ ሳኦል ሃጢአተኛ በመሆኑ ስለእርሱ አልቅፏል (1ሳሙ. 8—15) ።

ራስ አሊ ኀጃምን ወረው ሲያስገብሩና ሲገዙ የኀጃም ባላባት የሆኑት የሃይሉ ዮሴፌቅ ልጅ ደጃች ብሩ ለራስ አሊ ሊታጠቁ ስላልፈቀዱ ሶማ ከተባለው አምባ ውስጥ ገቡ ። እዚያ ሆነው በሶማ አካባቢ ያለውን የደብረ ድማህን ቅፈኛ ጨምረው የገጠሩን ህዝብ ያስገብሩ ጀመር ። ከዚያ በፊት የደብር ቅፈኛ የሆኑት ገጠኖች ለዚያው ለደብራቸው ይገብሩ ነበር እንጂ ለመሳፍንነትና ለመኳንንት አይታዘዙም ነበር ። ስለዚህም “ደብሩ ተደፈረብን ፤ ደብርህን አስክብር” ሲሉ የዲማ ተወላጅ የሆኑት ቄስ ገበዝ ንሉ ለሰማእቱ ለቅዱስ ጊዮርጊስ ይህን ቅኔ አበርክተዋል ።

4. ሥላሴ (283) አ

ቶማስ ሐዋርያ

ወቶማስ ሊቅ አመ ወረዱ

ለጸቢት በደርግ ባሕረ ተመትሮ ስሩሐ

ቶማስ አሐዱ ግርማዝ ኢፈርሀ ፤

ለኀዲገ እግር ወእድ እስመ አልጸቀ ወበጽሐ ፤

ካልኡስ ቶማስ ኢተበውሐ

ላዕለ ግብረ ጸቢት በዝየ ወበከሃ ፤

እስመ ዓዲ መስነቅቶ ኢፈትሐ ።

ትርጉም

በፊ ባህር/መቄረጥን
በአንድነት ለመዋኘት
ሃዋርያ ተግስና ሊት ተግስ በወረዱ ጊዜ
አንዱ ተግስ የዚህ ገርግን አልፈራም !
እጅንና እግርን ለመጣል ፈፅሞ ደርሷልና !
በዚህና በዚያ ለመዋኘት ስራ ግን
ሁለተኛው ተግስ አልሰለጠነም !
ገና አትግዳውን አልፈታምና ።

ምስጢር

ሁለት ጓደኞች ለውሃ ዋና ወደወንዝ ወርደው ሲጥኙ አንዱ ጓደኛ
ዋናውን ሲለግመደው እጁን ጣለ ይዳላል ። የመርአስ ኤሊስ ቆዳስ
ተግስም በሰማእትነት ሲበቃይ እጁንም እጉንም ተቆረጠ ። ደግሞ
ሁለተኛው ጓደኛ ዋና እስኪለግመድ አትግዳውን ከወገቡ አይፈታም ።
የሀንደኬው ሃዋርያ ዲዲሞስ የሚባለው ተግስ እንደበግ ተገፍፎ አትግዳ
የሆነ ቆዳውን ከአሸዋ ጋር ተሸከመ በግለት ባለቅኔው የሰማእታትን
ስቃይ ፅናት በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገጽ 52 ተተርጎሟል ።

5. አጭር ዘይእዚ (306) አ

ጽጌ ለወይን ታስተፈሥሐ ፡

ወመንግሥተ ዮሐንስ ወይን ለዓለመ ጽልመት ከግሃ ።

ትርጉም

አበባ አይንን ታስደስታለች !
የዮሃንስ መንግስት/ወይንም የጨለማ አለምን እንደርሷ ታስደስታ
ለች።

ምስጢር

አበባዪቱ በወይንቱ ላይ ፈክታ ስትቃይ ወይንቱም በአበባዪቱ
አስደላች ሆና ትታያለች ። ባለቅኔውም የአፄ ዮሃንስ መንግስት

በድንቁርና ውስጥ የነበረችውን አለም አሰለጠናት በግለት ለአፄ
ዮሃንስ ዘመን መንግስት ያላቸውን አስተያየት በቅኔያቸው አመስጥረ
ዋል ።

6. መወድስ (98)ገ

ዘወልደ ጊዮርጊስ (ሊቀ ጠበብት)

ገብረ ሥላሴ ፈድፈደ ፍድፋዴ ሕግግ
ለዘወሀብከኒ ምድር ወኢጥዕየት እምደጃሃ ፤
አምጣን ሰናፔ ትመስል መንግሥተ ሰማያት ሰፍሐ
ወዲናር ቆማ የአክል እራጋ ፤
ወእክለ ሲሳይ ኢታበቁል
ገዳፍያነ ሐብል ሕዝብ እስመ ሐፋ ላፅሌሃ ።
ይትርፍሰ ዘነገርኩክ ሕግመ ዚአሃ
ኮነት እብኑ አፍአ ብእሲተ ሎጥ ዙለንታሃ ፤
ወበዛ መሬት ከመ ኢይግበር ፍሥሐ
በምርዋጽ አፍራስ ተቀብረት ራሔል ጽነፈሃ ።

ትርጉም

ገብረ ሰላሴ! የሰጠኸኝ ምድር የባሽታዋ
ብዛት በረከተ ፡ ከበሽታዋም አልዳነችም ፡
መንግስተ ሰማይ/ስፋቷ ሰናፍቄን ትመስላለችና ፡
አላድ/ቁመቷም መዳፍ ያህላልና ፡
የምግብ እህልንም አታበቅልም
ቀላድ (ገመድ) ጣዮች ህዝብ በርሷ ላይ ስለሄዱ ።
የነገርኩህስ በሽታዋ ይቅርና
የሎጥ ሚስት ሁለንተናዋ የውጭ ድንጋይን ሆነች ፡
በዚችም መሬት ደስታን እንዳላደርግ
ራሄል ዳርቻዋ በፈረሶች መሮሚ ተቀበረች ።

ምስጢር

በሽታዋ እየጠናባት የሄደ ሴት የቅርብ ዘመዶቿን ተስፋ እንደምታስ
ቆርጥ ፀሀፊ ትእዛዝ ገብረ ሰላሴ ለባለቅኔው የሰጧቸው መሬትም

ተውሳካም ሆነች፤ ከዘረ ቆርጥምነቷ አልወጣችም። መንግስተ ሰማይ በሰናፍጭ ቅንጣት እንደምትመሰል የባለቅኔው መሬት ስፋት እንዲሁ ጠበበች። የብር አላድ እንደ መሀል እጅ ጠባብ እንደሆነች የባለቅኔው የመሬት መጠንም ትንሽ ሆነ። የህዝብ መመላለሻ የሆነ መሬትም (አውራ መንገድ) እህል እንደማያበቅል ቀላድ የሚጥሉ ሰዎች የለኳት መሬት ለእህል የማትሆን ናት። የሎጥ ሚስት የጨው ሃውልት እንደሆነች የባለቅኔው መሬት ድንጋያማ ሆነች። ራሄልም በፈረሶች መራወጫ እንደተቀበረች ድንበሯ የፈረሶች መጋለቢያ ነው በማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

ታሪክ

ባለቅኔው ለፀሀፌ ትእዛዝ ገብረ ስላሴ ይህን መወድስ ያበረከቷቸው የተሰጣቸው መሬት የማይጠቅም መሆኑን በቅኔያቸው ምስጢር አስገንዝበው ሌላ አንድ ጋሻ መሬት እንዲሰጣቸው የፈለጉ ይመስላል።

ያእቆብ ከሴኬም ምድር ወደቤቴል እንዲወጣ እግዚአብሔር በነገረው ጊዜ ወደቤቴል ሄደ። ከቤቴልም ተነስቶ ወደኤፍራታ ሊደርስ ጥቂት ሲቀረው ሚስቱ ራሄልን ምጥ ያዛትና በወሊድ ሞተች። ስለዚህም ወደ ኤፍራታ በምትወስድ በቤተ ልሄም መንገድ ዳር ቀበሯት። ያእቆብም በመቃብሯ ላይ ሀውልት አቆመ። የግእዙ መፅሃፍ መቃብሯን “በምርዋፀ አፍራስ፤ በፈረስ መፎጫ” ስላለው ባለቅኔው” በምርዋፀ አፍራስ” በማለት ተቀኝተዋል። (ዘፍ. 35፡1—21)

7. ግእዝ ክብር ይእቲ (7)ን

ዘሀብቴ (ደብተራ፡ ዘሽንኩርት ሚካኤል)

ንሕለወ አብ በግማደ ሥጋ ኤልያስሀ

ወበአሐዱ በግዕ አብርሃምሃ መሢሐ፡

እመሰ ነቤን መክሊተ ፍቅሩ አርብሐ።

ወልዶ አምሕክ፡ ለቤዛ ዙልን እስመ ጠብሐ።

ትርጉም

አብ በስጋ ቁራጭ ኤልያስን ሸነገለ

በአንድ በግም ሹም /አብርሃምን ሸነገለ፡

በእኛ ዘንድ ግን ፍቅሩ/ወርቅን ባረባ ጊዜ
ለልጁ አላዘነም፤ ለሁላችን ቤዛ አርዷልና።

ምስጢር

አንዳንድ ሃብታም ድሃውን እንግዳ ትንሽ ስጋ አቅምሶ ይሸኘዋል፤ የተሾመ ሃብታም እንግዳ ሲመጣበት ደግሞ የበግ ሙክት አርዶ ያስተናግደዋል። እግዚአብሔር አብም ለነቢይ ኤልያስ በቁራ አመላላሽነት የመገበው ስጋ ለሌላው አልተረፈም፤ ለይስሃቅ ቤዛ ሊሆን ለአብርሃም የወረደለት በግም ቤዛነቱ ለይስሃቅ ብቻ ሆኖ ቀረ። ቸር ሃብታም የልብ ወዳጁን በየጊዜው እየጠራ እንደሚጋብዘው የእግዚአብሔር አብም የባህርይ ልጁ ክርስቶስ የሰጠን ስጋና ደም ለሁሉም የዘላለም ህይወት ናቸው። እግዚአብሔር አብ አብርሃምንና ኤልያስን ከመውደዱ ይልቅ እኛን ሁዋለኞችን መውደዱ በለጠ ይላሉ ባለቅኔው።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 88 ተተርጓል።

8. ዋዜማ ስ

ዘተዋነይ

የአምን ወይገኒ

ዙሉ ዓለም በዘፈጠረ ለሊሁ

ብዙኃን እንዘ ይገንዩ ይስግዱ ቅድሚሁ፤

ለነጽሮ ዝኒ ነገር ከመ እስራኤል ይፍርሁ

ሙሴ ፈጠረ ፈጣሪሁ

ወፈጣሪ ፈጠረ ኪያሁ።

ትርጉም

አለም ሁሉ

ብዙዎች እየተገዙ በፊቱ ይሰግዱ ዘንድ

እርሱ ራሱ በፈለሰፈው ያምናል ይገዛልም፤

ይህንም ነገር ለመመልከት እስራኤል ይፈሩ ዘንድ ሙሴ ፈጣሪውን

ፈለሰፈ (ወደደ)

ፈጣሪም እርሱን ፈጠረ (ወደደ)።

ምስጢር

የኦርቶዶክስ እምነት ተከታዮች በእል እየሳሉና ታቦት እየቀረፁ ስለሉንና ታቦቱን የፈጣሪያቸው አምልኮትና ፍቅር መግለጫ፤ እንደፎቶ ግራፍ ግስታወሻ ያደርጋሉ። ነቢይ ሙሴም “እገሌ ቅኔ ፈጣሪ ነው” እንደሚባል ፈጣሪውን በልቡ ምርምር ግወቁን፤ ፈጣሪውም የሙሴን ታማኝነት ግረጋገጡን በመግለጥ የቅኔ አባት ተዋነይ ቅኔውን አመስጥሯል።

9. ዋዜማ/ገ

ወልደ አብ ይፈውሶ

ጽዋዐ ወርቁ ምሉዐ እንዘ ይክው ላዕሌሁ

ለነዳይ ብእሲ ዘየብሰት እዲሁ፤

ወአመ በንባብ ፈጠረ ዓለመ ትርጓሜ ለሊሁ

ይፀዕቁ ሕዝብ ይስምው በጉባኤሁ

ምገሰ ቃሉ ወጣዕመ ነገሩ ወሣዕሣዐ አፋሁ።

ትርጉም

ወልደ አብ

የወርቁ ጽዋን በላዩ ላይ እያፈሰሰ

እጁ የደረቀች ድሃ ሰውን ይፈውሰዋል፤

ትርጓሜ/አለምንም በንግግር እርሱ በፈጠረ ጊዜ

የቃሉን ምገስና የንግግሩን ጣእም የአፋንም ቅልጥፍና በጉባኤው ይሰሙ ዘንድ ህዝቡ ይጨናነቃሉ።

ምስጢር

የታመመ ሰው በካህን ፀሎት በተቀደሰ ፀበል በመጠመቅ እንደሚፈወስ ወልደአብ የተባሉት የጎንደር ሊቅ ድሃውን ሰው በመጠጥ አረኩት። አምላክ አለምን በመናገር እንደፈጠረ ሊቁ መምህር ወልደአብም የመፃህፍትን እንድምታ ትርጓሜ ፈለሰፉ ይላሉ ባለቅኔው። በዚህም ላይ ኢየሱስ በአይሁድ ምክራብ ገብቶ ሊሰብክ የአይሁድ ሊቃውንት እንዳደነቁትና ህዝቡም ትምህርቱን ለመስማት

እንደተጋፉ የአለቃ ወልደ አብ ጉባኤ ሰፍቶ ለህዝቡ ተዳረሰ። የአተረጓጉግቸውም ስልትና የተሰጣቸው ሃብተ ምስጢር አስገራሚ ሆኑ ግለት በቅኔው ተመስጥሯል።

ታሪክ

አለቃ ወልደ ሰብ በጣም ቸር ስለነበሩና የመፃህፍትን እንድምታ ትርጓሜ በጎንደር ስላስፋፉ ከደቀ መዛሙርታቸው አንዱ ቸርታቸው ነና የትርጓሜ ስጦታቸውን በዚህ ዋዜማ ቅኔ ገልጧል።

10. ዋዜማ(14)አ

ለኢየሱስ በፋሲካሁ

እለ አልህምተ ሦዑ ወአባግዐ ዘጠብሐ

ኢያትረፉ ለሣኒታሁ ወበልዕዎ አሜሁ፤

በግዐ ፋሲካነሰ እንዘ አሐዱ ለሊሁ

የም ይትበላዕ ዙለንታሁ

ወጊሠመ ይትረከብ ከግሁ።

ትርጉም

በኢየሱስ ፋሲካ

በሬዎችንና በጎችን ያረዱ ሰዎች

ለማግስቱ አላተረፉም በዚያው ጊዜም በሉት፤

የፋሲካችን በግ ግን እንድ ሲሆን

ሁለንተናው ዛሬ ይበላል፤

በነጋውም እንደዚያው ይገኛል።

ምስጢር

የኢትዮጵያ ፋሲካ ምንም ታላቅ ቢሆን የተሰውት (የታረዱት) በሬዎችና በጎች ብዙዎች ሲሆኑ፤ በአንድ ቀን ተጨርሰው ተበሉ እንጂ እንደብዛታቸው ስጋቸው አልተትረፈረፈም ነበር፤ የእኛ የፋሲካችን በግ እግዚአብሔር ወልድ ግን እንድ ሲሆን ስጋው ዛሬም ነገም ይገኛል።

ከአለም መፈጠር በፊት ከአብ በባህርይ ተወልዶ ከአለም መፈጠር በሁዋላ ከድንግል ማርያም በስጋ ሲወለድ ተቀዳሚና ተከታይ የለውም እንድ ነው ስጋው በህብስት ፣ ደሙ በወይን ሲሰጥ ጉድለት የለበትም የዘላለም ህይወት አለው ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

ኢዮስያስ ከዳዊት ወገን ከነገሱት ነገስታት አስራ ስድስተኛው የይሁዳ ንጉስ ነበር ። በዘመነ መንግስቱ በግዛቱ ውስጥ አምልኮ ባለድን አጠፋ ። የእግዚአብሔርን ቤት ሲያሳድስ ጠፍቶ የነበረው የህግ መፅሀፍ ተገኘ ። በዚህም ምክንያት ፋሲካን በታላቅ ክብር አከበረ (ኤር፡1፡2፤22፤ 15፤16) ።

11. ሥላሴ (29)አ

ዘአድማሱ ጀንበሬ (መልአክ ብርሃን)

ሰአልዎ እስራኤል

ለሙሴ ይትገልበብ በሰንዱናት

ገጠተ ብርሃን ንስቲተ በገጹ አመ ነጽሮተ ፈርሁ ።

ይእዜሰ እምነበ ኢኮነ ብርሃኑ ከማሁ

እግዚአ ሙሴ ክርስቶስ ለዘሀለው ምስሌሁ

በምንት ይትገልበብ ገጸ ዚአሁ ?

እስመ ከመመብረቅ በረቀ አልባሲሁ

እስከ ሰዕነ ነጽሮ ኪያሁ ።

ትርጉም

እስራኤል ትንሽ

የብርሃን ቅንጣትን በፊቱ

ማየትን ቢፈሩ በበፍታ (ነጭ ልብስ) ፊቱን ይሸፍን ዘንድ ሙሴን ለመኑት ፤

ዛሬ ግን ብርሃኑ እንደርሱ ካልሆነ ዘንድ

የሙሴ ጌታ ክርስቶስ ከርሱ ጋር አብረው ላሉት

ፊቱን በምን ይሸፍን?

እርሱን ማየትን እስኪሳናቸው ድረስ

ልብሱ እንደ መብረቅ በርቋልና

ምስጢር

ሙሴ በፊቱ ነፃብራቅ ቢያስፈራቸው ነፃብራቅ በሌለው ልብሱ ፊቱን ቢሸፍነው ከፊቱ ነፃብራቅ እንደሚድኑ እስራኤል ተስፋ አደረጉ ። ከክርስቶስ ጋር በደብረ ታቦር የነበሩት ሙሴ ፣ ኤልያስ ፣ ጴጥሮስ ፣ ዮሐንስና ያዕቆብ ግን ከፊቱ ነፃብራቅ በልብሱ ሽፋን እንዳይድኑ ፣ ልብሱም የመብረቅ ብልጭታ ያለበት ስለሆነ ፊቱን በልብሱ ቢሸፍንላቸውም ያው ነው ። ስለዚህ እንደ እስራኤል ከፊቱ ነፃብራቅ በልብስ ሽፋን የመዳን ተስፋ የላቸውምና ሶስቱ ሐዋርያት (ጴጥሮስ ፣ ዮሐንስና ያዕቆብ) በግንባራቸው ወደቁ ፤ ሁለቱም ነቢያት (ሙሴና ኤልያስ) ሸሹ በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 50 እና 207 ተተርጉሏል ።

12. ዘይእዜ (300)አ

ዘአድማሱ ጀንበሬ (መልአክ ብርሃን)

ይቶስሑ ማየ በውስተ ወይን

መያስያኒሃ ለጽዮን ለዘረፈቁ ይምስሑ

እንዘ ይብል ነቢይ ከመ ገሠጸ

አመ ደምፀ በእዘኒሆሙ ለነቢይ ጽራሑ

መያስያኒ ወልድ ኃይላት እምነውረ መያሲ ከመ ይንጽሑ ፤

ውስተ ማይ ወይን እንዘ ይቶስሑ

ጥዑመ ወይን ለእለ ረፈቁ ቀድሑ

ውስተ ማይ ወይን እንዘ ይቶስሑ ።

ትርጉም

የፅዮን ጠጅ አሳላፊዎች

ምሳ ሊበሉ ለተቀመጡት በወይን ውስጥ ውሃን ይቀላቅላሉ

እያለ ነቢይ እንደገሰፃት

የነቢይ ጩኸት በጆሮዎቻቸው ቢሰማ

የወልድ ጠጅ አዳዮች (ተአምሮች) ከጠጅ አዳይነት ነውር ይኖር

ዘንድ ፤

በውሃ ውስጥ ወይንን እየቀላቀሉ
የጣፈጠ ወይንን ለተቀመጡት ቀዱ ።

ምስጢር

ወንጀለኛ ሲቀጣ ያየ ሰው እንደወንጀለኛው እንዳይቀጣ በክፉ
ፈንታ መልካምን ይሰራል ። የፅዮን ጠጅ አሳላፊዎች በወይኑ ውስጥ ውሃን
መቀላቀላቸው ወይኑን ውሃ ቢያደርገው የክርስቶስ ተአምሮች በውሃ
የቀጠነውን ወይን አወፈሩት ። ውሃውንም የወይን ጠጅ አደረጉት
በግለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገጽ 196 ተተርጎሟል ።

13. መወደስ (42) አ

ለዘመጽአ ፈርዖን መንገል ኤርትራ

ኢይስድሶ መልአክ ወኢያወፅአ እምውሳጢሁ ፤

እስመ ገበ ሶአ ዳታን ሐዋርያሁ

ውስተ ልበ ምድር ይበውእ ምስሌሁ

ወእንዘ ለውስጥ አውፃኢሁ

ለእንተ አፍአ ጣኔዎስ ሚካኤል አባኢሁ ።

ባሕርኒ መፍቀሬ ሰብእ ሰራዊተ ግብጽ ሐራሁ

እምከመ እምድር ተለዐለ ይስሕብ መንገሌሁ ፤

ወድኅረ ኩሉ ፈጸመ በትሕትናሁ

ገብአ ወተመይጦ ገበ ዘትካት ህላዌሁ ።

ትርጉም

ወደኤርትራ የመጣ ፈርዖንን

መልአክ አያባርረውም ፤ ከውስጡም አያወጣውም ፤

ሐዋርያው ዳታን ወደገባበት

በምድር ልብ ውስጥ ክእርሱ ጋር ይገባልና ፤

የውስጥንም አውጪው ሲሆን

የውጪውን ፈርዖንን ሚካኤል አግቢው ነውና ።

ሰውን ወዳጅ ባህርም የግብፅ ሰራዊት ወታደሮችን
ከምድር ከፍ ካለ በሁዋላ ወደእርሱ ይሰባል ፤
በትህትናውም ሁሉን ከፈፀመ በሁዋላ
ወደቀድሞ ኑሮው ተመልሶ ገባ ።

ምስጢር

ኢየሱስ “ወደእኔ የመጣውን አልሰደውም ፤ ወደውጭም አላወጣ
ውም” እንዳለ የኤርትራ ባህርም ወደርሱ የመጣውን ፈርዖንን አላሻገረ
ውም በውስጡ አስጠመው እንጂ ፤ ሐዋርያትም “ክርስቶስ ወደገባበት
እንገባለን” እንዳሉ ቀደም ያለው ዳታን በተዋጠበት የምድር ልብ
ውስጥም ፈርዖን ተዋጠ ።

እንዳንዱ ሰው ከተሾመ በሁዋላ ወዳጆቹን እንደሚጠቅማቸውና
ጠላቶቹን እንደሚጎዳቸው ፤ ባህር እስራኤልን እንደ ገድገዳ ቆሞ
ካሻገራቸው በሁዋላ የግብፅ ንጉስ ፈርዖንንና ሰራዊቱን አሰጠማቸው ።
ትጉህ ሰራተኛም ሰራውን ፈፅሞ እንደሚመለስ የኤርትራ ውሃ ከተከፈለ
በሁዋላ እንደነበረ ሆነ በግለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገጽ 125 እና 190 ተተርጎሟል ።

14. መወደስ (54) አ

ዘወልደ ኢየሱስ (ሊቀ ጠበብት)

እብነ ቢታንያ ይትካፈል ቅድመ ሆሣዕና

ምህርክ ይሁዳ ስብሐተ ምስለ ሕፃናት አገደሁ ፤

ወዘእንበለ ያእምር ቅድመ ሰምየ ፈጣሪ አቡሁ

ኀይለ ሕዝበ አይሁድ ከመ ይንሣእ

ሕፃን እብነ ቢታንያ ከሠተ አፋሁ ፤

መንግሥት ጥበበ ልብ

እም ኤፍሬም ባዕድ ትጠፍፅ በጊዜሁ ።

ካህንሂ ሆሣዕና ህልወ መስቀል ለሊሁ

ይባርክ ቅንዋተ ሰፍሐ እደዊሁ ፤

ወእለ ቡሩካነ ኮኑ ቅንዋቲሁ

ተመጠጪ ተመጥዎ ደሞ ምስለ ሥጋሁ ።

ትርጉም

የቢታንያ ድንጋይ በሆላእና ፊት
 የይሁዳ ምርኮ /ምስጋናን ከሀፃናት ጋር ይካፈላል ፤
 ፈጣሪ/ አባቱን መጥራትንም ቀድሞ ሳያውቅ
 የአይሁድ ህዝብ ሃይልን (መሳሪያን) ይቀበል ዘንድ
 ህፃን /የቢታንያ ድንጋይ አፋን ከፈተ ፤
 መንግስት/ የልብ ጥበብም
 ከኤፍሬም ባእድ በጊዜው ትጠፋለች ።
 እርሱ መስቀል ያለው ሆላእና /ካህንም
 ችንካሮችን ሊባርክ እጆቹን ዘረጋ
 የተባረኩ የሆኑ ምእመናን/ ችንካሮቹም
 ደሙን ከነስጋው መቀበልን ተቀበሉ ።

ምስጢር

“ህፃን አባባና እማማ ማለትን ሳይችል ፡ “የደማስቆን ሃይል ይወስዳል ፤ የሶርያንም ምርኮ ይካፈላል” ተብሎ ስለክርስቶስ መወለድና እጅ መንሻን መቀበል ተተንብቷል ። እንዲሁም በአንፃሩ ይሁዳ ሊፈፅመው የሚገባውን ሆላእናን ማመስገንን የቢታንያ ድንጋይ ፈፀመ ፤ በማመስገኑም ከሀፃናት ጋር ተባበረ ። ህፃኑም አበና እመ ማለቱን ሳይችል የደማስቆን ሃይልና የሶርያን ምርኮ እንደወሰደ አምላክን ለማመስገን ያልተፈጠረው ድንጋይ ለማመስገን የተፈጠሩትን አይሁድን በማመስገን ላቃቸው (በለጣቸው) ይላሉ ባለቅኔው ።

ያንድ ቤተ ክርስቲያን ቄስ ምእመናንን በመስቀል ለመባረክ እጆቹን ይዘረጋል ። ምእመናኑም በመስቀል ከተባረኩና ንስሃ ከገቡ በሁዋላ የክርስቶስን ስጋና ደም ይቀበላሉ ። እንዲሁም ኢየሱስ ክርስቶስ በእለተ አርብ በመስቀል ላይ እጆቹን ዘርግቶ በችንካሮች ተቸነከረ ። ችንካሮችም ደሙን አፈሰሱ ፤ ስጋውንም በጣጠሱ በማለትም አመስጥረዋል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 62 እና 90 ተተርኳል ።

15. መወድስ (24) ኅ

ዘገብረ ኢየሱስ (ቅጽ ፈጣሪ)

ስቁለ ዐይነ ሰቅል ምንትከ ሰቅለ ሜዶናዊ
 በሰቅለ ቀራንዮስ ትድሉ መክሊተ ዘጌላቡሂ?
 ሕጹጽኑ በኩሉ ወበኩለሄ
 ዘኅቱም በማኅተመ እዝራ ዕንቁክ ሰባሐ
 እስመ በፀሐይ ወበብናሴ

ፍትሐ ሰሎሞን ፈታሕክ ኢትፍታሕ ፍትሐ ዮፍታሐ ።
 ትትላጸይሰ ጽሕመ ዘኮነ ኅበ ርእስክ መራሐ
 አራዊተ ዳርዮስ በአሐቲ መላጼ አሐቲ ጽሕመ ፋቁሐ ።
 እስመ በዘአምተ ለክ ዘነገሥተ ፋርስ እማኔ
 ወቦ እለ ጸዐኑ አፍራሰ ዘቴቁሐ ።

ትርጉም

እንደሚዛን ቋት የተሰቀለህ (ክርስቶስ) ! የሚዶኑ ሃማ ሚዛን ምንህ ነው?

የጌላቡሂን ወርቅ በቀራንዮ ሚዛን ትመዝን ዘንድ
 በእዝራ መቁጠሪያ የተቆጠረ ወርቅህ /ምስጋና
 በሰው ሁሉና በአገሩ ሁሉ ትንሽ ነውን?
 በፀሃይና በጨረቃ

የዮፍታሂን ፍርድ እንዳትፈርድ የሰሎሞንን ፍርድ ፈርደሃልና ።
 ግን በአንዲት ያንዲት የፋቁሂ ጢም ምላጭ
 የዳርዮስን አራዊት ወደ ራስህ መሪ የሆነ የይሁዳን ጢም ትላጫለህ ፤

የፋርስ ነገስታትን እጅ መንሳትን እጅ የነሱህ አሉና ፤
 የቴቁሂንም ፈረሶች የጫኑልህ አሉና ።

ምስጢር

የሚዛን ቋት በመመዘኛው እንጨት እንደሚንጠለጠል እንዲሁም ክርስቶስ ሆይ ! በእንጨት ላይ ተሰቀለህ ። የሚዶኑ ሃማ የተሰቀለው ስቅላት ምንህ ነው? አይገባህም ነበር ። ሳኦል በጌላቡሂ በገዛ እጁ የሞተውን ሞት በቀራንዮ ትሞት ዘንድ ወርቅ በማህተም እንደሚታተምና እንደሚቆጠር በእዝራ የሰመረ ምስጋናህ በየሰውና በደገሩ አይጓደ

ለም = እውነተኛ ፈራጅ የመድሐኛ ፈራጅ ፍርድን እንደግደፈርድና የእውነተኛውን ፈራጅ ፍርድ በተፋራጁት ላይ እንደሚፈርድ ሁሉ የተቀበሉትን ወገኖቹን እንደተበቀለ እንደ የፍታሄ የበቀሉህን አይሁድን አልተበቀልሃቸውም = እንደየፍታሄም ሌላን አልበዋህም ራስህን በዋህ እንጂ = ሰሎሞን ሲተኛ አይኑ እንደሚገለጥ እንዲሁም አንተ ሞተህ ስትገነዝ አይኖችህን አገለባበጥህ = ሰሎሞን አንዱ ልጅ ለሁለት እንዲከፈል እንዳዘዘ አንተም የበቅላትህን ቀን ጨለማም ብርሃንም አደረግሽው =

ጢምን በምላጭ እንደመላጩት ራስህን በዘንግ ያስመታህን የይሁዳን ሀይወት አጠፋህ = የዳርዮስን አማናውያን (ለማጀች በሀይወት ያሉ) ዝሆንና አንበሳ ከእስክንድር የአንበሳና የዝሆን ምስሎች መድፎች ጋር ተጋጭተው በምስሎቹ ተኩስ እንደሞቱ የእነርሱ ድርጊት በአንተ ላይ ተደረገ = ፋቂሄም የጦር ምክርን እንዳካሄደ በአንተም ምክረ ሞት ተፈፀመብህ በጦርም ተወጋህ =

ሰብአ ሰገል እንደሰገዱልህና እንደገበፋልህ የአይሁድ ጦሮች ሰገዱልህ ከርቤን ከሀምት ጋር ጠጣህ ለወርቅ ተሸጥህ =

ቴቂሄ የልቅሶ አገር እንደሆነች እናትህና ሌሎች ሴቶች አለቀሱልህ = ይሁዳ የዳርዮስን አራዊት ወደራስህ መራ በማለት የዳርዮስ ገዳይ ተሰቅሎ እንደሞተ በመስቀል ላይ ሞትህ ይላሉ ባለቅኔው =

ታሪክ

እገራ በእንዚራ ሲዘምርና አምላኩን ሲያመሰግን ኖሮ ከዚህ አለም በሀይወቱ (ሳይሞት) ወደ ገነት ገብቷል ይባላል =

ሰሎሞን ሲተኛ አይኑ ይገለጣል ሲነቃ ደግሞ ይጨፈናል እየተባለ ይተረካል = ክርስቶስም ሞቶ የአርማትያስ ሰው የሴፍና ኒቆዲሞስ ሲገንዙት አይኑን እያገለባበጠ “ለምን ዝም ብላችሁ ትገንዙኛላችሁ? ቅዱስ እግዚአብሔር ፣ ቅዱስ ኃያል ፣ ቅዱስ ሕያው ዘሊይመውት” እያላችሁ ገንዙኝ እንጅ ግለቱን የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ይተርካሉ =

በሚዶን ዳርዮስ እየተባሉ በመጀመሪያው ዳርዮስ ስም የነገሱ ነገስታት አሉ = ከእነርሱም መካከል በእስክንድር ንጉስ ፅርእ ዘመን የነበረው ዳርዮስ አንዱ ነው = ለማዳዎች የሆኑ ዝሆንና አንበሳ ነበሩት = በዘመኑ የፅርእ ንጉስ የነበረው እስክንድር የበላይ ሊሆንበት (ሊያስገብ

ረው) ይፈልግ ነበር = ስለዚህም እስክንድር በዳርዮስ ዝሆንና አንበሳ አምሳል የሚተኩሱ የመድፍ አንበሳና ዝሆን አሰርቶ ዘመተበት = እስክንድርና ዳርዮስ ሲሰለፉ የዳርዮስ አንበሳና ዝሆን የእስክንድርን የአንበሳና የዝሆን መድፎች ሲገጧቸው ጊዜ ተተኩሰው ገደሏቸው =

ዳርዮስንም የገዛ አሽከፋ አዘናግቶ መታውና ሊሞት ሲያጣጥር እስክንድር ደረሰበት ፤ እንደግደድን ሰላወቀ አዘነና “እኔ የበላይነቱን እንጂ መሞትህንስ አልፈለግሁም ነበር አለው” እርሱም በመልካም ቃል ሰላነጋገረው እንዳዘነለት አወቀና “የገደለኝ የገዛ አሽከሬ ነው ፤ እባክህ ጌታዬ ሆይ ተበቅልልኝ” አለው = ስለዚህም እስክንድር “የዳርዮስን ገዳይ ባውቀው ከሁሉ በላይ አደርገዋለሁ” የሚል ቃል አወጀ = ገዳዩም እሾማለሁ ብሎ “እኔ ነኝ” አለና ከእስክንድር ፊት ቀረበ = እስክንድርም የዳርዮስን ገዳይ በእንጩት ላይ አስቀለው = (ዜና እስክንድር) =

16. ዕዝል ጉባኤ ቃና (489) አ

እሳት ወዕፀ ገዳም ሰፋሕ

ጊዮርጊስ ሰማዕት ወካህደ ልቡና ርሱሕ =

ትርጉም

ሰማእት ጊዮርጊስና የተጠራጣሪ ሰው ልብ

እሳትና የሰፊ ዱር እንጩት ናቸው =

ምስጢር

እንጩቱን እሳት እንደሚባለው ከህደትን ጊዮርጊስ አጠፋው ግለት በቅኔው ተመስጥሯል =

17. ዘአምላኪየ (106) አ

ዘአድማሱ ጀንበሬ (መልአክ ብርሃን)

አ ጠቢብ ለፍቅረ ዓለም ፍርሆ ፤

ዓለም አመ ቀርበተክ ወትብለክ አሆ

እስመ ትክህደክ ሥልሰ እስክነ ይነቁ ዶርሆ =

ትርጉም

ብልህ ሆይ! የአለምን ፍቅር ፍራው፡
አለም ብትቀርብህና እሺ በጀ ብትልህ
ዶሮ እስኪጮህ ድረስ ሶስት ጊዜ ትክድሃለችና።

ምስጢር

ሰውን ለማጥመድ ያህል የወደደ የሚመስል ሰው አለ፤ እንደዚህ ያለው ሰው ተለዋዋጭ ስለሆነ እርሱን መራቅ እንጂ መቅረብ አይገባም። ስለአለም ፍላጎት ያለመጠን መንሰፍሰፍም “ከሁለት ያጣ ጎመን” ያደርጋል። ጴጥሮስ ዶሮ ሳይጮህ ክርስቶስን ሶስት ጊዜ እንደካደው ሁሉ ሰው ተወልዶ በህፃንነቱ ሲታመም፤ ካደገም በሁዋላ አግብቶ ሲጣላና ሲፋታ፤ ተሾሞ ሲሸር፤ ወይም እንደተወለደና እንዳገባ፤ እንደተሾመም ወዲያው ሲሞት በመወለዱና በማግባቱ፤ በመሾሙም የነበረችው የአለም (ደስታ) ትቀርቦታለች። ዶሮ እስኪጮህ በማለትም ባለቅኔው ክርስቶስ በዳግም ምዕክቱ (ሁለተኛ ጊዜ ሲመጣ) ወዴት ነበራችሁ? ምንስ ሰራችሁ?” ብሎ የሚጠይቅ መሆኑን ያስረዳሉ።

ታሪኩ በአንደኛው መጽሀፍ በገጽ 76 ተተርጓል።

18. መወድስ (30)ን

ዘዘወልዴ (አለቃ)

ቀለመ ኢሳይያስ አብ ሶበ አማሰን
ወልደ አንበሳ ኀይል ስምዖን አረጋጃ ፍርሃት መርሆ
ሞተ ወልደ ምውት ብልጣሶር እንበለ ይርአይ መሢሐ
ታላተ አቡሁ ኢሳይያስ
አቦየ ኢንቤ ወኢንብል አሆ፤
እስመ ለጽልመት ያበርሆ
ወያጽልም ለበርህ እስክ ድምፁ ያፍ ወድምፁ ዶርሆ፤
ወእስከነ ይወፅእ ባሕረ እዝራ አልባስ ነፋሳት አንጹሐ
መካሕ ብእሴ ኀይል ከመ ኢሳይያስ ተመክሐ
በድምፁ አንበሳ ለላሕም እንዘ ያፈርሆ
ወለአንበሳ በድምፁ ላሕም እምንዋመ ባሮክ ያነቅሐ።

ትርጉም

የፍራት መክፈቻ ሽማግሌ የሆነ
የሃይል (አንበሳ ልጅ) ስምአን የኢሳይያስን ቀለም ባጠፋ ጊዜ
የሙት ልጅ ሞት /ብልጣሶር መሲሁን (ክርስቶስን) ሳያይ
የአባቱ ኢሳይያስን ቃሎች
እንቢ አለ አንልም እሺም አለ አንልም፤
ጨለማን ያበራዋልና
ብርሃንንም እስከወፍ ጫጫታና እስከዶሮ ጨኸት ያጨልመዋልና
እንደ ኢሳይያስም መመካትን የሚመካ የሃይል ሰው
የነፋሶች ልብሶችን አንፅቶ ከእዝራ ባህር እስኪወጣ
በአንበሳ ድምፅ ላምን እያስፈራው ነውና
አንበሳንም በላም ድምፅ ከባርክ እንቅልፍ ያነቃዋል።

ምስጢር

አንድ የቁም ጸሃፊ ልጅ አባቱ የሚፅፍበትን ቀለም ከቀለም ቀንዱ ውስጥ ባፈሰሰ ጊዜ፤ የአባቱን ቃል የማያከብር ባለጌ ይባላል። አባቱ የሚፅፍበትን ቀለሙን፤ ብእሩንና ብራናውን በጥንቃቄ ሲያስቀምጥ ግን ታዛዥ፤ የአባቱን ፈቃድ ፈፃሚ መሆኑ ይረጋገጣል። ነቢዩ ኢሳይያስ “ድንግል ትፀንሳለች ወንድ ልጅም ትወልዳለች” ያለውን ቃል ስምአን የተባለው አረጋጂ የአሪት ካህን “ሴት ልጅ ትፀንሳለች” ብሎ በመለወጥ ፅፋል። በዚህ አፃፃፉ ስምአን የነቢዩ ኢሳይያስን ቃል ማስተሃቀሩ (ማቃለሉና መናቁ) ሲሆን ባለቅኔው ግን አጠፋም አለማም አንልም ይላሉ። ምክንያቱም እርሱ ራሱ ከድንግሊቱ የተወለደው መሲህ ክርስቶስ ጨለማውን በብርሃን፤ ብርሃኑን በጨለማ የሚለውጥ ነውና። አንድ ጀግና ሰው ልዩ ጀብዱ ሰርቶ ከጦር አደጋ እንደሚወጣ መሲሁ ክርስቶስም በእዝራ በኩል ባህርን የሚገስፅ ነፋስ ሆኖ ታይቷል። በኢሳይያስም በኩል በመመኪያ አርበኛ አምሳል ተገልጧል ይላሉ ባለቅኔው (ኢሳ. 7:14)።

19. ግእዝ ጉባኤ ቃና ሰ

ድንግል ጠየቀት ዘአበዊኑ አምሳለ፤

ጸዋሬ ዜና መልአክ አምጣኑ አበልፀ ቃል።

ትርጉም

ድንገል የአባቶቻችንን ምላሴ ተረዳች ፤
ወረን የተሸከመ መልአክ ገብርኤል ቃልን አልበላምና ።

ምስጢር

አባቶች የአንድን ሰው ሃቀኛነት ሲመሰክሩ እገሌ “ቃሉን አይበላም” ይላሉ ። በአንፃሩም የተበላ እንደግይገኝ የተናገረውን የማይፈፅም ሰውን ቃለ-በል ይሉታል ። ያልተበላ እንደግይገኝ እውነትም እያደረ ይገለጣል ። መልአኩ ገብርኤልም ቅድስት ግርያምን ያበሰራት ብስራት ትክክለኛነት በእግዚአብሔር ቃል ወልድ ሰው መሆን ታወቀ በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

20. ዕዝል ጉባኤ ቃና (108)አ

ለበሊዕ ገብስተ ሮምያ መስቀለ
በእ ቃል እንግዳ ዐውደ ቀራንዮ መርጡለ ።

ትርጉም

የሮምያ እንጀራ መስቀልን ለመብላት
ቃል/እንግዳ ወደ ቀራንዮ አደባባይ ቤት ገባ ።

ምስጢር

እንግዳ ሰው ምግብን ለመብላት ወደጋባዥ ቤት ይገባል ። ቃል የተባለ ክርስቶስም በመስቀል ለመስቀል ወደ ቀራንዮ ሄደ ግለት በቅኔው ተገልጧል ።

21. እዝል ጉባኤ ቃና (111)አ

ዘአፈወርቅ (መምህር ፡ ዘአክሱም)
አብ በታቦር እመ ኅሠሥክ ዳግማየ ቃል ቃለ
ኢንረክብ ለክ ይእዚ ዳግሚተ ድንገል ድንገለ ።

ትርጉም

አብ! በታቦር የቃል ሁለተኛ ቃልን ብትሻ
የድንገል ሁለተኛ ድንገልን እናገኛለሁም ።

ምስጢር

አንድ ዝንጉ የሆነ ሰው የጣለውን እቃ ዘመዶቹ ፈልገው ከሰጡት በሁዋላ “አንተ ሰው የሰጠንህን እቃ ደህና አድርገህ ያዝ ፤ እንደገና ብትጥለው እናገኛለሁም” ይሉታል ። እግዚአብሔር አብም በደብረታቦር ቃሉን ለቃሉ ለእግዚአብሔር ወልድ ቢያስማም ከድንገል ግርያም የተወለደውን ቃሉን ሌላዪቱ ድንገል በድጋሚ ልትወልደው አትችልም ይላሉ ባለቅኔው ።

22. ሞዜማ/ስ

ዘጥሩኑህ(አለቃ ፡ ዘቦታ ኪዳነ ምህረት)

በትልመ ገራህቱ ከመ ይረድ
ማየ ነቅዕ አቤል ሞት ዘእምነ አብን ፈልፈለ
አቢብ በዐለ አትክልት ዘለመደ ተክለ
ገበ ታሕት ወላዕል እንዘ ያንሶሱ ወዐለ ፤
ግገበረ ሕፃናት ድቀተ ዘመሴ አገጉለ
እስመ ወልድ በዓመት ከፈለ ።

ትርጉም

ከድንጋይ የመነጩ የአቤል
ምንጭ ውሃ/ሞት በእርሻው ትልም ይወርድ ዘንድ ፤
ተክልን የለመደ በአለ አትክልት/አቢብ
ወደታችና ወደላይ ሲመላለስ ሞለ ፤
መሴ ያስታጉለውን የህፃናት ግገበር/ውድቀትን
ወልድ በእመት ከፍሏልና ።

ምስጢር

የተክልን ጥቅም የለመደ ገበረ ከድንጋይ ስር የፈለቀ የምንጭ ውሃ በእርሻው ትልም እንዲወርድለት ለማድረግ ወደታችና ወደላይ ይመላለ

ባል = የአትክልተኛው ምሳሌ አቡነ አቢብ በዛፍ ስር ሰይፍን ተክለው ከዛፉ ላይ ወደሰይፉ ተወርውረው ወደቁ = እንደ እርሻም ቦይ ሰውነታቸውን በሰይፍ ሸነተራቸው (ወጋቸው) = ከድንጋይ ስር የመነጨ ውሃ በእርሻው ትልም እንደሚወርድ በሰይፍ በተሸነተረው በአቢብ ሰውነት በድንጋይ ጭፍለቃ የተፈጠረ የአቤል ሞት ደረሰበት ።

አንድ የህፃናት ማገበር (አለቃ) ሙሴ ያስታገለውን የህፃናትን ማህበር አንዱ ልጅ በአመት እንደሚከፍል የድንግል ማርያም ልጅም ህፃናት የሚወድቁትን መውደቅ ኮቲባ በተባለች አገልጋይ እጅ ወደቀ ። የማህበሩ ሙሴ ማህበሩን እንደማያስታገለው የእስራኤል ነቢይና መስፍን ሙሴ በደብረ ታቦር አልወደቀም ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

የክርስቶስ ተከታይ የሆኑ ፃድቅ አቡነ አቢብ ክርስቶስ በእንጨት መስቀል ላይ ተሰቅሎ በዕለተ እርብ የሞተውን ሞት በማስታወስ እርብ እርብ ከእንጨት ስር ሰይፍንና ጦርን እየተከሉና ከዛፍ ላይ እየወጡ ከዛፉ ላይ እየተወረወሩ በሰይፍና በጦሩ ላይ ይተከሉ (ቁልቁል ይወድቁ) እንደነበር በገድላቸው ተፅፏል ።

ቅድስት ማርያም ህፃናት ክርስቶስን ከሄሮድስ ሰይፍ ለማዳን ወደ ግብፅ በተሰደደች ጊዜ ችግር ስለፀናባት ከመንገዷ ወደ መንደር ጎራ ብላ ቁራሽ ብትለምን ኮቲባ የተባለች አገልጋይ ልጇ ክርስቶስን ነጥቃ በመሬት ላይ ጣለችው ይባላል ። ስለዚህም ባለቅኔው “ወልድ በአመት ከፈለ” ብለዋል (ነገረ ማርያም) ።

23. መወድስ (193)አ

ዘዋሴ (አለቃ ፣ ዘድንግራ ማርያም)

ዘካርያስ አብ ቅድመ አቅልሎታ

ጸረ ከዊኖቱ ጎቱመ አውሥኦት ቃል ኢክህለ ፤

ዘሰ ጽድቅ ማገፀን ማርያም ሐብለ ፤

ኢኮኑ በኢያቅልሎ

ክቡደ ጸረ ተደንግሎ አውሥኦት ቃል ፤

ወበእንተዝ ቃል አውሥኦ

በዘሰሎሜ ሰሌዳ ፈደለ ኑፋቄ ተሥዕለ ።

ላዕለ ደብርሂ ከዊኖታ ማርያምን ድንግለ

እሳተ መለኮት ዘተዋሐደ ማገፀን ማርያም ሐመልማለ
ይጠይቅ ቀርቦ ወኢተክንተለ

ወልደ ዕንበረም እደ ሰሎሜ ዘተፍዕመ ነበልባል ።

ትርጉም

አባት ዘካርያስ ዝግ መሆኑ/ሸክምን

ከማቃለሉ በፊት ቃልን ማውሳትን አልቻለም ፤

ይህን እውነት ግን የማርያም ማህፀን አበለ(ዋሽ) ፤

ከባድ ሸክም/መደንገልን

ባለማቅለል ቃልን አውስቶናልና

ስለዚህም የማውሳት ቃል

በሰሎሜ (ብራና ፊደል) ጥርጣሬ ተሳለ (+ፃፈ)።

ነበልባልን የጎረሰ የእንበረም ልጅ/የሰሎሜ እጅም

ድንግል ማርያምን በመሆኗ/ተራራ ላይ

የመላእክት እሳትን የተዋሀደ

የማርያም ማህፀን/ልምላሜን ሊረዳ ቀረበ ፤ ቸልም አላለም ።

ምስጢር

ከባድ ሸክምን ተሸክሞ በጣም የደከመ ተሸካሚ ሸክሙን አውርዶ እስኪያርፍ ድረስ ቢያናግሩትም መልስ አይሰጥም ። እንዲሁም የተሸካሚው ምሳሌ የሆነው ዘካርያስ በመልእክ የተዘጋው አፉ እስኪፈታለት ድረስ ሊናገር አልቻለም ነበር ። ግን አንዳንድ ሰው እውነቱን እንደሚያስተባብል የቅድስት ማርያም ማህፀን እንደ ዘካርያስ አፍ ዝግ ሲሆን የዘካርያስን በዝግነት አለመናገርን ነቀፈ ፤ ድንግልነትን ያለማቅለል የእግዚአብሔር አብ ቃል እግዚአብሔር ወልድን በድንግልና መውለድ ቻለ ። ብርቱ ጎበዝ ከባድ ሸክምን እንደተሸከመ ሳያወርደው በቃሉ በመዝፈንና በማቅራራት ከድካሙ እንደሚፀናና ጉዞውን እንደሚቀጥል የቅድስት ማርያም ማህፀንም እግዚአብሔር ወልድን ከወለደ በሁዋላ በድንግልነት ኖረ ። የሰብአዊ ቃል ፊደል በብራና ወይም በወረቀት እንደሚፃፍ ሁሉ ድንግሊቱ ማርያም ሰማያዊ ቃል እግዚአብሔር ወልድን

መፅናሷ በሰሎሚ ልብ ጥርጥርን ፈጠረ ። ከዚህም ሌላ ሙሉ በደብረ ሲና የተሞላች ለምለም እንዲትን እንዳየና ሊረዳ እንደቀረበ ፣ ቅድስት ግርያም አምላክን በመፅናሷ የተነሳ ተጠራጥራ ሆኗን የጸሐበችት የሰሎሚ እጅ በግህፅነ ግርያም በተፀነሰው በመለኮት እሳትነት ተኩማተ ረች ይላሉ ባለቅኔው (ነገረ ግርያም) ።

ታሪክ

የአራት ቤተ መቅደስ ሊቀ ካህናት ዘካርያስ የመጥመቁ የሃንሰ እባት ነው ። ሚስቱ ኤልሳቤጥ መከነችበት ። ባልና ሚስት ስላዘኑ አምላክ ሰጣቸውና የሃንሰን እንደሚወልዱ የሚነግራቸውን መልእክት ላከላቸው ። መልእክቱም ይህን ለዘካርያስ ቢነግረው የመውለድ ጊዜያቸው ከግለፉ የተነሳ የመልእክቱን ቃል አላመነውም ። ስለዚህ መልእክት “ይህ የተጠራጠርከው ነገር ሆኖ እስክታየው ድረስ አፈ ድዳ ሁን” አለው ። መልእክቱ እንዳለውም ዘካርያስም የሃንሰ እስኪወለድ ድረስ አፈ ድዳ ሆኖ ቆየ (ዘፀ.3:1-7፤ ሉቃ.1:5-25) ።

24. ግእዝ ጉባኤ ቃናስ

ተማየው ጸዉ ገባለተ ታሕቱ ወላዕሉ ፣
በገዳጥ ጸዉ አምጣን ይትቂሰም ዙሉ ።

ትርጉም

የታችና የላይ ገበሬዎች ጨውን ገዙ ፣
በጥቂት ጨው ሁሉ ይጣፍጣልና ።

ምስጢር

በርበሬና ቅመግ ቅመም ሁሉ በጨው ይጣፈጣል ። የሰማይ ሙላእክትና የምድር ሰዎች ሁሉም በጨው በተመሰለው አምላክ በእግዚአብሔር ወልድ እውቀትን አገኙ ግለት በቅኔው ተመስጥሯል (ማቴ.5:13) ።

25. ግእዝ ጉባኤ ቃናስ

በመካን ሰላም ከመ ንትዋንይ ይደሉ ፣
ሰላም ርስት እስመ ተከፍለ ለዙሉ ።

ትርጉም

በሰላም/ቦታ እንዲወት ዘንድ ይገባል ፤
ሰላም/ርስት ለሁሉ ተከፍሏልና ።

ምስጢር

ርስት ለሁሉ ሲከፈል ያገኙት ሁሉ በደስታ እርስ በርሳቸው ይዋደዳሉ ። ክርስቶስም ለአለሙ ሁሉ ሰላምን አደለ (ሰጠ) ይላሉ ባለቅኔው ።

26. ሚበዝኑስ

ዘምሥራቅ (አለቃ ፣ ዘኤልሻማ)

አዝማዶ ሱራፊ አክናፍ

ተወከፍዎ ደርገ ለተክለ ሃይማኖት መፍቀሬ ዙሉ

ምንት እግር ገደፈክ እንዘ ይብሉ ፤

አኮኑ ርእይዎ ዘምስለ ዕሥራ ካህናት ወአርባዕቱ ዘላዕሉ ።

ትርጉም

የሁሉ ወዳጅ ተክለ ሃይማኖትን

ምን እግር ጣለህ እያሉ የሱራፊ

ዘመዶች/ክንፎች በአንድነት ተቀበሉት ፤

ከሃያ አራት የላይ ካህናት ጋር አይተውታልና ።

ምስጢር

ተወዳጅ የሆነ ዘመድ በድንገት ከተፍ ሲል ዘመዶቹ “ዛሬስ ምን እግር ጣለህ እያሉ” በአንድነት ይቀበሉታል ። የሱራፊ ክንፎችም ለተክለ ሃይማኖት ስለተሰበረው እግሩ ምትክ ተሰጡት ። ከሃያ አራት የሰማይ ካህናት ጋርም እንዲያመሰግን አደረጉት በግለት ባለቅኔው የአቡነ ተክለ ሃይማኖትን ተጋድሎና በተጋድሎአቸውም ያገኙትን ሰማያዊ ዋጋ አስረድተዋል ።

ታሪኩ በአንደኛው መጽሃፍ በገፅ 111 እና 237 ተተርጓል ።

27. ዋዜማ (42)ገ

ጸውዐ ሕማማት

እመ ሕሊናሁ ፈቀደ መጥዎት ርእሰ ለእሱ
ቃል በጸጋ ዘኢኮነ ብዕሉ ፤

ቅንዎትሂ ጸድቃን ቀዊመ አእጋር ዘክህሉ
በሰፊሐ አእዳው ቆሙ ጎበ መስቀሉ
እስከ ይቤ ተፈጸመ ኩሉ

ትርጉም

ራሱን ለነርሱ

መስጠትን ቢወድ ቃል ብልፅግናው

በአይደለ ፀጋ መከራዎችን ጠራ ፤

የእግሮች ቁመትን የቻሉ ችንካሮች/ገድቃንም

ሁሉ ተፈፀመ እስኪል ድረስ እጆችን

በመዘርጋት በመስቀሉ ዘንድ ቆሙ ።

ምስጢር

አንድ ጌታ ሎሌዎቹን በቃሉ እንደሚጠራቸው የአብ ቃል እግዚአ
ብሄር ወልድ መከራዎቹን በፈቃዱ ተቀበላቸው ፡ ራሱንም አሳልፎ
ለእነርሱ ሰጠ ። ገድቃንም በእግሮቻቸው ቆመው እጆቻቸውን በመዘር
ጋት እንደሚፀልዩ ችንካሮች በክርስቶስ እግሮች ገቡ ፡ እጆቹንም
ከመስቀሉ ጋር ጠረቋቸው (አጥብቀው አሰሯቸው) ። ያተጀመረ ስራ
ተሰርቶ እንደሚፈፀም በክርስቶስም በመከራው ፍፃሜ ነፍሱን በስልጣኑ
አወጣ በማለት ባለቅኔው የክርስቶስን (ሕማማት መስቀል ፡ በመስቀል
ላይ የተቀበላቸውን መከራና ስቃይ) በቅኔያቸው ምስጢር ተርክዋል ።

28. ሥላሴ (47)ጎ

አዳም በትረ ተክህኖ

እንተ ቅርጹታ በትረ መንግሥት

እምነ አሐዱ ወሂኦ ማእከሉን ትሄሉ ፡

ወተቀሥፈ ባቲ ጸላኢነ ኩሉ ።

እመኒ ንኤብስ በታሕተ ሰማይ ዘላዕሉ

አበሳ ለሞት እንተ ይደሉ

ብነ ህየ ጸራቅሊጦስ ቃሉ

እንተ ነሥኦ ማቴዎስ አምሳሉ ።

ትርጉም

ቅርፅዋ የመንግስት ዘንግ

የሆነ ያማረች የክህነት ዘንግ

ከአንዱ ማርቆስ ወጥታ በመካከላችን ትኖራለች ፤

በርሷም ጠላታችን ሁሉ ተገረፈ ።

ለሞት የሚገባ በደልንም

ከላይኛው ሰማይ ብንበድል

አምሳያው/ማቴዎስ የያዘው (የተቀበለው)

ቃሉ/ ጸራቅሊጦስ በዚያ አለን ።

ምስጢር

ቁመትዋ ቀጥ ያለ አንዲት ልምጭ ከአንድ ዛፍ ተቆርጣ ያጠፉ
ልጆች ሁሉ ይገረፉባታል ። እንዲሁም ከቤተ መንግስት እኩል የሆነች
የቤተ ክህነት ስልጣን ከወንጌላዊው ማርቆስ ተያይዞ መጥታ በኢትዮጵያ
ገነነች ። ተቃዋሚም ሁሉ ይረታባታል ። በጸራቅሊጦስ (በመንፈስ
ቅዱስ) ርዳታ ሃጢአት እንዲሰረይ የኢትዮጵያ ጳጳስ የነበሩት ግብፃዊው
አቡነ ማቴዎስ ከማርቆስ በተቀበሉት ስልጣን ክህነትም ይቅርታ ይገኛል
ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

29. አጭር ኩልክሙ (240)አ

አስቁቀወ ወልድ ዕፄ መቃብር በቃሉ ፡

እስመ ይመስሉ ዘይትበላዕ ኩሉ ።

ትርጉም

የመቃብር ትል/ልጅ በቃሉ አለቀሰ ፡

ሁሉ የሚበላ ይመስለዋልና ።

ምስጢር

ልጅ ያየው ሁሉ የሚበላ ይመስለዋል ፡ የሌላውን ሰው ገንዘብም
ካልወሰድሁ ብሎ ያለቅሳል ። በቅድስት ማርያም መቃብር የተቀበረለትን
የማርያምን ስጋ ትል አላፈረሰውምና ልማዱን ለወጠ ይላሉ ባለቅኔው
(ስንክጥር 21 ፡ ነሃሴ 16) ።

30. ዘአምላኪየ/ስ

ዘአፈ ወርቅ ዘውዴ (አሊቃ)

በመልዕልተ አእባን ተሐውሮ እንዘ ፀብረ ክረምት ትሌሊ
ወልድኪ እንተ የዐቅባ መቅደስኪ ጠሊ
አ ባዕልት እመ ኖላዊ ከሃሊ ።

ትርጉም

የቻይ ጠባቂ እናት/ባለፀጋ ሆይ! ልጅሽ የሚጠብቃት
መቅደስሽ ፍየል የክረምት ጭቃን እየለየች
በድንጋዮች ላይ ትሄዳለች ።

ምስጢር

ልጅ የሚጠብቃት የባለፀጋ ፍየል በክረምት ጭቃ ላይ አትሄድም፤
ጭቃውንም እየዘለለች በድንጋዮች ላይ ትራመዳለች ። የቅድስት ማርያም
ልጅ ክርስቶስ የመሰረታትና ያፀናት የማርያም ቤተ መቅደስም በጭቃ
ሳትገነባ በሶስት ድንጋዮች ብቻ ተሰራች ማለት በቅኔው ተመስጥሯል
ስንኩ ሰኔ 20 ፣ 21/ ።

31. መድሰ (289) አ

ዘወርቅ አገኘሁ (አሊቃ)

መጠነ ህላዌየ ኮነ በመጠነ ቆሙ
ለመጸብሐዊ ዘኬዎስ ዘዐርገ ዲበ ሰግላ
ጊዜ ረገቡ ደሴሰይ ነጽሮተ አምላክ አስካላ
አነ እስመ ኮንክዎሙ በዓለም ኩላ
ለዐበይተ ጊዜ ከመ ኳሂላ
ከግሆሙ እኩን ገበ ኢተውሀበኒ ተድላ ።
ልብየሰ አገዳዚት በምክረ ጸድቅ ክፍላ
ታንሶሱ ውስተ ደብር አክሊለ ስብሐት ተቀጸላ ፤
አምጣን ምስሌሁ አቀመት ጽንዐ ተፋቅሮ መሐላ
እንዘ ትፋቄ ዐረፍተ ጽልዕ ኢይትሐነጽ ማእከላ ።

ትርጉም

በራቡ ጊዜ አምላክን ማየት/ፍሬን
ይመገብ ዘንድ በሾላ ላይ በወጣ በገበሬ ወገን ዘኬዎስ
ቁመት ልክ የኑሮዬ ልክ ሆነ ፤
ለጊዜ ታላላቆች እንደጥንግ (ኳስ)
በሁሏ አለም እኔ ሆኛቸዋለሁና ፤
እንደነርሱ እንድሆን ድልድል ካልተሰጠች ዘንድ።
ልቤ/እመቤት ግን በእድሏ/የፃድቅ ምክር
ምስጋና/ አክሊልን ተቀዳጅታ ወደ ደብር ትመላለሳለች ፤
የጠብ ግድግዳ በመካከሏ ሳይሰራ
የመፋቀር ጥናት/መሃላን ከእርሱ ጋር አቁማለችና።

ምስጢር

የራበው ሰው በራቡ ጊዜ ፍሬ ለመብላት እሾላ ላይ ይወጣል ።
ዘኬዎስም በሾላ ላይ ኢየሱስን ለማየት ወጣ። የእንዳንድ ሰዎች ቁመት
እንደሚተካከል የባለቅኔው ኑሮም እንደ ዘኬዎስ ቁመት አጭር ሆነ ።
ምክንያቱም ኳስን ተጫዋቾቹ ወዲያና ወዲህ እንደሚያገኙት ባለቅኔው
ንም ዘመናዮች አጉላሏቸው ።

ኳስ ተጫዋቾች እንዳደረጉት እንደሚሆን የባለቅኔውም እድል
በጊዜያቸው በነበሩ ባለስልጣኖች አሳብ ተወሰነ ። ኳስ በደልዳላ ቦታ ላይ
ካላኖሩት እንደሚንከባለል ባለቅኔውም ዘመናዮችን ለመምሰል እድል
አላጋጠማቸውም ።

ንግስት አክሊልን ተቀዳጅታ (አክሊል በራሷ ላይ ደፍታ) በቤተ
መንግስት ውስጥ እንደምትዘዋወር የባለቅኔው ልብም እድሏ በሆነ
በመኖሩ ፃድቅ ምክር ፀናች ። እግዚአብሔርንም ማመስገንን አዘውትራ
በደብር መኖርን መረጠች ። የሚተማመኑ ሁለት ጓደኞች መሃላን
ከተማማሉ በሁዋላ እንደማይከዳዱ የባለቅኔው አእምሮም እግዚአብሔርን
በማመስገን ፍቅር ፀና ። የእንዳንድ ሰው ቤት የእንግዳ መቀበያ ክፍል
በግድግዳ እንደማይከፈል የባለቅኔውም ልብ በመጠራጠር አይወላውልም
በማለት ባለቅኔው ቤተ ክርስቲያንን ማገልገልንና ማስተማርን መርጠው
የትውልድ ቦታቸውን ሳይለቁ መኖራቸውን በቅኔያቸው ገልጠዋል ።

32. አጭር ዋዜማ (301) አ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር : ዘኤልያስ)

ክርዳድ ብረሎተ በልዎ ለዮሴፍ ድንጋሌ

አርጌ ግብጽ ዮሴፍ በልሳነ አይሁድ ስንዳሌ ።

ትርጉም

ዮሴፍ ድንግልናን የግብፅ አውሬ ዮሴፍ

በላው ማለት እንክርዳድ በአይሁድ አንደበት ስንዴ አለ ።

ምስጢር

እንክርዳድ ስንዴውን ዋጠው ማለት በገበሬው አንደበት : ዮሴፍን የግብፅ አውሬ በላው ማለት በወንድሞቹ አንደበት እንደ ተነገረ የድንግል ማርያም ዘመድ ዮሴፍ የቅድስት ማርያምን ድንግልና አማሰን ማለት በአይሁድ አንደበት ተነገረ ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

ኢየሱስ ክርስቶስ በድንግልና ተፀንሶ : በድንግልና ከቅድስት ማርያም ሲወለድ ምቀኞች አይሁድ የዮሴፍ ልጅ ነው ብለውታል (ማቴ. 1 : 18 25 : 2 : 13 15 : 19 23)።

33. ግእዝ ጉባኤ ቃና ስ

ዘደለለ (መሪጌታ : ዘዋሽራ)

ተጋብሎ ሕዝብ በቤተ ስሞዎን ባዕል

አምጣነ የአምር ስምዎን አስተራክቦ ሰብእ ወእክል ።

ትርጉም

ህዝብ በስምእን ባለጠጋ ቤት ተሰበሰቡ :

ስምእን ሰውንና እህልን ማገናኘትን ያውቃልና ።

ምስጢር

እነዝ ቸር ሰው ድግስ ደግሶ የመንደሩን ሰው ጠርቶ ሲያበላና ሲያጠጣ “እነሱ ሰውና እህልን ማገናኘት ያውቃል” ይባላል ። በአንፃሩም

በላኤ ሰብእ የሚባለው ስምእን እህልን በበላበት ሆዱ ሰውንም በላበት በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

34. ዕዝል ጉባኤ ቃና/ስ

አይሁድ እግዚአ ኢረሰይዎ ለወልደ አምላክ ልዑል :

እስመ ምስለ ኖሎት ይውዕል እንዘ ይሰክብ በጎል ።

ትርጉም

አይሁድ የልኡል አምላክ ልጅን ጌታ አላደረጉትም :

በበረት እየተኛ ከእረኞች ጋር ይውላልና ።

ምስጢር

የአንድ በሃብቱና በእውቀቱ የታወቀ ሰው ልጅ ከእረኞች ጋር በከብቶች በረት ውስጥ ተጋድሞ ሲውል የአባቱን ፈለግ አልተከተለም : እንደአባቱም ትልቅ ሰው አልሆነም ይባላል ። አይሁድም ኢየሱስ ክርስቶስ በበረት ውስጥ ተወልዶ ባዩት ጊዜ አምላክ አልመሰላቸውም ይላሉ ባለቅኔው (ማቴ. 1) ።

35. ግእዝ ጉባኤ ቃና (10) ይ

ዘደስታ (አለቃ)

ይትወላወል ሰብእ ልበ ፈሪሳዊ ቀሊል

እምጊዜ ልደቱ አሪት እስከ ጊዜ ሞቱ ወንጌል ።

ትርጉም

ከመወለዱ ጊዜ/አሪት እስከ ሞቱ ጊዜ/ወንጌል

የፋሬስ ወገን የኒቆዲሞስ ልብ/ሰው ይወላውላል (ይዋልላል) ።

ምስጢር

አንዳንድ ሰው ከልጅነቱ እስከሞቱ ጊዜ ሲዋልል ይኖራል : ባቀደውና በሚሰራው አይወጥም ። የጀመረውን ሳይጨርስ ሌላ ይወጥናል። የአይሁድ አለቃ ኒቆዲሞስም በሌሊት የወንጌል ትምህርት : በቀን የአሪት ትምህርት ተከታይ በመሆን ዋለለ (ዋዠቀ) በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ። ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 288 ተተርኳል ።

36. ዘአምላኪያ (405)አ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ዘኤልያስ)

ፍቱላ ክሣዱ ለይስሐቅ መጥባሕተ አብርሃም ሐብል

ኮነ ማዕሠሮ ለበግዕ ዘሐቅል

መቃብሪሁ ለዮሴፍ በከመ ኮኖ ለቃል ።

ትርጉም

የዮሴፍ መቃብር ለቃል (ለእግዚአብሔር ወልድ)

እንደሆነ ሁሉ ለይስሐቅ አንገት

የተፈተለ የአብርሃም ቢላዋ/ገመድ የዱር በግ ማሰሪያ ሆነ ።

ምስጢር

ለአንዱ በግ አንገት ማሰሪያ የተፈተለው ገመድ ለሌላው በግ አንገት ማሰሪያ ይሆናል ። እንዲሁም ለይስሐቅ አንገት ማረጃ በተቃጣው የአብርሃም ቢላዋ ለይስሐቅ ቤዛ የወረደው በግ ተሰዋበት ይላሉ ባለቅኔው።

ታሪክ

ባለፀጋ የሆነ የአርማትያስ ሰው ዮሴፍ የኢየሱስ ክርስቶስ ደቀመዝሙር ነበር ። ከአለት ድንጋይ የወቀረውን (የሰራውን) አዲስ መቃብር ለራሱ አዘጋጅቶ ሲኖር የስቅላት ሞት የተፈረደበት መምህሩ ኢየሱስ በመስቀል ተሰቅሎ ሞተ ። ቀኑ ሲመሽ ዮሴፍ ከአገሩ ከአርማትያስ መጥቶ የኢየሱስን ስጋ እንዲሰጠው ዲላጦስን ለመነው ። ዲላጦስም የኢየሱስን ስጋ እንዲሰጡት ዘበኞችን አዘዘለት ። ዮሴፍም የኢየሱስን ስጋ ከመስቀሉ አውርዶ ፣ በንፁህ በፍታ ገንዞ በዚያው ለራሱ ባዘጋጀው አዲስ መቃብር እንደ ቀበረው መቃብሩንም በታላቅ ድንጋይ ገጥሞት ወዳገሩ እንደሄደ ተዕፍሎ ። (ማቴ. 27 : 57 61) ።

37. ዋዜማ (511) አ

ዘኒጋሽ ንይሉ (አሊቃ)

ሰይፍ መስተገብር

እምተገብሮ አፅረፈ በምድረ ጊዮርጊስ አካል ፣

ሳብዒት ዓመተ ገድገት አኮኑ በግል ፣

ወአመ ተፍጻሚት ብዙላ ንጉሠ ባቢሎን ገድል

“አኮኑ ሠለስተ ወደደነ ውስተ ነበልባል”፤

ራብዑስ ገብርኤል አክሊል ።

ትርጉም

ሰይፍ/ገበሬ

ከማረስ በጊዮርጊስ ምድር/አካል አረፈ ፤

ሰባተኛዬቱ የመተው አመት በአል ናትና ፡

በፍፃሜው ጊዜ የባቢሎን ንጉስ/ገድል

“ከእሳት ውስጥ ሶስት ሰዎችን ጨምረን አልነበረምን?” አለ፡ አራተኛው ግን ገብርኤል/አክሊል ነው ።

ምስጢር

በአራት ዘመን ገበሬው ምድሩን ስድስት አመት እርሶ በሰባተኛው አመት ያሳድረዋል (ምድሩ አይታረስም) ። ስለዚህ በሰባተኛዬቱ አመት የአመተ ህድገት በአል (ምድርን ከእርሻ የማሳረፍ በአል) ይደረጋል ። ሰይፍ የጊዮርጊስን አካል በሰባተኛው የስቃይ አመት ቆርጦ አሳረፈው ። የባቢሎን ንጉስ ናቡከደነፆር ሶስቱን የመንግስት ልጆች በእሳት ጉድጓድ አስጥሏቸው በማግስቱ ቢያያቸው አራት ሆኑበት ። ስለዚህ “የጣልናቸው ሰዎች ሶስት አልነበሩምን? አራተኛ አያለሁ እርሱም የእግዚአብሔርን ልጅ ይመስላል” እንዳለ ገድልም ሶስት ጊዜ ጊዮርጊስን አስገደለ ። ከሞት በሁዋላም አክሊልን አወረደ ይላሉ ባለቅኔው (ጳጉ.3) ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሀፍ በገፅ 55 ፡ 61 እና 101 ተተርጉሏል ።

38. ዋዜማ (510) አ

ዘወልደ ማርያም ሀብቱ (አሊቃ)

አ.መልአ ከመ ትካት

በርደተ መና ዝናም ዐውደ ዘካርያስ እክል ፡

ፋኑኤል ደመና አኮኑ ቀሊል

ወአመ በናዝሬት ይትገበር ከብካበ መርዓሁ ለቃል

ዑዕፍተ ልብሰ ወርቅ ይእቲ አጽባዕተ ድንግል ፡

ወሥዕርታ ዘሚላት ፍቱል ።

ትርጉም

የዘካርያስ እህል/

አውድማ በዝናብ/መና አወራረድ እንደቀድሞ አልሞላም ፡

ፋኑኤል/ደመና ቀላል ነውና ።

የቃል ሙሽርነት ሰርግም በናዝሬት በተደረገ ጊዜ

የድንግል ጣት/ሙሽራ የወርቅ ልብስን የተጎናፀፈች ሆነች ፡

ሃር የመሰለ ዐጉሯም የተሸረበ ነው ።

ምስጢር

ዝናብ ሲያንስ (ድርቅ በሆነበት ዘመን) የነበረው አውድማ እንደ ድሮው በእህል ምርት አይሞላም ። የዘካርያስም ሆኖ መና አልገባበትም ። አውድማው በምርት ያልሞላው ደመናው አነስተኛ ሆኖ ዝናብን ባያዘንብ እንደሆነ የዘካርያስ ሆኖም መናን ያልተመገበው መልእክት ቅዱስ ፋኑኤል መናውንና ወይኑን እንደያዘ ወደላይ ስለተመለሰ ነው ።

የወንድ ሙሽራን መምጣት የምትጠባበቅ ሴት ሙሽራ በአዳዲስ ልብስና ጌጥ አሸብርቃ እንድትታይ ፡ የወልድ ሰው መሆን በገሊላ በተበሰረ ጊዜ የቅድስት ማርያም ጣት ሃርንና ወርቅን በማስማማት ፈተለች ። የሙሽራዬቱም ጠጉር ሃር ይመስላል እንደሚባል ማርያም የፈተለችውም ንፁህ ሃር ነው በማለት ባለቅኔው የማርያምን ፍፁም ድንግልናና የእጅ ስራ ባለሙያነት በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

39. ዋዜማ (513) አ

ቀለም ዘርአ ብእሲ

እንዘ አይቀድም ምንተ በዘፍጡራን ባህል

እምድንግል ጦማረ ብእሲ ተሠገወ ቃል ፡

እንዘ አይትረጎው ምንተ ማንተመ ጦማር ድንግል

እስመ ለሕይወት መጽአ ቃለ ሚካኤል

ዘጸውዖ ገብርኤል አምሳል ።

ትርጉም

ቀለም/የሰው ዘር

በፍጥረቶች ባህል ምንም ሳይቀድም

ከድንግል/የሰው ደብዳቤ ቃል ሰው ሆነ ፤

የድንግል/ደብዳቤ መዝጊያ ሳይክፈት

ገብርኤል/ምሳሌ የጠራው

የሚካኤል ቃል ለህይወት መተቷልና ።

ምስጢር

ቅድስት ማርያም የእግዚአብሔር አብ ቃል እግዚአብሔር ወልድን በድንግልና ያለወንድ ዘር እንደፀነሰች የባህራን ጦማረ ሞት (የሞት ደብዳቤም) ላትገለጥ ፡ በውስጧ የተፃፈውም የሞት መልእክት ሳይነበብ ለባህራን ህይወት የሆነ የጋብቻ ቃል ተፅፎ ተገኘባት ። መልእክት ቅዱስ ገብርኤል የእግዚአብሔር አብ ቃል እግዚአብሔር ወልድ አዳምን ፡ ሄዋንንና የእነርሱንም ዘር ለማዳን ሰው እንደሚሆን ምስራች እንደተናገረ የቅዱስ ሚካኤል ቃልም ስለባህራን ህይወት ተነገረ ይላሉ ባለቅኔው (ስንክሳኔ 12) ።

40. ዋዜማ (72) ኀ

አባግዕ በዘነጸራ

በትረ ሌዋዊ ያዕቆብ በአምሳል በትር ጥሉል

ተጽሕፈ ቀለመ አርአያ ዘበግዕ ፊደል ፤

ወእምዐጽቀ ዝንቱ ነገር ለነሢአ ጽጌ አምሳል

ብሉየ መዋዕል ወለደት ድገረ መዋዕል

አረጋዌ ዘርእየት ድንግል

ትርጉም

የሌዋዊ ያእቆብ

በትርን በጎች በአዩ በሽልምልም በትር አምሳያ

የበግ (ፊደል አርአያ) ቀለም ተፃፈ ፤

ከዚህም ነገር ቅርንጫፍ አበባ/ምሳሌን ለመውሰድ

ሽማግሌን ያየች ድንግል ከዘመን በሁዋላ

የዘመን ሽማግሌን ወለደች ።

ምስጢር

የያእቆብ ሽልምልም በትርን ያዩ በጎች በበትሪቱ አምሳያ (እንደ በትሪቱ የተሻገረው) ግልግሎችን እንደወለዱ ቅድስት ማርያምም

መልአኩ ቅዱስ ገብርኤልን በሽቦታም ሽማግሌ አምሳል አይታና በርሱ ተበስራ (ክርሱ የምስራች ቃልን ሰምታ) ከአለም በፊት ያለ አምላክን ወለደች ይላሉ ባለቅኔው (ዘፍጥ-29-30) ።

41. ዋዜማ (73)ገ
ንግረን ተክለ አሚን
ለእመ አንተሁ ክርስቶስ እማየ ሕይወትክ ገድል ፤
ዳግመ ተወልዶ እስመ ሰብእ ይክል ፤
ወአመ ተወለጥክ ለን በርእየተ ኪሩብ አካል
እም ደመና ሰማይ ልብስክ መጽአ ቃል
ሰብሐቲሁ ወልድየ ዘይብል ።

ትርጉም

ተክለ ሃይማኖት! አንተ
ክርስቶስ እንደሆንህ ንገረን ፤
ከህይወትህ ውሃ/ገድል ዳግመኛ መወለድን ሰው ይችላልና ።
በኪሩብ አካል አምሳልም በተለወጥህልን ጊዜ
ከሰማይ ደመና በምስጋናው ልጄ የሚል
ልብስህ/ቃል መጣ ።

ምስጢር

አይሁድ መጥመቁ የሃንስ “አንተ ክርስቶስ እንደሆንህ ንገረን” እንዳሉት ፃድቅ ተክለ ሃይማኖትም የክርስቶስን ስራ ሰሩ ። ክርስቶስ የሰውን ከውሃ መወለድ እንደተናገረ እንዲሁም ፃድቅ ተክለ ሃይማኖት በተሰጣቸው ፀጋ የተማፀነባቸውን ህመምተኛ ሁሉ በፀበል ውሃ ጥምቀት እንደቀድሞው ጤነኛ አደረጉት ይላሉ ባለቅኔው ።

የክርስቶስ መልክ በደብረ ታቦር እንደተለወጠ ተክለ ሃይማኖትም ከሰው አምሳል የተለየ የመልአክን መልክ ያዙ (የፀጋ ክንፎች አበቀሉ) ። ክርስቶስ በደብረ ታቦር ሲገለጥ “ልጄ ይህ ነው” የሚል ቃል ከደመናው እንደተሰማ ከተክለ ሃይማኖት ልብስም የምስጋና ቃል ተሰማ በማለት ባለቅኔው የተክለ ሃይማኖትን ተአምራታዊ ሃይል በቅኔያቸው ገልጠዋል።

42. ሥላሴ (523) አ
ዘአልታሰብ (አለቃ ፣ ዘደብረ ገይል)

ቀዳሜ ጸጋ
ንይሉ ለአብ ወጥበቢሁ!
ቤተ ክርስቲያን ቅድስት አሐቲ ትዌድሰክ ወትብል
ወልድየ ንይሉ ወእትየ ቃል ፤
ከመኒ እምኔር ባሕርያ ባሕርየ ጌሩትክ ብዕል
ወአካል ጸጋክ ዘእም አካል
ተዘከር ሥጋ ሀብተ መዋዕል
ዘነሣእክ እም ቅድስት ድንግል ።

ትርጉም

የልግስና ደገኛ
(ቸር) የአባት ሃይሉና ጥበቡ!
“ልጄ ሃይሉ ወንድሜም ቃል” እያለች
የተቀደሰች እንዲት ቤተ ክርስቲያን ታወድሰሃለች ፤
የቸርነትህ ባህርይ/ብልፅግናም ከቸር ባህርይዋ እንደተገኘና
አካል/ልግስናህ ከአካል የተገኘ እንደሆነ
ከቅድስት ድንግል የነሳሽውን
የዘመን ስጦታ/ሰጋን አስብ ።

ምስጢር

ክርስቶስን መፅሃፈ ኪዳን የአብ ሃይሉና ጥበቡ የሆንህ የልግስና ደገኛ (ቸር) ይለዋል ። ከንቲባ ሃይሉ የተባሉት የጎንደር ከተማ ሹም ስጦታ ታላቅ ነው ፤ ጥበበኛም ናቸው ይላሉ ባለቅኔው ።

አንዳንድ ሙሽሪት ሙሽራዋን (ባሏን) ወንድሜ እንደምትለው ቤተ ክርስቲያንም ከንቲባ ሃይሉን እንደ ወንድም ታመሰግናቸዋለች ። የእግዚአብሔር ወልድ ቀዳማዊ ልደቱ ከአካል ከተገኘ አካልና ከባህርይ ከተገኘ ባህርይ እንደሆነ ፡ የከንቲባ ሃይሉ የቸርነታቸው ብልፅግናም ከቤተ ክርስቲያን ልግስና የተገኘ ነው ። ካህናት በፀሎት ጊዜ “ከቅድስት እናትህ የነሳሽውን ሰጋ አስብ” በማለት ክርስቶስን እንደሚግልጹት

ከንቲባው ሃይሉም በዘመናቸው ያገኙት ሃብት በቤተ ክርስቲያን ፀሎት የተገኘ መሆኑን ማስታወስ ይገባል በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

43. ሥላሴ (521)አ

በዕለት ዘሊተዐውቀ
እምዶባእ ፈርዖን ብሔረ ባዕድ
ቀሊል ውእቱ በስቁረተ መርፍዕ ማዕበል
ይገልፍ ዘምስለ ንዋዩ ብንያም ገመል ፡
ወኩሉ ዘፈትሐ ማገፀን ኤርትራ ድንግል
ቅዱስ ውእቱ ለእሥራኤል ፡
እምጣን ህየ ብንያም ወራዛ በጎይል
ወትእምርቱ ሚካኤል መስቀል ።

ትርጉም

ባልታወቀ ቀን
ፈርዖን ወደባእድ አገር ከሚገባ
ብንያም/ገመል ከነገንዘቡ በመርፌ ቀዳዳ/ማእበል
ያልፍ ዘንድ ቀላል ነው ።
የኤርትራ/ድንግል ማህፀንንም የፈታ ሁሉ
ለእስራኤል ቅዱስ ነው ፤
ብንያም በዚያ በሃይል ጎልማሳ ነውና
ምልክቱም ሚካኤል/መስቀል ነውና ።

ምስጢር

ክርስቶስ “ባለፀጋ መንግስተ ሰማይ ከሚገባ ገመል በመርፌ ቀዳዳ ቢያልፍ ይቀላል” እንዳለ ብንያም ከነሃብቱ ኤርትራን ተሻግሮ ሲሄድ ፈርዖን ኤርትራን ተሻግሮ አልሄደም በኤርትራ ሰጠመ ። በእስራኤል ዘንድ የእናቱን ማህፀን የፈታ ሁሉ (መጀመሪያ የተወለደ ሁሉ) ለእግዚአብሔር የተለየ (የተሰጠ) እንደሆነ የኤርትራን ባህር የተሻገረ እስራኤልን አመሰገነ ። ጎልማሳም በሃይሉ እንደሚመጣ ብንያም በተእምር ዳን ። የባህታዊ በትርም በመስቀል ምልክትነት እንደሚታወቅ ለብንያም

የተደረገው ተእምርም በሚካኤል የተፈፀመ ነው ይላሉ ባለቅኔው ።
ታሪኩ በእንደኛው መፅሃፍ በገፅ 108-109 ተተርጓል ።

44. ሥላሴ (529)አ

ሰማዕትን ገላውዴዎስ
ነዳየ ዘመን ወመዋዕል
እንዘ ይረውጽ አልጸቀ እስከ አንቀጸ ቁሣር ገድል’
ወተርገወ ሎቱ ሙባኡ መስቀል
ገበ ፍርፋረ ሞት ተርፈ ወስቱ መከራ ጥሉል
ዐፃዌ ፕገት አማኑኤል
አኮኑ ቀዊሞ በዴዴ አካል
ዘርገብከ ዘርገብከ ይብል ።

ትርጉም

የዘመንና የወራት ችግረኛ
ሰማእታችን ገላውዴዎስ
እየሮጠ እስከ ቄሳር በር/ግድያ ድረስ ደረሰ ፤
መግቢያው/መስቀልም ተከፈተለት ፤
ሞት/ፍርፋሪ ፡ የሚያለመልም መጠጥ/ መከራም ከተረፈ ዘንድ
ደጃፍ ዘጊ/አማኑኤል
በአካል/ደጅ ቆሞ
የተራብህ! የተራብህ! ይላልና ።

ምስጢር

ዘመን የጣለው ችግረኛ መብልና መጠጥ ለድሆች ወደተዘጋጀበት ቤት እየሮጠ ሄዶ በተከፈተለት በር እንደሚገባ ሰማእት ገላውዴዎስም የክርስቶስን ወንጌል እየሰበከ በቄሳር በር አደባባይ ተሰቃየ ፡ ሞት ። የቸር ሰው መልእክተኛ በደጅ ቆሞ “የተራብህ! የተራብህ!ና እንደሚል እግዚአብሔር ወልድ (አማኑኤል) ሰው ሆኖ የተቀበለውን መከራ በስሜ አምኖ የተቀበለውን ሁሉ “ወደ እኔ ኑ” ይላል ማለት በቅኔው ተመስጥሯል (ገድለ ሃዋርያት) ።

45. ሥላሴ (532)አ
 ገላውዴዎስ ሊቀ ጉባኤ
 አልቦ ዘይብል በጉባኤክ
 አልቦ ለጽዮን አሐቲ እምሊቃውንቲሃ ዘይብል
 ባዕል ሥጋ ወነዳይ ቃል
 ለባዕል ቃል ፤ ወሥጋ ነዳዩ ቀዋሚ አካል
 እስመ ይሰለፍ ስኢነ ኀይል
 ወኢይትከሃሎ ግብረ ኢክሂል
 ተዋሕዶ ዘቀለም ፈትል ።

ትርጉም

የጉባኤ አለቃ ገላውዴዎስ!!
 በጉባኤህ ስጋ (የሰው)
 ባለፀጋ ነው ፤ ቃልም ችግረኛ ነው
 የሚል ከእንዲት ፅዮን ሊቃውንት የለም ።
 የቋሚ አካል ድሃ የሆነ ስጋ የሃይል መድከምን
 ይደክመዋልና ፤ ለባለፀጋ/ቃልም
 የቀለምና የፈትል መዋሃድን
 ያለመቻል ስራ አይቻለውምና ።

ምስጢር

ባለፀጋውን ድሃ ድሃውንም ባለፀጋ ብሎ መናገር ልክ እንዳይደለ
 ከተዋህዶ በፊት ስጋ በቅድምና ነበር ፤ ቃልም ፍጡር ነው ማለትን
 የአክሱም ፅዮን ሊቃውንት አይቀበሉም ። ምክንያቱም የቀለምና የፈትል
 ተዋህዶ (መጣማት) እንደማይለይ ከአለም በፊት ከአብ የተወለደው
 የእግዚአብሔር ቃል (እግዚአብሔር ወልድ) ከስጋ ጋር የተዋህደው
 ተዋህዶ የማይለይ ሆነ በማለት ባለቅኔው በቅኔያቸው የእግዚአብሔር
 ወልድን ሰው የመሆን ምስጢር ያስረዳሉ ።

46. ሥላሴ (517)አ

ተሣለቀ
 አርፎ ላዕለ አዳም

አመ እደ ፍትወት ሰፍሐ በምግብ አሐቲ አባል
 ከመ ያጽግብ ነፍሶ እምገርምት እስካል ፤
 እእዳወ ክርስቶስ ፍዳ ተአስሩ በፈትል
 ተአስረ ሞት በሰናሰል ፤
 ወመልአክ ስሕተት ወረደ ውስተ ግብ ሀጉል
 ሶበ ርእዮ ጥብሉለ በቂጽል ።

ትርጉም

ከተከለከለች ፍሬ ሰውነቱን
 ያጠግብ ዘንድ የእምሮት እጅን በእንዲት አካል/ምግብ
 በዘረጋ ጊዜ አውሬ በአዳም ላይ ተሳለቀ(ተዘባበተ) ፤
 የክርስቶስ እጆች ግን በፈትል በታሰሩ ብድራት
 ሞት በሰንሰለት ታሰረ ፤
 በቅጠል ተጠቅልሎ ባየው ጊዜም
 የሰህተት መልአክም ወደ ጥፋት ጉድጓድ ወረደ ።

ምስጢር

አንድ ሰው ሲሰርቅ በተያዘ ጊዜ ጠላቶቹ ይዘባበቱበታል ። አዳምም
 በእጁ የበለሰን ቅጠል በበላ ጊዜ የጠላቱ የዲያብሎስ ተገዢ ሆነ ። ንፁሁን
 ሰው በአሰት ያሳሰረ ወስላታ ሰው በእርሱ ገመድ እንደሚገባም የክርስቶስ
 የውዋሊት (የፊጥኝ) መታሰርም ሞትን ድል ነሳው ። በጨለማ የሚሄድ
 ሰውም በጉድጓድ እንደሚወድቅ ዲያብሎስም መጥፋትን አደረገ (ጠፋ) ።
 ክርስቶስም በበረት ተወልዶ በቅጠል ተጠቅልሎ በታየ ጊዜ ለዲያብሎስ
 “ዕሩቅ ብእሲ ፡ ባዶ ሰው” መሰለው ይላሉ ባለቅኔው ።

47. ሥላሴ (519)አ

መልክአ ልደትኪ
 ማርያም ምስብኢተ ሞአ ሕብረ ፀዳል
 እም ብርሃናቲሁ ለሰማይ ልዑል ፤
 ለበዓለ ዝንቱ ፋሲካ ዘኢቀደሞ አምሳል

ትሰነቁ ምድር መስንቆ ቃል
ባሕርኒ ትዘብጥ ከበሮ ማዕበል
በእዴሁ ለነፋስ ገያል

ትርጉም

ማርያም! የውልደትሽ
መልክ ከከፍተኛ ሰማይ ብርሃኖች ይልቅ
በብርሃን አይነት ሰባት እጅ አሸነፈ ፤
እምሳያ ላልቀደመው ለባለዚህ ፋሲካ
ምድር የቃል/መስንቆን ትሰነቁታለችና (ትመታለችና)
በሃይለኛ ነፋስ እጅም
ባህር ከበሮ/ማእበልን ትመታለችና ።

ምስጢር

ሃይለኛ ሰው ብዙዎቹን ሰዎች ይደመበሳቸዋል ። እንዲሁም
የቅድስት ማርያም መልክ ብርሃን የሰማይ ብርሃኖችን በለጣቸው ። ደግሞ
በአል ላደረገ (ድግስ ላደረገ) ባለፀጋ ሰው አንዲቱ በመስንቆ ፣ ሌላዬቱ
በከበሮ እንደሚዘምሩ (እንደሚዘፍኑ) እንዲሁም ሞቶ ለተነሳው ክርስቶስ
ምድር ስልል እልል ትላለች ። ባህርም በነፋስ ማእበልን ታራኽለች
በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል (ሰንክ. ግን. 21) ።

ታሪኩ በአንደኛው ፣ መፅሃፍ በገፅ 207 ተተርጓል ።

48 ሥላሴ (516) አ

ጥምቀተ ኢየሱስ መድኃኒን
መሃይምናን ገዘረ በመጥባሕተ መንፈስ ስሐል ፤
ወቤተ ንዴት ሐነጸ በብዕል ።
ጥምቀተ አሪትሰ መንፈቀ አሐቲ አባል
ኢያድገነት ሕዝበ ለእስራኤል ፤
እስመ አርቡታ ክቡድ ወአኮ ቀሊል ፤
ወአሥልጦ እምቅኔ ኢትክል ።

ትርጉም

የመድሃኒታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ጥምቀት
አማኞችን በተሳለ በመንፈስ /ምላጭ ገረዘ ፤
ችግር/ ቤትንም በብልፅግና አነፀ ።
የአንዲት አካል ግማሽ /የአሪት ጥምቀት ግን
ለእስራኤል ህዝብን አላዳነችም ፤
ቀንበሯ ቀላል ያልሆነ ከሳድ ነውና
ከግዛትም ማምለጥን አትችልምና ።

ምስጢር

አንድ ወጊሻ ጨቅሎች ልጆችን በምላጭ እንደሚገርዝ የክርስቶስ
ጥምቀትም ሰዎችን በመንፈስ ቅዱስ አደሳቸው ። አናጢ ቤትን በድንጋይ
እንደሚገነባ የክርስቶስም ጥምቀት ልጅነትን በማሰጠት ምእመናንን
አከበረ ። ቅዳጅ (ቁራጭ) ልብስ አካልን ከመራቆት እንደማያድነው
የአሪታዊ የሃንስ ጥምቀት ልጅነትን አላሰጠችም ። ከባድ የሆነ ቀንበርም
ለመሸከም እንደሚያቅት የአሪት ህግ “ሰለአይን አይን ይጥፋ” በማለት
የምትደነግግ ስለሆነ አስቃቂ ናት ። የዘላለምንም ህይወት አታስገኝም
በማለት ባለቅኔው ስለአሪትና ስለክርስቶስ ጥምቀት ያላቸውን እምነት
ገልጠዋል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሀፍ በገፅ 105 ተተርጓል ።

49 ሥላሴ (526)

ዘያምሮት (አሊቃ)

አመ ኮነ ተጋእዞ
አሐዱ ይፈዲ ፍዳ አካሉ ፤
እስመ እመ ሰወረ ዮሴፍ ጽዋዖ በልብሰ ሕሳዌ አምሳል
ብንያምሃ ሐመዮ አሕባል ።
ወእንተ ዳዊት ዘርዐ በገራገተ ሥጋ አካል
ለእመ ትበልፅ ሚልኮል
እንበለ ትትወከፍ ዘርዐ ወሊዶተ ቃል
በንጽሕና ፈደየት ድንግል

ትርጉም

ክርክር በሆነ ጊዜ
አንዱ የሌላውን ብድር ይከፍላል ፤
ወገኖች ብንያምን አምጥተዋልና ።
የሴፍ ዕዋውን በውሸት /ልብስ ቢሸሽግ
ዳዊትም በሰጋ እርሻ አካል የዘራውን
ሚልኮል ብትበላ
ዘርን ሳትቀበል ቃልን መውለድን
ድንግል በንፅህና ከፈለች ።

ምስጢር

አንድ ሰው ብድሩን ሳይከፍል ሲሞት ወይም አገር ጥሎ ሲሰደድ
ዋሱ ይከፍላል ። እንዲሁም የሴፍ የወርቅ ዕዋ በወንድሙ በብንያም
ሰልቻ ተደብቆ በመገኘቱ ወንድሞቹ ብንያምን በሌብነት ጠረጠሩት ።
የእስራኤል ንጉስ የዳዊት ሚስት ሚልኮል ዘረ ቆርጥም ብትሆንም
ድንግል ማርያም የአብን ቃል ያለዘር ወለደች ይላሉ ባለቅኔው ።
ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 119 እና 159 ተተርኳል ።

50 ሥላሴ (74) ገ

ዘሀብተ ድንግል (ራቅ ማሰፊ)

በጽዮን በዓልክ
ነዐ ዳዊት ! ውስተ ጽዮን
ወመሰንቆክ ኢትርሃዕ እግዚአብሔር ፤ እስመ ዘይእዚ በዓል
ዚአክዕፃ ወዚአክ ክፍል ፤
ሐሜተ ሚልኮልኒ ለእመ እፈርህ ትብል
እምእመ ተቀብረት ሚልኮል
ብዙገ ውለቱ ኦጎ መዋዕል
ወኪያሁ ጐልቆ ኢንክል ።

ትርጉም

በፅዮን በአልሀ
ዳዊት ! ወደ ፅዮን ና
አቤቱ ! ጌታ ሆይ ! መሰንቆህንም አትርሳ ፤ የዛሬ በአል
ያንተ እጣ ናትና ያንተም እድል ናትና ፤
የሚልኮልንም አሜት እፈራለሁ ብትል
ሚልኮል ከተቀበረች
የዘመን ርዝመት ብዙ ነው
እርሱንም መቁጠርን አንችልም ።

ምስጢር

የእስራኤል ንጉስ ዳዊት በፅዮን በተባለ አምባላይ ከትሟል (ከተማ
ሰርቷል) ። ለታቦተ ፅዮንም በበገናው ዘምሯል ። በዚህ ጊዜ ሚሸቱ
ሚልኮል ነቅፋዋለች ።

የጎንደሩ ንጉስ አፄ ዳዊት ግን ለታቦተ ፅዮን በአል በመሰንቆው
ቢዘምር አይነወርም ። ምክንያቱም እንደ እስራኤል ንጉስ እንደ ዳዊት
ነቃፊ ሚልኮል የለችበትምና ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 159 ተተርኳል ።

51. መወደስ ስ

ዘሐዲስ ኪዳናት (ቄሰ ገበዝ ፡ ዘጽላሎ)

እግዚአ ምድረ ግብጽ የሴፍ ለእመ አድለወ
አመ አኅዊሁ አንበረ በመንበረ መንግሥት ክፍል
በመንበረ ታሕት ሰወሮ ለመንበረ ብንያም ላዕል ፤
ታሕታዊስ ምድረ እለ ነበሩ
ልዑላን አኅወ ዚአሁ ለየሴፍ ድንግል ።
አንተስ አማኑኤል

ጸረ አድልዎቱ ለየሴፍ እመ ንቤዝ ቀለል
ፈቀድክ ከመ ደንበሩ ለምህሮ ሐዳስ ወንጌል
ላዕል እስራኤል አሕዛብ ወላዕል አሕዛብ እስራኤል ፤
ወዘፈነውኮ ሕማም ሐዋርያ ሞት ኢይብል
ዝ ቤተ ነዳይ ወዝ ቤተ ባዕል ።

ትርጉም

የግብፅ ምድር ጌታ የሴፍ ቢያደላ
በመንግስት ዙፋን ክፍል ወንድሞቹን ባስቀመጠ ጊዜ
በታች ዙፋን የላይ ብንያም ዙፋንን ሸሸገው ፡
ታላላቅ የሆኑ የድንግል
የሴፍ ወንድሞች ግን በታችኛው ምድር ተቀመጡ ።
አማኑኤል ፤ አንተ ግን
የዮሴፍ ማድላቱ ሸክም ባንተ ዘንድ ቀላል ቢሆን
በእስራኤል ላይ አህዛብ ፡ በአህዛብም ላይ እስራኤል
አዲስ ወንጌልን ለማስተማር ይቀመጡ ዘንድ ፈቀድህ ፡
የላክኸው ህማም/ የሞት ሃዋርያም
ይህ የድሀ ቤት ነው ፡ ይህም የሀብታም ቤት ነው አይልም ።

ምስጢር

በግብፅ ምድር ተሾሞ የነበረ የያእቆብ ልጅ የሴፍ ቀንተውበት
ለነጋዴዎች የሸጡት ወንድሞቹ እህል ለመግዛት ከከነአን ወደ ግብፅ
ዛሬ ጊዜ ለታናሽ ወንድሙ ለብንያም ከሌሎች ወንድሞቹ የተለየ ስጦታ
ሰጠው ። አማኑኤል የምትባል ኢየሱስ ክርስቶስ ፤ አንተ ግን በተነገረው
ትንቢትና በተቆጠረው ሱባኤ መሰረት ወገኖችህ እስራኤል ትምህርትህን
አንቀበልም ቢሉህ ፡ ትንቢት ያልተነገረላቸው ፡ ሱባኤ ያልተቆጠረላ
ቸው አህዛብን ወንጌልህን ተቀብለው እንዲያስተምሩ አደረግህ ።

ወንጌልን ለማስተማር የተላከ ሃዋርያ በትምህርቱ ሃብታምንና ድሃን
እንደሚያስተካክል አንተ የፈጠርኸው ሞትም ሃብታምንና ድሃን አይለ
ይም ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

ብንያም የዮሴፍ ታናሽ ወንድም ነው ። የሴፍና ብንያም የአንድ
አባትና የአንዲት እናት ልጆች ናቸው ። አባታቸው ያእቆብ እናታቸውም
ራሄል ይባላሉ ። እናታቸው ራሄል ብንያምን በጭንቅ እንደተገለገለች
ቤንአን ብላ ሰየመችው ። ቤንአን ማለት የጭንቀቱ ልጅ ማለት ነው ።
ራሄል ወዲያውኑ ሞተች ። አባቱ ያእቆብ ግን ስሙን ብንያም ብሎ

ለመጠው ። ብንያም ማለት የቀኝ እጄ ልጅ ማለት ነው ። የሴፍ ያለእናት
ያዳገ ታናሽ ወንድሙ ብንያምን በጣም ይወደው ነበር (ዘፍጥ.35:16-20;
43-45) ።

52. መወደስ (178) አ

ዘአድማሱ ጀንበሬ (መልአክ ብርሃን)

ጽውዓን በዓል ወፅኦ እንዘ ይትባህሉ
ሥርዐተ ቤቱ ለኔሮን ሥርዐተ ኢይትበሀል ፡
ሶበ ለአርድእት ተሠርዐ ማዕደ ሮምያ መስቀል
ሊቀ ካህናት ሕዋሳት አካል
እንዘ ታሕተ ይነብር
ዘይቲሐት እግር እስመ ነበረ በላዕል ።
ዘንተሰ ተዋርዶ ከመ ኢንበል
ተዋርዶ ጳውሎስ አረጋዊ ለተናግሮ ኢይትከሀል ።
እስመ ተጸውሀ ይብላዕ ዘአመ ኔሮን በዓል
ሕፃናት ድገረ ፀግቡ ትራፈ ሕፃናት ሰይፈ በቀል ።

ትርጉም

የኔሮን የቤቱ ስርአት ስርአት አይባልም
እየተባባሉ የበአል ተጠሪዎች /እድምተኞች ወጡ ፡
የሮም ማእድ /መስቀል ለሃዋርያት በተሰራ ጊዜ ፡
የካህናት (ሰውነቶች አለቃ) አካል
እታች ሲቀመጥ
ዝቅ ያለ እግር ከላይ ተቀምጧልና ።
ይህን ግን ውርደት ነው እንዳንል
የጳውሎስ ሽማግሌ ውርደትን ለመናገር አይቻልም ፡
በኔሮን በአል ጊዜ ህፃናት ከጠገቡ በሁዋላ
የህፃናት ትራፈ /የበቀል ሰይፍን እንዲበላ ተጠርቷልና ።

ምስጢር

በድግስ ጊዜ ትልቁ እታች ትንሹ እላይ ተቀምጠው ሲታዩ “የእገሌ
ቤት ስርአት ስርአት አይባልም ፡ እግር በራስ ነው” እንደሚባል

እንዲሁም የኔሮን ጣኦት አምላክ አይደለም ይላሉ ባለቅኔው ። የማእድ
ምሳሌ መስቀል (ስቅላት) በሃዋርያት (በነጹፕሮስ) በታዘዘ ጊዜ የትልቅ
ሰው ምሳሌ የሆነው አካል (ራስ) ሲዘቀዘቅ እግር በራስ ስፍራ ሆነ ።
የሀፃናትን ትራፊ የበላ የሽማግሌ ውርደት አይነገርም እንዲሉ ጳውሎስ
የገሊላ ሀፃናት የተቆረጡትን መቆረጥ በኔሮን ሰይፍ ተቆረጠ በማለት
ባለቅኔው በክርስትና እምነት ምክንያት በሃዋርያት ላይ የተፈፀመውን
ስቃይና መከራ ያስረዳሉ (ሰንክ. ሐምሌ 5) ።

53 መወደስ (179) አ
ዘፈንታ ገብሮ (መልአክ ብርሃን)

መፍትሔው ውለቱ አመ ሆሣዕና
ጽኑዕ አነ ድኩም ከመ ይበል ፤
እንዘ በዓለ ክንፍ ኪሩብ ፈረሰ ርእዮቱ ጽዱል
በሩጽተ ኃይሉ ለሐንሳስ ዕዋል
ጸዊሮ አምላክ ኃይል
ምስለ ተውሳኩ ትስብእት ዘይትፈቀድ ለበዓል ።
አይሁድሂ አዝማዲሁ መጠነ ተውሀበሙ ኃይል
አመ ዕለተ ዐርብ ተካየዱ ያንግሥም በመስቀል ፤
እስከነ ደምስሰ ሎሙ በዐስበ ፃማ ቀሊል
ጥንተ ዕዳሆሙ ተናግሮ ዘጽሑፍ በእብነ ሐቅል ።

ትርጉም

በሆላእና ጊዜ ደካማ
ብርቱ ነኝ ይል ዘንድ አግባብ (ተገቢ) ነው ፤
የብሩህ መልኩ ፈረሰ /ኪሩብ ባለክንፍ ሲሆን
ለበአል ከሚፈቀድ
ከመጣያው/ ሰውነት ጋር የሃይል አምላክን ተሸክሞ
በእንኳሳ/ ውርንጫ
ሃይል ሩጫ መድረስን ተስኖታልና (አልቻለምና)፤
ዘመዶቹ አይሁድም ሃይል የተሰጣቸውን ያህል
በእርብ ቀን በመስቀል ያነግሱት ዘንድ ተማማሉ ፤

በዱር ድንጋይ የተፃፈ የእዳቸው መጀመሪያ /መናገርን
በቀላል ድካም ዋጋ (ምንዳ) እስከደመሰሰላቸው ድረስ ።

ምስጢር

“ከአንድ ብርቱ ሁለት ደካማ” እንዲሉ አንዱን ብርቱ ሁለት
ደካሞች በመረዳዳት ያሸንፋሉ ። እንዲሁም ኪሩቤል በርቀቱ የተሸከሙ
ትን አምላክ የአህያ ውርንጫ ከእነእናቱ እየተፈራረቀ በግዘፈ ስጋ
ተሸከመው ። ስለዚህ ከኪሩቤል ሸክም የውርንጫ ሸክም ይከብዳል ።
ኪሩቤል ቢሸከሙትም ይዘውት አልሄዱም ።
ውርንጫና እናቱ ግን ከቢታንያ እስከ ቤተ መቅደስ አደረሱት ።
ከዚህም ሌላ የአንድ አገር ሰዎች ተሰብስበው እንዱን አዋቂ ሰው
ለሹመት እንደሚመርጡት ሆላእና የተባለ ክርስቶስን የእናቱ የቅድስት
ማርያም ወገኖች እስራኤል ተማምለው በመስቀል ሰቀሉት ። ተሟሚ
ውም ስልጣኑን በተረከበ ጊዜ በመራጮች ላይ ያለ አግባብ የተጣለባቸውን
እዳ እንደሚፍቅላቸው ሆላእናም በድንጋይ የተነገረውን ሰብአዊ
ምስጋናን ከማመስገን አይሁድን ለያቸው ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 90 ተተርኳል ።
54 መወደስ/ አ

አኮ በግብር ተጽውዖ ስም ፤
እመኔ ተሐንጸ አረፍተ ልማድ ቃለ አምሳል
እስመ ኢይስመይ ላሕመ በበሊዐ ቁጽል
ዘበግብር እንስሳ ወአርዌ ዘሐቅል
ባሕታዊ ትሩፈ ገድል
ወትሩፈ ገድል መርቅያን ባሕታዌ ኢይትበሀል
ክርስቶስኔ ለእመ ርገበ እንዘ ውለቱ ባዕል
ነዳየ ባሕርይ ኢይስመይ እስመ ለኩሉ ዘየአክል ፤
እመኔ ሰሐበ አባግዐ ሢጥ በሐብል
ዐሳብ ዘውን ሰረቅት ኢይትበሀል በወንጌል ።

ትርጉም

የስም ጥሪ (ስያሜ) በስራ አይደለም ፤
ምንም የምሳሌ ቃል የልማድ ግድግዳ ቢሰራ

በግብር እንስሳና የዱር አውሬ የሆነ
የመጋደል አትራሬ ባህታዊ
ቅጠልን በመብላት ላምን አይባልምና፡
ግድያን አትራሬ
መርቅያንም ባህታዊን አይባልምና፡
ክርስቶስም ባለፀጋ ሲሆን ቢራብ
የባህርይ ትግረኛን አይባልም፡ ለሁሉ የሚበቃ ነውና፡
የዋጋ (ሽያጭ) በጎችንም በገመድ ቢስብ
ደሞዝኛ በወንጌል የሌቦች ወገንን አይባልምና፡

ምስጢር

በአብዛኛው የሰው ስም አጠራር በስራው አይገለጥም፡ ከዚህም
የተነሳ ይህን አለም ንቆ በጫካው ስጥ እንደ እንስሳና አውሬ እየኖረ ቅጠል
የሚበላ ባህታዊ (መናኝ) ባህታዊ እንጂ በቅጠል መብልና በጫካ ኑሮው
ምክንያት እንስሳ ወይም አውሬ ተብሎ አልተጠራም፡ በብህትውና
ተጋድሎ ትርፍ ስራን የሰራ ባህታዊ መርቅያን ግን በሰንበት በመያመ-
ምክንያት የዜታ ክርስቲያንን ስርአት በማፍረስ የባህታዊነቱን ዋጋ
አልተቀበለም፡ አንድ ባለፀጋ በፈቃዱ ቢራብ ድሃ እንደማይባል
ክርስቶስም አምላክ ሲሆን ራሱን በያስቸግር ለሁሉ የሚበቃ ባለፀጋ
እንጂ ድሃ አይባልም፡ በደሞዝ የተቀጠረ የበግ እረኛ የሚጠብቀውን በግ
በገመድ ሲስብ ቢገኝ ከሌባ አይቆጠርምና በማለት ባለቅኔው ስምና ግብር
የማይተባበሩ መሆናቸውን ይገልጻሉ፡

55 መወደስ (79)ን

መንክር ውለቱ ግብረ ሆግዕና፡
እንዘ ዲበ ኪሩብ ይትረክይ ረቂቀ ግልሳይ አካል
እስመ ተርእዮ ግዙፈ በዘፈቀደ ዕዋል፡
ዝኒ ዕዋለ አድግ
መካሕ ይቤ በቃሉ ልዑል
በኪሩቤል እትሚሰል
ወእመ ንእስኩ አነ ኢይንእስ እምኪሩቤል፡
እምክህነትሂ ወእምቅዳሴ አመ ሆግዕና በአል

ምዑራን አራት ካህናት ለእመ ተክልኦ በወንጌል
ዘኢተምህሩ አእባን ግብረ ቅዳሴ በቃል
ተደለዉ ለቅዳሴ ቅዳሴ እም ይትሆጡል፡

ትርጉም

የሆሳእና ስራ ድንቅ ነው፡
የሶስተኛ አካል ረቂቅ ሆኖ በኪሩብ ላይ ሲታይ
በፈቃደው ውርንጫ የገዘፈ ሆኖ ታደቷልና፡
ይህም ተመኪ
የአህያ ውርንጫ በከፍተኛ ቃል
በኪሩቤል እመሰላለሁ አለ፡
ባንስ ባንስም እኔ ከኪሩቤል አላንስም አለ፡
ከክህነትና ከቅዳሴም በሆሳእና በአል ጊዜ
አራትን የተማሩ ካህናት በወንጌል በክለክሉ
የቅዳሴን ስራ በቃል ያልተማሩ ድንጋዮች
ቅዳሴ ከሚታገል ለቅዳሴ ተዘጋጁ

ምስጢር

አንድ ጀግና ሲፎክር “እዳገት ታይቶ እዘብጥ አዳሪ” እንደሚል
ከሶስቱ አካላት አንዱ አካል እግዚአብሔር ወልድ በኪሩቤል እንዳለ ሆኖ
ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ሳይለይ ወደዚህ አለም መጣና ከቅድስት
ማርያም ሰው ሆኖ ተወለደ፡ ገዝፎ ታየ፡ በአህያም ላይ ተቀመጠ፡
አንዳንድ ትምክህተኛ ሰው ከአቅሙ በላይ ተነጠራርቶ “ማን ከማን
ያንሳል” እንደሚል የአህያው ውርንጫ “ከኪሩቤል አላንስም” አለ፡
ኪሩቤል በርቀት የተሸከሙትን ሆሳእናንም በግዝፍ ተሸከመ፡ በስራውም
ከኪሩቤል ይወዳደራል በማለት ባለቅኔው እመስጥረዋል፡

56 መወደስ (95)ን

ሀየንተ ሥነ ራሔል ሰይፍ ከዓዊተ ደም
እስከነ ሰብዐቱ ተቀንዮ ጊዮርጊስ ኖላዌ ሐቅል፡
አምጣነ ጠባብ ሰይፍ ብእሲተ ገድል
አክሊል ለምታ ጊዮርጊስ ባዕል
ወፈትለ አእዳው ትፈትል

ዲበ ዐውርቱ አህጉር ተሰየም እንዘ ትብል ።
ሕያወሂ ተራከበቶ ለርእሰ ጊዮርጊስ ቃል
ዘስማ መግደላዊት ማርያም ሰይፈ በቀል ፤
ወትንሣኤሁ ሰበክ መልአክ ብርሃን አክሊል
ዘተፈጥረ በአርምም እምነፋስ ወነበልባል ።

ትርጉም

ስለደም አፍሳሽ ራሄል/ ሰይፍ ውበት
የዱር እረኛ/ጊዮርጊስ እስከ ሰባት አመት ድረስ ተገዛ ፤
ብልሃተኛ የገድል ቤት/ ሰይፍ
ለባለፀጋ ባሏ ጊዮርጊስ አክሊል (ክብር) ናተና ፤
በአስር አገሮችም ተሾም
እያለች የእጆቿንም ፈትል ትፈትላለችና ።
ስሟ መግደላዊት የሚባል ማርያም/ የበቀል ሰይፍም
የጊዮርጊስ ራስ/ ቃልን ደህናውን ተገናኘችው ፤
ከነፋስና ከነበልባል በዝምታ የተፈጠረ
የብርሃን መልአክ/ አክሊልም ትንሳኤውን ሰበክ ።

ምስጢር

ያዕቆብ ስለራሄል ውበት ለአባቷ ለላባ ሰባት አመት እንደተገዛ
ቅዱስ ጊዮርጊስም ሰባት አመት ሙሉ ተሰቃይቶ በሰይፍ ተቆረጠ።
መልካም ቤት ለባሏ ክብሩ እንደሆነች ሰይፍም ለጊዮርጊስ ክብርን
አሰጠችው። የሰማእትነት አክሊልንም አቀዳጀችው። ቤት ፈትልን ፈትላ
ባሏን እንደምታለብሰው ሰይፍም ለጊዮርጊስ ፀጋን አሰጠችው። ቀድሞ
ክርስቶስን ሽቶ የቀባችው ማርያም መግደላዊት ከትንሳኤው በሁዋላም
እንዳገኘችው ሰይፍም የጊዮርጊስን አንገት ቆረጠችው። አንድ አስተዳዳሪ
የብዙ አውራጃዎች ሃላፊ ሆኖ እንደሚሾም ጊዮርጊስም ለአስር ተቆራ
ረጠ። የማርያም አገር መግደል እንደሚባል በሰይፍ የመቆረጥ ውጤትም
ሞት ሆነ ። የመልአክ ተፈጥሮ ከነፋስና ከእሳት እንደሆነ ጊዮርጊስም
በሰይፍ የተገደለው በእሳት ከተቃጠለና በነፋስ ከተዘራበሁዋላ ነው
ይላሉ ባለትኔው ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 58 እና 191 ተተርጉል ።

57 መወድስ (97)ን

ዘዮፍታሔ

ፍዳ ተባርሶ አግብላ ዲበ ርእሰ ዙሉ
ኖላዌ ርገራጌ ፍትሕክ አግብላ ፍዳ ሰብእ ዘይክል ፤
እንዘ ዲበ አራት ይነብር መፃጉዓ ደዌ ቀሊል
እስመ ከመ ያጠይቅ ተባርሶ
ነበረት በመልዕልተ ርእሱ አራቱ አክሊል ፤
ወኢይደልወነ አንክሮዝ ፤
ርቱፅ ፍትሕክ እስመ ዲበ ርእሰክ ይትሐዐል ።
ኪሩቤልኒ አመ ጸሩክ በዘእንቲአክ ኀይል
አባግዐ ኬፋ አምጣን ጸርክ ፍዳ ዘጸሩክ ኪሩቤል
ወለእመ መስቀል ተጽዕነ ላዕለ መትከፍትክ በቅል
እስመ ተጽዕንክ መልዕልቱሁ ለፈረሰ ሐማ ዕፀ መስቀል ።

ትርጉም

የርሀራሄ ጠባቂ! የሰውን ብድር መመለስን
የሚችል ፍርድህ የፍርርቅን ብድራት በሁሉ ራስ ላይ መለስ ፤
ቀላል የደዌ በሽተኛ በአልጋ ላይ ሲቀመጥ
ፈረቃን ያስረዳ ዘንድ
አልጋው/ አክሊል በራሱ ላይ ተቀምጣለችና ፤
ይህንም ማድነቅ አይገባንም ፤
ቀጥተኛ ፍርድህ በራስህ ላይ ወጥቷልና ።
ኪሩቤልም በአንተው ሃይል በተሸከሙህ ጊዜ
ኪሩቤል ስለተሸከሙህ ብድር (ፈንታ) የኬፋን በጎች ተሸከመሃልና፤
መስቀልም በትከሻህ/ በቅሎ ላይ ቢቀመጥ
በሃማ ፈረሰ/ የመስቀያ እንጨት ላይ ተቀምጠሃልና ።

ምስጢር

እውነተኛ ዳኛ ፍርድ ሳያዳላ ብድሩን ሁሉ አንድም ሳይቀር
ያስከፍላል ። እውነተኛ ጠባቂ ክርስቶስ የፈረቃ ብድርን አላስቀረም
(ሁሉንም እንደሰራው ከፈለው) ።

አልጋ መፃፀፍን በተሸከመችው ፈንታ በመፃፀፍ ራስ ላይ አንድ አክሊል ሆነችበት (አልጋን ተሸከማት)። የሌላው ይቅርና ክርስቶስን ኪሩቤል በተሸከሙት ልክ እርሱ ደግሞ ሰዎችን ታገሰ። ክርስቶስ መስቀልን በትከሻው ቢሸከም ብድራቱ እንዳይቀር መስቀልም ክርስቶስን ተሸከመ (በመስቀል ክርስቶስ ተሰቀለ) በማለት ባለቅኔው ይዋል ይድር እንጂ ሰው የእጁን የማያጣ መሆኑን በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

58 መወደስ (80)ጎ

አእዛነ ፈረስ ነዮሙ ሐዋርያቲክ
በዘወሀብኩሙ አንተ ቁመተ ጸጋ አካል ፡
ወእም አርዳኢክ ደቅ እለ እሞሙ ወንጌል
ነዳይ ሀሎ ወሀሎ ባዕል ፡
አድልዎ እንዘ ኢትክል
እግዚአብሔር ፀሐይ ለኩሉ ዘተአክል ።
ከመሂ ኢይበሉ ኢሀለወክ አምሳል ፡
በአጸብኢሆሙ ይግሥሥዎ ለምሳሌሆሙ ነበልባል ፡
እስመ እምአፃብዕ አዕዋም እለ ውስተ እድ ሐቅል
በ ዘይቱሐት ወቦ ዘይትሌዐል ።

ትርጉም

አንተ በስጦሃቸው በአካል
ፀጋ/ ቁመት ሃዋርያት የፈረስ ጆሮዎች ናቸው ፡
ማድላትንም ሳትችል ለሁሉ የምትበቃ
እግዚአብሔር/ ፀሃይ! ወንጌል እናታቸው ከሆነች
ከደቀ መዛሙርትህ/ ልጆች
ችግረኛ አለ ፡ ባለፀጋም አለ ።
እነርሱም አምሳያ የለህም እንዳይሉ
ምሳሌያቸው/ ነበልባልን በጣቶቻቸው ይዳስሱት ፡
በእጅ/ ዱር ውስጥ ካሉት ከጣቶች/ ዛፎች
ዝቅ የሚል አለና ፡ ከፍም የሚል አለና ።

ምስጢር

ከአንድ አባትና እናት የተወለዱ ልጆች እንደ ፈረስ ጆሮዎች በቁመት የሚተካከሉ አሉ ። ለስብከተ ወንጌል ክርስቶስ የመረጣቸው ሃዋርያትም “በፀጋ የተቀበላችሁትን በፀጋ ስጡ ፤ እንዲያው የወሰዳችሁትን እንዲያው ስጡ” የሚለውን ትእዛዝ በመፈፀም አንድ ናቸው ። ደግሞ ከአንድ አባትና ከአንድ እናት ከተወለዱ ልጆች በቁመት የሚበላለጡ እንዳሉ ክርስቶስ ከመረጣቸው አስራ ሁለት ሃዋርያትም ከመመረጣቸው በፊት በድህነትና በብልፅግና የነበሩ አሉ ። ከዚህም ሌላ ሃዋርያት በስብከተ ወንጌል ፀጋ ከፍተኛነትና ዝቅተኛነት አላቸው ። ይህም ሊሆን ፀሃይ ለሁሉ እንደሚሞቅና አድልዎ እንደሌለበት ሁሉ አምላክም ጉድለትና አድልዎ የሉበትም ። እሳትን በእጅ መዳሰስ እንደማይቻል ከፍና ዝቅ ማለት መገረም አይገባም ። የመበላለጥን ምሳሌ ግን በእጆች ጣቶች መረዳት ይቻላል ። ምክንያቱም ከእንጨቶች ከፍና ዝቅ የሚሉ እንዳሉ ከጣቶችም ከፍና ዝቅ የሚል አለና በማለት ባለቅኔው አስተያየታ ዣውን በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

59 ሕንጻ ሃ(118)ይ

ዘወርቅነህ ዋሴ (መሪጌታ)

በዘርእ ዘፈነዎ ሰማዕተ ወንጌል ባዕል
ዐምደ ቤት ወዐሊ ተመይጦ በሰብል ።

ትርጉም

የወንጌል ሰማእት ጊዮርጊስ/ ባለፀጋ
ቦዛር የላከው የቤት ምስሶ/ ሎሌ በዝርዝር ጊዜ ተመለሰ ።

ምስጢር

በጧት የተላከው ሎሌ ማታ ሲመለስ “በዘር የወጣ በዝርዝር መጣ” ይባላል ። እንዲሁም ቅዱስ ጊዮርጊስ የታሰረበት ያንዲት መበለት ቤት ምስሶ ለመለመ ፤ አፈራ ፤ የእህል ዘር ከመብቀሉ በፊት ደረቅ እንደሆነ ምስሶውም በተአምር ከመለምለሙና ከማፍራቱ በፊት ደረቅ እንጨት ነበር ይላሉ ባለቅኔው (ስንክሁዳር 7)፡

ታሪኩ በአንደኛው መፅሀፍ በገፅ 58 ተተርጓል ።

60 ዕዝል ዕጣን ሞገር (218) አ
 ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ፡ ዘኤልያስ)
 በዕለተ ነገደ ኤሳው ለንጂው አርዌ እም ሐቅል
 ነሢአ በግዑ ዘመርጡል
 ቀደመ ያዕቆብ ነሢአ በረከት በክፍል ።
 ወከዊነ አመት ለድንግል
 እንዘ ልበ ድንግል ይንዑ ከዊነ እግዝእት ኃያ ፤
 ቀደመ ረጊዘ ከርሣ በመና ስሑል ።

ትርጉም

ኤሳው አውሬን ከዱር ለማደን በሄደ ጊዜ
 የቤት በግን ይዞ
 ያእቆብ በክፍል በረከት መቀበልን ቀደመ ።
 ለድንግልም አገልጋይን መሆንን
 የድንግል ልብ ቢያድን እመቤትን መሆን/ሃይለኛ በተሳለ መና
 ሆኗን መውጋትን ቀደመ ።

ምስጢር

በጦርነት ድል ካደረጉ ሁለት አርበኞች መካከል አንዱ ሌላውን
 ሲያይ ጓደኛው ቀድሞ ምርኮውን ይወስድበታል ። የይስሃቅ ልጅ
 ኤሳውም የዱር እንስሳ አድኖ አባቱን አብልቶ ለመመረቅ አስቦ አደን
 በሄደበት ስለዘገየ ወንድሙ ያእቆብ ለአባቱ የበግ ስጋ አብልቶ በረከቱን
 ወሰደበት ። የቅድስት ማርያም ልብም ለሌላዬቱ ድንግል አገልጋይ
 መሆንን ሲመኝ ሃይለኛ በጦር ሆድን እንደሚወጋ ሁሉ እመቤትነት
 በመና ሆኗን አጠገብ (በክርስቶስ ሆኗን ቀደስ) ማለት በቅኔው ተመስጥ
 ሯል ።

ታሪኩ በአንደኛው መጽሃፍ በገፅ 127 እና 253 ተተርጓል ።

61 ዕዝል ጉባኤ ቃና (229) አ

ተርፈ ሎጥ አሐዱ ቅድመ ቅድመ ይርአይ ዙሎ
 ዙነታ ለሰዶም እመ እመ ሀሎ ኢሀሎ ።

ትርጉም

አንዱ ሎጥ ሁሉን የሰዶምን ሁኔታ
 ቢኖር ባይኖር (ቢኖርም ባይኖርም) ላያይ ቀረ ።

ምስጢር

እገሌ ባገር ቢኖርም ባይኖርም የሆነውን ነገር ምንም ሊያውቅ
 አይችልም ወሬም አይጠይቅም ይባላል ። ሎጥ ለጊዜው ከሰዶም
 በመውጣቱ ከሰዶም ሰዎች ጋር አልተቃጠለም ። በሰዶም ቢኖርም
 አምላክ በኪነ ጥበቡ ይጠብቀው ነበር እንጂ አይቃጠልም ነበር ይላሉ
 ባለቅኔው ።

ታሪኩ በአንደኛው መጽሃፍ በገፅ 47 ተተርጓል ።

62 ዕዝል ጉባኤ ቃና (23)አ

ማሕጺ መርድኡ ለኤልሣዕ ዘኢተረከበ መሰሎ
 ለየማነ ብርሃን ዘኤልሣዕ ማሕጺሁ እስመ እንዘ የኅሥሥ ሀሎ ።

ትርጉም

ለየማነ ብርሃን የኤልሳእ የተማሪው ምሳር
 ያልተገኘ መሰለው ፤ የኤልሳእን ምሳር እየፈለገ አለና ።

ምስጢር

የነቢዩ ኤልሳእ ተማሪ ለቤት ስራ የሚሆን እንጨትን ሲቆርጥ
 ምሳሩ ከእጅታው ወልቆ በባህር ውስጥ ስጥሞበት ነበር ። ከአባ
 ኤዎስጣቴዎስ ተማሮች መካከልም አንዱ ተጠራጣሪና ቂመኛ የሆነው
 የማነ ብርሃን እንደ ነቢዩ ኤልሳእ ደቀ መዝሙር ምሳር በኢያሪቲ ባህር
 ውስጥ ሰጠመ በማለት የጥርጥር ውጤቱ ቅጣት መሆኑን ባለቅኔው
 ያስረዳሉ (2 ነገሱ 1—5) ።

ታሪኩ በአንደኛው መጽሀፍ በገፅ 380 ተተርጓል ።

ፈታሕነ ብኪ ኢየሩሳሌም ፤
እስመ እምርጉቅ ገሠሥኪ ዐቀብተ ሥራይ ዙሎ
ሆሳዕናኪ ክርስቶስ እንዘ በቅሩብኪ ሀሎ ።
ወለነገርኪ ክቡደ ኢንብሎ
ሶበ እመጸሐፍት ንሴአሎ
እስመ ዘርዕኪ ነፋስ ወማእረርኪ ዐውሎ ።
ለሕሙምኒ አይሁዳዊ ዘደመ አባግዕ አቁሰሎ
እንዘ ገጢአቱ ከመ ጽቡር በሐራውያ ናስተማስሎ ፤
አኮኑ ደዌሁ አሪት ዘይትቤቀሎ
ምዕረ ያሐይዎ ወምዕረ ይቀትሎ ።

ትርጉም

ኢየሩሳሌም ! ፈረድንብሽ ፤
መድሃኒትሽ ክርስቶስ በቅርብሽ ሳለ
ሁሉን የመድሃኒት ቀማሚዎችን ከሩቅ ፈልገሻልና ።
ነገርሽንም ከባድ አንለውም ፤ ከመፃህፍት
በተጠያየቅነው ጊዜ (በመፃህፍት ከተፃፈው ጋር ባገናዘብነው ጊዜ)
ዘርሽ ነፋስ ነውና አዝመራሽም ኩርፊት ነፋስ ነውና ።
የበጎች ደም ያቆሰለው በሽተኛ/አይሁዳዊም

ሃጢአቱ እንደጭቃው ሲሆን በእርያ እንመስለዋለን ፤
የሚበቀለው ደዌው አሪት
አንድ ጊዜ ያድነዋልና አንድ ጊዜም ይገድለዋልና ።

ምስጢር

ሽማግሌዎች ከባሏ ጋር በምክንያት ለመፋታት የምትፈልግን ሴት
“የእረኛ ሰነፍ ከቅርብ ሲሉት ከሩቅ” እንደሚባል” እንቺም ያቀረብሽው
ነገር ፍሬ ቢስ ነው ፤ ደግ አላደረግሽም አየንብሽ” ይሏታል ። ከዚህም
አንፃር ኢየሩሳሌም! በስጋ የሚፈውስና በነፍስ የሚያፀድቅ ሆሳእና
የተባለ ክርስቶስ ቢያስተምርሽ ከእርሱ ይልቅ ጣኦትን መርጠሽ እርሱን

ሰቀልሽ ። ስለዚህ አእምሮ ቢስ መባል ተገባሽ ። በነፋስና በኩርፊት
(በአውሎ ነፋስ) የተበተነ አመድ እንደማይጨበጥ ሁሉ ስራሽ ህገ ወጥ
ነው ።

በቁስል በሽታ የሚሰቃይ ህመምተኛም የቁስሉ እዥ እንደጭቃ
ሲሆን ያዩት ሰዎች የመዳን ተስፋ የሌለው መሆኑን እንደሚረዱ
የክርስቶስ ደም የፈረደበት የአይሁድ ወገን በበደል ላይ በደል ሰራ ።
እርያም ታጥቦ በጭቃ ውስጥ እንደሚገባ ይሁዳም የክርስቶስ ደቀ
መዝሙር ከሆነ በሁዋላ ክርስቶስን ከድቶ የሰይጣን ተገዥ ሆነ ። አንዳንድ
ህመምተኛ አንድ ጊዜ ሲታመም አንድ ጊዜ ሲድን በመጨረሻው
በዚያው በሽታ ይሞታል ።

አይሁዳዊም በአሪት አምኛለሁ ቢል የአሪትን ህግ ስለማይፈፅም
በአሪት ይፈረድበታል ማለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ።

እግዚአብሔር አብ አመ አስተርአዮ
ለአብርሃም ወልድ በፈለገ ትንቢት እንዘ ሀሎ
ማርያምሃ ሀገረ አወርሰክ ይቤሎ ፤
ወታውኅዝ ሐሊበ ሥጋዊ ዘያጸግብ ዙሎ
ወሕገ አምላኩ መዐረ ሴሎ
እም ርእሰ መለኮት ሳኔር ወእም ዓርሞን ተሳህሎ ።
ሱራፌልስ የዐቅብዎ ኀበ ገነተ ወልድ ተሰቅሎ
ኢይግባእ ዕጉለ አርዌ ይሁዳ በተሀብሎ ፤
ወለሥጋ ድንግል ኢዮብ በደመና መንፈስ ወዐውሎ
ገብርኤል ከመ አምላኩ እግዚአብሔር ተሰአሎ ።

ትርጉም

እግዚአብሔር አብ ለአብርሃም ወልድ
በትንቢት ወንዝ ሳለ በታየው ጊዜ
ማርያም/አገርን አወርሰሃለሁ አለው ፤
እርሷም ሁሉን የሚያጠግብ ሰው መሆን/ወተትን ታፈሳለች ፤
የአምላኩ ህግ/የሴሎ ማርንም
ከመለኮት/ሳኔርና ከኤርሞን ይቅርታ ራስ ታፈሳለች ።

ሱራፌል ግን የአውሬ ልጅ/ይሁዳ በመደፋፈር እንዳይገባ
በወልድ ገነት/መስቀል ዘንድ ይጠብቁታል ፤
የድንግል ስጋ/ኢዮብንም በመንፈስና በአውሎ ነፋስ ደመና
ገብርኤል እንደ አምላኩ እግዚአብሔር ጠየቀው ።

ምስጢር

እግዚአብሔር አምላክ ለአብርሃም በወንዞች መካከል በታየው ጊ
“ወተትንና ማርን የምታፈስ አገርን አወርስሃለሁ” እንዳለው ሁ
እግዚአብሔር አብ የባህርይ ልጁን እግዚአብሔር ወልድን በተነገረለ
ትንቢት መሰረት የቅድስት ማርያምን ስጋ እንዲለብስ ላከው ። ከነአ
ሁሉን የሚያጠግቡ ወተትንና ማርን ሳኔርና ኤርሞን ከሚባሉ ተራሮ
ራስ እንደምታፈስ ሁሉ ፡ ቅድስት ማርያም የእግዚአብሔር ወልድ ስ
መሆንና የአምላክን ህግ ከመለኮትና ከይቅርታ ስራ አስገኘች ። አዳ
ተደፋፍሮ ወደ ኤደም ገነት እንዳይገባ ሱራፌልና ኪሩቤል የሚባ
መላእክት የገነትን በር በእሳት ሰይፍ እንደጠበቁት እግዚአብሔ
ር ወልድን ያስቀለው ይሁዳ ከፅድቅ ውጭ ሆነ ። ከዚህም ሌላ እግዚአብሔ
ር ኢዮብን በደመና እንደጠየቀው ቅዱስ ገብርኤል በአበሰራት ጊዜ የሚ
ያም ስጋ በመንፈስ እግዚአብሔር ተቀደሰ ይላሉ ባለቅኔው (ዘፍጥ
—12 #3 124) ።

65 ሚበዝኑ (52)አ

እክለ አበሳሃ ለሔዋን
ከመ ተርእየ ኢኮነ በገራህተ ኤደም ቅድመ ፤
ዝናመ ተሰቅሎ አምላክ እስመ በመስቀል ቆመ ፤
ዝኒ መስቀል ነገረ ጽድቁ ትሩፍ ለአረጋዊ ፈጸመ ።

ትርጉም

የሄዋን በደልዋ/እህል
በኤደም እርሻ ቀድሞ እንደታየ አልሆነም ፤
የይቅርታ ዝናብ/አምላክ በመስቀል ቆሟልና ፤
ይህም መስቀል ለሽማግሌ የትርፍ ፅድቁ ነገርን ፈፀመ ።

ምስጢር

የክረምቱ ዝናብ በመስቀል ስለቆመ የዘንድሮ ሰብል በእርሻው ላይ
እንደታየው አልሆነም ይባላል ። ሄዋን የበደለችው በደልም በገነት
እንደተሰራ አልታሰበም ። ምክንያቱም ክርስቶስ በደሊን ይቅር ብሎ
በመስቀል ስለተሰቀለላት ነው ። ነገረ ፈጅ የወከለውን ሰው ነገር
እንደራሱ ጉዳይ አስቦ እንደሚፈፅም መስቀልም አዳምን ነፃ አወጣው
በማለት ባለቅኔው የክርስቶስን መሃሪነት በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተ
ዋል ።

66 ሥላሴ (540)አ

አብርሃም ወይሁዳ
ዐስበ ኖላዊሆሙ ኢያትረፉ ፤
አኮኑ ትጉህ ኖላዊ በአባግዲሁ ዘደክመ
አውፅአ ሠላሳ ወአቀመ ላሕመ ፤
እምዝኒ ኢይርአይ ኖላዊ ዘአባግዲሁ ሕሰጠ
በአንፃረ ላሕም እምድጎረ ቆመ
አፍራስ እሳት ሎጥ በእግሩ ቀደመ ፤
ወነነዌ እሳተ ለጉመ ።

ትርጉም

አብርሃምና ይሁዳ
የጠባቂያቸውን ደሞዝ አላስቀሩም ፤
በበጎቹ የደከመ ትጉ እረኛ
ሰላሳ ብርን አውጥቷልና ፡ ላምን(በሬን)ም አቁሟልና
ከዚህም የተነሳ ጠባቂ የበጎቹን ክፋት እንዳያይ
በላም አንፃር ከቆመ በሁዋላ
ሎጥ የእሳት ፈረሶችን በእግሩ ቀደመ ፤
ነነዌም እሳትን ለጉመ ።

ምስጢር

ሃቀኞች ሃብታሞች የከብት እረኞቻቸውን ደመወዝ አያስቀሩም ።
እንደ ሰላሳ ብር ሌላውም ወደፊት(ጊደር)ይሰጡታል ። በአንፃሩም

ባለቅኔው የአለም እረኛ (ጠባቂ) የሚባል እግዚአብሔር ወልድ በአብርሃም ቤት የተሰዋለትን ወይሬን ማንሳቱንና በይሁዳ እጅ ለሰላሳ ብር መሸጡን ጠቅሰዋል። አያይዘውም የበጎች እረኛ (ጠባቂ) ከባለበጉ ደመወዝን ሲገኝ እግዚአብሔር ወልድ ግን አለምን የመጠበቁን ዋጋ ከአብርሃምና ከይሁዳ አልፈለገም። ለአብርሃም የሰዋለትን ወይሬን አነሳለት። በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሀፍ በገፅ 302 ተተርጓል።

67 ሥላሴ(1006)ጎ

ኖላዊን ፋሲለደስ

እስኩ ኢትዮም በወርጎ ጸብእ

እመ በወርጎ ጸብእ ደቀሰ ናዝራዊ ሰረቅተ አምጽእ ድካመ

እስመ ጸጉረ ርእሱ ላጸይዎ ቅድመ፤

ወለዘአብዝኅ ሳኦል አግሳዚ ንዋመ አግብርት ጥዑመ

ሰራቂ ይቅትሎ አስተሐመመ

ወጊዜ ተግባሩ አምላክ ሰረቀ ዐፅመ

እምገቦሁ ለአዳም ዘኖመ።

ትርጉም

ጠባቂያችን ፋሲለደስ

እስኪ በጠብ ወራት አታንቀላፋ፤

የናዝራቱ ሶምሶን በጠብ ወራት ቢያንቀላፋ ድካምን የማምጣት ሌቦች

የራሱን ጠጉር በቅድሚያ ላጭተውታልና፤

ጣፋጭ የሰራተኞች እንቅልፍን ያበዛ ሳኦል! ጌታንም

ሌባ ይገድለው ዘንድ ተግቷልና

አምላክም በሰራው ጊዜ አጥንትን

ከአንቀላፋ ከአዳም ጎን ሰርቋልና።

ምስጢር

ባለቤት እንቅልፋም ከሆነ ሌቦች አጥሩን ጥሰው ግድግዳውን ምሰው፤ እቤት ውስጥ ገብተው ሃብቱን ሙልጭ አድርገው ይወስዱበታል። የበጎችም ጠባቂ ችልተኛ ሲሆን በጎቹን አውራ ይነጥቃቸዋል። ስለዚህም “እገሌ! እንደ እገሌ እንዳትሆን ተጠንቀቅ” በማለት ወዳጅ ወዳጁን ይመክረዋል። በአንፃሩም ሰማእቱ ቅዱስ ፋሲለደስ “በጠብ ጊዜ

አታንቀላፋ፤ በጦርነትም ጊዜ እርዳን ቸል አትበለን” ይላሉ ባለቅኔው።” ያልጠረጠረ ተመነጠረ” እንዲሉ ሶምሶን በሚስቱ በደሊላ መጠጥ ተታሎ ከተኛ በሁዋላ የሃይሉ ምንጭ የነበረው የራሱ ጠጉር በመቆረጡ በጠላቶቹ ተሸነፈ። ከባድ እንቅልፍ የያዘው ሳኦልም፤ ጠላቱ ዳዊት ከተኛበት ዋሻ ገብቶ ከራሱን ጦሩንና እርኩቱን ሲወስድበት አልነቃም (1ሳሙ.26:11)። የአዳምን አጥንት የነቀለው ሲያንቀላፋ ነውና ሰማእቱ ፈሲለደስ! ጠላታችን በድንገት አደጋ እንዳይጥልብን ጠብቀን የሚል ፀሎታዊ ምስጢር በቅኔው ተገልጧል (ዘፍጥ.2:20-25)። መሳ.16:4-22። 1ሳሙ.24-26። ገድለ ፋሲለደስ)።

68 መወድስ /ስ

ዘካሳ(አለቃ)

መጽሐፈ ሕማም ጽሐፈ በአጸብሂሁ

ገብረ መርዳዌ ሕግ ሊቅ እንተ መነነ ዓለመ፤

ወመጽሐፈ ሕማም ውእቱ ጊዜ ተርጎመ

ቅዱሳን አእጋሪሁ

በበፍኖቶሙ አስቆቀው ደመ፤

አኮኑ ኢተፈጸመ

ሥርዓተ ዓለም ከብካቡ ብእሲ እስከ ተደመ።

ዕጂያትሂ ደቂቀ ቤቱ እለ ጎደጉ ንዋመ

ለመጽሐፈ ሕማም አንበብዎ ልሳኖሙ እስከ ደክመ፤

ገብረ መርዳዌ ሕግ ሊቅ እስመ በማእከሉሙ ቆመ

ይስማዕ ሥቃያተ ንባብ ወቀለመ።

ትርጉም

አለምን የናቀ የህግ ሊቅ/ገብረ ክርስቶስ

በጣቶቹ መፅሃፍ/ህማምን ዓፈ፤

እርሱም መፅሃፍ/ህማምን በተረጎመ ጊዜ

ቅዱሳን/እግሮቹ

በእየመንገዳቸው ደምን አለቀሱ፤

ሰው እስከተደነቀ ድረስ

የአለም ስርዓት/ሰርጉ አልተፈፀመምና ።
እንቅልፍን የተው የቤቱ ልጆች/ትሎችም
አንደበታቸው እስከደከመ ድረስ መፅሃፍ/ህማምን አነበቡት ፤
ስቃዮች/ንባብንና ቀለምን ሊሰማ
የህግ ሊቅ ሙሽራ ገብረ ክርስቶስ በመካከላቸው ቁሟልና ።

ምስጢር

አንድ ሊቅ መፅሃፍን በብእር እንደሚፅፍ ገብረ ክርስቶስ በቁስል
ህማም ጣቶቹን ተቆረጠ ። የሃይማኖት ሊቅ ሲሰብክ ምእመናኑ የበደላቸውን
ብዛትና የእግዚአብሔርን ታጋሽነት እያመዛዘኑ እንደሚያዝኑና
እንደሚያለቅሱ ገብረ ክርስቶስም በታመመ ጊዜ እግሮቹ ደሙ ።

በአንድ ሃገር የተለመደ ወግ በአንድ ችኩል ሰው ሲጣስ ያየ
አስተዋይ ሰው በአድራጎቱ እንደሚገረም ፣ የገብረ ክርስቶስም ከሙሽሮች
ግንኙነት የተለየ ሆኖ አስደናቂ ታሪክን አተረፈ ። እንቅልፋዎች ያልሆኑ
ልጆች አንደበታቸው እስከደከም እንደሚያነሱና መምህራቸውም በመካከላቸው
ሆኖ እንደሚሰማቸው በገብረ ክርስቶስ ቁስልም ትሎች ተፈጠሩ
በት ። ገብረ ክርስቶስም በእነሱ (በትሎች) ተሰቃየ ። በማለት ባለቅኔው
የገብረ ክርስቶስን ህማምና ስቃይ በቅኔያቸው ምስጢር አጉልተዋል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 65 - 66 ተተርጓል ።

69 አጭር ኩልክሙ (252) አ

መካናት አጽዋም እመ ኢይሬእያ ደመ

ተርፈ በከዊነ ዐፅም ባሕታዊ ዘደክመ ።

ትርጉም

መካናት/ዎች ደምን ባያዩ

የደከመ ፅንሰ/ባህታዊ አጥንት ሆኖ ቀረ ።

ምስጢር

በእድሜ ገደብ ምክንያት መውለድ ያቋረጡ ሴቶች ፣ ወይም
በዝሙትና በጤና ጉድለት ምክንያት መካናት የሆኑ ሴቶች የወር አበባ
እንደማያዩ የኢየሱስ ዎችም የእርድ ደምን አላስፈሰሱም ። አንዳንድ

ፅንሰ በፅንሰችው ሴት ማህፀን ውስጥ አጥንት ሆኖ እንደሚቀር የባህታዊም
አጥንት በዎምና በፀሎት ብዛት ገጠጠ በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።
ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 92 ተተርጓል ።

70 ዕዝል ክብር ይእቲ (514) አ

ዕለተ ስቅለቱ ለወልድ ባሕታዊ ዘሱባኔሁ ፈጸመ
ውስተ ቤተ ጸሎት ወፅኦ እንዘ ይከውን ጸሊመ ፣
አምጣኑ በሰጊድ ወጸም እንበለ መጠን ደክመ ፣
ወእምን ርተቅ መጽኡ ይሰላልዎ ከዋክብተ ሰማይ ሕልመ ።

ትርጉም

ሱባኔውን የጨረሰ የወልድ ስቅለት ቀን/ባህታዊ
ጥቁር ሆኖ ከፀሎት ቤት ወጣ ፤
በስግደትና በዎም ያለልክ ደክሟልና ፣
የሰማይ ከዋክብትም ህልምን ሊጠይቁት ከሩቅ መጡ ።

ምስጢር

ባህታዊ በስግደትና በዎም ሱባኔውን ጨርሶ ከሱባኔው ሲወጣ
ሰውነቱ ጠጧቁሮ ይታያል ። ኢየሱስ ክርስቶስ የተሰቀለበት ቀንም
ከመአልትነቱ ወደ ሌሊትነት ተለወጠ ። ባህታዊው ሱባኔ መግባቱን
ያወቁ ሰዎችም ከሱባኔው ሲወጣ ያለሙትን ህልም እንደሚያስተረጉ
ሙት ኢየሱስ ክርስቶስ የተሰቀለበት ቀንም ሲለወጥ ከዋክብትም ረገፉ
በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ (ማቴ. 21 - 28) ።

71 ዕዝል ዕጣን ሞገር (560) አ

ዘወልድ ኢየሱስ (ሊቀ ጠበብት ፣ ዘመንበረ መንግስት)
በገራህተ አብርሃም ቃል አመ ተዘርቦ ፍጹመ
ሥጋ ማርያም በቁለ ወለምለመ ፣
መለኮት እንተ ያረዊ ዘገራህተ አብርሃም ትልመ

ላዕሌሁ አምላክ ዘንመ ፤
ወባሕርየ ሥጋ ጸገየ አሜሃ ጽጌ ተዋሕዶ አዳመ
ወትስብእተ ፍሬ አካላት ፈረየ ዳግመ ።

ትርጉም

የአብርሃም እርሻ/ቃል ፈፅሞ በተዘራ ጊዜ
የማርያም ስጋ በቀለና ለመለመ ፤
የአብርሃም እርሻ ትልምን የሚያረካ መለኮት
በላዩ ላይ ዘንቧልና ፤
የስጋ ባህርይም ያን ጊዜ መልካም አበባ/መዋሃድን አበበ
ሰው መሆን/የአካላት ፍሬንም ዳግመኛ አፈራ ።

ምስጢር

ዝናብ ዘንቦ እርሻን ሲያረካ ዘር በእርሻው ይዘራል ፡ ዘሩም ይበቅልና
ይለመልማል ። የእግዚአብሔር ቃልም በቅድስት ማርያም ማህፀን በአደረ
ጊዜ (ከቅድስት ማርያም በተፀነሰ ጊዜ) ከማርያም የተገኘው ስጋ ክቡር
ሆነ ፤ መለኮትንም ተዋሃደ ። የለመለመ ቡቃያ እንደሚያብብና ፍሬን
እንደሚያፈራ የእግዚአብሔር ቃል ባህርይም የስጋን ውርደት ገንዘብ
አደረገ ። ይህም የተፈፀመው የእግዚአብሔር ቃል ሰው ሆኖ ሰውን ለማዳን
ሰለወደደ ነው በማለት የተመሰጠረ የትስብእትና የመለኮት ተዋህዶ
ምስጢር በቅኔው ተገልጧል ።

72 ዕዝል ጉባኤ ቃና/ስ

ኢይሚህር ስምዖን ደቂቀ ቤቱ ከሎሙ ።
ባዕል ስምዖን እስመ ለመደ ብርኮሙ ።

ትርጉም

ስምዖን/ባለጠጋ መላውን የቤቱን ልጆች አያስተምርም ፤
ባለጠጋ/ስምዖን ጉልበታቸውን ለምደልና ።

ምስጢር

የልጆቹን ጉልበት የለመደ አባት ልጆቹን አያስተምርም ። ሰው በላ
የሚባለው ስምዖን ልጆቹን እንኳ አልማራቸውም በላቸው ። “ኢይሚ

ህር” የተባለው ማሰሪያ ግስ ህብር ቃል ሆኖ በሰሙ በኩል በሃሌታ “ሀ”
ሲፃፍ አለማስተማርን ሲገልጥ ፡ በወርቁ በኩል በሐመር “ሐ” ሲፃፍ
ምህረት አለማድረግን(መብላትን) ይገልጣል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 44 ተተርጓል ።

73ዋዜማ(566)አ

ዘገብረ ሥላሴ(መምህር ፡ ዘኤልያስ)

አቅርቦት ብሂል ወብሂል

ወልደ ዮሴፍ ቃል ወብእሲተ ዮሴፍ እሙ
አሥረጹ አእዱገ ዜና መጻሕፍት ከሎሙ
ኢብሂል እክለ አርድእተ ሰላም ቀሰሙ ፤
አኮኑ አውፅኡ እም ድንግል እሞሙ
ሠርዌ ሞት ለአይሁድ ብዕሎሙ ።

ትርጉም

ቃል የዮሴፍ ልጅ ነው

ማለትና እናቱ የዮሴፍ ሚስት ናት

የማለት ቀንዶችን የዜና አህዮች/መፅሃፎች አበቀሉ
አለማለት እህልን የሰላም ተማሮች ለቀሙ(አጣፈሙ)

የአይሁድ ብልፅግና የሆነ ጉድፍ/ሞትን

ከድንግል/አይናቸው አውጥተዋልና ።

ምስጢር

አህዮች ቀንዶች አበቀሉ ማለት ፍፁም አሰት እንደሆነ በአንፃሩ
ክርስቶስ የዮሴፍ ልጅ ነው ማለትንና እናቱ ቅድስት ማርያም የዮሴፍ
ሚስት ናት ማለትን መፃህፍት አስረዱ ማለት ፍፁም ከሀደት ነው ።
እህልን አበጥሮ ፡ ለቅዋና አጣፍጦ እንደ መብላት የክርስቶስ ተማሮች
ሃዋርያት ወንጌልን ሰበኩ ። ጉድፍን ከአይን አውጥቶ እንደመጣልም
ሃዋርያት በአይሁድ መገደልን ከቅድስት ማርያም አራቁ በማለት
ባለቅኔው አመስተረዋል (ስንክ·ነሃሴ·16) ።

74 ሥላሴ(120)ገ

ሕሙም ገብረ መርዓዊ

እዴሁ ይነፍሕ እንበለ ዕፅ ፤
 ሀየንተ ነዳዲ እሳት ደዌሁ አምጣነ ኮኖ ቀዲሙ
 ወሀየንተ ዕፅ እስመ ኮነ ዐፅሙ ።
 ንዲ ይሰብክ ምስሌሁ ዘያነቅሖ ሕማሙ ፤
 ባሕቲቶ ኢይኩን ጊዜ ንዋሙ
 እስመ በየማኑ ወበፀጋሙ
 አጋዊሁ ዕፂያት ቆሙ ።

ትርጉም

ገብረ መርአዊ/ሀመምተኛ
 እጁን ያለእንጨት እፍ እፍ ይላል ፤
 ደዌው በቅድሚያ የሚነድ እሳት ፈንታ ሆኖታልና ።
 አጥንቱም በእንጨት ፈንታ ሆኖታልና
 ዳግመኛም የሚያነቃው ሀመሙ ከርሱ ጋር ይተኛል ፤
 በእንቅልፉ ጊዜ ብቻውን እንዳይሆን
 ወንድሞቹ/ትሎች
 በቀኝና በግራው ቆመዋልና ።

ምስጢር

ሰው ለልማዱ እንጨቱን በእሳት አንድዶ እሳቱ እንዳይጠፋበት በእፍ
 እፍ እፍ ይለዋል ፡ ገብረ ክርስቶስ ግን ከዚህ ልማድ ውጭ ሀመሙ እንደ
 እሳት አጥንቱ እንደ እንጨት ስለሆኑት ቁስሉን እፍ እፍ አለ ፡

በሽታውም እንደ እሳት አቃጠለው ። ከአባቱ ጋር የሚተኛ በእንቅልፍ
 ልቡ ሲወራጭ አባቱን እንደሚረግጠው ገብረ ክርስቶስንም የቁስል
 በሽታው ሲያንገበግበው እንቅልፍ አያስወስደውም ። ታናናሽ ወንድሞች
 ከታላላቅ ወንድሞቻቸው ጋር በቀኝና በግራ እንደሚቆሙ የገብረ
 ክርስቶስ ቀኝና ግራው አካሎቹ ተሉ በማለት ባለቅኔው የገብረ ክርስቶስን
 መከራና ስቃይ ዕናት ገልጠዋል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 65 - 66 ተተርጓል ።

75 ሥላሴ(578)አ

አጎዘ ጥበ እሙ
 ወጠበወ ሙሴ ሐሊበ ማይ
 በትእዛዝክ አምላክ ሐፃኒ ከመ ኢይትከዐው ደሙ ፤
 እስመ አጥባቲሃ አጎደገቶ እሙ ፤
 ወኢይረክቦ ሕሰም ለሙሴ እንዘ ወልደ ማይ ስሙ ፤
 ሰብአ ግብጽ በማይ አመ ተሰጥሙ
 እስመ በየማኑ ወበፀጋሙ
 አጎዊሁ ቀላያት ቆሙ ።

ትርጉም

ሙሴ የእናቱን ጡት
 ያዘና ወተት!ውሀን ጠባ ፤
 አሳዳጊ አምላክ! በትእዛዝህ ደሙ እንዳይፈስ
 እናቱ ጡቶቿን አስጥላዋለችና ።
 ስሙ የውሃ ልጅ ሲሆን ሙሴንም አንዳች ነገር አያገኘውም ፤
 የግብፅ ሰዎች በውሃ በሰጠሙ ጊዜ
 በቀኝና በግራው
 ወንድሞቹ/ወንዞች ቆመዋልና ።

ምስጢር

ጨቅላ ልጅ የእናቱን ጡት ይዞ ወተቱን ይጠባል። ሙሴም የእናቱን ጡት
 ወተት እየጠባ በውሃ ዳር ተቀመጠ (ኖረ)። ለልማዱ ጨቅላ ልጅ ከእናቱ
 ከተነጠለ ጉዳት ያገኘው ነበር፤ ሙሴ ግን ከእናቱ መነጠሉ ለህይወቱ
 (ለደህንነቱ) ሆነለት። በወንዝ ዳር ተጥሎ ጉዳት ያላገኘውም ሙሴ ማለት
 የውሃ ልጅ ማለት በመሆኑ ወንዞች ወንድሞቹ እንደሆኑለት ወንድሞቹ
 በቀኝና በግራው የቆሙለት ሰው ኩራት እንደሚሰማው ሙሴም የኤርት
 ራን ባህር ከፍሎ እስራኤልን ሲያሻግር፡ ውሃው በአባትነቱ ወንዞቹም
 በወንድምነታቸው በግራና በቀኝ እንደግድግዳ ሆኑለት በማለት ባለቅኔው
 በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል (ዘዕአ.2:3 - 10)።

ለብእሲ ዕሙዕ ኢያረውዮ
 ቍረረ ማየ እመ ይሰቲ በሕልሙ፤
 ወኢይባልሐ እምጽምዕ ለሐሊበ ዕንልት ጣዕሙ
 ልምላሚ ጉርዒሁ ያየብስ ዳዕሙ
 ከማሃ ተድላ ዓለሙ
 ዘኢረከባ ይቲክዝ ወዘረከባ ይጸሙ።
 እምዝኒ መንገሥ ዝኒ ለለጌሠሙ ወዓሙ
 ትትፋለስ ለለጌዜ ወለዐርካኒሃ ተጎድጎሙ፤
 በእንተ ዝኒ ሐንጻ ሀገረ ነፍሱ በደሙ
 ተክለ ሃይማኖት አንበሳ መስዕ ዘደብረ ሊባኖስ ክፍለ ገዳሙ፤
 ወበቅድመ አምላክ ትቁም አስተሰነዐላ ለዕዕሙ
 ተክለ ሃይማኖት አንበሳ መስዕ ዘደብረ ሊባኖስ ክፍለ ገዳሙ።

ትርጉም

ቀዝቃዛ ውሃን በህልሙ ቢጠጣ
 የተጠማ ሰውን አያረካውም፤
 የጊደርም ወተት ጣም ከጥም አያድነውም
 ልምላሚ ጉርሮውን ያደርቃል እንጂ
 እንዲሁም የአለምን ምችት
 ያላገኛት ይተክዛል፤ ያገኛትም ይደክማል።
 ከዚህም ወደዚህ እየማግስቱና እያመቱ
 በየጊዜው ትፋለሳለች፤ ወዳጆቿንም ትተዋቸዋለች፤
 ስለዚህ ደብረ ሊባኖስ የገዳሙ ክፍል የሆነች
 የመስእ አንበሳ/ተክለ ሃይማኖት ነፍሱ/መንደርን በደሙ አነዕ፤
 አጥንቱንም በአምላክ ፊት ትቆም ዘንድ አሰናበታት።

ምስጢር

ውሃ እንደጠማው የተኛ ሰው በህልሙ ውሃ ቢጠጣ ጉርሮውን ከማድረቅ በቀር ሊያረካው አይችልም ። የዚህችን አለም ምችትም ያገኛትም፤

ያላገኛትም በትካቤና በድካም አንድ ይሆናል ። ምክንያቱም ያገኛትም በቤተሰብ ሞትና በገንዘብ ወጪና ገቢ ጣጣ ሲብከነክን ያላገኛትም እርሷን ለማግኘት ይንከራተቃል ። አለምም በተራ በተራ ሁሉንም የምታስተና ግድ በመሆኗ ያገኛት እንዳላገኛት ፡ የዱር አንበሳም የከብዮችን አጥንት እንደሚሰብረው እግራቸውን በዐሎት ቁመት ብዛት የሰበሯትና ወደአምላክ ያሳረጓት ተክለ ሃይማኖትም የከተማን ህንፃ በድንጋይ እንደመሰራት ነፍሳቸውን በደማቸው አከበሩ በማለት ባለቅኔው የተክለ ሃይማኖትን ገዳማዊ ተጋድሎ በቅኔያቸው ምስጢር ያስረዳሉ ።

ገዛኸኝ (ግራጌታ፡ ዘመርጡለ ማርያም)

አአንትሙ ደቂቀ አብርሃ
 ለቃላቲክሙ አነ ኢመጸእኩ እሥዐርሙ ፡
 ወንጌል መንግሥት ዘይቤ ከመ እፈጽም ዳዕሙ
 ወገዳጠ ሕገ ተፋቅሮ ጸሐፍኩ ለክሙ
 ከመ ትነስሑ ኩልክሙ
 አምጣነ ይእቲ ፍቅር ነያ ማእከሌክሙ ።
 ይቤሎሙሂ እግዚእነ ለሰብአ ዓለም ዘሐሙ
 ሰዱስ መዋዕለ ተገበሩ ግብረክሙ ፡
 ወአመ ሳብዕት ዕለት ለገሩያኒሁ ኩሎሙ
 ዕለተ ሰንበት ምድረ ዋልድባ ዕረፍተ ትኩንክሙ ።

ትርጉም

እናንተ የአብርሃ ልጆች ሆይ
 እኔ ቃሎቻችሁን ልሽራቸው አልመጣሁም
 የመንግስት ወንጌል ያለውን ልፈዕም ነው እንጂ ፡
 ሁላችሁም ንስሃ እንድትገቡ
 ጥቂት የመፈቃቀር ሀግንም ዓፍሁላችሁ ፡
 ያች ፍቅር በመካከላችሁ ናትና።
 ጌታችንም የሚታመሙ የአለም ሰዎችን
 ስድስት ቀን ስራችሁን ስሩ አላቸው፤

ለምርጦቹ ሁሉም በሰባተኛይቱ ቀን

የሰንበት ቀን/የዋልድባ ምድር እረፍት ትሁናችሁ አላቸው።

ምስጢር

ክርስቶስ “እረትንና ነቢያትን ልፈፅማቸው እንጂ ልሸራቸው አልመጣሁም” እንዳለ ባለቅኔው የጓደኞቻቸውን ምክርና ምልጃ አለማስተሃቀራቸውን አመልክተዋል። ወደዋልድባ ገዳም መሄዳቸውም የጓደኞቻቸውን ምክር በመናቅ ሳይሆን የክርስቶስን ትእዛዝ ለመፈፀም መሆኑን እነርሱም (ጓደኞቻቸው) በመካከላቸው ባለው ፍቅር ወደ ክርስቶስ እንዲመለሱ መውደዳቸውን እግዚአብሔርም ስድስት ቀን መስራትንና በሰባተኛው ቀን ማረፍን እንዳዘዘ አለም በቃኝ ብሎ ወደ ዋልድባ ገዳም መግባትና በዚያው መሞት መንግስተ ሰማይ የመግባት ተስፋ ያለው መሆኑን ባለቅኔው በቅኔያቸው አመስጥረዋል።

ታሪክ

ባለቅኔው ግራጌታ ገዢዝን የመርጡል ማርያም ካህን ናቸው። መንነው ወደ ዋልድባ ገዳም ለመሄድ ሲነሱ ማህበሩ (ካህናቱ) አትሂድ ብን ብለው ማልደዋቸው ለጊዜው እሽ ብለው ተመልሰውላቸዋል። ይሁን እንጂ ቁርጥ አሳባቸውን ስላልለወጡ ሌሊቱን ተነስተው ሄደው ዋልድባ ገቡ። ዋልድባም እንደገቡ ይህን ቅኔ ዕፈው ለማህበሩ ልከውላቸዋል እየተባለ ይተረካል።

78 መወደስ (581)አ

ኢትዮጵያ በባይ እምኢትዮጵያ

በጦማረ ወይሌ ወላህ ዘደመ ዕጉስታር ቀለሙ

መስቆቅዋተ ግብጽ ጸውዒ ከመ ይብክያ በስሙ

ለወልደ ጊዮርጊስ ፍትወ ሥን

ዐርዘ ሊባኖስ ዘይመስል ቆሙ፡

ወወራዙትሂ ኢያርምሙ፡

እስመ ዜና ሞቱ ተሰምዐ ቅድመ ይትእመር ሕማሙ።

ጎድጊስ ነባብያን እለ ሀብተ ንባብ በሙ

አንብቦ ሰቆቃው ዘኤርምያስ እስክን አእባን ያዘንሙ

በወይሌ ወላህ ይትራድእዋ ለእሙ

ያፍ በሰማይ ወእርዌ ውስተ ገዳሙ።

ትርጉም

ከኢትዮጵያ የላቅሽ ኢትዮጵያ!

ቀለሙ የሬት ወለላ በሆነ በወዮታና በልቅሶ ደብዳቤ

አቋሙ ዝግባ ለመሰለ፡ ውበቱ ላማረ ለወልደ ጊዮርጊስ

በስሙ እንዲያለቅሱ

የግብፅ ሙሾች/እስራኤልን ጥሪ፡

ነበዛዝትሽም ዝም አይበሉ፡

ሀመሙ ሳይታወቅ የሞቱ ወሬ ተሰምቷልና።

የነገር ስጦታ ያላቸውን ተናጋሪዎችንስ ተይና

የኤርምያስ ዋይታ (ሙሾ) እንባን ድንጋዮች እስኪያዘንቡ

ወፍ በሰማይ፡ አውሬም በሜካው ሆነው

እናቱን በዋይታና በሙሾ ይራዷት።

ምስጢር

ደብዳቤ በቀለም እንደሚፃፍ ሁሉ ልቅሶው በእሬት ወለላ ተፃፈ ማለት መከራው እንደሬት መራራ ሆነ። በማናቸውም ፍጥረት መበላለጥ እንዳለ ባለቅኔው የእኛይቱን ኢትዮጵያን ከምድያም ኢትዮጵያ አልቀዋታል። ለደስታም ሆነ ለመከራ ቤተ ዘመዶች በደብዳቤ እንደሚጠሩና የግብፅ ምርኮኞች የሆኑት እስራኤላውያን እነራሄል ተንስቅስቀው ለነፃነታቸው እንዳለቀሱ ሁሉ ኢትዮጵያም ረገደ መልካም ቁመተ ዝግባ ደመግቡ በነበሩት ጀግና በንጉስ ወልደ ጊዮርጊስ ሞት ለራሷ ታልቅስለት ይላሉ ባለቅኔው። አንበሳ ልበሙሉ ሃይለኛ አውሬ እንደሆነ ሚቹ ንጉስ ልበ ሙሉ ጀግናና ደፋር ነበሩ። ስለዚህም የወላጅ እናታቸው ልቅሶ ኢያዜር ከምትባለው አልቃሽ ወፍ ልቅሶ ጋር ይመሳሰላል። የየአብያተ ክርስቲያናቱ ደወሎችም እንደ ኤርምያስ ልቅሶ ድምፃቸውን ያስተጋቡ፤ ነበዛዝቱም ሙያቸውን እያነሳሱ በህይወታቸው የነበራቸውን ወኔ በልቅሶው ይግለጡት በማለት ባለቅኔው ለንጉስ ወልደ

ጊዮርጊስ መልክ መልካምነትና ልቦሙ ለጀግንነት ያላቸውን አድናቆት በቅኔያቸው አመስጥረዋል።

ታሪክ

እስራኤል ከክነአን ወደ ግብፅ በራብ ምክንያት ከወረዱ በሁዋላ ዮሴፍ በህይወት ባለበት ዘመን በደስታና በተደላ ጥሩ ። ዮሴፍ ከሞተ በሁዋላ በተከታታይ የነገሱት ፈርአኖች በእስራኤል ላይ የእብሪት ስራ መስራት ጀመሩ ። የእስራኤል ህዝብ ቁጥር እየበዛ ስለሄደም ወንድ ሆኖ የተወለደ እስራኤላዊ ጨቅላ ሁሉ እንዲገደል ለግብፅ አዋላጆች ትእዛዝ ተላለፈ። እስራኤላዊ ደም ያላቸው ሁሉ በጡብ ስራ ላይ እንዲሰማሩ ተደረገ። ራሄል የምትባል እስራኤላዊት ነፍሰጡር ሴት በጡብ ረገጣ ስራ ላይ እንዳለች ምጥ ተሰማት። ይህንንም ለአስሪዎች ብትናገር የሰው ደም ጡቡን ያጠነክረዋል እንጂ ምን ያደርገዋል ብለሽ ነው? አብረሽ ርገጨው አሏት። ወዲያውኑ መንታ አስወረዳትና ውርጃዎቹን ከጡቡ ጋር አብራ ረገጠችቸው ። በዚያን ጊዜ “እስራኤልን የፈጠርኻቸው አምላክ የለህምን” ብላ ተንሰቅስቃ አለቀሰች። እንባዋንም በእፍኝዋ ተቀብላ ወደሰማይ ረጨችው። በዚህ ምክንያት ከግብፃውያን እጅ ከነወገኖቿ ወጥታ ነፃነትን አግኝታለች ተብሎ ይተረካል (ኤር.31:15። ማቴ.2:17-18)።

ነቢዩ ኤርምያስም ከእነወገኖቹ ተማርኮ ፋርስ ባቢሎን በወረደ ጊዜ ስለወገኖቹ ነፃነት ሰባ ዘመን አልቅሷል። በዚህ ምክንያት እስራኤል ነፃነትን አግኝተው ወደአገራቸው ገብተዋል ይባላል (ሰቆቃወ ኤር.6)።

79. መወደስ ስ

ዘጥበቡ ካሣ(መሪጊታ፡ ዘቦገና ግራር ኢየሱስ)

አ አርድእት መስተጋደላን

ጥቡፅ ልብየ ወጥቡፅ ልብክሙ፡

ለሠናየ ፍሬ ማእረር ገድለ ዚአክሙ

እም ጉባኤ ቃና ደብረ ሴኬም

እስመ ቄሐ ምስጢረ ልቡና ቀንሞስ ለክሙ፡

ወእንዘ ጥበብ አክሊልክሙ

አምጣኑ ባዝግና ዘወርቅ ምስጢረ መወደስ ሠርኅክሙ።

በወርጎሂ ወከዋክብት ዘተመሰልክሙ

ኪያየ ታበርሁ ወአበርህ ኪያክሙ፡

ወእንበለ ደዌ ፅኑፅ ብርሃኑ ትንሣኤ ቀዲሙ

እግዚአብሔር መወደስ ያብጽሐኒ ያብጽሕክሙ ።

ትርጉም

ተጋዳዮች ተማሪዎች ሆይ

ልቤ ፅኑ ነው ፡ ልባችሁም ፅኑ ሆነ ፡

ፍሬው ለአማረ ለአዝመራ የእናንተ ገድል

ከሴኬም ተራራ/ጉባኤ ቃና

የልብ ምስጢር/ቀንሞስ ቀልቶላችሁዋልና፡

ጥበብም አክሊላችሁ ሲሆን

የመወደስ ምስጢር ሽልማታችሁ የወርቅ ዝርግፍ ነውና።

በጨረቃና በከዋክብት የተመሰላችሁ እናንተም

እኔን ታበራላችሁ፡ እኔም እናንተን አበራለሁ፡

ያለፅኑ በሽታም ለብርሃኑ ትንሣኤው አስቀድሞ

እግዚአብሔር መወደስ ያድርሰኝ፡ ያድርሳችሁ።

ምስጢር

አንድ የጦር መሪ የሚመራቸውን ወታደሮች “ልባችሁ ይጠንክር፡ በእኛ መስዋእትነት የአገራችን አንድነቷ፡ ነፃነቷና ክብሯ ተጠብቆ ለትውልድ መተላለፍ አለባት” በማለት ያበረታታቸዋል። ባለቅኔውም እርሳቸው ለመምህርነት የበቁት ጠንክረው በመማራቸው መሆኑን አመልክተው ተማሪዎቻቸውም የእርሳቸውን ፈለግ እንዲከተሉ ይመክራሉ። በመልካም የአዝመራ ወቅት ብዙ ፍሬን መሰብሰብ እንደሚቻል ተማሪዎችም ቅኔ ለመማር የሚያደርጉት ተጋድሎ የጠለቀ እውቀት ያስገኛል። ሴኬም በሚባለው ተራራ የተተከለው ቀንሞስ የሚባለው የሽቱ እንጨት እንደሚቀላም የተማሪዎች ልብ ጉባኤቃናን በመቁጠር ተጠበቀ። በዝርግፍ ወርቅ የተንቆጠቆጠ ቀሚስና ካባ የለበሰ ሊቅ የወርቅ አክሊል

ሲቀዳጅ አምሮና ደምቆ እንደሚታይ የመሪቷ ጥበቡ ካላ አባሃጋር ተማሪዎችም ከእርሳቸው በመማራቸውና ቅኔ አዋቂዎች በመሆናቸው በሊቃውንቱና በወዘቡ ዘንድ ይከበራሉ።

ብርሃን ሰጭ የሆነ የፀሃይ ብርሃን ብርሃን ተቀብለው ብርሃን ከሚሰጡ ከጨረቃና ከከዋክብት ብርሃን እንደሚልቅ በጨረቃና በከዋክብት የተመሰሉት የባለቅኔው ተማሪዎች እውቀትም በፀሃይ ከተመሰሉት ከእርሳቸው እውቀት ያንሳል የፀሃይ ብርሃን በጨረቃና በከዋክብት ላይ ተንፀባርቆ ጨረቃና ከዋክብትም በበኩላቸው ብርሃን እንዲሰጡ ያደርጋል። ባለቅኔውም ተማሪዎቻቸውን ቅኔ አዋቂዎች በማድረጋቸው በተማሪዎቻቸው ብልህነት አገር እንዳወቃቸው ባለቅኔው ያስረዳሉ።

80 ሕንጻሃ(60.3)አ

መዓልተ በደመና ለሐወርተ ግላ መርሐሙ ኪዳነ መሐላ ሚካኤል ሊቆሙ።

ትርጉም

ሊቃቸው የማላ ኪዳነ/ሚካኤል ቀን በደመና የጨለማ ሂደጆችን መራቸው።

ምስጢር

መልአኩ ቅዱስ ሚካኤል እስራኤልን ቀን በደመና፣ ሌሊት በእሳት ብርሃን ጋርዶ እንደመራቸው ወደ ጨለማ ቦታ የሚወርዱትን ነፍሳት ለቅድስት ማርያም የተሰጣት ቃል ኪዳነ አዳናቸው ይላሉ ባለቅኔው (ሰንክ.ህዳር : 12 ፣ የካቲት 16)።

81- ግእዝ ጉባኤ ቃና/ስ

ዘጌታውን (አለቃ ፡ ዘሞጣ ጊዮርጊስ)

ሐና ትትፌሣሕ በዘተጸውዐ ስማ ፡ ድራረ ምሴት ትሕድስተ እስመ ረከበት በጸማ ።

ትርጉም

ሃና ስሟ ስለተጠራ ትደሰታለች ፡ የማታ እንጀራ /እደላን በድካም አግኝታለችና ።

ምስጢር

የማታ እንጀራ ያገኘች እናት ስሟ በተጠራ ቁጥር ትደሰታለች ። እንዲሁም የእናት ምሳሌ የሆነችው ሃና በስተርጅናዋ ማርያምን ወልዳ ታደሰች እየተባለ ሲተረክላት ስመጥር (ዝነኛ) ሆነች ። ታቦት ተቀርጾላት ቤተ መቅደስ ታንጻላት ትመሰገናለች በማለት ባለቅኔው ቅድስት ማርያምን በመውለዷ ምክንያት ለሃና የተሰጣትን ክብር በቅኔያቸው ገልጠዋል (ሰንክ . ህዳር : 11) ።

82 ግእዝ ጉባኤ ቃና/ስ

ዘገላነሽ ሐዲስ (እማሆይ ፡ ዘጽላሎ አማኑኤል)

ትግህት ይእቲ አካለ ጊዮርጊስ ዘማ ፡ እስመ ኀበ ዕፅ ወፈረት ግብረ ማሕረጽ ፈጽማ።

ትርጉም

የጊዮርጊስ አካል/ ዘማ ትጉ ናት ፤ የወፍጮ ስራዋን ጨርሳ ወደእንጨት ለቀማ ተሰማርታለችና።

ምስጢር

ትጉ የሆነች ሴት ሌሊት ስትፈጭ አድራ የወፍጮ ስራዋን ካጠናቀቀች በሁዋላ ሌሊቱ ሲነጋ እንጨት ለመልቀም ወደዱር ትሰማራለች ። የሰማእቱ የቅዱስ ጊዮርጊስ አካልም የክርስትና እምነትን በሚቃወሙ ሰዎች በወፍጮ እንደ እህል ከተፈጨ በሁዋላ በየእንጨቱ ላይ በነፋስ ሃይል ተበተነች ይላሉ ባለቅኔዋ (ሰንክ. ሚያዝያ 23) ።

83 መወደስ (618)አ

ዘዘገየ (ሊቀ ኅሩዖን ፡ ዘደብረ መዊእ)

ምክሶቢተ ክብር ክፍሎሙ ለእለ ተቀንዩ ውስተ ዐዐደ ወይን ጾም እንዘ ይጸንሑ ፍራ ጸማ ፡ እስመ በየማና ጸሎት ወተፋቅሮ ዐጋማ እሉ ዙሎሙ ይትጊበርዋ ፡ ይፍድዮሙ ዲናራተ ጽድቅ ሞገስ ወግርማ

መጋቢ ጸድቃን በበስድሳ

ለእንጦንዮስ በቆብፅ ወለመቃርዮስ በአስኬማ ።
አድለውነስ ዘበአድልዎ አፅደንተ ልብነ ጸልማ
ለዘቅብዐ ላሕም ያበርሆ ሲሳየ ፅለትን ገጸ ዘማ
ኤልያስስ አይቁም ውስተ ሐውዘ ዓለም ፍጽማ
ኅበ ደብረ ቀርሜሎስ ከመ ጉዩ ጉዩ ኅበ ራማ ።

ትርጉም

በወይን ቦታ/ም የድካም ፍሬን እየጠበቁ
ለተገዙ አገልጋዮች እድላቸው የክብር እጥፍ ድርብ ነው ፡
በቀኝዋ ፀሎት ፡ በግራዋም መፋቀር
እሊህ ሁሉ ያርሷታልና (ይኮተኩቷታልና) ።
የእውነተኞች መጋቢ ለእንጦንዮስ በቆብ
ለመቃርዮስም በአስኬማ ስልሳ ስልሳ
የዕድቅ ዲናሮች/ሞገስንና ግርማን ይከፍላቸው ዘንድ ።
የልባችን አይኖች በማድላት የጨለሙ እኛ ግን
የላም ቅቤ ለሚያበራው ለእለት ምግባችን የዘማ ፊት አደላን፡
በኤልያስ ግን በአለም አምሮት/ፊቷ እንዳይቆም
ቀርሜሎስ ወደሚባል ተራራ እንደሸሸ ወደሰማይ ሸሸ ።

ምስጢር

የወይንን ቦታ እያረሱና እየኮተኩቱ ፍሬውንም እየጠበቁና እየሰበ
ሰቡ የወይኑን ጌታ ያገለገሉ ሰራተኞች ደሞዛቸው በርካታ ይሆናል ።
መንግስተ ሰማይንም ተስፋ በማድረግ በምና በፀሎት አምላክን
ያስደሱቱ ቅዱሳን ዕድቃቸው ከፍተኛ ነው ። የወይኑን ቦታ የተንከባከቡት
ሰራተኞች ደሞዛቸው ከፍተኛ እንደሆነ በምና በፀሎት ፡ በፍቅርም
የተጠመዱ መናኞች ባለሟሎችና ተወዳጆች ናቸው ። አሰራው እንደየሰራ
ቸው መጠን ለሰራተኞች ደሞዝ እንደሚከፍላቸው አምላክም ለእንጦን
ስና ለመቃርስ በቆብና በአስኬማ ፍፁም ክብሩን አደላቸው ።

አይኖች በህመም እንደሚታወሩ የአለማውያንም ልቦች ደነቆሩ ።
ስለዚህም መድሎኞች ሰዎች ለሰው ፊት እንደሚያደሉ የአለም ጉጉተኞች

(ስግብግቦች) ከምና ከፀሎት ይልቅ በላም ቅቤ ለተቅለጠለጠ ምግብ
አደሉ ።

እንዳንድ ሰው በተጣላት ሴት ፊት ለመቆም እንደማይፈልግ ነቢይ
ኤልያስም በዚች አለም አምሮት አልተጠለፈም ። ችግር የገጠመው ሰው
ወደዘመድ አገር እንደሚሸሸና እንደሚደበቅ ነቢይ ኤልያስም ከእስራ
ኤል ንግስት ከኤልሳቤል ከተማ ወደ ቀርሜሎስ ተራራ ወጣ ፤ ከአለም
አምሮትና ፍላጎትም ተለይቶ ወደ ሰማይ አረገ በማለት ባለቅኔው
አመስጥረዋል ።

ታሪክ

አስኬማ ከለስላሳ ነት እንደእንቢያጉስ ሆኖ የሚሰራ 12 ትእምርተ
መስቀል ያለበት ነው ። ይህም ልብስ ምንኩስና ከቀሚስ ከቅናትና ከቆብ
በሁዋላ በመጨረሻ የሚለበስ የፍፃሜ ምንኩስና ምልክት ነው ።
ከአስኬማ በሁዋላ ባህታዊ መሆን ፡ መዝጋትና አፅንኦ በአት እንጂ ከገዳም
ወጥቶ አለማውያን ወደሚኖሩበት መግባት አይፈቀድም ። አስኬማን
መልእክ ለእንጦንዮስ እንደሰጠው ይተረካል ። በዚህም ምክንያት
ምንኩስና ህገ መላእክት እንደሆነ ሲታመን ልብሱም አስኬማ መላእክት
ይባላል ።

84 ግእዝ ጉባኤ ቃና (624)አ

ኢያሱ ኃይልክ ዘተጋድሎ ሱላሜ

ቅጽረ ኑፋቄ ነሰተ ወልደ ኢየሱግ ዘሮሜ ።

ትርጉም

የሮም ሰው የሆነች የኢየሱግ ልጅ ቂርቆስ! የመጋደል/ፍቅር
ሰው የሆነ ሀይልህ ኢያሱ ቅጥር/ ጥርጥርን አፈረሰ ።

ምስጢር

ኢያሱ የኢያሪኮን ቅጥር እንዳፈረሰ ሰማእቱ ቂርቆስ ያደረገው
ተእምር ጥርጥርን አጠፋ ይላሉ ባለቅኔው (ስንክ. ጥር 15) ።

85 ፅዝላ ጉባኤ ቃና (625) አ

ተኃሞሎ ሳዶቅ ውበእሲቱ ብዕለ ዘንደጉ ዕድሜ

አምጣን በሕፃን በጽሑፍ ተጽናሰ ዕፅው ልምላሜ ።

ትርጉም

ሳዶቅና ሚስቱ እድሜን የተው ሰዎች ብልፅግናን ተፈላለጉ የእንጨቶች ችግር/ ልምላሜ በህፃን ደርሶባቸዋልና ።

ምስጢር

በልጅ ምክንያት ችግር የደረሰባቸው ሰዎች ገንዘብ ይፈላልጋሉ ። እንዲሁም ህፃንን (ቅድስት ማርያምን) በመውለድ እንደእንጨቶች መለምለምን ያገኙ ኢያቄምና ሃና የነኤልያስን ኑሮ አገኙ ይላሉ ባለቅኔው (ስንኪህዳር 11) ።

86 ሚበዝኑ (127) ኅ

ሥጋ ዳግማዊ አዳም

ዘምድረ ለብሰ አሕጸረ ሰዓተ እድሜ

ወአስተርአየ ገሃደ በቅድመ ማርያም ወሰሎሜ ፤

ጥንተ ነገሩ ሕማመ ጎዲገነ ንብዳሕ ኀበ ትንሣኤሁ ፍጻሜ

ትርጉም

ምድርን የለበሰ

የሁለተኛ አዳም ስጋ የቀጠሮ ሰአትን አሳጠረ ፤

በማርያምና በሰሎሜ ፊትም በግልፅ ታየ ፤

ግን የነገሩ ጥንት ህማምን ትተን ወደመነሳቱ መጨረሻ እንድረስ ።

ምስጢር

አንድ ሰው ስለአንድ የሚያጓጓ ድርጊት (በዝርዝር) ከስር ጀምሮ ሲያወራ አድማጮቹ ይቸኩሉና እስኪ መጨረሻውን ንገረን ይሉታል ። ከዚህም አንፃር ባለቅኔው የክርስቶስ በመቃብር ውስጥ ብዙ ጊዜ አለመቆየቱንና ወዲያው መነሳቱን በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

87 አጭር ዋይማ (630) አ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ፡ ዘኤልያስ)

ሀቀዘ ጸዊረ ወዐዚ ዘኤልያስ ዕድሜ

ዐርገት የሴፍ ዘይተልዋ ሰሎሜ ።

ትርጉም

የኤልያስ እድሜን ሰጪን መሸከም/ አቀበትን

የሴፍ የተከተላት ሰሎሜ ወጣች ።

ምስጢር

ብቻዋን መሄድ የፈራች መንገደኛ ጓደኛን አስከትላ አቀበትን እንደምትወጣ ቅድስት ማርያምን ያጨ የሴፍ የተጉዳኛት ሰሎሜም ለኤልያስ እድሜን የሰጠ አምላክን መሸከምን አዘወተረች በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

88 ግእዝ ጉባኤ ቃና (132)ኅ

ስመይናክ ታቦር መምህረ ዳዊት ሥዩም ፤

ድኅረ አንበባ ዳዊት እስመ ተርጎምካ ለዮም ።

ትርጉም

ታቦር ! የሹም ዳዊት መምህር አልንህ ፤

ዳዊት ከአንበባት በሁዋላ ፤ ዮምን ተርጎመሃታልና ።

ምስጢር

አስተማሪው ተማሪው ያነበበለትን ይተረጉማል። እንዲሁም ዳዊት “ወአነ ዮም ወለድኩከ ፤ እኔ ዛሬ ወለድሁህ” ብሎ ስለሰገው ቃል (ሰው ስለሆነው ስለእግዚአብሔር ወልድ) የተነሳውን እግዚአብሔር አብ በደብረ ታቦር “ዝንቱ ውእቱ ወልድየ ፤ ይህ ልጄ ነው” አለ በማለት ባለቅኔው የትንቢትንና በደብረ ታቦር ተፈፀመ የሚባለውን ተአምር ድንቅነት በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

89 ዕዝል ጉባኤ ቃና/ስ
ዕፄ ምድር ሔዋን ትረድኦ ለገብረ መርዳዊ አዳም ፡
እስመ እምገቦሁ ሐዳስ ፈጠራ ጥበብ አምላክ ሕማም ።

ትርጉም

የምድር ትል ሄዋን ገብረ ክርስቶስ አዳምን ትረዳዋለች ፡
የአምላክ ጥበብ / ሀማም ከጎኑ ፈጥሯታልና ።

ምስጢር

ሄዋን አዳምን ለመርዳት ከአዳም ጎን በአምላክ ኪነ ጥበብ
እንደተፈጠረች ትል የገብረክርስቶስን ክብር ለማብዛት ከአካሉ ተፍለክለች
ከች በማለት ቅኔው ተመስጥሯል (ዘፍጥ.2: 20-25) ።

90. ዘአምላኪየ ሰ
እፎ ወረደ በላዕለ ቶማስ ገዳም
አድግ ዘኢያገምሮ ተመትሮ ዝናም
እስከ ሥረዊሁ ተመልሖ በማዕበለ ሰይፍ ደም ፤

ትርጉም

አህያ የማይችለው መቆረጥ/ዝናብ
በሰይፍ ጎርፍ/ደም ስሮቹ እስኪነቃነቁ ድረስ
በቶማስ /ዱር ላይ እንዴት (ምንኛ) ዘነበ!

ምስጢር

የዝናቡ ጎርፍ የእፀዋትን ስራሰሮች እስኪነቃነቁ ድረስ ጎርፉ
ሲጉርፍ “አህያ የማይችለው ዝናብ ዘነበ” ይባላል ። ከዚህ አንፃር
ባለቅኔው መርአስ የሚባል አገር ሰማእት ቶማስ ከነአህዮቹ መቆረጡን ፡
ጅማቶቹም መበጣጠሳቸውንና ደሙም መፍሰሱን በቅኔያቸው ምስጢር
አስረድተዋል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሀፍ በገጽ 52 ተተርጎሟል ።

91 ዋዜማ (136) ገ

ለመስተጋድላን በሕጎሙ

አምጣነ ተጋደሉ ገደለ መርዳተ ዘንበሪ ዓለም

ኢወደሰቶሙ ለያፌት ወሴም ፤
እስመ ለጊዮርጊስስ ሲሩየ ነሉንታ በደም
ገዳሙ ወምድሩ ለስም
ትዌድሶ መርዳት ወትብሎ ወልድ እጉየ ቃልክ አዳም ።

ትርጉም

በተዋጊዎች ህግ
ውጊያን የተዋጉትን ያህል የዘንበሪ ሙሽራ/አለም
ያፈትንና ሴምን አላወደሰቻቸውም ።
ሁለንተናውን በደም የተበከለ ጊዮርጊስን ግን
ገዳሙና የስም ምድር ሙሽራ
“ወንድሜ ወልድ! ቃልህ መልካም ነው” ብላ ታወድሰዋለች ።

ምስጢር

ተዋጊዎች አንድ ጊዜ ድል ሲያደርጉ አንድ ጊዜም ድል ሲሆኑ
ይኖራሉ እንጂ ዘለአለማዊ ድል አያገኙም ። በመሆኑም “ወንድ ልጅ
አንድ ቀን እንደ አባቱ አንድ ቀንም እንደ እናቱ የተሰኘውን ምሳሌያዊ
አነጋገር እየጠቀሱ ድል ሲያደርጉ ሲደሰቱ ድል ሲሆኑም ሲያዝኑ
ይኖራሉ ። ከዚህም የተነሳ የሚመሰገኑት ምስጋና ፍፁም አይሆንም ።
ሰባት አመት የተጋደለ ሰማእቱ ጊዮርጊስ ግን የተሰቃየበትና ደሙን
ያፈሰሰበት ምድር የሰማእትነቱ ምስክር ሆነችው ፡ ቅዱስ ሰማእት
አሰኝታም ቃሉን በቤተ ክርስቲያን አፀደቀችለት ይላሉ ባለቅኔው
(ሰን.ሚያዝያ 27) ።

92 ዋዜማ (35)ይ

ማየ አይነ ተጋድሎ

አመ እንበለ አቅም ዘንመ ውስተ ደብረ መዊዕ ዓለም

ጠፍዐ ዘርኡ ለሰማዕት አዳም ፤

ወእንዘ በአፍኦ የአርር ተቅራመ ሥጋ ወዐፅም

ኢተመይጠ ቋፅ ጎበ ኖኅ ገዳም

እስከ ነትገ ማየ አይነ ደም ።

ትርጉም

የጥፋት ውሃ/መጋደል

በደብረ መዊእ/አለም ያለልክ በዘነበ ጊዜ

የሰማእት/አዳም ዘሩ ጠፋ ፤

በውጭም የስጋና የአጥንት ቃርሚያን እየለቀመ

የጥፋት ውሃ/ደም እስከጉደለ ድረስ

ቁራ ወደኖህ/ዱር አልተመለሰም ።

ምስጢር

የጥፋት ውሃ በአለም በዘነበ ጊዜ የሰው ዘር እንደጠፋ ተጋድሎ በጎጃም ክ/ሀገር በባህር ዳር አውራጃ በምትገኘው በደብረ መዊእ በዐና ጊዜ የሰማእት ወገን አለቀ ። ኖህ የላከው ቁራ ውዳቂውን ስጋ እየነጩ ወደኖህ እንዳልተመለሰ በደብረ መዊእም ሰማእታት ኢትዮጵያን ደርቡሽ በሰይፍና በነፍጥ በፈጃቸው ጊዜ ስጋቸውን አሞራው በላው ። ደርቡሽም የሰማእታት ደብረ መዊእን ስጋቸውን ከመቀርደድና አጥንታቸውን ከመከሰከስ አልተቆጠበም ። ቁራው ያልተመለሰው የጥፋት ውሃ እስኪጎድል ድረስ እንደሆነ የደም ማፍሰስ ጊዜ እስኪያልፍ ደርቡሽ አልታገሰም በማለት ባለቅኔው በደብረ መዊእ ያለቁትን ሰማእታት ኢትዮጵያ ገድል ፅናትና የደርቡሽንም ጭካኔ በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

93. ሥላሴ (142)ጎ

ዘክንፉ (አለቃ ፡ ዘራጉኤል)

እመ አቤል ቀዳማዊ

መቃብር ትበኪ ወተኃዝን ፡

አምጣን ላቲ ኢኮኑ ውሉዳ ሕዋሳቲሃ ለእም ፡

ወተርፉ ትኩዛኒሆሙ ዕጂያት አዕዋም ።

ባሕቱ ትትፌሣሕ ደመና ወላዲተ ንጹሕ ዝናም ፤

አኮኑ ረከበት እንበለ ዓቅም

ሀብተ መላእክት ድንግለ ክፍለ ኖኅ ወሴም

እምኔሃ ለሳቲ ዓለም ።

ትርጉም

የቀድሞ ሰው አቤል እናት/

መቃብር ታለቅሳለች ታዝናለችም ፤

የእናት ማርያም ሰውነቶች/ልጆቿ ለርሷ አልሆኑምና ፤

ትሎች/ወገኖችም ያዘኑ ሆነው ቀሩ ።

የንፁህ ዝናም ወላጅ/ደመና ግን ትደሰታለች ፤

የመላእክት ስጦታ/ድንግልን እንደኖህና እንደሴም

ከዚያም አለም ያለልክ አግኝታለችና ።

ምስጢር

ልጆቿ ስለሞቱባት ወልዳ እንዳልወለደች የሆነች እናት በግዘን እንደምትንገበገብ የልጆች ምሳሌ የሆኑ የቅድስት ማርያም ሰውነቶች ያልፈረሱላት መቃብር ባደዋን ቀረች ። በልጆች ሞትም የእናታቸው ወገኖች እንደሚያዝኑ እንዲሁም በቅድስት ማርያም ሰውነቶች ትሎች አልተፈጠሩም ።

ልጅ ያደገላት እናት እንደምትደሰት ዝናብን የምታዘንብ ደመና የምትባል ማርያም ወደላይ መጠቀች ። እናት ከልጅ ጋር ሃብትን ስታገኝ ደስታዋ ከመጠን ያልፋል ። ዝናብን የምትሸከም ደመና ማርያምን ለመሸከም አቅም ሳይኖራት መላእክት ባሳረንት ጊዜ ተሸከመቻት ። የኖህ የቃል ኪዳኑ ምልክትና የሴም ክፍል የምትባል ማርያምም እጣ ሆነች (በደመና ተጋርዳ አረገች) በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል ስንክ-ነሃሴ 16) ።

94. ሥላሴ (144)ጎ

ዘፈቃዴ (አቶ)

ይቤሉ ማዕበላት

ንዑ ንረድ ንበ ፈርዖን

ወንክዐው ማየ ነገረ ሰብአ ግብጽ ዓለም

ይትሐጸባ ሠረገላቲሁ አዋልድ በደም ።

ወድገረ እማኅተም ወዕክ በነይሉ ፈረሰ ፈርዖን ጸሊም

ተመይጦ ይግባእ ንበ ማኅተም ፤

አምጣን በኅሳል ነፋስ ወማዕበል ልንም

ይመይጦ እደ ሞት ማሩም ።

ትርጉም

ማእበሎች የፈርዖን

ለረገላዎች /ቆነጃጅት በደም

ይታጠቡ ዘንድ “ኑ ወደፈርአን እንውረድና
የግብፅ አለም ሰዎች ነገር/ውሃን እንበትን አሉ ፤
ጥቁር የፈርአን ፈረስም ከዝግ በሃይሉ ከወጣ በሁዋላ
ወደዝግ ይገባ ዘንድ ተመለሰ፤
በልባብ / ነፋስና በማእበል ልጓም
የሚያስገርም የሞት እጅ ይመልሰዋልና ።

ምስጢር

ስላሴ “ኑ እንውረድና የከለዳውያንን ቋንቋ እንለውጥባቸው” እንዳሉ
የኤርትራ ባህር ማእበሎች በፈርአን ራስ ላይ ፈሰሱበት ። ደግሞ ሴቶች
በእስራኤል ንጉስ በአክሐብ ሚስት በኤልሃቤል ደም እንደታጠቡ
የፈርአን ሲረገገላቸውም በግብፃውያን ደም ተበከሉ ። ፈረስም ከተዘጋ ቤት
ወጥቶ በውጭ ቆይቶ ተመልሶ በተዘጋ ቤት እንደሚያድር የፈርአንም
ፈረስ ከቤቱ ወጥቶ በኤርትራ ባህር ሰጥሞ ቀረ ። የፈረስኛ እጅ ፈረሱን
በልባብና በልጓም እንደሚገታው ሁሉ የፈርአንን ፈረስ በነፋስና በማእ
በል ሞት አገኘው ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሀፍ በገፅ 38፡88 እና 190 ተተርጎሟል ።

95 ሥላሴ(141)ገ

ዘበሻህ(አለቃ፡ ዘራጉኤል)

ጎድግዎ ወመንንዎ

ለአጼ ምኒልክ ዓለመ ሥጋ

ደዌ ወሞት ውሉደ ቀዳማይ አዳም!

ወኢትበልዎ ለመሬት ጌሠም ፤

አምጣን ምኒልክ ንጉሥ በዊዐ ገነት ዳግም

በደሮ ለሄኖክ ዘይቀድም

አመ ወሰደ መንፈስ መንገል ገዳም ፤

ወአንበሮ በሐዲስ ዓለም ።

ትርጉም

ደዌና ሞት/የመጀመሪያ

አዳም ልጆች! የስጋ

አለም/አፄ ምኒልክን ተውት ናቁትም

ለመሬት/ነገም አትበሉት ፤

መንፈስ(ፈቃድ) ወደገዳም በወሰደው ጊዜ

ንጉስ ምኒልክ ዳግመኛ ገነትን መግባትን

የቀደመውን ሄኖክን ቀድሞታልና ፤

በአዲስ አለምም አስቀምጦታልና ።

ምስጢር

መፅሀፍ ገድቃን ሰዎችን “ይህን የስጋ አለምን ተውት ናቁት ፤
ምጥብንም ለነገ አትበሉ” እንደሚላቸው ከአዳም የተገኙ ህግምና ሞት
አፄ ምኒልክን አያግኟቸው ፤ ለመቃብርም አያድርጓቸው ። ወደመቃብር
በመድረስ ሃዋርያው ዮሃንስም ጴጥሮስን እንደቀደመው አፄ ምኒልክም
ወደገነት በመግባት ሄኖክን ቀደሙት ፤ ገነት የምትባለውንም ከተማ
መሰረቱ ። ኢየሱስ መንፈሱ ወደገዳም እንደወሰደው ምኒልክም በጎ
ፈቃዳቸው አዲስ አለምን አስራቸው ይላሉ ባለቅኔው ።

96. ሥላሴ/ስ

ዘነቅዐ ጥበብ(አለቃ)

መቃብር ድኅረ አሰረ

ዘጸሐፈ ሞት ልሳነ ሰብእ

ኢይተረጉማ እምድኅር ወኢያነብባ እምቅድም ፤

ጥቀ እስመ ተገድፈቶ ማርያም ቀለም ፤

ወድኅረ ቀረፁ ደርገ ብርዐ ቤተ ኤልያስ ዮም

በሰሌዳ አልዓዛር መተርጉም

ማርያምሃ ጸሐፉ ደመናት አፅዋም

ያንብብዋ በኩሉ ዓለም ።

ትርጉም

ሞት የፃፋትን ልሳነሰብ

መቃብር ከአሰረ በሁዋላ

ከሁዋላ አይተረጉማትም ከፊትም አያነባትም ፤

ማርያም /ቀለም በጣም ተገድፋዋለችና ፤

የኤልያስ ቤት ብእርንም ዛሬ በአንድነት ከቀረፁ በሁዋላ
በተርጓሚ /አልዓዛር ሰሌዳ

ማርያም/ ቀለምን ፃፋ ።

ምስጢር

ልሳነ ሰብእ የምትባለውን ክታብ አፅፎ ማይምን በአንገቱ ከአሰራት በሁዋላ አያነባትም ፤ አይተረጉማትም ። አንዳንዱ ሰው ፊደል ቢማርም ቀለም (የፊደል ንባብ) እንደሚገደፈው ሞት የገደለውን የሰውን አንደበት መቃብር ይበላዋል ። ቀለም እንደምትገደፍም ቅድስት ማርያምን መቃብር ውጦ አላስቀራትም ። ፀሃፊዎችም ብእርን ቀርፀው በሰሌዳ (በብራና) ቀለምን እንደሚፅፉበት ደመናዎች በአልአዛር መነሳት ቅድስት ማርያምን ወደሰማይ አወጧት ። የተፃፈችውም ቀለም በሁሉ ቦታ እንደምትነበብ እንዲሁም ቅድስት ማርያም በአለሙ ሁሉ ተሰበክች ይላሉ ባለቅኔው ።

97 መወደስ(አ)

አፋሁ ለሰብእ ቀታሌ ርእሱ
እስመ በዘአርመመ አፍ ኢይበውዕ ዕፂ ገዳም ፤
ዝኒ ሐሰት ከመ ኢንበል የም
መካህ ወልደ ጌራ
ለእመ ሴረዮ በጽርፈት ደም
ለዳዊት ልብሰ ሕማም
ሳዕለ ሰሎሞን በቂለ አሜከላ ዳዊት ቂም ።
ተቀትለሂ ግብረ ሳኦል በፍትሐ ዳዊት ሥዩም
ዝምኩ እመ ይቤ እንዘ ኪያሁ ኢይግዝም ፤
አመኒ አፋሁ ነበበ ሃይማኖት ኬፋ በሮም
ለፋሲለደስ ረሲዓን ሰሐብዎ በልጓም ።

ትርጉም

የሰው አፋ ራሱን ገዳይ ነው ፤
ዝም ባለ አፍ የዱር ዝንብ አይገባምና፤
ይህንም አሁን ሃሰት ነው እንዳገል
ተመኪ የጌራ ልጅ
የህማም ልብስ/ዳዊትን
በስድብ/ቀለም ቢነክረው

የዳዊት ቂም/ደንደር የሚባል እሾህ በሰሎሞን ላይ በቀለ።
የሳኦል አገልጋይም እርሱን (ሳኦልን) ሳይቆርጥ
ቆርጥሁ ቢል በሹም ዳዊት ፍርድ ተገደለ ፤
የጴጥሮስ ሃይማኖትንም በሮም በተናገረ ጊዜ
ዝንጉዎች ፋሲለደስን በልጓም ሳቡት ።

ምስጢር

“በአፍ ይጠፉ በለፈለፉ ፤ ዝም ባለ አፍ ዝንብ አይገባበትም”
የሚባለው ምሳሌ አፍ አስገዳይ መሆኑን ያስረዳል ። ጥለኛ ሰው የጠላቱን ልብስ በደም እንደሚበክለው የልብስ ምሳሌ የሆነ ዳዊትን የጥለኛ ሰው ምሳሌ የሆነ ሳሚ ወልደ ጌራ የደም ምሳሌ በሆነ ስድብ ቢያስቀይመው በምድር ላይ እሾህ እንደሚበቅል የዳዊት ቂም በሰሎሞን ተወርሶ ሰሎሞን ሳሚን ተበቀለው ይላሉ ባለቅኔው ። የሳኦል አሽከር የነበረው አማሌቃዊ ሰው ሳኦልን በሰይፍ ሳይገድለው ፤ ገደልሁት ብሎ ለዳዊት ስለነገረው ፤ በዳዊት ፍርድ በገዛ አፋ መጥፋቱን በመግለጥ ሰማእቱ ፋሲለደስም ስለክርስቶስ ቢመሰክር አፉን በልጓም መለገሙን ቅኔው ያስረዳል (2ሳሙ.1 ፡ 1-16)

98 መወደስ (701) አ

ዘአካለ ወልድ (መምህር)

በኢትዮጵያ ሰማዕና ጽዕለተ ሞዓብ
ጎበ ኮነት ሞዓብ ዕጉልተ ሠላስ አክራም ፤
እንዘ ዓዲሁ ማዕረር ገልቀተ ዓለም
አኮኑ ተረክቡ እንበለ ጊዜ
ክርዳድ ጸላኢ ወዘሦክ ተቅራም
በኢትዮትጵያ ገራህተ ደም ።
ወእፎ አርመመ ኖላዊ አባግዕ ወላህም
አባግዒሁ እንዘ ይዘፍ ማዕከለ ተኩላት ዘሮም
ወእንዘ አኮ ኖላዊ ክልኤ ዕንላተ ወርቅ ኢዮርብዓም
ባሕቱ ኖላዊ ይመስል እንተ ኢይሬኢ የም
አባግዒሁ እንዘ ይርዒ ወእንዘ ንቁሐ ይነውም ።

ትርጉም

ሞአብ የሶስት አመት ልጅ ከሆነች ዘንድ

የሞአብ ስድብን በኢትዮጵያ ሰማን፤
 የአለም እልቂት /አዝመራ ገና ሲሆን
 እንክርዳድ/ ጠላትና
 የእሾህ ቃርሚያ በደም እርሻ/
 ኢትዮጵያ ያለጊዜው ተገኝተዋልና።
 ኢዮርብአምም የሁለት የወርቅ ጥጆች ጠባቂ ሳይሆን
 በጎቹን በሮም ተኩላዎች መካከል ሲበትን
 የበጎችና የላም ጠባቂ እንዴት ዝም አለ፤
 ነገር ግን ጠባቂ (ክርስቶስ) በጎቹን ሲጠብቅ
 የተኛም ንቁም ሲሆን ዛሬ የማያይ ይመስላል።

ምስጢር

በሞአብ ላይ የተፈፀመው ጦርነት በኢትዮጵያ ላይ ስለደረሰ
 ኢትዮጵያ እንደሞአብ ሆነች። ምክንያቱም አለም የሚያልፍበት ጊዜው
 ሳይደርስ የተፈፀመባት የጠላት የባህል ወረራ እንዳለች አያስቀራትም።

የክብቶች እረኛ ከብቶቹ ከሰው አዝመራ ውስጥ ሲገቡበት ዝም ብሎ
 መመልከት እንደማይገባው የምእመናን መምህር ክርስቶስም ሮማውያን
 መምህራን ኢትዮጵያን በእምነት ባህላቸው ሲበክሏት ያላየና ያልሰማ
 መስሎ በትእግስት መመልከቱ በመጨረሻ ጊዜ የሚሰጠውን አምላካዊ
 ፍትህ የሚጠቁም መሆኑን በቅኔያቸው አስረድተዋል (መ.ሳ.3:12-30)።

99 መወደስ (157) ን

ሰላም አልብን ምስለ ሰብአ ሮሜ
 ወለሰብአ ሮሜ ምስሌን ኢህለዎሙ ሰላም፤
 ኢየሱስ ክርስቶስ ዘመደ ሥጋ ወዐፅም።
 እስመ ከተረነ ደምክ ቀለም
 አ ዘትሠይም
 ቀስተ ሕይወታ ለነፍስ በደመና ገቦ ንዝኅተ ደም።
 አንተስ ታስተዴሉ በውስተ ዛቲ ዓለም
 ኪያሆሙ ለጥፂና ወኪያን ለሕማም፤
 ወእንዘ እም ጥንተነ ጴጥሮስ በተዓድዎ ሕግ ፍጹም
 ለዘተዓብዐክ ንዓብዖ ወለዘተቃወመክ ንትቃወም።

ትርጉም

የአጥንትና የስጋ ዘመድ ኢየሱስ ክርስቶስ!
 ከሮም ሰዎች ጋር ሰላም የለንም
 ለሮም ሰዎችም ሰላም የላቸውም፤
 ደምህ/ቀለም ከትሮናልና (ለይቶናልና)፤
 የነፍስ የሀይወቷ
 ቀስትን በጎን/ደመና የደም ርጭት የምትሾም
 አንተ! ግን በዚች አለም
 እነርሱን ለጤንነት እኛን ግን ለሀማም ታዘጋጃለህ፤
 ከጥንታችን/ኢጥሮስ ጀምረንም ፍፁም ሀግን በመተላለፍ
 የተጣላህን እንጣላለን፤ የተቃወመህንም እንቃወማለን።

ምስጢር

አንዱ የአንዱን ወንድም በመግደሉ ምክንያት በደም የተለያዩ
 ሰዎች በማንኛውም ነገር አይገናኙም። ኢየሱስ ክርስቶስም ሰው ሆኖ
 በአፈሰሰው ደም እምነት የሮም ካህናትና የኢትዮጵያ ካህናት አይተባበ
 ፋም። ከዚህም የተነሳ የኢትዮጵያ እርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያንና የሮም
 ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ካህናት አብረው ቀድሰው በአንድነት አይቆር
 ቡም። ደግሞ አምላክ አለምን በጥፋት ውሃ ዳግመኛ እንደማያጠፋት
 ቀስትን በደመና ላይ (የቃል ኪዳንን ምልክት እንዳደረገ) የሰዎችን የነፍስ
 መዳንም በደሙ ፈሳሽነት አደረገ ይላሉ ባለቅኔው (ዘፍጥ.9:8-17)።

“በክርስቶስ ሁለት ባህርይ፤ ሁለት ፈቃድ” በማለት የሃይማኖትን
 መንገድ የለወጡ የሮም ካህናትን ተቃዋሚዎች ሲሆኑ ኢትዮጵያውያን
 ለስጋዊ መከራ ተዳረጉ። “በክርስቶስ ሁለት ባህርይ ሁለት ፈቃድ”
 የሚሉ ሮማውያን ግን የስጋዊ ደስታ ባለቤት ሆኑ በማለት ቅኔው
 ተመስጥሯል።

ግዛትን ለማስፋት ሮማውያን (ጣሊያኖች) በኢትዮጵያ ላይ በተደጋ
 ጋሚ ያካሄዱት ወረራ መቅድም” የእንግሊዝ ቄስ በቶኝ እጁ መፅሃፍ
 ቅዱስ በግራ እጁ መትረየስ” እንዲሉ የሮም ካህናት ሃይማኖት እንስብካ
 ለን በማለት ያደረጉት የሰላላ ተግባር መሆኑን የተረዱት ኢትዮጵያዊ “
 ሰላም አልብን ምስለ ሰብአ ሮሜ፤ ከሮም ሰዎች ጋር ሰላም የለንም”

ብለዋል።

100 መወደስ (158) ገ

ዘመልደ አብ(አለቃ)

ትእምርተ ባሕርዩ ኅቡእ በሰውሮ ግብሩ
 አርአየነ ለነ ሆሳዕና ዳዊት ዓለም፤
 እስመ ገጸ ሙታን ከደነ በልብሰ ሕያዋን ንዋም፤
 አመኒ ሰረቀ ሕዝበ ዮሴፍ
 ወቅብዐ መንግሥቱ ለዳዊት ሥዩም
 በእደ ሙሴ ወሳሙኤል
 በአንጽሐ ፍርሃት ከዐወ ንጹሐ ደመ ላሕም።
 ወቀበረ በኢያእምሮ መቃብረ ሥጋ ወዓፅም
 መቃብረ አልዓዛር እንተ ሞተ በሕማመ አቤል
 ወአዳም፤
 ወርስሐተ ፅንስ ያንጽሕ በማየ ዘለፋ ዝናም
 ተፋቅሮ ልብሰ አንስት ሠወራ ለማርያም።

ትርጉም

የዳዊት/አለም መድሃኒት የተደበቀ የባህርዩ
 ምልክትን በሰራው በመሰወር ለእኛ አሳየን፤
 የሙቶችን ፊት በደህነኞች ልብስ/በእንቅልፍ ሸፍኗልና፤
 የዮሴፍ ሕዝብንና የሹም ዳዊት
 የመንግስት ቅባትን በሰረቀም ጊዜ
 በሙሴና በሳሙኤል እጅ
 ፍርሃትን ለማንፃት ንፁህ የላም ደምን አፈሰሰ።
 በአቤልና በአዳም ህማም የሞተ የአልአዛር መቃብር
 ንም
 ባለማወቅ በአጥንትና በስጋ መቃብር ቀበረ፤
 የፅንስ እድፍንም በዘለፋ/ዝናም ውሃ ያነፃ ዘንድ
 መቃጩት/የሴቶች ልብስ ማርያምን ሸሸጋት።

ምስጢር

ላለመታወቅ የፈለገ ሰው ራሱን በልብስ ተከናንሶ
 ፊቱንም ሸፍኖ ይቀመጣል። ሆኖም የተባለ ክርስቶስ
 የባህርዩን አለመመርመር በሚሰራው ስራ ርቀት አስረዳ።
 ፊትን በልብስ እንደመሸፈን ክርስቶስም የአልአዛርን ሞት
 በእንቅልፍ መስሎ ተናገረ (ዮሃ. 11:11-14) ።

የሰውን ገንዘብ የሚሰርቅ ሰው ጨለማ ለብሶ እንደ
 ሚሄድ አምላክም የዮሴፍን ወገኖች እስራኤልን ከግብፅ
 ባርነት በሙሴ መሪነት ለማውጣት ፈቀደ፤ “በምድረ በዳ
 መስዋእትን ሰውተውልኝ ይመለሳሉ” በማለትም ፈርሶ
 ንና አማካሪዎቹን ሸነገለ።

በጊደር መስዋእት ምክንያትም በነቢይ ሳሙኤል
 አማካይነት የመንግስትን ስልጣን ከሳኢል ወገን አወጣና
 ለዳዊት ሰጠ። የሞተ ሰውን በመቃብር እንደ መቅበርም
 “አልአዛርን ወዴት ነው የቀበራችሁት?” ማለቱን ባለማ
 ወቅ ሸፈነው። ሴትም በቀሚስዋ እጅጌ ፊቷን እንደምትሸ
 ፈን የሴቶች መቃጩት ቅድስት ማርያምን አላለፋትም።
 ልብስም በውሃ ታጥቦ ከእድፉ እንደሚነፃ በዘለፋ ውሃ
 መጠጥ ፅንሱን አስፈተነ በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ
 (ዘዐአ.7-10 ። 1ሳሙ.13-16 ። ማቴ.1:24)።

101 መወደስ(155)ገ

ኢይበውእ ማይ ውሳጢ አፋሁ
 ለዘ ኢይበውእ ሰብእ ውሳጢ አፋሁ ቀለም
 ገበ አእመረ ጥበበ ኢያእምሮ ጥበብ ፍጹም፤
 ወይስቲ ወይነ ለለዕለቱ
 እንበለ መሥፈርት ወገዳጥ ዓቅም
 እስከነ ያተርፍ ለጌሠም
 ወያሰጥም ቀላይ ዘአቤሚሌክ ንዋም።

ሊተሰ ለዘላለብ የንግድ ኃላፊ ዓለም
በሰትየ ቁረር ግድ ፈለግ ኢይትዳረየኒ ሰሊሆም፤
ወእም አፋየ ርትት ወይን ቤተ ባዕል ጥዑም
ከመ ላህበ ነድ እም አስሐትያ ወከመ ፅዕዳዌ እም፤
ደም።

ትርጉም

ፍፁም ጥበብን አለግወት
ጥበብን ካወቀ ዘንድ ቀለም በአፋ ውስጥ
በማይገባ ሰው አፍ ውስጥ ውሃ አይገባም፤
ያለመስፈሪያና ያለጥቂት
ልክም ለነገ እስኪያተርፍ
ድረስ ወይንን በየቀኑ ይጠጣል፤
የአቢሜሌክ እንቅልፍ/ ወንዝም ያሰጥመዋል።
የወንዝ ቀዝቃዛ ውሃን በመጠጣት መስኖ አይስተካከል
ኝም፤
የእሳት ሙቀት ከውርጭ፤ ንጣትም ከደም እንደራቀ
የባለዐጋ ቤት ጣፋጭ ወይንም ከአፈ የራቀ ነው።

ምስጢር

ባልተማረ ሰው አፍ ቀለም (ትምህርት፤ እውቀት) አይነገርም። ደግሞ አንዳንድ ዝምተኛ ሰው አንደበቱን ለንግግር ከከፈተ ቶሎ ዝም እንደማይል ያልተማረው ሰውም እውቀትም ባይኖረው ሀብት ስላለው ውሃ አይጠጣም፤ ሁል ጊዜ የወይን ጠጅ ይጠጣል። በደራሽ ውሃ ጤም ብሎ የሞላ ወንዝም ደፍሮ የሚገባበትን ሰው እንደሚያሰጥም ከባድ እንቅልፍም ሃብታሙን ሰው ይጫካል። ለታወቀው ባለሙያ ተወዳዳሪ እንደማይገኝለት ድሃው ባለቅኔ ከውሃ በስተቀር የወይን ጠጅ ስለማያገኝ በውሃ መጠጥ ከመስኖ በለጡ። በውርጭ ጊዜም ሙቀት፤ ንጣትም በደም ቀለም እንደሌለ በባለቅኔውም አፍ የወይን ጠጅ አልገባም በማለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል።

102 መድሰ(704)አ

ዘዶሪ (አለቃ፤ ዘጩለቅት ሥላሴ)

በእሙተ መልእክ መጠን ቆመ ድንግልና
መጠን መልእክ ታእምር እደ የግን አብ ግርያም
ዘሊገሠሣ ልግድ እደ ግልሐል ፀጋም፤
ወከመ ኢትትርፅ በበቂለ
ሥዕርተ ኦን ለወላድ ጽሕም

በመቅረፅ ግልሐል እመ ሕልም
በመሥረተ ወላድ ሠፈረት ወሊዶተ ቃል ጽንፈ ግለም።
ነገራኒ በስምዐ ክልሌ/ከመ ይቁም
ሰማይ ድንግልና ወምድር ከግን እም
በእደ አሐቲ ድንግል ለእመ ተስሕቡ የም
አርመ ጻንኤል ወርዕደ ፅንባቆም።

ትርጉም

የግልሐል ግራ እጅ/ልግድ
ያልዳሰሳት ግርያም የመልእክን ልክ ታውቅ ዘንድ
የአብ ቀኝ እጅ ቁመት/ድንግልናን በመልእክ ከንድ ለካ፤
የበቀለ የወላድ/ጤም
ርዝመት ጠጉርንም በህልም እናት
በግልሐል መቀስ እንዳትቆርጥ
በወላድ መስፈሪያ ቃልን መውለድ/የአለም ዳርቻን ሰፈረኸ።

ነገሯም በሁለት ምስክርነት ይቆም ዘንድ
ሰማይ/ ድንግልነትና ምድር/ እናትን መሆን
በአንዲት ድንግል እጩ ዛሬ ቢላቡ
ጻንኤል ዝም አለ፤ እንባቆምም ተንቀጠቀጠ።

ምስጢር

አንዲት ቤት የምትሰራ ቤት የምታሰራውን ቤት ስፋት ለማወቅ መሬቱን የሚትር መጠን ባለው ገመድ ታስለካለች።

ቅድስት ማርያምም የመላእክትን ንዕህና ዶዛ ስለተገኘች የአብ የባህርይ ልጅ እግዚአብሔር ወልድ ንዕህት መሆኗን ወደደው ።

እምነቷን ጠባቂ ሴት ከባሏ በቀር የሌላ ወንድ እጅ በነሳት እንደማትወድ የሚልኮል ልማድ (የወንድ ዘርን መቀበል ያላስቀረው (ምክነትን) ማርያምን አላገኛትም።

የጤም ፀጉር በመቀስ እንደሚቆረጥ ድንግል ማርያም የወላድን መውለድ በሚልኮል ምክነት አላጠፋችም። በአንድ ግለሰብ የሚያዝ የከተማ ቦታ ከዳር እስከዳር እንደሚሰፈር ድንግል ማርያም የአብ ቃልን መውለድን በወላድ ደንብ ቻለች። አንድ አከራካሪ የሆነ ነገር በሁለት ሰዎች ምስክርነት እንደሚ

ፀና የድንግል ማርያም የድንግልነትና የመውለድ ፀጋ ልዩ ሆነ። ሰማይና ምድርም በአድማስ አንድ ናቸው (ይገናኛሉ) እንደሚባለው፤ ድንግልነትና እናትነት በአንዲቱ ድንግል ቢገኙ፤ ስለክርስቶስ ትንቢት የተነበዩ ዳንኤልና እንባቆም አደነቁ በማለት ባለቅኔው ለማርያም ብቻ የተሰጠውን የድንግልነትና የእናትነት ፀጋ በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል።

103 መወደስ (739) አ

ዘምንደስይል (ደብተራ)

ሕንፃ ደብረ ብርሃን ማኅሌት ዘኢትዮጵያ

በስቡሕ ተወጥነ ወሐልቀ በሰላም፤

ወድጎረ ሕንጻ ዝ ዘመን አምላክ አዳም

ለጴጥሮስ ጠፈረ ቅድምና ይቤሉ በአቅም

ሑር እምድጎሪዮ፤

እስመ ኮንክ አንተ ማዕቀፍዮ ዘቅድም።

ለትዕማርሂ ጠፈረ ሕንጻ ዘተሜረየት በደም

በፍኖት ተበአሳ ዐይነ ብእሴ አቤሴሎም፤

እስመ በምኒልክ ቅድመ ወበኢያሱ ዳግም

እግዚአብሔር ደብረ ብርሃን ዐቢይ ዘለዓለም።

ትርጉም

የደብረ ብርሃን ህንፃ የኢትዮጵያ ማህሌት

በስቡህ ተጀመረና በሰላም ተፈፀመ፤

ከዚህም ዘመን ህንፃ በሁዋላ የአዳም አምላክ

የቀድሞ ህንፃ/ጴጥሮስን በልክ

ከሁዋላዬ ሂድ አለው፤

አንተ የቀድሞ መሰናክሌ ሆነሃልና።

በደም የጠለቀች የህንፃ ጠፈር/ትእማርንም

የሰው አይን/አቤሴሎም በመንገድ ተጣላት፤

ቀድሞ በምኒልክ ዳግመኛም በኢያሱ

እግዚአብሔር ደብረ ብርሃን ዘላላም ታላቅ ነውና።

ምስጢር

የኢትዮጵያ ማህሌት በቤተ ክርስቲያን ባህል ሲዘመር “ስቡሕ ወውዱስ”፤ (ምስጉን) በሚል መዝሙር ይጀመርና “ሰላም” በሚባል ስለአገርና ስለአለም ሰላም በሚዘመር መዝሙር ይፈፀማል። ሰላምን የሚነካው ድርሰትም ሰላም ይባላል። “ስቡሕ ወውዱስ” ማለት የተመሰገነ፤ የተለየ ማለት እንደሆነ የደብረ ብርሃን ስላሴ ቤተ ክርስቲያን ህንፃም ሲታነፅ መሰረቱ የተመሰገነ መሰረት ሆኖ ድምድማቱም ያለሁ ከት መፈፀምን አገኘ። ደግሞ ኢየሱስ ክርስቶስ ነገረ መስቀሉን ሲናገር “ይህ አይሁንብህ” ያለው ጴጥሮስን “ከሁዋላዬ ወግድ” እንዳለው አዲሱ የደብረ ብርሃን ህንፃ የቀድሞውን ህንፃ አስናቀው። ወንድሟ አምኖን ከብረ ድንግልናዋን ያሳጣትን ትእማርን ሌላው ወንድሟ አቤሴሎም በአድናቆት እንዳያት የህንፃውን ጠፈር (ጣራ) የተመልካቹ ሰው አይን አተኮረበት። እግዚአብሔር አምላክ ከአለም በፊትም ከአለም በሁዋላም ዘለአለማዊና ገናና ነው እንደሚባል፤ በአፄ ምኒልክ የተቆረቆረና በልጅ ኢያሱ የታደሰ የደብረ ብርሃን ስላሴ ቤተ ክርስቲያን ታላቅ ከተማ ይሆናል ይላሉ ባለቅኔው።

ታሪክ

ዳግማዊ አፄ ምኒልክ በዘመናቸው ያሰሩት የደብረ ብርሃን ስላሴ ቤተ ክርስቲያን በልጅ ኢያሱ ጊዜ ታድሷል። ቤተ ክርስቲያኑ ከታደሰ በሁዋላ ከቀድሞው የበለጠ ውብ ሆኖ በመታየቱ ባለቅኔው ይህን ቅኔ አበርክተዋል።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 69 ተተርጓል።

104 ዕዝል አሠረ ንጉሥ (791) አ

አሕሰምክ ሞት ሰራቴ አንተ አልብክ ንጥም
ዘገለጸህ ጎለረ አምኃ ኢየሱስ ጥሩም
እንከሰ ኢትሰርቅ ወኢትድገም
ቴዎድሮስሃ መሥዋዕተ ዘቤተ ልሔም
እስመ ቦቱ ይድገን ዓለም ።

ትርጉም

እንቅልፍ የሌለህ ሞት/ሌባ ! አከፋህ !
ያለፈውስ አስፈሪ አምሃ ኢየሱስ አለፈና !
የቤተ ልሄም መስዋእት/ቴዎድሮስን
እንግዲህ ወዲህ አትሰረቅ አትድገም !
አለም ይድንበታልና ።

ምስጢር

አንድ ሌባ የዘመዶቹን ንብረት ሰርቆ ሲያዝ ደግ አልሰራህም
ያለፈው አለፈ እንግዲህ ወዲህ አይድገምህ” ይባላል ። ባለቅኔው “ሞት !
አምሃኢየሱስን ገደለህ ይኸው ይብቃህ ፤ ወደ ቴዎድሮስም አትመለስ ፤
አገር ይረጋጋበታልና” ይላሉ ።

ታሪክ

ከሸዋ መላፍንት አንዱ አምሃ ኢየሱስ የተባሉት ናቸው ። አስፋው
ሰን የተባሉት ልጃቸው ቴዎድሮስም እየተባሉ ይጠሩ ነበር ። የሸዋው
መስፍን አምሃ ኢየሱስ በሞቱ ጊዜ ባለቅኔው የአምሃኢየሱስን ልጅ
ቴዎድሮስን በሀይወት መኖር የሃዘን ግፅናኛ አድርገው ምኞታቸውን
በቅኔያቸው ገልጠዋል ።

105 ዕዝል ዕጣን ሞገር (908)አ

ይሥርዎ ግብተ አፈ ጳውሎስ ረገጥ
ዘጉንዱይ ዘመን ኢአደም
ለነሀቤ ብሩር እስክንድሮስ ፈደፋይ ዘተቃወሞ
በምሳሌ ነገር እስተሐረረም ።

ልብን ድንግልኔ መከረ በወልዱ ከመ ይኩንን ዓለም
ወለለበ ደም ዘያገብእ ደም ።

አሰረ ንጉሥ

ቤተ ክርስቲያን ይብለኪ ይእዜ መልእክ ረድኤት ቀደም
ተሠርገዊ ጽድቀ ወተክደኒ ሰላም !
እንቲኒ ዐባይ መቅደስ ላም
ርእሰ አድባራት ኩኒ ጸዊረኪ ዐፅም
እስክ ዙሉ ይነቅህ ነዊም ።

ትርጉም

የዘገየ ዘመን ያላግረው በነገር
ምሳሌ ተግባሩ እጅግ
የተቃወመው ብር አንግሪ/እስክንድሮስን በድንገት ያጠፋው
ዘንድ የልውሎስ አፍ ረገመው ።
ልብን ድንግልም በልጁ አለመን ይገዛ ዘንድ መከረ !
ለባላጋራም ደሙን የሚመልስ ሆነ ።

አሰረ ንጉስ

ቤተ ክርስቲያን ! የርዳታ መልእክ ቆሞ ዛሬ
“እውነትን ተሸለሚ ፤ ሰላሙንም ልበዝ” ይልዝል !
አንዲቱ ታላቅ የሆነች የላም መቅደስም !
ሁሉ ተኝቶ እስኪነቃ ድረስ አፅሙን ተሸክመዝ
የአድባራት አለቃ ሁኝ ።

ምስጢር

ቅዱስ ጳውሎስን በሰብከተ ወንጌል የተቃወመው እስክንድሮስ
በልውሎስ አፍ ተረግሞ እንደጠፋ ሁሉ የአዲስ ልብን ድንግል ጠላት ግራኝ
መሀመድ በአዲስ ገላውዴዎስ ጠፋፍ የልብን ድንግል ደም ተመለሰ ።
ከዚህም የተነሳ ቤተ ክርስቲያን እውነትን እገኘች ተረጋጋች ፤ የአዲስ ልብን
ድንግል አፅም ያረፈባት ያብረ ላሞም የሞተው ሁሉ እስኪነሳ ድረስ
ከአድባራት ልቃ ትየራለች ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

እስክንድሮስ (ድሚዮሮስ) የሚባል አንጥረኛ የኤፌሶን ከተማ

አንጥረኞችን እየሰበሰበ የሀዋርያው የቅዱስ ጳውሎስን ትምህርት የሚቃወም ስራ ይሰራ ነበር ። ቅዱስ ጳውሎስም ለስራው መሰናክል በፈጠረበት በአንጥረኞች አስተባባሪ በእስክንድሮስ አዘነበት ። ከዚህም የተነሳ ከራስጌው የተሰቀለው መደሻው ከተሰቀለበት ወድቆ ጭንቅላቱን ስለፈጠፈው እስክንድሮስ ሞተ ይባላል (የሀዋ. 19፡23-27)።

106 ሚበዝጉ (812)አ

ዘአድማሱ ጀንበሬ (መልአክ ብርሃን)

ሕፁዩ መንግሥት ቶማስ

ውስተ ቤተ ጸሎት ምትረት በአሌልዮ ገይሠ

እለ ተጎጉሉ አላዱን እንዘ ይተግህ ጎሠሠ ፤

አኮኑ አእመረ እንዘ አእዱጊሁ የጎሥሥ ከመ ወልደ ቂስ ነግሠ ።

ትርጉም

ለመንግስት የታጨ ቶማስ

ወደፀሎት ቤት/መቆረጥ መንግስትን በመማለድ

የጠፉ አህዮችን ተግቶ ፈለገ ፤

የቂስ ልጅ ሳኦል አህዮቹን ሲፈልግ እንደነገሰ አውቋልና ።

ምስጢር

ሳኦል የጠፉ አህዮችን ሲፈልግ ወደ ነቢይ ሳሙኤል ቢሄድ በነቢዩ እጅ ቅብኦ መንግስት ተቀብቶ የእስራኤል የመጀመሪያው ንጉስ ሆኖ ነግሷል ። የመርአስ ኤጲስ ቆጶስ ቶማስም የተቆረጠውን መቆረጥ አህዮቹም ተቆረጡ ። የተቆረጡትን አህዮቹንም አዳናቸው ፤ እርሱም ለእግዚአብሔር መንግስት (ለመንግስተ ሰማይ) ተመረጠ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል (ሰንክ. ህዳር 9) ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሀፍ በገፅ 133 ተተርጎሟል ።

107 ዋዜማ (1209)አ

ለትድምርት ወተሌልዮ

እለ ብክሙ ሥርዓት ፈደላቲነ ሠወሰ

ዘበልዮ ሕንፃ ቤትክሙ ለባዊ ሐደሰ ፤

እስመ እመ በግፍፅ አሐዱ ቤተ ካልኡ ወረሰ

ወእምነ ቤት ቤት እመ ተፋለሰ

ምሥጢራት ያነሥኡ ባዕሰ ።

ትርጉም

ለአንድነትና ለመለየት

ስርአት ያላችሁ ፊደሎቻችን ሠናሰ ፤

ያረጀ የቤታችሁን ህንፃ ልበኛ አደሰ ፤

አንዱ በግፍ የሌላውን ቤት ቢወርስ

ከቤትም ቤት ቢፋለስ

ምስጢሮች ጠብን ያነሳሉና ።

ምስጢር

በሀብረት የሚሰሩ ማህበራተኞች ያረጀውን ቤት እንደሚያድሱ በዘፈቀደ ይፃፉ የነበሩት ንጉሱ “ሠእና እሳቱ” ሰ “በየስርአታቸውና በየመግቢያቸው መፃፍ አለባቸው ። ምክንያቱም በሀገሪቱ አፈፃፀም አንዱ ሰው ከሌላ ሰው ቤት ገብቶ አልወጣም ቢል ባለቤቶቹ እንደሚጣሉት ፤ እነዚህም ፊደሎች (ሠናሰ) አለባቸው ቢገቡ ታሪክ ይፋለሳል ፤ ምስጢርም ይበላሻል ይላሉ ባለቅኔው ።

108 ሥላሴ (181)ጎ

ዘድንቆ ግርቆስ

በፍናው አርባዕቱ

ይቤ መልአክ ዐቃቤ ርእሱ

ላዕለ መንኖ እክል ወማይ ክልኤቱ እስመ ገብረ ሕይወት ሐደሰ መንኖ ዐራዝ መንክረ ሣልሰ ፤

ወራብው ዕፁብ ነገር ለቀራንብቲሁ ድቃሰ

ከመ እለ ኪሩቤል ኢጎሠሠ ፤

እመ ለብሰ ሥጋ ወእመ ኢለብሰ

ክዋኔሁ ኢየአምር አንሰ ።

ትርጉም

በሁለቱ እህልና

ውሃን በመናት ላይ አስደናቂ

ሶስተኛ ልብስን መናትን ገብረ ህይወት አድሏል፤

ያስደናቂ ነገር አራተኛ እንቅልፍንም ለትንድቦቹ

እንደኪሩቤል አልፈለገምና፤ በአራቱ መንገዶች (ነገሮች) ስጋን

ለብሶ እንደሆነ፤

አለበስም እንደሆነ ሁኔታውን እኔ አላውቅም

አለ ራሱን ጠባቂ መልእክት።

ምስጢር

አንድ ባለፀጋ ሰው በየጊዜው የተለዋወጠ ጠባይ ለአሽከሮቹ ሲያሳይ ጋሻጃግረው ለንደኞቹ “እኔ የጌታዬን ጠባይ ምን እንደሆነ ለማወቅ አልቻልሁም፤ በየተኑ ይለዋወጣል” ይላል። እንዲሁም አቡነ ገብረ መንፈስ ቅዱስ (አቦ) ሰው ሲሆኑ ከሰው ጠባይ የተለየ ጠባይ ያላቸው መሰሉ። የሰው ህይወት እህልና ውሃ፤ ልብስና እንቅልፍ ሲሆኑ ገድቱ ገብረ መንፈስ ቅዱስ ከእነዚህ ከአራቱ አስፈላጊዎች ነገሮች ነፃ ሆነው ኖሩ። ስለዚህ ገድቱ ገብረ መንፈስ ቅዱስ መንፈሱ (ረቂቅ መልእክት) ይሆኑ፤ ሰው ይሆኑ አልታወቀም። ሰው ቢሆኑ ኖሮ ከአራቱ አስፈላጊ ነገሮች ነፃ ሲሆኑ ባልቻሉም ነበር። በሰው አምላካ የሚታዩ ውስጠ መልእክት ቢሆኑ ነው እንጂ በግለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል።

ታሪክ

እኒህ ገድቅ በገድላቸው ላይ ገብረ ህይወትም፤ ገብረ መንፈስ ቅዱስም ይባላሉ። ባልተገሩ ምእመናን ዘንድ ገን አቦ በመባል ይታወቃሉ።

109 ሥላሴ (182)ገ

ተቀብረ መቃብር

ወጥት ጥተ በትድመ ዕዝራ፤

ድገረ እውታን ተንሥሐ ባሕቱ ጥተ አልፃዛር ዘንእስ

አስተርእየ ለሰግዕተ ልዳ ጊዜያተ ሥልሰ።

ወሶበ ለዝ ሰግዕት ነጋሢ ዐቃቤ ሥራይ ጎሠው

እም ሕይወት ደፄሁ ኢተፈወሰ፤

ወብሐረ ሕይወት ኤልያስ ዐዕሙ ፈለሰ

ተፅዲኖ ዘእባት አፍራሰ።

ትርጉም

መቃብር ተቀበረ፤

ጥትም በእዝራ ፈት ጥተ፤

ከጥቱ ሰዎች ተለይቶ ከተነሳ በሁጥላ ገን ያነሰ የአልአዛር ጥት

የልዳ ሰግእት ለሆነ ለጊዮርጊስ ሶስት ጊዜ ታየ።

ንጉስም ለዚህ ሰግእት ጊዮርጊስ ባለመድሃኒትን በፈለገ ጊዜ

ከህይወት/ደፄው አልተፈወሰም፤

ለአዕሙ ኤልያስም የህይወት ፈረሶችን ተቀምጦ

ወደህይወት/አገር ፈለሰ (ተሰደደ)።

ምስጢር

የጥተ ሰው በመቃብር እንደሚቀበር መቃብር መታንን ይዞ ግስቀረቱ ቀረ፤ በፅኑ የታመመ ህመምተኛም እንደሚጥት ጥት ገድሎ አልቀረም። ገን ክርስቶስ ከሙታን ተነስቶ ለደቀመዝሙርቹ ሶስት ጊዜ እንደታየ ጥት ሶስት ጊዜ እየጥተ ተነሳ በሚባል በጊዮርጊስ ሶስት ጊዜ ተሸነፈ። ለታመመ ሰው ቤተሰቡ ባለመድሃኒትን እንደሚፈልጉለት በወንጀለኛ ንጉስ የተሰቃየ ሰግእቱ ጊዮርጊስም ከህይወት አልተለየም። ኤልያስም በእባት ሰረገላ እንዳረገ የጊዮርጊስ አፅም በህይወት እንደነበረ ሆነ በግለት ቅኔው ተመስጥሯል (2ነገሰ. 2፡1-12) ስንከ. ሚያዝያ 23)።

110 መድሐኒት (80)ይ

ሆግዕና ዳፂት ተቀብሎ ለአብርሃን ገጽ

ቅብሎ ተጸፍቶ በእድ ወፀሕየ ቀትር ኢጎሠው፤

እስመ አንጸረ ዕፅ ቆመ እንደ የጎድግ አልባሰ፤

እመኔ ወዐረ ሕገ መጥቲ

ብዕል ዘክይሲ እንዘ ባዕድ ወረሰ
 ወብዕል ዘብእሲ ፤
 መጽሐፈ ዕዳሁ ቀኖተ በኪደተ እግሩ እስመ ደምሰሰ ።
 ሥርዓትሂ ዘአናንያ ወዘአጎዊሁ ፈለሰ ፤
 በጥንተ ቅዳሴ ዘኢነበረ እብነ ቢታንያ እስመ ቀደሰ ፤
 ባሕቱ ረከበ በጎበ እግዚኡ ሞገሰ
 ተረፈ ንባብ ምግብ ዕለቱ እስመ ለጌሠም ኢያግጎሠ ።

ትርጉም

የዳዊት ሆሳእና ፊትን ለማብራት
 መፀፋት/ቅቤን በእጅ ተቀባ የቀትር ፀሃይንም አልፈለገም ፤
 ልብስን ትቶ በእንጨት አንፃር ቆሟልና ፤
 የሟችንም ህግ በሻረ ጊዜ
 ባእድ ሲሆን የእባብን ብልፅግና (ሃብት)
 የሰውንም ብልፅግና ወረሰ ፤
 የእዳው መፅሃፍ/ችንካርን በእግሩ እርግጫ ደምስሷልና ።
 የአናንያና የወንድሞቹም ስርአት ፈለሰ (ተወገደ) ፤
 በቅዳሴ መጀመሪያ ያልነበረ ዲያቆን/የቢታንያ ድንጋይ ቀድሷልና ።

ነገርግን በጌታው ዘንድ ሞገስን (ባለሟልነትን) አገኘ ፤
 የእለት ምግብ/የነገር ትራፊን ለነገ አላስቀረምና ።

ምስጢር

ቅቤ ሲበሉትም ሲቀቡትም ፊትን ያበራል (ወዛም ያደርጋል)።
 ስለዚህም ሰው ፊቱን ለማብራት ቅቤ ይቀባል። በአንፃሩም ሆሳእና
 የሚባል ክርስቶስ በአይሁዳዊ እጅ ፊቱን ተፀፋ (በጥፊ ተመታ)። ቅቤ
 የተቀባ ሰው ቅቤው ወዲያውኑ እንዳይቀልጥበት የሚያቃጥል የፀሃይ
 ሙቀትን አይሻም። ሆሳእናም ፊቱን በጥፊ ተመታቶ ሲሰቀል ፀሃይ
 ጨለመ ይላሉ ባለቅኔው። ቅቤ የተቀባ ሰው ፀሃይ እንዳይመታው ዛፍ ስር
 እንደሚቆም ክርስቶስ በእንጨት መስቀል ሲሰቀል ራቁቱን ሆነ።

አንዳንድ ተጋፊ ዳኛም በሕገወጥ አፈፃፀም የባእድን ሃብት እንደሚ

ወርሽ ክርስቶስም የሚችን መፍረስ አስቀረ። ዲያብሎስ በሱጋ ከይሲ
 (በእባብ አካል) ተሰውሮ አዳምን እንዳሸነፈው ክርስቶስም የአዳምን ስጋ
 ለብሶ ዲያብሎስን ድል ነሳው፤ በኖህ መርከብ ውስጥ እንደነበረው
 እባብም (ዘንዶም) ታገሰ። ክርስቶስ በእብነ ሩካም ተፅፎ ነበር የሚባል
 የአዳምን የእዳ ጽህፈት በዮርዳኖስ በተጠመቀ ጊዜ እንደደመሰሰው
 እንዲሁም በችንካር እግሩን ተቸነከረ።

በኪዳን ጊዜ ያልነበረ ካህን እንደማይቀድስ በአናንያና በአዛርያ
 ቅዳሴ (ምስጋና) መጀመሪያ ያልነበረው የቢታንያ ድንጋይ ክርስቶስ
 በአህያ ላይ ተቀምጦ ወደ ኢየሩሳሌም በገባ ጊዜ ቀደሰ። እነአናንያ
 በባቢሎን በእሳት ጉድጓድ ውስጥ ፀለዩት በሚባለው ፀሎት “ይባርክም
 ዙሉ ግብረ እግዚእ ለእግዚአብሔር፤ የጌታ ስራዎች ሁሉ እግዚአብሔርን
 ያመሰግኑታል” በማለት እያንዳንዱን ፍጥረት በየስሙ ዘርዝረው እግዚአ
 ብሔርን የሚያመሰግን መሆኑን ቢያስተውሉ “ድንጋይ እግዚአብሔርን
 ያመሰግንዋል” አላሉም ነበርና ድንጋይ በሆሳእና በአል አፍ አውጥቶ
 ካመሰገነ የእነአናንያ ስርአት ተሻረ።

አንድ አማኝ ከእለት ምግቡ የተረፈውን ለነገ ሳያስቀር ለችግረኛ
 እንደሚሰጥ ክርስቶስን ያመሰገነው የቢታንያ ድንጋይ በሆሳእና በአል
 ጊዜ የተናገረውን ነገር ዳግመኛ አልተናገረም በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸ
 ውን አመስጥረዋል።

111 ዕዝል ዕጣን ሞገር (1226)አ

አንስተ ገሊላ ብክያ በወሊዶትክን ሮሰ
 አርቄ ገሊላ ሄሮድስ እም አመ ነግሠ
 ከመ ይብላዕ ሕፃናት ዘአመ ፈርዖን አግኘሠ፤
 ወአመ ምክረ ሞት አስተኅየሰ
 እምነ ድንግል ትጌይስ ንቤሁ እስመ ረከበት ሞገሰ
 ሚልኮል በአወሊዶታ ሕፃነ ንኡስ።

አሠረ ንጉሥ

በወርን ምኒልክ ሰላም ዘእግበርክሙ መጥባሕተክሙ ማኅረሰ

ከኖተ ሐራ ግበሩ ይእዜ ግዕዝደክሙ ሐዲስ
ግእረሩ ለዓሳው እምድገረ የብስ
ሐመልግሰ ገመል ኢያውፅእ ወጽጌ ፈረሰ
በአትልም ዘነበ ወርእሰ

ትርጉም

በፈርአን ጊዜ ያነሳቸውን ህፃናትን ይበላ ዘንድ
የገሊላ አውራ ሄሮድስ ከነገሰ ጊዜ ጀምሮ
የገሊላ ሴቶች! ወንድ ልጅን በመውለዳችሁ አልቅሱ!
የሞትንም ምክር በእሻሻለ ጊዜ
ሚልኩል ትንሽ ሕፃንን ባለመውለዱ በርሱ ዘንድ
ከድንግል ትሻላለች! ሞገስን አግኝታለችና።

አሰረ ንጉስ

በምኒልክ/ ሰላም ወራት ሾተላችሁን ማረሻ ያሰራችሁ!
የኤሳው አዝመራ ከደረቀ በሁዋላ ጅራትንና ራስን
በማስከተል ገመል/ ልምላሚን፡
አበባ/ ፈረስንም እንዳያወጣ አዲስ ማጭዳችሁን
የወታደሮች ጦር አድርጉ።

ምስጢር

ውሻ ከሰው ፊት የወዳደቀውን ፍርፋሪ እንደሚለቃቅም
ሁሉ የገሊላ ንጉስ ሄሮድስም አስራ አራት እልፍ ህፃናትን
ከእናቶቻቸው እቅፍ ወስዶ ፈጀ። ፍርፋሪም ከተመጋቢ ሰው እጅ
እንደሚወድቅ የግብፅ ንጉስ ፈርአንም ወንዶች ሕፃናትን ከእናቶ
ቻቸው ነጥሎ አስፈጅቷል። በሽፍታም ዘመን ከባለገንዘብ ይልቅ
ገንዘብ የሌላት ድሃ ሰላም እንደምታገኝ በሄሮድስ ዘመን
ስለልጅዋ ህይወት ከተሰደደች ከቅድስት ማርያም ይልቅ ያልወ
ለደችው ሚልኩል ትደሰታለች ብለዋል ባለቅኔው።

በሰላም ዘመን ጦርነት ስለሌለ ሾተልን ማረሻ ማሰራት
ይቻላል! በጠብ ዘመን ግን ማጭድን ጦር ለማሰራት ያስመኛል።
እንዲሁም አፄ ምኒልክ በአድዋ ጦርነት ጣልያንን ድል ከነሱ
ወዲህ ያለጦርነት ገበሬው በሰላም እያረሰ ኖረ። ጣልያኖች
የአድዋን በቀል ለመበቀል ለጦርነት መንቀሳቀስ በጀመሩ ጊዜ
ግን ገበሬው ያለአገር ነፃነት ማረስና ማዝመር ስለማይችል
የውትድርና ተግባር ያካሄድ ነበር። አዝመራ ከደረቀ በሁዋላ
እንደማያለመልምና እንደማያብብ ቢታወቅም፤ የኤሳውም ጠብ
(የአረቦችም ጠብ) ደጀኝና ፊታውራሪን በማከታተል የገመልን
በቀልና በፈረስ የሚካሄድ ጦርነትን እንዳያመጣ በመስጋት
ባለቅኔው በዘመናቸው የነበሩትን የኢትዮጵያን መሪዎች በቅኔያ
ቸው አስጠንቅቀዋል።

112 ዘይእዜ (1248)አ

አይቲ ሀለው እለ ይቤሉ
ሳዕለ ደብረ ወሽኒ በቅልም ለሰብእናክ ኢያሱ!
ወእለ ፈቃዱ ካልአ ያንግሡ?
ይምጽኡኩ! ይርአዩ በዐፀደ መንግሥት እንዘ ታንሶሱ
ዳጋ ትብለክ ደብረ መቅደሱ
ለእስጢፋኖስ ሰማዕት ዘጳደሬ አእባን ልብሱ
ዳጋ ትብለክ ደብረ መቅደሱ።

ትርጉም

አያሱ! ሰውነትህን በወሀኒ
ተራራ ስቀሉት ያሉት ሰዎች ወዴት አሉ?
ሌላ ሊያነግሱ ያስቡትስ ወዴት አሉ?
በመንግስት ቦታ ስትመላለስ ያዩ ዘንድ
ልብሱ የድንጋዮች ግምጃ የሆነ የሰማእት እስጢፋኖስ
የመመስገኛው ደብር ዳጋ እንኪያ (እንግዲያውማ)! ይምጡ
አለችህ።
ልብሱ የድንጋዮች ግምጃ የሆነ የሰማእት እስጢፋኖስ

ምስጢር

“ በተራራ ላይ ቤት እንሰራለን ያሉት ሰዎች ወይም ደረሱ? ካሉማ! ወጥተው አይሰሩም ነበር? እስኪ እገሌ የሰራውን ቤት ይዩት ” ይባላል። እኔ ኢየሱስ አድያም ሰገድ ሊነግሱ ሲሉ ወህኔ በሚባለው አምባ ታሰሩ። በሁዋላ ከወህኔ አምባ ወጥተው በነገሱ ጊዜ እንዳይነግሱ የጣሩ ተቃዋሚዎች አፍረዋል። በጊዜው በኢየሱስ ላይ የተፈፀመውን ደባ የተመለከቱት የቅኔ ሊቅ ” ተቃዋሚዎች በመጡና አይናቸው ጉድ ባየ” በማለት በዳጋ እስጢፋኖስ ደብር የኢየሱስን ድል አድራጊነት በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል።

113 መወደስ (1251) አ

ከንቶ ፃመው እለ የሐንጹ

እመ ኢሐንጸ ቤተ እግዚአብሔር ለርእሱ

እመኔ ርስቶሙ በኩናቶሙ ወረሱ

ውስተ ፍናቶሙ ፍጡነ ሐንከሱ።

ዝንቱስ ፍሬ ከርሡ

ለመፍቀሬ ካህናት ዳዊት መፍቀሬ ካህናት ኢየሱስ

ምንንተ ከመ ዕፄ ዘይሬስያ ለነፍሱ

ሐንጸ ወሣረረ በስመ ሥላሴ ቤተ መቅደሱ፤

ባሕቱ ለዝንቱ ንጉሥ ድገረ ተፈጸመ ንግሱ

እም እሴ የሐይዉ ካህናት እለ ይመውቱ ይኔይሱ።

ትርጉም

እግዚአብሔር ለራሱ ቤትን ካልሰራ በቀር

የሚያንፁ በከንቱ ደከመ፤

ርስታቸውን በጦራቸው ቢወርሱም

በመንገዳቸው ፈጥነው አነከሱ።

ግን ይህ የካህናት

ወዳጅ የዳዊት የሆዱ ፍሬ የሆነ ሰውነቱን

እንደትል የተናቀች የሚያደርጋት የካህናት ወዳጅ ኢየሱስ

በስላሴ ስም ቤተ መቅደሱን ፈፅሞ አነሰ።

ነገር ግን የዚህ ንጉስ ንግስና ከተፈፀመች በሁዋላ
ከሚኖሩ ካህናት ይልቅ የሚሞቱት ካህናት ይሻላሉ።

ምስጢር

ባለቅኔው የሰው ልጆች ስራ አምላክ ካልተጨመረበት ከንቱ እንደሚሆንና አምላክ ሲጨመርበት ግን መልካም ፍፃሜን እንደሚያገኝ ከመዝሙረ ዳዊት “እመ እግዚአብሔር ኢሐንጸ ቤተ ከንቶ ይጸምው እለ የሐንጹ፤ እግዚአብሔር ቤትን ካልሰራ ቤት ሰሪዎች በከንቱ ይድክሙበታል” የሚለውን ሃይለ ቃል ጠቅሰው የጦር አርበኞችም ቢሆኑ ያለእግዚአብሔር ፈቃድ ያንዱን አገር ወርረው ቢይዙ ወዲያው ያጡታል ይላሉ። አድያም ሰገድ ኢየሱስም ለካህናት ምቹ የሆኑ ደገኛ ንጉስ ከመሆናቸው የተነሳ ምኞታቸው በጎንደር ከተማ በሚገኘው በደብረ ብርሃን ስላሴ ቤተ ክርስቲያን ስራ ተፈፀመላቸው። የርሳቸው መንግስት ካለፈ በሁዋላ ለሚኖሩ ካህናትስ ከመኖር ይልቅ መሞት የሚሻል መሆኑን በማስረዳት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል (መዝ.127፡ 1)።

114 መወደስ (193)ጎ

በትረ ገቢረ ኃይል ንቡረ ለእመ አንሥኦ

ኢየሱስ ነቢይ ወሕዝቅያስ ዘኢይሔሱ

እፎኑ እምኮነት ፀሐየ ጸዋሚ እም ንእሱ!

አኮኑ ትቀውም በትእዛዙ

ለነቢይ እንተ አገደሁ ምድረ ርስት ወረሱ፤

ወአክሊለ ብርሃን ተቀጸላ

በትእዛዙ ሕዝቅያስ ሊቅ ዲበ ገጸ ሰማይ እስመ ታንሶሱ።

ባሕቱ ገቢረ ኃይል እመ ንቡረ ንሠሡ

ኢየሱስ በገባዖን ወሕዝቅያስ በመቅደሱ

ለለሁ ራጉኤል እምገብረ ለአርእዮተ ክብር እምልብሱ

ሚጠተ ፀሐይ ለሕዝቅያስ ወቄመተ ፀሐይ ለኢየሱስ

ትርጉም

ነቢይ ኢየሱስና የማይዋሽ ህዝቅያስ

ተአምርን የማድረግ በትርን አንድነት ቢያነሱ

ከትንሽነቱ ጀምሮ የፁዋረ ፀሃይ እንደት በሆነች ነበር!
 ወንድሞቹ የርስት ምድርን
 በወረሱለት በኢያሱ ትእዛዝ ትቆግላችና፤
 የብርሃን አክሊልልንም ተቀዳጅታ
 በሊት ሕዝቅያስ ትእዛዝ በሰግይ ፊት ትመላለላለችና፤
 ነገር ግን ኢያሱ በገባለን ሕዝቅያስም በመቅደሱ
 ተአምርን ግድረገን እንድነት ቢኾ
 የፀሃይን መመለስ ለሕዝቅያስ፤ የፀሃይን ቁመትም ለኢያሱ
 እርሱ ራትኤል ከልብሱ ክብርን ለግሳየት ባደረገ ነበር።

ምስጢር

ሁለት ሰዎች በበተር ያስፈራሯት ሴት ልጅ የምትሆነውን እንደም
 ታጣ ሕዝቅያስና ኢያሱ በአንድ ጊዜ ተአምርን ግድረገ ቢችሉ ኖሮ ፀሃይ
 ለግንኛው እንደምትታዘዝ ትቸገር ነበር። ምክንያቱም ልጇቱን አንዱ
 “ተቀመጥ” ቢላት ሌላው ደግሞ “ወደዚያ ሂጂ” ቢላት ለሁለቱም
 መታዘዝን እንደግትችል አንዲቱ ፀሃይ ለኢያሱ ብትቆም ለሕዝቅያስ
 እስከ አስር ደረጃ ወደሁዋላ ልትመለስለት በለግትችል ነው። ነገር ግን
 ልጇቱ በየተራ ለሁለቱ ሰዎች እንደምትላክ ፀሃይም በተለያየ ጊዜ ለኢያሱ
 እንድትቆምና ለሕዝቅያስም እግዚአብሔር እስከ አስር ደረጃ እንድትመለስ
 ለት ግድረገ ለመልክቱ ራትኤል ለእስራኤል መስፍን የነጭ ልጅ ኢያሱና
 ለእስራኤል ንጉስ ሕዝቅያስ ይቻለው ነበር በግለት ባለቅኔው በፀሃይ ላይ
 ተፈፅሏል የግላለውን ተአምር በቅኔያቸው አስረድተዋል (ኢያ. 10፡

11-14 = 2 ነገ. 20፡11)።

115 መወደስ (192)ገ

ስቁል ዐይንና ዲበ ዐይን ዘሉ፤
 እንደ ላዕል ምውት አነ ወታሕተ ሕያዋን አንሶሱ
 አምጣነ አልቦ ከግድ ዘያቱሕታ ለርእሱ
 አም እለ አዝግነ ተደሙኒ
 ወእለ አዝግነ እምኔየ ንእሱ።
 ዓዲ ጊዜ ተጽናሱ

ዘይትፍረዩን አልቦ ዘበሥጋዊት ግንጦ።፤
 ይትርፍሰ ፍጥረተ ሰብእ ዘያከብራ ለነፍሱ
 ዕፅው ወአፅዋፍ እምኔየ ይጊይሱ
 እንደ ኢይዘርእ ያፍ እሰጦ ይመልግ ለከርጡ
 ወዕፅው በበግጦት እንደ ኢየሳንጦ ይለብሱ።

ትርጉም

አይኔ በሁሉ አይን ላይ የተሰቀለ ነው።
 እኔ ከሙት በላይና ከደህነኞች በታች በመላለስ
 በዘመናች ከቀደሙኝ ሰዎችና
 በዘመናች ከእኔ ከእነሱት
 እንደእኔ ራሱን የግያጥርሳት የለምና፤
 ዳግመኛም በችግሩ ጊዜ
 በስጋዊት ፍላጎቱ የግስተካክልኝ የለምና።
 ለውነቱን የግያከብራት የሰው ባህርይስ ይቅርና
 እንጩቶችና ወርች ከእኔ ይሻላሉ፤
 ወፍ ሳይዘራ ሆኔን ይሞላታልና
 እንጩቶችም በያመቱ ሳይሸምኑ ይለብላሉና።

ምስጢር

የተንጠለጠለ ነገር ከታችኞቹ በላይና ከላይኞቹ በታች ይወዛወላል።
 ባለ ቅኔውም ከህያዋን በታችና ከሞቱት በላይ ሆነው ሲንጠራወዙ
 አይናቸው ይቀላውጣል፤ ወደ ሀብታሞችም አይን እየተመለከተ ይቅበዘበ
 ዛል።

ደካማ መንገደኛ የቀደሙትን መንገደኞች እንደግደርስባቸውና
 ሁዋለኞችም እንደሚተድሙት፤ ባለቅኔውም በእድሜ ከቀደሟቸውና
 ከእነሷቸው በታች ሆነው ተዋርደው መናራቸውን በቅኔያቸው ምስጢር
 ገልጠዋል። በጣም ቁመታም የሆነውን ሰው በርዝመት የግስተካክልው
 የለም እንደሚባል በጣም ችግረኞች ናቸው ከሚባሉት ድሆች እንኳን
 የባለቅኔው ችግር ባለ። እነዚያ (ችግረኞች) ለምነው ይጠግባሉ ይለብ
 ላሉ። ባለቅኔው ግን እንዳይለምኑ ያፍራሉ፤ ሲርባቸው እንዳይበሉና
 ሲበርሳቸው እንዳይለብሱ ሃብት የላቸውም።

እንጂቶችም ለምለም ቅጠልን ይጎናፀፋሉ፤ (ይለብሳሉ) ወርችም ይጠግባሉ። ባለቅኔው ግን ሰውነታቸው ደርቆ ፣ ሆዳቸው ተጣብቆ በችግር ሊማቅቁ መኖራቸውን ብቸኛ ሃብታቸው በሆነው በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል።

ታሪክ

ባለቅኔው ተምረው በሊቅነታቸው የአለት ጉርስ የአመት ልብስ ሳያገኙ የቀሩና ካልተማሩ ሰዎች በታች ሆነው በችግር ሊሰቃዩ የኖሩ መሆናቸው በቅኔያቸው ተገልጧል።

116 ግእዝ ጉባኤ ቃና/ስ

በምንት ቆመት ድንግለ ሙሴ ወዮሳ?
ሰማይ ወምድር እስመ ሀለው በከርሣ

ትርጉም

የሙሴና የዮሳ ድንግል በምን ቆመች?
ሰማይና ምድር በሆዱ አሉና።

ምስጢር

የፍጥረት ሁሉ መቆሚያው ምድር ሲሆን ምድርንና ሰማይን በመሃል እጁ የያዘ እምላክን የፀነሰች ድንግል ማርያም ምድርና ሰማይም በሆድ ውስጥ ስለሆኑ የምትቆምበት ምድር አላገኘችም ይላሉ ባለቅኔው።

117 ሥላሴ (1277)አ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ፡ ዘኤልያስ)

ኢኮነት ምሳሌሃ

ዐጽቀ አቤሜሌክ ለድንግል፤

እስመ ዘአቤሜሌክ ዕዕ ዐቃቢተ ርእሱ እንሰሳ

በከየት ብካያተ ደም ክራማተ ሰድሳ።

ባሕቱ ድንግል ንጽሕተ ዮሱ አበሳ

ኢርእየት ደመ እም ቅድመ ፅንሳ፤

እስከ አመ ወለደት ወልደ ፍሬ ከርሣ

ዐቃቢሁ እመኔ ለርእሳ።

ትርጉም

የአቤሜሌክ አፅቀ በለስ (የበለስ ቅንጣት)

የድንግል ማርያም ምሳሌ አልሆነችም፤

ራሱን/እንስሳ የምትጠብቅ የአቤሜሌክ እንጂት

ሰድሳ ዘመን የደም ልቅሶዎችን አልቅሳለችና።

ነገር ግን ከበደሉ ሁሉ የነፃች ድንግል

የሆድዋ ፍሬ ወልድን እስከወለደች ድረስ

ከፅንሷ በፊት ደምን አላየችም፤

ምንም ራሷን ጠባቂ ቢሆን።

ምስጢር

“እገሊት የእገሊት ወደረኛ ልትሆን አትችልም። ያቺ ሳሃ አታጣም፤ ይህች ግን እንከን የሌላት ናት” ይባላል። የአቤሜሊክ በለስ ሜፍም የቅድስት ማርያም ምሳሌ ስትባል ምሳሌነቷ አልተሳካም። ምክንያቱም ቅድስት ማርያም ከመፅነስም በፊት፣ በመፅነስና በመውለድም ጊዜ ከደም የነፃች ናት። የአቤሜሌክ በለስ ግን ሰድሳ ዘመን ሙሉ ከደም አልተለየችም በማለት ባለቅኔው ስለቅድስት ማርያም ንፅህና ያላቸውን እምነት በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 216 ተተርጓል።

118 መወደስ (204)ጎ

ኢየሱስ ክርስቶስ ፈትለ ሚላት

ዘቀጥቀጡክ በዓርብ ጠብብተ እስራኤል ሰሳ

ወሐዋርያዊት ዕዕ ዘያረተክ በከርሣ!

ሐጸቡክ ሕዝብ በቅንዋት

ማያተ ሀልዎ በብዙኅ ኀሠሣ፤

ወዳግመ ወሀቡክ

ለዋዕይ ፀሃይ ጽኑዕ ሞተ እለ አቤል ወአቢሳ።

ድኅረሂ አመ ወፈርክ ምድረ አርባዕቱ እንሰሳ

ኀይልክ ባሕታዊ ተፅዕኑ በአንበሳ፤

ስቅለተክ ሂ ዘመኑ ለአውጽአ መጥቅዕ አበሳ

ካህን አስቆርታዊ ገደፈ በሠላሳ።

ትርጉም

ስላ የአስራኤል ጥበበኞች በአርብ
የተጠቀሙ ፡ መወርወሪያ እንጨትም በሆዱ የተሸከሙትህ
ኢየሱስ ክርስቶስ/የሃር ፈትል!
በችንካሮች/ የመኖር ውሃዎች
ሕዝብ በብዙ አበላ አጠቡ ፡
ለፅኑ የፀሃይ ታጠሉ /የእነአቤልና የእነአቤላ ሞትም ዳግመኛ

ሰጡህ።

በሁዋላም በአራቱ እንስሳዎች ምድር በተሰማራህ ጊዜ
ሃይልህ/ባህታዊ በአንበሳ ተጫነ (ተቀመጠ) ፡
ስቅላትህ ዘመንንም መጥቅእ/አበላን ለማውጣት
ካህን/የአስቆሮት ሰው ይሁዳ በሰላሳ ገደፈ ።

ምስጢር

ልብስ የሚሆን ፈትል አርብ መስሪያ በሚባለው በሸማኔ (ይጻጠ
ራል) በመወርወሪያም ሆኖ ይደረጋል ፡ በውሃ ተነክሮ ለፀሃይ ሙቀት
ይሰጣል ። ኢየሱስ ክርስቶስም በአርብ ቀን በአይሁድ እጅ ተሰቃየ ፡
በመስቀል ተሰቀለ ። ፈትሉ በሙቅ ውሃ ተነክሮ ለፀሃይ እንደሚሰጣ
ኢየሱስ በችንካሮች ተቸንክሮ ሞተ ።

እረኞም ከብቶችን እየነዳ ከከብቶች ጋር እንደሚሰማራ ኢየሱስ
ክርስቶስ በአራቱ ኪፋቤል ላይ ተመሰገነ ። ባህታዊም የመንፈሳዊ
አገልግሎቱ እንደ እሳት ለመፋጀት እንደሚያደርሰው ሰው ፡ በአንበሳም
ላይ የመቀመጥ ፀጋ እንደሚሰጠው ክርስቶስም በአምላክነቱ አራቱን
ኪፋቤል እንደአንበሳ ያስፈራቸዋል ። ካህን “መጥቅስ” የሚባለውን
ቁጥር ለማውጣት ዘመኑን በሰላሳ እንደሚገድፈው (እንደሚያካፍለውና
ቀሪውን ለአፅዋማት ማውጫ እንደሚያደርገው) ይሁዳም ኢየሱስን
አበስኛ ተብሎ እንዲሰቀል በሰላሳ ብር ሸጠው ይላሉ ባለቅኔው ።

119፬ዝል ክ/ይአቲ/ስ

እፎኑመ መልአ ይሁዳ ውስተ ልብዝ አበላ
በዓለ መከልደ ትሢታ በሢጠ ዮሴፍ ሠላሳ!
አምጣን አኮ ሥርዐት ሢጠ ትንንያ ሰዓሣ ፡
ወአኮ ልማድ ሢጠ ጣዕዋ ለዘየዐብዮ እንስሳ ።

ትርጉም

ይሁዳ ባለብዙ መከሊት ወልድን በዮሴፍ ሽያጭ በላሳ ብር
ትሸጥ ዘንድ እንዴት በደል በልብህ ጥላ!
የትንኝ ጥጋ ለአሳ እንዲሆን ስርአት አይደለምና ፡
የጥጃም ጥጋ ለሚበልጠው እንስሳ እንዲሆን ልማድ አይደለምና ።

ምስጢር

የትንኝ ጥጋ ትንኝ ፡ የትልቅም ጥጋ ትልቅ ይሆናል እንጂ የትንኹ
ብዙ የትልቁም ትንኝ ሊሆን አይችልም። አላዋቂ ባለከብት ግን ትልቁን
በሬ በቀላል ጥጋ ይሸጠዋል ። ይሁዳ አእምሮ ጎደሎ በመሆኑ ወርቅ የተባለ
ኢየሱስ ክርስቶስን ወንድሞቹ ለግብፅ ነጋዴዎች እንደሸጡት እንደያለ
ቆብ ልጅ እንደ ዮሴፍ በሰላሳ ብር ሸጠው በማለት ባለቅኔው የኢየሱስ
ክርስቶስን አምላክነት በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

120 ግእዝ ክብር ይአቲ (207)ን

አመ በዐለ ሞት ገብረ መልአክ ሐሰት ለአበሳ
ኢረከበት ሲኣል መርዓተ ብዙን ገሠሣ
ቅብዐ ጎጥአን ሞተ ከመ ትቅብዖ ለርእሳ
ሢጠ ደመ ወልድ ቅብፅ እስመ ኮነ በሠላሳ ።

ትርጉም

የሃሰት መልአክ ለአበሳ የሞት በኣልን ባደረገ ጊዜ
የብዙ ፍለጋ ሙሽራ /ሲኣል የሃጢአተኞች
ቅቤ/ ሞትን ራሷን ትቀባው ዘንድ አላገኘችም ፡
የወልድ ደም/ቅቤ ሽያጭ በሰላሳ ብር ሆኗልና ።

ምስጢር

ቅቤ በተወደደ ጊዜ ዋጋው እስከ ሰላሳ ብር ይደርሳል ። የእግዚአብ
ሄር ወልድ ደምም በሰላሳ ብር ሽያጭ ፈሰሰ ። ቅቤ ሲወደድ በበኣል ጊዜ
ቤት የምትቀባው አታገኝም ። የሃሰት መልአክ ሞትን ባመጣ ጊዜም
ሲኣል የሃጢአተኞችን የነፍስ ሞት ለራሷ ገንዘብ አላደረገችም ።

ምክንያቱም ነፍሳት በወልድ ደም ነፃ አውጪነት ከሲኦል ውስጥ ስለወጡ ነው። በማለት ባለቅኔው የኢየሱስ ክርስቶስን እዳኝነት በቅኔያቸው ምስጢር መስክረዋል።

121 ዘአምላኪያ /ስ

ዘመርሐ ጽድቅ (ግራ ጌታ)

መቅድመ ተአምር በታቦር አመ አንበቡ ሥላሴ

ይስማዕ ነቢሮ እንተ ደክመ ሙሴ

እስመ ቆመ ጴጥሮስ ለአብጽሐ ፍርሃት ቅዳሴ።

ትርጉም

የተአምር መጀመሪያን ስላሴ በአነበቡ ጊዜ

የደከመ ሙሴ ተቀምጦ ይስማ!

ጴጥሮስ ፍርሃት/ቅዳሴን ለማድመጥ ቆሟልና።

ምስጢር

የተአምር መቅድም ሲነበብ የደከመው ተቀምጦ፣ የበረታው ቆሞ እንዲሰማ ተፈቅዷል። የክርስቶስ ብርሃን መለኮትም በደብረ ታቦር ሲገለፅ ሙሴ ወደነበረበት ተመለሰ። ለማስቀደስ ማልዶ ወደ ቤተ ክርስቲያን የሄደ ሰው ቅዳሴን ለማድመጥ ቀጥ ብሎ እንደሚቆም ጴጥሮስም ከመፍራቱ የተነሳ በድንጋጤ ድርቅ ብሎ ቀረ ይላሉ ባለ ቅኔው።

122 ዘአምላኪያ (1336) አ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር፣ ዘኤልያስ)

ብርሃኑ ለገጽ እንዘ ጽልመታ ለልብስ

ቅብዐ ላሕም፣ ዝኒ ደመ ወልድ ቅዱስ

ደዌሃ ውለቱ ለሥጋ እንዘ መድኃኒታ ለነፍስ።

ትርጉም

የላም ቅቤ የልብስ ጥቂረት ሲሆን የፊት ብራት ነው።

ይህም የተቀደሰ የወልድ ደም

ለነፍስ መድሃኒቷ ሲሆን ለስጋ ደዌዋ ነው።

ምስጢር

የላም ቅቤ ልብስን ሲበክልና ሲያጠቁረው ፊትን ያበራዋል። የኢየሱስ ክርስቶስም ደም ሃጢአተኛ ስጋን ሲያመነምን ነፍስን ያወድቃል። በማለት ቅኔው ተመስጥሯል።

123 ሚበዝኑ (1339) አ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ዘኤልያስ)

ጠለ ደመና ዘከርም

ወዘርዐ ሐረስት ሀወለ፣ እሉስ ወርጋ የብስ

ወዘርዐ ሐረስት ሐወዘ ነበ ሦሙ ግብረ ባእስ፣

ዘኒ ዘፈትሐ በማገተመ ጥበብ ይትዋነይ ምስለ ሰሎሞን ንጉሥ።

ትርጉም

የክረምት ደመና ጠልና

የገበሬዎች ዘር “ሀናለ” ፊደሎች ናቸው። እነዚህ የድርቅ ወርና የገበሬዎች ዘር ግን የጠብ ስራ ካላቸው ዘንድ “ሐናዘ” ፊደሎች ናቸው። ይህንንም በጥበብ/ቁልፍ የፈታ ከንጉስ ሰሎሞን ጋር ይጫወት።

ምስጢር

ሀሌታው “ሀናለ” የተባሉት ፊደሎች በቦታ የተቃረቡ እንደሆኑ የገበሬ ዘርና የደመና ጠል ተፈላላጊዎች ናቸው። ዘር በዝናብ ጠል ይበቅላል ይለመልማል። ደግሞ ሀመሩ “ሐናዘ” የተባሉት ፊደሎች የተራራቁ እንደሆኑ የገበሬ ዘርና የድርቅ ወራት አይተባበሩም። በድርቅ ወራትም ዘር አይዘራም በማለት ባለቅኔው በፊደላት አደራደር ላይ የተመሰረተውን ቅኔያቸውን የሚፈታ (የሚተረጉም) የቅኔ ባለሙያ ከጠቢቡ የእስራኤል ንጉስ ሰሎሞን ጋር በጥበብ ሊወዳደር እንደሚችል አስረድተዋል። ባለቅኔው “ሀወለ፣ ቀላቀለ” እና “ሐወዘ፣ አማረ” የተሰኙትን የግእዝ ግሶች በ“ወ፣ እና” ላጫፈሩዋቸው “ሀ፣ ለ፣ ሐ፣ ዘ” ፊደላት መሰወሪያ አድርገዋቸዋል። ምክንያቱም ግእዝ ለተማረ ሰው

አስተድጦ ትዝ የሚለው የግሶቹ ያግርኛ ትርጉም እንጂ የፈደላት መግረር ስላልሆነ ነው ።

124 ሚዘገታ (338) አ

ዘእጄቲ (መልእክ ገነት)

ገዘፈ ሥጋ በእክል

ወገዘፈ ነፍስ በጾም አምጣነ ሥጋ ጽኑስ

ኢይቀውም ምንተ እንበለ መብልፅ ሐዲስ

ወእንበለ ጾም ብዙገ አልባቲ በቁፃት ለባሕታዊት ነፍስ ።

ትርጉም

የሰጋ ውፍረት በእህል

የነፍስ ውፍረትም በጾም ነው ፤ ችግረኛ ስጋ

ያለአዲስ መብል ምንም አይቆምም ፤

ለብቸኛ ነፍስም ያለብዙ ጾም ጥቅም የላትምና ።

ምስጢር

ገድገዳ ያለጣሪያ ጣሪያም ያለገድገዳ እንደማይፀኑ ፡ ስጋ ያለ እህል ነፍስም ያለጾም ሀይወትን ሊያገኙ አይችሉም በማለት ቅኔው ተመስጥ ሯል ።

125 ዋዜማ (1342) አ

ዘክነቱ (አለቃ ፡ ዘራጉኤል)

ተክለ ሃይማኖት ነጋዴ ባሕር

ንስቲተ ወርቀ ስብሐተ ሥጋ ወነፍስ

በዋሕድ እግሩ አትረፈ ለልብስ ፡

ወይዘ ዘቃል መከየድ እግሩ ቀሲስ

ስብሐት ይደሉ ለሥሉስ ቅዱስ

እንዘ ሀሉ በሰማይ መቅደስ ።

ትርጉም

የባህር ነጋዴ/ተክለ ሃይማኖት

ትንሽ ወርቅ/የሰጋና የነፍስ ምስጋናን

በአንድ እግሩ ለልብስ አትረፈ ፤

የእግሩ መርገሜ/ቄስም በሰማይ/መቅደስ

ሳለ በቃል ለሶስት ቅዱስ ፡

ምስጋና ይገባል አለ ።

ምስጢር

የባህር ነጋዴ በአንድ እግር (በአንድ ጊዜ) ለልብስ የሚሆነውን ትርፍ እንደሚያተርፍ ግድቁ ተክለ ሃይማኖትም በአንድ እግራቸው ቆመው በልብሳቸው የተነገሩ ምስጋናን አበዙ ። ቄስም በመቅደስ ውስጥ “ስብሐት ወክብር ለሥሉስ ቅዱስ ይደሉ ። ለሶስት ቅዱስ ምስጋናና ክብር ይገባል” እያለ እንደሚያመሰግን የግድቁ ተክለ ሃይማኖት እግርም በሰማይ ስላሴን አመሰገነ በማለት ባለቅኔው በግድቁ ተክለ ሃይማኖት እግርና ልብስ ተፈፅሟል የሚባለውን ተአምር በቅኔያቸው ምስጢር አረጋግጠዋል ።

126 ሥላሴ (1365) አ

ዘእንግዳ ወርቅ ኃይሉ (አለቃ)

ወሀበ ፀባሕተ ወርቅ

ለዘነግሠ ፈትል ውስተ ገሊላ

አጽባፅተ ድንግል አምላክ ርእዮ መልክአ ዲናር ንጉሥ

ዘተጽሕፈ በሕልቀተ ስሙ ለቄሣር መቅደስ

በመጥባሕተ መኑ ትገብር ባሕቱ ኢይበልዎ አልባስ

እስመ ዐናሚሁ መንፈስ ቅዱስ ፤

ወያረውጸ ለወርቅ ሐመልሚል ፈረስ

ዘተፅዕነ ዲቤሁ መንፈስ ።

ትርጉም

የድንግል ጣት/አምላክ

የብር ንጉስ መልክን አይቶ

በገሊላ ለነገሰ ፈትል በስሙ/ቀለበት የተፃፈ

የወርቅ ግብርን በቄሣር/መቅደስ ሰጠ ፤

ነገር ግን ልብሶች “በማን ስልጣን ይህን ትሰራለህ” እንዳይ
ሉት ሰራው መንፈስ ቅዱስ ነው እኮ ፤
መንፈስ በርሱ ላይ የተቀመጠ ዝጉርጉር
ፈረስ/ወርቅንም ያርጠዋል ።

ምስጢር

ኢየሱስ ክርስቶስ የንጉስ ቄሳር ስም የተፃፈበትን ዲናር አይቶ
“የቄሳርን ለቄሳር ፣ የእግዚአብሔርን ለእግዚአብሔር ስጡ” እንዳይ
የቅድስት ማርያምም ጣት ወርቅንና ሃርን አዋህዶ ፈተለ ። በዲናሩ የቄሳር
ስም እንደተፃፈበትና መልኩም እንደተቀረፀበት የተፈተለውም ፈትል
ለቤተ መቅደስ አገልግሎት ሆነ ። አይሁድ “ይህን በማን ስልጣን
ትሰራለህ” እንዳሉት የቅድስት ማርያምን ፈትልም የሌሎች ልብሶች
እንዳይመስሉት በመንፈስ ቅዱስ የተሰራ ነው ። ፈረስንም ጋላቢው
እንደሚያርጠው በቅድስት ማርያም የሃርና የወርቅ ፈትል ስራም
የመንፈስ ቅዱስ ተሳትፎ አለበት በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

127 ሥላሴ/ስ

በዘመን ቀዳማዊ

ኢይሕሚ ቋዕ ኤልያስሃ

በተአዝዞቱ አክራመ ሠለስተ እንበለ መብልዕ ወልብስ

ለዕንላ ቋዕ ዘዐቅሙ ንኡስ

እስመ ወሀብኮ ዐይነክ ማኅቶተ ሥጋ ግሡሥ

አድኅንኮ ሐሜተ ለኤልያስ

ገብረ መንፈስ ቅዱስ ዓለመ ሰማየ አፍራስ

ዘወረድከ ይእዜ በነፍስ ።

ትርጉም

የፈረሶች ሰማይ አለምን

ዛሬ በነፍስ የወረድህ

ገብረ መንፈስ ቅዱስ ! በቀድሞ ዘመን ቁራ ኤልያስን
እንዳያማ ያለ መብልና ያለ ልብስ ሶስት ዘመን በመታዘዝ

አቅሙ ትንሽ ለሆነ ለቁራ ግልገል
የተዳሳሽ ስጋ መብራት
የሆነ አይንህን ሰጥተሽዋልና
ኤልያስን ከሃሜት አዳንሽው ።

ምስጢር

ያገለገለ ሰው ያገልግሎቱን ደመወዝ ሲያጣ ቀጣሪውን ይወቅሳል ።
የተወቃሹም ወገን ስለበዳዩ ሆኖ ይከስለታል ። ከዚህ በሁዋላ ወቀሳው
ይወገዳል ። ቁራ ስጋ እያመላለሰ ሶስት አመት ከመንፈቅ በነፃ የቀለበው
ነቢዩ ኤልያስ እያለ ቁራ ምንም ያላገለገላቸው ፃድቁ ገብረ መንፈስ ቅዱስ
ለቁራ አይናቸውን አጠጡት ይላሉ ባለቅኔው (1 ነገስ ፡ 17 ፡ 2—7 ፡ ገድለ
ገብረ መንፈስ ቅዱስ) ።

128 ሥላሴ (1361) አ

በርቀት እለ ተፈጥሩ

መላእክት ረኃብ ወጽምዐ ማይ

ውስተ ባሕረ እሳት አንብዕ እንተ ይትረክብ እምርእስ

አስጠሙኪ እንበለ ርኅራኄ ማርያም ነፍስ ፤

ኢነጻርኪ ምንተ እመኒ ገጸ መልአክ ሞት ሄሮድስ

ወአመ በከርሥኪ ይትከወስ

እንተ ጊዜሁ ኅለፈ ረኅብ ዕንስ

ጼና እክል ጸላእኪ እምከርሥ ።

ትርጉም

በርቀት የተፈጠሩ

መላእክት/ራብና የውሃ ጥም

ከራስ በሚገኝ እሳት ባህር/እንባ ውስጥ

ማርያም/ነፍስ ! ያለ ርኅራኄ አስጠሙሽ ፤

ምንም የሞት መልእክተኛ የሄሮድስ ፊትን ባታዩ

ጊዜው ያለፈ ራብ/ዕንስም

በሆድሽ በሚላወስ ጊዜ

የእህልን ሽታ ከሆድ ጠላሽ ።

ምስጢር

የተኩነነችን ነፍስ በርቀት የተፈጠሩ (የሚዳሰስ ስጋዊ አካል የሌላቸው) መላእክት በእሳት ባህር ውስጥ ያሰጥሟታል ይባላል ይህም የሚሆነው ነፍስ ፊቱን በማታየው የሞት መልእክ ከስጋ ስትለይ ነው እየተባለ ይነገራል ። ሰውነትን የሚያቀጥኑ ራብና ጥምም ቅድስት ግርያምን በእንባ አጠቧት ፡ በማህፀን ውስጥ የተፀነሰ ፅንሰ ሲላወስ ነፍሰጡሪቱ ሴት የእህልን ሽታ እንደምትጠላራብም በማርያም ሆድ ፀና ። ለሽታ እንኳን ምግብን አላገኘችም በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

129. መወደስ (235)ን

ዘክሩል ዮሐንስ

ጥቀ ጌር እግዚአብሔር

ለሐዋርያ ግብጽ ዮሴፍ ዘበደዌ ሞቅሕ ሐንካስ

ወለዘፈተኖ ዳንኤል በጾመ ፅላታት ሠላስ ።

በጥቃ መዓቱስ እንዘ ሀሎ

ማእረረ ምናሴ ምሕረቱ ሐዲስ ፡

እስመ ያሚክረን በተጽናስ

ወአርዌ ረኅብ ይነቱ ውስተ ጸላዕትየ ከርሥ ።

መብልዕየሂ ጼና መብልዕ ዘያመጽእ ነፋስ

ወስቱ እንብዕየ ተረፈ እንብዑ ለኤርምያስ ፡

ልብስየ ሂ ምንንት መንጠላዕተ ርንቅት ነፍስ

እስመ እኔ ከመ ዶርሆ እምላዕል አብራክየ እለብስ ።

ትርጉም

በደዌ/እግር ብረት

አንካሳ ለሆነ ለግብፅ መንገደኛ ዮሴፍና በዕስት ቀኖች ም ለፈተነው ለዳንኤል እግዚአብሔር እጅግ ቸር ነው በቁጣው አጠገብ ሳለ ግን

የምናሴ አዝመራ ይቅርታው አዲስ ነው ፡

በችግር ይፈትነናልና ፡

አውራ/ራብም በዋሻ ሆዴ ይጮኸልና ።

መብሌም ነፋስ የሚያመጣው የመብል ሽታ ነው

መጠጤም የኤርምያስ የእንባው ትራፊ የሆነ እንባዬ ነው ፡

የተናቀች ልብሴም የራቀች ነፍስ መጋረጃ ናት ፤

እኔ እንደደሮ ከጉልበቱ በላይ እለብሳለሁና ።

ምስጢር

ሀመምተኛ ከበሽታው ፅናት የተነሳ እግሩ ያነክሳል ፤ ዮሴፍም ለግብፅ ሰዎች ከተሸጠ በሁዋላ እግሩ በእግር ብረት ታሰረ ። ተማሪ በትምህርቱ እንደሚፈተን ዳንኤል ሶስት ቀን በም ጊዜ አለቀሰ ። ሀመምተኛው ከደዌው እንደሚፈወስና የተፈተነውም ተማሪ ፈተናውን በጥሩ ውጤት እንደሚያልፈው ዮሴፍንና ዳንኤልንም እግዚአብሔር አዳናቸውና አላቃቸው ።

አባት ሲቆጣ በልጁ ፊቱን እንደሚያዞርበት ባለቅኔውንም የስጋ ፍላጎትን በማሟላት እግዚአብሔር አልነበኛቸውም ። አዝመራ በየጊዜው አዲስ እንደሚሆን ለምናሴ የሆነው ቸርነቱ ባለቅኔውን አስቸገራቸው ። ተማሪ በትምህርቱ እንደሚፈተን ባለቅኔው በችግር ተንገላቱ ፤ አውራም በዋሻው እንደሚጮህ የባለቅኔው ሆድ በተራብ ጊዜ ያንጫርራል ።

ሃብታም ባለስልጣን ደጀጠኝ ያመጣለትን ምግብ እንደሚመገብ ባለቅኔው ነፋስ የሚያውደውን (የሚያመጣውን) የምግብ ሽታ እንደ እለት ምግብ አደረጉት ። አሽከርም የጌታውን ትራፊ እንደሚጠጣ ባለቅኔውም ከችግራቸው ጥናት የተነሳ የሚያነቡት እንባቸው በአፋቸው ውስጥ ገባ ።

አውራ ዶሮ ረዘም ያለ ጠጉር ያለው ከጉልበቱ በላይ እንጂ ከጉልበቱ በታች እንዳልሆነ የባለቅኔው ልብስ ለሙቀት ሳይሆን ለሰውነት መከለያ ያህል የተዘጋጀች ቁራጭ ጨርቅ ናት በማለት አኗኗራቸውን በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

130 መወደስ(459) አ

ዘገብረ ሥላሴ(መምህር ፡ ዘኤልያስ)

ይቤሎ ለሰይፍ መጋቤ ደቂቁ

በዐለ በለስ ሞት ፍሬ ኑፋቄ ዘየጎሥሥ

ግዝማ እንክ ለርእስ ልዳዊ በለስ

ፍሬ ክህደተ ጎበ ጎጣእኩ ፤

ወለምጽአትየ ይእዜ ሣልስ ፤

አምጣኝ ውእቱ ጊዮርጊስ

ያፀርዕ ምድረ አምልኮተ ባዕድ እምንእስ ።
ተጠምቀሂ ሰማዕተ ልዳ በጎዲገ ፍርሃት ልብስ
ተመትሮ ጥምቀተ ማይ ዘሰበክ ሮሐንስ ።
ወእም አጽናፈ ምድር መጽአት ንግሥተ አዜብ ነፋስ
ትሰማዕ ጥበቢሁ ለዐፅመ ልዳዊ ወልደ ንጉሥ ።

ትርጉም

ፍሬ ጥርጥርን የሚሻ
ባለበለሰ ሞት የልጆቹ መጋቢ/ሰይፍን
ፍሬዋ ከህደትን ከአጣሁ ዘንድ
የልዳ ሰው ራስ/በለስን እንግዲህ ቁረጣት አለው ።
ለመምጣቴም ዛሬ ሶስተኛ ነው ።
እርሱ ጊዮርጊስ
ባእድን ማምለክ ምድርን ከልጅነት ጀምሮ የዐዘናልና ።
ዮሃንስ የሰበከውን መቆረጥ/ የውሃ ጥምቀትንም
የልዳ ሰማእት ፍሬት/ልብስን በመተው ተጠመቀ ።
የጊዮርጊስ አጥንት/የንጉስ ልጅ ጥበብንም ትሰማ ዘንድ
የአዜብ ንግስት/ነፋስ ከምድር ዳርቻዎች መጣች ።

ምስጢር

የበለስን ፍሬ የሚሻ የበለስ ጌታ በለሱ የማታፈራ መሆኗን በተረዳ
ጊዜ የልጆቹ መጋቢ(የሰራተኞቹ አለቃ)በለሲቱን እንዲቆርጣትና ምድ-
ሩም በእርሷ አለማፍራት እንዳይወገን እንዲያደርግ ያዛል ። መጋቢው
የበለስን ፍሬ እንደሚሻ ሞትም መወላወልን ያመጣል ። መጋቢው
በለሲቱን እንደቆረጣት ሰይፍም የሰማእቱ ቅዱስ ጊዮርጊስን ራስ
ከአንገቱ ለያት ። በበለሲቱ ፍሬ እንደታጣባት በሰማእቱ ቅዱስ ጊዮርጊ-
ስም ከህደት አልተገኘበትም ። መጋቢው ወደበለስ ሶስት ጊዜ እንደተመላ
ለሰ ሞትም በጊዮርጊስ ሶስት ጊዜ ተፈፀመ ። ያላፈራችው በለስ ምድርን
እንዳይወገን ጊዮርጊስም የባእድ አምልኮን አጠፋ ። በክርስትናም ሆነ
በሌላ ሀመም ምክንያት በውሃ የሚጠመቅ ሰው ልብሱን አውልቆ
ይጠመቃል ። ጊዮርጊስም አንገቱን ሲቆረጥ ፍርሃትን አራቀ ። ዮሃንስ
የንስሃ ጥምቀትን እንደሰበከ መቆረጥንም አስቀደመ ።

የአዜብ ንግስት ማክዳም የሰሎሞንን ጥበብ ለመስማት እንደመጣች
አዜብ ከሚባለው አቅጣጫ የነፈሰች ነፋስም የጊዮርጊስን አጥንት በተነች
ይላሉ ባለቅኔው(ክብረ ነገስት) ።

131 መወድስ/ስ

ዘአፈወርቅ ትኩዬ(መሪጌታ ፡ ዘሰይፋጥራ ማርያም)

ምሉዓነ ጸጋ ነገሥት ባሕታውያን

ለቀሲስ አንብዕ አልበስዎ ልብስ ንጉሥ ፤

አምጣኑ ይመስጥ ልብ ድምፅ ሰቆቃው ቀሲስ ፤

ወይስጥቅ ጠፈረ አሐቲ ዐይኖሙ ተሰላስ

ወቀደስ እንዘ ይብል

አምላክ ነዳያን ረገብ ተዐቁረ ውስተ ከርሥ ።

ተሰምየትሂ ወተብህለት ምዕራገ ዘመሥዋዕት ጢስ

እንተ እብን ማዕጸሃ ገጸ ባሕታዊ ቤተ መቅደስ ፤

ወአመ በቀትር ተንሥአ ጸመ ኢየሱስ ነፋስ

አንቀልቀለ ሥረዊሃ ለግዘፈ ሥጋ ዕፀ ባለስ ።

ትርጉም

ፀጋን የተሞሉ ነገስታት/ባህታውያን

ቄስ/እንባን የንጉስ ልብስን አለበሱት ፤

የቄስ/እንባ ድምፅ ልብን ይመስጣልና ፤

የአንድ አይናቸው/አዳራሽ ጣራንም ይሰነጥቃልና

የችግሮች አምላክ/

ራብም በሆድ ውስጥ ተፀነስ እያለ ቀድሷልና ።

መዝጊያዋ ድንጋይ የሆነ የባህታዊ ፊት/ቤተ መቅደስም

የመስዋእት ጢስ ማሳረጊያን በፍፁም ተባለች ፤

ነፋስ/የኢየሱስ ሥምም በቀትር በተነሳ ጊዜ

የሰጋ ውፍረት/የበለስ እንጩት ስር ተናወጠ ።

ምስጢር

ጥንታውያን የኢትዮጵያ ነገስታት ድምፅ መልካም ቄስ ሲያገኙ ይሾሙ-
ትና ይሸልሙት እንደነበር ባህታውያንም በየም ጊዜ ከመብልና ከመጠጥ

ተከልክለው ሃጢአታቸውን እያስታወሱ በማልቀስ እንደ ንጉስ ልብስ የነጣ እንባን አነሱ ።

በቀትር ጊዜ የተነሳ አውሎ ነፋስ ዛፉን ሁሉ ከስፋ እንደሚያናውጠውና እየነቃቀለ እንደሚጥለው በኢየሱስም ም ወቅት(በኩዳዴ) የወፈረው ሁሉ ከሳ ይላሉ ባለቅኔው ።

132 መወደስ(1443)አ

ማኅሌተ ኀዘን አኀሊ ለተፈጥሮትየ ፡

እስመ ለለዕለት ይበውእ ውስተ ቤተ ሁከት መቅደስ

ሊቀ ካህናት ሥጋየ ጽዑን ንዴት ፈረሰ ፡

ወእምነ አዜብ ርእሰየ

ለእመ ተንሥአ ደዌየ ነፋስ

እስመ ለተሐውሶ ኢየሀርፍ

ዘበጽንፈ ባሕር በቈለ ልብየ ብርዕ ባሕሩስ ።

ኢያዕረፍኩሂ ለአስቂቅዎ እስከ ይእዜ እም ንእስ

አድያመ ዮርዳኖስ እስከ ሦደ አንብዐ ዚአየ ዮሐንስ ፡

እስመ ዘባቲ ነበርኩ ዓለመ ተስናን ወባእስ

አኮ ዓለመ ሥጋ ወአኮ ዓለመ ነፍስ ።

ትርጉም

ለመፈጠሪ የሃዘን ማህሌትን እዘምራለሁ ፤

ችግር/ ፈረስን የጫነ የካህናት አለቃ/ስጋዬ

በእውከት መቅደስ ውስጥ እየቀኑ ይገባልና ፤

ከአዜብ/ራሴም

በሽታዬ/ነፋስ ቢነሳ

በባህር ዳር የበቀለ

ልቤ/የመቃ ብርእ ለመወዛወዝ አያርፍምና ።

እንባዬ/የሃንስ የዮርዳኖስን አቆልቋይ እስከ ዞረ ድረስ

ከልጅነት ጀምሮም እስካሁን ለማልቀስ አላረፍሁም ፤

የኖርሁባት የፍፁም ጠብ አለም ፤

የስጋ አለም አይደለችምና ፤ የነፍስንም አለም አይደለችምና ።

ምስጢር

ካህን መዝሙርን እንደሚዘምር ባለቅኔው በመፈጠራቸው እዘንን አበዙ ፤ ሰሞነኛ(ተረኛ)ሊቀ ካህናት በየቀኑ ወደ ቤተ መቅደስ እንደሚገባ የባለቅኔውም ሰውነት በየቀኑ ይታወካል ። ከአዜብ በተነሳ ነፋስም የባህር ዳር መቃ ብርእ(የመቃ እንጨት) እንደሚወዛወዝ የባለቅኔው ልብም በራስ ምታት እንደውሃ ይፈስሳል ።

መጥምቁ ዮሃንስም የዮርዳኖስን ዙሪያ እንደዞረ የባለቅኔው እንባ እንደ ዮርዳኖስ ውሃ ከልጅነት እስከ እውቀት ያለማቋረጥ ወረደ ። ምክንያቱም አለማቸው የስጋም ፡ የነፍስም አለም ሳትሆን ከሁለቱም የወጣች ስለሆነች ነው በማለት የህማምና የችግር እርሮ በቅኔው ምስጢር ተገልጦበታል ።

133 መወደስ ሰ

ዙሉ ይመውት በዘኢህለዮ ።

ጦማረ ዝኒ ንጽሕፍ በሰሌዳሁ ለሳዊሮስ ፡

እስመ እንዘ ይሔሊ ፈርዖን ሞተ እስራኤል አልባስ

በጽሐ በርእሱ ፍትሐ ሞት ሐዲስ ፡

ወያዕቆብ እንዘ ሀሎ

ተቀትለ ኤሳው ሞተ ዚአሁ ዘየኀሥሥ ።

ጠቢባንሂ ከመ ይምትሩ ሥርወ ምሳሌ በለስ

ሐማ እስመ ተሰቅለ እንዘሶ መርዶክዮስ ፡

ወእንዘ ሀሎ ሕያወ ድልወ መጥባሕት ክርስቶስ

ጎልቀተ ሕፃናት አስተዳለወ ልሳነ መጥባሕት አሜሰያስ ።

ትርጉም

ሁሉ ባላስበው ይሞታል ።

የዚህንም ዕህፈት በሳዊሮስ ሰሌዳ እንዕፋለን ፤

ፈርዖን የወገኖች እስራኤልን ሞት ሲያስብ

አዲስ የሞት ፍርድ በራሱ ደርሷልና ፤

ያእቆብም ሳለ

የርሱን ሞት የሚሻ ኤሳው ተገድሏልና ።
 ጥበበኞችም የምሳሌ/በለስ ስርን ይቆርጡ ዘንድ
 መርዶክዮስ ሳለ ሃማ ተሰቅሏልና ።
 ለለይፍ የተዘጋጀ ክርስቶስም ሳለ
 የሰይፍ ስለት/አሜስያስ የሀፃናት እልቂትን አዘጋጅቷልና ።

ምስጢር

“ ቆቅ ወዲያ ቅዝምዝም ወዲህ” እንዲሉ የእያንዳንዱ ሰው አሳብ
 በታሰበበት ቀርቶ ባልታሰበበት ሲፈፀም ይገኛል ። ይህም ይታወቅ ዘንድ
 የግብፅ ንጉስ የነበረው ፈርአን እስራኤልን ለመያዝ ሲገሰግስ እርሱ ራሱ
 በኤርትራ ባህር ውስጥ ቀልጦ ቀረ ። ታናሽ ወንድሙ ያእቆብንም
 ሊገድለው የሚሻ ኤሳው በሞት ቀዳሚ ሆነ ።

የበለስም ስር እንደሚቆረጥ የምሳሌውን እውነትነትም የቅኔ ሙያ
 አፍቃሪዎች እንዲረዱ እስራኤላዊ መርዶክዮስን ለማሰቀል መስቀያን
 ያዘጋጀ ሃማ ባዘጋጀው መስቀያ ተሰቅሎ ሞተ ። የገሊላ ንጉስ ሄሮድስም
 ለክርስቶስ ያሰበው በሰይፍ መገደል ለገሊላ ህፃናት ሆነ በማለት ባለቅኔው
 ያስረዳሉ ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 190 እና 337 ተተርጓል ።

134 መወድስ(229) ን

ዘናትናኤል

ቀሊል ውእቱ ዕዕበ ገዳም

ቅድመ ግፍዐ ዝንቱ ዓለም አርአያ ጽላሎት ወጢስ ፡

ወነያ ይእቲ ባዕልተ ጥዲና ሐዳስ

ምስለ አራዊት ዘተንድር ነፍስ

እንዘ እምነ ሰብእ ትትገንሥ

እስመ ግዕዝ አርዌ ዐቢይ ወግዕዝ ሰብእ ንኡስ ።

በመብልዕስ ንበ እክይ ዘያበጽሖ ለክርሥ

ጸላዔ ማርያም ወላዲትክ ምስለ ደቂቀ ኤደም ይትባዕስ ፡

ወዘክህደ ኪያክ ይብል ንጉሠ አርያም ክርስቶስ

ምንተ እበልዕ ወምንተ እለብስ ።

ትርጉም

የጥላና የጢስ አምሳል በሆነ

በዚህ አለም ግፍ ፊት የዱር ጭንቅ ቀላል ነው ፡

ከሰው ተገልላ ከአራዊት ጋር

የምትኖር ነፍስም ባለአዲስ ጤና ናት ፡

የአውሬ ጠባይ(ባህርይ)

ታላቅ ነውና የለውም ጠባይ ታናሽ ነውና ።

ሆድን ወደክፋት በሚያደርሰው መብል ግን

የእናትህ ማርያም ጠላት ከገነት ልጆችም ጋር ይጣላል ፤

የአርያም ንጉስ ክርስቶስ ! አንተንም የካደ

ምን እበላለሁ ፡ ምንስ እለብላለሁ ይላል ።

ምስጢር

ሁለት ነገሮች በግራና በቀኝ ሲመዘኑ ቀላሉን ከባዱ በክብደት
 እንደሚያመዝነው የዚህን አለም ግፍና የጫካን ጭንቅ (በጫካ ውስጥ
 በብቸኝነት የመኖርን ጭንቀት) ሲያመዛዝኑት የጫካ ጭንቅ ሳይሻል
 አይቀርም ። ከሰው ጋር ከመኖርም ከአራዊት ጋር መኖር ይሻላል ።
 ምክንያቱም ለፈጣሪው ለተገዛ ባህታዊ አራዊት ስለሚገዙለትና የአለም
 ሰው ለፈጣሪው ስለማይገዛ ነው ይላሉ ባለቅኔው ።

በመወለድ የቀደመ የበሽታ ልጅ ከታናናሽ ወንድሞቹና እህቶቹ
 በእድሜ እንደሚበልጥ ከሰው ጠባይ የአራዊት ጠባይ ይሻላል ። አራዊት
 ለእነዳንኤል ተገዝተዋል ። ቅድስት ማርያምን የሚጠሉ ክፉዎች ሰዎች
 ግን ለገነት የታደሙ ፃድቃን ሰዎችን ያስቃያሉ ። ህፃናት አባታቸው
 ታቅፎ ሲያጎርሳቸው የአባታቸውን ፍቅር ይረዳሉ ። ኢየሱስ ክርስቶስም
 ደቀ መዛሙርቱን “ፈልጉ ታገኛላችሁ” በማለት የሰራን አስፈላጊነት
 ማስተማሩን ያላመኑ ሰነፎች በከንቱ አሳብ ብቻ ይዋኛሉ ይላሉ ባለቅ
 ኔው።

135 መወድስ (240)ን

ፍኖተ አባግዕ ይመስል ፍኖተ መከራ ፡

እስመ እንዘ ያስቆቁ ኢየብ በገልቀተ ውሉድ አልባስ

ደዌ ጽኑዕ በዐለ ፈረስ

በእግር ተለዎ ለኢዮብ ንጉሥ
እስከ አስተርአዮ በዮርዳኖስ
አቡሁ አካል እንተ አልሐቆ እምንእስ ።
ያዕቆብሂ እንዘ ያስቆቁ በሕፃኑ ዮሴፍ ከርሥ
ጸምዐ አዕይንተ ከመ ጸምዐ ጤሜዎስ ፤
ወእንዘ ዳዊት ያስቆቁ በተፈልጦ አምኖን ነፍስ
ለዳዊት አደንገዎ ርኅቀተ አቤሴሎም አድማስ ።

ትርጉም

የመከራ መንገድ የበጎች መንገድን ይመስላል ፤
ኢዮብ በልጆች/ልብሶች ማለቅ ሲያለቅስ
ባለፈረስ/ብርቱ ህመም
ኢዮብ/ንጉስን በእግር ተከታትሎታልና ፤
ከልጅነት ጀምሮ
ያሳደገው አካል/አባቱ በዮርዳኖስ እስከ ታየው ድረስ ።
ያእቆብም በዮሴፍ/ሆድ መጉደል ሲያለቅስ
ጤሜዎስ እንደተጠማ አይኖችን ተጠማ ፤
ዳዊትም በአምኖን/ነፍስ መለየት ሲያለቅስ
የአቤሴሎም/አድማስ ርቀት ዳዊትን አስደነገጠው ።

ምስጢር

ባለቅኔው “የመከራ መንገድ የበጎች መንገድ ይመስላል” በማለት
በበጎች ተከታትሎና ተጠጋግቶ መሄድ የመከራን ተደራርቦ መምጣት
ያስረዳሉ ። ልብሶች እንደሚያልቁ የኢዮብ ልጆቹ ሞቱበት ፤ ፈረስኛ
ወራሪ በድንገት እንደሚደርስ የኢዮብ አካል በዮርዳኖስ ጥምቀት
እስኪድን ድረስ በቁስል በሽታ ተሰቃየ ።

ውሃ የጠማውና የራብው ልጅ እንደሚያለቅስ ያእቆብም በዮሴፍ
መታጣት ምክንያት ሲያለቅስ አይኖቹ እንደጤሜዎስ አይኖች ጠፉ
በሞት ጊዜ ነፍስ ከስጋ እንደምትለይ ዳዊት ልጁ አምኖንን አጣ ።
የምድርም ዳርቻ በቅርብ እንደማይገኝ ሁለተኛው ልጁ አቤሴሎምን
ባለማግኘቱ የዳዊትም ድንጋጤ እፅፍ ድርብ ሆነ ያላሉ ባለቅኔው ።

136 መወድስ(1417)አ

ዘተክሌ (መምህር ፡ ዘዋሽራ)

ተክለ ሃይማኖት ተክለ ለአስተጻንዖ
ዐጽቀ ደብረ ማርቆስ ዘይት በሥርወ ጽዮን ሐዳስ ፡
ወከመ ኢይሁክ ዘንተ ኃይለ ጸላኢ ነፋስ
አኮ ጊዜሁ ለኃያል በለስ ፡
እስመ በክብሩ ዘይኔይስ
ደብረ ማርቆስ ኮከብ እምከዋክብተ ገይል ወየብስ ።
በተምኔትሂ እምድገረ ኃልቀ ነገረ ጳውሎስ ልብስ
ለደብረ ማርቆስ እግረ ደብር ተውሀቦ ከዊነ ርእስ ፡
እስመ በይነ ዝንቱ ዘይብል ተክለ ሃይማኖት ንጉሥ
እም ግብጽ ጸዋዕክዎ ለወልድየ ማርቆስ ።

ትርጉም

ተክለ ሃይማኖት የማርቆስ ደብር/
ዘይት ጫፍን ለማፅናት (ለማጠንከር) በአዲስ የፅዮን ስር ተክለ ፡
ይህንንም የጠላት/ነፋስ ሃይል እንዳያውክ
የሃይለኛ/በለስ ጊዜው አይደለም ፡
የማርቆስ ደብር/ኮከብ
ከባህርና ከደረቅ ኮከቦች በክብሩ የሚሻል ነውና ።
በምኞትም የጳውሎስ ነገር/ልብስ ካለቀ በሁዋላ
ለማርቆስ ደብር/የደብር እግር ራስን መሆን ተሰጠው ፡
ስለዚህ ንጉስ ተክለ ሃይማኖት
ልጄ/ማርቆስን ከግብፅ ጠራሁት የሚል ነውና ።

ምስጢር

አትክልተኛው ዘይቱንና ወይራውን አጣምሮ እንደሚያዳቅላቸው
ንጉስ ተክለ ሃይማኖት የደሃራዊውን (በሁዋላ የተተከለውን) የደብረ
ማርቆስን ቤተ ክርስቲያን ህንፃ ከቀዳማዊት የአክሱም ዕዮን ቤተ
ክርስቲያን ህንፃ እኩል አደረጉት ። ጠንካራ መሰረት ያለውን ህንፃም
ነፋስ እንደማያናውጠው ንጉስ ያላቁትን ደብረ ማርቆስን ምቀኛ ሊቃው

መው አይችልም ። በለስ ያለጊዜው እንደማያፈራ ምቀኛም ቢመቀኝ ከንጉስ ጋር መከራከር አይደፍርም ። ደግሞ ኮከብ ከኮከብ በከብር (በብርሃን) እንደሚበልጥ ከሌሎች አውራጃዎች የንጉስ ተክለ ሃይማኖት መዲና ደብረ ማርቆስ ይልቃል ።

ልብስ ሲያረጅ እንደሚያልቅ ቅዱስ ጳውሎስ “እግር ራስ አይሆንም” በማለት የተናገረው ነገር በደብረ ማርቆስ አልተፈፀመም ። ይኸውም ይታወቅ ዘንድ ደብረ ፀሃይ የተባለው የደብረ ማርቆስ ቤተ ክርስቲያን በትክል ሁዋለኛ ሲሆን ከጎጃም አድባራት በላይ ሆነ ። ወደግብፅ የተሰደደው ክርስቶስ ወደናዝሬት እንደሚመለስ ነቢዩ ኢሳይያስ እንደተነባ ንጉስ ተክለ ሃይማኖትም ከግብፅ የመጣውን የቅዱስ ማርቆስን ፅላት በደብረ ማርቆስ ከተማቸው ባሰሩት አስደናቂ ቤተ ክርስቲያን አስገቡት በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

137 መወድስ (1396)አ

ጎለ እንስሳ ትትሜካህ ላዕለ ቀራንዮ ፤
እስመ በውስቴታ ተረክበ ለሆሣዕና ክርስቶስ
ትርሢተ ነዳይ ወርቅ ወቂጽለ በለስ
አመ ተሐደስ መንግሥቱ ተጽናስ ፤
እምኩሉስ ትጌይስ
ዘከደነቶ ጽልመተ ፀሐይ ንግሥተ የብስ ።
ወርጎኒ ዘይውጎዛ ደመ ከዊነ ደም ሐዲስ
ለሆሣዕና ጊዜ ሕማሙ ምንተ ትገሥሥ ?
ዘፈረ ልብሱ ኢትልክፍ ለረኪበ ፈውስ
ለሆሣዕና በቀራንዮ እስመ ኢህለዎ ዘፈረ ልብስ ።

ትርጉም

የእንስሳ በረት በቀራንዮ ላይ ትመካለች ፤
ችግር/መንግስቱ በታደሰ ጊዜ ሆሳእና
ለተባለ ክርስቶስ የድሃ ሽልማት የሆነ
ወርቅ ከበለስ ቅጠል ጋር ተገኝቷልና ፤
ጨለማን ያለበሰችው

የምድር ንግስት/ፀሃይ ግን ከሁሉ ትበልጣለች ።
አዲስ ደምን የመሆን ደም የሚፈሳት ጨረቃም
በሆሳእና ህማም ጊዜ ምንን ትዳስሳለች ?
መዳንን ለማግኘት የልብሱን ጫፍ እንዳትነካ
ለሆሳእና የልብስ ዘርፍ በቀራንዮ የለውምና ።

ምስጢር

አዲስ ልብስ ያለው ትምክህተኛ ልጅ አዲስ ልብስ በሌለው ልጅ እንደሚመካበት ክርስቶስ በተወለደበት ቦታ በጨርቅና በበለሶን ቅጠል ተጠቀለለ ። በተሰቀለባት በቀራንዮ ግን ራቂቱን ሆነ ። በልዩ ልዩ ጌጥ ከምታጌጥ አንዲት ሴት ሌላ ከእርሷ የምትበልጥ ጌጠኛ እንደምትኖር ፀሃይም ጨለማ የክርስቶስን ራቂትነት በመሰወሯ ትደነቃለች ። “ጨረቃም ምንን ትዳስሳለች ?” በማለት ክርስቶስ በተሰቀለ ጊዜ ጨረቃ ደም መሆኗንና ክርስቶስም ራቂቱን መሰቀሉን ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

138 መወድስ (247)ጎ

ዘካሣ (ቄስገበዝ ፡ ዘንንጅ)

ተመነይኩ እስማዕ ዜና ምዝባሪሃ
ለእንተ ሐነዕክዋ አነ ጥበበ ሢራክ መቅደስ
ዘባቲ እሄሉ ዘእንበለ ምግብ ወልብስ ፤
አምጣነ ንዴት ተአጎዘተኒ ፤
ወአምስጠተኒ ብዕለ ወርቅ ነፋስ
እንዘ ልቡናየ ትገይሥ
በመንፈቀ ሌሊት ንቤሁ ለምሥራቃዊ ቲዎድሮስ ።
ኮነሂ ብዕለ ዚአየ ብዕለ አልዓዛር ተጽናስ
ከመ እዝራዕ ተዋርዶ እንዘ ልብሰ አሐርስ ፤
ባሕቱ መነንኩ አነ ቃለ ሰሎሞን ንጉሥ
ዘይቤ እምነ ኩሉ ጥበብ ትጌይስ ።

ትርጉም

ያለምግብና ያለልብስ የምኖርባት
እኔ የሰራሁዋት የሰራክ ጥበብ መቅደስ

የመፍረስ ዜናን ልሰማ ተመኝሁ ፡

በሌሊት አጋማሽ

ልቤ ወደምስራቅ ሰው ቴዎድሮስ ስትገሰግስ

ችግር ተይዛኛለችና ፡

የወርቅ ብልፅግና/ነፋስም አምልጣኛለችና ።

በችግር እያረሰሁ መዋረድን እዘራ ዘንድ

የአልአዛር ብልፅግና/ችግርም የእኔ ብልፅግናን ሆነ ፡

ግር ግን እኔ “ከሁሉ ጥበብ ትበልጣለች”

የሚለውን የሰሎሞንን ቃል ናቅሁ ።

ምስጢር

አንድ ሰው አዲስ ቤት ይሰራና በዚያ ቤት ውስጥ መኖር ገና ሲጀምር እርሱም ፡ ቤተሰቡም ጤና ያጣል ። ከዚህም የተነሳ ቤቱን አፍርሶ ወደሌላ ቦታ አዛውሮ ለመስራት ይመኛል ። የቅኔው ባለቤት የመፃህፍት ትርጓሜና የቅኔ ሊቅነታቸው በቂ የእለት ጉርስ ፡ የአመት ልብስ ሊያስገኝላቸው ባለመቻሉ የተማሩትን ትምህርት ጥፋት ተመኝተዋል ።

አንድ ገበሬ የተወሰነ መሬት ደጋግሞ በማረስና በማለስለስ ከእርሻው ከሚያገኘው ምርት የእለት ጉርሱን የአመት ልብሱን እንደሚያገኝ ሊቁም አላቂ ልብሳቸውን ደጋግመው በመደረት ስለሚኖሩ “ከሁሉ ጥበብ ትበልጣለች” በማለት ሰሎሞን የፃፈውን ቃል የማይቀበሉት መሆኑን በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

ታሪክ

ምስራቃዊ ቴዎድሮስ በአንደኛው ከተማ የተወለደና የተጋደለ ሰማእት ነው ። አባቱ ዮሃንስ ከላይኛው ግብፅ ወደ አንደኛው ሄዶ የሚኖር ክርስቲያን ነበር ። እናቱ ከአንደኛው ቤተ መንግስት ዘር የተወለደች ጣኦት አምላኪ ነበረች ።

ቴዎድሮስ ለትምህርት ሲደርስ እናቱ ወደጣኦት መምህራን ትምህርት ቤት ሄዶ እንዲማር ባለ ዮሃንስን ጠየቀችው ። ዮሃንስም ልጄ ከጣኦት ትምህርት ቤት አይገባም ብሎ ስለተቃወማት ከአንደኛው አባረረችው ። ይሁን እንጂ ቴዎድሮስ ካደገ በሁዋላ የአባቱን ሃይማኖት (ክርስትናን)

ከአንደኛው አዳስ ተምሮ ተጠመቀ ። ከዚህ በሁዋላ የሮማው ንጉስ ነገሥት የዲዮቅልጥያኖስ የጦር ሰራዊት አለቃ ሆኖ ተሾመ ። ዲዮቅልጥያኖስ በጀግንነቱና በብልሃቱ ቴዎድሮስን ርግሞ ይወደው ነበር ። ዲዮቅልጥያኖስ ከክርስትና እምነት ወደአምልኮተ ጣኦት በተመለሰ ጊዜ ግን ቴዎድሮስ ዲዮቅልጥያኖስን ነቀፈው ። በዚህም ምክንያት ቴዎድሮስ በዲዮቅልጥያኖስ ትእዛዝ በልዩ ልዩ ስቃይ ከተሰቃየ በሁዋላ በ304 አካባቢ አንገቱን በሰይፍ ተቆርጦ በሰማእትነት አርፏል (ሰንክ ሃምሌ 20) ።

139. ዕዝል ክብር ይእቲ (1471)አ

ዘዮሐንስ ማምሻ (አጋፋሪ ፡ ዘመናገሻ ማርቆስ)

ፈትላ ዕለተ ፀርብ ሐዋን በቀራንዮ ዘመክ ዕለትልብስ ፡

እስመ ልብስ ሌሊት ኮነ ዘፈተለቶ በለስ ፤

ወበዘፈቀደ ለብስ ወልደ ባሕርየ አብ ክርስቶስ ፡

እንዘ መንፈቁ ብሉይ ልብስ ወልድ እስመ መንፈቁ ሐዲስ ።

ትርጉም

የሄዋን/አርብ ቀን/ፈትላ በቀራንዮ የሰርክ ቀን ልብስ ነው ፡

በለስ የፈተለችው የሌሊት ልብስ ሆኗልና ፡

የአብ የባህርይ ልጅ ክርስቶስም በዘፈቀደ ለበስ ፡

የወልድ ልብስ እኩሌታው እሮጌ ሲሆን እኩሌታው አዲስ ነውና ።

ምስጢር

አንዱ ልብስ የሰርክ (የዘወትር) ልብስ ሲሆን ሌላው የክት ልብስ ይሆናል ። የሌሊት ልብሱም ከሰርክና ከክት ልብሶች የተለየ ነው ። እ.ኤ.አ ክርስቶስ የተሰቀለበት የአርብ ቀን ብርሃንም በሰርክ ጊዜ (በአመ ሻሽ) በራ ። በለስን መብላትም በአዳምና በሄዋን ፡ በዘራቸውም ሁሉ በጨለማ ቦታ መውደቅን አመጣ ። በአንዳንዱ ሰው የበዘፈቀደ አለባበ ስም እሮጌ ልብስና አዲስ ልብስ ተቀላቅለው እንደሚታዩ የብሉይ ኪዳንና የሃዲስ ኪዳን ሀግጋትን የሰራ እግዚአብሔር ወልድም እንደወደደ ያደርጋል ይላሉ ባለቅኔው ።

140 ዕዝል ዕጣነ ሞገር (1480)አ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ፡ ዘኤልያስ)

ሀገረ ሰሎሞን ሐረት ንግሥተ አዜብ መቅደስ

እምነ ጉንደ ዕዕ ሕይወተ ከመ ትጉሥሥ ፡

እጉታሰ ቤተ እሙ ለሰማያዊ ንጉሥ

ለኅሢሠ ዕዕ ኢትገይሥ

እንዘ እብን ውእቱ ክዳና ወመርዓዊ ክርስቶስ

ወተሐውር እምኪደተ ደብር ላዕለ እብን ፈረስ ።

አሠረ ንጉሥ

እመ ኢጎላፊ ውእቱ መሥዋዕቱ ለቴስብያዊ ቀሲስ

እምኢሐነጸ በእብን መቅደሰ ንጉሠ ለባዊት ነፍስ

እምጣነ ውእቱ ኤልያስ

በእሳት ያውዒ እብነ አድማስ

ወውእቱ እሳተ ልቡስ

ትርጉም

የአዜብ ንግስት/መቅደስ ከእንጨት ግንድ

ሀይወትን ትሻ ዘንድ ወደሰሎሞን አገር ሄደች ።

የሰማይ ንጉስ የእናቱ ቤት/እህቷ ግን

ልብሷ ድንጋይ ሲሆንና

ሙሽራዋም ክርስቶስ ሲሆን እንጨትን ለመሻት አትገሰግስም ፤

ጭቃንም ከመርገጥ በድንጋይ/ፈረስ ላይ ትሄዳለች ።

አሰረ ንጉስ

የቴስብያ ኤልያስ/ቄስ መስዋእት የማያልፍ ቢሆን

የልበኛ ነፍስ ንጉስ (ክርስቶስ) መቅደሱን በድንጋይ ባልሰራ ነበር ፤

እርሱ ኤልያስ

የአድማስን ድንጋይ በእሳት ያቃጥላልና ፤

እሳትንም የለበሰ ነውና ።

ምስጢር

የአዜብ (የኢትዮጵያ) ንግስት ማክዳ የሰሎሞንን ጥበብ ለመስማት ወደ ኢየሩሳሌም በሄደች ጊዜ ሰሎሞን ቤተ መቅደስን ሲሰራ መቃን እንዳይሆን በማጠፋ፣ መድረክም እንዳይሆን በመርዘሙ ምክንያት ከቤተ መቅደስ ስራ የተረፈው እንጨት ሲያነቅፋት ከእግሯ በሽታ እንደዳነች ክርስቶስ የሰራት ቤተ መቅደስም በእንጨትና በሳር ከመሰራት ነፃ ሆነች። የማክዳ እህት ሀንደኬ ግን ከእንጨት መዳንን ለመሻት ወደሰሎሞን አገር ወደኢየሩሳሌም እንዳልሄደች የክርስቶስ እናት የቅድስት ማርያም ቤተ መቅደስም በእንጨት አልተሰራችም ፤ ባጧም ፤ ግድግዳዋም ድንጋይ ሆነ እንጂ ይላሉ ባለቅኔው ። ቤት ሙሽራም ከወንድ ሙሽራ ጋር በጋብቻ አንድ እንደምትሆን የቅድስት ማርያም ቤተ መቅደስ በክርስቶስ ፀናች ። ሴት ወይዘሮም ጭቃ እንዳይነካት በፈረስ እንደምትሄድ የዚች ቤተ መቅደስ ስራም ያለጭቃ በድንጋይ ብቻ ተሟላ ።

ኤልያስ የሰዋው መስዋእት በክርስቶስ ጊዜ ቢኖር ክርስቶስ የሰራትን የድንጋይ መቅደስ ኤልያስ መስዋእቱን እንዲበላለት አወረደው የሚባለው እሳት ያቃጥላት ነበር ። የነቢዩ መስዋእት አላፊ በመሆኑ እሳቱም በእርሷ ምክንያት ባለመምጣቱ የማርያም ቤተ መቅደስ ልትሰራና ልትፀና ቻለች በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

141 ዕዝል ጉባኤ ቃና (1483)አ

ቃለ ዐዋዲ አርሰየ ንበ ክንፈ መልአክ መርሶ

ዘየሀውኮ ነፋስ ተመትሮ ሐመረ ተግሣጽ ርእሶ ።

ትርጉም

የሃንስ/መርከበኛ ነፋስ/መቆረጥ የሚያውከው

የተግላፅ መርከብ/ራሱን በመልአክ ክንፍ/ወደብ ዘንድ አሳረፈ ።

ምስጢር

መርከበኛ ነፋስ የሚያንጓልለውን መርከብ በወደብ ያሳርፋል ። መጥምቁ የሃንስም መቆረጥ ከአንገቱ በታች ካለ አካሉ የለየው ራሱን በመልአክ ክንፍ ወደአየር አወጣ በማለት ባለቅኔው በመጥምቁ የሃንስ ተፈፀመ የሚባለውን ተአምር በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

142 ዘአምላኪየ(1484)አ

ለዘለዘ ለሞት ሰሎሞን ወልደ ቤርሳቤሕ አንገሦ
ዳዊት ይሁዳ መአብስ ኄሶ

ናታን ዕዕ ተግሣጸ ልቡና ሐንክሶ ።

ትርጉም

የቤርሳቤህ ልጅ የሆነ ሰሎሞን/ሞትን ያነገሰው
በዳይ ዳዊት/ይሁዳን አነቀፈው

ለናታን/እንጨት የልብ ተግላፅ/እንክስና ይገዳል አለው ።

ምስጢር

ሰሎሞንን አባቱ ዳዊት እንዳነገሰው በኢየሱስ ክርስቶስ የተፈፀመ
የስቅላት ሞትን ይሁዳ አመጣው ። ነቢዩ ናታን ዳዊትን እንደነቀፈው
እንጨት በሰው አንደበት ይሁዳ ራሱን ሊሰቅልበት ያዘጋጀው (እንደ
ሰው) ተናገረ ይላሉ ባለቅኔው ። ናታንም ከብሉይ ኪዳን ህግጋት ውጭ
የሆኑ ሰዎችን እንደሚገስፅ ይሁዳ የተሰቀለበት እንጨትም ወደአንድ
ወገን ማዘንበል ታየበት በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 42 እና 142 ተተርጓል ።

143 ግእዝ ጉባኤ ቃና/ስ

ኒቆዲሞስ ላሕም ዘበውስተ ምክራብ ተአስረ

መንጦላዕተ ብሉይ ምክራብ እንዘ ይበልዕ ገደረ ።

ትርጉም

በምክራብ ውስጥ የታሰረ ኒቆዲሞስ/በሬ

የብሉይ ኪዳን/የቤት መጋረጃን ሲበላ አደረ ።

ምስጢር

የተራብ በሬ በታሰረበት ቦታ አጠገብ የተሰቀለ ጨርቅን ሲበላ
ያድራል ። ኒቆዲሞስም የብሉይን ምክራብ ስርአት (የአሪት ቤተ
መቅደስን ህግና ስርአት) በአዲስ ኪዳን ህግ ለወጣ በማለት ባለቅኔው
የአሪት ህግ አለቅነቱን ትቶ ፡ በኢየሱስ ክርስቶስ ትምህርት ማመኑን
ገልጠዋል (ዮሀ. 3 ፡ 7 ፡ 45-52 ፡ 19 ፡ 39) ።

144 ዋዜማ(1036)ኅ

በምንት ነዐድዎ?

ለባሕረ ልቡና ጎዘን እንተ ያሰጥም አእጋረ

ሐመር ሀብተ ካህናት አኮኑ ተሰብረ ፤

ወበምንት ንሬኢ? ገጸ መጻሕፍት ምሥጢረ

መጽሐቱ አእምሮ ጎንደር እስመ ተመዝበረ

ወመሰለ ግብጻዊ ብሔረ ።

ትርጉም

እግሮችን የሚያሰጥም

የልብ ባህር/አዘንን በምን እንሻገረዋለን?

የካህናት ሃብት/መርከብ ተሰብሯል ፤

የመፃህፍት ፊት/ምስጢርንስ በምን እናያለን?

የአእምሮ መስታወት/ጎንደር ተመዝብሯልና

የግብፅ አገርንም መስሏልና ።

ምስጢር

በአገልግሎቱ ብቸኛ የሆነው መርከብ ከተሰበረ በሁዋላ እንደገና
ተጠግኖ ስራ እስኪጀምር ድረስ ባህርን መሻገር አይቻልም ። በጎንደር
መንግስት የገነነው የካህናት ሀብት (ክብር)ም በደርቡሽ ወረራ ስለጠፋ
የባህር ምሳሌ የሆነው አዘን የማይገፋ ሆነ ። መስታወት ከተሰበረ ፊትን
ማየት እንደማይቻል ቅዱሳት መፃህፍትን በትርጓሜ ማመስጠርና ማብራ-
ራት የመፃህፍት አንድምታ ትርጓሜ የተስፋፋበት ጎንደር ከጠፋ ይጠፋል
በማለት ባለቅኔው የደርቡሽ ጦር ያደረሰው ጥፋት በጊዜው ብቻ ተወስኖ
የማይቀር መሆኑን በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

ታሪክ

አፄ ዮሃንስ አራተኛ መተማ ላይ ከደርቡሾች ጋር ሲዋጉ በ1881
አ/ም ሞቱ ። ደርቡሽ ጎንደር ከተማ ገብቶ የቻለውን ያህል ዘርፎ ሲወስድ
የቀረውን የኢትዮጵያ ቅርስና ንብረት አቃጥሏል ። ከሊቃውንቱም
የገደለውን ገድሎ የተረፈውን ማርኮ ወደምድረ ሱዳን አውርዷል ።

ይህንም የሀገር ጥቃት የተመለከተ ባለቅኔ የገቢውን ሁኔታ በቅኔው ቀርቦ አልፏል ።

145. ዋዜማ ስ

ዘንቅዐ ጥበብ (አለቃ)

ለኪሩቤል ኢናንክሮሙ

እንዘ አርባዕቱ ነዮሙ ለእመ ጸሩ መንበረ ፡

እስመ ጸረ ማኅዐነ ሐና ሰማየ ወምድረ ፡

ባሕቱ ራጉኤል በይነ ጌሩቱ ፈጠረ

አርምም ለሰብእ ወለአድማ ነገረ

ወአርአየ ዲበ ምድር መንበረ ።

ትርጉም

አራት ሲሆኑ ዙፋንን

ቢሸከሙ ኪሩቤልን እናድንቃቸው ፡

የሃና ማህዐን ሰማይንና ምድርን ተሸክሟልና ፡

ነገር ግን ራጉኤል ስለቸርነቱ

ዝምታን ለሰው ፡ ለአህያም መናገርን ፈጠረ ፡

በምድርም ላይ ድንቅን አሳየ ።

ምስጢር

ብዙ ሰዎች አንድ ሸክም የሳንሳ ቢሸከሙ ብርቱዎች ተብለው አይደሉም ። አራቱ ኪሩቤልም የአምላክን ዙፋን ቢሸከሙ በቅድስት ማርያም እናት በሃና አንፃር አያስደንቅም ። ምክንያቱም አለምን በመሃል እጁ እንደያዘ አምላክን የዐነሰች ቅድስት ማርያምን ሃና ወንሳለችና ። ቸር ሰው ገንዘቡን ለድሆች እንደሚያካፍል ራጉኤልም የማይናገረውን አህያን በተአምር አናገረ ፡ የሚናገረውን ሰውንም ዲዳ አደረገ በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

146. ዋዜማ (847) አ

ርጉቀ መዓት አምላኪየ

ረገሰ ሥጋ ወጽምዕ አራዊት ገዳም ገቡረ

ዐገቱኒ በዐውደ ምንዳቤ ከመ ንህብ መዓረ ፡

ክርቤ ቱሱሐ ዘምስለ ሐምት ድሙረ
አኮኑ ለነዳይ አፋየ አስተይዎ ወትረ ፡
ወፈቀዱ ያብልዕዎ ሣዕረ ።

ትርጉም

መአትህ የራቀ አምላኬ!

የስጋ ራብና ጥም/የዱር አውሬዎች አብረው
ንብ ማርን እንደሚከብ በችግር ዙሪያ ከበቡኝ ፡

ከሃምት ጋር የተቀላቀለ ክርቤ ደምረው

ለችግረኛ አፌ ዘወትር አጠጥተውታልና ፡

ሳርንም ሊያበሉት ወደዋልና ።

ምስጢር

ውሾች የከበቡት መንገደኛ የውሾችን ጌታ “አድነኝ አድነኝ” እያለ ይማወናል ። የውሾች ምሳሌ በሆኑ በራብና በጥም ስለተጨነቁና የራቡና የጥሙ ስቃይም የማይቃለልላቸው ስለሆነ “አምላኬ! እባክህ አቃልልኝ” ብለዋል ። አይሁድ ክርቤንና አሞትን ቀላቅለው ኢየሱስን እንዳጠቡት የራቡና የጥሙ ስቃይ ብዛት ባለቅኔውን መረራቸው ። የሚበላ እህልም ሲታጣ ራብ ሳርን ለመብላት የሚያስገድድ መሆኑን ባለቅኔው በቅኔያ ቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

147. ዋዜማ ስ

ፈረሱ ለፈርዖን ይቤ ድጎረ ድጎረ ፡

እስመ እግሩ አለመደ ባሕረ

ትርጉም

የፈርዖን ፈረስ ወደሁዋላ ፡ ወደሁዋላ አለ ፡

እግሩ ባህርን አለመደምና ።

ምስጢር

ወንዝ መሻገርን ያለመደ ፈረስ ወደሁዋላ ፡ ወደሁዋላ ያላል (ያፈገፍጋል) ። እንዲሁም የፈርዖን ፈረስም በኤርትራ ባህር ሰጥሞ ቀረ

ማለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ። ተማሪው የሀዳር ሚካኤል እለት በቤተ ክርስቲያን አጠገብ እመንገድ ዳር ተጋድሞ “ፈረሱ ለፈርዖን ይቤ ድጎረ ድጎረ” እያለ የቅኔውን አራተኛ ቤት በዜማ ሲመለልስ ራስ ወልደ ገብርኤል ሰምተው “እስመ እግሩ ኢለመደ ባሕረ” አትለውምን? በማለት የመጨረሻውን ቤት ሞሉለት ይባላል ።

148. ሥላሴ (1037)ጎ

ዘጸጋ (አለቃ)

መርዓት በኢያእምሮ

ሕይወታ ቀበረት ዘምስለ ሥጋ

በመካነ ፍትሕ ወርትዕ ገሊላ ፍዳ ዮሐንስ ጸዊረ

ታትርፍ ህየ ወትግበር ሥውረ

ወበውስተ ምድር ኢይርአይ ሥጋሁ ሙስና መቃብር መሪረ

ንጉሠ ገሊላ ዘተዛመረ

ሥጋሁ ምውተ በሥጋ ቀበረ ፤

ወምስሌሁ ሕገ ሰብእ ገብረ ።

ትርጉም

ሙሽራ ባለማወቅ

ህይወቷን ከስጋ ጋር ቀበረች

በፍርድና በቀጥታ ቦታ በገሊላ የዮሃንስ ፍዳ መሸከምን

በዚያ ታርፍ ዘንድ ፡ ትሸሸግም ዘንድ ፡

በምድርም ስጋው አላዛኝ የመቃብርን ጥፋት እንዳያይ

የተመሳከረ የገሊላ ንጉስ

ሚች ስጋውን በስጋ ቀበረ

ከርሱም ጋር የሰጠውን ህግ ሻረ ።

ምስጢር

በአፈ ታሪክ እንደሚባለው አንዳንድ የድሮ ዘመን መኳንንትና ወይዘሮዎች ሞተው ሲቀበሩ አገልጋዮችም ከነህይወታቸው አብረው ይቀበሩ ነበር ። ስለዚህም ባለቅኔው ሙሽራ ህይወቷን ከስጋ ጋር ባለማወቅ ቀበረች በማለት መጥምቁ ዮሃንስን ስላስቃየች ብድራት

ሄሮድያዳን ከእነህይወቷ ምድር የዋጣት መሆኑን አስረድተዋል ። ሄሮድስ የልቅናውን ያህል (ንጉስ እንደመሆኑ መጠን) ስጋው በመቃብር እንዳይበ ሰብስ “ስጋውን በስጋ ቀበረ” በማለት የገዛ አካሉን እየበላ ሞተ ፡ ስለዚህም እንደ ሰው የመቀበርን ልማድ አጠፋ ያላሉ ባለቅኔው ።

149. መወድስ (893) አ

ለእለ አልቦሙ ሕግ ለሰብእ ትካት

አጥፋአሙ ማይ ወኢያትረፎሙ ድጎረ ፡

ወዐቃቤ ሕግ ኖኅ ዘምስሌሆሙ ኢኅብረ

ማየ አይኅ ከመ ኢያጥፍአ ተንከተመ ገብረ

ዓጺ በሰማርያ

ዘይሰትይዎ ማይ እንተ ኮኖሙ መሪረ ።

ሕግሰ ሰማያዊ ለእመ ሐወጸ ምድረ

ኮነት ማየ ባሕር ሐሊበ ወመዓረ ፡

ወበዐለ ሕግ አምላክ ለእመ ይከይድ ምድረ

ማየ ዮርዳኖስ እንተ ጐየ ወሐመረ ጌጋይ ዘተሰብረ ።

ትርጉም

ለጥንት ሰዎች ህግ ባይኖራቸው

ውሃ አጠፋቸው ለሁዋላ አላስቀራቸውም ፡

ከእነርሱ ጋር ያላበረ ህግን ጠባቂ ኖህ ግን

የጥፋት ውሃ እንዳያጠፋው መርከብን ሰራ ፤

ዳግመኛም የሚጠጡት

ውሃ መራራ የሆነባቸው ሰዎች በሰማርያ ነበሩ ።

ሰማያዊ (የሰማይ) ህግ ግን ምድርን ቢጎበኝ

የባህር ውሃ ወተትንና ማርን ሆነች ፤

ባለህግ አምላክ ግን ባህርን ቢረግጥ

የባህር ውሃ የሸሸ ሆነ ፡ የበደልም መርከብ የተሰበረ ሆነ ።

ምስጢር

አንድ አጲስ ቤት ተሰርቶ መዝጊያ ካልገባለትና አጥርም ካልታጠረ ለት መዝጊያና አጥርም ቢኖሩት ጠባቂ ከሌለው በውስጡ ያለው ንብረት ከሌባ አይድንም ። የተሰራላቸውን ህግ ያልጠበቁ ሰብእ ትካት (የቀድሞ

ሰዎች) ም በጥፋት ውሃ ሲደመሰሱ ህግ ጠባቂ ኖህ ከጥፋት ውሃ ዳነ ።
የሰማርያም ሰዎች ህግን ቢጠሉና የህግን ባለቤት ቢያማርሩ የሚጠጡት
ውሃ ጥምን በማርካት ፈንታ ምክንትንና ደዌን የሚፈጥር ሆነባቸው ።

ሹም ሽር ሲደረግ የላዩ ወደታች የታዩ ወደላይ እንደሚሆኑ ሰማያዊ
አምላክ እግዚአብሄር ወልድም ምድራዊውን ስጋ ሲለብስ ፡ ውሃ ማጥፋቱ
ቀረና ወተትንና ማርን ሆነ ። ሽፍታ ከገዥ ፊት እንደሚሸሽ የዮርዳኖስም
ውሃ ስፍራውን ለቀቀ ፡ መርከብ በማእበል ሞገድ እንደሚሰበር በዮርዳኖስ
ውስጥም የነበረው የአዳምና የሄዋን የእዳ ደብዳቤ በኢየሱስ ክርስቶስ
እግር በተረገጠ ጊዜ ተደመሰሰ ይላሉ ባለቅኔው (ዘፍጥ. 7 ፡ 1—23 ።
ዘፀአ. 15 ፡ 22—26 2ኛ. 2 ፡ 19—22 ። ማቴ. 3 ፡ 13) ።

150. መወድስ (888) አ

ዘሮብዓም (መልአክ ፀሃይ)

መርጡለ ማርያም ለምንት ወሲዶትኪ

እምከመ ውሉደኪ እልፈ ዐይንኪ ኢነጸረ

ወእምከመ የዋህ ልብኪ ሴስዮተ እሉ ኢሠምረ

ሀየል ጥቀ ለዘፀንሰቶ

ተዐውድ ሎቱ ዘቤቴል አድባረ ፤

መንፈቀ ሥጋሁ ድጎረ ወፈረ

ምስሌሃ ይሴሰይ ዘአድባረ ቤቴል ሣዕረ ።

ወተዐቅብ ዕጉሊሃ እንዘ ኢትኔጽር ድጎረ

ሰገኖ ዜማ ብካያ ኤርምያስ ዘተምህረ ፤

እስመ እመ ትኔጽር ባዕደ ወታስተሐይጽ ነኪረ

ከመ ለክንቱ ፃማ ሰገኖ መጽሐፍ ተናገረ ።

ትርጉም

እልፍ ልጆችሽን አይንሽ ካላየ

ገር ልብሽም እነዚህን መመገብን ካልወደደ

መርጡለ ማርያም! መውለድሽ ለምን ነው?

ዋሊያ እንኳን ለፀነሰችው

የቤቴል ተራራዎችን ትዞራለች፤

የስጋው እኩሌታ ከተሰራ በሁዋላ

የቤቴል ተራራዎች ሳርን ከርሷ ጋር አብሮ ይበላ ዘንድ።

የልቅሶዋ ድምፅን ኤርምያስ የተማረ ሰጎንም

ወደሁዋላ ሳትመለከት ገላግልቷን (ግልገሎቿን) ትጠብቃለች፤

ባእድን ብታይና ሌላንም ብተመለከት

የሰጎን ድካም ለብላሽ እንደሆነ መጽሃፍ ተናግሯልና።

ምስጢር

እናት ወልዳ ልጆቿን ካላበላችና ካላለበሰች መውለዷ መውለድ
አይባልም። በጎጃም ክፍለ ሀገር የምትገኘው መርጡለ ማርያም አገልጋ
ዮቿ የሆኑትን ካህናት ካልጠበቀቻቸው በካህናት መገልገልዋ ለመቸ
ሊሆን ነው? ዋሊያ እንኳን በአቅሟ የፀነሰችው ፅንሰ ሲወለድ እኩል
አካሉ ወጥቶ እኩል አካሉም በማህፀኗ ውስጥ እንዳለ ምግቡን ወደሚያገ
ኝበት ትሄድለታለች። መርጡለ ማርያምስ ከዋሊያ ታንሳለችን? ለምን
ካህናትዋን አትመግባቸውም? ለምንስ ከመቅሰፍት አታድናቸውም?
ይላሉ ባለቅኔው።

ሰጎን ግልገሎቿ በህይወት እንዲኖሩላት አስባ እንቁላሏን በትኩረት
ትመለከተዋለች። መርጡለ ማርያምስ ካህናትዋን ለምን በእንክብካቤ
አትይዛቸውም? በማለት ባለቅኔው በመርጡለ ማርያም ገዳም የኖሩ
ካህናት “የተከፋ ተደፋ” እንዲሉ በሞት በመቀሰፋቸው የተሰማቸውን
እዘን በቅኔያቸው ገልጠዋል።

ታሪክ

የመልአክ ፀሃይ ሮብእም የትውልድ ቦታ መርጡለ ማርያም ነው።
መልአክ ፀሃይ ሮብእም ተሾመው ከሚኖሩበት ከጎንደር ወደሸዋ ሲሄዱ
ወደትውልድ አገራቸው ወደ መርጡለ ማርያም ደረሱ። በደብሩ ቀድሞ
ከሚያውቋቸው ሽማግሌዎች ሊቃውንት ሌላ ወጣቶች ሊቃውንት
ተጨምረው አገኙና በጣም ተደሰቱ። ደስታቸውንም ለመግለጥ “
ናስተሐምም ንስተይ ማየ ፈለግኪ፤ የወንዝሽን ውሃ እንጠጣ ዘንድ
እንተጋለን” የሚል ቅኔ ተቀኝተው ጉዟቸውን ወደሸዋ ቀጠሉ።

ከሸዋ ሲመለሱ ወደመርጡለ ማርያም ቢሄዱ እነዚያ ያዩአቸው
ሊቃውንት ሁሉ አልቀው ስላገኙ ይህን የሐዘን መግለጫ ቅኔ ተቀኝተዋል።
ሊቃውንቱም ያለቁት በክፉ ቀን ራብና ራቡም ባስከተለው በሽታ
እንደሆነ ይተረካል።

151 መወደስ (270) ን

ንጉሠ እስራኤል ዙሎው እግዚአብሔር
ዘወሀቡክ ኪሩቤል ቃለ ቅዳሴ መዓረ
ወዘባንክ አሥረዐ ጥብጣቢ ሕዋሳት ፀጉረ!
ጢስ ብእሲ ዘዕጣን አንጸረ
ንዋዩ መስቀልክ ዘተቀብረ፡
እሌኒ ንግሥት እመ ንሠሠቶ ድጎረ ።
ኢይሑርሂ ፍና አጥፍኦ ደቂቀ አዳም አብትረ
ውስተ ቀራንዮ ቤተ አግዓዚ እመ ቦኦ ውንደረ
በዕለተ ዐርብ ቀድሐ ማዩ ደመ አካል ቈረረ
ስቅለትክ ባሕታዊ ሰንበተ ዘአክበረ።

ትርጉም

ኪሩቤል የምስጋና ቃል መእርን የሰጠህ፡
ጀርባህም የሰውነቶች ግርፋት /ጠጉርን ያበቀለ
ዑሎች እስራኤል ንጉስ /እግዚአብሔር!
ንግስት እሌኒ በሁዋላ
ብትፈልገው የተቀበረ
መስቀልህ/ገንዘብን የእጣን ጢስ ሰው አመለከተ።
ወገኖች/የአዳም ልጆችን ማጥፋት መንገድን እንዳይሄድም
በጌታ ቤት/ ቀራንዮ በገባና ባደረ ጊዜ
ሰንበትን ያክበረ ስቅለት/ባህታዊ
በእርብ ቀን ቀዝቃዛ የአካል ደም/ውሃን ቀዳ።

ምስጢር

የጥንት ገበሬዎች ለመንግስት ማር ይገብሩ ነበር። ኪሩቤልም
ለክርስቶስ የምስጋና ቃልን ያሰሙታል። ብርድና ሙቀት የሚፈራረቁበት
የሰው አካል ጠጉር እንደሚያበቅል የክርስቶስ ጀርባም ግርፋትን ተቀ
በለ። ብር ሲቀበር ያየ ሰውም ብሩ የተቀበረበትን ቦታ እንደሚያሳይ እሌኒ
ያስጠሰችው የእጣን ጢስም የተቀበረውን የክርስቶስን መስቀል አመለ
ከተ። የጠፋውን ገንዘብ ባለቤቱ እንደምትፈልገው እሌኒ የተባለችው

ንግስት መስቀሉን አስፈለገች (ስንክ-መስከረም 17)።

ሰንበትን አክባሪ ባህታዊው በሰንበት ቀን መንገድ እንደማይሄድና
ለእሁድና ለቅዳሜ የሚሆነውን ውሃ በእርብ ቀን እንደሚቀዳ ክርስቶስም
የአዳም ልጆች እንዳይኮነኑ ደሙን በእርብ ቀን አፈሰሰ። ባህታዊ ሰንበትን
እንደሚያከብር የክርስቶስ ስቅለትም በሰንበት ቀን አልሆነም ይላሉ
ባለቅኔው።

152 መወደስ (273)ን

ዘዘዮሐንስ (አለቃ)

በአሠረ ማይ የሐውር መልአክ አድጎኖ
በዕለተ ገብረ ፀብኦ ከመ ያስተጎፍር ፀረ፡
እስመ በኤርትራ ከረየ መቃብረ ፈርዖን ባሕረ
ወእንበለ ደዌ ውስተ ባሕር ቀበረ
ንጉሠ ምድረ ግብጽ ወሐራሁ
ለዐይነ ሙሴ ነቢይ ከመ ይክስት ተአምረ።
ለሞትሂ ወመቃብር እመ አስተፋጠነ እግረ
ፈርዖን በኤርትራ ደዌሁ ኢየሐመረ።
እስመ ያረውዖ ለፈርዖን እምነ ሀገር ሀገረ
ተግሣጽ መልአክ ደዌ መከራ በርእሱ እኔተ ንደረ ።

ትርጉም

የማዳን መልአክ በውሃ መንገድ ይሄዳል፡
ጠብን በአደረገ ቀን ጠላትን ያሳፍር ዘንድ፡
የፈርዖን መቃብር/ባህርን በኤርትራ ቆፍሯልና።
ለነቢይ ሙሴ አይንም ተአምርን ይገልጥ ዘንድ
የግብፅ ምድር ንጉስንና
ወታደሮቹንም ያለደዌ በባህር ውስጥ ቀብሯልና።
ለሞትና ለመቃብርም እግርን በአፋጠነ ጊዜ
ፈርዖን በኤርትራ በሽታውን እላወቀም፡
በራሱ ያደረ የመልአክ ቁጣ! የመከራ ደዌ
ፈርዖንን ከአገር ወደአገር ያደጠዋልና።

ምስጢር

እንድ ባላጋራ ያለው ሰው በድብቅ ይሄዳል። መልአኩ ቅዱስ ሚካኤልም የግብፅን ሰዎች በመከራ ሊመታ ሲያስብ ሃይሉን በውሃ ስም አደረገ። የሚች ወገንም መቃብር እንደሚቆፍር ሚካኤል የኤርትራን ባህር እንደመቃብር አደረገው። በተቆፈረው መቃብር ሙትን እንደመቅ በር ሚካኤልም ፈርአንን ከነሰራዊቱ በኤርትራ ባህር አሰጠው። የሙቱን መቃብር በቀብር ላይ ላልነበሩ ዘመዶቹ በቀብር ላይ የነበሩ ጎረቤቶች እንደሚያሳዩ ሚካኤል የኤርትራን ባህር የመክፈል ተአምርን ለሙሴ ገለጠ ይላሉ ባለቅኔው (ዘፀአ. 14:1— 21)።

153 መወድስ/ስ

ዘኪያናት ወልደ ሩፋኤል (መምህር፡ ዘጽላሎ)

ሰብአ ተመክሖ ኢይፍቅድ ነቢረ ሀገሩ
ወምስለ ድኩማን ኢይስተይ ንብረተ ሀገሩ ማጎበረ
እስመ በይነ ርስቶሙ ሳሌም ዘረሰይዎ ማጎደረ
ዳዊት ወሠራዊቱ
ያዱ ነዋ እምሀገር ሀገረ
እስከ ኀጥኡ ምስዋረ፤
ወፍኖተ ሳሌም ጸሩ ዘኢይትከሀል ኀሣረ።
ድገረ ለብሰሂ በጊዜ ጸብፅ ፍቅረ ዐፀደ ወይን ፀምረ
ናቡቴ በዓለ ርስት ውስተ ብሔረ ባዕድ ዘኢሖረ
በዐፀደ ወይኑ መድሎት አመ ተለቅሖ ነውረ
አትረፈ ተዋርዶ ወአስተዳለወ መቃብረ።

ትርጉም

የመመካት ሰው በሃገሩ መኖርን አይውደድ
ከደካሞችም ጋር የሃገሩ መኖር /ማህበርን አይጠጣ፤
ማደሪያን ስላደረጓት ስለ ርስታቸው/ሳሌም
ዳዊትና ሰራዊቱ
መሸሸጊያን እስካጡ ድረስ
ከሃገር ወደ ሃገር እነሆ ዞረዋልና፤
የማይቻል አሳርንም በሳሌም መንገድ ተሸከመዋልና።

በጠብ ጊዜም የወይን ቦታ ፍቅር/ግምጃን ከለበሰ በሁዋላ
ወደባእድ ሃገር ያልሄደ ባለርስት/ናቡቴ
በወይኑ ቦታ/ሚዛን ነውርን በተበደረ ጊዜ
መዋረድን አተረፈ፤ መቃብርንም አዘጋጀ።

ምስጢር

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን በቀኖና ወስኖ ከምታከብራ
ቸው ቅዱሳን መካከል በአንዱ ስም ማህበር የሚጠጡ ምእመናን
በሃብታቸው መጠንና በየታ የተመደቡ እንደሆኑ፤ ትምክህተኛ ሰውም
ከደካሞች ወገኖቹ ጋር በአገሩ መኖርን አይፍቀድ። ምክንያቱም በአገራ
ቸው በኢየሩሳሌም የተነሳ የእስራኤል ንጉስ የነበረው ዳዊትና ሰራዊቱ
ከፍተኛ ችግር ደርሶባቸዋል።

በትውልድ አገሩ የሚኖር የመሬት ከበርቴ በጦርነት ጊዜ በወርቅ
የተጎበኝበ ለምዱን ደርቦ እንደሚዋጋና በሰላምም ጊዜ ምርጥ ምርጥ
ልብሱን ለብሶ የሃብቱን አያያዝ እንደሚቆጣጠር፤ ናቡቴም የወይን ተክል
ቦታውን ለእስራኤል ንጉስ ለአክኦብ ሚስት ለኤልሃቤል አልሰጥም
ማለቱ እንደነውር ተቆጥሮበት በሞት ተቀጥቷልና “ ሰው በሀገሩ መኖርን
አይፍቀድ” ይላሉ ባለቅኔው (1 ነገሱ. 20: 17-26 ። 22:34-38)።

154 ሕንጺሃ(275)ገ

ሚካኤል መልአክ ለዘለፋ አይሁድ አንበረ
እብነ ሆሣዕና ዘመና ኀምረ።

ትርጉም

የመና መስፈሪያ/የሆሳዕና ድንጋይን
መልአክ ሚካኤል ለአይሁድ ዘለፋ አኖረ ።

ምስጢር

ቅዱስ ሚካኤል በጎሞር (በመና መስፈሪያ ቁና) የተሰፈረ መናን
ለእስራኤል ሲመግባቸው እንደርሱ ፈጣሪውን ያመሰገነ ድንጋይ ለእስራ
ኤል ልጆች ለአይሁድ መፈራረጃን ሆነባቸው። ምክንያቱም አእምሮ
ግእዛን (የተፈጥሮ እውቀት) የሌለው ድንጋይ በሆሳእና እለት ሲያመሰግን

እነርሱ(አይሁድ) ስላላመሰገኑ ነው ማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

155 ግእዝ ዕጣነ ሞገር (274)ጎ

ተክለ ሃይማኖት ጸድቅ

ምሳሌ ዚአሁ ለኤሳው ወምሳሌ ያዕቆብ አደመረ፤

እስመ ከመ ይጽልዎ ጽልዐ ወከመ ያፍትሮ አፍተረ

ለእግዚአብሔር ሕያው ዘበኢተፈጥሮ ፈጠረ

ላዕለ ባሕር ወላዕለ እሳት እሳተ ወባሕረ።

አሠረ ንጉሥ

አ ኢዮአስ ነጋሢ ፈረስከ ዘተአስረ

በሐብረ ረዋጺ ነፋስ ሐዊረ አሐዊር አሐረ

ወረዊጸ አረዊጸ እግር አያብደረ ።

ትርጉም

ፃድቅ ተክለ ሃይማኖት

የኤሳውን ምሳሌና የያእቆብን ምሳሌ አንድ አላደረገም፤

እሳትን በባህር ላይ ባህርንም በእሳት ላይ

ያለተፈጥሮ ለፈጠረ ለህያው እግዚአብሔር

እንደሚጠላው ጠልቷልና፤ እንደሚወደውም ወዷልና።

አሰረ ንጉስ

ንጉስ ኢዮአስ ሆይ! በሯጭ ነፋስ ገመድ

የታሰረ ፈረስህ ያለመሄድ መሄድን አልሄደም፤

የእግር ያለመሮጥ መሮጥንም አልመረጠም።

ምስጢር

ብልህ መንገደኛ በመንታ መንገድ ላይ ጊዜው ሲመሽበት ወደመን

ደር የሚያደርሰውን መንገድ ይዞ ይሄድና በአንድ ሰው ቤት ያድራል።

ፃድቅ ተክለ ሃይማኖትም እንደኤሳው መጣላትን ጠልተው እንደያእቆብ

መወደድን ስለመረጡ፤ አለምን ንቀው ለአንድ አምላክ ብቻ ስላደሩ

እንደያእቆብ መወደድን አተረፉ እንጂ እንደኤሳው መጠላትን አላተረ

ፋም።

በገመድ የታሰረ ፈረስ ሊፈረጥጥ አይችልም። እንዲሁም በጎንደር ከተማ የነገሱት የአፄ ኢዮአስ ፈረስ በነፋስ ታሰረ በማለት ፈረሳቸው እንደነፋስ ፈጣን መሆኑን ባለቅኔው ገልጠዋል (ሮሜ.9:10—13)።

ታሪክ

በልጅነቱ በጎንደር የነገሰው የኢትዮጵያ ንጉስ አፄ ኢዮአስ በጦር ነት የእርሱ ወገኖች በመሸነፋቸው ተማረከ። አፄ ኢዮአስ ተማርኮ በሄደበት አገር ከንጉሱና ከመኳንንቱ ልጆች ጋር ፈረስ ግልቢያ ሲጫወት “ ወደ አገሩ ሲጋልብ መጣ መጣ ወደእነርሱ ሲጋልብ ሂደ ሂደ” እንዲሉ በቅድሚያ ለልጆች አስጠና። ከዚህ በሁዋላ ከእለታት በአንዱ ቀን በድንጉላ ፈረስ ላይ ተቀምጦ ሽምጥ ሲጋልብ ፈረሱ እንደነፋስ ሽው ብሎ አገሩ አግብቶታል ተብሎ በቃል ይተረካል። ስለዚህም ባለቅኔው “ ፈረስከ ዘተአስረ በሐብለ ረዋጺ ነፋስ፤ በሯጭ ነፋስ ገመድ የታሰረ ፈረስህ” ብለዋል።

156 ሥላሴ (929)አ

ዘቃማ (አባ)

አሐዱ ንጉሥ ይቤሎሙ

ሶበ ዐበዩ መጸአ

ለምሳሑ እለ ተዐሥሩ

ነዳያን ወምስኪናን ጸውዑ ወሐሩ፤

ወሐዊሮሙ ረከቡ በጽጌ ክልኤቲ ሀገሩ

ቶማስሃ እደ ዘመተሩ

ወተክለ ሃይማኖት ምስኪኑ ዘተሰብረ እግሩ

ውስተ ጽርሑ በዐለ ይግበሩ።

ትርጉም

ለምሳው የታደሙት

መምጣትን እምቢ

ባሉ ጊዜ አንድ ንጉስ ሂዱና

ችግረኞችንና መፃተኞችን ጥሩ አላቸው።

ሂደውም በሁለተኛይቱ አገሩ ጥገ

እጁን የቆረጠውን ቶማስን

እግሩ የተሰበረ ተክለ ሃይማኖት/ምስኪንን አገኙ፤
በአዳራሹ ውስጥ በአልን ያደርጉ ዘንድ።

ምስጢር

አንድ ንጉስ ለልጁ ሰርግ አስርጎ የታደሙትን ወደሰርጉ ይጠሩ
ዘንድ እሽከሮቹን ቢልካቸው እድምተኞቹ ለሰርጉ ግብዣ ፈቃደኞች
አልሆኑም። ከዚህም የተነሳ ድግሱ ተዘጋጅቶ ሳይበላ እንዳይቀር እሽከ
ሮቹ ችግረኞችንና ምሳተኞችን እንዲሰበስቡ አደረገ ። ሃጢአተኞች
ሰዎች ወደአምላክ እንመለስም ቢሉ ሰውንና እግዚአብሔርን ለማገናኘት
ቶማስ መርአስ በሚባል አገር፤ ተክለ ሃይማኖትም በኢትዮጵያ ሰበኩ።
በዚያም ጊዜ የቶማስ እግሮች በከሃዲዎች ሰይፍ ተቆረጡ፤ የተክለ
ሃይማኖትም እግር በፀሎት ቁመት ብዛት ተሰበረ በማለት ባለቅኔው
ቅኔያቸውን አመስጥረዋል።

ታሪኩ በአንደኛው መጽሃፍ በገፅ 77 ተተርጓል።

157 ሥላሴ (933) አ

ዓለም በጊዜሁ ብሔረ ባዕዳን የሐውር
ወከማሆሙ ይክውን ለባዕዳኒሁ በግብሩ
ለዝኒ ክዋኔ እምዕሙቅ ምስጢሩ
ገብረ መንፈስ ቅዱስ ኢወዕኦ ለእመ ወዕኦ እምድሩ
እስመ ለአናብስት ዘይጥገሩ
አርአያ ማገደሮሙ ኮነ ማገደሩ
ወጸጉሮሙ ተመሰለ ጸጉሩ።

ትርጉም

አለም በጊዜው
ወደባእዶች (ሌሎች) አገር ይሄዳል ፡
በስራውም እንደባእዶቹ ይሆናል ።
ከዚህም ሁኔታ ጥልቅ ምስጢር
ከምድሩ እንደወጣ ገብረ መንፈስ ቅዱስ አልወጣም ፡
ማደሪያው እንደሚያገሱ
አንበሶች ማደሪያ ይሆናል ፡
ጠጉሩም ጠጉራቸውን ተመስሏልና ።

ምስጢር

ሰው ኑሮውን ይመስላል እንዲሉ “ወደባእድ አገር ብትሄድ
እንደእነርሱ ሁን” እንደተባለው በባእድ አገር የሚኖር ሰው ሁሉ
የሚኖርበትን አገር ሰዎች መስሎ መኖር ይገባዋል ። አቡነ ገብረ መንፈስ
ቅዱስ ከትውልድ አገራቸው ከግብፅ ወጥተው ከዘመድ ተለይተው
በኢትዮጵያ ገዳማት ሲኖሩ አኗኗራቸው በሚኖሩበት ጫካ ውስጥ ከሚኖሩ
አራዊት ልማድ አልወጣም ፡ እንደ አራዊት ጫካውን ማደሪያ ፡
ጠጉራቸውንም ልብስ አደረጉ በማለት የቅኔው ደራሲ የፃድቁን ሃይማኖት
ታዊ ገድል በቅኔያቸው ገልጠዋል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሀፍ በገጽ 75 ተተርጓል ።

158 መወድስ (962) አ

ዘወልደ መስቀል (አለቃ ፡ ዘዑርኤል)

ለእመ ትእዛዝ ወዕኦ እምነበ ደመና
ቂዕለ ዕፅ ገዳም ዓለም ይጸሐፍ በበብሔሩ
ይቡሳነ ቂጽል ዕፀው ምሕረተ ዚአሁ አንከሩ ፤
እስመ ጽድቅ ቃሉ ወእሙን ነገሩ ፡
ወበይነ ዘወለደ ነጠብጣብ
ጸወርተ አእባን አፍላግ በዐለ ይገብሩ ።
ድቡረሂ ለእመ ቀብዖ ለዘተወልደ ዕውሩ
ሰብአ ዐይን ሐመልማል ሰገደ ታሕተ እግሩ ፡
ለእግዚአ ዝናም ክረምት ዘዲበ ኢዮር መንበሩ
እስመ እንዘ ማይ ጠፈረ ቤቱ ደመና መንኲራኩሩ ።

ትርጉም

የዱር እንጨት ቅጠል/ሰው በያገሩ
እንዲቆጠር ከደመና ዘንድ ትእዛዝ ቢወጣ
ቅጠላቸው የደረቀ እንጨቶች ምህረቱን አደነቁ ፤
ቃሉ እውነት ነውና ነገሩም የታመነ ነውና ፡
ነጠብጣብንም ስለወለደ
ድንጋዮችን ተሸካሚዎች ወንዞች በአልን ያደርጋሉ ።
እውር ሆኖ የተወለደውንም ጭቃን ቢቀባው

አይናማ/ልምላሜ ከእግሩ በታች ሰገደ ፤
መቀመጫው በሰማይ ላይ የሆነ የዝናብ ጌታ/ክረምት
የቤቱ ጣሪያ ውሃ ሲሆን ፤ ደመና መንኲራኩሩ ነውና ።

ምስጢር

በግዛቱ ውስጥ የሚኖረው ሰው ሁሉ እንዲቆጠርና እንዲመዘገብ
ከሮሙ ንጉሥ ነገስት ከአውግስጦስ ቄሳር ትእዛዝ እንደ ተሰጠ የዱር
እንጨት ሁሉ ከደመና በሚዘንበው ዝናብ ለመለመ ፤ ቅጠሉም ተንሰ
ራፋ። የክርስቶስን ምህረት ምእመናን እንደሚያደንቁ በበጋ ጠውልገው
የነበሩት እንጨቶች የደመናን ዝናብ ተስፋ አደረጉ ። ኢየሱስ ክርስቶስ
የማያደርገውን እንደማይናገርና የተናገረውንም እንደማያስቀር ሁሉ
የክረምት ደመና ከዳመነ አያብልም ዝናብ ያዘንባል ።

ከእግዚአብሔር አብም ስለተወለደው ስለእግዚአብሔር ወልድ ምእ
መናንና ካህናት በአልን እንደሚያከብሩ ደመናም ዝናብን ሲያዘንብ
ወንዞች ሞልተው ድንጋዮችን ያጥረገርጋሉ ። ኢየሱስ ክርስቶስ እውር
ሆኖ የተወለደውን ጭቃ ቀብቶ አይን ሲፈጥርለት ከእግሩ ስር እንደሰገደ
ለት ድፍኑን ደረቅ መሬት ዝናቡ ሲያጨቀየው ልምላሜ ያላቸው እፅዋት
አትክልትና አዝርእት ሁሉ አደጉ ። አምላክ በሰማይ እንዳለና ጣሪያው
ውሃማ መንኲራኩሩም ደመና እንደሆነ በክረምትም ደመና በሰማይ
ያገረመርማል ውሃውንም ያዘንባል ይላሉ ባለቅኔው ።

159 መወደስ (941) አ

ዘበቃ (ቄሰ ገበዝ ፡ ዘጎንጅ)

ወለስቱ አብያት ዘላዕለ ታቦር

ድጎረ በሕሊና ተሐንፀ ተነሥቱ ወተመዝበሩ ፡

መሠረተ ከኩሕ ጴጥሮስ እመ ኢጳንዐ እምድሩ

ክልኤቱ ያዕቆብ ወዮሐንስ

አዕማደ ምስጢር አኮኑ ተሰብሩ ፡

ወዘታሕተ ጠፈር ሠረገላሁ

እስመ ወሰደ ኤልያስ ዘኢየሐውር በእግሩ ።

አዘዘሙሂ ወልደ ባሕርይ ለዘኅለፉ ወሐሩ

በታቦር ዘተገብረ ለአብያጸሁ ኢይንግሩ ፡

እስመ ጽዋዐ ሞት ደገመ ወልደ እንበረም ፍቁሩ

እንዘ አሐደ ኢይጥዕም ኤልያስ በሀገሩ ።

ትርጉም

በታቦር ላይ ሶስት ቤቶች

በአሳብ ከተሰሩ በሁዋላ ፈረሱና ተመዘበሩ ፡

የአለት መሰረት የሆነ ጴጥሮስ አካቶ ሳይፀና

ሁለቱ ያእቆብና ዮሃንስ

የምስጢር ምስሶዎች ተሰብረዋልና ፡

ከጠፈር በታች ያለውን ሰረገላውንም

በእግሩ የማይሄድ ኤልያስ ወስዷልና ።

በታቦር የተደረገውን ለንደኞቻቸው እንዳይነግሩ

ያለፉትንና የሄዱትንም የባህርይ ልጅ አዘዛቸው ፡

ኤልያስ በአገሩ አንድ ሳይቀምስ

ወዳጁ የእንበረም ልጅ መጠጥ/ሞትን ደግሟልና ።

ምስጢር

መሰረታቸው ያልጠና ቤቶች ከተሰሩ በሁዋላ ምስሶዎቻቸው
ከመሰበራቸው የተነሳ ይፈርሳሉ ፤ ሊቀ ሃዋርያት ጴጥሮስም በደብረ ታቦር
እንዲሰሩ የተመኛቸው ሶስት ቤቶች ታስበው ሳይሰሩ ቀሩ ። መሰረት
የተባለው ቅዱስ ጴጥሮስና አእማድ የተባሉ ያእቆብና ዮሃንስም ከመለኮት
ግርማ የተነሳ ወደቁ ። ቤቶቹ ሲፈርሱ ጎረቤት በውስጣቸው ያለውን እቃ
እንደሚያወጣ ነቢይ ኤልያስም በሰረገላው ሆኖ ወደነበረበት ቦታ
ተመለሰ ።

አንዱ ሰው አንድ ዋንጫ ሳይቀምስ ሌላው ሁለት ዋንጫ ሲጠጣ
“ይህስ ጉድ ነው” እንደሚባል ፡ አንድ ጊዜ ካልሞተ ነቢይ ኤልያስ ጋር
የተናገረ ከመቃብር የወጣው ሚቹ ነቢይ ሙሴ ወደነበረበት መቃብር
ተመለሰ በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል (ማቴ.17) ።

160 መወደስ (947) አ

ዘውብሸት (ቄሰ ገበዝ)

ሕማም ወሞት ነገሥተ ሙስና

ሥጋ ምግቦሙ ወእንበለ ሥጋ ኢየንድሩ ፡

መልዕልተ ኩሉ ዓለም ንበ ተልዕሉ ወከብሩ

ለበሊዐ ስጋ አኮኑ ተፈጥሩ ።
 ወአግብርተ ሥቃይ መቃብራት
 ትራፋቲሆሙ በልዑ እንዘ እምኔሆሙ ይዴጎሩ ፤
 እግዚአሙሂ በከመ ይቤ ትእዛዝ እግዚእ ይግበሩ
 እምሀገር ውስተ ሀገር ለአጥፍኦ ሀገር የሐውሩ ፤
 ወኮሎ ዓለመ እንዘ ይኔጽሩ
 ምዕረ ይቀሥፉ ወምዕረ ይመትሩ ።

ትርጉም

ህማምና ሞት/የጥፋት ነገስታት
 ምግባቸው ስጋ ነው ያለስጋም አያድሩም ፤
 በአለም ሁሉ ላይ ከፍ ካሉና ከከበሩ ዘንድ
 ስጋ ለመብላት ተፈጥረዋልና ።
 የስቃይ አገልጋዮች/መቃብሮችም
 ከእነርሱ ወደሁዋላ ብለው ትራፊዎቻቸውን በሉ ፤
 ጌታቸውም እንዳለ የጌታን ትእዛዝ ይሰሩ ዘንድ
 ከአገር ወደአገር ለማጥፋት ይሄዳሉ ፤
 አለምን ሁሉም እያዩ
 አንድ ጊዜ ይገርፋሉ ፤ አንድ ጊዜም ይቆርጣሉ ።

ምስጢር

ለስጋ መብል የታደሉ ነገስታት ያለ ስጋ መብል አያድሩም ።
 ለጥፋት የተዘጋጁ ህማምና ሞትም ስጋውያኑን እንጂ መንፈሳውያኑን
 (መላእክትንና እግዚአብሄርን) አያገኛቸውም ። ደግሞ በስቃይ የሚኖሩ
 የነገስታት አገልጋዮች ጌቶቻቸው ከበሉ በሁዋላ ትራፊዎቻቸውን እንደ
 ሚበሉ መቃብሮችም ከህማምና ከሞት በሁዋላ የሞቱ ሰዎች በድኖችን
 አፈረሱና አበሰበሱ ።

አሽከሮች ጌታቸው ያዘዛቸውን እንደሚፈፅሙ ህማም ፡ ሞትና
 መቃብርም የማይፈቱትና ባዶ የማይደርጉት ቤት የለም በማለት ስጋ
 የለበሰ ሁሉ ከሞት የማይቀር መሆኑን ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

161 መወድስ (950) አ
 ዘለማ ኃይሉ (አለቃ)
 ዲበ በዐለ ቤት ዐቢይ ሆሣዕና ዙሉ
 ገባእተ ጽባሕ ኪሩቤል ብዙኅ አንጐርጐሩ
 ወሕገ ተጎጥኦ እምዮናስ ከመ ይጠይቁ ሐሩ
 እስመ ለአእዱግ ገባእተ ሠርክ
 ምስሌሆሙ አስተዓረዮሙ ኪያሁ ይጹሩ
 አእዱግስ እለ ተድጎሩ
 በገጽ ገጽ ምስለ ኪሩባዊ ኢይትናጸሩ ።
 አእባንስ ለሆሣዕና ተልዕሎቶሙ ይንግሩ
 በላዕለ አይሁድ ለተመክሖ ከመ አናብስት ይጥጎሩ ፤
 ለዘርገበ ዮሴፍ አምጣን ምሕረተ ገብሩ ፤
 ወለእለ ደምፁ ሕዝበ ሙሴ መዓተ ያቄርሩ ።

ትርጉም

በታላቅ ባለቤት/የሁሉ ሆሳእና ላይ
 የጧት ምንደኞች ኪሩቤል ብዙ አጉረመረሙ
 የመኮብለል ህግንም ከዮናስ ይረዱ ዘንድ ሄዱ ፤
 አህዮች/የምሽት ምንደኞችን
 ከእነርሱ ጋር አስተካክሏቸዋልና ።
 እርሱን ይሸከሙ ዘንድ
 ወደሁዋላ ያሉ አህዮች ግን ከኪሩቤል ጋር ፊት ለፊት አይተያዩም ።
 ድንጋዮችማ! ታላቅነታቸውን ለሆሳእና ይናገሩ ዘንድ
 በአይሁድ ላይ ለመመካት እንደ አንበሶች ይመስሉ ፤
 ለተራበ ዮሴፍ ምህረትን አድርገዋልና ፤
 ለተጠሙ የሙሴ ወገኖችም ቁጣ/ጥማቸውን ያቀዘቅዛሉና ።

ምስጢር

ከጥዋቱ አንድ ሰአት ጀምረው ሙሉ ቀን የሰሩትንና ከቀኑ አስራ
 አንድ ሰዓት ጀምረው የሰሩትን የቀን ሙያተኞች በደመወዝ ያስተካከላ
 ቸው አንድ ሃብታምን ቀዳሚዎቹ ሰራተኞች እንደተቃወሙት ፡ ሆሳእና
 የሚባል የክርስቶስን ዙፋን ተሸክመው የሚኖሩ አራቱ ኪሩቤልንና

አህዮችን ሆላእናን በመሸከም ማስተካከል ከሰዎች ይልቅ የመላእክትን ክብር በማሳካት ነው። ዮናስ ከእግዚአብሔር ኮብልሎ ሲሄድ የእግዚአብሔር እጅ በአሳ ነባሪው ጦት እንደያዘው ኪሩቤልም የእግዚአብሔርን ዙፋን ከመሸከም አይወጡም ይላሉ ባለቅኔው።

በጦር ሜዳ ጀብዱ የሰሩ ወታደሮች በአውደልዳዮች ላይ እየተመኩ እንደሚኖሩ አይሁድ ሆላእናን ማመስገንን ሲቃወሙ፡ አእምሮ የሌላቸው ድንጋዮች እንደ መላእክት የሆላእናን ምስጋና አበረከቱ። ጀብዱ የሰሩም “እዚህ ገዳይ” በማለት መያቸውን እንደሚጠቃቅሱ ድንጋዮች ለዮሴፍ ዳቦ፡ ለእስራኤል የውሃ መፍለቂያ ሆኑላቸው፤ ራብና ጥምንም አስወገዱላቸው በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል።

ታሪክ

ዮሴፍን አባቱ ያእቆብ ለወንድሞቹ ስንቅ እንዲያቀብላቸው ላከው። ቀድሞ ከነበሩበት ቦታ በጎቻቸውን ወደሌላ ይዘው ሄደው ወንድሞቹን አጣቸው። ዮሴፍ ወንድሞቹን በመፈለግ ከአንዱ ቦታ ወደሌላው ቦታ ሲንከራተት በጣም ራብውና አዘነ መልአክ በሰው አምሳል መጥቶ “ምን ሆንህ?” አለው። ዮሴፍም ለመልአኩ ችግሩን ነገረው። “ምነው ከያዝከው ምግብ አትበላምን?” አለው። “ይህንም አባቱ ለወንድሞችህ ስጥ አለኝ እንጂ መቼ አንተ ብላው አለኝ!” በማለት መለሰለት። መልአኩም “የአባትህን ህግ የምትጠብቅ ከሆንክስ የአባትህ አምላክ ድንጋዩን ዳቦ ያደርግልሃል!” ሲለው ወዲያውኑ ድንጋዩ ዳቦ ሆኖለት ተመግቧል ይባላል።

እስራኤል በሙሴ እማካይነት በመልአክ መሪነት ከጎብዕ ወጥተው በምድረ በዳ ሲጓዙ በውሃ ጥም ተጨነቁና ሙሴን ተጣሉት፡ አንጎራጐሩ በት (አጉረመረሙበት)። ሙሴም ስለህዝቡ ውሃ ጥም ወደ እግዚአብሔር አመለከተ። እግዚአብሔርም የኤርትራን ባህር በከፈለበት በትር የኮራብን አለት ድንጋይ እንዲመታው ሙሴን አዘዘው። ባትእዛዙም መሰረት ሙሴ አለቱን በበትሩ በመታው ጊዜ ከድንጋዩ ውሃ ፈልቆላቸው የእስራኤል ህዝብ ጠጥተዋል ተብሎ ተጽፏል (ዘፀአ. 17:1-7)።

162 መወደስ (953) አ

ማያተ ብርሃን ቀድሞ እምነቅፀ ገቦክ

አዕይንተ ዕውር ሕዝብ ዘገዳመ ጽልመት ወፈሩ፤

ወሰገደ ለክ እንዘ ይመጽእ በእግሩ

ሐንካስ እንግዳ ዘርጉቅ ሀገሩ

እግዚአብሔር ካህን ፍትሕ!

ቃላተ ዕውር መጽሐፍ ዘበቃልክ ተነግሩ።

እስራኤልኒ ሕዝበ ዕሴኒ እለ ኪያክ አፍቀሩ

ኢያሱ ጢስ ዕጣን ገበ ሐረ የሐውሩ፤

አኮኑ ተነጥሎ ወኢተረክበ እምድሩ

ሙሴ ዕፀ መስቀል ዘተነብአ መቃብሩ።

ትርጉም

የእውር/መፅሃፍ ቃሎች በቃልህ

የተነገሩ እግዚአብሔር/የፍርድ ካህን !

በዱር /ጨለማ የተሰማሩ የእውር አይኖች/ ህዝቦች

የብርሃንን ውሃዎች ከምንጭ/ወገብህ

ቀዱ፤ አገሩ የራቀ

እንግዳ/አንካሳም በእግሩ መጥቶ ሰገደልህ።

አንተን የወደዱ እስራኤል/የእሴኒ ህዝብም

ኢያሱ/የእጣን ጢስ ወደ ሄደበት ይሄዳሉ፤

መቃብሩ የተሰወረ ሙሴ/የእንጨት መስቀል

ታጥቷልና አካቶም (በፍፁም) አልተገኘምና።

ምስጢር

የገጠር ኗሪዎች ከምንጭ ውሃ እንደሚቀዱ በጨለማ የኖሩ የእውር ሰው አይኖች ከክርስቶስ ጎን ከፈሰሰው ደም ርጭት (መረጨት) የተነሳ የብርሃን ምልክታን (ማየትን) አገኙ። አገሩ የራቀ እንግዳ በእንግዳነት እንዲያሳድረው ለፈለገው ሰው እጅ እንደሚነሳ በክርስቶስ ተአምር የአንካሳች እግሮች ረቱ (ተቃኑ)። የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የመፃህፍት ትርጓሜ ሊቃውንት መፃህፍትን በቃል እንደሚተረጉሙ ክርስቶስም እውር ሆኖ ለተወለደው ሰው አይኖችን ፈጠረለት። ከእውርነት የዳነውም ሰው የምስጋና ቃላትን አሰማ። እስራኤል መስፍናቸው ኢያሱ ወደ ሄደበት እንደሄዱ የንግስት እሴኒ አሽከሮች የእጣን ጢስ በሰገደለትና በአነፀረበት (በአመለከተበት/በጎልጎታ) ተሰበ

ሰቡ ። እስራኤል ኢየሱስን የተከተሉት መሪያቸው ሙሴ በመታጣቱ እንደሆነም የእጣኑም ጢስ በጎልጎታ የሰገደው የክርስቶስ መስቀል በዚያ ተቀብሮ መኖሩን ለማመልከት ነው ይላሉ ባለቅኔው ።

ኢየሱስ ክርስቶስ የተሰቀለበት መስቀል የእውርን አይን ከማብራቱ፣ ድውይንም ከመፈወሱ የተነሳ አይሁድ ቀንተው በጎልጎታ ቀበሩት ይባላል ። ህዝቡም በነፍስ ወከፍ (እንድ በእንድ) የየቤቱን ጥራጊ በመቃብሩ ላይ እንዲጥሉበት ታዘዙና ፈፀሙበት ። ስለዚህ በመቃብሩ ላይ የተቆለለው ጥራጊ በቀን ብዛት አደገና ኮረብታ ሆነ ፤ የመስቀል መቃብርም እንደሆነ ሊታወቅ አልቻለም ። የሮማው ንጉስ ነገስት የቆስጠንጢኖስ እናት ንግስት እሴኒ ክርስትናን ከተቀበለች በሁዋላ ኢየሱስ ክርስቶስ የተሰቀለበት መስቀል በመጥፋቱ ታዝንና ትቆረቆር ነበር ። በክርስቶስ ካለመነው ከሮሙ ንጉስ ከቁንስጣ የወለደችውን ቆስጠንጢኖስን እግዚአብሔር ለክርስትና ሃይማኖት ቢያበቃላት መስቀሉን ልትፈልግ ተሳለች ። ባሏም ሲሞት ልጇ የክርስትና ሃይማኖትን ተቀብሎ ነገሰላትና በስእሊቷ መሰረት መስቀሉን ለመፈለግ ወደኢየሩሳሌም ተጓዘች ። እዚያ ደርሳ የአይሁድን ሽማግሌዎች እያስያዘች ስለመስቀሉ መቃብር ብትጠይቅ እርግጡን የሚነግራት አጣች ።

በዚህ በሁዋላ የእንጨት ደመራ አስደምራና አቃጥላ በግመል የጫነችውን እጣን በፍሙ ውስጥ አስጨመረችው ፤ የእጣኑ ጢስ እንደቀሰተ ደመና መስቀሉ በተቀበረበት ቦታ ላይ ተተክለላትና ያን ምልክት አድርጋ ኮረብታውን አስቆፍራ የክርስቶስን መስቀል አግኝታለች ።

ነቢዩ ሙሴ እስራኤልን ከግብፅ አውጥቶ ወደ ከነአን ሲጓዝ እስራኤል እርሱን እንደ አምላክ ያዩት ነበር ። ሲሞት ስጋውን እንዳያመልኩበት ለማድረግ የእግዚአብሔር መልአክ ቅዱስ ሚካኤል ሙሴን ናባው ወደሚባል ተራራ ወስዶ መቃብር አስቆፍሮ በህይወቱ ቀብሮታል ተብሎ ይተረካል ። ስለዚህም እስራኤል የሙሴን መቃብር ሊያውቁ አልቻሉም ። ዲያብሎስ ግን የሙሴን መቃብር አሳያችሁዋለሁ ብሎ እስራኤልን ሲወስዳቸው መልአኩ ቅዱስ ሚካኤል አይቶ ገስዶታል ይባላል (ይሁዳ 8-10 ። ስንክሙስከረም 17) ።

163 መወድስ (955) አ

ርእሰ ዐውደ መንግሥት ዮሐንስ እለ ቀደስኮሙ አምኃ መቅደስክ ዐይነ በአንቃዕድዎ ይሰፍሩ ፤ እስመ ሥዕለ ማይ ወወርቅ ለደብረ ብርሃን ጠፈሩ ፤ ወእለ ምስሌክ በመልክእ ኀብሩ አገዊክ መንክራት ዳግሚተ ዐይን ፀሐየ ለወለተ ዐይን ፈጠሩ ። ወርቅሂ ወብሩር እለ ኢተምህሩ በከተማ ርእሳ ለመቅደስክ ምስለ ነፋሳት ይትናገሩ ፤ ወለዘአግባእኮ መልአክ ኀብ ራብዓዊት መንበሩ ዐጻፍተ ብርሃናት አልባሲሁ ምስለ ከዋክብት ይትናጽሩ ።

ትርጉም

የመንግስት አደባባይ ራስ! ዮሃንስ! የቀደስሃቸው ሰዎች በመቅደስህ እጅ መንሻ/ አይንን በማንጋጠጥ ይሰፍራሉ ፤ የደብረ ብርሃን ጣሪያው የውሃና የወርቅ ስእል ነውና ከአንተ ጋርም በመልክ አንድ የሆኑ ወንድሞችህ/መደነቆች የአይን ሁለተኛ ፀሃይን ለአይናማ ፈጥረዋልና ። ያልተማሩ ወርቅና ብርም በመቅደስህ ራስ ጫፍ ከነፋሳት ጋር ይናገራሉ ፤ ወደአራተኛ መንበሩ የመለስኸው መልአክም ብርሃኖችን የተጎናፀፉ ልብዕቹ ከከዋክብት ጋር ይነፃፀራሉ ።

ምስጢር

ለመንግስት ግብር እንዲያገቡ የተመረጡ ገባሮች እጅ መንሻ ማር እንደሚሰፍሩ የጎንደሩ ንጉስ ዓድቄ አፄ ዮሃንስ የሰሩት የደብረ ብርሃን ቤተ መቅደስ ጣራ በበማያዊና በወርቃማ ቀለም ስለተሳለ በተመልካቾቹ አይን ታይቶ አይጠገብም ። ጥበበኛውን በሙያው የመሰሉት ተራ ሰራተኞች የርሱን ስራ አስመስለው እንደሚሰሩ አፄ ዮሃንስ የሰራቸው መደነቆችም ለአይናማይቱ ንግስት ፀሃይን መሰሏት ። የቅዳሴን ስርአት የማያውቁ አስቀዳሾች በቅዳሴ ጊዜ

ከሚመሳሰሉ ሰዎች ጋር እንደሚነጋገሩ በጎንደር ከተማ ያለው የደብረ ብርሃን ቤተ ክርስቲያን የብር ጉልላት ሻሁራ (መርገፍ) በነፋሶች ይንሸሸል። አምላክ አዳምን ወደ ቀድሞ ቦታው እንደመለሰው፡፡ ዓድቄ ንጉስ አፄ ዮሃንስ በደብረ ብርሃን የሾሙት አለቃ የለበሰው ካባ ኮከብ ይመስላል ማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

164 መወደስ (958)አ

ዘወርቅ አገኚሁ ተክሌ (አለቃ)

በጉህሉት ወርቅ ንዋየ ዐመፃ

ኢትዮጵያ ሕዝብኪ አዕርክተ ረድኤት ይግበሩ፤

አኮኑ ዐረዩ ወተማክሩ

ኤዶምያስ ወምዐብ

ከመ በዋሕድና ክብረኪ ይሥዐሩ

ምስሌኪ እለ ኅብሩ

እንዘ በእንቲአኪ ዘልፈ ሰላመ ይትናገሩ።

ሲሳዮሙሂ ሕዝበ ዚአኪ እምድሃረ ተደሩ

ርጉብ እንዘ ሀሎ እለ ጸግቡ አንጉርጉሩ፤

አምጣነ ሕማሞሙ ረሰው፤ ወኢተዘክሩ

ዘገብረ እግዚአሙ መንክረ ዲበ ፀሩ።

ትርጉም

ኢትዮጵያ! የአመፃ ገንዘብ በሆነ በሽንገላ/ወርቅ

ህዝብሽ የእርዳታ ወዳጆችን ያድርጉ (ያብጁ)፤

ኤዶምያስና ሞአብ በአንድነት

ክብርሽን ይሸሩ ዘንድ

ተካክለው (አንድ ሆነው) ተማክረዋልና፤

ከእንች ጋር የተባበሩት

ስላንች ዘወትር ሰላምን ሲናገሩ

ያንች ወገኖችም ምግባቸውን ከተመገቡ በሁዋላ

የተራበ ሳለ የጠገቡ አጉረመረሙ፤

ህማማቸውን (መክራቸውን) ረስተዋልና፤

ጌታቸው በጠላቱ ላይ ያደረገውን ድንቅም አላለቡምና።

ምስጢር

ሃይለኞች ደካማውን በሃይል ሊያጠፉ ሲሞክሩና ሲተባበሩ ደካማው በበኩሉ ረዳት የሚሆኑ ወዳጆችን በገንዘብ ማፍራት እንደሚችል፤ የኢጣልያ ፋሽስቶች ኢትዮጵያን በወረሩ ጊዜ በአፍ ጣልያኖችን በልብ አገራቸውን መስለው የሰሩ ውስጠ አርበኞች አሉ። እስራኤል ከግብፅ ሲወጡ መና ከደመና እየወረደላቸው ሲመገቡ እንዳልተመገቡ ሆነው በሙሴና በአምላካቸው ላይ እንዳንጎራጎሩ (እንዳጉረመረሙ)፤ በኢጣልያ ወረራ ዘመን ተሾመው የነበሩ ባንዳዎች ስለአገራቸው በራብና በጥም ሲሰቃዩ በነበሩት አርበኞች ላይ ከፋሽስቶች ጋር ሆነው መከሩባቸው። ከዚህም ሌላ እስራኤል ያጉረመረሙት አምላካቸው ያደረገላቸውን ዘንግተው እንደሆነ፤ ባንዳዎችም በኢጣልያ መንግስት ተደልለው በወገኖቻቸው የኢትዮጵያ አርበኞች ላይ ለፈፀሙት ማሳደድ የተደረገላቸውን ይቅርታ አላስታወቡም በማለት ባለቅኔው ባንዳዎችና ፋሽስቶች በአንድ ወገን፤ በሌላ ወገንም አገር ወዳድ አርበኞች የሰሩትን በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል።

165 ግእዝ ክብር ይእቲ/ይ

ርገቡ ሕዝብ ዘፍኖተ ሀጉል የሐውሩ

በጎብስት ዘነሥኡ አምጣነ ዕፄ ነጸሩ።

ያነክርሂ ካህን እንተ ሥርናየ ይዘሩ

አምጣነ ምእመናን አዕዋፍ እለ ኢይዘርዑ የአርሩ።

ትርጉም

የጥፋት መንገድን የሚሄዱ ህዝብ ተራቡ፤

በያዙት ህብስት ትልን አይተዋልና።

ስንዴን በመበተን የሚዘራ ካህንም ያደንቃል፤

አማኞች/ወፎች ያልዘሩትን ይለቅማሉና።

ምስጢር

መንገደኞች ሰዎች ስንቃቸውን ይዘው ሲሄዱ በያዙት ዳቦ ውስጥ ትል ካገኙበት ምንም ቢራቡ አይበሉትም። በአንፃሩ በስንዴ ህብስት የሚሰጠው የክርስቶስ ስጋ በሃጢአት ሆነው የተቀበሉትን ሰዎች እሳቱ

ወደማይጠፋበትና ትሉ ወደማያንቀላፋበት ገሃነመ እሳት ያወርዳቸዋል ይላሉ ባለቅኔው ።

ስንዴን የሚዘራ ገበሬ ያልዘሩትን ዘር በሚለቅሙ ወፎች እንደሚደ ነቅ በሚፀለየው የቅዳሴ ፀሎት የስንዴው ህብስት የክርስቶስ ስጋ የሚሆንለት ካህንም በህብስቱ የክርስቶስ ስጋነት መሆን ምስጢር ይገረማል ይላሉ ባለቅኔው ።

166 ዕዝል ዕጣነ ሞገር (971)አ

ዘጎሹ አራት አይና

እመ ኢያሌሙሩ ሕዝብ ዐቅመ ትንንያ በግብሩ

ዘአካለ ነጌ ግዘፈ እምኢያንከሩ ፤

ወለኪሩባዊ በአዕይንት ተቀሥፎ ዘባኑ ወእግሩ

እመ ኢተወልደ ዘዕውሩ ፤

ወለእመ በሞት ኢጎጽረ ትንሣኤ አልዓዛር ገብሩ

እምኢኮነ ፍሉጠ ትንሣኤ ቃለ አብ በኩሩ ።

ትርጉም

ሰዎች የትንኝን አቅም በስራው ቢያውቁ ኖሮ

የዝሆን አካል ውፍረትን ባላደነቁ ነበር ፤

አይነ ስውሩም ባይወለድ ኖሮ የኪሩብን ጀርባና እግር

በአይኖች መገረፍን ባላደነቁ ነበር ።

የአገልጋዩ አልአዛር ትንሣኤም በሞት ባያጥር

የበኩር ልጁ የአብ ቃል በትንሣኤ የተለየን ባልሆነ ነበር

ምስጢር

የአንድ ፍጡር ታናሽነት በአካል ግዝፈት ከእርሱ የበለጡ ፍጡራን በመኖራቸው ይታወቃል ። የጤንነት ጥቅም በታመሙ ጊዜ ፣ የነፃነትም ጥቅም ነፃነትን ተገፍፎ በጠላት እጅ በወደቁ ጊዜ በይበልጥ ይረጋገጣል። ባለቅኔውም ትንኝን ከዝሆን ፣ ታውሮ የተወለደውን ብዙ አይኖች አሏቸው ከሚባሉት ከኪሩቤል ፣ ዳግመኛ ሞትን ያስከተለ የአልአዛርን ትንሣኤም ሁለተኛ ሞትን በማያስከትል ከእግዚአብሔር ወልድ ትንሣኤ ጋር በማወዳደር ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

167 ዕዝል ጉባኤ ቃና (980)አ

ሰንቃዊ ገብርኤል ለመስንቆሁ ሰወራ

ዕፄ መቃብር ሕፃን ከመ ኢይብትክ አውታራ ።

ትርጉም

የመቃብር ትል/ህፃን ጅማቷን እንዳይቆርጣት

አዝማሪ/ገብርኤል መስንቆውን ደበቃት

ምስጢር

አዝማሪ መስንቆውን ህፃን እንዳያበላሽበት ደብቆ ያኖራታል ። ቅድስት ማርያምንም የመቃብር ትል እንዳይበላት የአዝማሪ ምሳሌ መልአክ አሳረጋት (ወደሰማይ አወጣት) ማለት በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ።

168 ግእዝ ጉባኤ ቃና (981)አ

ኢጥህለ ምንተ ወይነ እስራኤል ኤርትራ ፤

እስመ እስከ ታሕቱ ሰትይዎ ዘንጉሠ ግብጽ ሐራ

ትርጉም

የእስራኤል ወይን/ኤርትራ ምንም አላተለም ፤

የግብፅ ንጉስ ወታደሮች እስከ እንቃረው ጠጥተውታልና ።

ምስጢር

ጠላው ጥሩ ሲሆን ጠጪዎቹ እስከ እንቃረው ድረስ ይጠጡታል ። በአንፃሩም ግብፃውያን የሰጠሙበት ኤርትራ እስከ እንጥፍጣፊው መጉደሉን ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

169 ግእዝ ጉባኤ ቃና/ስ

ካህን ጥርስን ዘበትርንሜሁ ደብተራ

ይጸነጽል ገብሰ ወያመረግድ ሽንብራ

ትርጉም

በትርጓሜው ደብተራ የሚባል ካህን/ጥርሳችን
ገብስን ይፀነፅላል ፡ ሽንብራንም ያመረግዳል ።

ምስጢር

ካህን በንኡስ እንደሚፀነፅልና በአቢይ እንደሚያመረግድ እንዲሁም
የሰዎች ጥርስ ገብስን ያመሸካል ፤ ሽንብራንም ያደቃል ይላሉ ባለቅኔው ።
የተለያዩ ደረጃ ያላቸው የዝማራ አይነቶች ንኡስና አቢይ በተባለ ክፍል
ተመድበው በፀናፅል ይፀነፀላሉ ።

170 መበለት እኪት ባሕረ ኤርትራ

አስመጠመቶ ለፈርዖን ሽንብራ ።

ትርጉም

ክፉ መበለት/የኤርትራ ባህር
ፈርዖን/ሽንብራን አስመጠመቸው ።

ምስጢር

የኤርትራ ባህር ፈርዖንን እንዳስመጠመቸው አንዲት መበለት አደራ
አስቀምጭልኝ የተባለችውን ሽንብራ ጨርሳ በላቸው በማለት ባለቅኔው
አደራ በላዋን ባልቴት በቅኔው ወቅሷል ።

ታሪክ

አንድ የቅኔ ተማሪ በአንዲት መበለት ቤት በሰኔ ወር በልመና
ያጠራቀመውን ሽንብራ በአደራ አስቀምጦ ወደ ትምህርት ቤቱ ሄደ ።
በመስከረም ተመልሶ ቢጠይቃት ሽንብራውን ጨርሳ በልታው ተገኘች ።
ስለዚህም አደራ ሰጪው ተማሪ ይህን ቅኔ ዘርፎባታል ይባላል ። ቅኔው
የዋዜማ ቀጠፋ እንደሆነ ይነገራል ።

171 ሥላሴ (989)አ

ዘአድማሱ ጀንበራ (መልአክ ብርሃን)

ራብዓት እለ ሃ ሓ ኃ

ዘምስለ አ ዓ አታቲሆን

አዋልደ ግእዝ ሔዋን በበአብያቲሆን ይንበራ

ኢይሑራ አብያተ እሞን ነገረ ይፍጥራ ፤

እንዘ ኢይሰምዓ ዘንተ እመ ከመዝሰ ገብራ

ወነገረ ሐሰት አስተሐወራ ፤

እስፍንቱ አብያት እለ ተመዝበራ?

ወእስፍንቱ ዘስሕተ ደብተራ?

ትርጉም

ፊደሎች እነ ሃ ሓ ኃ

እህታቸው ከሆኑት ከነ አ ዓ የሄዋን (ግእዝ) ልጆች ጋር

በየቤቶቻቸው ይቀመጡ ዘንድ

ነገርን ሊፈጥሩ ወደ እናታቸው ቤቶች አይሂዱ ፤

ይህን ሳይሰሙ እንደዚህ ቢያደርጉ ግን

የአሰት ነገርንም ቢያካሂዱ ፤

የተመዘበሩ ቤቶች ስንቶች ናቸው?

ደብተራስ የሳታቸው ስንት ናቸው?

ምስጢር

ቤቶች የየቤታቸውን ስራ ትተው መንደር ለመንደር እየዞሩ ነገርን
ቢያመላልሱ ትዳራቸው ይፈርሳል ስማቸውም ይጠፋል ። እንዲሁም
ሶስቱ ራብእ “ሃሓኃ” እና ሁለቱ ራብእ “አዓ” ፊደላት ያለቤታቸው
በግእዝ ግጥምና በቅኔ ቤት መምቻነት ገብተው ቢፃፉ የፅህፈት ታሪክ
ይቃወሳል ፤ የድርሰቱም ምስጢር ይፋለሳል ። ስለዚህም ባለቅኔው ከላይ
የተጠቀሱ ፊደላት ራብእና ግእዝ ሆኔ ስለማይለያይ ድምፃቸው ከጠፋ
ብሎ በአንድ የግእዝ ግጥም እና በአንድ ቅኔ ግእዝና ራብእ እያደረጉ ቤት
መምታት አይገባም ይላሉ ።

172 መወድስ (289)ገ

ይጸውው ሠርክ በጉባኤሆሙ

ኃያላን ሰይፍ ነገሥተ እምቤተ ፋሬስ ወዛራ

እለ ኢተቀጽሉ ሕዝብ ሰቆቃው ኤርምያስ ጌራ ፤
 አኮኑ ገበ ተተክለ
 ተግሣጽ ቃልክ ዘኢዮብ ደብተራ
 እግዚአብሔር ጠለ ነክራ
 ዘእሳተ ሰማይ አቈርክ በምድረ አማፂት ገሞራ!
 ያስቆቅውሂ በእንቲአየ ምስለ መስቆቅዋን ሐራ
 መኑ እምጸውዎሙ ለኤርምያስ ወለእዝራ
 እስመ ለጸቃውዕ ሥጋየ ዕጉሥታረ ደዌ አምረራ
 ወዕድሜ ዘወሀብክኒ ተፈጸመ በመከራ ።

ትርጉም

በእመፀኛ የገሞራ ምድር የሰማይ
 እሳትን የቋጠርህ እግዚአብሔር የድንቅ ጠል!
 የኤርምያስ ልቅሶ ጌራን (የራስ ቁር) ያልተቀዳጁ ህዝብ
 የሰይፍ ሃይለኞች ነገስታትን
 ከፋሬስና ከዛራ ቤት በሰርክ (ማታ) ጊዜ
 በጉባኤያቸው ይጥሩ ፤
 የኢዮብ ድንኳን/የቃልህ ተግሳፅ ከተተክለ ዘንድ ነውና ።
 ስለኔም ከአልቃሾች ወታደሮች ጋር አብረው ያልቅሱ ዘንድ
 ኤርምያስና እዝራን ማን በጠራቸው ፤
 የማር ወለላ/ስጋዬን እሬት/ የስጋ ደዌ አምርሯታልና
 የሰጠኸኝም እድሜ በፈተና ተፈፅሟልና ።

ምስጢር

የሹመት አክሊልን ያላገኙ ወታደሮች አለቆቻቸውን በሚበልጧቸው ነገስታት ለማስጠራት የክስ ማመልከቻ ይዘው ይሄዳሉ ። ህዝቡም እየፀለዩና እያለቀሱ እንደኤርምያስ ካላዘኑላቸው በሰይፍ የሚሞቱ ነገስታት እግዚአብሔር የዛሬንና የፋሬስን ጠብ ያዝዝባቸዋል ። ጠል በሳርና በቅጠል ጆሮ የሚንቆረዝዝ የውሃ ነጠብጣብ እንደሆነ እግዚአብሔርም የሰማይ እሳትን በእመፀኛዬቱ በገሞራ ምድር አዘነበ ። ድንኳን እንደሚተክልም በኢዮብ የስጋ ደዌ በሽታ የንብረትና የቤተሰብ እልቂት አመጣ

ዘተ።

አዘንተኛ የቀጠሮ ልቅሶ ሲያስለቅስ ሙሾኞችን (አልቃሾችን) እንደሚጠራ ባለቅኔው ስለበሽታቸው የመላእክትንና የእነኤርምያስን ርዳታ ለማግኘት ተመኝተዋል ። እሬት የተቀላቀለበት የማር ወለላ እንደሚመር የባለቅኔው አካል በስጋ ደዌ ህማም ተለወጠ ። ልብስም እየተቀደደ እንደሚያልቅ የባለቅኔው ዘመን በፈተና አለፈ በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

173 መወድስ (1005)አ

ዘተድላ (መምህር)

ተድላ ዋሕዱ አምላክ አስተዋሐደን ፤

አምጣን ዙሉ ያጸግብ ደጃዝማች አበራ የማታ እንጀራ ፤

እዳመሆኔ ዘይት እመ ኢሐሰወት ግብራ

ደንገፀት አላጌ ፤ ወፈርህት አረራ ፤

እስመ ጽድቀ ይነግራ

ሰማይ ወምድር አድያማቲሃ ለቦራ ።

እሳትሂ ነበልባላዊ የወገብህ ጥይት ገሞራ

ይሄለስ በወጪፎ ወይትዋሐድ በውጅግራ ፤

ወእስከ እፋሆን መልዓ ማያተ ምኒልክ ኤርትራ

መሳብክተ ፈረንጅ ሽጉጦችህ በበስድስቱ ያገምራ ።

ትርጉም

አምላክ/ተድላ ዋሕዱ አንድ አደረገን ፤

የማታ እንጀራ/ደጃዝማች አበራ ሁሉን ያጠግባልና ፤

ዘይት/እዳመሆኔ ግን ስራዋን ባታብል

አላጌ ደነገጠች አረራም ፈራች ፤

የቦራ ወረዳዎች/

ሰማይና ምድር እውነትን ይናገራሉና ።

ነበልባላው የገሞራ እሳት/የወገብህ ጥይትም

በወጪፎ ይሰለስና (ሶስት ይሆንና) በውጅግራ አንድ ይሆናል ፤

ስድስት ስድስቱን የሚችሉ የፈረንጅ ጋኖች/ሽጉጦችህም

የምኒልክ/ኤርትራ ውሃዎችን እስከ እፋቸው ሞሉ ።

ምስጢር

አምላክ ሁሉንም አዋህዶ (በአንድነት) እንደሚያስተዳድር ተደላ
ዋህዱ ባለድንና ዘመድን ትንሽንና ትልቅን አይለዩም ። በአንድ መሰብ
የተሰራ እንጀራ ተመጋቢዎችን ሁሉ በአንድነት ያጠግባቸዋል ። ደጃዝ
ማች አበራም “ከፍትፍቱ ፊቱ” እንዲሉ በብሩህ ገፅታ ያስተናግዳሉ ።
ዘይትም ዘይትነቱን እንደማያብል እዳመሆኔ ግብሯን ስትገብር ጊዜ አላጌ
ልታመልጥ አልቻለችም ። አረራም ተብረከረከች ። ሰማይና ምድርም
ተፈጥሯቸውን በተግባራቸው እንደሚመሰክሩ የቦራ አቆልቋዮች (ወረዳ
ዎች) በደጃዝማች አበራ ትእዛዝ አማን ብለው ተዳደሩ ።

ሶስት ግብሮች (ነበልባል ፡ ፍም ፡ ብርሃን) እንዳሉት እንደገሞራ
እሳት የሚንቀላቀለው ጥይታቸው በሶስት ጎራሽ ወጨፎና በአንድ ጎራሽ
ውጅግራ ይተኮሳል ። የቃና ዘገሊላ ሰርግ ቤት ጋኖች ስድስት ፈጅ
እንደሆኑና እስከ ከንፈራቸው በውሃ እንደተሞሉ ፡ በደጃዝማች አበራ እጅ
ወደፈረንጅ የተተኮሱ የስድስት ጎራሽ ሽጉጣቸው ጥይቶችም ፋሽስቶችን
በመግደል የአፄ ምኒልክን ፍላጎት አሟሉ ይላሉ ባለቅኔው ።

174 መወደስ(295)ን

ካህን ቀላዋጭ ኢትናቅ ምጥዋ ነጋዴ ፡

ወኢትስደብ ካዕበ ገበራርተ አራሽ በበራ ፡

አምጣን ትትቀሰፍ አንተ በቀጠና ረኅብ ማሰራ ፡

ወኢይኩን ሰማዕተ ሐሰት ኤልያስ ነገራ

ናሁ እንበለ ፍሬ

በእሳተ ረኅብ ውዕዩ አንዊክ ደቂቀ ቆሬ ።

አንሂ ሰማንያ አንድ መጻሕፍተ አበው ተምራ

አመልክ በነጋዴ ወእስግድ ለገበራ ፡

እስመ እምዘደንቢያ አራሽ ወእምነጋድያን ዘትግሬ

እቀላውጥ አንድ እንጀራ ወእለምን ድርጎ ጥሬ ።

ትርጉም

ቀላዋጭ ካህን የምጥዋ ነጋዴን አትናቅ

ሁለተኛም በበራ አራሽ ገበሬዎችን አትስደብ ፡

በራብ ቀጠና/ማሰሪያ አንተ ትገረፋለህና ፡

ኤልያስ/ነገራም የአሰት ምስክርን እንዳይሆን

እነሆ (አሁን) ያለፍሬ

የቆሬ ልጆች/ወንድሞችህ በራብ/እሳት ተቃጠሉ ።

እኔም የአባቶች ሰማንያ አንድ መፃህፍትን ተምራ

በነጋዴ አመልካሁ ለገበሬም እስግዳለሁ ፡

ከደምቢያ አራሽና ከትግሬም ነጋዴዎች

አንድ እንጀራ እቀላውጣለሁና ፡ ድርጎ ጥሬም እለምናለሁና ።

ምስጢር

ካህን ተምራለሁ በማለት በትምህርቱ ተመክቶ ነጋዴዎችንና
ገበሬዎችን መናቅና መስደብ አይገባውም ። ነጋዴ የነገደውንና ገበሬ
ያመረተውን ካላገኘ ወንጀለኛ በጅራፍ እንደሚገረፍ ካህንም በራብ
ይሰቃያል ። የቆሬ ልጆች በእሳት እንደተቃጠሉ በራብ የሚንገበገቡ
ካህናት ብዙዎች ናቸው ። የነንደር ሊቅ እንኳን ሰማንያ አንድ መፃህፍትን
አውቆ ከትግሬ ነጋዴና ከደንቢያ ገበሬ የእለት ጉርሱን የአመት ልብሱን
ለማግኘት ከመከጀል አላመለጠም ። ስለዚህ ባለቅኔው “ካህናት ገበሬዎ
ችን ማክበር ይገባቸዋል” ይላሉ(ዘሁል. 16:1-35) ።

175 ሣህልከ(296)ን

ዘድንቄ(አለቃ)

እፎኑመ ኮንኪ እንበለ ፍሬ

ደብረ ጎይል ወይንን ምልዕተ ሐመልማል ዝማሬ ፤

እስመ አዕፁቅኪ ካህናት

ተመትሩ ከመ ኢይንግሩ ዘጸድቃን ፍካሬ ።

ትርጉም

ልምላሜ አዝመራን የተመላሽ

ደብረ ጎይል ወይናችን እንዴት ያለፍሬ ተገኘሽ ፤

ጫፎችሽ ካህናት

የግድቃንን ምስጋና እንዳይነግሩ ተቆርጠዋልና

ምስጢር

ቅጠሏ የተንሰራፋ ወይን ፍሬን የማያፈሩ ቅርንጫፎቿ ከተቆረጡ
ልታፈራ አትችልም ። ደብረ ጎይል የተባለች የእንጦጦ ራጉኤል ቤተ

ክርስቲያን ካህናትም በሞት ስለተለዩ እነርሱ ይዘምሩ የነበረውን ዝማሬ ደብረቱ አታገኘውም በማለት ባለቅኔው ጓደኞቻቸው መዘምራን በወጣት ነት እድሜያቸው የተቀሰፉ መሆኑን ያስረዳሉ ።

176 ግእዝ ጉባኤ ቃና ሰ

ተከብቶ ኢክህለት ድንግል ሙሴ ሀገር ፡

አኮኑ ተሐንጸት በመልዕልቲሃ ለደብር ።

ትርጉም

የሙሴ ድንግል መንደር መሰወርን

አልቻሉትም ፡ በተራራ ላይ ተሰርታለችና ።

ምስጢር

በተራራ ላይ የተሰራች መንደር መሰወርን እንደማትችል የቅድስት ማርያምም የዘር ገረግ በዝቅተኛ ትውልድ የተገኘ አይደለም ፡ ነቢዩ እንባቆም ያያት የተራራም ምሳሌ ሆነች ። ተራራ ከፍተኛ ቦታ እንደሆነች ማርያምም በምእመናን ዘንድ ገነነች በማለት በቅኔው ተመሰግሯል ።

177 ግእዝ ጉባኤ ቃና(1022)አ

መና ክብር ርእሰ ወዘካርያስ እግር

ሰማይ ሰልሞን ወዘርዐ ፍጡራን ምድር

ትርጉም

የክብር መና/ራስ ሰማይ/ ሰልሞን ነው ፡

ዘካርያስ/እግር ደግሞ የፍጡራን ዘርእ/ምድር ነው ።

ምስጢር

እነሆ ራስና እግር እንደ ሰማይና እንደ ምድር ከፍተኛና ዝቅተኛ ሆነው በተፈጥሮ ተለይተዋል ። የእህል ዘርና በጣም ቅዝቃዜ የበዛበት በበረዶ የተሸፈነ ደጋማ ቦታም የተራራቁ ናቸው ። በአንፃሩም ለሀፃኒቱ ለቅድስት ማርያም በመልአክ እጅ ከሰማይ የወረደው መናና የቤተ መቅደስ አስተዳዳሪው ዘካርያስ አልተገናኘም ። የእህል ዘር በበረዶ

በተሸፈነ ደጋማ ቦታ እንደሚዘራና ቢዘራም እንደሚበቅል መናው ለሀፃኒቱ ለማርያም እንጂ ለዘካርያስ አልተሰጠም ። ራስ ከእግር ፡ ሰማይም ከምድር የራቁ እንደሆኑ መናም በመልአኩ እጅ ከዘካርያስ አጠገብ ወደላይ ስቀቀ (ወደላይ ወጣ) ይላሉ ባለቅኔው (ሰንክ. ታህሳስ 3) ።

178 ዋዜማ (1037)አ

ዘአርአያ ወረታ (አቶ)

ለወለተ ንጉሥ ሐሴቦናዊ

ሕዋሳቲሃ ከረዩ ዐዘቅተ ቤተ ሄኖክ ደብር ፤

ወሰትዩ በሕፍነ አምሳል ዘኤልያስ ንስር ።

እንበይነ መብልዕስ ከመ ኢትማስን ምድር

ኢይብላዕ ሥጋ መሐለ ዕፄ መቃብር ፡

ወፈቀደ ጸዊመ ለምዕር ።

ትርጉም

የእውነተኛ ንጉስ ልጅ

ሰውነቶች የሄኖክ/ተራራ ቤት ጉድጓድን ቆፈሩ ፤

በኤልያስ /አሞራ ምሳሌ/ እፍኝም ጠጡ ።

ለለመብል ምክንያት ግን ምድር እንዳትጠፋ

የመቃብር ትል ስጋ እንዳይበላ ማለ ፤

ለአንድ ጊዜም መምን ፈቀደ ።

ምስጢር

ሰዎች የጉድጓድ ውሃን ለማውጣት በቤታቸው አጠገብ ያለች ምድርን እንደሚቆፍሩ የቅድስት ማርያም ሰውነቶች ሄኖክ ወደገባበት ቦታ ገቡ ። መንገደኞችም ውሃን በእፍኞቻቸው እንደሚጠጡ የማርያም ሰውነቶች እንደ ኤልያስ ሰውነት አረጉ ። አንድ ባለፀጋ ከስጋ መብል የተነሳ በሚሰራው ሃጢአት ነፍሱ እንዳትጠፋ “እንግዲህ በምስጋ ብብላ እርም ያድርግብኝ” ብሎ በመፀዕት እንደሚጠጥ ፡ የሌሎቹን ሙቶች ስጋ የሚበላና የሚያጠፋ የመቃብር ትልም በማርያም አልተፈጠረም ፤ አካሏንም አላፈረሰውም ይላሉ ባለቅኔው (ሰንክ. ነሃሴ 16) ።

179 ዋዜማ (1042)ን

ተክለ ሃይማኖት እንበለ ሕግ
እፎኑ ወሰክ በዲበ ቆሙ ሐፂር
ክንፈ ለገቦ ወዕፀ ለእግር !
ባሕቱ ለይትርፍ እንተ ከመዝ ነገር
አምጣኝ አልቦ ለስምዕ በኩሉ ብሔር
እምእግዚአ ዘየዐቢ ግብር ።

ትርጉም

ተክለ ሃይማኖት ያለህግ
ክንፍን ለጎን ፡ እንጨትንም ለእግር
እንዴት ያለ ህግ በአጭር ቁመቱ ላይ ጨመረ !
ነገር ግን እንዲህ ያለው ነገር ይቅር ፡
ከጌታው የሚበልጥ አገልጋይ
በአገሩ ሁሉ ለምስክር የለምና ።

ምስጢር

ኢየሱስ ክርስቶስ እንዳለው “በአጭር ቁመቱ ላይ ትንሽ ቁመት
መጨመር የሚችል” ሳይኖር ተክለ ሃይማኖት በፀሎት ቁመት ብዛት
በተሰበረው እግራቸው ባለድ የእንጨት እግርን ፡ በግራና በቀኝ ጎናቸውም
ክንፎችን አበቀሉ ። ክንፎችንም በማብቀላቸው “በአጭር ቁመቱ ላይ
መጨመር የሚችል የለም በማለት ፈጣሪያቸው የተናገረውን ነገር
አስተሃቀሩ (አቃለሉ) ይላሉ ባለቅኔው።

180 ሥላሴ (1043)አ

ለልደተ ክርስቶስ ወማርያም
ሰብሐተ ናዝሬፍ ይሚህረን መምህር
ወይመርሐን መራሒ መዝሙር ።
ለአዳምስ ዘተሠገወ እምድር
ዜናው ጎደግን በጎጸር ፡
ሶበስ ይነውን አንቀጸ ነገር
በውስቴቱ እምተረክበ ነውር ።

ትርጉም

ለክርስቶስና ለማርያም ልደት
ምስጋናን እናዘውትር ዘንድ መምህር ያስተምረናል
መሪ/መዝሙርም ይመራናል ።
ከምድር ሰው የሆነ የአዳም ዜናን
ግን በአጭር ተውን ፡
የነገር አንቀፅ ቢረዝም ግን
በውስጡ ነውር በተገኘ ነበር ።

ምስጢር

የዘፈን አቀንቃኝ ዘፈኑን እያቀነቀነ ተቀባዮቹን እንደሚመራቸው
የኢየሱስ ክርስቶስ መወለድና የቅድስት ማርያም መወለድ አስቀድሞ
በምሳሌና በትንቢት ተነግሮ ስለተፈፀመ እንከን የሌለበት ሆነ ። አንዳንድ
አሳፋሪ ድርጊት ያለበትን ነገር አብራርቶ ከማቅረብ ይልቅ ሸፋፍኖ
እንዲያልቅ ማድረግ በሽማግሌዎች ዘንድ የተለመደ ነው ። የሰው ዘር
ሁሉ አባት የሆነው አዳምም አትብላ የተባለውን በለስን በልቶ ያመጣው
ፍዳ(መከራ) ለልጆቹ ተረፋቸው ። ከዚህም የተነሳ የአባትነቱ ታሪክ
የሚያስመሰግን አይደለም ። በማለት ባለቅኔው አዳምና ሄዋን የበለስን
ፍራ በመብላታቸው ምክንያት በሰው ልጆች ሁሉ ላይ ተወስኗል
የሚባለውን የሞት ፍርድ በቅኔያቸው ምስጢር ያስረዳሉ ።

181 ሥላሴ (1063)አ

ዘወልደ ማርያም ሀብቱ (አለቃ)

ሂጡ ንዋየክሙ
ወምጽዋተ ሀብ ለነዳያን
ዚናዊ ተስፋ አብ ይብለን በቃሉ ለደቂቀ ጎዘን መራር
የሀብክሙ መንግሥተ ዚአው አቡክሙ ኑር ።
ወአመ ተነደፍኩ በፍቅሩ ለንባብ ዝንቱ ምስጢር
ንዋይየ ጁጥኩ ለመቃብር
ወእምዘጊቦቱ ምጽዋተ እመ አበድር
ወሀብክዎ ምጽዋተ ለምድር ።

ትርጉም

የአብ አላኝታ ነጋሪ

በቃሉ ለመራራ አዘን ልጆች

“ቸር አባታችሁ የርሱን መንግስት ይሰጣችሁ ዘንድ

ጥሪታችሁን ሽጡና ለድሆች ምዕዋትን ስጡ” ይለናል ።

እኔም በዚህ ምስጢር ንባብ ፍቅር በተነደፍሁ ጊዜ

ገንዘቤን ለመቃብር ሸጥሁ ፤

ከመሰብሰቡም ምዕዋትን ብመርጥ

ምዕዋትን ለምድር ሰጠሁት ።

ምስጢር

“ሃብታችሁን ሸጣችሁ ለድሆች መፅውቱ” ከተባለው ክርስቶሳዊ ቃል የተነሳ “ሲመፀውቱ አየሁ ብዬ ሌላ ባጣ ያለኝን ንዋይ ለምድር መፀወትሁ” በማለት ባለቅኔው ንዋይ የተባለ ልጁቸው ሞቶ መቀበሩን ለማስረዳት አዘናቸውን በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል።

182 ሥላሴ (300)ን

ዐሐዩ ዓለምን ፈቅጦር

ዘይነዝን ለነ ፀዳለ ሰላም ወፍቅር

እስመ ምእራቢሁ አእመረ በቀትር ፡

ሎቱ ትብክዩ ታዖድራ በቃለ ሐዋዝ መዝሙር

ንሥኢ ቃለ እምኢያዜር

እንዘ ትብሊ አንቲ ብሂለ ነገር

ዋይ ! ዋይ ! ዋይ ! የወርቁ ሚዛን ተሰበረ ወየው እኔ ልሰበር ።

ትርጉም

የአለማችን ዐሀይ ፈቅጦር

የሰላም የፍቅርን ብርሃን የሚፈነጥቅልን

መግቢያውን በቀትር አውቋልና ፡

ታላድራ በመልካም መዝሙር ለሱ ታለቅሽ ዘንድ

እንቺ ወየው ! ወየው ! ወየው ! በማለት ነገር

ከኢያዜር የልቅሶ ቃልን ተማሪ ።

ምስጢር

የፀሃይ ብርሃን በአለም ላይ እንደሚሰራጭ የጎንደሩ ንጉስ ፈቅጦር በሰላምና በፍቅር ያስተዳድሩ ነበር ። ፀሃይ በምስራቅ ወጥቶ በምእራብ እንደሚገባም ንጉሱ በወጣትነት ዘመናቸው በሞት ተቀስፈው ወደመቃብር ወረዱ ። ስለዚህ ንግስቲቱ ታላድራ ኢያዜር በምትባል በአልቃሽ ወፍ ዜማ ልታለቅስላቸው ይገባል ። ወርቅ በሚዛን እንደሚመዘን “በወርቅ ልብስ የተንቆጠቆጠው ንጉስ አየ ጉድ ! አየ ጉድ ! ሞት ? ምነው እኔ በሞትሁ !” በማለት ደራሲው በቅኔያቸው ምስጢር የእኔ ፈቅጦርን ሞት አሳዛኝነት ያመለክታሉ ።

183 ሥላሴ (301) ን

በድንግል ድጎረ አመንከ

ጐልቁ ሰብአ እመ ትቀኒ

ፍቱን ጊዜያት ሀብታት ሰብዓቱ ተክለ ጊዮርጊስ ብሩር

እስከነ ተዐውቀ ጽርየትከ ፍቅር ፤

እስመ እመ ይቤ ለይኩን ፈጣሪ መላእክተ ሰማይ ወምድር

ይትቀንዩ ለከ አርአያ ገብር ፤

ወለእመ ይቤ ኢይኩን እግዚአብሔር

ይዴምፁ አእዳው ወእግር ።

ትርጉም

ጥራትህ /ፍቅር እስከታወቀ

በሰባት ጊዜዎች/ ሃብቶች

የተፈተንህ ተክለ ጊዮርጊስ/ ብር ! በድንግል ካመንህ በሁዋላ

ብትገዛ ሰውን እንደ ከንቱ ቁጠር ፤

ፈጣሪ ይሁን ቢል የምድርና የሰማይ መላእክት

በአገልጋይ አምሳል ይዝጋልሃልና

እግዚአብሄር አይሆንም ካለ ግን

እጆችና እግሮች ያምፃሉና ።

ምስጢር

ወርቅ ጥራቱ እስኪታወቅ ድረስ በእሳት እንደሚፈተን መንግስታቸው እስኪደላደል ድረስ ፈተና የተቀበሉ ከአፄ ቴዎድሮስ ቀጥሎ የነገሱ አፄ ተክለ ጊዮርጊስ ናቸው ። ኢትዮጵያን ሲገዙ በቅድስት ማርያም ካለቻው እምነት የተነሳ ጠላታቸውንና ወዳጃቸውን ለይተው ከማወቅ ደረጃ መድረሳቸው በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ። አምላክ ከፈቀደ የማይገዙለት ይገሳሉ ካልፈቀደም የሚገዙት እጅና እግር እንኳ አይታዘዙም ። (አይገዙም) በማለት ባለቅኔው በእምነታቸው እንዲሁ አፄ ተክለ ጊዮርጊስን ይመክራሉ ።

184 ሥላሴ (303) ኅ

ኤልያስ በተአንግዶ

እሙሴ ኢትስኦል ማየ ሕይወት

እስመ ለሙሴ ዕሙቅ ዐዘቅቱ ፡ ወህየንተ ኅብስት ሥሙር

ይሁበክ መቃብረ ዕፄ ፍሬሃ ለምድር ።

ወኢትግየጥ ትድምርተ ዘኬፋ በሄጠ ጳውሎስ ፍቅር ፡

አመ ይየውሁክ ላዕለ ደብር

እስመ ቦ ለኬፋ ዘራፄ ምስጢር

ቁልቁሊተ ዘያወርድ ምክር ።

ትርጉም

ኤልያስ በእንግድነት

ከሙሴ የህይወት ውሃን አትለምን ፡

የሙሴ አዘቅቱ ጥልቅ ነውና ፡ ስለተወደደ እንጀራ ፈንታም

የምድር ፍሬ የሆነ የመቃብር ትልን ይሰጠሃልና ።

የጴጥሮስ አንድነትንም በጳውሎስ ዋጋ ፍቅር አትግዛ ፡

በተራራ ላይ ቢያሞኝህ

ምስጢርን ለሚዘራ ጴጥሮስ

ቁልቁል የሚያወርድ ምክር አለውና ።

ምስጢር

ጠላት ያለበት ሰው በመብልና በመጠጥ ከሚደረግ መርዝ እንደሚጠበቅ ፡ ነቢይ ኤልያስ ከነቢይ ሙሴ ጋር ሲኖር የሙሴ መቃብር

እንዳያገኘውና በእንጀራ መስተንግዶም ፈንታ ሙሴ የመቃብር ትልን እንዳያቀርብለት መጠንቀቅ ይገባዋል ይላሉ ባለቅኔው ። ደግሞ አንዳንድ አታላይ ሰው ብረቱን ብር አስመስሎ እንደሚያሞኝና ምክሩም ቁልቁል እንደሚያወርድ ፡ ኤልያስም ከጴጥሮስ ጋር ቢኖር እንደ ጴጥሮስ ተዘቅዝቆ መስቀል ይመጣበት ነበር ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

185 ዘይእዜ (1065) አ

ዘገብረ ማርያም (መምህር)

ዘመን ጎልቀ ወተፈጸመ ፡

ክልኡቱ ደቂቅ ልብስ ተክለ አብ ወእግር

እስመ ይብሉ ቅድመ ዐበይቶሙ ሱራፌል ማኅበር

ንትናገር ንሕነ ፡ ንሕነ ንትናገር ፡

ወእንዘ ሀሎ እግዚእ በዐለ መንበር

ፍትሐ ቀራንዮስ ፈትሐ ልሳነ አይሁድ ገብር

ወእንዘ ሀሎ እግዚእ በዐለ መንበር ።

ትርጉም

ዘመን አለቀ ተጨረሰም ፡

የተክለ ሃይማኖት ሁለቱ ልብስና እግር /ልጆች

በሚበልጧቸው ሱራፌል/ ማህበር ፊት

“እኛ እንናገር ፡ እኛ እንናገር” ይላሉና ፡

ባለዙፋን ጌታም ሳለ

የቀራንዮ ፍርድን የአይሁድ አንደበት/ አገልጋይ ፈርዷልና ።

ባለዙፋን ጌታም ሳለ

ምስጢር

“በስምንተኛው ሺህ ልጆች ሽማግሌዎችን አያናግሩም ዳኞቹንም አያስፈርዱም” እየተባለ እንደሚነገር የፃድቁ ተክለ ሃይማኖት ልብስና እግር ከመላእክት ፊት አመሰገኑ ። በፍጥረቱ ሁሉ ላይ በሚፈርድ ጌታ ላይም የፈጠራቸው አይሁድ መስቀልን ፈረዱበት ይላሉ ባለቅኔው ።

186 መወደስ (1102)አ

ዘፈንታ ገብርዬ (መልአክ ብርሃን)

አአድባር ዘኢትዮጵያ

ዘእንዘ እምትካት አንትሙ ገጸ ቅድምናክሙ ነገፍር ፡
 አዳም ማርቆስ ደኃራየ ፍጥረት ምክር
 ተመይጦ ላዕለ ዘቀዲሙ ፍጥረታት አድባር ፡
 እስመ እመ ይቀድም ተነ ጢስ
 እምአፍራስ እሳት ወነድ ከመ ነድ ኢይትፈቀር ፡
 ካዕበኒ እምአቅርንቲሁ እንዘ ቀዳሚ ፍጡር
 ነጌ ነቢዩ አፍኦ ከመ አቅርንቲሁ ኢይከብር ፡
 ወእንዘ ብሩር ወወርቅ ቀደምተ ኪነት ወግብር
 ወርቅ ደኃራዊ ላዕሌሆሙ ይነብር ።

ትርጉም

የጥንት ስትሆኑ ፊት
 ቀዳሚነታችሁን የምናፍረው የኢትዮጵያ ደብሮች ሆይ !
 የፍጥረት /ምክር ሁዋለኛ አዳም/ ማርቆስ
 በቀድሞ ፍጥረቶች /ደብሮች ላይ ተሾመ ፡
 የጢስ ብናኝ ከእሳትና
 ከነዲድ ፈረሶች ቢቀድም እንደነዲድ አይወደድምና ።
 ሁለተኛም ከቀንዶቹ የቀደመ ፍጡር ሲሆን
 ዝሆን/ የውጭ ነቢይ እንደ ቀንዶቹ አይከብርምና ።
 ብርና ብረትም የብልሃትና የስራ መጀመሪያዎች ሲሆኑ
 ሁዋለኛ ወርቅ በላያቸው ላይ ይቀመጣልና ።

ምስጢር

ፊታቸው የሚታፈርና ነገራቸው የሰመረ አዛውንቶች ሳሉ የሁዋለ
 ኛው ፍጥረት (ልጅ) በሸንጎ ነገር “እኔ ልቅደም” እንደሚል የነጃም ደብር
 የደብረ ማርቆስ ቤተ ክርስቲያን የተሰራና የተደበረ በሁዋላ ሲሆን ቀደም
 ብለው ከተሰሩትና ከተደበሩት ከነጃም አድባራት በላይ ሆኖ ከበረ ።
 ቀድሞ የሮጦ ሁሉ የውድድሩ አሸናፊ ካልሆነ በተመልካቹ ዘንድ
 ከበሬታን አያገኝም ። የጢስ ብናኝ እንደ እሳቱ ፡ ባለቀንድ ዝሆንም እንደ
 ቀንዱ ስለማይከበሩና ብርና ብረትም በጥበበኛ በመሰራት ቢቀድሙ ፡
 ወርቅ በሁዋላ መጥቶ በላያቸው ላይ ይፈስሳቸውና ይሸፍናቸዋል ።
 የደብረ ማርቆስም ቤተ ክርስቲያን በሁዋላ መሰራቱ ከቀደሙት አድባ
 ሬት በታች እንዲሆን አያደርገውም በማለት ባለቅኔው መከበር በመቅ

ደም አለመሆኑን በቅኔያቸው ያስረዳሉ ።

187 መወድስ (1078)አ

ዘተክለ ጽዮን (አሊቃ)

ለእመ ብዑላን አህጉር ደብረ ሊባኖስ
 ሐረታቲሃ ነዮሙ ማዕከለ ሥጋዌ ምስጢር ፤
 እሳተ እደ ቶማስ ቃል አምጣን ምስለ ደም ድሙር ።
 አንቲስ ባቢሎን እገተ ሞዓብ
 ሰማየ እመ ተለዐልኪ እምራገባ ለምድር
 ንፍረት ለነገር
 ሕገ ቤትኪ ገለፃድ ከንቶ ዘይትጌበር ።
 በግብጽሂ በትረ ባሕሩስ ወወልታ ዕኑዕ ንሳር
 ሀለወኪ ትትንፈሪ ከመ ተንፈርኪ በአሦር ፤
 አምጣን ጽግብት አንቲ እምተዐብዮ መረር
 እንዘ ኢሀሎ ዘይጸግቦ ሊቃለ መጽሐፍ መዓርዒር ።

ትርጉም

የባለፀጉች አገሮች እናት ደብረ ሊባኖስ
 አካሄዶቿ በቃል ሰው መሆን /ምስጢር መካከል ናቸው ፤
 የቶማስ እጅ እሳት /ቃል ከደም ጋር አንድ የሆነ ነውና ።
 ግን አንች የሞአብ እህት /ባቢሎን!
 ከምድር ስፋት ወደሰማይ ብትመጥቂ
 ከንቱን የሚሰራ
 የገለአድ /ቤትሽን ህግ ለመናገር ሃፍረት ነው (ያሳፍራል) ።
 የመቃ በትርና የፅኑ ውርደት ጋሻ በሆነ በግብፅም
 በአሶር እንደአፈርሽ ታፍሪ ዘንድ አለሽ ፤
 ጣፋጭ የመፅሃፍ ቃልን የሚጠግበው ሳይኖር
 ከመራራ መታበይ የጠገብሽ ነሽና ።

ምስጢር

የባለፀጎች እናት እርምጃዎች በዝግታ እንደሚፈፀሙ የሃገሮች እናት
 የሆነች የደብረ ሊባኖስ ትምህርቶች በክርስቶስ ሰው መሆን ላይ ያተኮሩ
 ናቸው ። የእግዚአብሄር ቃል እግዚአብሄር ወልድ የሰውን ስጋ እንደተዋ

ሀደ የቶማስን እጅ አቃጠለው የሚባለው እሳተ መለኮት የስጋውና የደሙ ባህርይ ነው ፡ ስለዚህ ከሃጢአት ሳይነፁ በድፍረት የሚቀበሉትን ያቃጥላቸዋል ። ባቢሎን ከተሰጣት ህግ ወጥታ ወደላይ ብትንጠራራ ወደታች ወርዳ እንደተንኮታተችና ታሪኳም አሳፋሪ እንደሆነ ፡ ከባለቅኔው ባህል ውጭ የሆነችው ቤተ ክርስቲያን እርሷው ራሷ ብትገርክር ብትመፃፀቅና ብትሞገስ ትምህርቷ ተጨባጭ አይደለም ።

አንዳንዱ ሰው “የእገሌ ነገር ቢከፍቱ ተልባ ነው” በመባል እንደሚታመን የሸሹ ሰዎች መደበቂያ በነበረች በገለአድ የተመሰለው ባለቅኔው የሚቃወሟት ቤተ ክርስቲያን ህግም ከነቱ ነው ። በዚህም ላይ በአሰር የተዋረደችው ባቢሎን አነስተኛና አሳረኛ በሆነች ግብፅም እንደተዋረደች ፡ እንዲሁም ይህቺው ቤተክርስቲያን በግብፅ ቤተ ክርስቲያን ህግና ስርአትም ትረታለች ። ምክንያቱም ገና የሚድህ ልጅ የማይጠግበውን ጣፋጨን ነገር አልፎ መራራውን እንደሚቀምሰው ፡ እርሷም ተጨባጩን ያመፅፃፍ ቃል በቀጥታው በመተርጎም ፈንታ በማጣመም ስለምትተረጉመው ነው በማለት በባቢሎን አንፃር በተመሰጠረው ቅኔያቸው ከእርሳቸው በባህል (በትምህርተ ሃይማኖት) የተለዩ ሊቃውንት የሚገኙባትን ቤተ ክርስቲያን ባለቅኔው ነቅፈዋል (ዘፍጥ-11፡ 1-9) ።

188 መወደስ (1079)አ

ዘተክለ ጽዮን (አሊቃ)

መኑ የዐቁር ውስተ ክርፍ ሕፅኑ
እሳተ ገሞራ ረኅብ ዘበማይ አይቁርር
እንበሌየ ሊተ ለአክብሮ ንዴት ያር?
ወሊተ እንበሌየ
ሐንካስ መኑ ወመኑ ዕውር?
አምጣን ፍና አያሐውር ፡
ወኢይሬኢ ብርሃን እንዘ ሰብአ ዐይን ወእግር ።
ሊተሰ ይኔይሰኒ ከመ አልዓዛር
እምእንበር ኀበ አፍኦ በዊኦ ቤትየ መቃብር
ወመሬተ እባእ ከመ ወፃእኩ እምድር ፡
አምጣን ዕቡረ እከውን ከመ ተፈጠርኩ እምዕቡር ።

ትርጉም

ለእኔ ቸግር /ሸክምን ለማክበድ ከእኔ በቀር
በውሃ የማይቀዘቅዝ የገሞራ እሳት/ ራብን
በሆድ /ጭኑ ውስጥ ማን ይቋጥራል? (ይችላል?)
ለእኔ ያለእኔስ
አንካሳ ማነው? እውርስ ማነው?
መንገድን አልሄድምና ፡
የአይንና የእግር ሰው ስሆን ብርሃንን አላይምና ።
ለእኔ ግን በውጭ ከምኖር
እንደ አልአዛር ወደቤቴ/መቃብር መግባት ይሻለኛል
ከምድር እንደወጣሁም ወደመሬት ልመለስ ፤
በጭቃ እንደተፈጠርሁ ጭቃን እሆናለሁና ።

ምስጢር

እሳትን በጭኑ ውስጥ መያዝ የሚቻለው እንደሌለ እንዲሁም ለማንኛውም ፍጡር እንደእሳት የሚያንገበግብ ራብን መታገስ አይቻልም ። በቀትር ጊዜ የተነሳ የሰደድ እሳትን በውሃ ማጥፋት እንደሚያስቸግር ራብም ውሃ በመጠጣት ብቻ አይመለስም ። አንዳንድ ግምት የማያውቅ ተሸካሚ ከአቅሙ በላይ እንደሚሸከም ባለቅኔውም በችግር ላይ ቸግርን በመቀበል ሲራቡ ኖሩ ። ባለቅኔው እግር ለመሄድ አይንም ለማየት እያላቸው እግርና አይን እንደሌላቸው እንደ አንካሳና እንደ እውር በአንድ ቦታ ሆነው ራቡን በል በለኝ ይሉታል ። ከዚህም የተነሳ “ውሎ ውሎ ከቤት ኖሮ ኖሮ ከሞት” እንዲሉ ባለቅኔው በቅኔያቸው ምስጢር በራብ አለንጋ ከመገረፍ ይልቅ የማይቀረውን ሞት ሞቶ መቀበርን ተመኝተዋል።

189 መወደስ (1080)አ

ጸላኢ ይበኪ በከፍፍሪሁ
ወበአፉሁ ያስቆቁ ፡ ሰይፈ ልቡና ነገር
ውስጠ ውስጠ እንዘ ይመትር
ፍቅረ ወሰላመ
ከመ ገብረ ልቡ ለኢዮአብ ፀር
ማእከለ አቢሳ ወአበኔር

እንዘ በእዴሁ እትዝ ሰይፈ ሐፃውንት በትር ፤
 ወዳዊት ኤፍራታዊ እንዘ በልቡ ክቡር
 ሞተ አቤሴሎም ይጸልእ ወሞተ ኦርዮ ያፈቅር
 ነገረ ብካይ አርአየ ለዘሀለው ማኅበር
 በይነ አቤሴሎም በልቡና ወበይነ ኦርዮ በከናፍር ።

ትርጉም

ጠላት በከንፈሮቹ ያለቅሳል
 በአፋም ይንሰቀሰቃል ፤ የልብ ሰይፍ/ ነገር
 ውስጥ ውስጥን እየቆረጠ
 የኢዮአብ /ጠላት ልብ
 የብረቶች ሰይፍ/በትር በእጁ
 የተያዘ ሲሆን በአበኔርና
 በአቢሳ መሃል ፍቅርንና ሰላምን እንዳደረገ ፤
 የኤፍራታ ሰው ዳዊትም በከበረ ልቡ
 የአቤሴሎምን ሞት ሲጠላና የኦርዮን ሞት ሲወድ
 በልቡ ስለአቤሴሎም ፡ ስለኦርዮም በከንፈሮቹ
 የልቅሶን ነገር ለአሉት ማህበረተኞች እንዳሳየ ።

ምስጢር

ቢላዎ ውስጥ ውስጡን እያረደ ላይ ላዩን ቆዳን ይገፋል ። “የጠላት መሳም ከመንከስ ቁጥር ነው” እንዲሉ አንዳንድ ሰው በሰው ጠላቱ ላይ ችግር ሲደርስበት በሁኔታው እየተደሰተ ፡ ለሰው ይምሰል ከንፈሩን እየመጠጠ ሳቅ አስተኔ ልቅሶ ያለቅሳል ። ይሄውም ይታወቅ ዘንድ የእስራኤል ንጉስ የነበረው የዳዊት የጦር አለቃ ኢዮአብ አቤሴሎምን ለመግደል ቁርጠኛ ሆኖ ሳለ ለታዛዦቹ ለአቢሳና ለአበኔር ይምሰል አምጡት አልነካውም አለ ። ዳዊትም በምስጢር ኦርዮ እንዲገደል ያዘዘ ሲሆን እንዳላዘዘ ሆኖ እንዳይገደል ያዘዘለት የልጁ የአቤሴሎምን ያህል ለኦርዮም ከአንገት በላይ ለሰራዊቱ ይምሰል አልቅሷል ይላሉ ባለቅኔው (2 ሳሙ. 11-12፡18፡6-33) ።

190 መወደስ/ስ

ዘኪዳናት ወልደ ሩፋኤል (መምህር ፡ ዘጽላሎ)

ዘመዱ ለሰብእ እግዚእ ምናሴ
 ወአልቦ ካልእ ዘመድ ወማኅፈር ፤
 ተዘምዶተ ሰብእ ዘኬዎስ እስመ ውእቱ ኀፂር
 ወምሉዕ እኮ ፍቅረ ሰብእ ባሕር
 ለእመ ፍቅረ ሰብእ ንዜከር
 ወእመ ናስተሐይጽ ንሕነ ገጽ ተዘምዶቱ ለሰብእ ምድር ።
 ለሰብእስ መሬታዊ ተዘምዶተ ሰብእ ፍጡር
 አመ ውስተ ምድርን ይበቁዎ ወያሐይዎ ጊዜ ኀግር
 ለበዓለ ዘመድ ሮቤል በኩረ ዘርዐ ያዕቆብ ጌር
 እምኢተረክበቶ ሞተ ሥጋ ወኢበልዐቶ መቃብር ።

ትርጉም

የሰው ዘመዱ የምናሴ ጌታ ነው
 ሌላ ዘመድና ወዳጅም የለውም ፤
 የሰው መዘመድ/ ዘኬዎስ አጭር ነውና ፤
 የሰው ፍቅር/ ባህርም ሙሉ አይደለምና
 የሰው ፍቅርን ብናስብ
 የምድር ሰው መዘመድ/ፈትንም ብንመለከት ።
 ለመሬታዊ ሰው ግን የፍጡር ሰው መዘመድ
 በምድራችን ቢጠቅመው ፡ በመከራም ጊዜ ቢያድነው
 የደገኛ ያእቆብ ዘር በሽር የሆነ ባለዘመድ ሮቤልን
 የስጋ ሞት ባላገኘችው ነበር ፡ መቃብርም ባልበላችው ነበር ።

ምስጢር

ዘኬዎስ የተባለ ሰው ቁመቱ በጣም አጭር (ድንክ) እንደነበረ ፡ ሰው በስጋ ትውልድ ቅርበት የሚመሰርተው ዝምድና ዘላቂ ባለመሆኑ የሰው የማይለወጥ ዘመዱ የእስራኤል ንጉስ የነበረው የምናሴ አምላክ ነው ።
 አንዳንድ ባህር ወይም ሃይቅ በድርቅ ዘመን ሲጎድል በዝናብ ጊዜም ጢም ብሎ ሲሞላ በየወቅቱ የተለያየ ሁኔታ ይታይበታል ። እንዲሁም በመስታዎት መልክን ማየት እንደሚቻል የሰውን ዝምድና ብንመለከትና ብናስታውስ የሰው ዝምድናም በፍቅር ጊዜ የሚቀርብ በጥል ጊዜም የሚርቅ ይሆናል ።

ከሰው ጋር መዛመድ ለሰው የሚጠቅመው ዲሆን ኖሮ አስራ አንድ ወንድሞችና ብዙ ወገን የነበረው የያእቆብ ልጅ ሮቤል ሞትና መቃብር ባላገኙት ነበር በማለት ባለቅኔው በዘመድና በወገን ብዛት ከመመካት ይልቅ እግዚአብሔርን ዘመድ አድርጎ በእግዚአብሔር መመካት እንደሚገባ ብቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል (ዘፍጥ-29 146) ።

191. መወድስ (1081) አ

ኢየሱስ ክርስቶስ ነግዶ ተሠግዎ
ዘአብጽሐክ ዕለት ውስተ ቤተ ሥጋ ጎሡር
እንዘ ሕፁረ ነድ ምውቅ ቤተ አቡክ መንበር ፡
እፎ ኅደርከ ከመ ሰራቂ
በመስቀል አፍኦ ዘአልቦ ሕፁር
ምስለ አራዊት ውሉደ ነውር?
ወእፎ ኀጣእክ ምጽላለ ጥዲና ምሉአ ስዝር?
እንዘ አንተ ታወርሶሙ ብሔረ ጥዲና መንክር
ዘይኤድም አርአያሁ ወልምላሜሁ ዘይትፈቀር
ለዕውረ እግር ሐንካሰ ወለሐንካሰ ዐይን ዕውር
እምሐዊረ ፍና ገጸ ብእሲ ወእምነጽሮ እግር ፍና ብሔር ።

ትርጉም

በጎስቋላ ስጋ ቤት ውስጥ ቀን ያደረሰህ
ሰው የመሆን እንግዳ ኢየሱስ ክርስቶስ
የአባትህ ቤት /ዙፋን በሞቀ ነዲድ የታጠረ ሲሆን ፡
እንዴት እንደ ሌባ አጥር
በሌለው መስቀል/ እዳሪ ከነውር
ልጆች/ አውሬዎች ጋር አደርህ?
ስንዝር ሙሉ የሆነ የጤና መጠለያንስ እንዴት አጣህ?
መንገድ የሰው ፊትን ከመሄድ እግሩ
ለታወረ አንካሳና ፡ እግር የእግር መንገድን
ከማየት አይኑ ለአንከሰ እውር
የሚያስደንቅ ጤና/ እግርን አንተ ስታወርሳቸው ።

ምስጢር

አንድ ባለፀጋ ከሞቀ ቤቱ ወጥቶ በእንግድነት በውጭ ሲያድር አሽከርቼ “አዩ ጉድ ቤትን ይዘውት አይሄዱ! እገሌ እንኳ ያን መሳይ ቤት እያለው እውጭ አደረ” ይባባላሉ ። እግዚአብሔር ወልድም በባህርዩ አሳታዊ ሲሆንና የዙፋኑ ተሸካሚዎች ኪሩቤልም እሳታውያን ሲሆኑ “በአፍሰት ቀን ተኩል” ተብሎ በእለት ምሳሌ በተነገረው ትንቢት ሰረት አፍሰት ሽህ ከአምስት መቶ ዘመን ሲሞላ ሰው ሆኖ ከቅድስት ግርግር ተወለደ ። ከሁለት ሽፍቶች ጋርም እንደወንጀለኛ በመስቀል ተሰታል ። ያንድ አገር መሪ ታማኞች አገልጋዮችን ያገር አስተዳዳሪዎች እንደግሥታቸው ክርስቶስ ለጳውሎስ አይኑን ያበራለትና ለአንካሳውም አገሩን ያረታለት (የቃናለት) ከሆነ እንደወንጀለኛ በመስቀል መስቀል አይገባውም ነበር ይላሉ ባለቅኔው ።

192 መወድስ(1087) አ

ቀቲል ኦርዮ ግፉዕ ዕዕለተ ዳዊት
ወዘገዎ ሕዝቡ ለሴት በአዋልደ ቃየል ነውር ፡
እሱም ክመ ይምሐሉ ሠምሩ በጸውዖ ኤርሞን ደብር ።
ነጻቢስ ቃል ሶበ ነበበ
እግረ ልብ ብእሲ ኢያዕቅፍ ነገር
እሱም ሆሴዕ በኀሚር
ወዩ ዘመወ መንገለ ዘመወት ምድር
ኢገደገት ምትናሁ ብእሲተ ጸድቃን ምግባር ፡
አፍጣኔ ዙሉ ይትፈቀር በጊዜሁ ወኢበጊዜሁ ኢይትፈቀር ፡
ወረምሳኒ ስሐል ቀቲል አጋግ ነኪር
ኢያስተዋደዩ ለሳሙኤል መንገለ እግዚአ- እግዚአብሔር ።

ትርጉም

የተዘጋ ኦርዮን መግደል የዳዊት መሰደቢያ ነው
በቃየል ልጆች የሴት ህዝብ መሰሰንም ነውር ነው ፡
ኤርሞን የተባለ ተራራን በመጥራት ይምሉ ዘንድ ወደዋልና ።
ተናጋሪ ቃል ግን በተናገረ ጊዜ
ነገር የሰው ልብ እግርን እንዳያነቅፍ
ሆሴዕ ምድር በሰሰነችበት

በዚያ በተገር በልሳን ጊዜ
የገደቃን ሴት ምግብ ዓልተቱን አልተወችታ፤
ሁሉ በጊዜው ይወደዳል፤ ያልጊዜው ለይወደድም፤
በተላል ጦር ላይ ሊጋገን ማይደለም
ሳሙኤልን በጊደታው ለገዢው ሆነው ለላላው ምግብ (ለላላው ምግብ) =

ምስጢር

ተሸከሞች የተሰሩ ልብስ የሆነው ሙሉ ይሆናል እንደሆነ ማይደለም
የገደቃውን ገደብ ሰው እርሱን የገደቀ ገደብ አልገባቱ ማይደለም
ሆነበት = ምክንያቱም የእርሱን ግድት በርሳቱ ሆነ ወደ በረሃው
ዘመት ማይደለም ያለበት ወንጀልኛው እርሱ ረብ ያደረገ ሲሆን፤
“በእንቅርት ላይ ጆሮ ደግሞ” እንዲሉ ግድቱን ተጥቶ ህይወቱን
አስጠፍቶ በወደቀ ላይ በደል ስለረሳው በት ነው።

የእግዚአብሔር ልጆች የተባሉት የሴት (ሴት የአዳም ልጅ) ወገኖች
መልክ ሙልካምቸን የቃለን ሴቶች ልጆች በግድት በዘመት ተነድረው
አንዳንድ ልጆች “ተራራ ተንጾ ይግኝን” ብለው እንደግድቱ ከእርሱን
ወርደው ከቃለ ሴቶች ልጆች ጋር በግድቱ ስራ ተባብሩ።

ደግሞ አንዳንድ ትእዛዞች ሴት ላይ በጥንቃቄ ሴት ሲታገባ
ትም አሜቱን (እውነት) ብላ ተተባባሳ ላይን እንደገትረታው የአምላክ
ቃል (በጠቅላይነት) ተግባርን እንዲያገባት ልቦና ስራ ነገረው = እርሱም
በታዘዘው መሰረት ሲያገባት የእውነተኛነት ስራ አልተለየችም፤
የግድቅነቱም ሞጋ አልቀረችበትም = የግድቅነቱም የግድቅነቱም የተወደ
ደው የሚጠላበት ጊዜ በላይ በተሳለ ጦር የሳሙኤል አጋጥሞ ማይደለም
በአምላክ ዘንድ ሳሙኤልን አስወደደው እንጂ ላላስነተረውም ያላሉ
ባልተገኙ (14ው-15 = ሆሊ. 1:3-9 ፤ 3: 1-3) =

193 ሙድስ (ዘመን) አ

በዘመናዊ (ለሰቃ)

ዙሉ ይሰራል በሰብላሳ ቦታ

ልላው በሰጣቱ አባቶች ወደ አረጃቢ ዘገኘ፤

ሞተ ሕፃንሞላ ጸርቶ እሱም ተናገረ ገዢ፤

ወለግባለ ሱቱ ለእርሱም በኩር

ሞተ እሱም ተባለ

ወገን ሆኖ መጋቢ ሌላ ሆኖ መገኘት።

ናጥረ ላይ ላይ አንበሳ ገደብ ወጥላል በግዕዝ ነግሮ

አንድ ለትዳላን እንዲሉ በስሙ ረቀቀ ይገባል።

ባልረ አናንያ እሳት እሱም የውጭ ልባል

ወላሳ ወርቅ ይወልድ ለእሳት ከሞተ ገዢ።

ትርጉም

የሰጣይ ወርቅ ሲሆን፤ የምድር

አረጃቢ ሲሆን ሁሉ በእነዚህ ምስጋና ይመስላል፤

የገደቀ ህገጥላ ሞትን አጥራ ተናገሯል፤

ለበኩር እርሱም ግድት

ከሙቃዊ ሙሉም ታለፈ

ናህን የወደቀ ወጥ ተርጉሞ ሌላ ያለው ምጋቢ ነው።

የገደቀ አንበሳ የላም እረኛ ነው። ነባርም የሰጣ እረኛ ሆነ፤

የገደቀ ጊደታው እንደወደደ ሲያደርግ

የአናንያ ባህር የሆነ እሳት ባህርን ያቃጥላል

የወርቅ ግድቅን እሳትን እንደላር ይወላዋል።

ምስጢር

የተላኩትን ሙሉነት በትክክል የሚያደርሱ ሁሉ ይመስላሉ፤
እንዲሁም ወርቅ ሆኖ አረጃቢ ጉዳይ ይፈጸማሉ። ይሄውም ይታወቅ
ዘንድ ህገጥላ የተባሉት ሊትዮጽያዊ ግድቅ በሰጡ (በወሀትውና
በዘገባት) የታዩት ሲሆኑ ገዢ የሚባል አሞራ ሞታቸውን ለሙከራነቱ
ግህበር ነገረ ይዳላል። ከዚያም በፊት ይሄው ገዢ ለነቢዩ እርሱም
በሙቃዊ ላይ በግድቅ ሞገር (ደብዳቤ) የሞተውን አስነሳው። የናህን
ሙሉነት ላይ ሙሉ በሙሉ ተወሳኝ የነበረው ሌላ ሆኖ መጋቢ ሆነ።

ባልተገኙ ላምን የግድቅ አንበሳ ላምን ወደቀ በማለት አንበሳ
የተባለ ክርስቶስ ከእንደላት ጋር አደረ። በገን የሚያንቅም ነብር በግን
አልበላም፤ ምክንያቱም የትዳላን አምላክ እንደረሰገ ስለሚያደርግ ነው
ያላሉ። በተጨማሪም ለእነ አናንያ እንደወጣ የቀዘቀዘው እሳት የባህርን
ውጥ ለነቢዩ አልያስ በላላት (እቃጠለላት)። ለበላኢ በብሉ ስም እንጂ

የወርቅ ሚዛን እሳትን (ገሃነመ እሳትን) አስቀረለት **በግልት ትኒ**
ተመስጥሯል (ዘፍጥ-7 : 1 ነገሱ 17 : 2-7 ገድለ አባ **ሀገነጥእ**) =

194 መወደስ (1099) አ

ዘቀፀላ ኃይሉ (መምህር : ዘዋሽራ)

አይቱ ውእቱ ምዕራፈ ዐይንየ?

በገዳምኑ ግሩም? ወሚመ ውስተ ደብር?

ወእምንየሰኒ ሊተ እመ አሐውር

ንበ ዘሀለወ ዐይንየ ስውር :

ባሕቱ ሐዊረ ፍና

ኢይትከሀሎ ለልብ ዘእንበለ ዐይን ወእግር =

አንሰሂ ሶበ ቆምኩ በጽንፈ ንዘን ባሕር

ሐመረ ተስፋ ዘይደዐኖ ለእመ ልብየ ይዜከር

ሚ ትርጉቅ ተሌልዮቱ ሀገር

ዘኮነ ፍጻሜሃ አድማስ መቃብር!

ትርጉም

የአይኔ ማረፊያ ወዴት ነው ?

በሚያስፈራ ዱር ነውን? ወይስ በተራራ ውስጥ?

ለእኔስ የተሰወረው አይኔ ወደአለበት

ብሄድ በተሻለኝ ነበር :

ያለአይንና ያለእግር

መንገድን መሄድ ለልብ አይቻለውም እንጂ =

እኔም /በአዘን ባህር ዳርቻ በቆምሁ ጊዜ

የሚቀመጥበት አለኝታ/ መርከብን ልቤ ቢያጠጠ

መቃብር አድማስ መጨረሻዋ የሆነ

መለየቱ/ አገር ምን ትርቅ!

ምስጢር

አንድ ልጅ ከአባትና ከእናቱ ኮብልሎ በሄደ ጊዜ “**ከቶ ያ ልጅ**
ወዴት ደርሶ ይሆን? አድራሻውን የሚነግረኝ ቢገኝ **እኔም ወደሂደበት**
እሄድ ነበር : ታዲያ ምን ይሆናል ! ያለመሪ መሄድ የህልም **ራሚ ነው**”
በማለት ከወላጆቹ አንዱ ይናገራል : ባለቅኔውም **አይናቸው ከታወረ**

በሁዋላ ያለአይን እሄዳለሁ ሲሉ እንቅፋቱ እግራቸውን እየመታቸው :
እሾህም እየወጋቸው ከመኖር እንደ አይናቸው የህይወታቸውን መጥፋት
ተመኝተዋል = መጨረሻዋ አድማስ የሆነ አገር ሩቅ እንደሆነችና
ያለመርከብም ባህርን መሻገር እንደማይቻል : ባለቅኔው በሃዘን ባህር
ውስጥ እየዋኝ የመኖር ተስፋ ቆርጠው ወደመቃብር የሚወርዱ መሆናቸውን
በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል =

195 መወደስ (1127)አ

ዘገብረ ኢየሱስ (አለቃ : ዘጠዳ)

አመ ሆሣዕና ይቤሉ ሕዝበ ሆሣዕና

እንተ ሠላሳ የአክል ክረምተ ሄው ብሩር

በጌጋየ መኑ ተወልደ ነሚአ ፍሬ ዕውር

ወለተዐቅቦ ተፈውሶቱ

ምክንያተ ኮኖ ዘገብረ ዕቡር

ሆሣዕና ምውት አልዓዛር =

ወዘፈነዎ ትንቢት ጦማረ ብሂል ጦማር

ይበውኡ ዘኢዓመው ውስተ ዓማ ባዕዳን አብትር

ኢይምጸእ መንገሌን በዐለ ትፋሥሕት ከመ ንግበር =

ወከመ ትንቢት ይትፈጸም ሆሣዕና እግዚእ ወገብር

ካልእ ዘይዘርእ : ወካልእ ዘየአርር =

ትርጉም

የሸያጨ ክረምት/ብር ሰላሳ

የሚያህል የሆሳእና ወገኖች በሆሳእና ጊዜ ፍሬን መያዝ/አውር

በማን በደል ተወልደ አሉ :

ለመጠበቅ/መዳኑም

የሟች አልአዛር ሆሳእና የሰራው

ጭቃ ምክንያት ሆነው =

የላከውም “ያልደከሙት በሌሎች ወገኖች ድካም

ይገባሉ” የማለት/ደብዳቤ ትንቢት/ደብዳቤ

የደስታ በአልን እንድናደርግ ወደእኛ እንዳይመጣና

እንደ ትንቢትም ያገልጋይና የጌታ ሆሳእና እንዲፈፀም

የሚዘራው ሌላ ነው : የሚለቅመውም ሌላ ነው =

ምስጢር

በሶስት ወር ክረምት ጊዜ የተዘራው የእህል ፍሬ ሲመረት “ይህ ሁሉ ምርት በማን ጥረት ተገኘ? በእገሌ ጥረት አይደለምን? ደግሞስ እርሱ ለጥበቃው አመቺ የሆነውን አጥር ባያጥር ኖሮ ይህ ሁሉ ፍሬ ባልተገኘም ነበር” በማለት ያምራቹ ወገኖች ይነጋገሩሉ። እንዲሁም ሆላእና የተባለው ክርስቶስ እውር ሆኖ የተወለደውን ሰው በምራቁ ያቦካውን ጭቃ ቀብቶ አይን ሲፈጥር ያዩ ሰዎች አደነቁ፡ ክረምትም ሶስት ወር እንደሆነ ክርስቶስም ለሰላሳ ብር ተሸጠ።

አድራሻ የሌለው ደብዳቤ ለተላክለት ሰው ሳይደርስ ሲቀር ላኪው መልስ ባለማግኘቱ ሁለተኛ ደብዳቤ ይፅፋል፡ እንዲሁም አንዳንድ ጊዜ አንዱ የደከመበት ንብረት ላልደከመበት ለሌላው ሰው እንደሚሆን “ያልደከመት ሌሎቹ በደከመበት ይገባሉ” በማለት የተነገረው ትንቢት በሁዋለኞች ሊቃውንት አልሆነም፡ በዚህ አፈፃፀም ደስታቸው አልበዛም። ምክንያቱም ጌታውንና ሎሌውን በእኩልነት የሚመለከት እግዚአብሄር ወልድ በተገለጠ ጊዜ ዘረውም፡ አጫጁም እየቅል በመሆናቸው ነቢያት ተነቡት (ስለመወለዱ ትንቢት ተናገሩ)። ሃዋርያት አዩት፡ እኛ ግን ሳናየው አመነው ይላሉ ባለቅኔው።

196 መወደስ (1100)አ

ዘግለማየሁ ፈንታ (አሊቃ)

መኑ የዐቢ እምክብረ እድግት

ወእምክብረ በቅል ሥርጉት በወርቅ ወበብሩር?

ወለእመ በቅል ያረቶ ለንጉሠ ነገሥት ፍጡር

ተዐቢ እምኔሃ

ዕዋለ እድግት ዘሥርጉት በበትር፡

ጊዜ ሆሣዕና እስመ ያረቶ

ለንጉሠ ነገሥት ፈጣሪ እንተ ኢይዐወር ያር፡

እድግትሂ ለሆሣዕና ጊዜ አስሐትያ ወቁር

አስተማወቀቶ እስትንፋስ ውስተ ጎለ እብን እንዘ እሱር።

ወአመ ኀሠሦ ሄሮድስ ለሆሣዕና መንክር

እምነጽ ሄሮድስ አጉየየቶ ውስተ ብሔረ ግብጽ ከመ ይንበር።

ትርጉም

ጠወርቅና በብር ከተሸለመች

ከበቅሎ ክብርና ከአህያ ክብር ማን ይበልጣል?

በቅሎም ፍጡር የሆነ ንጉስ ነገስትን ብትሸከም

በበትር የተሸለመች

የአህያ ውርንጫ ክርሷ ትበልጣለች፡

የነገስታት ንጉስ የሆነ

የማይቻል ሽክም ፈጣሪን በሆላእና ጊዜ ተሸክማለችና።

አህያም በውርጭና በቅዝቃዜ ጊዜ በድንጋይ

ጠረት ውስጥ የታሰረ ሲሆን ሆላእናን በትንፋሽ አሟሙቃዋለችና፡

ሄሮድስም አስደናቂ ሆላእናን በፈለገው ጊዜ

ዘግብፅ አገር ውስጥ ይኖር ዘንድ ከሄሮድስ ፈት አሸሽታዋለችና።

ምስጢር

የሃብታም በቅሎ በወርቅ በተዘመዘመ ግላስ ብታጌጥ፡ አህያም ተቋና በበትር ብትመታ የአህያ አገልግሎት ከበቅሎ አገልግሎት አያንስም። አንድ በጎ አድራጊ ለችግረኛ መልካም ስሙታን እንደሚሰጥ ሆኗልና የሚባል ኢየሱስ ክርስቶስም በከብቶች በረት ሲወለድ አህያ በትንፋሽ አሟሙቃዋለች፡ በስድቱም ጊዜ ተሸክማለች። ወደ ኢየሩሳሌምም በአህያ ላይ ተቀምጦ ገብቷል። ስለዚህም ምድራዊውን ንጉስ ከተሸከመችው በቅሎ ይልቅ ሰማያዊውን ኢየሱስ ክርስቶስን በመሸከሟ አህያ ትበልጣለች ይላሉ ባለቅኔው (ማቴ. 21፡9—15)

197 መወደስ (1103)አ

በርእሰ አድባር ለይንበር ከመ ጌራ ወርቅ

ደብረ ጊዮርጊስ መስቀል መልዕልተ ነሱ ነገር፡

እመኔ ዮሐንስ ፍቅደ ዘመኑ ንጊር

እስመ ከመ ኢይረድ እምእሎንቱ

ከርሠ እብን ለወሊደ ወልድ በሕማም ወፃዕር

እስከነ ይትፈታሕ እማእሰር

አድባርኒ ይርጎቁ እምግብረ ተሀውኮ ብእሲት ነውር።

ጉንደ ዕዕ መቅድመ ጽጌ ወበኩረ ፍሬ ሥሙር
ኢይትፈቀር ከመ ጽጌ ወከመ ፍሬ ኢይከብር ።
ወርእስ አልሕምት ኩሎን እንዘ ቀዳማዊ ፍጡር ፡
ቀርን ደጋራዊ በርእስ አልሕምት ይነብር ።

ትርጉም

የነገር ሁሉ የበላይ የሆነ የጊዮርጊስ ደብር/መስቀል
እንደ ወርቅ አክሊል በደብሮች ራስ ላይ ይቀመጥ ፤
ምንም የሃንስ/የዘመኑ ቁጥር አጭር ቢሆን
ከእሊህ እንዳይወርድ
ከማሰሪያ እስተፈታ ድረስ የድንጋይ ሆድ ልጅን ለመውለድ
በምጥና በጭንቅ አለና ።
ደብሮችም ከመታወክ ድርጊት/የነገር ሴት
ይርቁ ዘንድ ከአበባ የቀደመ የእንጨት ግንድና የሰመረ የፍሬ በኸር
እንደ አበባ አይወደድምና ፡ እንደ ፍሬም አይከብርምና ፡
የሁሎች ላሞች ራስም መጀመሪያ ፍጡር ሲሆን
ሁዋለኛው ቀንድ በላሞች ራስ ይቀመጣልና ።

ምስጢር

አክሊል በሰዎች ራስ ላይ እንደሚደረግ የዲማ ጊዮርጊስ ቤተ
ክርስቲያን ከአድባራት በላይ ላቀ ፡ የሃንስ የሚባል አንድ ፃድቅ
ሰው አጭር በሚል ቅፅል የሚታወቅ እንደሆነ የተተከለበትና
የተደበረበት ዘመን ቅርብ ቢሆንም ሆድ ልጅን እንደሚወልድ
የድንጋይ ህንፃ የወልድ ሰው መሆን መነገሪያ ሆነ ። ደናግል
ወንዶችም ከሴት እንደሚርቁ ሌሎች አድባራት ከደብረ ድማህ
በታች በመሆናቸው አይከራከሩ ። ምክንያቱም የዲማ ጊዮርጊስ
ደብር ከእነርሱ በታች እንዳይሆን ከአበባና ከፍሬ የቀደመው
የእንጨት ግንድ እንደ አበባው አይወደድም ፡ እንደፍሬውም
አይከበርም ። የላሞችም ራስ ቀዳሚ ሳለ በሁዋላ የበቀለው ቀንድ
ከራስ በላይ ስለሚሆን በሁዋላ መደበሩ ዲማ ጊዮርጊስን ከቀዳሚ
ዎቹ አድባራት በታች አያደርገውም በማለት ባለቅኔው ስለዲማ
ጊዮርጊስ ታላቅነት ያላቸውን አስተያየት በቅኔያቸው ምስጢር
ገልጠዋል።

198 መወደስ(1005)አ

ዘዘዮሐንስ (አለቃ)

ዕለተ ግብሩ ለወልድ ዕለተ ሰንበት
ባሕቱ ለምንት አዘዞ በርእስ ደብር
ለሙሴ ሰንበተ ከመ ኢይሥዐር
ወያዕርፉ ባቲ አግዐዚ ወገብር ?

በሰንበት አምጣነ ገብረ

እንተ ኢይተርፍ ድጎረ ፍኖተ ሰማይ ወምድር ፡
በሰንበትሂ እምድጎረ ከልአ አንሥአተ እድ ወእግር
አርጎወ መቃብረ ፍኖተ ትንሣኤ ከመ ይሑር ።
ባሕቱ ለመኑ ይትከሀል መንኖተ ምክሩ ለኔር ?
ለሰብእ ዘይኔይሶ አምጣነ ውእቱ የአምር ።

ትርጉም

የወልድ የሰራው ቀን የሰንበት ቀን ናት ፤

ነገር ግን ሰንበትን እንዳይሸር

ጌታና አገልጋይም እንዲያርፉባት

በተራራ ሙሴን ለምን አዘዘው ?

ወደሁዋላ የማይቀር

የሰማይና የምድር መንገድን በሰንበት አድርጓልና ፤

በሰንበትም እጅንና እግርን ማንሳትን ከከለከለ በሁዋላ
መንገድ/ትንሣኤን ሊሄድ መቃብርን ከፍቷልና ።

ነገር ግን የቸር ጌታ ምክርን መናቅ ለማን ይቻላል ?

ለሰው የሚሻለውን እርሱ ያውቃልና ።

ምስጢር

አምላክ ከመፍጠር ስራው ያረፈባትን ቀን የሰንበት ቀን ብሎ ሰይሞ
አክብሯታል ፤ በደብረ ሲናም ሰንበትን እንዲያከብር ሙሴን አዘዞታል ።
ታዲያ “አምላክ ሰንበትን እንዳይሸራት ሙሴን ካዘዘ በሁዋላ እርሱ
የሰራውን እርሱ ራሱ እንዴት አፈረሰው ? በሰንበት ለምን ትንሣኤውን
አደረገ ?” በማለት ባለቅኔው ራሳቸውን ከጠየቁ በሁዋላ” የሚያለማው
ንና የሚያጠፋውን ለሰው ሁሉ የሚያውቅለት እርሱ (አምላክ) ስለሆነ ፤

አድራጎቱን ከጥፋት የሚቆጥረው የለም” የሚል መልስ በመስጠት ምርምራቸውን ገብተዋል ።

ታሪክ

እግዚአብሔር ፍጥረትን የጀመረውና ክርስቶስም ከሙታን የተነሳው እሁድ ቀን ነው ይባላል ። ስለዚህም የአረፍት ቀን እንድትሆን በጢተ ክርስቲያን ስርአት መፅሀፍ ተወስኖ ስትከበር ኖራለች ። ሙሴም አምላክ ከመፍጠር ስራው አረፈባት የምትባለውን ቀን ቀዳሚት ለንቢትን እንዲያከብራትና እንዳይሰራባት ተፅፏል (ዘፍጥ. 2 ፡ 1-4። ዘፀአ. 20፡ 8-11) ።

199 መወደስ (1115)አ

ዘተክሌ (መምህር ፡ ዘዋሽራ)

አይመረ የሴፍ ብእሴ ንጸራ

ባሕርያ ድማኅ ዘለብሰት ብርሃነ ከመ ፀምር ፡

እስመ ለለዕልት ይትዌለጥ ሥነ ንብረ ገጸ መንክር ፡

ወበእንተዝ ሥነ ውላጤ

ዐይነ ሰብእ ነዋ ዮሐንስ ዘንስር

ዘልዑለ ይሰርር ፡

አምጣን ጠፈራ መጥባሕት ክሣይ ፍጡራን ዘይመትር ።

መላእክትሂ ተጋቢአሙ አምነ ርትቅ ጠፈር

በሰፊሐ ክንፍ ከለልዋ ለድማኅ እመ አህጉር ፡

አምጣን ድማኅ ድንግል ንጽሕተ አበሳ ወነውር

ትበርህ እምፀሐይ ወትትሌዓል እምአድባር ።

ትርጉም

ብርሃንን እንደ ግምጃ የለበሰች

የማየት ሰው የሴፍ የዲማን ባህርይ አላወቀም ፡

እስደናቂ የሆነ የፊቷ አይነት ውበት በየቀኑ ይለወጣልና።

ስለዚህም ለውጥ

የሰው አይነ ከፍተኛ በረራን የሚበር

ባሞራ የተመለሰ የሃንስ ነው ፡

ጣሪያዋ/ሰይፍ የፍጡሮችን አንገት የሚቆርጥ ነውና ።

መላእክትም ከፋት ጠፈር (ሰማይ) ተሰብስበው

ያገሮች እናት/ዲማን ክንፍን በመዘርጋት ጋረድዋት ፡

ከበደልና ከነውር የነፃች ዲማ/ድንግል

ከፀሃይ ትበራለችና ፡ ከደብሮችም ከፍ ትላለችና ።

ምስጢር

ቅድስት ማርያም የእግዚአብሔር አብን ቃል ፀንሳ ሳለች መልካ ደልዋወጥ ስለነበር ጠባቂዋ የሴፍ በአንድ መልክ ሊያያት አልቻለም ። በገጃም ክፍለ ሀገር የዲማ ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን ልዩ ልዩ በሆነ ቀለም ስለተሳለች ተመልካቿ በአንድ ሁኔታ ሊያውቃት አልቻለም ። ደግሞ የግንብ ወንጌላዊ የአሞራ ምሳሌ እንደሆነ የቤተ መቅደሲቱ ተመልካች እያን ጣሪያ ጣሪያውን በማየት እንደ አሞራ በረረ ። ሰይፍም አንገትን እንደሚቆርጥ ጣሪያዋ የመላእክትን ስእል ለመመልከት የሚያዟጥጥ የተመልካች አንገትን የሚሰብር ሆነ ። መላእክት በክንፎቻቸው ቅድስት ግርያምንና ልጇን እንደጋረዷቸው የዲማ ጊዮርጊስን ቤተ ክርስቲያን ጠፈር (ጣሪያ) የመላእክት ስእሎች አሸበረቋት ። በተጨማሪም ድንግሊቱ ማርያም ከፀሃይ ይልቅ የምታበራና ከሴቶችም ሁሉ የምትበልጥ መሆኗ እንደተነገረ ይህችም ዲማ እንደ ፀሃይ የምታንፀባርቅና ከሌሎች አድባራትም የምትልቅ ሆነች ይላሉ ባለቅኔው ።

200 መወደስ (1138) አ

ዘወልደ ሚካኤል (መምህር ፡ ዘዜና ማርቆስ)

እግዚአብሔር ይገረጽ እንተ ያፈቅር

ዘይቤ መጽሐፍ በቃለ መተርጉም መምህር

እሙን ውእቱ ለጸድቃነ ንጻም ወደብር ፡

ወሕስው በነቤየ ፡

እስመ እነ ዝንጉዑ ልቡና ወእነ እሱር

በነብለ ኅጢአት ዘይነውን

እንዘ ለለዕልት እተግህ በግብረ ዐመፃ ወነውር ።

ሊተሰ ይደልወኒ ተግማጽ አምላኪየ ኀር ፡

ለልዩ በእዴዩ እስመ ጸዋዕክዎ ለኅግር
እንዘ እብል እድንን እምደዌ ከልኤቱ አኢጋር
ወሰብእ መሬታዊ ዘይረክቦ አያአምር።

ትርጉም

እግዚአብሄር የሚወደውን ይቀጣል
ያለው መፅሃፍ ቁተርንሚው መምህር ቃል
ለገዳምና ለደብር ዓድቃን እውነት ነው፡፡
በእኔ ዘንድ ግን አስት ሆነ፡፡
በእየቀኑ በአመፅና በነውር ስራ እየተጋሁ
እኔ ልበ ዝንቱና
በረዘመ ገመድ/ሃጢአት አስረኛ ነኝና፡፡
ለእኔስ የቸር አምላኬ ቁጣ ይገባኛል፡፡
ከሁለት እግሮች ህመም እድናለሁ ስል
እኔ በገዛ እጄ አሳርን ጠርቸዋለሁና
የመሬት ሰውም የሚያገኘውን አያውቅምና፡፡

ምስጢር

“አባት ልጄን እንደሚገስፀው እግዚአብሄር ወዳጄን ይገስፀዋል” የተባለው ነገር በዓድቃን ዘንድ የታመነ ቢሆንም በእኔ ዘንድ ውሸት ነው፡፡ በማለት ባለቅኔው ሁለት እግራቸውን ካመጣቸው በሽታ እድናለሁ ሲሉ ከባሰ ችግር ላይ ወድቀው መክራ የፀናባቸው መሆኑን ገልጠዋል፡፡ በተጨማሪም “የአምላክ ወዳጄ ሳልሆን በመክራ ተፈተንሁ፡፡ መክራ የዕድቅ ሳይሆን የሃጢአት ነው” በማለትም ጥፋታቸውን አምነዋል፡፡

እንስሳ እረኛ ወይም እንደሚያስማራው እንደማያውቅ ሰው ሁሉ በላይ ላይ ምን እንደሚመጣበት ሊያውቅ አይችልም፡፡ ስለዚህ እኔም “እድናለሁ ስል የባሰ አገኘኝ” በማለት ባለቅኔው የደረሰባቸውን ስቃይ በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል፡፡

201 መወደስ(1145)
ዘተክሌ(መምህር፡ዘዋሽራ)

ሰግይ ወምድር አመ ተፃብፃ
አፍላፊ ክልኤቲ አንስት ፀዋሪተ ምውት ምድር
እር ተኅዝን በሞተ ሰሎሞን ጌር?
አፍግን ተኅጥአ እምኩሉ ፍጡር
ፍትሐ ጽድቅ ዘየአምር፡፡
እንዘ ቅፀውር ሕያወ ዘኢወለደት ጠፈር።
ወእር ያስተፈሥሐ ዜና ሞተ ሰሎሞን በኩር
ለሰግይ ሐሳዊት እንዘ ሕፃነ ባዕድ ትፀውር?
እስመ እመቦ ሰሎሞን በሰማያዊት መንበር
ኢያመ እምቀተለ ክፍለ ክልኤቱ ከመ ይግበር።

ትርጉም

በሁለት ሴቶች አምሳል
ሰግይና ምድር ቢጣሉ በድን ተሸካሚ ምድር
በቸር/ልሎምን ሞት እንዴት ታዝን?
የአውነት ፍርድን የሚያውቅ
ከፍተረት ሁሉ ታጥቷልና፡፡
ያልወለደችው ሴት ለማይ ዘይወት ያለውን ሰትሸከም
ሰግይ/ውሸታምንም የባእድ ህፃንን ሰትሸከም
የአለታ ልሎምን ሞት ወሬ እንዴት ያስደስታት?
በሰግይ ዙፋን ሰሎሞን ቢኖር ኖሮ
ለሁለቱ ሴቶች ያካፍል ዘንድ በሀይወት ያለውን በገደለ ነበርና።

ምስጢር

በአንድ ደህንኛና በአንድ ሙት ዘፃን የተጣሉ ሁለት እስራኤላውያን ልቶች በተሳሰሉ ጊዜ እውነቱን ለማወቅ ደህንኛውን ልጅ በሰዶፍ ከፍለው እንዲጓፈሉ ሰሎሞን አዝዟል፡፡ መጥምቁ የግንስም አንገቱን በሰዶፍ በተቆረጠ ጊዜ ራሱ በክንፍ ወደሰማይ በሮ ሲሄድ በድኑ በምድር ተርቷል፡፡ ስለዚህ በዚያን ጊዜ ሰሎሞን ቢኖር ኖሮ ምድር በድኑን ብቻ ላይሆን ህያውት ካለው ከየግንስ ራስም ድርሻ ታገኝ ነበረ በማለት ባለትኒው አመሰግናለሁ፡፡

ታሪክ

የአስራጌል ንጉሥ የዳዊትና የቤርሳቤሠ ልጅ በሉጥን በአባቱ ዙፋን ተተክቶ እስራጌልን ሲያስተዳድር አዎላኩ የፍርድ ጥበብን እንዲሰጠው ለመነ። በዚህም መንግስቱ ሁለት ሴቶች ጭላንድ ቤት ውስጥ ሲኖሩ በሶስት ተናት ልዩነት ታከታትሎ ወልዱ። ውልቱም ልሊት እንደተኖ አንዲቱ ልጇን በእንቅልፍ ልጭ ልልተኝነት ለትንቃ ጥቶ አገኘችው። የርሷን ሬሳ ልጅ በጓደኛዋ ጭብት አስጠግታ ደህናውን የጓደኛዋን ልጅ ወሰደች።

የደህንኛዋ ልጅ እናት ጭብት ከእንቅልፍ ነቀታ ልጇን ለግጥባት ብታስብ የሞተውን የጓደኛዋን ልጅ አገኘች። እርሷንም “የጥተ ልጅሽን ውሰጂ የእኔንም ልጅ መልሼልኝ” ብትላት እምቢ አለቻት። ሁለቱም ሴቶች ተካሰው ወደሰሎሞን ሄዱና ሲጠየቁ “ደህንኛው ልጅ የእኔ ነው ተባባሉ”። በዚህ ጊዜ ሰሎሞን ሰይፍ አስመጥቶ “ደህንኛውን ልጅ በሰይፍ ለውልት እካፍላቸው” ጭብ አዘዘ። የደህንኛው ልጅ እናትም “እይቆረጥ ለእርሷ ስጧት፤ እኔ ይቅርጭኝ” አለች። “ያልመለደ አጋድጥ አረደ” እንደሚባለው ያልወለደ ይደርዳል። የሆነው የሚኛው ልጅ እናት ማን “ይከረል ፡ ለሁለታችንም አይውን” በማለት ተናገረች።

በዚህም ጠቢቡ ሰሎሞን እውነተኛዋ ማን እንደሆነች ስለተረዳ ደህንኛውን ልጅ ለወላጅ እናቱ እንዲሰጥ ረረደ። 1ኛገሰ-3፡16-27 ፡ ስንክ-መስከረም 2)።

202 መወደስ(1146)አ
በዘመልዴ(አለቃ)

ቅውልድ የነልፍ ወሰነ አጭ
ወትውልድ ይቆርፍ እምነ አጭሁ በግብር
ምሳሌ ዝኒ ላዕሌክ ማህለ ማርያም ደብር
ሐሰውክሂ አተዘለኒ
እምነ ዜናሁ ለሰሎሞን በኩር
ጠይቅ ወተዘከር፤
እመ ነባዚሁ ተቀብረ አምላክ ንባዙ አይቅቀበር።

በደነ ጽድትረ መደን ርትዕ መደን የውጥት ማከር
እለክነ ትገረ ደረጃክ ስጠሉት የግንክ ፍጻሜ።
አርቲወክረ ፍናተ ግንክላ ጭ ሀገር
ተራራ ለትንና ማገሥ ጭንገር።

ትርጉም

የባቶችን ድገወር ትውልድ ያልፋል
ከአባቶችም በሰራ ይቀርፋል ።
ላህለ ግርያም/ተረራ ! የዚህም ምሳሌ ጭላንተ ላይ ነው ፡
ጥፊህም እንዳትለኝ
ከጭር በሉጥን ንግር
ተረዳ እስታውሳም ።
ተናጋሪው ቤተወር ንግግሩ አይቀበርምና
በለእውነትና በልተተኛነት በሰሚያስደንቅ የየሀነትም
የጠላት ፍጻሜ በተኾነ ምዕጋና እስከ ትግራይ ድረስ ይራሃል ፡
በጭ አገር ማከላም መንገዱን አቅንተህ
ለማጥት ተደጋጅ ጭንገርም ንገሰ ።

ምስጢር

አንዳንድ ሰው ጭን እንደሚገፋ አንዳንድ ጊዜም ከአባቱ የሚሰጡ ልጥ ልጅ ይመልዳል ። ይህም በጥምቀት ስፃፃፍ ላህለ ማርያም በተባሉ በእጌ ምኒልክ ደታውታል ። ከወላጅ አባታቸው ከሃይለ መለኮት ይልቅ አፄ ምኒልክ ገዛት እስፍተዋልና ባለቅኔው መላዋን አትዮጵያን አንድ አድርገህ ውሉና ትገረን ነገደርንም ግዛ በማለት ለአፄ ምኒልክ ያላቸውን ፍትር በትእዛዝ ምስጢር ጥልጠዋል ።

203 መወደስ(1083)አ
ዘክሪያስ ወልድ(መምከር)

ምንት፤ ለልጥ ጭንቀት ይለሁ?
አ፡ ተሰጥጥ ጭንቀት ጽልመተ ሌሊት ገብር

ወዓዲ ጥዑመ እመ ይሰመይ መሪር፤
 ተሰምዮተ ወይን ወብርሃን
 ኢበቁሀ አኮኑ ለአውናን ወኤር፤
 ወበቅድመ ኢየሐብ ፍሬ ሣዕር
 ሐመልማለ ሣዕር ኮነ አበኔር ወልደኔር።
 ብርሃንሰ እመ ተሰምዮ ወልደ ባሕርየ አብ ንፎ
 ኮኖ መራሔ ፍና ለዕውር ወልደ ዕውር፤
 ወለእመ ተሰምዮ ወይን ጥዑመ ነገር
 ኮኖ ሰማዕተ ጽድቅ ወይን ቤተ ቃና ዘመድ ፍቅር።

ትርጉም

የስም ጥቅሙ ምንድር ነው?
 የሌሊት ጨለማ/አገልጋይ ብርሃን ቢባል
 መራራም ጣፋጭ ቢባል፤
 ወይንና ብርሃንን መባል
 ለአውናንና ለኤር አልጠቀመምና፤
 ዘኢየሐብ የሳር ፍሬ ፈትም
 የኔር ልጅ አበኔር የሳር ቅጠል ዘፍልና።
 ቸር የአብ የባህርይ ልጅ ግን ብርሃን ቢባል
 ለእውር ልጅ እውር መንገድ መሪ ሆነው፤
 የነገር ጣፋጭ ወይንም ቢባል
 የፍቅር ዘመድ የቃና ቤት ወይን የእውነትም ምስክር
 ሆነው።

ምስጢር

ማንኛውም ባለስም በጥሩ ቢጠራ ስሙና ግብሩ ካልተጣ
 በሩ በስም ብቻ መከበርን አያገኝም። ይህም ሊታወቅ
 ጨለማው በብርሃን መራራውም በጣፋጭ ስም ቢጠራ
 ጨለማው ብርሃንን፤ መራራውም ጣፋጭን ሊሆን ይችላል
 ልም። ስለዚህም በየስማቸው ትርጓሜ አውናን ወይንን ፈርሟ

ብርሃንን በግብር ሊሆኑ አልቻሉም። ግን የአንዳንዱ ሰው
 ስሙ ከግብሩ ጋር እንደሚተባበር የአብ የባህርይ ልጅ
 የእግዚአብሔር ወልደ ስያሜ በየስያሜው ልክኛ ሆኖ ተገኘ።
 ብርሃን ቢባል እውር በብርሃኑ እንዲሄድ አደረገ፤ ወይንም
 ቢባል በቃና ዘገሊላ በደኪማስ ቤት በተደረገው የሰርግ በአል
 ሙሃውን ወደወይን በመለወጡ ወይንነቱ ፀደቀ ይላሉ ባለቅ
 ኔው (ዮሃ.2:1. - 9)።

204 መወደስ(1089)አ
 ዘእንግዳ ወርቅ ንይሉ(አለቃ)

ባለመ ተድላ ጎንደር እምድገረ ገለጸ
 ባለመ ተድላ ይፍጥሩ እምገብ አልቦ ጎንደር
 ሥላሴ አቀሙ በዘርዐ ዳዊት መንበር
 ኪየከ ወሌ ጉግግ
 በትሠረ ንጢአተ ሣብሩ ለኩሉ ብሔር፤
 ባሕቱ ዘዘመንከ
 ኢይትፈጠር ብነ እንተ አሳልው ግብር።
 እምግብጽሂ ለተሐድሶ እመ ተጸውፀ ንበር
 ይትቀሠፍ በንይልከ ወበሰይፈ ቃልከ ይትመተር፤
 እምከመ አጠፍአ ለነ እንዘ ዓዲሁ በምድር
 ዘንበር ተሰርዎ እምጣነ ልዑሉ ይሠርር

ትርጉም

የምሾት አለም/ጎንደር ካለፈ በሁዋላ
 የምሾት አለምን ከሌላው ጎንደር ይፈጥሩ ዘንድ
 የሃገሩን ሁሉ ሃጢአት/ግብርን የምታስተሰርይ
 ወሌ ጉግሳ! አንተን
 ሰላሴ በዳዊት ዘር ዙፋን እቆሙ(ተኩ)፤
 ነገር ግን ዘዘመንህ
 ነዋሪ ያልሆኑ ግብር አይፈጠርብን።

ለመታደስም ንስር ከግብፅ በተጠራ ጊዜ
በሃይልህ ይቀሰፍ በሰይፍ ቃልህም ይመተር፤
በምድር ገና ሲሆን ካልጠፋልን
የአዋራ መነቀል ወደላይ ይበራልና

ምስጢር

ስላሴ (አብ ወልድና መንፈስ ቅዱስ) ይህ አለም ካለፈ
በሁዋላ እዲስ አለምን ይፈጥራሉ እንደሚባል የምችት ከተማ
ጎንደር በደርቡሾች ከፈረሰ በሁዋላ ከቀረው ጎንደር ምችትን
ለማስገኘት ራስ ጉግሳ ወሌን አስነሱ። ሃጢአት በንስሃ እንደሚሰ
ረይ ጉግሳ ወሌ የነበረውን ልማድ ለወጡ። የግብፅ ንስር
በየአምስት መቶ ዘመን በሚያካፋ ካፊያ ይታደሳል ተብሎ
እንደሚነገር የአዋራ ግብር እይሰራብን፤ ሃጢአተኛ በጅራፍ
እንደሚገረፍና አመፀኛ አንገቱን በሰይፍ እንደሚቆረጥ በቅጣት
መልክ የተሰራብን የአዋራ ግብር ይቅርልን። ካልቀረልን አዋራ
ወደላይ እንደሚዘር በአዋራ ግብር ምክንያት ወደዘላይ ለአቤ
ቱታ እንሄዳለን በማለት ባለቅኔው አቤቱታቸውን አሰምተዋል ።

ታሪክ

ራስ ጉግሳ ወሌ የተባሉት መስፍን በጎንደር በካህናቱ ርስት ላይ
የአዋራ ጠባቂና የጭቃ ማር የሚባል ግብር ሰሩበት። በዚህም ምክንያት
አለቃ እንግዳ ወርቅ ሃይሉ የጎንደርን ካህናት በመወከል የሚሞግቷቸው
መሆኑን በመግለጥ ራስ ጉግሳ ወሌን በቅኔያቸው አስጠንቅቀዋል ።

205 መወደስ (1047)ጎ

ጠፈረ ሐተታ ሰማይ ለእመ ርኢኩ
ኢያጽድቆ ለሰብእ ጽሑት እንበለ ፍቅር
ወኢይበቁያ አሚን እምገበ አልቦ ምግባር ፤
ዓፄ ኢይደልዎ
ትእቢት ፀሩ ለክርስቶስ በኩር
ፍና ትሕትና ዘየሐውር
እስመ ንበ ሁሉ ትእቢት ሀየ ሁሉ ኀሣር ።

አገውየሂ ከመ ታአምሩ ምሳሌ ዝንቱ ነገር
አእዳው ኢይበቁሁ እንበለ አጽብፅ ወአጽፋር ፤
ወኢይሄንዩ ክመ በገበ ዙሉ ፍጡር
አስናን ባሕቲቶሙ እምገበ አልቦሙ ከናፍር ።

ትርጉም

የምርምር ሰማይ ጠፈርን ብናይ
ፀሎት ያለፍቅር ሰውን አያፀድቀውም
ማመንም ምግባር ከሌለው አይጠቅመውም ፤
ዳግመኛም የትህትና
መንገድን የሚሄድ የበኩር ክርስቶስ ጠላት
የሆነ ትእቢት አይገባውም ፤
ትእቢት ከአለ ዘንድ በዚያ አሳር አለና ።
ወንድሞቼ! የዚህን ነገር ታውቁ ዘንድ
እጆች ያለጣቶችና ያለጥፍር አይጠቅሙም ፤
ጥርሶችም ከንፈሮች ከሌሏቸው ብቻቸውን
በፍጡር ሁሉ ዘንድ በፍፁም አያምሩም ።

ምስጢር

የምርምርን ነገር ማራቀቅ የሰማይ ጠፈርን ቀና ብሎ እንደማየት
ሲሆን ፤ እንጀራ ያለወጥ እጃደማያጠግብ ፀሎትም ያለፍቅር ዋጋ
አያስገኝም ። ግድግዳ ያለጣሪያ እንዳይጠቅም እውነትም ያለምግባር
አይረባም ። መንገደኛ ሰው ጠላቱ በሽመቀበት መሄድ እንደሚገባውና
በሄድም በዚያ አሳር እንደሚያገኘው ክርስቶስ የማይወደው ትእቢት
ሰውን አዋርዶ በመከራ ላይ ይጥለዋል ። ይህንንም እጆች ያለጣቶችና
ጥፍሮች ፤ ጥርሶችም ያለከንፈሮች አለመፈጠራቸው ያስረዳል በማለት
ቅኔው ተመስጥሯል ።

206 መወደስ (328)ጎ

ዘገብረ ሚካኤል ዕውር

በእክናፈ ተምኔት ነዐርግ መልዕልተ ደመና
ፍትሐ መለኮት ዕቅፍት እንዘ በማእከሉ ንቡር ፤

ወወርቀ ፍትሐ ሞት ንሰርት እምንዋየ መንግሥት ክቡር ፤
ዘይሬኢ ዘቱ ዐይነ ሞት ፀር
እንዘ መንገዱን ይገጽር ፤

ወእንዘ ያንላሉ ዝየ ተባርሶ ፍዳነ እግር ።
ንስሕብሂ ሓረገ ሞት ስቱየ ደመ ሓዋን ባሕር
እምኦሥራወ አቤል ተዳግዊ ወእስከ ጽንፈ አቤል እንተ ድገር
ወዘእምኒሁ ይትተሰዎ ከዊነ መሬት ማእረር
ይመልእ በረከተ በዎክያደ አልዓዛር መቃብር ።

ትርጉም

የመለኮት ፍርድ/—ሰናክል ዘመካከሉ የተቀመጠ
ሲሆን በምኞት ክንርቻ በደመና ላይ እንወጣለን ፤
ወርቅ የሞት ፍርድንዎ ከክበረ ከመንግስት ገንዘብ እንሰርቃለን ፤
ሁሉን የሚመለከት የሞት ጠላት/አይን
ወደኛ ሲመልከት ፤
የፍዳትን ፍርድት/ጠላትዎ ወደዚህ ሲመላለስ ።
ከቀድሞ ሰው ከአቤል በርቻ እስከ የሁዋላ ሰው አቤል ዳርቻ
የሄዋን ደም/ባህርን የጠጣ ሃረግ/ ሞትንም እንስባለን ፤
ከርሱም የሚለቀቅ— አፈርን መሆን/አዝመራ
በአልአዛር አውድግ/—ቃብር በረከትን ይሞላል ።

ምስጢር

ወርቻ በክንርቻቸው ወደላይ እንደሚበሩ እኛ ሰዎች ትልቅነትን
እንመኛለን ። ክንፈ ሰባራ ወፍ ሊበር እንደማይችል እኛም ወደአሰብነው
ሳንደርስ የአምላክ ፍርድ ያስተረፍል ። ሌቦችም ከመንግስት ካዝና ገንዘብ
እንደሚሰርቁ በሌላው ላይ ሞትን ብናመጣበትም ጠላት ባላጋራውን
በድብቅ እንደሚጠባበቅ— በእኛም ላይ ሞት ይታዘዝብናል ። ባለጉዳ
ይም ጉዳዩ ወደቀረበበት ሃላፊ እንደሚመላለስ መከራ ይፈራረቅብናል ።
ውግ የጠጣ የወይን ሃረግም ከወዲያ ወዲህ እንደሚሳብ በሄዋን
ደምን ያመጣ የነፍስ ሞትንም ከአዳም ልጅ ከአቤል ጀምሮ እስከመጨረሻ
ሻው የአቤልን ሞት እንሞታለን ። ደግሞ አዝመራ በእርሻ እንደሚሰበሰብ

ብና በአውድማ እንደሚሞላ ከሞት የሚከተል አፈርና ትቢያን መሆን
ዘመታብር ይፈፀማል በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

207 መወድስ/ስ
ዘምሥራቅ (አለቃ ፡ ዘኤልሻማ)

መሪረ ንብኪ በእንተ ርእሰነ
መሸቶብናልና ጊዜው ከስጋው ገበያ ስንዞር
ዘማ ቤተ ነዌ ዓለም እያታለለችን በፍቅር
እንዘ ሕልም ንብረተ ዚአሃ ወሐውዛ መሪረ
የስጋው እዛሽ መቃብር
ታላቅ ታናሹን ሳይለይ እስኪፈጀው ድረስ በምድር ።
ሞትሂ የሁሉ ጌታ የጉዞውን እዋጅ ሲነግር
አትልከስከሱ ከስጋው ተራ መሄዱ ላይቀር እግር በእግር ፤
ዳግመኛ ዳግም ልበል ኮርቻ አላጣም በክብር
ፈረስ ፈረስ ሲል የተዘጋጀ መርገፍ እለና ያለማፈር ።

የግእዙ ትርጉም

ስለራሳችን አምርረን እናልቅስ ፤
አኗኗሩ ህልም ፡ ውበቷም መራራ ሲሆን
የነዌ ቤት ሸርሙጣ/አለም እያታለለችን
ከስጋው ገበያ ስንዞር ጊዜው መሸቶብናልና ።

ምስጢር

በስጋ ገበያ ሲዞር ውሎ ከመሸ የተነሳ ብቸኛ ሰው በጨለማ ሲሄድ
አውሬ ሲመጣበት በጣም አምርሮ ይጮኸል ። እንዲሁም የስጋን ኑሮ
እይዘው እይዘው ሲል እንዴን ሳይዘው ያረጀ ሰው ስለሃጢአቱ በንስሃ
ማልቀስ አለበት ። ደግሞ በዘማ ቤት ፍቅር የተታለለ ንበዝ ቤቱን
እንደማያሰብ በዚች አለም ተድላ የተያዘ ሰው ሞትን አያስታውሰውም ።
ህልም እንደማይጨበጥና የዘማ ቤት ነገርም ማታለል የሞላበት
እንደሆነ የዚህች አለም ሁኔታ እጥፊና ጎጂ ነው ። አንዳንድ የስጋ ቤት
እዛሽ የስጋ መልክኛው ገና ታናሹንና ታላቁን ለይቶ ሳያወጣ ንምሽቶ
ስጋውን እየቆረጠ እንደሚበላ መቃብር ትንቹንም ፡ ትልቁንም ሳይለይ

ይቀበላል ። አንድ የጦር አዛዥ የዘመቻ አዋጅ ሲያውጅ ግቴን ጨርቶ ላይሉ ወዲያውኑ እግር በእግር ተከትሎ መዝመት የወታደሮች ግዴታ ነው ። እንዲሁም ሞትን ያህል ግዴታ ያለበት ሰው በስጋዊ ነገር ብቻ ተጠምዶ መልክስክስ እይገባውም ። ፈረስ ያለው ኮርቻ ቢለጥ ከባለመርገፍ ግላስ ጋር እንደሚያገኝ በሞት መፍረስና መርገፍ ፡ አፈት ቢያም መሆን የማይቀርለት ሰው መልካም ስራ በመስራት የህይወት ዘመኑን ማሳለፍ እንደሚገባው ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

208 መወደስ ስ

ዘየማን ብርሃን (ቄስ ገበዝ)

በደመ ቁዕለ ዕዕ ዘረብሐ ልብስ ክዋኔሁ
ለአበ ብዙኃን አዳም ወለሔዋን ሕጽጽተ ክብር
በደመ ሥጋዊ ገፀበ እግዚአብሔር ፤
ወበላዕለ ዙሉ ገጸ ዓለም
ሰወረ ዕርቃን መሐላ በዘኖን ፀምር ፤
አምጣን ኢክህለ ተሌልዮ
እምአፍራስ እሳት ኪሩቤል አምሳለ እግዚእ ወገብር ።
ዓለመሂ አመ ሐወጸ በሩጽተ ሰሎሞን እግር
ሠምረ ዘኢሞዮ ለጽኑዕ አረፍተ ፀር ፤
አምጣን ይጌይስ ሣህል እምነቢረ ልዑል መንበር
ወድንግል እብን ምሳሌ በሥምረተ ነቢይ ታገምር ።

ትርጉም

የብዙዎች እባት የአዳምና ክብሯን ያላነሰች የሄዋን
በእንጨት ቅጠል ደም ያደፈ ልብስ/ሁኔታን
እግዚአብሔር በሰውነት ደም አጠበ ፤
በሁሉ የአለም ፊት ላይም
በኖህ ግምጃ መራቆት/መህላን ሸፈነ ፤
የጌታና ያገልጋይ አምሳያ
ከእሳት ፈረሶች/ኪሩቤል
መለየትን አልቻለምና ።
በሰሎሞን/እግር ሩጫም አለምን በጉበኘ ጊዜ

የጠና የጠላትን ግድግዳ ያላሸነፈውን ወደደ ፤
በከፍተኛ ወንበር (ዙፋን) ከመቀመጥ ይቅርታ ይሻላልና
ድንግልም በነቢይ ፈቃድ የምሳሌ ድንጋይን ትችላለች ።

ምስጢር

በደም የቆሸሸውን ልብስ አጣቢ በላሙና እንደሚያጥበው ክርስቶስ
በዘለስ ቅጠል ደም የተዋረደውን የአዳምንና የሄዋንን ባህርይ በደሙ
ቀጸሰው (አከበረው) = ራቂትነትም በልብስ እንደሚሸፈን ለኖህ በመሀላ
የነባውን ኪዳን ፈፀመ ። አገልጋይም ከፈረሶች በሁዋላ እንደሚከተል
እግዚአብሔር ወልድም በሰውነቱ እንደ አገልጋይ ሲሆን በአምላክነቱ
በኪሩቤል ላይ ይመሰገናል ። በሩጫም ካለቡት ቦታ በፍጥነት እንደሚደረስ
ሰሎሞን በቤተ ክርስቲያን ተገብቶ (ቤተክርስቲያንን አስመልክቶ)
በተናገረው ምሳሌ መሰረት እግዚአብሔር ወልድ አለምን (ሰውን) በአዳን
ጊዜ የዲያብሎስን ተንኩል ያልተቃወመውን አዳምን ይቅር አለው ።
በዙፋኑ ሆኖ መልአክን አገዛዝ ከሚያድነው ይልቅ እርሱ ራሱ ሰው ሆኖ ፡
በመስቀል ተሰቅሎ ካሰለት ። ይህም የሆነው በደለኛ ድንጋይ “ተሸከም
ይቅርታ እንደሚጠይቅ ቅድስት ማርያም የቅዱስ ገብርኤልን ብስራት
በእምነት ተቀብላ በዳንኤል ድንጋይ የተመሰለውን እግዚአብሔር ወልድን
ስለወለደች ነው ይላሉ ባለቅኔው ።

209 መወደስ/ስ

ዘንበዜ (አለቃ ፡ ዘደብረ ወርቅ)

ኢናነክሮ ገዳጠ ለመንፈስ ቅዱስ
ለገጽሕተ ባሕርይ ድንግል እመ አንጽሐ እምነውር ፤
መሐፒልኑ ይትገሠሥ ለእንተ ጸዕደወ ፀምር
ለርሱሕ ዳዕሙ ይትገሠሥ በግብር ፤
አንክሮስ ናነክር
እመ አንጽሐ ኪያን እምርስሐተ ጌጋይ ጽቡር ።
ርሱሕኒ እንዘ ሀሎ አጸዕድዎ ሚላት ሥሙር
ለነዌ ጸውዖ ነዌ እንዘ ኢይጸዋዕ አልዓዛር ፤
ባሕቱ ኢህለወ ፍትሕ አምጣን ኢይክል ፍጡር
በላዕለ ነጋሚ ፈቲሐ ፍትሕ ወአንድዶ እሳት በላዕለ ባሕር ።

ትርጉም

ባህሪዋ የነፃ ድንግልን ከነውር ቢያነፃት
መንፈስ ቅዱስን ጥቂት አናደንቀውም ፤
ለነፃችው ግምጃ ልብስ አጣቢ ይፈለጋልን ?
ለአዳፋው ልብስ ይፈልጋል እንጂ ፤
ከበደል/ጭቃ እድፍ
እኛን ቢያነፃ ማድነቅን እናደንቃለን ፤
እድፋም ባለም የተወደደ ሃርን ማንጣት
አልአዛር ሳይጠራ ነዌን የነዌ መጥራት ነው ፤
ግን ፍርድ የለም ፤ በንጉስ ላይ ፍርድን መፍረድንና
በባህር ላይ እሳት ማንደድን ፍጡር አይችልምና ።

ምስጢር

አንድ ልብስ አጣቢ አዲሱን ልብስ አጥቦ ቢያነፃ አያስደንቅም ፤
የሚያስደንቀው ያደፈውን ልብስ አጥቦ ቢያነጣው ነው ። መንፈስ
ቅዱስም ጥንቱን በተፈጥሮ ባህርይዋ የተቀደሰችውን ቅድስት ድንግል
ማርያምን ቢቀድሳት አይደነቅም ። የሚደነቅውን በበለስ መብል ሃጢአት
የተዋረዱትን አዳምና ሄዋንን ፤ ልጆቻቸውንም ከሃጢአት ማንፃቱ ነው ።
ደግሞ አዳፋውን ልብስ ማጠብና ማጥራት የሚገባ ቢሆንም ያላደፈውን
ልብስ ማጠብና ማንጣት የተለመደ እንዳይደስ እግዚአብሔር ወልድ ሰው
የሆነው ሃጢአተኛውን እንጂ ዓድቁን ለማዳን አይደለም ። በባለፀጋው ነዌ
ደጅ የወደቀውን ድሃውን አልአዛርን በመጥራትና በመርዳት ፈንታ “ነዌ
ነዌን ጠራው” በማለት ባለፀጋ ባለፀጋን መጋበዙ የመንግስተ ሰማይ
ዋጋን አያስጥም ። ድሃ በንጉስ ላይ መፍረድን እንደማይችል በባህር ላይም
እሳት እንደማይነድ ፍጡርም በፈጣሪው ላይ መፍረድ አይችልም በማለት
ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

210 መወደስ (325)ጎ

ፍትሐ ጽድቅ ወፅኦ እምኢፈ ነጋሢ
በበትረ እዴሁ አዳም ርእሰ አርዌ ከመ ይሰብር ፤
በመዋዕለ ሙሴስ ይፃኦ እምነ ዝንቱ ጎሣር

ውእቱ አርዌ ወውእቱ በትር ።
ወኢይደልወነ ንትናገር
በቀለ አርዌ ዘቅድም በመዋዕለ ሰላም ወፍቅር ፤
አምኤዶም አረጋዊ አመ አውረዶ በምክር
እንተ ኢያውረደ አረጋዊ አምጣነ አፅረገ ላዕለ ደብር ፤
ወለቃለ ኖጎ ይትአዘዝ ጊዜ ሕማሙ ነኪር
አፋሁ አርዌ ገዳም ኢከሠተ በሐመር ።

ትርጉም

አዳም በእጁ በትር የእባብ ራስን
ይሰብር ዘንድ የእውነት ፍርድ ከነጋሽ አፍ ወጣ ፤
በሙሴ ዘመን ግን ከዚህ መከራ ይወጣ ዘንድ
እርሱው እባብ ነበረ ፤ በትርም ራሱ ሆነ ።
ግን የቀድሞ እባብ በቀልን
በሰላምና በፍቅር በመን እንናገር ዘንድ አይገባንም ፤
ሽማግሌን ከገነት በምክር በአወረደ ጊዜ
ያላወረደውን ሽማግሌ ወደተራራ አውጥቷልና ፤
ለኖህ ቃልም ይታዘዝ ዘንድ በልዩ ህማሙ ጊዜ
የዱር እባብ አፋን በመርከብ አልከፈተምና ።

ምስጢር

ይዋጣላቸው ብሎ ልጅና ልጅን እንደማታገል አይነት እባብ
የአዳምን ሽሆና እንድትነድፍና አዳምም በበትር እርሷን እንዲቀጠቅጥ
ተደርጎ ነበር ። ግን ከሁለት ጥለኞች አንዱ መብት ሲያገኝ ሌላውን
ማጥቃት እንደሚችል እባብ በሙሴ ታምር እባብም ፤ በትርም በመሆኑ
በአዳም በትር ራሱን ከመቀጥቀጥ ነፃ ሆነ ።

ሁለት ጥለኞች በሽማግሌ ከታረቁ በሁዋላ ጠበኞች ሆነው መኖራቸው ይረሳል ። እባብም ሽማግሌ አዳምን ከገነት ወደምድረ ፍዳ (ወደመከራ ምድር) ቢያወርደውም እቡነ አረጋዊን ወደ ደብረ ዳሞ ራስ ላይ ስላወጣቸው የአዳም ልጆች ዘንዶን ሊበቀሉት አይገባም ማለት በቅኔው ተመስጥሯል ።

ታሪክ

አባብ በክፉ ምክር አዳምን ከገነት ስላሰወጣችው አዳም የአባብን ራስ በበትር እንዲቀጥጥና አባብም የአዳምን ስኩና (ተረክዝ) እንድትነድፍ እግዚአብሄር ተናግሯል። ሙሴንም እስራኤልን ከግብፅ እንዲያወጣ ወደ ፈርአን ሲልከው በትሩ አባብ እንድትሆንና የግብፅ አስማተኞችን በትሮች እንድትበላ፣ ወደ በትርነቷም እንድትመለስ አድርጓታል (ዘፍ. 3፡ 1-24፤ ዘፀአት 8-16)።

ዘንዶ በኖህ ጊዜ ርግብ እፋ ውስጥ እንቁላኢን ብትጥልበት እስክትወጣ ድረስ እፋን አላንቀሳቀሰም። ምክንያቱም ኖህ ከመርከብ አውጥቶ በንፍር ውሃ ውስጥ እንዳይጥለው ነው ይባላል (ዘፍጥ. 7፡10)

የደብረ ዳሞን ተራራ የገደሙት ፃድቁ አቡነ አረጋዊ የደብረ ዳሞን ተራራ የሚወጡበት አጥተው ሲጨነቁ አንድ ታላቅ ዘንዶ ራሱን ወደተራራው ሜፍ ጅራቱን ወደተራራው ስር አድርጎ ሲንቀሳቀስ እዩ = እርሳቸውም ሌላ አማራጭ ስላልነበራቸው የዘንዶውን ጅራት ጨብጠው በዘንዶው ጉልበት ተስበው በደብረ ዳሞ እንባ ላይ ወጥተዋል ተብሎ በገደላቸው ተጽፏል።

211. ሕንጺሃ ስ

እስራኤል ዘሞዕም ለጸላኢዎቹ ባሕር

አኮ በኮናት ዳዕሙ ዘበትር።

ትርጉም

እስራኤል ጠላታቸው/ባህርን ያሸነፉት
በጦር አይደለም፤ በበትር ነው እንጂ።

ምስጢር

ባላገሮች ሲጣሉ በበትርም በድንጋይም ተደባድበው የበረቱት ያሸንፋሉ። እስራኤልም ከግብፃውያን ጋር ጦርነት ሳይገጥሙ በሙሴ በትር ባህርን ከፍለው ግብፃውያንን አስጠሙ ይላሉ ባለቅኔው።

212 ስዝል ሶጣን ሞገር (108)ይ

ዘገብረ ሚካኤል (ባዚሳዊ)

መቃብረ ድንግል ሐተቱ አለዳወ ጴጥዮስ መምህር፤
እንዘ በእፍኦ ጸድቅ መቃብር
አምጣኑ ኃጥአ ዘውሳጤህ ዘውስተ ልበ ሰብእ ምድር
ለእመ አልዞ ዘየለምር።
ወንስሓ ዕፂ ቀሊል፤ እስመ ለዕፂ ፍጡር
ጌጋዩ ሐልዮ ወአኮ ገቢር።

አሠረ ንጉሥ

እስኩ አንው ተዘክርዋ ለብእሲተ ሎጥ ፍቅር፤
ለእመ አምላክ አነመ ተሐውቶ ወተአጽፎቶ ብሔር
እስመ እምዐይኑ ሰብእ ዘይጸር
ኢትክል ተክብቶ ሀገር
እንተ ተሐንጸት መልዕልተ ደብር።

ትርጉም

የመምህር ጴጥዮስ እጆች የድንግልን መቃብር መረመሩ
በሰው ምድር ልብ ውስጥ ያለውን
የሚያውቅ ባይኖርም መቃብር በውጭ ፃድቅ ሲሆን
በውስጡ ሃጢአተኛ ነውና፤
የትል ንስሃም በእርሱ ዘንድ ቀላል ነው፤ ለፍጡር/ትል
በደሉ ማሰብ እንጂ፤ ማድረግ አይደለም።

አሰረ ንጉስ

እስኪ ወንድሞች! የሎጥ ሚስት/ፍቅርን አስቧት፤
አምላክ መታወክን ቢሰራና አገር ብትገናፀፈው
ከሚያዩ የሰው አይን
በኮራራ ላይ የተከተመች
ከቀማ መሸሸግን እትችልምና።

ምስጢር

በውስጥ ሃጢአተኛ ሲሆን በውጭ ዓድቅ የሚመስለውን ሰው ዳኞች በአደባባይ እንደሚመረምሩት በውስጡ የሰው ደምና አጥንት ያሉበት ሲሆን ውጪው በእብን በረድ የሚለሰን መቃብርን የዲፕሮስ እጆች ቆፈሩት ። በሰው ልብ ያለውን አሳብ የሚያውቅ እንደሌለ በምድር ውስጥ ያለውን ልዩ ፍጥረት የሚያየው የለም ። በማድረግ ከተፈፀመ ሃጢአት በማሰብ የተፈፀመ ሃጢአት እንደሚቀል በቅድስት ማርያም መቃብር የሌላው ሬሳ ትል አልተፈጠረም ። ስጋዋንም ሊበላ አልቻለም ። የሎጥ ሚስት የጨው ሃውልት ሆና የቀረችበትን ነገር ማሰብ እንደሚገባ ፍቅርን ማጥናት ይገባል ። ሽማግሌ የሰራውን ሽማ ያሰራችው ሴት እንደምትለብሰው እንዲሁም አምላክ ያዘዘውን መታወክ አገር ታወካች ። በተራራ የተከተመች ከተማ ከተመልካች አይን እንደማትሰወር ከወራሪ ልታመልጥ አልቻለችም በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

ታሪክ

ባህታዊ ገብረ ሚካኤል አፄ ዮሃንስ አራተኛ ጎጃምን በ1870 በነሃሴ ወር ከመውረራቸውና ከመዝረፋቸው አስቀድሞ በህዝቡ ላይ የሚደርስ ውን መክራ ስለተረዱ ጥር 21 ቀን 1870 አ.ም. በዋሽራ ማርያም ቤተ ክርስቲያን ይህን ቅኔ ተቀኝተዋል ። በተከታዩም አመት ረሀብ የሚመጣ መሆኑን ስለተገነዘቡ “በፀፀደ ረኅብ ያንሰሱ እግረ ተዋርዶ ፣ በረሀብ የአትክልት ቦታ የመዋረድ እግር ይመላለሳል” የሚል መወደስ ቅኔ ተቀኝተው መንነዋል ። በዘረፋውም ምክንያት የአፄ ዮሃንስ ወታደሮች በዋሽራ ማርያም እቃ ቤት ብዙ ፀብት ስላገኙ አሽራ ማርያም ብለው ሰይመዋታል ተብሎ ይተረካል ።

213 ዕዝል ዕጣን ሞገር (1176)አ

ዘራስ ወርቅ (መምህር)

ለእመ ኢሞተት ቅድመ ኅጠተ ሥርናይ እግር

ባሕቲታ ትሄሉ ወትነብር ፡

ባሕቲ እመ ሞተት ወእመ ረከባ ንግር

ትፈሪ ክንፈ ክብር ።

ወቃለ ማዕነቅ ተሰምዐ በገቦ ተክለ አብ ፖድር ።
ለገሚድ አምጣን አልጸቀ ተክለ አብ ግእረር ።

አሠረ ንጉሥ

ኢትዮጵያ ይእቲ እስክንድርያ መንበረ ግርቆስ ጸኑር
ርንቀተ ሀገር ሀባይ አኮኑ አይክልእ ለፍቅር ።

ወሀየንተ ማርቆስ መፈክር

ሀየ ሀሎ አብርሃም ምእመን ኂር ፡

ሕገሂሃ አኮኑ ማእምር ።

ቅርጥም

የሰንዴ ቅንጣት/እግር በመጀመሪያ ባትዋት
ብቻዋን ተቀምጣ ትኖራለች ፡

ግን ከፈረሰችና በጭቃ መለወስ ካገኛት

የክብር ክንፍን ታፈራለች ።

የቁርዬ አሞራ ቃልም በተክለ አብ ገገ/ፖድር ተሰማ ፡

ተክለ አብ አዝመራ ለአጩ ደርሷልና ።

አስረ ንጉስ

ኢትዮጵያ የታላቅ ማርቆስ ወንበር የሆነች እስክንድርያ ናት ፡

የታላቅ “እግር መራቅ ፍቅርን አይክለክላትምና” ።

ስለተርጓሚ ማርቆስም ፈንታ

ቸር ታማኝ አብርሃም በዚህ አለ ፡

ሀንቿን አዋቂ ነውና ።

ምስጢር

የሰንዴ ቅንጣት በእርሻ ጭቃ ውስጥ ካልበሰበሰች ልትበቅልና
ፈራ አትችልም ። ከበሰበሰችና ከበቀለች በፀዋላ ግን ብዙ ፍሬን
ፈራ ትችላለች ። እንዲሁም የአቡነ ተክለ ገድማናት እግር በመቆም
ት በመሰበሩ ስድስት የፀጋ ክንፎች ተሰጧቸው ። ደግሞ የቁርዬ

አጭራ ቃል በየአመቱ ባዕደይ ወራት እንደሚሰማ ሁሉ በተክለ ሃይማኖት ጎን ክንፍ በቀለ = እዝመራው ለአጫዳ እንደሚደርስ ተክለ ሃይማኖት እግራቸውን እስከ መሰበር ድረስ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

ታሪኩ በእንደኛው መፅሃፍ በገፅ 77 ተተርኳል።

214 ዕዝል ጉባኤ ቃና (177) አ

ለተራክቦ ሞት ላሕም ዘወለደቶ ለኖላዊሁ በደሮ ዘበተክ ስምዖን ጣዕዋ ኑን መዋዕል ማእሰሮ።

ትርጉም

የዘመን ርዝመት ማሰሪያውን የበጠሰ ስምእን/ ጥጃ የወለደችው ላም ሞትን ለመገናኘት ጠባቂውን ቀደመው።

ምስጢር

ማሰሪያውን በጥሶ ከወለደችው ላም ጋር ለመገናኘት የሮጠ ጥጃ አረኛውን እንደሚቀድመው፡ በእርጅና ምክንያት በአልጋው ላይ ተጣብቆ የኖረው ስምእን አረጋዊ ከዚህ አለም በሞት እንዲያሰናብተው ክርስቶስን ለመነው ማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

ታሪክ

የአሪት ካህን የነበረው ስምእን የነቢዩ ኢሳይያስን የትንቢት መፅሀፍ ሲፅፍ “እነሆ! ድንግል በድንግልና ፀንሳ በድንግልና ወንድ ልጅ ትወልዳለች” የሚል ቃል አገኘ። ስምእን ነገሩ በታሪክ ያልታየ አዲስ ስለሆነበት “ይህ እንዴት ሊሆን ይችላል?” ብሎ ነበር። ይሁን እንጂ እርሱ የእድሜ ባለፀጋ በመሆኑ ኢየሱስ ክርስቶስ በዘመኑ ተወለደ። እንደማንኛውም አብራዊ ህፃን በተወለደ በአርባ ቀኑ የሴፍና እናቱ ቅድስት ማርያም ኢየሱስ ክርስቶስን ወደቤተ መቅደስ ባስገቡት ጊዜ ካህኑ ስምእን ታቀፈው። በዚህም ጊዜ ስምእን ኢየሱስ ክርስቶስን እንደታቀፈ “እንግዲህስ ባሪያህን አሰናብተኝ” በማለት ለሰው ልጅ ሁሉ የማይቀረውን የሞት ፅዋ ለምኗል ተብሎ ተፅፏል (ሰንክ. የካቲት 8)።

215 ዘአምላኪየ (1181)አ

ዘደሴ (ማዕበል)

ማዕቀብ አልፋ መምህር በአነዳሁ ጠፈሮ ለልሕነት ባሕረ ኢያሪኮ ዘሙሴ ሰበሮ፤ እሰመ ልደተ ቃል ቁዳር ምዕላደ ሐሊብ ገብሮ።

ትርጉም

ሙሴ የሰበረውን የኢያሪኮ ባህር ሸክላን መምህር ማእቀብ አልፋ በቁርበት ጠፈረው፤ የክርስቶስ ልደት ዘላን የወተት ማከማቻ አድርጎታልና።

ምስጢር

ባለላም የተናጋውን (የተሰበረውን) የወተት ማስቀመጫ በቁርበት ጠፈረዋል። ማእቀብ አልፋ የሚባሉት ኢትዮጵያዊ ፃድቅ እባ ስማቴዎስም ተማሮቻቸውን ለማሻገር በኢያሪኮ ባህር ላይ አፅፋቸው ጫኑበት። ገንቦው በቁርበት የሚጠፈረው የወተት ማጠራቀሚያ ይሆን ክርስቶስ በተወለደበት ቀንም ባህሩ ወተት ሆነ ይላሉ ባለቅ

216 ሥላሴ (1187)አ

ዘአድማሱ ጀንበሬ (መልእክ ብርሃን)

ኢትክሉ ተቀንዮተ ለእግዚአብሔር ወለንዋይ ለዘይብለክ አምላክ ሰማዒ መቅድመ ክሉ ታፍቅሮ ለገብርክ አፍቅሮ ንዋይ ይእዜ ሰዐሮ፤ እመሰ ለወርቅ አፍቀርኩ ወእስተባሳንክ ክብሮ እንዘ በጥንቁቅ ታነብሮ አእምሮ አእምሮ አእምሮ ከመ ኮንክ ለንዋይ ገብሮ።

ትርጉም

ለእግዚአብሔርና ለገንዘብ
መገዛትን አትችሉም “ያለህን
እምላክ ሰሚ ! ከሁሉ በፊት ታፈቅረው ዘንድ
አገልጋይህ/ገንዘብ መውደድን ዛሬ እስናብተው :
ወርቅን ብትወድ ክብሩንም ብታበዛ
በጥንቃቄ እያናገረው
የገንዘብ አገልጋዩ እንደሆንህ
ግወቅን እወቅ : እወቅ =

ምስጢር

“አንድ አገልጋይ ለሁለት ጌቶች መገዛት አይቻለውም”
እንደተባለ እግዚአብሔርን እወዳለሁ የሚል ሰው ገንዘብን በጣም
የሚያፈቅር ከሆነ የእግዚአብሔር ወዳጅ ሊሆን አይችልም በማለት
ለገንዘብ ሊንሰረድ የእግዚአብሔርን ትእዛዝ መፈፀም የሚያዳግ
ተው መሆኑን ባለቅኔው ያስገነዝባሉ ።

217 መድሰ (1193)አ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር : ዘኤልያስ)

ተራገቆ ዘመድ ደጌይስ እምተቃርቦቱ :
ለዛኒ ነገር ከመ ንለቡ ምስጢር
በዋሕድ ክርሥ ሶበ ጊዜ ዕንሱ ነጻሮ
ያዕቆብ ለኢሳው
አእመረ ከመ ጸላኢሁ ወእዕቀፀ እግሮ :
ወለዘክልኤዮም ተገርሮ
እመጽሐፈ ዛሬ ወፋራስ ንሕነ ንዜከሮ ።
ፈቀደሰ ተራክቦቶ ክርሠ ወላዲቱ ሰቀሮ
የሐንሰ ለእግዚአውስተ ክርሠ እመ ሶበ አእመሮ :
ርገቀተ ሙካን ወክርሥ ገበ ለዝንቱ እሥመሮ
ወንጌል ተራገቆ አምጣነ ትሰብክ ተፋቅሮ ።

ትርጉም

ከመቀራረቡ ከዘመድ መራራቁ ይሻላል :
የዚህን ነገር ምስጢር ልብ እንድንል
ባንድ ሆድ በዕንሱ ጊዜ ቢመለከተው :
ያእቆብ ኤሳውን
ጠላቱ እንደሆነ እውቆ እግሩን አሰናከለው :
የሁለታቸውንም መፃረር (መጣላት)
ከዛሬና ከፋሬስ መፅሃፍ እኛ እናስታውሰዋለን ።
ለዮሃንስ ግን ጌታውን በእናቱ ሆድ ባወቀው ጊዜ
የእናቱን ሆድ ቀዶ መገናኘቱን ወደደ :
የቦታና የሆድ መራራቅ ይህን ካሰመረው ዘንድ
መራራቅ/ወንጌል መፋቀርን ትሰብካለችና ።

ምስጢር

ቤትና ቤት ተያይዞ (ተቀራርቦ) ሲሰራ መንቀሳቀሻ እንደሚታጣ
ዘመድና ዘመድም ሲጠጋጋ ፍቅር ይጠፋል : ይህም ሁኔታ በያእቆብና
በኤሳው : በዛሬና በፋሬስ ቅሪጽ ተገልጧል ። መራራቅ ፍቅርን
እንደሚያጠና የሃንስ በእናቱ ሆድ ሳለ በቅድስት ማርያም ሆድ ለተፀነሰ
ለኢየሱስ ክርስቶስ ባቀረበው ስግደት ይታወቃል በማለት ባለቅኔው
አመስጥረዋል ።

ታሪክ

ያእቆብና ኤሳው መንታ ሆነው የተወለዱ የይስሃቅና የርብቃ ልጆች
ናቸው ። በምጥ ጊዜ በእናታቸው ሆድ ውስጥ ይገፋፉ ነበር ። ኤሳው
አስቀድሞ ብቅ ካለ በሁዋላ ያእቆብ በእጁ የወንድሙን እግር ይዞ
አሰናከለና ራሱ ቀድሞ ተወለደ ። በዚህም ምክንያት ያእቆብ ተብሎ
ተሰየመ ። ያእቆብም ማለት ተረከዝ አሰናካይ ማለት ነው (ዘፍጥ. 25:
19—26) ።

የያዕቆብ ልጅ ይሁዳ ለልጁ ለኤር ትእማር የተባለች ሚስት
አጋባው ። ኤር ሞተ : ሚስቱንም በአራቱ ህግ መሰረት ወንድሙ እውናን
ወረሳት ። እውናን ሳይወልድ የሞተ የወንድሙ የኤር ስም መጠሪያ

የሚሆን ልጅ መውለድ ስላልፈለገ የወንድሙን ሚስት በሩካቤ ስጋ
 ካወቀበት ጊዜ ጀምሮ ዘፋን ከማህፀን ውጭ ያፈሰ ነበር ። እርሱም እንደ
 ወንድሙ ሞተ ። ከዚህ በሁዋላ ይሁዳ ትእማርን “ልጄ ሴሎም
 እስኪያድግ ድረስ ሂጅና በብቸኝነት ኑሪ” ብሎ አሰናበታት ። በዚያን ጊዜ
 የይሁዳ ሚስት ሞተች ፤ ይሁዳም ከሞተችው ሚስቱ አዘን ከተፅናና
 በሁዋላ በጎቹን የሚሸልቱት ሰዎች ወደአሉበት ወደቴምናታ ሄደ ።
 ትእማርም መሄዱን ሰማችና ሌላ ጋለሞታ መስላ ተሸፋፍና በመንገዱ ዳር
 ጠበቀችውና አታለለችው ። ይሁዳም ደረሰባትና መንታ ፀነሰች ።
 በምጥዋም ጊዜ አንዱ እጁን አወጣና ቀይ ፈትል አሰረችበት ። እርሱም
 ዛሬ ነው ዛሬም እጁን መለሰና ወንድሙ ወጣ ፤ እሱም ፋሬስ ነው ።
 ከርሱም በሁዋላ ባለቀይ ፈትል ዛሬ ተወለደ ። (ዘፍጥ. 38፡ 1—30) ።

የአራቱ ሊቀ ካህናት የዘካርያስ ሚስት ኤልሳቤጥ ዮሃንስን በፀነሰች
 በስድስተኛው ወር ገብርኤል የተባለው መልአክ ወደድንግል ማርያም
 ተልኮ አበሰራት ። ቅድስት ማርያም በተበሰረችው ብስራት ካመነች
 በሁዋላ የእግዚአብሔርን ቃል በመንፈስ ቅዱስ ፀነሰች ። በዚያው
 ወራትም ወደ ይሁዳ ከተማ ሄደችና ወደዘካርያስ ቤት ገባች ፤ ኤልሳቤጥ
 ንም ሰላም አለቻት ። በዚህም ጊዜ በኤልሳቤጥ ሆድ ውስጥ ያለው
 የስድስት ወር ፅንሰ ዮሃንስ በድንግል ማርያም ሆድ ውስጥ ላለው ፅንሰ
 ኢየሱስ ክርስቶስ መፈንደቁ ፡ ብድግ ብድግ ማለቱ ተፅፏል (ሉቃ. 1፡1—
 80)።

218 መወደስ /ስ

ናሁ መሐለ እግዚአብሔር

ለዳዊት ወይን ዘጎሠሠ ማኅደሮ

ከመ ለፍሬሁ ሥሙር ዲበ መንበሩ ያንብሮ ፤

ለሳዖል ዘመነ ክረምት አኮኑ ሰሪሮ ፤

ወይን ዘአፍቀሮ

ድጎረ ኮነ መርሐ ለጽጌ ገዳም ዘምሮ ።

ወቀንምስ ጸናጽል ምስለ ናርዶስ ከበሮ

ለመዝሙር ዘመነ ጽጌ ፈድፋዶ ያሠምሮ

ለአዳም ወይን አምጣነ የአምር ግብሮ

እግዚአብሔር ዘብርሃናት በአርአያ ደሙ ከመ ይፍጥሮ ።

ትርጉም

የተወደደ ፍሬውን /ልጁ ሰሎሞንን/

በዙፋኑ ያስቀምጠው ዘንድ ማደሪያውን

ሰፈለገ ለዳዊት ወይን እነሆ እግዚአብሔር ማለ ፤

የወደደው ወይን ለዱር አበባ/መዘመር

መሪ ከሆነ በሁዋላ

ሳለል/የክረምት ዘመንን ሽሮታልና ።

ቀንምስ /ፀናፅልም ከናርዶስ/ ከበሮ ጋር

መዝሙር/የፅጌ ዘመንን በጣም ያሳምረዋል ፤

የብርሃናች አምላክ እግዚአብሔር በደሙ አምሳል

ሳይፈጥረው የአዳም/ወይን ግብርን ያውቃልና ።

ምስጢር

እግዚአብሔር ለዳዊት ልጁን ሰሎሞንን በዙፋኑ እንደሚያነግስለት
 ምሉሰታል ። ለወይንም ልምላሚን አደረገለት (ወይንን አለመለመው) ።
 ዳዊት የአምላክን ቤተ መቅደስ ለመስራት እንደተመኘ ወይንም ለቤተ
 ክርስቲያን ለቅዳሴ አገልግሎት ጠቃሚ ሆነ ። የዳዊት ልጅ ሰሎሞንን
 በአባቱ ዙፋን እንዳነገሰውም የወይን ፍሬን በአልጋው ላይ አንዝረገ
 ገው። ከዳዊት በፊት የእስራኤል ንጉስ ዩኒበረ ሳለልንም ከመንግስቱ
 እንደሻረው ክረምትን በጊዜው አሳለፈው ። ዳዊት መዝሙርን ለመዘመር
 መሪ እንደሆነ ወይንም “በወርሃ ፅጌ (ከመስከረም 26 እስከ ህዳር 6 ቀን)
 በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ለሚቀርበው ዝማሬ ማንፀባረቂያ ሆነ ። ፀናፅልም
 ከከበሮ ጋር የሰንበትን መዝሙር እንደሚያደምቀው ቀንምስ የተባለው
 የሸቶ እንጩት ናርዶስ ከሚባለው እፅ ጋር የፅጌን ወራት አደመቀው ።
 እግዚአብሔርም አዳምን በአምሳያው ከመፍጠሩ በፊት ስራውን እንደሚያ
 ውቀው ወይንን በተግባር ሊያውለው ወደደ ። የልጁ የእግዚአብሔር
 ወልድ ደምን በወይን ፍሬ ጭማቂ አምሳል እንዲሰጥ አደረገ በማለት
 ቅኔው ተመስጥሯል ።

219 መወደስ (1204)አ

ዘበቃ (ቂስገበዝ ፡ ዘጎንጅ)

ግብታዊት ጸብእ አመ በጽሐተኒ
 ድኅረ ሰማንያ ዘመን ስእንኩ ተናግሮ ፤
 ለልሳንያ ዘውስጥ እስመ አሰሮ
 ርስዐን ሥጋ ወለዐይንያ
 ጽልመት መንጠላዕተ ግብጽ ፍጹመ ሰወሮ
 ኢይጉየይ በነጽሮ
 ጸላኤ ሥጋ ዘመጽአ እንዘ ያስተፋጥን አግሮ ።
 ተነሥተሂ ወተመዝበረ ቤተ ልብየ ዘውቅሮ
 በፍርሃት ወበድንጋጌ ሞተ እለ ኢየዓብ ተዘኪሮ ፤
 ወበዝ ኢትፍትሐ ብየ ደቂቀ አእምሮ
 ጴጥሮስ አመ ፈርሀ እስመ ክህደ ዘፈጠሮ

ትርጉም

ድንገተኛ ጠብ በደረሰችብኝ ጊዜ
 ከሰማኒያ ዘመን በሁዋላ መናገር ተሳነኝ ፤
 የውስጥ ምላሴን የስጋ እርጅና
 አሰሮታልና ፤ አይኔንም
 እግሩን እያፋጠነ የመጣ የስጋ
 ጠላትን በማየት
 እንዳይሸሽ ጨለማ/የግብፅ መጋረጃ በፍፁም ሰውሮታልና ።
 በፍርሃትና በድንጋጤም የእነኢየሐብን
 ሞት አስቦ የገንዘብ ቤት/ልቤ ፈረሰና ተመዘበረ ፤
 በዚህም የእውቀት ልጆች! አትፍረዱብኝ ፤
 ጴጥሮስ በፈራ ጊዜ የፈጠረውን ክዷልና ።

ምስጢር

አምባጓሮ በተፈጠረ ጊዜ የደነገጠ ሰው ምላሱ ይተሳሰራል ፤
 ሰውነቱ ይርዳል ። ድንገተኛ ሞትም ሲደርስ የሰማንያ አመት ሽማግሌ
 መናገር ያቅተዋል ። እርጅና ምላሱን ይይዘዋል ፤ ሰውነቱን ያብረከርከ
 ዋል ። ደግሞ አልጋ በመጋረጃ እንደሚጋረድ ጨለማ አይኑን ይሸፍነዋል ፤
 በድንገት ከደረሰ ሃይለኛ ጠላት ማምለጥ እንደማይቻልም ከእርጅና

መታደስ አይቻልም ። የግንብ ቤት እንደሚናድና እንደሚፈርስ ልብም
 በእርጅና ሃይል ፍስስ (ቅልጥ) ይላል ። ዳዊት ለሰሎሞን ያስተላለፈው
 በቀል መቼ እንደሚፈፀምባቸው በማሰብ የፈሩ የእነኢየሐብ ፍራትና
 ድንጋጤ ይሰለጥኑበታል ። ባለቅኔውም ከሰማንያ ዘመን በሁዋላ ይህ ሁሉ
 ነገር ቢሆንባቸውም መቼም የሊቅ ልብ እስከሞት ህቅታ ድረስ ስለሚሰራ
 ይህን ቅኔ ዘርፈዋል ። ለፍራታቸውም መከታ ሲያበጁለት ሃዋርያው
 ጴጥሮስን ጠቅሰዋል (1 ነገሱ 2፡ 5-34) ።

220 መወደስ (1199)አ

ዘአስበ የድቅ

ስምዑ ዘንተ በእዝነ ልዑና
 ዘብከሙ እዝን ፤ ወዘብከሙ አእምሮ ፤
 ወትጉሃነ ልብ ኩኑ ከመ ትለብው ምክሮ
 ለመጽሐፍ ዘይምዕደነ ሠናየ ምስጢሮ
 ከመ አማኑኤል ዘአንክሮ
 ብእሲ ምእመን ዘለእግዚኡ አሥመሮ ።
 ወርቀሂ ኢታፍቅሩ ወኢትጎሥሡ አሠሮ ፤
 እስመ ወርቅ ዘየነልፍ ይሰኪ ዘአፍቀሮ ፤
 ወለእመ በወርቅ ኮነ እንተ አብርሃም ተምሕሮ
 ለኪራም በዐለ ወርቅ አልቦ ዘያከብሮ ።

ትርጉም

ጆሮ ያላችሁ ፤ አእምሮም
 ያላችሁ ሰዎች! ይህን በጆሮ ልቡና ስሙ
 አማኑኤል እንዳደነቀው ጌታውን እንዳገለገለ
 ታማኝ ሰው ጥሩ ምስጢርን የሚመክረን
 የመፅሀፍንም ምክሩን
 ልብ ትሉ ዘንድ የልብ ትጉዎች ሁኑ ።
 ወርቅንም አትውደዱ ዱካውንም አትፈልጉ ፤
 የሚያልፍ ወርቅ የወደደውን ይከላልና ፤
 የአብርሃም መማር (መፅደቅ) በወርቅ ቢሆን ኖሮ
 ባለወርቅ ኪራምን የሚያከብረው አይኖርምና ።

ምስጢር

“በጎ ምክር ለሚፈፅማት ሁሉ መልካም ናት” በተባለው መሰረት በመፃህፍት ምክር የሚኖር ሰው የእምላክ ታማኝነት ይላሉ ባለቅኔው ። የጢሮስ ንጉስ የነበረ ኪራም የከበረበት ወርቅም ቢያደልቡት ፣ በሁዋጊዜ (በእምላክ ፍርድ ቀን) አድላቢውን ይከለዋልና ወርቅን አታድልቡ በማለት ደራሲው በቅኔያቸው ምስጢር በጎ ምግባርን ያስተምራሉ (ሳሙ. 5 : 11) ።

221 ግእዝ ጉባኤ ቃና (1495)አ

ሕመም ይስሐቅ ሶበ ለመዊት አልጸቀ
ዘመደ ሥጋሁ መጥባሕት በአንብቦ ደም ተጠምቀ ።

ትርጉም

የታመመ ይስሃቅ ለሞት በደረሰ ጊዜ
የሰጋ ዘመዱ /ሰይፍ በደም/ እንባ ተጠመቀ ።

ምስጢር

አንድ ሰው ታሞ ለሞት ሲያጣጥር ወዳጅ ዘመዱ እንባ በእንባ እንደሚራጭ ፣ ይስሃቅም ሊሰዋ በቀረበ ጊዜ የእባቱ የአብርሃም ሰይፍ በተለምዶት ደም ተቀብቶ ተገኘ ይላሉ ባለቅኔው (ሰንክ-ሃምጌ 7) ።

222 ግእዝ ጉባኤ ቃና (1493)አ

ዘወርቅ አገኘሁ (አሊቀ)

ዕውር ንጥእ ውስተ ግበ ሲአል ወደቀ
መንግሥተ ሰማይ በርህ ሶበ ለጸድቃን ሠረቀ ።

ትርጉም

መንግስተ ሰማይ/ብርሃን ለፃድቃን በወጣ ጊዜ
እውር/ሃጢአተኛ በሲአል/ጉድጓድ ወደቀ ።

ምስጢር

ብርሃን ቢወጣም መሪ የሌለው እውር በጉድጓድ ከመውደቅ እንደማይድን መንግስተ ሰማይ ለፃድቃን ሲሰጥ ሃጢአተኛ ወደሲአል ገባ በማለት ባለቅኔው ወደ መንግስተ ሰማይ ለመግባት መልካም ምግባር

አስፈላጊ መሆኑን በቅኔያቸው አስረድተዋል ።

223 ዕዝል ጉባኤ ቃና (1494)አ

ለቤዝ ወ አዳም ጳውሎስ እምሐድ ኢያቄም ሠረቀ
ዘበውስተ ሕፅት ለሰምን ማገዊ ተሐድሶ አካል ረፈቀ ።

ትርጉም

በሰምኦን ጭን የተቀመጠ አዳኝ/የአካል መታደስ
አዳም/ጳውሎስን ለማዳን ከኢያቄም ወገብ ወጣ ።

ምስጢር

እግዚአብሔር ወልድ አዳምን ለማዳን ከኢያቄም ልጅ እንደተወለደ እንዲሁም ለጳውሎስ የሆነ የመንፈስ መታደስ ለኢያቄም ሆነ ። ክርስቶስ በሰምኦን አረጋዊ ጭን እንደተቀመጠ መታደስም ለሰምኦን አረጋዊው ተሰጠ ይላሉ ባለቅኔው (ሰንክ- የካቲት 8) ።

224 ግእዝ ጉባኤ ቃና /ስ

ይሁዳ ይመስል ከመ ቃለ መጽሐፍ ዘጸድቀ ፤
ውስተ ቤተ መቅደስ ለሕዝብ አምጣኝ ዘረወ ወርቀ ።

ትርጉም

እንደ መፅሃፍ ቃል ይሁዳ የፀደቀ ይመስላል ፤
በቤተ መቅደስ ውስጥ ወርቁን ለህዝብ በትኗልና ።

ምስጢር

ዳዊት በመፅሃፉ “ወርቁን ለችግረኞች በተነ” ብሏል ። ከዚህም አንፃር ይሁዳ መምህሩ ኢየሱስ ክርስቶስን የሸጠበትን ወርቅ በትና መታነቁንና መሞቱን ለማስረዳት ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

225 ዕገል ጉባኤ ቃና/ስ

ዘይትባረክ ቂርቆስ (መሪጌታ ፡ ዘደብረ ፅሑፍ)

ነጋዲ ረገብ ኢትፊጽም ባሕታዊ ገዳም ሥንቀ ፍኖትክ ጸም እስመ ኢኮነ መንፈቀ ።

ትርጉም

ነጋዲ/ራብ! የገዳም ባሕታዊ/ ሰንቅህን አትጨርስ ፤ መንገድህ/ያም ግማሽ አልሆነምና ።

ምስጢር

የሚነግድ ነገዴ ካሰበው ቦታ ሳይደርስ ሰንቁን ሲያዋግደው ጓደኛው “ጉዞህ ገና አልተጋመሰም ፤ ሰንቅህን ቆጥብ” ይለዋል ። ራያመ ኢየሱስ (ኩዳዴ) ሳይጋመስ ባሕታዊን አታመንምነው ይላባለቅኔው ።

226 ዋዜማ (1498)አ

ወርቅ ሰማያዊ

ጥብሉሉ ንስቲት ፀርቅ እመ ውስተ ምድር ወድቀ
አይሁድ ለነሢእ ኪያሁ ተሐየዩ ጥቀ
ጠቢባንስ ነሥእዎ ወእእመርዎ ጥዩቀ ፤
አምጣን ረሢአን አይሁድ ነጸሩ ፀርቀ
ወነጸሩ ጠቢባን ወርቀ ።

ትርጉም

በትንሽ ወርቅ

የተጠቀለለ የሰማይ ወርቅ በምድር ቢወድቅ
አይሁድ አርሱን ለመውሰድ በጣም ችለል አሉ
ጥበበኞች ግን በግልጽ አውቀውት ወደዱት ፤
ዝንጉዎች አይሁድ ጨርቅን አይተዋልና
ጥበበኞችም ወርቅን አይተዋልና ።

ምስጢር

የድሮ ሰው ወርቅን (ገንዘብን) በጨርቅ ጠቅልሎ ስለሚይዘው ወርቁ በጨርቅ እንደተጠቀለለ ይወድቃል ። አንዳንድ ሰዎች አይተውት ጨርቅ ብቻ መሰላቸው ሳያነሱት ያልፉታል ። ሌሎች ጥበበኞች ግን እንስተው ያዩትና ወርቅ የጠፋህማነህ? እያሉ በቤተ ክርስቲያንም ፤ በሌላ ሀዘብ በሚሰበሰብበት ቦታም ይለፍፋሉ ። ባለቤቱ ቢገኝ ገንዘቡን በምልክቱ መሰረት ይሰጡታል ። የወርቁ ምሳሌ የሆነ እግዚአብሔር ወልድ በኃለ እንስሳ (በእንስሳት በረት) ተወልዶ በጨርቅ ተጠቀለለ ። አይሁድ በአምላክነቱ ባያምኑበትም አምላክነቱን በተአምራቱ የተረዱት አምነው ተጠቀሙበት ። አይሁድ ያላመኑበት ሰው ሆኖ ቢያፍት (“ዕሩቅ ብእሲ ባዶ ሰው ፡ ሰው ብቻ”) ስለመሰላቸው ነው ። ሌሎችም ሰዎች ያመኑበት ሰራው አምላካዊ መሆኑን ስለተረዱ ነው በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

227 ዋዜማ (1503)አ

ዘኣርአያ ወረታ (አቶ)

በድምፁ ነጉድጓድ ድንግልና

ላዕለ እብነ ሀገር ፅንስ ከርሠ ድንግለ ዮሴፍ ወድቀ
ወዘንጽሕ ጸዳለ ተፍሕሮ ላዕሌሃ በረቀ ፤
ንጽሐ ድንጋሌሃሰ በርሀ እምርደተ መልአክ ተዐውቀ ፤
አኮኑ እምልብሱ ልማድ ማሕፀና ተዐርቀ ፤
ወበማይ ድንጋሌ ተጠምቀ ።

ትርጉም

በነጉድጓድ ድምፁ ድንግልና

የዮሴፍ ድንግል ሆኖ በአገር ድንጋይ ፅንስ ላይ ወደቀ ።
የንፅህና ፀዳል መታጨትም በእርሷ በረቀ
የድንግልናዋ ጥራት ብርሃን ግን ከመልአክ መውረድ የተነሳ ታወቀ፤
ከልብሱ/ልማድ ማሕፀና ተራቁቷልና ፤
በውሃ/ድንግልናም ተጠምቋልና ።

ምስጢር

የነጉድጓድ ድምፅ በድንገት ሲሰማና መብረቅ ሲበርቅ መንገደኛው ደንግጦ በድንጋይ ላይ እንደሚወድቅ የገፅህና መታጨትን ከታጨች በሁዋላ የቅድስት ማርያም ሆድ በድንግልና ፅንሰን ፀነሰ ። ብርሃንም ከመልእክ መውረድ የተነሳ ወገግ እንዲል እንዲሁም የማርያም የድንግል ናዋ ጥራት ተገለጠ ። ራሱን በውሃ መጠመቅ የሚሻ ሰውም ልብሱን እንደማያወልቅ የማርያም ድንግልናዊ ንፅህና ከሴቶች ልማድ ተለየ (ራቀ)፡ በድንግልናም ጠና በማለት ባለቅኔው አስገንዝበዋል ።

228 ዋዜማ (1501)አ

ዘይርጉ (አለቃ)

ገብርኤል ተፈናዊ

ይትዐጽፍ ምንተ ጊዜ ወርጎ ጥምቀት አልጸቀ

እስመ ነድ ልብሱ በሕፃንነት ጎልቀ ።

ተሐጽቦተ ልብሱስ ነድ ኢያሱተዋረዶ ጥንቁቀ ፤

እስመ እግዝእቱ ድንግል ትፈትል ወርቀ

ወእግዚኡ ይትአጽፍ መብረቀ ።

ትርጉም

የጥምቀት ወር በደረሰ ጊዜ

ተላላኪ ገብርኤል ምንን ይለብላል?

ነዲድ/ልብሱ በመታጠብ አልቋልና ፤

የነዲድ/ልብሱ ማለቅስ በፍፁም አላዋረደውም ፤

ድንግል/እመቤቱ ወርቅን ትፈትላለችና

ጌታውም መብረቅን ይለብላልና ።

ምስጢር

እንድ ልብስ ብቻ ያለው አሽከር ያው እንድ ልብሱን በእጥበት እንደ ጨረሰ የተመለከቱት ሰዎች “ይህ ሰው በክረምት ምን ሊለብስ ነው” ይላሉ ። ይህን የሰሙ ሌሎች ሰዎች ደግሞ “እመቤቱ ልብስ

ሞልቷል ጌታውም ሞልቷል ፤ ውራጃቸውን ይሰጡታል” በማለት ያስረዳሉ ። ልብስ በውሃ እየታጠበ እንደሚያልቅ የመልእክ የቅዱስ ገብርኤል የተፈጥሮ ባህርይ የሆነ እሳት ለእነቂርቆስ እንደውሃ ቀዘቀዘ ። ብዙ ሃብት ያላት ሴት ክወርቅ በተስፋ የተለያዩ ጌጣ ጌጥ እንደምታጌጥ ቅድስት ማርያምም በወርቅ ተመስሎ መሰበ ወርቅ ያለኛት ወልድን ወለደች ። እንድ አርበኛ የተሸለመው የወርቅ መዳሊያ እንደመብረቅ ብልጭ እንደሚል ክርስቶስም መብረቅን ያወርዳል በማለት ባለቅኔው በገብርኤል መልእክተኛነት ተፈፀመ ስለሚባለው ተአምር በቅኔያቸው እስረድተዋል ።

229. ሥላሴ (345) ኀ

ሶበ ሰምዐ ድምፅ እሳት

ጉዩ ሎጥ ውስተ ገዳም

መሥዋዕተ ገጢአት ሰብአ መዋቲ እስከ ይሠውዕ ጥንቁቀ

እሳት በላዒ ዘበሰዶም ጸድቀ ፤

አመ እግረ ሕፃን ቂርቆስ ባሕቱ ብሔረ ነገሄ አልጸቀ

እሳት ጉዩ እስከነ ርገቀ ፤

እስመ ለበላዒ እሳት ኃምሳ ደቂቀ

ፋሲካሁ በኤልያስ ጎልቀ ።

ትርጉም

በሰዶም የፀደቀ በላተኛ/

እሳት ሚች ሰው/የሃጢአት

መስዋዕትን በጥንቃቄ እስኪሰዋ ድረስ ፤ የእሳት ድምፅን

በሰማ ጊዜ ሎጥ ወደዱር ሸሸ ፤

የሀፃን ቂርቆስ እግር ግን ነገሄ በደረሰ ጊዜ

እሳት እስኪርቅ ሸሸ ፤

አምሳ ልጆችን የበላ እሳት

ፋሲካው በኤልያስ ጊዜ አልቋልና ።

ምስጢር

እንደ ሰው የጠላቱን ድምፅ ከሩቅ በሰማ ጊዜ ይሸሻል ፤ ሎጥም ሰዶምና ገሞራን ካቃጠላቸው እሳት ለመዳን በዋሻ ተሸሽገው ፤ አሪታዊ የሃጢአት ማስተሰረያ መስዋእትን እንደሚሰጥ ከሰማይ የወረደ እሳትም በኤልያስ ጊዜ ሃጢአተኛውን ሰው አቃጠለው ፤ የሸሽ ሃይለኛ ሰውን ሌላ ሃይለኛ ሯጭ ሰው ቢከተለውም እንደማይደርስበት እሳት ነፃዊንና ቂርቆስን አላቃጠላቸውም ። በተጨማሪም እርቶዶክሳዊ ክርስቲያን ከአርባ ቀን ያም በሁዋላ የስጋ መብያውን ጊዜ በአምሳ ቀኖች እንደሚጨርስ ፤ እሳትም በነቢይ ኤልያስ ቃል ታዝዞ አምሳ ሰዎችን አቃጠለ ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

ሎጥ የአብርሃም የወንድም ልጅ ነው ። የሰዶምና የገሞራ ሰዎች በእሳት ሲቃጠሉ ሎጥ ከእነልጆቹ ሸሽቶ ከእሳት ቃጠሎ ድኗል ።

አካዝያስ ወድቆ በታመመ ጊዜ ብሔልዜቡል የሚባለውን ጣኦት ከህመሙ ስለሚድንበት ጉዳይ እንዲጠይቁለት መላክተኞችን ላከ ። መላክተኞቹንም ነቢዩ ኤልያስ በመንገድ ተገናኝቶውና “ጌታችሁን አትድንም ትሞታለህ በሉት” አላቸው ። እነርሱም ተመልሰው ይህንን ለአካዝያስ ነገሩት ። አካዝያስም ኤልያስ መሆኑን በነገሩት በምልክቱ እውቆ ሁለት የአምሳ አለቆችን ከመቶ ሰዎች ጋር በተራ ወደኤልያስ ላከ ። ኤልያስ ግን በሰማይ እሳት መቶውን ጭፍሮች ከሁለት አለቆች ጋር አቃጥሏቸዋል ።

የሶስት አመቱ ህፃን ቂርቆስና እናቱ ኢየሱስ በእሳት ላይ በተጣደ የብረት ጋን በፈላውሃ ውስጥ ተጥሰው ለሰማእትነት ተጋደሰዋል ። ንፍር ውሃውም አላቃጠላቸውም ተብሎ ይተረካል (2 ነገሱ 1፡1 — 18 ። ገድለ ቂርቆስ)

230 ሥላሴ (1511) አ

ዘመርሻ (አለቃ)

በደማስቆ

ወድቀ ሳውል እመባርቅት

አንተሰ ገሩይ ሶበ ደማስቆ አልጸቀ
ግብተ እምነ መብረቅ ገጽከ በረቀ ፤
ወሥሙረ በቀልት ስምከ እምነ ቆምከ ልሀቀ ፤
እስመ ለስምከ ዘኢርገቀ
ነፋስ አእምሮ ረቂቅ እምነሉ ዘረቀ
ገበ ላዕል ሰሐበ ጥዩቀ ።

ትርጉም

በደማስቆ

ከመብረቆች የተነሳ ሳውል ወደቀ ፤

ግን አንተ ሀሩይ! ደማስቆ በደረሰህ ጊዜ

ከመብረቆች ይልቅ ፊትህ ድንገት በረቀ (በሰጩ)

ከሰሌን ግንድ ያማረ ስምህም ከቁመትህ ይልቅ አደገ ፤

ያልራቀ ስምህን ከሁሉ

የረቀቀ የረቂቅ እውቀት/ነፋስ

በተረዳ ነገር ወደላይ ስቦታልና ።

ምስጢር

ጳውሎስ የተባለው ሳውል ደማስቆ በደረሰ ጊዜ የብርሃን መብረቅ በርቆበት ነበር እንጂ እርሱ ራሱ አልበረቀም (ብርሃን አልሆነም) ። ብላቴን ጌታ ሀሩይ የተባሉት ኢትዮጵያዊ ሊቅ ግን እውሮፓን ጎብኝተው በተመለሱ ጊዜ ፊታቸው እንፀባረቀ ። በስመጥርነቃቸውም የገነኑ ሆኑ በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

231 ሥላሴ (1507) አ

ዘታመነ (አለቃ)

ልደት ቀዳማዊ

ዘበአረጋይት ወአረጋዊ

በደጋራዊ ልደት ተሐድሶ አካል ተዐውቀ ፤

እስመ በርህ ተሐድሶ ሥጋ ለጸድቃን ሠረቀ ።

ምሳሌ ዝኒ ኣብርሃም ኣለብዎተ ጠየቀ ፡
 አቦኑ ወለደ እምድገረ ልህቀ
 በርሥእናሁ ሕፃን ፡ ወቃሉ አጽደቀ
 ወእምቃሉ አሐዱ ኢወድቀ ።

ትርጉም

በባልቲት ሃናና
 በሽግግሌ ኢያቂም የሆነ
 መጀመሪያው ልደት በሁዋለኛው ልደት/የእካል መታደስ ታወቀ ፡
 ብርሃን የእካል መታደስ ለፃድቃን ወጥቷልና ።
 የዚህንም ምሳሌ ግስገንዘብን ኣብርሃም ተረዳ ፤ ካረጀ በሁዋላ
 በእርጅናው
 ሀፃንን ወልዷልና ፤ ቃሉንም አፅድቋልና
 ከቃሉም አንዱ አልወደቀምና ።

ምስጢር

ፊተኛው የወልድ ከአብ መወለድ በሁዋለኛው ልደቱ ከቅድስት
 ግርያም በመወለዱ እንደታወቀ የኢያቂምና የሃና ጉልምስና ካረጁ
 በሁዋላ ቅድስት ግርያምን በመውለድ በእገኙት መታደስ ፀና ። ብርሃን
 የተባለ ክርስቶስም ለፃድቃን እንደተገለጠ መታደስ ለኢያቂምና ለሃና
 ተሰጠ ። ክርክር በምስክር እንደሚፈፀም የእነርሱም መታደስ በኣብርሃም
 ተረዳ ። ኣብርሃም በመቶ ዘመን እድሜው ይስሃቅን እንደወለደ እነርሱም
 በስተርጅና ግርያምን ወልደው ታደሱ ። በዚህም “ልጅ ትወልዳላችሁ”
 ብሎ የነገራቸው የመልአኩ ብስራት (የምስራች ቃል) አልታበለም ይላሉ
 ባለቅኔው (ስንክግንቦት ፡ 1)።

232 ሥላሴ (1509) አ

ዘበቀለ ኃበና (አሊቃ)

እምኢክህለ ኒቆዲሞስ

ተዋሥኦቶ ለኢየሱስ ፡

መንግሥተ እሱ ጠበብት ሥጣዌ ከመ ኢትትናፈቅ ሕቀ

እስመ ሱሙ ልደተ ድንግል ፈታሒ አልጸቀ ፤
 ወአዕበየ ሳዶቅ ከላህ ክልኤሆሙ ዕርቀ ፤
 አቦኑ ተወልደ እምድገረ ልህቀ ፤
 እምክርሠ እሙስ ይትርፍ በከመ ተዐውቀ
 እምወለቱ ወላዲ ሠረቀ ።

ትርጉም

ከኢየሱስ መወያየትን
 ኒቆዲሞስ ባልቻለ ነበር ፤
 የእነዚህ ጠበብት መንግስት/መልስ ጥቂት እንዳትለያይ
 የድንግል ልደት/ፈራጅ ለእነርሱ ደርሷልና ፤
 ሳዶቅም የሁለቱን ጩኸት/እርቅን ዘለግ አደረገ
 ከኣረጀ በሁዋላ ተወልዷልና ፤
 ከእናቱ ሆድስ እንደታወቀው ይቅርና
 ከሴት ልጁ ወላጅ ሰረቀ ።

ምስጢር

መንግስት እርስ በራሷ ከተለያየች እንደማትፀና የኒቆዲሞስና
 የኢየሱስ “የሁለተኛ መወለድ” ንግግር ካልተግባባ የኒቆዲሞስ እምነት
 ስለማይፀና ፤ ክርክር በፈራጅ እንደሚወስን እንዲሁም በቅድስት ግርያም
 መወለድ የኢየሱስን ነገር ኒቆዲሞስ አመነ ። እውር ሆኖ የተወለደ
 ጤሜዎስ ወደኢየሱስ ድምፁን ዘለግ አድርጎ እንደጮኸ ኢየሱስንና
 ኒቆዲሞስን የሚያግባባቸው ሁኔታም በሳዶቅ ተፈፀመ ። ምክንያቱም
 ሳዶቅ የተባለው የግርያም አባት ኢያቂም ካረጀ በሁዋላ እንደገና ወጣት
 ሆኗልና ። ሰው ካደገ በሁዋላ ወደእናቱ ሆድ የመግባትስ ጉዳይ “ሰው
 ከውሃና ከመንፈስ ካልተወለደ ወደእግዚአብሔር መንግስት ይገባ ዘንድ
 አይችልም” ብሎ ኢየሱስ ክርስቶስ በተናገረው ቃል ታውቋል ። ወላጅ
 አዳም ግን ከግራ ጉኑ ከተፈጠረች ከሄዋን ሰረቀ (ልጁ ሄዋንን እስወለደ)
 ሎጥም ከሴት ልጆቹ ወለደ በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል (ዘፍጥ። 2 ፡
 20 — 25 ፡ 19 ፡ 30 — 38። ዮሃ. 3 ፡ 1 — 7) ።

233 ሥላሴ (1510) አ
ዘበቀለ ንበና (አለቃ)

ደለዎሙ ለመላእክት
ከመ ሰብአ ዓለም ሐሚተ ግብር ፤
አምጣን በዐይን ዐይን አመ ሩፋኤል ሰረቀ
ለድንግል ከመ ያስተፍሥካ ገብርኤል ሰሐቀ ፤
ሚካኤልኒ ዘኮነ በስመ ይዋሄ ዕውቀ
ቤቶ ለፈርዖን እስመ ሠጠቀ
እምክረ እሱስ ይርገቅ በከዊን ጥንቁቀ
ቀውስጦስ ተገድፈ ወወድቀ ።

ትርጉም

እንደአለም ሰዎች
የሰራ አሜት ለመላእክት ተገባቸው ፤
ሩፋኤል አይን በአይን ቢሰርቅ
ድንግልን ሊያስደስታት ገብርኤል ሰቋልና ፤
በርህራሄ ስም ታዋቂ የሆነ ሚካኤልም
የፈርዖንን ቤት ሰንጥቋልና ።
ከእኒህ ምክር ግን ጠንቃቃ በመሆን ይርቅ ዘንድ
ቀውስጦስ ተግለና ወደቀ ።

ምስጢር

የዚህ አለም ሰዎች በሚሰሩት ስራ ገሚሱ ሲታግ ገሚሱ ይመሰገናል ። ከአለም ስራ ነፃ የሆኑ መላእክትም በስራ ምክንያት ከሚነሳ አሜት አልራቁም ።

ሌባ ሲሰለጥን አይን በአይን እንደሚሰርቅ ሩፋኤልም የጠፋውን የጦቢትን አይን እንደደሀነኛው አይን አደረገው ። ገብርኤልም ቅድስት ማርያምን ዘብስራቱ አስደስታት ። “ሌባውን ሌባ ቢሰርቀው ምን ይደንቀው?” እንዲሉ ሌባ የሌላውን ሌባ ቤት ግድግዳ እንደሚቀድሚካኤል በርህራሄ የታወቀ ሲሆን ፈርዖንን አሰጠመው ። የሌባውን

ቅጣት ያየ ሰውም እንደሚጠነቀቅ ቀውስጦስ የተባለው መልአክ እንደነርሱ (ሩፋኤል ፣ ገብርኤልና ሚካኤል) ሳይሆን ቀረ በማለት ቅኔው ቀጠሰጥሯል ።

ታሪክ

ገምጌ በተባለ ቦታ የተወለዱት ህፃናት በቅዳሴ ጊዜ ውር ውር (ወዲያና ወዲህ) እያሉ ስለአስቸገሩ ቀውስጦስ የተባለው መልአክ እንዲቀስፋቸው ከአምላክ ታዘዘ ። በትእዛዙ መሰረት ህፃናቱን ሲቀስፍ ለንድ መልክ መልካም የሆነ አሳዛኝ ህፃንን አየና “ይህንስ የፈጠረው ይግደለው” ብሎ በርህራሄው አለፈው ። በዚህ ምክንያት አምላክ ቀቆጣበትና የፀጋውን ክንፍ ነሳው (እንዳይበር አደረገው) ። እንደምንም ቀንገዛግዞ ደብረ ቀልሞን በሚባል ቦታ በተሰራች ቤተ ክርስቲያን ቤተልሂም አጠገብ ወደቀ ። በቀትር ጊዜ ዲያቆን ለተልእኮ ቢመጣ እይኑ ሲንቀለቀል አየውና “ምንድር ነህ? ሰማያዊ ነህን? ወይስ ምድራዊ? ቢለው” በግብሬ ምድራዊ ሆኛለሁ እንጂ በተፈጥሮየሰ ሰማያዊ ነኝ ፤ ለአባ ሳሙኤል ንገርልኝ” እለው ። ዲያቆኑም ነገረለት ። አባ ሳሙኤልም ጡጥቶ እንደ ዲያቆኑ ቢጠይቀው ለዲያቆኑ የተረከለትን መልሶለታል ። ከዚያም መልአኩ ቀውስጦስ አባ ሳሙኤልን “ለእመቤታችን ለቃድስት ማርያም እመልክትልኝ ፤ ከልጇ ታማልደኛለች” አለውና እመልክቶለት (ዞልዮለት) የቀድሞው ክንፈ ፀጋው ተመልሶለት ወደሰማይ አርጓል ቀብሎ ተፅፏል (ተአምረ ማርያም) ።

234 መወደስ/ስ

ዘሐዲስ ኪዳናት (ቄሰገዡዝ ፣ ዘጽላሎ)

እብነ ቢታንያ ይበሊ በውስተ ምግባሩ
ወከዊኖቱ ብሱየ ቅድመ ሆጣዕና ተዐውቀ ፤
ምስለ አእሩግ ኪሩቤል አምጣን ረፈቀ ፤
ለተሰሰዮ ጣዕመ ዝማራ
ጎብስተ ጣዕማዌ ዘያጸግብ ጥቀ
አእሩግ ወደቂቀ
ወበሀላዌሁ ንባብ እምነ ኩሉ አርገቀ ።

ሐንዳስሂ አስቆሮታዊ ዘኢረሰየ ሰዋቀ
በትረ ሃይማኖት ሆሣዕና ጴጥሮስ ዘናፈቀ
እንዘ ፍኖተ ካህድ የሐውሮ በመካነ እብን ወድቀ
ሆሣዕና ዳዊት ጸላኢሁ አመ በጽሐ ወአልጸቀ "

ትርጉም

የቢታንያ ድንጋይ በምግባሩ ያረጃል
ያረጀ መሆኑም በሆላእና ፊት ታወቀ ፤
ሽማግሌዎችንና ልጆችን ፈፅሞ የሚያጠግብ
ጣፋጭ እንጀራ/የምስጋና
ጣምን ለመብላት ከሽማግሎች/
ኪሩቤል ጋር ተቀምጧልና
በአኗኗሩ/ነገርም ከእነርሱ አልራቀምና ።
ጴጥሮስ የጠረጠረው የሃይማኖት በትር/ሆላእናን
ድጋፍ ያላደረገ አንካሳ/የአስቆሮት ሰው ይሁዳም
የዳዊት ሆላእና/ጠላቱ በደረሰበት ጊዜ
መንገድ/ ከሀይትን ሲሄድ በድንጋይ ቦታ ወይቀ "

ምስጢር

አንድ ጎልማሳ ሰው ከሽማግሌዎች ጋር ተቀምጦ ሲያወጋ ፤ በምግብ
ጊዜ ከእነርሱ ጋር ሲበላና በአኗኗሩም እነርሱን ሲመስል ይህ ሰው
በእድሜው ባያረጅም በሚያደርገው ድርጊት ሽምግል ይባላል ።
በእስራኤል አገር የሚገኘው የቢታንያ ድንጋይም ኢየሱስ በአህያይቱና
በውርንጫዋ ላይ በየተራ እየተቀመጠ ወደኢየሩሳሌም በገባ ጊዜ ከኢየሩ
ሳሌም ሽማግሌዎችና ህፃናት ጋር ኢየሱስን እንደኪሩቤል አመሰገነ ።
ያለምርኩዝ መንቀሳቀስ የሚችለው አንካሳን ቆየተውን ምርኩዝ
ያልተደገፈ ደካማው አንካሳ ጠላቱ በድንገት በመንገድ በደረሰበት ጊዜ ፤
ሮጦ ለማምለጥ ቢሞክር በድንጋይ ላይ እንደሚወድቅ ኢየሱስን የካደ
የአስቆሮት ሰው ይሁዳ በከህይቱ ፀና ። ኢየሱስን ከዶ የነበረ የሃዋርያት
አሊቃ ጴጥሮስንም በንስሃ አልመሰለውም ይላሉ ባለቅኔው ።

ስምዖን አብ ያንዝነኒ በሕቁ ፤
እክሰ እክለ እስመ ይብልዎ ደቂቁ "

ትርጉም

ስምዖን አባት በጣም ያሳዝነኛል ፤
ልጆቹ እህል እህል ይሉታልና ።

ምስጢር

ልጆቹ እህል እህል ሲሉት የሚያበላቸው ያጣ የልጆች አባት በጣም
ያሳዝናል ። በአንፃሩም እህል ይመስል ልጆቹን የበላ በላኤ ሰብእ ስምዖን
በጣም ያስገርመኛል ይላሉ ባለቅኔው ።

ተዝካሮ ግበሩ ባሕታውያን ደቂቁ ፤
ለምውት ጸም እስመ ደብረ ዘይት መንፈቁ "

ትርጉም

ልጆቹ ባህታውያን ተዝካሩን አድርጉ (አውጡ) ፤
ለሙት /የም መንፈቁ ደብረ ዘይት ነውና ።

ምስጢር

የሞተ ሰው መንፈቁ (በድስተኛ ውሩ) ሲደርስ ልጆቹ ለተዝካሩ
(ለመታሰቢያው) ድግስ እንደሚያደርጉለት የኢየሱስ የም እኩሌታው
ደብረ ዘይት ተብሎ የሚጠራው የአራተኛው ሳምንት እሁድ መሆኑንና
ባህታውያንም ኢየሱስን በማስብ መምጣቸውን የቅኔው ምስጢር ያስገነዝ
ባል ።

ዘዶሪ (አሰቃ)

መንጠላዕተ ፍትሕ ትስፍሕ በገጸ ፈጣሪ
መርዓዌ ተውላጥ ክርስቶስ ግፉዕ እንዘ ዕራቁ
ወእመ አኮ ርቱዕ ለቤተ ምክርናንክ ንድቁ

ዳዊት ወላክዓብ

እለ ትእዛዘከ መዝገበ ሰረቁ

ውስተ ግበ ኀዘን ለእመ ወድቁ

ለዳዊት ተኀዘን ወሰክዓብ ታሰቆቁ ።

አንተሰ ወዳዊት እመ ትትዓረቁ

ዳዊት ወእርዮ ነገረ ቤርሳቤህ ኢያገለቁ ፤

አኮኑ ልቃሐሙ ፍትሐ ኢፈደይኮሙ በሕቁ

ለዳዊት ከመ ጊጋዩ ወሰክዓብ በከመ ጽድቁ ።

ትርጉም

የለውጥ ሙሽራ/ክርስቶስ ! የተበደለ ሰው

ራቁቱን ሲሆን መጋረጃ /ፍርድን በፈጣሪ ፊት ትዘረጋለህ
የፍርድህ/ቤት ሰራም ቀጥተኛ ባይሆን

ትእዛዝ/ሳጥንን

የሰረቁ ዳዊትና አክላብ

በመከራ/ጉድጓድ ውስጥ በወደቁ ጊዜ

ለዳዊት ታዝናለህ ፤ ለአክላብም ታለቅሳለህ ።

እንተና ዳዊት ግን ብትታረቁ

ዳዊትና እርዮ የቤርሳቤህን ነገር አልጨረሱም ፤

ለዳዊት እንደ በደሉ ለእርዮም እንደ ፅድቁ

ብድራቸው/ፍርድን በፍፁም አልከፈለሃቸውምና ።

ምስጢር

ችግረኛው ራቁቱን ሳለ ለሙሽራ ከለው ፊት የሚለይ መጋረጃ
እንደሚጋረድለት ክርስቶስም ተገፊው ሳለ ፍርዱን ለገፊው አደረገ ፤
ሳጥን ሙሉ ወርቅ የሰረቀ ሌባ እጅ ተፍንጅ ተይዞ በታሰረ ጊዜ እንዳንደ
ዘበኛ የትም ውሎ እንዲመጣ ይለቀዋል ። ፈጣሪም ጣኦትን በማምለክ
ናቡቱንም በማስገደል ትእዛዙን ለጣሰ ለእስራኤል ንጉስ ለአክላብ
ይቅርታ አደረገለት ።

ሁለት ጥለኞች (ጠበኞች) ሲታረቁ ከእነርሱ ጋር በብድር ገንዘብ
የተጣሉ ሌሎች ተባባሪ ሰዎች ብድሩ ካልተከፈለና እብረዋቸው ካልታ
ረቁ ጠቡ አይደርቅም ። እምላክም በእርዮ ሚስት በቤርሳቤህ የበደለውን

ዳዊትን በንስሃ ይቅር ሲለው የእርዮ መበደል በዳዊት መቀጣት አልተመለ
ሰም ። የእርዮ ደም የሚመለሰው “ወደ ኀልማሳ ሚስት አትሂድ ፤
አትግደል” የተሰኙትን የአራትን ትእዛዛት በድፍረት ተላልፎ የበደል
በደል የፈፀመ ዳዊት ቢቀጣና ቢገደል ነበር ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገፅ 42 ተተርጎል ።

238 መወደስ (1534) አ

ዘወወቀ (አለቃ ፤ ዘወቁጣ ማርያም)

ወላዴ ሕፃናት ወይን ሰብአ ተዋርዶ

ልብሰ ዘባኑ ከፈለ በሰማርያ ቤተ ምርፋቁ ፤

በጽንፈ እሳት ወነድ አምጣን ያስቆቁ

ዐረቁ እንዘ ይብል

ልብሰ ዘኢያቀውም ሰኪኖን ደቂቁ ፤

ወይትሚነይ መቃብረ ፤

ንዋያቲሁ አቁጽል እስመ በበሕቅ ገልቁ ።

እግዚእነሂ ወይን ፅብራስዲ አመ ተእንዘ በሕቁ

አቁጽለ በለሰ አርዳኢሁ እንዙ ይሰረቁ ፤

ወአልበስዎ ሚላተ እንዘ ይሣለቁ

እይሁድ ደመናት ምራቀ ዘወረቁ ።

ትርጉም

ህፃናትን ወላጅ ወይን/የመዋረድ ሰው

በመኖሪያ ቤቱ/በሰማርያ የጀርባውን ልብሰ ክፈለ ፤

ልብሰ የማያቆመው እንደድ/ልጁ

በእሳትና በነዲድ

ዳር ተራቆትሁ እያለ ያለቅሳልና ፤

መቃብርንም ይመኛል ፤

ቅጠሎች /ገንዘቦቹ ጥቂት በጥቂት አልቀዋልና ።

የእብራስዲ ወይን/ጌታችንም በተያዘ ጊዜ

የበለሰ ቅጠሎች ተማርቹ ሊሰረቁ (ሊሾልኩ) ጀመሩ ፤

ምራቅን የተፋ ደመናዎች እይሁድም

እየተዘባበቁ ግምጃን እለበሱት ።

ምስጢር

የብዙ ልጆች አባት የተራቀቀ ልጁ በእሳት ዳር ሆኖ ተራቀቀ (በረደኝ) እያለ ሲያለቅስበት ልብሱን ከፍሎ ከፋዩን ያለብሰዋል ገንዘቡም ሲያልቅበት ሞትን ይመኛል፡ የአባት ምሳሌ የሆነው የሰማር ወይን ቅጠልም በክረምት ጊዜ እሳትን መሰለ ረገፈ ። የልጁ ምሳ የሆነው እንደድም እንደ ወይን ሆነ ። እንደገንዘቡም ማለት የእንደ ቅጠሎች ደረቁ።

አይሁድ ክርስቶስን በያዙት ጊዜ ደቀ መዛሙርቱ እንደተበተኑ እብራስዲ የሚባል አገር (ቦታ) ወይን በዝናብ በተመታ ጊዜ ቅጠሎ ረገፉ። አይሁድም ክርስቶስን ግምጃ እንዳለበሱትና እንደተዘባበቁበት ምራቅንም እንደተፋበት የክረምትም ደመናዎች አጉረምርመው ዝናብ አዘነቡ ። ወይንንም አቀሉት በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

239 መወደስ (1533) አ

ዛኦድማሱ ጀንበሬ (መልአክ ብርሃን)

አበሳ ይከውን ትሩፋተ ሥጋ
ምሳሌ ዝኒ ነገር እምአበው ይጠይቁ
በብሂለ እፎ ዕቅፍት እለ ተዐቅፉ ወወድቁ
አኮኑ ለአጋግ ጽንዐ ጌጋዩ ቀቲለ ብእሲ ለሳሙኤል ጽድቅ
ወጌጋዩ አዳም በሊዐ ቂጽል
ትሩፋተ ኮነ በጎበ ምእመናን ደቂቁ ።
በጾምሂ ወበርገራጌ እምገጸ ትሩፋት ርገቁ
መርቅያን ወሳኦል በቤተ ትሩፋት እለ ልሀቁ ፤
ወእምነውረ ሰረቅት ይንጽሑ በማየ ትሩፋት ተጠምቁ
ዘኢደለዎሙ ለበሊዕ ጎባውዛ ቁርባን እለ ሰረቁ ።

ትርጉም

የሰጋ ትሩፋት በደልን ይሆናል ።
እንዴት በማለት እንቅፋትም የተሰናከሉና የወደቁ
የዚህን ነገር ምሳሌ ከእባቶች ይረዱ ፤
የአጋግ የበደሉ ጥናት የሆነ

ሰውን መግደል ለሳሙኤል ዕድቅ ሆኗል፤
የአዳም በደል የሆነ ቅጠልን መብላትም
በእማኞች ልጆቹ ዘንድ ትሩፋትን ሆኗል፤ ።
በትሩፋት ቤት ያደጉ መርቅያንና ሳኦል
በጦምና በርሀራሄ ከትሩፋት ፊት ርቀዋል፤
ለመብላት የማይገባቸውን የቁርባንን እንጀራ የሰረቁም
ከሌቦች ነውር ሊነፁ በትሩፋት/ውሃ ተጠምቀዋል፤ ።

ምስጢር

አንዳንድ ሰው በበጎ ስራው ፈንታ ክፉ ሲፈፀምበት “ለበጎ ስራ መልሱ ክፉ ስራ ይሆናልን?” በማለት ይገረማል ። ለአንዱ ሃጢአት የሆነበት በደል ለሌላው እንደ ዕድቅ ስራ ጠቃሚ እንደሆነው የሚያስረዱ ታሪኮችን በመጥቀስ” በእንቅፋት የተሰናከሉ እንደሚወድቁ ይህንንም ነገር የተጠራጠሩ ተቃዋሚዎች ቢኖሩ በሚከተሉት መረጃዎች ይረታሉ” ይላሉ ባለቅኔው ።

ለአንዱ የተስማማው መድሃኒት ሌላውን እንደሚጉዳው ሁሉ ሰውን መግደል አጋግን አስኩነነው ፤ ሳሙኤልን ግን አጋግን መግደሉ አፀደቀው ። የበለስን ቅጠል መብላት አዳምን ከኤዶም ገነት አስወጥቶ በሲኦል አስጣለው ። ለመናኖች ግን በያምና በፀሎት ተወስነው ቅጠልን የመብላት ትሩፋት (በሃይማኖት መፃህፍት ከታዘዘው የስነ ምግባር ስራ በተጨማሪ አትርፎ መስራት) የነፍስ ክብርን (ለመንግስተ ሰማይ የሚበቃ ዋጋን) አስጣቸው ።

የእስራኤል ንጉስ የነበረ ሳኦልን ለአጋግ መራራቱ ከስልጣኑ እንደሻረው መርቅያንንም በሰንበት ቀኖች መያሙ አስጎዳው እንጂ አላስጠቀመውም ። በውሃ የታጠቡ ከእድፍ እንደሚነፁ ለካህናት እንጂ ለእነርሱ የማይገባቸውን የቁርባንን እንጀራ የፀሎት ዳዊትና አሸከሮቹም ነውረኞች ከመሆን ነፃ ሆኑ በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

240 መወደስ

ዘቀፀላ (ሊቂ)

በመጠን ዘምር አብነ ቢታንያ
ወኢትክላህ እንከ እምአገደክ በሕቁ ፤

ከመ ኢይርሥው ቃለ ስሆሳዕና ደቂቁ

እስመ እሙንቱ መተርጉማን

ቃለ ሆሳዕና በአሚን ያጽድቁ ፡

በከመ ነበበ ጳውሎስ

ከመ እምንባብ ይሄይስ ትርጓሜ መፃህፍት እለ ተፀውቁ ።

ለአድግሂ ብዝኃ ንባቡ ከመ ይጠይቁ

አኦፋገ እስራኤል በኦርምሞ ወበብዝኃ ትዕግሥት ይረፍቁ ፡

ዘምስለ ባዕዳን አይሁድ ኢትደመሩ ረኅቁ

አምጣን ይቤሎሙ ሆሳዕና ለእለ በአሚን ይትላህቁ ።

ትርጉም

የቢታንያ ድንጋይ በልክ አመስግን እንጂ

ከእንግዲህ ወዲህ ከወንድሞችህ ይልቅ በጣም አትጨካኝ ፡

የሆላእና ልጆቹ ቃልን እንዳይረሱ

የሆላእና ቃልን በእምነት

ያፀድቁ ዘንድ እነርሱ ተርጓሚዎች ናቸውና ፡

የታወቁ የመፃህፍት ትርጓሜ

ከንባብ እንደሚሻል ጳውሎስ እንደተናገረ ።

የአህያንም የንግግሩን ብዛት ይረዱ ዘንድ

በዝምታና በትእግስት ብዛት የእስራኤል ሽማግሎች ይቀመጣሉ ፡

ሆላእና በእምነት የላቁትን

ከሌሎች አይሁድ ጋር አንድ እንዳትሆኑ ራቁ ብሏቸዋልና ።

ምስጢር

አንድ ልጅ በጣም እየጮኸ መዝሙረ ዳዊት ሲደግም “ቀስ ብለህ ድገም ፡ ሌሎችን ይጋሚዎች የመዝሙረ ዳዊትን ቃል ታስገድፋቸዋለህ” እንደሚባል የቢታንያ ድንጋይና የኢየሩሳሌም ህፃናት በአህያ ላይ ተቀምጦ ወደቤተ መቅደስ የገባውን ሆላእናን (ኢየሱስ ክርስቶስን) አመሰገኑ ።

አንዱ ሲያነብ ሁለተኛው እንደሚተረጉም ፡ ከንባብም ትርጓሜ እንደሚሻል በድንጋይና በህፃናት ምስጋና የክርስቶስ አምላክነት ተመሰ ከረ ። የንባቡን ትርጓሜ ለመስማት ምእመናን እንደሚቀመጡም ትልል

ቆቹ የእስራኤል መምህራን እንደ አህያ ዝም አሉ ። የሃይማኖት መምህር ተማሪዎቹን በሃይማኖት ከነርሱ ከሚለዩ ሰዎች ጋር አትቀላቀሉ እንደሚላቸው ያመሰገኑት ክርስቶስም ሽማግሌዎችን ካላመሰገኑት አይሁድ በሃይማኖት ለያቸው ይላሉ ባለቅኔው ።

241 ሚበዝኑ (1535) አ

ዘወርቅ አገኘሁ (አለቃ)

በዓለ መዛግብት አብድ

ለባዕድ ይዘግብ እንዘ ሰርእሱ ይቂቂ ፤

እስመ ኢያእመረ ምንተ ምጽአተ ሞቱ ሰራቂ ፤

ወመልአክ ሞት መራድ ከመ ኪያሁ ይጸንሕ ወአስናኒሁ የሐቂ ።

ትርጉም

ባለመዛግብት ሰነፍ

ራሱን እየነፈገ ለሌላ ያከማቻል ፤

የሞቱ/ሌባ አመጣጥን ምንም አላወቀምና ፤

ወራሪ/የሞት መልአክም እርሱን እንደሚጠባበቀውና ጥርሶቹን እንደሚያፋጭ አላወቀምና ።

ምስጢር

አንዳንድ ንፋግ ባለፀጋ እርሱ ራሱ አይበላ ቤተሰቡን አያስበላ የቆጠብሁ እየመሰለው ገንዘብ በመሰብሰብ ብቻ ይደክማል ። ሌባ ሲያደባ ቆይቶ በአጋጠመው ቀን ገንዘቡን ይሞልጧልና ባዶውን ያስቀረዋል ። ምክንያቱም “ያልጠረጠረ ተመነጠረ” እንዲሉ ባለገንዘቡ ሳይጠረጥርና ሳይጠነቀቅ እንደተዘለለ ስለሚገኝ ነው ። ሰነፍ ሃጢአተኛም በሃጢአት ላይ ሃጢአትን ያደልባል ። ራሱን ሳይመረምር ሞት እንዳለበትና መልአክ ሞት እንደሚቀስፈው ሳያስብ በድንቁርና ይኖራል በማለት ባለቅኔው ሰው በህይወት እያለ እለተ ሞቱን ማሰብ እንዳለበት ያስረዳሉ ።

242 ሚበዝኑ (355) ገ

ዘድንቁ (አለቃ)

መስተገብረ ገይል ቂርቆስ

ለምእመናኒሁ አትክልት ማየ ተአምኖ ይሰቂ

እንዘ ሐቋ ልቡ ንጹሕ ቅናተ ወንጌል አጣቂ
ወሊተሀበለ ይስርቅ ንዋየ ዚአሁ እምነተ ባህለ ንስጥሮስ ሰራቂ

ትርጉም

የሃይል ገበሬ/ቂርቆስ

ንፁህ የሆነ ወገብ (መታጠቂያ) ወንጌልን ታጥቆ

ለአማኞቹ /ተክሎች ውሃ /ማመንን ያጠጣል ፤

የንስጥሮስ ባህል/ሌባም የርሱ ገንዘብ/ እምነትን ሊሰርቅ አልደፈረም ።

ምስጢር

ገበሬ አትክልቶቹን ውሃ እንደሚያጠጣ ሰማኦቹ ቅዱስ ቂርቆስ ለምእመናን እምነትን አፅና ። ሌባ ከተነቃበት ገንዘብ ሊሰርቅ እንደማችል የንስጥሮስ ባህልም የሰማኦቹ ቂርቆስ ሃይማኖትን ሊለውጥ አልለም ይላሉ ባለቅኔው ።

243 ዋይማ/ስ

ጽድቅ ወዓመፃ

እስመ ቤተ ዕውቅ ፀርኪ ወቤተ ክርስቶስ ዐራቂ

ነፍስየ ! እምግብረ ዓመፃ ፍጹመ ረገቂ ፤

እንዘ ተነድጊሰ ጽድቀ እመ በዓመፃ ረፈቂ

ከመ ይደልዎ መቅሠፍት እምአበው ጠይቂ

ለዘቦአ ቤተ ባዕድ ሰራቂ ።

ትርጉም

እመፅና ፅድቅ

የታወቀ የጠላትሽ ቤትና ያስታራቂ የክርስቶስ ቤት ናቸውና

ነፍሴ ! ከእመፅ ስራ ፈፅመሽ ራቂ ፤

ፅድቅንም ትተሽ በእመፅ ብትቀመጧ

በሌላ ቤት ለገባ ሌባ

ጅራፍ እንደሚገባው ከአባቶች ተረጿ ።

ምስጢር

በሌላ ሰው ቤት ገብቶ ሲሰርቅ የተያዘ ሌባ ግርፋት ተፈርዶበት ይገረፋል ። አመፅ የሰይጣን ቤት ሲሆን በዚያ ገብቶ መገኘት ነፍስን ያስኮንናታል ። ፅድቅ ግን የክርስቶስ ቤት ስለሆነ በዚያ ገብቶ መገኘት ዘገታው ቤት እንደሚኖር ታማኝ አሽክር ያስቆጥራል በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

244 ዕዝል ጉባኤ ቃና (1543)አ

ዘአድማሱ ጀንበሬ (መልአክ ብርሃን)

ውስተ ልብ ምድር ተገብአት ሄሮድያዳ አርፄ ስሕተት መርቂ ለእመ በሰማይ ያደ ከሣደ ዮሐንስ አንቂ ።

ትርጉም

የዮሃንስ አንገት/ጭልፈት በሰማይ ቢዞር

የስህተት /ቆላ አባብ/ ሄሮድያዳ በምድር ውስጥ ተሸሽገች ።

ምስጢር

ጭልፈት በሰማይ ሲዞር አባብ በመሬት ውስጥ ይገባል ። እንዲሁም የዮሃንስ ራስ ወደሰማይ ሲወጣ ያስቆረጠችው ሄሮድያዳ በምድር ውስጥ ሰጠመች በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ። (ስንክ.መስከረም ፡ 2) ።

245 ዕዝል ጉባኤ ቃና (1548)አ

ላሕይ ንጽሐ ሱራፊ ረቂቅ

በፍትው ገጽ ተክለ ሃይማኖት ጸድቅ ።

ትርጉም

የረቂቅ ሱራፊ ወዝ

በተወደደ ፊት/ተክለ ሃይማኖት አለ ።

ምስጢር

ወዝ በፊት እንደሚኖር ሱራፊ የሚባለው መልአክ ንፁህናም በተክለ ሃይማኖት አለ በማለት ባለቅኔው የተክለ ሃይማኖትን ንፁህነትና

ቅዱስነት በቅድያቸው ገልጠዋል።

246 ዘአምላኪየ (1552)አ

አልቦ ሥርዓት በዘሊዋውያን ምርፋቅ ፡

ታሐተ ነቢሮ እስጢፋ ልሂቅ

አምጣኑ ነበሩ ላዕለ አእባኑ አፍኦ ደቂቅ ።

ትርጉም

በካህናት መቀመጫ ስርአት የለም ፡

ሽማግሌ/እስጢፋኖስ ከታች ተቀምጦ

የውጭ ድንጋዮች/ልጆች ከላይ ተቀምጠዋልና ።

ምስጢር

እንደ ወጉ ሽማግሌ ከላይ ወጣቶች ከታች መቀመጥ ይገባቸዋል።
ወጣቶች ከላይ ሽማግሌዎቹ ከታች ተቀምጠው ሲታዩ “በነዚህ ካህናት
ቦታ ስርአት የለም” ይባላል ።

በአይሁድ ዘንድ ጭካኔ እንጂ ምህረት ባለመኖሩ አይሁድ ሰማእት
እስጢፋኖስን በድንጋዮች ወግረው በገደሉት ጊዜ የእስጢፋኖስ አካል
በስር ድንጋዮቹ በላይ መሆናቸውን የቅኔው ምስጢር ያስረዳል ።

ታሪክ

አስራ ሁለቱ ሃዋርያት የክርስቶስን ወንጌል እየሰበኩ ያላመናቸው
ክርስቲያኖች እየበዙ ሲሄዱ በማህበሩ አስተዳደር (ማጉረምረም) ተረጎ
ጠረ። ስለዚህም ሃዋርያት ክርስቲያኖችን ሰብስበው “እኛ ለሰብክ
ወንጌልና ለፀሎት ስለምንፋጠን ፡ ይህን ትተን በማህበሩ አስተዳደር
ልንሰራ እንችልምና በዚህ ሰራ ላይ የምንሾምላችሁን ሰባት ሰዎች
ምረጡልን” አሏቸው። እነርሱም ሃዋርያት በነገሯቸው ተደስተው ሰባት
ሰዎች መረጡና አቀረቡላቸው ሃዋርያትም በሰባቱ ተመራጮች ራስ ላይ
እጆቻቸውን በመጫን ዲያቆናት አድርገው ሾሙላቸው ።

ከሰባቱ ሰዎች መካከል አንዱ የመጀመሪያው ሰማእት ቅዱስ
እስጢፋኖስ ነበር ። እርሱ በኢየሩሳሌም ስለክርስቶስ ሲሰብክ ብዙ ሰዎች

ተታወሙት ። ይሁን እንጂ በሚከራከሩት ጊዜ በተሰጠው የክርክር ጥበብ
ተከራካሪዎቹን ምላሽ ያሳጣቸዋል ። ከእለታት በአንዱ ቀን “እነሆ ሰማይ
ተከፋቶ ኢየሱስ በአብ ቀኝ ተቀምጦ አየሁ” አለ ። አይሁድ ይህን በሰሙ
ጊዜ “ዛሬስ! አስ አለና ለሰማይ ደጃፍ ለእግዚአብሔር ልጅ አወጣለትን?”
ብለው ተናደዱ ። “የሙሴን ህግ ሲነቅፍና እግዚአብሔርን ሲሰድብ
ሰምተንዋል” የሚሉ የእስት ምስክሮችን አስመስክሩበት ። በአሪት ህግ
መሰረት በድንጋይ ተወግሮ መሞት ተፈረደበት ። ተቃዋሚዎቹ አይሁድ
ከዙጣ ወደውጭ አውጥተው በድንጋይ ሲወግሩት “ኢየሱስ ሆይ አቤቱ
ነፍሱን ተቀበል” በማለት ፀለዩ ። በመጨረሻም በጉልበቱ ተንበርክኮ
“አቤቱ ይህችን ሃጢአት አትቁጠርባቸው” ብሎ በታላቅ ድምፅ ጮኻና
ሞተ (የሃዋ. 6—7) ።

247 ዋዜማ/ስ

አመ ንልቀ በሀቢይ

ድጎረ በንኡስ ተብህለ መልክአ ኢየሱስ ረቂቅ

ፍጡን አውረዶ ለኮከብ ዚቅ

መዘምር ስቅለት ምሁረ ቤተ ጴጥሮስ ሊቅ ፡

ወፀሐይ ወወርኅ ካህናት ደቂቅ

ወለጥዎ በልሳን ዕውቅ ።

ትርጉም

የረቀቀ የኢየሱስ

መልክ በንኡስ ከተባለ በሁዋላ በአቢይ በአለቀ ጊዜ

የጴጥሮስ ሊቅ ቤት ምሁር የሆነ

መዘምር ስቅለት ኮከብ ዚቅን ፈጥኖ አወረደው ፡

ልጆች የሆኑ ካህናት/ዐሃይና ጨረቃም

በታወቀ አንደበት ለወጡት (ወረቡት) ።

ምስጢር

በማህሌት ጊዜ ማህሌት የተቆመለት መልክአ ፡ ዓድቅ ፡ ወይም
ሰማእት መልክአ በንኡስ (ዝቅ ባለ የመዘምራን ድምፅ ፡ ዝግ ባለ የክበር

ፎቅና ባልፈጠነ የፀናፅል ሸሸታ የሚዘም የአዚያዚያም አይነት) ተብሎ በአቢይ (ንኡስ ከተባለው የዝማሬ አይነት ከፍ ያለ፣ የመዘምራን ድምፅ ከፍ ብሎ የከበሮው ምትና የፀናፅል ሸሸታ ደምቆ የሚዚም የአዚያዚያም አይነት) ይባላል ። ዚቅ የሚባለው የመዝሙር ክፍል በመዘምር ቃል ይወርዳል (ይባላል) ። እንዲሁም የኢየሱስ ሰውነት ትልቁንና ትንሹን ጥፈና ግርፋት ተቀበለ ። የኢየሱስ ክርስቶስ ስቅላት ኮከብን አወደቀው ። ሁለት ሶስት መዘምራን በህብረት ዚቁን እንደሚለውጡት (እንደሚወር ቡት) ፀሃይና ጨረቃም ህብረቸውን ለወጡ ። ፀሃይ ጨለመ፣ ጨረቃ ደም ሆነ ይላሉ ባለቅኔው (ማቴ. 27) ።

248 ዋዜማ (357)ገ

ውሕዘ እምላዕሉ

ፈለገ ብርሃን ገጽኪ በላዕለ ምውታን አዕጺቅ
ማርያም ዐይነ እንቲአኪ ዘልብሱ መብረቅ፣
ወኮከበ ብርሃን ሠረቀ እምደብረ ምጥማቅ ልሂቅ፣
እስመ ቄጽለ ብርሃን እይኪ ሐመልማለ ወርቅ
ከደነቶ ለሕያው ምጥማቅ ።

ትርጉም

አይንሽ መብረቅ
ልብሱ የሆነ ማርያም የብርሃን ወንዝ/ፊትሽ
በሙቶች/ጫፎች ላይ ከላይ ፈለሰ፣
የብርሃን ኮከብም ከትልቅ ደብረ ምጥማቅ ወጣ፣
የወርቅ አመልማሎ እጅሽ ብርሃን ቅጠልን
ለሀያው/ደብረ ምጥማቅ አልብላዋለችና ።

ምስጢር

ከተራራ ላይ የሚወርድ ወንዝ በአፀዋት ላይ እንደሚፈስ ብርሃን የሚታይበት የቅድስት ማርያም ፊት በለዎች ዘንድ ተገለጠ ። ደግሞ ኮከብ ከሰማይ እንደሚወጣ በደብረ ምጥማቅ ብርሃን ከማርያም ፊት ፈለቀ ። ማርያም ልጇ ክርስቶስን ከከብቶች በረት በወለደች ጊዜ ቅጠል እንዳለበሰ

ት ፡ የወርቅ አመልማሎን የፈተለች እጇ ደብረ ምጥማቅን በብርሃን ለቀለቀችው በማለት ባለቅኔው በደብረ ምጥማቅ ተፈፅሟል የሚባል ት ተአምር አመስጥረዋል ።

ታሪክ

ደብረ ምጥማቅ በግብፅ ምድር በቅድስት ማርያም ስም የተገደመች ምናት ። በዚችም ገዳም በያመቱ ማርያም በቤተ ክርስቲያኒቱ ጉልላት ሆና እንደፀሃይ እያበራች አምስት ቀን ለክርስቲያኖችም ለእስላሞችም ይነበር ። እያንዳንዱም ሰው አንድ ፍላጎቱ የሞተውን ዘመዱን ሌን አምጪልኝ ሲላት እምጥታ እሳይታዋለች በማለት ተተርኳል (እምረ ማርያም) ።

249 ዋዜማ (1554)አ

ዘምን ደስይል (አባ)

ለማርቆስ ተርጉም

ለጎበ ብዙን ፍኖት ዘአሚስያስ ደቂቅ
እስከ ወፅአ ስሙዓተ ደሙ እምሀረብ ወሠርቅ፣
ወከመ ይኩኑ ስምዐ ለሞተ ማርቆስ ሊቅ
ነጉድጓደ ሰማይ ኤልያስ ወሙሴ መብረቅ
ተጸውሱ እምራማ ምርፋቅ ።

ትርጉም

የአሚስያስ ልጆች
ማርቆስን በብዙ መንገድ ስልት ተረጉሙት፣
የደሙ ስሜ በምእራብና በምስራቅ እስኪወጣ ድረስ ።
ለማርቆስ ሞት/ሊቅም ምስክርን ይሆኑ ዘንድ
የሰማይ ነጎድጓድ/ኤልያስና ሙሴ/ መብረቅ
ከሰማይ/መቀመጫ ተጠሩ ።

ምስጢር

የአይሁድ ንጉስ የነበረ የአሚስያስ በድን በፈረሰ ተጭኖ ወደኢየሩሳሌም እንደተጓዘ፣ ወንጌላዊ ማርቆስን ያስቃዩትም መንገድ ለመንገድ

በበሬዎች አስጎተቱት ። የተማሩ ሊቃውንት የሚተረጉሟቸው የመዛዘ
ፍት ትርጓሜን ብዙ ሰዎች እንደሚያዳምጡ የማርቆስ ደምም በየስፍራው
ፈሰሰ ። ከዚህም ከላሽ ምስክሮችን እንደሚጠራ በማርቆስ ሞት ጊዜም
መብረቅና ነጋድጓድ ተሰሙ በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል ። (2 ኀገሲ
14 : 1—22 ። ስንከ. ሚያዝያ 30) ።

250 ሥላሴ (1561)አ

ዘአድማሱ ጀንበሬ (መልአከብርሃን)

ጊዮርጊስ መስተበቅል !

ዝርዋን ቃላት/አዕፅምቲክ

ዘውስተ ዐየር ተክፅው እስከነ ዐረብ ወሠርቅ

ይባሉ ውስተ እዝነ ሁሉ ዘዕፅው ዐጽቅ

ከመ ልማድክ አዝዝ ሮምያ ዕርቅተ መልበስ ጽድቅ ፡

ወጽምእተ ልሳን እማየ ዕርቅ

ጽዋዐ ባቢሎን ትስተይ ዘእንበለ ወርቅ

ከማሆሙ ለሰብዓ ደቂቅ ።

ትርጉም

ተበቃይ ጊዮርጊስ !

እስከ ምእራብና እስከ ምስራቅ

በአየር ውስጥ የፈሰሱ ብትኖች ቃላት /አጥንቶችህ

ከሁሉ ጀሮ/ የእንጨቶች ቅርንጫፍ ውስጥ ይገቡ ዘንድ

ከእውነት/ልብስ የተራቆተች ፡ ምላሷም ከእርቅ/ውሃ

የተጠማች ሮምያ እንደሰባ ልጆች

የባቢሎንን መጠጥ ያለወርቅ

እንድትጠጣ እንደልማድህ አዝዝ ።

ምስጢር

በአደባባይ የተነገሩ ቃላት በሁሉ ጀሮ ይሰማሉ ፡ የሰማእቱ የቅዱስ
ጊዮርጊስ አጥንቶችም በነፋስ ሲበተኑ በጫካ ውስጥ ባሉ እንጨቶች
ቅርንጫፍ ሁሉ ተረጨ ። ባለቅኔው ጊዮርጊስ ! የተራቆተችና የተጠማች
ለማኝን ልብስን ማልበስና ውሃን ማጠጣት እንደሚገባም ከእውነት

ቀችና እርቅን የማትፈልግ ሮምያን ቀድሞ በእሳት እንዳጋየዘቸው
ደሰባው ነገስት የባቢሎን ቃጠሎ አቃጥላት ይላሉ (ገድለ ጊዮርጊስ) ።

251 ሥላሴ (1557)አ

እምቅሩብ ተአጎዎ

ዘአምኖን በኩር ወዘትዕማር

እምከመ በትዕማር ወድቀ ሕሊና ኃይለ አምኖን መብረቅ

ይኔይስ ተዘምዶ ዘዮሴፍ ርኑቅ ፡

አኮኑ ጽፍየ ድንጋሌ ማጎተመ ኢሳይያስ ወርቅ

ኢሰበረ ዮሴፍ በእንተ ጽድቅ

እስከነ ኢሰምዐ ቃለ በእዝነ ምሥራቅ

ጽባሐዊ ገብርኤል ማዕነቅ ።

ትርጉም

በኸር ልጅ አምኖንና

ትእማር ቅርብ ወንድምነትና እህትነት

አምኖን /መብረቅ ሃይል/ አሳብ በትእማር ከወደቀ በሁዋላ

ዮሴፍ ሩቅ ዝምድና ይሻላል ፡

ከራ የወርቅ /ኢሳይያስ ቁልፍ/ ድንግልናን

ሴፍ ስለእውነት አልሰበረምና ፡

ከራቃዊ ገብርኤል /ሽመላ አሞራ በምስራቅ/ ጀሮ

ልን እስከአሰማ ድረስ ።

ምስጢር

የቅርብ ዝምድና ያላቸው ሰዎች በየምክንያቱ ሲጣሉና ሳይሰማሙ

“ከነርሱ ዝምድና የባእድ ወዳጅነት ይሻላል” ይባላል ። አምኖንና

ግርም የእስራኤል ንጉስ የዳዊት ልጆች ሲሆኑ አምኖን በትእማር

ት ተነድፎ የቃናሽ እህቱ የትእማርን ከብረ ንፅህና ገሰሰ ። ዮሴፍ ግን

እንኳን ከቅድስት ማርያም ጋር ያለው ዝምድና ራቅ ያለ ቢሆንም

ቅ ቁልፍን እንዳለመስበር የቅድስት ማርያምን ድንግልና አልደፈ

ሽመላ የሚባለው አሞራ በጥቅምት ወራት ከምስራቅ በኩል ድምፁን እንደሚያሰማ ቅዱስ ገብርኤል “ድንግል ትፀንሳለች ፤ ወንድ ልጅንም ትወልዳልች” በማለት እስከ አበሰራት ድረስና ከዚያም በሁዋላ የሴፍ ቅድስት ማርያምን በግብር አላወቃትም ይላሉ ባለቅኔው ።

252 ዘይእዜ (1566)አ
ዘናሁዳ (አሊቃ)

ወርቅኪ ዐርገ በክንፈ ሕንፃ
መንገል ዳግሚት ሰማይ እንዘ ንሬእዮ ደቂቅ ፤
ወእመ እምዝንቱ ልብኪ ርጉቅ
ወለተ ጊዮርጊስ አጥረይኪ በምስጋና ሰሎምን ቃለ ጽድቅ
ሠናየ ስመ ዘኢየሳልቅ ፤
እስመ ኢየሳልቅ ስም ለእመ የጎልቅ ወርቅ
ሠናየ ስመ ዘኢየሳልቅ ።

ትርጉም

ልጆች እያየነው
ወርቅክ በክንፍ ህንፃ ወደሁለተኛዬቱ ሰማይ አረገ ፤
ልብሽም ከዚህ የራቀ ቢሆን
ወለተ ጊዮርጊስ! በሰሎምን ገበያ የእውነት ቃል
የማያልቅ መልካም ስምን ገዛሽ
ወርቅ ቢያልቅ ስም አያልቅምና
የማያልቅ መልካም ስምን ገዛሽ ።

ምስጢር

በራሪ አሞራ በክንፍ ወደ አየር ሲበር እንደሚታይ በክርስትና ስማቸው ወለተ ጊዮርጊስ የተባሉ የእቴጌ ምንትዋብ ገንዘብ በጎንደር ከተማ በምትገኘው በቂስቋም ቤተ መቅደስ ስራ ላይ ስለዋለ ዳግሚት ሰማይ የተባለች የቅድስት ማርያም ገንዘብ ሆነ ። አንዱ አሞራ ከሌላው አሞራ በበረራ ይመጥቃል ፤ ይልቃልም ። “ከአገርም ልብ ይሰፋል” እንደሚባል የእቴጌ ምንትዋብም ልብ አርቆ አሳቢ ሆነ ። ሴት ነጋዴ

ገበያ ጥሩ ጥሩ እቃ መርጣ እንደምትገዛ እቴጌዬቱ እንደጠቢቡ ሰሎምን የማያልቅ ወርቅ ለብዙ ዘመናት ሲጠራ የሚኖር ስም አገኙ በማለት ባለቅኔው ለእቴጌዬቱ ቅኔያቸውን አበርክተዋል ።

253 ዘይእዜ (71)ይ
ዘበቃ (ቂስገበዝ ፤ ዘጎንጅ)

ሂመ አብ ላዕለ ታቦር
በአንብሮተ እድ ጴጥሮስ ወልደ ባሕርዩ ረቂቅ ፤
ለውእቱ ወልድ በቂሣርያ
እስመ ተሐዘቦ ልበ ጴጥሮስ ሊቅ
ከመ ሥጋዊ ውእቱ እንዘ እመንበሩ ኢየዐርቅ ።
ወእምይሁዳ ሠወረ ምስጢራተ ጽድቅ ፤
ልበ ይሁዳ ታቦት አምጣን ልቡጥ በወርቅ
ወእምይሁዳ ሠወረ ምስጢራተ ጽድቅ ።

ትርጉም

ጴጥሮስ እጅን በመጫን
የረቀቀ የባህርዩ ልጅን አብ በታቦር ላይ ሾመ ፤
እርሱን ወልድን
ከመንበሩ ሳይለይ ስጋ የለበሰ ሰው እንደሆነ
በቂሳርያ የሊቅ ጴጥሮስ ልብ ታዝቦታልና (ተጠራጥሮታልና) ፤
የእውነት ምስጢሮችንም ከይሁዳ ሸሸገ ፤
የይሁዳ ልብ ታቦት በወርቅ የተለበጠ ነው ፤
የእውነት ምስጢሮችንም ከይሁዳ ሸሸገ ።

ምስጢር

እንደ አክሱም ፅዮን አስተዳዳሪ ስም እጅን በራስ ላይ በመጫን ረስጥ መንፈሳዊ ሹመት እለ ። በዚህ አንፃር እግዚአብሄር አብ የባህርይ ፤ን በደብረ ታቦር ገለጠው ፤ ጴጥሮስንም በቃሉ ጣለው ። አንድ የቤት ልጋይ የማይገባ ስራ ባለራ ጊዜ “እንዴት ያደርገኝ ይሆን?” በማለት

ጌታውን እንደሚጠራጠረው ጴጥሮስም መሞቱን ያወሳለትን እግዚአብሔር ወልድን “ይህ ሞት ለአንተ አይደለም” አለው ። ለታማኝ ሰው የተነገረ ምስጢርም እንደማይገለጥ በፀሎተ ህሙስ በተደረገው የእራት ግብዣ ጊዜ ኢየሱስ ክርስቶስ “አስቀድሞ ወደወጪቱ ወጥ እጁን ያወረደው ያስይዘኛል” አሊእንጂ “ይሁዳ ያስይዘኛል” አለለም ። ፅላት በወርቅ እንደሚለበጥ ይሁዳም ሰላላ ብር ተቀብሎ ወልድን አስያዘው በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

254 ዘይእዚ (359)ገ

እዝንክ ይስተይ ማየ ዘለፋ
ገበ ነቅዑ ማይ ግፍፅ እምድገረ ገለፍክ ሊቅ
ወፅአት በትር ዘእዴሆሙ
ለእለ ገፍዑክ ነፋሳት ደቂቅ
ተኩርዖተ ርእስክ ትዕማር በበትረ ይሁዳ ከመ ትጽደቅ ፤
ወምስፍና ልብስክ ወፅአት እምአባለ ዕርቅ
ከመ ትትናገር ዕርቃኑ እንበለ ምክንያት ፀርቅ
ወምስፍና ልብስክ ወፅአት እምአባለ ዕርቅ ።

ትርጉም

ጆሮህ የዘለፋ ውሃን ይጠጣ ዘንድ
ሊቅ! ወደ ውሃ ምንጭ /ግፍ ከሄድህ በሁዋላ
የገፉህ የነፋሶች/ልጆች
የእጃቸው በትር ወጣች ፤
የራስህ መገመስ/ትእማር በይሁዳ በትር ትረታ ዘንድ ።
ምስፍና/ልብስህም ከእራቁትነት አካል ወጣች
ያለ ምክንያት/ጨርቅ ራቁትነትን ትናገር ዘንድ
ምስፍና/ልብስህም ከራቁትነት አካል ወጣች ።

ምስጢር

ውሃ የሚጠጣ ፍጡር ወደ ምንጭ ቦታ ይሄዳል ፤ እንዲሁም
የክርስቶስ ጆሮ የአይሁድን ዘለፋ ሰማ ። አውሎ ነፋስ ያገኘውን ሁሉ

ያነሳ እንደሚጥለው አይሁድም ክርስቶስን በአመፅ ገፉት ፤ ራሱንም
በትር መቱት ። ትእማር ይሁዳን በበትሩ ምልክትነት እንደረታችው
ክርስቶስ ራስም በአይሁድ በትር ተገመሰች ። ምስፍና (መስፍንነት)
ያእቆብ ልጅ ከይሁዳ እንደወጣች የክርስቶስ ልብስም ራቁትነትን
ልሸፈነችም ይላሉ ባለቅኔው ።

255 መወድስ (1591)አ

ዘፍሥሐ ክርስቶስ (አባ)

እፎኑመ ጎልቀ ልብስ ሃይማኖት
ድልዋንሂ ዙልኑ ለሰሐቅ ወለሥላቅ ፤
አምጣኑ ኢመልዐ ልብ ዘኢሳይያስ ማዕምቅ
ድገረ አገሪሁ እንተ ትተሉ
ዘበእዝነ ሥጋ ኢተጎልፍ ጽድቅ
ወለምንት ያድለቀልቅ
መሠረተ አሚን ልብኑ ከመ ሕንጻ ዙሉ ደቂቅ?
አኮኑ ጸብዐ ነጋሢ ናቡከደነዖር ወርቅ
በዕርቀ ዳንኤል እብኑ ደብር ጎሉቅ ወድቁቅ ፤
ዴገናሂ ለፍቅር ወተደለወ ለዕርቅ
ሐመልማለ ሲና በደብረ ሲና ምስለ ነደ ሲና ዘይመውቅ ።

ትርጉም

ልብስ ሃይማኖት እንዴት አለቀ?
ሁላችንም ለሳቅና ለዝብብት ዝግጁዎች ነን ፤
በስጋ ጆሮ የማታልፍ ፅድቅ(እውነት)
ከእግሩ በሁዋላ እየተከተለች
የኢሳይያስ ጥልቅ ልብ አልመላምና ፤
የእምነት መሰረት/ልባችንስ
እንደ ሁሉ ልጆች ህንፃ ለምን ይነዋወጣል?
የንጉሥ ናቡከደነዖር ጠብ/ወርቅ
በዳንኤል እርቅ/የተራራ ድንጋይ ያለቀና የደቀቀ ነውና ።
የሲና ልምላሚ ከሚሞቅ የሲና ነዳድ ጋር
በደብረ ሲና ፍቅርን ተከተላት ፤ ለእርቅም ተዘጋጀ ።

ምስጢር

ልብስ ደረጃ በደረጃ እንደሚታይ ሃይማኖት ተለያየ ። የተቀዳሚው ልብስ በልብስ ሰው ህፃናት እንደሚሰቁ የሃይማኖት መለያየትም መነሻ ፈቃድ ሆነ ። ባዶ ጉድጓድ ጥልቀቱ እንደሚታይ የተነቃቃፊዎች ልብስ እውቀትን አልተመላም ። ኢሳይያስ “ጉድጓድ ሁሉ ይሙላ” እንደሚለው ልብስም እውቀትን መምላት ነበረበት ። ነገር በጆሮ ብቻ ተሰም አይቀርም ፤ በሰሚው ሰው ልብስም ይታሰባል ፤ ይገመገማል ።

ጥንካሬ ያለው መሰረት እንደማይኖር በእምነት የፀና ልብስ መባባት አይገባውም ። ልጆችም የካቡት የድንጋይ ካብ እንደሚኖሩ የአማኝ ልብስ በፍርሃት መካድ የለበትም ። ናቡከደነፆር በህልውናው የወርቅ ምስል ከተራራ ላይ በወረደ ድንጋይ እንደ ደቀቀ የናቡከደነፆር ጠብም ነቢዩ ዳንኤል በመሰረተው እርቅ ሰላም ሆነ ። ከዚህም ለየተጣሉ ሁለት ሰዎች በእርቅ እንደሚሰማው የማይሰማውት እርጥቅ ጠልፍ የእሳት ነዲድ በደብረ ሲና ተዋህደው ሳይጠፋፉ ቀሩ ይላቸዋል (ዘፀአ-3-4 ። ዳን 2-1-49) ።

356 ሕንጺሃ (1597)አ

እንስት እለ ተሐፅና ውስተ ቤተ እሳት ምውቅ
ይጸንፃ እምነ ዕደው ሠለስቱ ደቂቅ ።

ትርጉም

በሞቀ የእሳት ቤት ውስጥ ያደጉ ሴቶች
ከሰለስቱ ደቂቅ ወንዶች ይጠነክራሉ ።

ምስጢር

ሃይልን በሚያጠነክር ምግብ ያደጉ ሴቶች እንደነገሩ ካደጉ ወንዶች ይጠነክራሉ ። በእሳት ካልተቃጠሉት ከሰለስቱ ደቂቅ (አናንያ ፣ አዛርያ ፣ ሚሳኤል) በእሳት ተቃጥለው የሞቱት ሰማእት ሴቶች ይደነቃሉ በማለት ቅኔው ተመስጥሯል (ገድለ ፡ ሰማእታት) ።

257 ዕዝል ክብር ይእቲ (371)ኅ
ዘጋይለ ሥላሴ (አለቃ)

ለዘዕርቃነ ማይ ከደነ ጊዜ ከብካብ በልብስ ይሁዳ ረቂቅ
አጽርቅተ ኤፍራጥስ ከልዕም ዘይትከልው ደቂቅ ፤
ወበጥምቀተ ማይ ኢይኩን ትእምርተ ያዕቆብ ሊቅ
ለከሣደ ድምፁ ክርስቶስ ኢረከበ ፈትለ ማየ ዝናም ዘአስቅ ።

ትርጉም

የውሃ ራቂቅን በሰርግ ጊዜ በቀጭን የይሁዳ ልብስ የሸፈነ ወልድን
የሚከለክሉ አሽከሮች የኤፍራጥስ ጨርቆችን ከለከሱት ፤
የሊቅ ያእቆብ ምልክትም በውሃ ጥምቀት እንዳይሆን
ክርስቶስ ለእንገት/ድምፁ የዝናብ ውሃ/ የአሸብ ፈትልን አላገኘም ።

ምስጢር

አንዳንድ ደግ ሰው ለታረዘው ሲያለብስ ፤ ለተራበው ሲያበላይኖርና
እርሱ ባጣ ጊዜ የእጁን አያገኝም ። ክርስቶስም በቃና ሰርግ ቤት የጋኖችን
ውሃ ወይን አድርጎ ያጠጣቸው አይሁድ ውሃ ነሱት ። “ልብሱን በወይን
ያጥባል በፍሬውም ደም በፍታውን ያጥባል” ተብሎ ለይሁዳ ተነግሮለ
ታል ። ስለዚህም ባለቅኔው “በልብስ ይሁዳ” ብለዋል ። ደግሞ ህፃን
ሲጠመቅ ሶስት አይነት ቀለም ያለው ክር (ማተብ) በሰላሴ አምሳል
ዶፊተልና በአንገቱ ይደረጋል ። ይህም የሚደረግበት ምክንያት ያእቆብ
ብዙ ሰዎችን ሲያጠምቅ ለተጠመቁትና ላልተጠመቁት መለያ እንዲሆን
ነው በተጠመቁት ሰዎች አንገቶች ላይ ክር ማድረግ ስለጀመረ ነው
ይባላል ። አንዳንድ ክርስቲያኖች ግን በአንገታቸው ማተብ ሳያደርጉ
እንደሚገኙ ክርስቶስም ዝናብን የሚሰጥ ሲሆን “ተጠማሁ” ባለ ጊዜ
የዝናብ ጠብቃ ውሃን አላገኘም ይላሉ ባለቅኔው ።

258 ሚበዝኑ (1606)አ

ቤተ ክርስቲያን ዕቀቢ
ሕሙመ ሥጋ ዓለመ ዘሕማመ ሥጋ ያጠውቆ ፤

አኮኑ ያፈርህ ከመ ውስተ እሳት ኢያውድቆ ፡
ወእመ ለክፍ እሳት አልቦ ሐዱው ወፍጻሚሁ ተጽዕቆ ።

ትርጉም

ቤተ ክርስቲያን! ህመም/ በደል
ያስጨነቀው የሰጋ በሽተኛ/አለምን ጠብቂው ፤
በእሳት ውስጥ እንዳይጥለው ያስፈራልና ፤
እሳትም ከነካው መዳን የለውምና ፤ ፍፃሜውም መጨነቅ ነውና ።

ምስጢር

የሚጥል በሽታ የያዘውን ልጄን በእሳት ላይ እንዳይወድቅና እንዳይቃጠል እናት መጠበቅ አለባት ። በሃጢአት የጠለቀ አለም (ሰው) ከገቡ በሁዋላ መውጣት በሌለበት በገሃነመ እሳት ውስጥ እንዳይገባ እንዳይቀጣ ቤተ ክርስቲያን ማስተማር አለባት በማለት ባለቅኔው ስለፅድቅና ስለኩነኔ ያላቸውን አስተያየት በቅኔያቸው ገልጠዋል ።

259 ሣህልክ (1610)አ

ዘአካለ ወልድ (መምህር)

ኢትንግሩ ጌት ወደማስቆ
ለኢትዮጵያ ኅዝንት ድምፅ ኅለይተ ብርት መሰንቆ ፤
አኮኑ ነገሥሥ ለምኒልክ
እስከነ ፍጻሜ መንግሥቱ ወጽድቆ ።

ትርጉም

ጌትና ደማስቆ!
ለኢትዮጵያ/ሃዘንተኛ
የናሰ/መሰንቆ ዘፋኞች ድምፅን አትንገሩ ፤
የምኒልክ መንግስቱንና
ፅድቁን እስከመጨረሻ እንሻለንና ።

ምስጢር

ለሃዘንተኛ ቤት በሀዘኗ ጊዜ የሙዚቃ ድምፅ አያስፈልጋትም ።

በእስራኤል ንጉስ በዳዊት ድል የተመቱ የጎልያድ አገር የጌትና የሶርያ ዋና ከተማ የደማስቆ አጋጣሚ ለኢትዮጵያ አይሁንባት ። ምክንያቱም የአፄ ምኒልክ መንግስት ከአውነተኛ ፍትሁ ጋር እስከ መጨረሻው ፀንቶ እንዲኖር ስለሚፈለግ ነው በማለት ባለቅኔው ለአፄ ምኒልክ መንግስት የነበራቸውን አክብሮት እስረድተዋል ።

ታሪክ

ደማስቆ ከሁለት ሺህ እመት ከክርስቶስ ልደት በፊት የተሰራ የሶርያ ዋና ከተማ ነው ። ከምስራቅ ወደታላቁ ባህር ከሰሜንም ወደ ግብፅ የሚያደርሱ መንገዶች የሚገናኙበት የአያሌ ነጋዴዎች መናኸሪያ ነበር ። ዳዊት ደማስቆን ወሮ ህያ ሁለት ሺህ ሰዎች ገድሏል ። የሶርያንም ሰዎች አስገብሯል ። (ዘፍጥ. 14፣ 15፣ 2 ሳሙ. 8፣ 5—6 ። የሃዋ. 9፣ 11) ።

ጌት ከአምስቱ የፍልስጥኤም ከተሞች አንዱ ነበረ ። ዳዊት በወንጭፍ ድንጋይ የገደለው ፍልስጥኤማዊ ጀግና ጎልያድ የተወለደው በዚሁ ከተማ ነው ።

(1 ሳሙ. 17 ፣ 4—53 ፤ 2 ሳሙ. 2 15 ፣ 18) ።

260 ግእዝ ጉባኤ ቃና/ስ

ከበሮ ጸድቅ ትእዛዝ ወንጌል ዐቀበ ፤

ክልኤተ ገጽተ እለመ ለተጻፍዎ ወሀበ ።

ትርጉም

እውነተኛ/ከበሮ የወንጌልን ትእዛዝ ጠበቀ ፤
ሁለት ፊቶቹን ለጥፊ ሰጥቷልና ።

ምስጢር

መናኝ ፃድቅ “ቀኝ ጉንጭህን ቢመታህ ግራህን አዙርለት” የሚለውን የወንጌል ትእዛዝ ስለሚከተል ፤ አንዱን ፊቱን በጥፊ ለመታው ግፈኛ ሁለተኛውን ፊቱን አዙሮ ይሰጣል ። ከበሮም ትልቁን ደባዩን (ሰፊውን ክፍል) በቀኝ እጅ ሲመታ ትንሹን ደባዩን (አማራቱን ፣ ጠባቡን ክፍል) በግራ እጅ ይመታል ማለት በቅኔው ተመስጥሯል

261 ዕዝል ጉባኤ ቃና /ስ
ደጃሁ ለጾም ያፈርህ እለ ይበዝኑ ሕዝበ
አስመ ኢይጥዕም እክለ ወኢይሰቲ ሐሊበ ።

ትርጉም

የጾም ብሽታ የበዙ ሰዎችን ያስፈራል ፤
እህልን አይቀምስምና ፤ ወተትንም አይጠጣምና ።

ምስጢር

እህል የማያስቀምስና ወተት የማያስጠጣ በሽታ ብዙዎችን ሰዎች
ያስፈራል። የጾም ስርአት ቁርስ አያስበላም ፤ ወተትንም ያስከለክላ
በማለት ባለቅኔው በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን ቀኖ
የተደነገገውን ያፀዋፀዋም ስርአት ያሰረዳሉ ።

262 ሥላሴ(380) ኀ

ዘድንቄ(አለቃ)

ሰማዕት ምስለ ሰማዕት
በበይናቲሆሙ ተናበቡ ፤
አስመ እመ ረሰየ ቶማስ ደመ አካሉ አስራበ
ቂርቆስ ወልደ ኢየሱጣ ጽሕርተ ሐፀበ ።
ወሕሙም ሉቃስ እመ ኀሠሠ ሐሊበ
ጊዮርጊስ ላህመ አስተራክበ ፤
ፋሲለደስኒ ልጓመ ለእመ ነህበ
ቴዎድሮስ ሐፂነ አቅረበ ።

ትርጉም

ሰማእታት ከሰማእታት ጋር
እርስ በራሳቸው ተነጋገሩ ፤
ቶማስ የአካሉን ደም ገጽጽቱን ቢያደርግ
የኢየሱጣ ልጅ ቂርቆስ ጋንን አጥቧልና ፤
ህመምተኛ/ሉቃስም ወተትን ቢፈልግ
ጊዮርጊስ ላምን አገናኘ ፤

ፋሲለደስም ልጓምን ቢሰራ
ቴዎድሮስ ብረትን አቀረበ ።

ምስጢር

በአንድ ገዳም የሚኖሩ ሰዎች እየተመካከሩ ይተዳደራሉ ። አንዱ
ውሃ ሲያመጣ ሌላው ጋን ያጥባል ። የሰማእቱ ቶማስ ደም እንደውሃ ሲፈስ
ሰማእቱ ቂርቆስ በፈላ የብረት ጋን ውሃ ውስጥ ተጥሎ ተሰቃየ ። በሽተኛ
“ወተት አማረኝ” ሲል የሚወደው ዘመዱ ላምን ያመጣለታል ። ሰማእቱ
ጊዮርጊስም እንደ ላም ወተትን ከአንገቱ አፈሰሰ ። ገበሬ ከብረት የተሰሩ
መሳሪያዎቹን ለብረት ሰራተኛ እንደሚሰጥ ሰማእቱ ፋሲለደስም እንደፈረ
ስና እንደበቅሎ አፋን በልጓም ተለጎመ። ሰማእቱ ቴዎድሮስም በብረት
ችንካሮች ሰውነቶቹን ሁሉ ተቸንከሮ ተሰቃየ በማለት ባለቅኔው የሰማእ
ታትን ስቃይ በቅኔያቸው ምስጢር አስገንዝበዋል ።

263 ሥላሴ/ስ

ዘወልደ ኪዳን ጀንበሬ(መምህር ፣ ዘደብረ ታቦር)

ፍጹመ አመ ሐለየ
እግዚአብሔር ከመ ይግበር
ለወልዱ የዋህ መርዓዊ ስቅለተ ሐማ ከብካበ
ከዐወ በምኩራበ ኤሊ እክለ ምድር ኮከበ ፤
ወትቤ ፀሐይ መርዓተ ማኒ ዘቀርበ
ኢይከውን ሊተ እመ ነበበ
በዋሕድ ዐርብ ከመ አጽግብ ሕዝበ
መና ክብር ብርሃነ ዕጹብ ።

ትርጉም

እግዚአብሔር ለየዋህ
ሙሽራ/ልጁ የሃማ
ስቅለት/ ስርግን ሊያደርግ በፍፁም ባሰበ ጊዜ
በኤሊ ቤት የምድር እህል/ኮከብን አፈሰሰ ፤
የቀረበ የጨለማ ሙሽራ/ፀሃይም
የሚያስደንቅ የክብር እንጀራ/ብርሃንን
ህዝብን አጠግብ ዘንድ በአንድ አርብ

ቢናገር አይሆንልኝም አለች ።

ምስጢር

ልጄን ለመዳር የተዘጋጀ አንድ ባለፀጋ ለድግሱ እንጀራ የሚሆን ውን ጤፍ ከሰርጉ ቀን በፊት ቢያንስ አስራምስት ቀን ቀደም ብሎ ወደሚወዳቸው ጎረቤቶቹና ዘመዶቹ ቤት እየወሰደ ፡ ቁና ቁና ጤፍ ያፈላል(ያካፍላል) ቤቶችም ፈጭተው ጋግረው ለሰርጉ ጊዜ እንጀራውን በመሰባቸው አድርገው ወስደው ያስረክባሉ ። ለቤቷ ስራ እንኳን ጊዜ ያጠራት ቤትም “ በአንድ አርብ ስንቱን ልሰራ ነው?” በማለት ትጨነቃለች ። እግዚአብሔር አብ ልጄ እግዚአብሔር ወልድ አዳምንና ሂዋንን ፡ ልጆቻቸውንም ለማዳን በእለተ አርብ በቀራንዮ በተስቀለ ጊዘ ከዋክብት ረገፉ ፡ ፀሃይም ጨለመች ይላሉ ባለቅኔው ።

264 ኩልክሙ/ስ

ዘገብረ ኢየሱስ(መምህር ፡ ዘደብረ ሊባኖስ)

ይነብብ አፍ ተረፈ ልቡና ።

እብን ቢታንያስ ዮም ተረፈ መኑ ነበበ?

ሆሣዕና ዳዊት ቡሩክ እስመ እንዘ ይፈጥር ሕዝባ ቀዳሚ በእርሷያሁ

ለእብን በእንተ አእምሮ ሊፈጠረ ልበ ፡

ወበእንተ ካልእ ተናግሮ

ስብሐተ መላእክት ወሰብእ አፈ ወጥበበ ።

ለዮሴፍ እምከመ ኮነ እብን ምድረ ከነዓን ምግብ

ውሂቦተ እብን ለቅዳሴ መኑመ ተሐዘበ?

እንዘ ጸቃውዕ ይውሕዝ እምከናፍረ እብን ንህበ

አኮኑ ሞገሰ ቃሉ ወጣዕመ ነገሩ አስተዓፀበ

ሆሣዕና ዳዊት ዘበአ ምክራብ አይሁድ ጸባበ

አኮኑ ሞገሰ ቃሉ ወጣዕመ ነገሩ አስተዓፀበ ።

ትርጉም

አፍ የልብን ትራፊ ይናገራል ።

የቢታንያ ድንጋይ ግን የማንን ትራፊ ተናገረ?

ምስጉን የዳዊት ሆላኦና ህዝብን ሲፈጥር

ቀድሞ በአምሳያው

ለድንጋይ ስለእውቀት ልብን አልፈጠረምና ፡

ስለሁለተኛ የመላእክትንና

የሰዎችን ምስጋና መናገርም አፍንና ጥበብን አልፈጠረምና ።

ለዮሴፍ ግን የከነአን ምድር ድንጋይ ምግብን ከሆነ

ለቅዳሴ ድንጋይን መስጠትን ማን ጠረጠረ?

ከድንጋይ ከንፈሮች ወለላ ንብኛን ሲፈስ

የቃሉን ሞገስና የነገሩን ጣም አድንቋልና

የጠበበች የአይሁድ ምክራብን የገባ የዳዊት ሆላኦና

የቃሉን ሞገስና የነገሩን ጣም አድንቋልና ።

ምስጢር

በው ቢናገር ማስቢያ አእምሮ ፡ መናገሪያ እንደበተ ዘላለው ነው ። ድንጋይ ግን የሚያስብበት አእምሮ ፡ የሚናገርበት እንደበት ሳይኖረው ምናንሩ ሳይዘሩ እንደሚሆን ሊቆጠራል ። በቅዳሴ ጊዜ የቁርባኑ ህብስት ሚዘጋጀው ከሰንዴ ነው ። ድንጋይም በተአምር ለያእቆብ ልጅ ለዮሴፍ በሆኖለት ከተመገበው ለሆላኦና ቅዳሴ መስዋእት ሊሆን ይገባዋል ። ብም ማር እንደሚሰራ የድንጋይን ነገር ሆላኦና ወደደው በማለት ለቅኔው አመስጥረዋል ።

265ዋዜማ (383) ጎ

ዘድንቄ (አለቃ)

ሰላመ እምአብዝኑ

ሙሴ ወዮናስ እመ ገቡረ ተረክቡ ፡

ክልኤሆሙ እስመ በውስቴታ ለቀላይ ተዐቅቡ ።

ሎጥስ ወቂርቆስ ለገቢረ በቀል እምቀርቡ ፡

እስመ ፈርዛ ነደ ሎጥ ማእከለ ሕዝቡ

ወጥቡዕ ለሕፃን ልቡ ።

ተርጉም

ሙሴና ዮናስ በአንድነት

ቢገኙ ኖሮ ለላምን በእበዙ ነበር ፡

ሁለታቸው በወንዝ ውስጥ ተጠብቀዋል።
 ሎጥና ቂርቆስ ግን በቀልን ለማድረግ በቀረቡ ነበር፤
 በህዝቡ መካከል ሎጥ እሳትን ፈርቷል፤
 የሀፃን ቂርቆስ ልብም ጨካኝ ነውና።

ምስጢር

ያንድ ገበሬ የቀኝና የግራ በሬዎች በእርሻ ጊዜ ተስማምተው ቀንበሩን፤ ሞፈሩንና ማረሻውን ይስባሉ። የእስራኤል መሪ ሙሴና ነቢዩ ዮናስ በውሃ ሰጥሞ ከመሞት ዳኑ። ሳይጠመዱ የሚዋጉ በሬዎች በአንድነት ቢጠመዱ በቀንበሩ ስር ለጠብ እየተያዩ ሲጓተቱ ይውላሉ እንጂ የእርሻውን ስራ በመግባባት አያከናውኑም። ቂርቆስና ሎጥም በእሳት ነገር እንድ አልሆኑም። ሎጥ የገሞራን እሳት ፈርቶ ሲሸሽ ህፃኑ ቂርቆስ በድፍረት በእሳት በፈላ ብረት ጋን ውሃ ውስጥ ገባ በማለት ባለቅኔው በሙሴ፣ በነቢዩ ዮናስ፣ በሎጥና በቂርቆስ የደረሰውን በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል።

266 ዋዜማ (388) ን

ዘወልደ ሥላሴ(አለቃ)

አመ ወርኅ ሰቅለት ተሰእላክ

ሐዋርያተ ማይ መሪሮ ሐሞተ ነጌ ወክርቤ

ወይኑ ማየ መሳብክት ለይኩን ዘትቤ፤

ወታሕተ መትከፍትከ ትራ ጊዜ ፈቀድከ ምንዳቤ

ደቂቀ እስራኤል ዕርቃን ወጥብጣቤ

እንዘ አንተ ለዕርቃን ግልባቤ።

ትርጉም

የጋኖች ውሃ ወይንን ይሁን

ያልህ ክርስቶስ! የመራራ ውሃ ቀጂዎች/የዝሆን

አሞትና ክርቤ በስቅለት ጊዜ ጠየቁህ፤

የእስራኤል ልጆች/ራቂትነትና ግርፋትም ችግርን

በፈቀድህ ጊዜ ከትከሻህ በታች ሆኑ፤

እንተ ለራቂትነት መሸፈኛ ስትሆን።

ምስጢር

በድግስ ጊዜ ወይንን(የወይን ጠጅን፣ ጠላን) በየጋኑ እንዲሾሙ የሚያዝዝ ባለቤትን ውሃ ቀጂዎች እንደሚያነጋግሩት ሁሉ ውሃውን የወይን ጠጅ ያደረገ ክርስቶስን አይሁድ ያጠጡት የዝሆን አሞትና ክርቤ ትመዘዙት።

የእስራኤልም ልጆች በቁመት ከንጉሳቸው ከሳኦል ትከሻ በታች (ከስልጣኑ ስር) እንደሆኑ ራቂትነትና ግርፋትም በክርስቶስ ጀርባ ተፈፀሙ። እርሱ የተራቆቱትን አልባሽ ሲሆን ችግረኛን መለለ በማለት ባለቅኔው የክርስቶስን ከሃሊነትና ታጋሽነት በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል።

267 ዘአምላኪ/ስ

ዘገብረ ሥላሴ(መምህር፣ ዘኤልያስ)

አልቦ ለወልድ ውስተ ገጸ ምድር አብ

ወእም አልቦ በሰማይ ርሐብ

ከመ በሰማይ ገዳም ወበገጸ ምድር ኮከብ።

ትርጉም

በሰማይ ገዳም፣ በምድር ፊትም

ኮከብ እንደሌለ ለወልድ በምድር ፊት

አባት የለውም፤ በሰፊ ሰማይም እናት የለችውም።

ምስጢር

ኮከብ በሰማይ እንጂ በምድር የለም፤ እንዲሁም እግዚአብሔር ወልድ ከእግዚአብሔር አብ በሰማይ ሲወለድ ያለእናት ነው። በሰማይም እካ እንደ ሌለ ወልድም በምድር ከቅድስት ማርያም ያለአባት ተወለደ ሌላው ባለቅኔው።

268 ሥላሴ/ስ

ዘወልደ ጊዮርጊስ(አለቃ)

ወልድ ወላዲትክ

ዐባይ ይእቲ እመሠረታ

እመኔ በግብጽ አስተዋረዳ ረገብ
እንዘ መሠረታ ውለቱ መክብብ ፤
ትውልደ አቡክ ጌር ባሕቱ ከመ ኢንንግር ለሕዝብ
መሠረት ሎቱ ኢይትረክብ ፤
ወሐረገ ትውልድ ለክ ከመ ኢንሰሐብ
ኢዐለዎ ለአቡክ አብ ።

ትርጉም

ወልድ! መሰረቷ
መክብብ/የሹም ዘር/ ሲሆን
ምንም በግብፅ ራብ ቢያዋርዳት
እናትህ ከመሰረቷ ታላቅ ናት ፤
የቸር አባትህን ትውልድ ግን ለሀዘብ አንዳንናገር
ለእርሱ መሰረት አይገኝም ፤
የትውልድንም ሃረግ ለአንተ እንዳንስብ
ለአባትህ አባት የለውም ።

ምስጢር

ግድግዳ በመሰረት ላይ ይመሰረታል ፤ በግድግዳም ላይ ጣሪያ
ይሰራል ። መሰረቱ ጠንካራ ከሆነ ቤቱም ጠንካራ ይሆናል ። የቅድስት
ማርያምም ልደት ከከበረ ትውልድ(ዘር) ስለሆነ የእግዚአብሔር ወልድ
ከእርሷ መወለድ ከአብርሃም ጀምሮ ይቆጠርለታል ። ግን ግድግዳና ጣሪያ
ያለመሰረት እንደማይቆሙ ከአለም መፈጠር በፊት ከአብ የእግዚአብሔር
ወልድ መወለዱ አያትና ቅድመ አያት አይነገሩለትም ። ምክንያቱም
መሰረቱ አብ ስለሆነ ነው በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

269 መወደስ/ስ

ዘተጠምቆ(አለቃ)

ዓለም ትሰርሕ በወሊደ መንታ
እንዘ ለይሁዳ ጎሣር ወለማትያስ ከብካብ ፤
ዓለመ ተፈጥሮስ ንፍታሕ እማገተመ ፍጥረት መዝገብ
እስ ተጋባዕነ በምስጢር መርህብ ፤

እመኔ አፈ ጥበብ
ይነብብ ቃለ ዘአስተዳለወ ልብ ።
ደመናትሂ ያወርዱ በምድረ አሕዛብ ወሕዝብ
ዝናመ ለሐራሲ ወመና ለያዕቆብ ፤
እስመ ዘጸሐፈ ዮናስ መጽሐፈ ነበልባል ዕጹብ
ይጸሐፍ በነነዌ ወበስዶም ይትነበብ ።

ትርጉም

አለም ለይሁዳ አሳር ፡ ለማትያስም
ሰርግ ስትሆን መንታን በመውለድ ትደክማለች ፤
ግን በምስጢር/መስክ የተሰበሰብን የተፈጥሮ አለምን
ከፍጥረት ማህተም መዝገብ እንፍታ ፤
ልብ ያዘጋጀውን ቃል ምንም ቢናገር ።
ደመናዎችም ዝናምን ለአራሽ ለያእቆብም መናን
በአህዛብና በሀዘቦች(በእስራኤል) ምድር ያወርዳሉ ፤
ዮናስ የፃፈው የሚያስደንቅ መፅሃፍ/ነበልባል
በነነዌ ተፅፎ በስዶም ይነበባልና ።

270 ዙ ልክሙ /ስ

ዛንበና (አለቃ)

እስራኤል ኢይብባዕ ጽፉቀ ስኩና
ወዘጥረሲሁ ከልኤቱ እንስሳ ገዳም ቅሩብ
ዘባነ ፈቃዱ ቀጥቀጦ ኃይለ አንበሳ ንባብ ፤
እስመ ቆመ ዘእንበለ በትር መደልው ልብ
ዐዐደ እሪት በየዐቅብ
ጽጌ ትእዛዛ ኢትቅሥም ሕልመ ራእየ ጴጥሮስ ንህብ ።
ንሕነስ እመ በላዕነ እምጽንዐ በለስ ረኃብ
ጽፉቀ ባሕርይ ወዘክልኤቱ ልደታቲሁ በግዐ ዐርብ
መንጽሔ አበሳ ውለቱ ወዘዐዘቅተ ክብር ማሕየብ ፤
ነፋስ ሕይወቱ ንበ መልዕልት እስከ ቁመተነ ይስሕብ
አምጣነ ዕሙቅ ልደት ብዕለ ጸጋሁ ለአብ
ነፋስ ሕይወቱ ንበ መልዕልት እስከ ቁመተነ ይስሕብ ።

ትርጉም

እስራኤል ሸሆናው የተደረገውንና
 ጥርሱ በላይና በታች ሁለት ወገን የሆነውን እንስሳ እንዳይበላ
 የእንበሳ ሃይል /ንባብ ጀርባ/ ፈቃዱን ቀጠቀጠ ፡
 የጴጥሮስ ራእይ ህልም /ንብ አበባ/ ትእዛዚን
 እንዳትቀስም አራት/ቦታን
 የሚጠብቅ መፅሃፍ/ልብ ያለ በትር ቆሟልና ፡
 ግን ባህርዩ እንድ የሆነውንና ልደቶቹ የሆኑትን
 የእርብን በግ ከበለሰ/ራብ ጥናት የተነሳ እኛ ብንበላ
 አበሳን የሚያነፃ ነው ፡ የክብር ጉድጓድ መቅጃም ነው ፡
 ነፋስ/ሕይወቱ ቁመታችንን ወደላይ እስኪሰብ ድረስ
 የአብ የሰጠታው ብልፅግና ልደት ጥልቅ ነውና
 ነፋስ/ህይወቱ ቁመታችንን ወደ ላይ እስኪሰብ ድረስ ፡

ምስጢር

እንስሳ ሳሩን እየበላ ሳለ አንበሳ እንደሚሰብረው እስራኤል ሸሆናው
 ድፍን የሆነውንና ጥርሱ ሁለት ወገን የሆነውን (የላይና የታች ጥርስ
 ያለውን እንስሳ) እንዳይበሉ የአራት ትእዛዝ ከልክሏቸው ነበር ፡ እንበሳ
 እንስሳውን የሚሰብረው እረኛው ያለመከላከያ መሳሪያ በለቆመ እንደሆነ
 የእስራኤል ልብም አራትን ባለመድፈር እንደፀና ነው ፡ ንብ አበባን
 እንደሚቀስም የጴጥሮስ የራእዩ ህልም የአራትን ትእዛዝ እፀደቀ ፡
 ይኸውም የተራብ ያገኘውን ሁሉ ሳይመርጥ እንደሚበላ ከሁለት ባህርያት
 አንድ ባህርይ የሆነውንና ሁለት ልደቶቹ የሚታመኑለት የእርብ መስዋእ
 ትን (የክርስቶስን ስጋና ደም) መብላት ለምእመናን የሃጢአት ማስተሰረያ
 ንና የልጅነት ማግኛን ሆነ ፡ ጥልቅ ባህርም መሰረቱ እንደማይገኝ
 ወልድም ከአብ የተወለደው መወለድ ተመርምሮ አይደረስበትም በማለት
 ባለቅኔው አመስጥረዋል ፡

ታሪክ

በቂሳርያ ቆርነሌዎስ የተባለ ከአህዛብ ወገን የሆነ አንድ መቶ አለቃ
 ነበር ፡ የእርሱም ፀሎቱና ምፅዋቱ በአምላክ ለስተወደዱለት ጥምቀተ

በርስትናን እንዲቀበል ቅዱስ ጴጥሮስ በስድስት ሰአት ከፎቅ ላይ ይፀልይ
 ብር ፡ በዚያም እንቅልፍ መጣበት ፡ ሰማይ ተከፍቶ በእራት ማእዘን
 ተያዘ መጋረጃ መሳይ እቃ ካሰማይ ወደ ምድር ሲወርድ አየ ፡
 ውስጡም አራት እግር ያላቸው እንስሳት እሪያዎችም ነበሩበት ፡
 ግልጽ ወደ እሪያው እያመለከተ “ይህን እረድና ብላ” ቢለው እርሱም
 “ርኩስ ነገርን በልቼም አላውቅ” አለው ፡ መጋረጃው ከእነዚህ
 ተሸምልሎ (ተጠቅልሎ) ወደላይ ተመልሷል ፡ ጴጥሮስም በእሪያ
 ተመሰለውን ቆርነሌዎስን አጥምቋል (የሀዋ. 10)
 271 ሥላሴ /ስ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ፡ ዘኤል ያስ)

ዐቀብ ለእግዚአ

ስደተ ሂሮድስ ዝናመ ጊዜ

ከመ እምዐላዊ አክባብ ሠለስተ ሱባዔ አውራጎ መዝገቦ

ኤልያስ ሶበ ሱዐላዊ አክአብ ረከቦ

ምስለ ዘማዊት ሰጊድ ለሥዕለ ፀሐይ ሰኪቦ ፡

አምጣኑ በፀሐይ አመንደቦ

መዋዕለ ፀሐይ ወወርጎ ብዙኑን ዐስቦ

ለነቢይ እግዚአ የሆቦ ፡

ትርጉም

የጊዜ ዝናብ

በወሮች ሶስት ሱባዔ

ከወንጀለኛ አክአብ እንደሸሸ ከሂሮድስ መሸሸ ሳጥኑን

ኤልያስ ለጌታው ጠበቀ ፡ ወንጀለኛ አክአብን

ለዐሃይ ስእል ከመስገድ/ ዘማዊት ጋር ተኝቶ ባገኘው ጊዜ

በፀሃይ አስቸግሮታልና ፡

የፀሃይና የጨረቃ ዘመን/ብዙ ደመወዙን

ለነቢይ ኤልያስ ጌታው ይሰጠው ዘንድ ፡

ምስጢር

አሸከር የጌታውን ንብረት እንዲጠብቅ ነቢይ ኤልያስ በዘመኑ
 ዝናብ ሶስት አመት ከመንፈቅ እንዳይዘንብ ማድረጉን ኢየሱስ ተሰዶ

በብዕሩ ስት አመት ከስድስት ወር ለመኖሩ ምሳሌ አደረገው ። ከዘመዊት ሴት ጋር ተኝቶ የተገኘ የጎልማሳ ሚስት ደፋሪ በህግ እንደሚቀጣ ለጸሃይ ስእል ከመስገድ ጋር ነግሶ የኖረ የእስራኤል ንጉስ አክሐብ የህገደ ሃሩር በፈጠረው ድርቅ ተጨነቀ ። ከዚህም ሌላ የጌታውን ንብረት የጠበቀ ሎሌ ደመወዙን ከጌታው እንዲያገኝ ነቢይ ኤልያስ ንጉስ አክሐብን ሳይ ፈራ በመገሰፁ የፀሃይንና የጨረቃን ያህል እድሜን ከፈጣሪው በመታ ደሉ ፀሃይና ጨረቃ በሚያልፉበት ጊዜ የሚያልፍ ሆነ ማለት በቅ ኔው ተመስጥሯል ።

272 ግእዝ ጉባኤ ቃና /ስ

ዘወልደ ሰንበት (ሊቀ ገሩያን)

አፈቅር አነ ጉባኤ ቃና በግዕዝ ፤

ጉባኤ ቃና በግዕዝ አምጣነ ትመልእ ቤተ ።

ትርጉም

እኔ ጉባኤ ቃና/በግን እወዳለሁ ፤

ጉባኤ ቃና/በግ ቤትን ትመላለችና ።

ምስጢር

ወልዳ ወልዳ ቤት ሙሉ የሆነች ወላድ በግ በጣም ትወደዳለች ። እንዲሁም ባለሁለት ቤት የሆነች ጉባኤ ቃና ከሁለት ቤት አንስታ በሀረግ እየተራዘመች አስራ አንድ ቤት እስካለው እስከ እጣን ሞገር ስለምትዘ ምት በቅድሚያ እርሷን በጥሩ ሁኔታ ማጥናት ይገባል ይላሉ ባለቅኔው ።

273 ግእዝ ጉባኤ ቃና /ስ

ነንዌ አእመርን በከመ ኮንኪ ሕምምተ ፤

ኩሉ ርእስኪ አምጣነ ኮነ እሳተ ።

ትርጉም

ነንዌ ፤ ህመምተኛ እንደሆንሽ አወቅን ፤

ራስሽ ሁሉ እሳት ሆኗልና ።

ምስጢር

አንዲት ታማ የተኛች ሴት ራሷ ሁሉ እሳት ሲሆን (ሲፋጅ) ራሷን የዳሰሳት በመጸ “በጣም ታመሻል ሁለንተናሽ እሳት ሆኗል” ይላታል ። ከሰማይ የወረደ እሳት በነንዌ ከተማ ራስ ላይ እንግሮ ሳያቃጥላት ወደላይ መመለሱ በቅኔው ተኳሽቷል ።

274 ዘአምላኪያ /ስ

ዘጥሩነህ (አለቃ ፡ ዘቦረና)

አመተ እግዚእ መቅደስ እንተ ትጸውር ልሕዙተ

ትኩን እምነ ሰማይ ወትኩን መሬተ

ጊዜ ጽምዐ ማይ ኢዖቀት ፤ እስመ ረወየት ሠለስተ ።

ትርጉም

ገንቦን የምትሸከም የጌታ አገልጋይ/መቅደስ

እሰማይ ትሆን ፤ እመሬትም ትሆን

በውሃ ጥም ጊዜ አላወቀችም ፤ ሶስቱን ዋንጫ ጠላ ከልብሳለ ችና ።

ምስጢር

በውሃ ጥም ጊዜ ሶስቱን ዋንጫ ጠላ ከልብሳ (ጠጥታ) የሰከረች ገንቦኛ ሴት እሰማይ ትሆን እመሬት ትሆን አታውቅም ይዞርባታል ። ክርስቶስ ሰራት የምትባል ቤተ መቅደስ ሰማያዊት እንዳትባል በሶስት ድንጋይ ብቻ ዐናች ። ምድራዊት እንዳትባልም በውሃ የቦካ ጭቃና እንጨት ሳይኖሩባት በሶስት ድንጋይ ብቻ ተሰራች ። አገልጋይቱም ገንቦን እንደምትሸከም ይህች መቅደስ የገንቦ ምሳሌ የሆነችውን ቅድስት ማርያምን አስመስገነች በማለት የቅኔው ደራሲ እስገንዝበዋል (ስንክ ግንቦት 20) ።

275 አጭር ዋዜማ /ስ

ዘጥሩነህ (አለቃ ፡ ዘቦረና)

እሳት ሐንዛብ ነንዌ ዘየዐቅብ ቤተ

በውግረ በትረ ኃይል ንለፈ ደቂቀ ባቢል ሠለስተ ።

ትርጉም

በትን የሚጠብቅ የነነዌ አንካሳ/እሳት
በሃይል በትር ርምጃ ሶስቱን የባቢሎንን ልጆች አለፈ ።

ምስጢር

በትን የሚጠብቅ አንካሳ ዘበኛ በበትር እየተወረወረ (በትንን ተደግፎ እየዘለለ) ልጆችን አልፎ ይሄዳል ። እሳትም በባቢሎን ሶስቱን ልጆች (አናንያን ፡ አዛርያንና ሚሳኤልን) ሳያቃጥል በገብርኤል በትር ተደረገ በሚባለው ተአምር ቀዝቅዞ ሌሎቹን አቃጠለ ። አንዳንድ አንካሳ በበት ጥበቃ እንደሚውል እሳትም በቤት ውስጥ መልካም አገልግሎት አለው ። ያነከበ እግር ከመሬት በላይ እንደሚንጠለጠል እሳትም በነነዌ ከላይ ተንጠልጥሎ ታየ እንጂ መሬትን አልነካም ይላሉ ባለቅኔው (ዳን. 3፡ ዮና. 3)

276 ዋዜማ (417) ን

ዘገብረ መድኅን (ዘሌመን ሥላሴ)

ለወልድክ ባሕረ ኤርትራ

ሙሴ ገሥዖ ከመ ይትመዘር ትሥልሰተ

ወበበትር እመ ዘበጥካሁ ኢይመውት ሞተ ።

ወእመ ጸለየ ፈርዖን ጸሎተ ዮናስ ስጥመተ

እኑክ አሮን ማዕበል ሰሕተ

ወሕዝብክ አበሱ ማያተ ።

ትርጉም

ሙሴ ! ልጅህ /የኤርትራ

ባዘርን ሶስትነትን ይማር ዘንድ ገስዐው ፡

በበትርም ብትመታው ሞትን አይሞትም ።

ፈርዖንም የዮናስ ዐሎት/ ስጥመትን በዐለየ ጊዜ

ወንድምህ አሮን ማእበልን ሳተ ፡

ወገኖችህም ውሃዎችን በደሉ ።

ምስጢር

“ወንድሜ ሆይ ! ይህን ልጅህን ቅጣው ፡ በበትር ብትመታው የሚሞት አይምስልም” በማለት ወንድም ወንድሙን እንደሚመክረው ሙሴም የኤርትራ ባዘርን በበትሩ ከሶስት ላይ ከፈለውና እስራኤል ምንም ውሃ ሳይነካቸው ተሻገሩ ። በግብዓውያን ግን እንደ ቀድሞው ባህር ስለሆነባቸው በሰላም አልተሻገሩም ። ካህኑ አሮን ጣእትን ለእስራኤል በመሰራት እንደሳተና እስራኤልም ጣእቱን በማምለክ አምላካቸውን እንደበደሉ ፈርዖን ግብዓውያንን እየመራ በኤርትራ ባህር ሲሰጥም ማእበሉ ተደፋበት በማለት ባለቅኔው ሙሴና አሮን ይመሯቸው ለነበሩ እስራኤላውያን ተፈሪሟል የሚባለውን ተአምር በቅኔያቸው አስረድተዋል (ዘዕአ. 3 15) ።

277 ዋዜማ ስ

ዘተካልኝ (ቀኛዝማች ፡ ዘየነጃ)

ለሕሙም ሰማዕተ ልዳ

ብእሲተ ቤቱ ወንጌል እንዘ ታነድድ እሳተ

አሕመመቶ ነዋ ሰብዐተ ዓመተ ፡

ዘእንበሌሃ ካልእተ እስመ ኢየሐምር ምንተ ፡

ወእመ ክግድ በክየት ግብተ

ጊዜ ሞቱ ጸዊራ መጥባሕተ ።

ትርጉም

በሸተኛ /የልዳ ሰማእትን

የቤቱ ሴት/ ወንጌል እሳትን እያነደደች

እነሆ ሰባት አመት አስታመመችው ፡

ከእርሷ በቀር ሌላ አያውቅምና ።

እናቱ/ አንገትም በሞቱ ጊዜ ሰይፍ ተሸክማ አለቀሰች ።

ምስጢር

ክርስቲያን ባል ከሀገ ሚስቱ በቀር ሌላ ሴት በሩካቤ አያውቅም ። ስለዚህ በታመመ ጊዜ እስከሞቱ ድረስ እሳቱን እያነደደች ፡ ውሃ

እየቀዳች፡ የጠየቀትን ሁሉ እያሟላች ታስታምመዋለች ። በሞተም
እናቱ መሳሪያውን ይዛ ታለቅስለታለች ። በወንጌል ስብከት ከምትገኝ
የክርስቲና ሃይማኖት በቀር አምልኮ ባእድን የተወሰነ ሰማእቱ ቅዱስ
ጊዮርጊስንም ወንጌል በእሳት ውስጥ እንዲገባና ለባት አመት መ
ስቃይን እንዲቀበል እደረገችው ። አንገቱም በሰይፍ ተከለለች (ተ
ጠች) በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

278 መወደስ ስ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ፡ ዘኤልያስ)

እ ህዝር ዘኢይትወጸው

ኖኅተ ጸሎት እዝንከ መዓልተ ወሌሊተ ?

ሁረተ ዐይንዩ ረሴ ዘዐይነ ቂርቆስ ሁረተ

ኢይሑር እምነ ጽልመት ዳግመ ጽልመተ ፡

ኅዘን ወትፍሥሕተ

በኩሉ አዝማን እስመ ዘታስተባሪ አንተ ።

ዐሐይስ ወማኅቶት ኢይኤድሙኒ ሊተ

ጽርሐ ትሥልስትከ ዋሕዳዊ ክልልተ መለኮተ ፡

አኮኑ አእመርኩ ከመ ኢተኅሥሥ ምንተ

ዐሐየ ጊዜ ነግህ ወበፍና ሠርክ ማኅቶተ ።

ትርጉም

የፀሎት ደጃፍ /ጆሮህ በቀንና በሌሊት የማይዘጋ አዝር ሆነ

ከጨለማ ወደሁለተኛ ጨለማ እንዳልሄድ

የአይኔን እውረት የቂርቆስ አይን እውረትን አድርግ ፡

ሃዘንና ደስታን

በዘመኖች ሁሉ የምታፈራርት አንተ ነህና ።

ዐሃይና መብራት ግን እኔን እያምሩኝም ፡

አንድነት ያላት የሶስትነትህ አዳራሽ መለኮትን ተከልላ

በነግህ ዐሃይን ፡ በሰርክም ጊዜ መብራትን

ምንም እንደማትሻ እውቂያለሁና ።

ምስጢር

በተከፈተ ደጃፍ በቀንም በሌሊትም ይገባበታል ይጠጣበታልም ፡
በአምላክ ጆሮም በቀንና በሌሊት የተፀለየው ፀሎት ይሰማበታል ። ደግሞ
የውጪው በር ተዘግቶ የውስጡ እንደሚከፈት የውጪው አይን ቢጠፋ
የልብ አይን ከበራ ጉዳት የለም ። የሶስት አመት ዘፃን ቂርቆስ አይኖቹን
በከሃዲዎች ችንካር ቢቸንከርም የክርስቶስን አገር (መንግስተ ሰማይን)
ከማየት አለመታወሩን በመጥቀስ አይነ ስውርነታቸው እንደ እርሱ
እውርነት እንዲሆንላቸው ተመኝተዋል ።

በጨለማ የሚሄድ ሰው እንደሚሰናከልም በስጋ አይን እውርነት
ብርሃንን ሳይዩ ኖሮ በአካል ነፍስ ወደ ገሃንም ጨለማ መግባት እጥፍ ድርብ
ቅጣት ነው ። ቀንና ሌሊት እንደሚፈራረቁ ያዘነውን ማስደሰትና
የተሰደሰተውን ማሳዘን በእግዚአብሔር ትእዛዝ ይፈጸማል ። በጧት
ዐሃይን፡ በማታ ጊዜም መብራትን መሻት ብርድንና ጨለማን ለማራቅ
ነው ። የክርስቶስ አዳራሽም ዐሃይዋም ፡ መብራቷም እርሱ ራሱ ሆነ
በማለት የተቀኙትን ባለቅኔ በእውርነታቸው ምዝንያት የዚህን አለም
ብርሃን አለማየታቸው አላስፀፀታቸውም ። ምክንያቱም በተስፋ በሚመ
ኙት በክርስቶስ አዳራሽ ከገቡ ብርሃን መጉናፀፍ የሚችሉ መሆኑን
በእምነት ስለተቀበሉ በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

279 መወደስ ስ

በዐቢይ ግፍፅ መሥፈርተ ናኩቲ

ወዘኦርዮ መድሎት እግዚአ ገቢር ምሕረተ

እምእደ አይሁድ ይትሌቃሕ ልቃሐ ፍጡራን ሞተ

ለአይሁድ ዘይሌቅሐሙ አሐተ ሰዓተ ፡

ወስምዑ ጽዕለታተ

እእዛኒሁ ዘስምዑ ቅዳሴ ወእኩቲተ ።

ይለብሳሂ ወይትከደና በእደ ይሁዳ ዘስሕተ

ተጸፍዖ መላትሒሁ እለ ኮና ሶሩቃተ ፡

ወገቦ ዚአሁ ጽሙሶ እምቅድመ ይስተይ ኩናተ

እለ ርኅቡ እኢጋሪሁ ይበልሁ ቅንዋተ ።

ትርጉም

በታላቅ ግፍ /የናቡቴ መስፈሪያና
በአርዮ ሚዛን ምህረትን የማድረግ ጌታ
ሰአይሁድ በአንድ ሰአት የሚያበድራቸውን
የፍጡሮች ብድር/ ሞትን ከአይሁድ እጅ ይበደራል ፡
ቅዳሴንና ምስጋናን
የሰሙ ጀሮዎቹም ስድቦቹን ሰሙ ።
ራቂታቸውን የሆኑ ጉንጮቹም
በሳተ በይሁዳ እጅ ጥፊን ይሰብሱና ይሸፈናሉ ፡
የተጠማ ጎኑም ጦርን ሳይጠጣ
የተራቡ እግሮቹ ችንካሮችን ይበላሉ ።

ምስጢር

ተዘዳሪ ሰው በትልቅ መስፈሪያም ፡ በሚዛንም ብድር ይበደራል ።
እንዲሁም ለፍጥረቱ ምህረት የሚያደርግ እግዚአብሔር ወልድ እንደ
ናቡቴና እንደ እርዮ በግፍ ከአይሁድ እጅ ሞትን ተቀበለ ። ተዘዳሪውም
የተበደረው ብድር ባለፀጋ በነበረበት ጊዜ ለሌሎች ሊያበድራቸው
የሚችለው እንደነበር አምላክም በአይሁድ እጅ የሞተው አይሁድን
በአንድ ጊዜ ሊገድላቸው ሲቻለው ነው ።

መልካም ነገር በሰሙበት ጀሮ ክፉ እንደመስማት ፍፁም ምስጋናን
የሰሙ የክርስቶስ ጀሮዎች ስድቦችን አዳመጡ ። የታረዙ ሰዎች ልብሶችን
እንደሚለብሱ የክርስቶስ ጉንጮችም በአይሁድ እጅ በጥፊ ተመቷ ።
አንዳንዱ ችግረኛ ውሃ እንኳን አጥቶ ሲቸገር ሌሎች ሰዎች ከሚያስፈልጋቸው
በላይ መብልና መጠጥ አግኝተው ይደሰታሉ ። ከዚህም አንፃር
የክርስቶስ ጎን ገና በጦር ሳይወጋ እግሮቹ በችንካሮች ተቸንክሩ በማለት
ቅኔው ተመስጥሯል ።

280 ዕዝል ክብር ይለቲ (3.14) ገ
ዘአድማሱ ጌትየ (ንቡረ እድ)
ምዕረ ሃዐ ርእሶ ዘተአገው ጸእለተ
ለኪፋ ወሳውል እንዘ ይሚህር ሥርህተ ፡

ሰማዕተ ልዳሰ ኄር ከመ ይትመካህ ድገሪተ
ልቃሐ ሞቱ ፈደየ ለአግዓዚሁ ህየንተ አሐዱ ትርብዕተ ።

ትርጉም

ለጴጥሮስና ለጳውሎስ ስርአትን ሲያስተምር
ስድብን የታገሰ ክርስቶስ ራሱን አንድ ጊዜ ሰዋ ፤
ቸር /የልዳ ሰማእት ግን በሁዋላ ይመካ ዘንድ
ብድር/ ሞቱን ለጌታው በአንዱ ፋንታ አራትን ከፈለ ።

ምስጢር

መስዋእት አንድ ጊዜ ከተስዋ በሁዋላ በዚያው ቀን ሁለተኛ
እይሰዋም ። ክርስቶስም በመስቀል ላይ አንድ ጊዜ ከተስቀለ ሁለተኛ
እይሰቀልም ። በወለድ የተበደረ ሰውም ብድሩን በአንድ ፈንታ አራት
እድርጎ ይከፍላል ። ጊዮርጊስም በመንግስተ ሰማይ እንዲደሰት ሶስት ጊዜ
ስለጌታው ክርስቶስ ሞቱ ተነሳና በአራተኛው ጊዜ አንገቱን በሰይፍ
ተቆርጦ ሞተ ይላሉ ባለቅኔው ።

281 ግእዝ ጉባኤ ቃና /ስ
ለውርዝው ቶማስ ወድሶተ ሰብእ ድልወቱ ፡
እምነ ጌጋያት አእጋር አምጣን ንጹሕ ውእቱ ።

ትርጉም

ለጎበዝ /ቶማስ የሰው ምስጋና ተገቢው ነው ፡
ከበደሎች/ እግሮች የነፃ ነውና ።

ምስጢር

ማንንም ሰው ያልበደለና አገሩን ወዳድ የሆነ ሰው በሰዎች ዘንድ
ይመሰገናል ። ቶማስም ወንጌልን ሲሰብክ በትምህርቱ ተቃዋሚዎች
እግሮቹን ስለተቆረጠ በክርስቶስ ዘንድ የገድሉን ዋጋ ሊያገኝ ይገባዋል
በማለት ባለቅኔው የሰማእቱ ቶማስን ሲቃይ በቅኔያቸው ገልጠዋል ።

282 ዕዝል ጉባኤ ቃና /ሰ
ኮነ ወይን ምቱረ አጸብዕ ዐሠርቱ
ደዌሁ ዝናም እስመ እንተ ዘርዕ ውእቱ ።

ትርጉም

ወይን /ሰው አስር ጣቶቹን የተቆረጠን ሆነ ፡
ደዌው/ ዝናብ የዘር ነውና ።

ምስጢር

ከዘር የወረደ ደዌ ስጋ (የቁምጥና በሽታ) የሰውየውን ጣቶች
እንደሚቆርጣቸው የወይን ቅጠል በከረምት መርገፉን ለመግለጥ ያህል
ዘርን ለማብቀልና ለማሳደግ የሚዘንብ ዝናብ ወይንን ጉንደለው በማለት
ቅኔው ተመስጥሯል ።

283 ግእዝ ጉባኤ ቃና /ሰ
መኮንን ይፈትሕ ላዕለ ፍጡራን እስፍንቱ ፡
ኩሉ ፍጥረት እስመ ቀታሌ ነፍስ ውእቱ ።

ትርጉም

ፈራጅ በስንቶች ፍጥረቶች ላይ ይፈርዳል ፡
ፍጥረት ሁሉ ነፍስ ገዳይ ነውና ።

ምስጢር

ሁሉም ጥፋተኛ ከሆነ ማንም በማንም ላይ ሊፈርድ አይችልም ።
ሰው ሁሉ ነፍስ ገዳይ ከሆነ “ነፍስን እትግደል” ያለ አምላክ ስንቱን
ይኮንነዋል በማለት የጥፋተኞችን መብዛት በቅኔያቸው ያስረዳሉ ።

284 ዕዝል ጉባኤ ቃና /ሰ
ሞፍትው ስቶማስ ያፍቅርዎ ሕዝበ ኑፋቄ ጸላእቱ ፡
እስመ ለወልደሙ ሰይፍ አንሥኦ በአጸብዒሁ ዐሠርቱ ።

ትርጉም

ቶማስን የጥርጥር ሕዝብ /ጠላቶቹ ይወዱት ዘንድ ተገቢ ነው፡
ልጃቸው/ ሰይፍን በአስር ጣቶቹ እንስቶታልና ።

ምስጢር

በኦርቶዶክሳዊት ቤተ ክርስቲያን ስርአት መሰረት ያንዱን ክርስቲ
ያን ወንድ ልጅ ክርስትና ያነሳ ሰው ወደ ክርስትና ልጁ እያመለከተ “ይህ
በእስር ጣቱ ያነሳሁት ልጄ ነው” ይላል ። የክርስትና አባት ምሳሌ
የሆነው ቶማስ የልጁ ምሳሌ በሆነው በከሃዲዎች ሰይፍ አስሩን የእጆቹን
ጣቶች እስቆረጠ ። የቆረጡትን ጠላቶቹንም በጠላት መልክ አልተመለከ
ታቸውም ይላሉ ባለቅኔው ።

285 ግዕዝ ጉባኤ ቃና /ሰ
ሐካይ ቶማስ ሀላዊ ዚአክ ከንቱ ፡
ለቤትክ አፍ አምጣነ ማዕጾ አልቦቱ ።

ትርጉም

ሰነፍ /ቶማስ ! የአንተ ኑሮ ብላሽ ነው ፡
ለቤትዝ/ አፍ መዝጊያ የለውምና ።

ምስጢር

ለኑሮው የማያውቅ ሰነፍ ሰው ለቤቱ መዝጊያ መግጠም ሲያቅ
ተው፡ “የእገሌ ኑሮ ኑሮ አይባልም ከንቱ ነው” ይባላል ። የዚህን አለም
ከብር ከንቱ ያደረገው የመርአስ ኤጲስ ቆጶስ ሰማእቱ ቶማስ ከንፈሮቹን
በከሃዲዎች ሰይፍ ሲቆረጥ ጊዜ እፋ ክፍቱን ቀረ ማለት በቅኔው
ተገልጧል ።

286 ዘአምላኪየ ሰ
ዘምሥራቅ (አለቃ ፡ ዘኤልሻማ)
ምሳሌ አበዊነ በጽሐ በዘካርያስ ዘታሕቱ ፡

ማእደ ተመትሮ እንተ ቀርቦ ሎቱ ፡
አኮኑ ተደረ በወልዱ እንዘ ያመከኒ ቦቱ ።

ትርጉም

በታችኛው ዘካርያስ የአባቶቻችን ምሳሌ ደረሰ ፡
የቀረበለትን ማእድ/መቆረጥን
በልጁ አመካኝቶ በልቷልና ።

ምስጢር

“በልጅ አመካኝቶ ይበሏል እንጉቶ” እንዲሉ እናት በልጇ ስም
እንጉታ ትባላለች ። አባትም ለልጁ ሊያገርሰው ያለበውን ይጎርሳል ።
አባት ዘካርያስ በልጁ በዮሃንስ ምክንያት ተቆርጦ የተሰቃየውን ስቃይ
ልጁ ዮሃንስም እንዳባቱ ተቀበለው በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

287 ዘአምላኪየ /ስ

ዘምሥራቅ (አለቃ ፡ ዘኤልሻማ)

አካለ መርዳዊ ገራህት ከመ ይገፍትህ ይፈቱ
ሕማም ሐራሲ ዘፅረፍት አልቦቱ ፡
ዋሕድ ዘርዕ እስመ አሠረፀ ሎቱ ።

ትርጉም

እረፍት የሌለው ሕማም/አራሽ
የገብረ ክርስቶስ እርሻ አካልን ሊገለብጥ ይወዳል ፡
እንድም ዘር አልበቀስለትምና ።

ምስጢር

አራሽ ዘር የማታበቅል እርሻን ይገለብጣታል ። እንዲሁም የገብረ
ክርስቶስን አካል ደዌ ስጋ ገለባበጣት ። እርሻይቱ ዘርን እንደማታበቅል
የገብረ ክርስቶስም አካል ከሩካዜ ስጋ ተጠበቀች ። ትጉህ ገበሬ የግብርና
ሰራን ከማካናወን እንደማያርፍ የገብረ ክርስቶስ ደዌ ከማቃጠል አልታገ

ሰለትም በማለት ባለቅኔው የገብረ ክርስቶስን ህማም ፅናት በቅኔያቸው
ምስጢር አሰረድተዋል ።

288 ዘአምላኪየ /ስ

ዶርሆ ገብርኤል በዐቃቤ ሰዓት ውእቱ
ነቀው እምድጎረ ጊዜሁ በሰዓት ሠለለቱ ፡
ሠናይ ቃል እምጣን ተውህበ ሎቱ ።

ትርጉም

ሰአት ጠባቂ የሆነ ዶር/ገብርኤል
ከጊዜው በሁዋላ በሶስት ሰአት ጮኸ ፡
መልካም ቃል ለእርሱ ተሰጥቶታልና ።

ምስጢር

ዶር በሌሊት ከጮኸ በሁዋላ ከጧቱ በሶስት ሰአት ይጮኸል ።
“ሂድና የኢያቂምን ልጅ አብስራት” የተባለውን ያወቀ መልአኩ ቅዱስ
ገብርኤልም የእግዚአብሔር አብ ቃል እግዚአብሔር ወልድ በሶስት ሰአት
ከእርሷ እንዲሆን ማርያምን አበሰራት ይላሉ ባለቅኔው ።

289 ዋዜማ /ስ

ዘዶርጉ (አለቃ)

ለአብ ኢንጾርዎ
ምሉዓን ዐይን ኪሩቤል እንዘ ቅሩባን እሙንቱ ፡
አካሎሙ እስመ ይክድኑ በአክናፍ ስድስቱ ።
እስጢፋኖስስ ርጉቅ በጽርየተ አሚን መጽሔቱ
ነጻረ አበ ምስለ ክልኤቱ ፡
እስመ ዐይኑ ሃይማኖት ውእቱ ።

ትርጉም

አይንን የተሞሉ
ኪሩቤል ቅርቦች ሲሆኑ አብን አላዩትም ፡

አካላቸውን በሰድስት ክንፎች ይጋርዳሉና ።
 የራቀ አስጢፋኖስ ግን በማመን /መስታዎቱ ጥራት
 ከሁለቱ/ ከወልድና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር አብን አየ ፤
 አይኑ ሃይማኖት ነውና ።

ምስጢር

“ልብ ካላየ አይን አያይም” እንዲሉ ብዙ አይን ያላቸው ከሩቤል
 ለእግዚአብሔር አብ ቅርቦቹ ሲሆኑ በልባቸው ፍራት የተነሳ ፈታቸውን
 በክንፎቻቸው ይጋርዳሉ ፤ እብንና ወልድን መንፈስ ቅዱስንም ሊያዩ
 አይችሉም ። የራቀ ሰው ግን በመነፅር ከሩቅ ቦታ ያለውን እንደሚያይ
 እስጢፋኖስም በምድር ሆኖ እግዚአብሔር በሰማይ በዙፋኑ በከሩቤል ላይ
 ሆኖ ሲመለከት አየ ። የባለ መነፅር አይን በመነፅር ረዳትነት እንደሚያይም
 እስጢፋኖስ ከሃይማኖቱ ፅናት የተነሳ የሰማይን ምስጢር ለማየት ቻለ
 በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

290 ዋዜማ ስ

ዘምስራቅ (አለቃ ፡ ዘኤልሻማ)

ማዕበለ ክረምት መዐትም

በብዝሃ ግጥጼ አንሥአ አእባኝ ላዕሉ ወታሕቱ

ኀያል ማዕቀብ አልፋ ዘቆጽሮስ ቤቱ ፤

ብሂሉ ዘሞተ እስመ ዘለፎ ለዝንቱ ፤

ወፈቀደ ካዕበ በመንኖቱ

አንዳሁ ከመ ይንጽፍ ሎቱ ።

ትርጉም

የክረምት ማእበል /ቁጡ

በቁጣ ብዛት የላይና የታች ድንጋዮችን አነሳ ፡

ቆጽሮስ ቤቱ የሆነ ሃይለኛ ማእቀብ አልፋ

ይህን ቁጡ የሞተ ብሎ ሰድቦታልና ፡

በመናቁም ዳግመኛ ዳባውን

ሊያነጥፍለት ወደልና ።

ምስጢር

አንድ ሃይለኛ ሰው ሌላውን ቁጡ ሰው “የሞተ” ሲለውና ዳባውን
 በላዩ ላይ ሲጥልበት ቁጡ ሰው ሊመታው ድንጋዮችን ያነሳል ።
 በአንፃሩም በክረምት ዝናብ የተፈጠረ ማእበል ከላይና ከታች ድንጋዮችን
 እንደሚያገለባብጥ ኢትዮጵያዊው ፃድቅ አቡነ ኤዎስጣቲዎስም በኢያ
 ሪኮ ባህር ማእበል ላይ አፅፋቸውን ጭነው ባህሩን እንደ ሌለ አደረጉት
 በማለት ቅኔው ተመስጥሯል (ሰንክ. መስከረም 18)

291 ዋዜማ (443) ኀ

ለአዳም እብኝ ገሊላ

ገቦሁ ኀቱም ወኢይትዐወቅ ስቁረቱ ፤

ሔዋን አርምሞ እስመ ወፅአት ቦቱ ፤

ወለእብኝ ገዳም አዳም እንዘ እመሬት ፍጥረቱ

መንፈስ ሕይወት አገደረ በውስቴቱ

ሆሳዕና ዘመሐለ ሎቱ ።

ትርጉም

የገሊላ ድንጋይ /አዳም

ጎኑ ግጥም ነው ፡ ቀዳዳውም አይታወቅም ፤

ሄዋን/ ዝምታ ወጥታበታለችና ።

የገዳም ድንጋይ/አዳምም ፍጥረቱ ከመሬት ሲሆን ፡

የማለለት እግዚአብሔር ሆሳእና

የህይወት መንፈስን በውስጡ አሳደረ ።

ምስጢር

ከአዳም ጎን ሄዋን ስትፈጠር የተፈጠረችበት ጎኑ ድፍን ነው እንጂ
 ክፍት አልሆነም ። የሆሳእና ድንጋይም ዝምታ ስትለየው የተናገረበት አፍ
 አልተገኘም ። ደግሞ አዳም ከመሬት ሲፈጠር ፈጣሪው የህይወትን
 መንፈስ እንዳሳደረበት ሆሳእና የሚባል ክርስቶስ ግሉዝ ፍጥረት የሆነ
 ድንጋይን በሰብአዊ መንፈስ አናገረው ይላሉ ባለቅኔው ።

292 መወደስ (479) ኀ

ዘንበዜ (አለቃ ፡ ዘደብረ ወርቅ)

ጌራ ወርቅ ድንግል ዘበርእስ ዠሉ

አሐደ ረሰዩት እንዘ ተዘምዶ አልቦቱ
መርዓዌ ወሊደ ምስለ ድንግልና መርዓቱ
ወተቃርቦ እንዘ አልቦሙ
መንግሥት ምስለ ተዋርዶ አንበረ በሞቱ
ወልደ አብ ዘባሕቲቱ
እንዘ ከመ እግዚእ በላዕሉ ወዘከመ ገብር በታሕቱ ።
ሰሎሞንስ ዘተስእኖ አሲረ ክልኤቱ
ሰኢለ ወውሂበ ኢያንበረ ዘመንግሥቱ ፡
ኢዮብኒ ንቡረ ኢረከቦሙ በቤቱ
ለንዴት ጊዜ ብዕሉ ወለብዕል ጊዜ ንዴቱ ።

ትርጉም

በሁሉ ራስ ላይ ያለች የወርቅ ዘውድ /ማርያም
መውለድ/ ወንድ ሙሽራን ከድንግልና/ቤት ሙሽራ ጋር
ዝምድና ሳይኖርበት አንድ አደረገች ።
መቃረብም ሳይኖራቸው
ብቸኛው የአብ ልጅ መንግስትን ከመዋረድ ጋር
በሞቱ አስቀመጠ ፡
በላይኛው እንደ ጌታ ሲሆንና በታችኛው እንዳገልጋይ
ሲሆን።
ሁለቱን አንድ ማድረግ የተላነው ሰሎሞን ግን
መለመንንና መስጠትን በመንግስቱ አላስተባበረም ፡
ኢዮብም ችግርን በብልፅግናው ጊዜ
ብልፅግናንም በችግሩ ጊዜ በአንድነት በቤቱ አላገኛቸውም ።

ምስጢር

ዘውድ በንጉስ ራስ ላይ እንደሚውል ቅድስት ማርያምም ከሁሉ
በላይ ትክበራለች ታስክብራለችም ። እናት ወንድ ልጇን ሙሽራን
እንደምታጋባው ቅድስት ማርያም እግዚአብሔር ወልድን መውለድን
ከድንግልነት ጋር አስተባበረች ። በቅርብ የማይተዋወቁትን ሁለት ሰዎች
አማካያቸው ወዳጅ እንደሚያስተዋውቃቸው የአብ የባህርይ ልጅ ቃል
እግዚአብሔር ወልድ ከማርያም ከተወለደ በሁዋላ መንግስትንና ትዕትናን
በአንድነት ያዘ ። በሰውነቱ ሲሞት በመለኮቱ አለምን እንደያዘ ህያው
ሆነ። ስለዚህ በአባቱ በእግዚአብሔር አብ በዙፍል በጌትነቱ ላለ በእናቱ

በቅድስት ማርያም በዙፍል በአገልጋይነት ተመላለሰ ።

ሁለቱን ጠበኞች ሰዎች ማስታረቅ ያልቻለ ሰው እንደማያስተባብራ
ቸው ሰሎሞንም መለመንንና መስጠትን በአንድነት አላገኘም ። በሰይጣን
ተንኮል ከቤተ መንግስቱ ወጥቶ ሶስት ቀን ያህል በገዛ ከተማው ሲለምን
ድህነት እንጂ ብልፅግና አልነበረውም ። ወደዙፋኑ በተመለሰ ጊዜ ግን
ጌትነት እንጂ ድህነት አልተገኘበትም ። ሙቀትና ቅዝቃዜ አብረው
እንደማይገኙ ኢዮብም በብልፅግናው ጊዜ የችግርን መኖር አላወቀም ፡
በሀብቱ ማለቅ ጊዜም በብልፅግና እንደኖረ አልተገነዘበም በማለት ቅኔው
ተመስጥሯል ።

ታሪኩ በአንደኛው መፅሃፍ በገጽ 369—370 ተተርጎሏል ።

293 መድሰ (480) ን

ነበልባለ እሳት አብርሃም ለዘይኔጽሮ ፡
ኩሉ ዘመጽአ እስመ ይትዌከፍ ወእቱ ፡
ወአናግዲሁ ነዮሙ ሰብአ ነነዌ ለዝንቱ
እሉ ሰብአ ነነዌ
ከመ አናግድ እመ ተርፉ ቦቱ
ተወካፌ ነግድ ነበልባለ
እስመ ዘሥጋ መብልዐ ኢሐለየ ለባሕቲቱ ።
ድኅረ ተርፉሂ ሰብአ ነነዌ ከመ ይጽንዕ ትሕርምቱ
ሠለስቱ አስተርአይዎ ለእሳት ውሳጤ ቤቱ
ወአመ እሳት ነጸረ ምጽአተ ሠለስቱ
ቀዲሐ ማየ ባሕር አስተፋጠነ ከመ ይሕፅቦሙ ለእሉንቱ ።

ትርጉም

አብርሃም ለሚመለከተው የእሳት ነበልባል ነው ፡
የመጣውን ሁሉ እርሱ ይቀበላልና ፡
ለዚህም የነነዌ ሰዎች እንግዶቹ ናቸው ፡
እኒህ የነነዌ ሰዎች
እንደ እንግዶች ቢቀሩበት
እንግዳን ተቀባይ ነበልባል
የስጋን መብል ለብቻው አላስበምና ።
የነነዌም ሰዎች ከቀሩ በሁዋላ ለትህርምቱ (መከልከሉ) እንዲፀና

ሶስቱ እሳትን በቤቱ ውስጥ ታዩት ፤
 እሳትም የሶስቱን አመጣጥ ባየ ጊዜ
 እሊህን ያጥባቸው ዘንድ የባህርን ውሃ መቅዳትን አፋጠነ ።

ምስጢር

አብርሃም ወደርሱ የሚመጣውን እንግዳ ሁሉ እንደሚቀበለው የእሳት ነበልባል በአምላክ ያመነውን ያስቃያል ። አብርሃም እንግዶች ሲቀሩበት ጦሙን እንዳደረ እሳትም የነነዌን ሰዎች አላቃጠላቸውም ። በራብም እንዳይሞት ሰላሴ በእንግዶች አምሳል በአብርሃም ቤት አደሩ ። እሳትም የነነዌን ሰዎች ባያቃጥል ሶስቱ የመንግስት ልጆች (አናንያ ፡ አዛርያና ሚሳኤል) በባቢሎን በእሳት ውስጥ ተመላለሱ ። አብርሃም የሰላሴን እግር ለማጠብ ውሃን እንዳቀረበ ሶስቱ የመንግስት ልጆች የተጣሉበት የባቢሎን እሳት እንደ ውሃ ቀዘቀዘ ይላሉ ባለቅኔው ።

294 መወደስ (483) ን

እምክብካቤ አዳም አትረፉ ሱቱ ሆሣዕና
 ወይነ ቤተ ቃና ጽሩየ እለ ከዐው በከንቱ ፤
 እስመ ሆሣዕና አክበደ ጽድቀ ብሂሎቱ
 ምናሴ ሀብተ ዚአየ
 ወገለዓድ ክርቤ ዚአየ ውእቱ ፤
 ዝኒ ጽዋዐ ሞቱ
 እስከ የም ኢነልቀ ፡ አምጣነ ምሉዕ ቅድሐቱ ።
 እመሰ ለሆሣዕና አዋልደ እም ቦቱ
 እምኢሞተ ሆሣዕና በገበረ ሠናይ ንጢአቱ ፤
 በምክረ አዋልድ ሠላስ እስመ አምስጦ ክልኤቱ
 በርባን እማእስሩ ወአልዓዛር እምግንዘቱ ።

ትርጉም

ጥሩ የቃና ቤት የወይን ጠጅን በብላሽ
 ያፈለሱ ሰዎች ከአዳም ሰርግ የሆሳዕናን መጠጥ አተረፉ ፤
 ምናሴ አምት የእኔ ሀብት ነው
 ገለአድ ከርቤም የእኔ ነው
 የማለት እውነትን አክብረዋልና ፤
 ይህም የሞቱ ዕዋ

እስከዛሬ ድረስ አላለቀም ፡ ቅጁ ሙሉ ነውና ።
 ለሆሳዕና ግን የእናት ልጆች እንቶች ቢኖሩት
 ሆሳዕና ሃጢአቱ በሆነ መልካምን በመስራት ባልሞተ ነበር ፤
 በርባን ከማሰሪያ ፡ አልአዛርም ከመግነዙ
 ሁለቱ በሶስት ሴቶች ልጆች ምክር አምልጠዋልና ።

ምስጢር

የሰርጉን ቤት ወይን አደፋፍተው የጨረሱ አላላፈዎች ከሰርጉ ባለቤት ደብቀው ለራሳቸው የሚሆን መጠጥ ያስቀራሉ ። በቃና ሰርግ ቤት በኢየሱስ ደንኛ ተአምር የተለወጠውን ወይን አይተው ያላመኑ አይሁድም አዳም ሊቀበለው የሚገባውን መከራ በሆሳዕና (በክርስቶስ) ፈረዱ በት ። የሰርጉ ባለቤት “በዝ ዳቦዬ ልብ ልቡን አጣሁት” እንደሚል “ምናሴና ገለአድ የእኔ ናቸው” ያለው ሆሳዕና የሚባል ክርስቶስ አሞትንና ከርቤን ጠጣ ። ባለ ሰርጉም መጠጡን ቅዳ እንዲል የክርስቶስም የግል አሟሟት በየጊዜው እርሱን በመሰሉ ተከታዮች ላይ ይፈፀማል ። “እገሌ እኮ ቢወልድ ኖሮ ስሙ ባልጠፋ ነበር” እንደሚባል የሆሳዕና እናት ቅድስት ማርያም ከእርሱ በቀር ሌላ አልወለደችም ። ሃጢአተኛው በሃጢአት እንደሚሞት መልካም ስራው እንደ ሃጢአት ተቆጥሮበት ሆሳዕናን ሰዎት አደረሰው ። እስረኞችም ከእስራት በወገን ምልጃ እንደሚድኑ ሆሳዕናም ማርያም ማርታ በሚባሉ በእሁቶቹ ልመና አልአዛርን ከመቃብር አስነሳው ። በርባንም በአንዲት ሴት ምክንያት ከእስራት ተፈታ ማለት በቅኔው ተገልጧል ።

295 ግእዝ ጉባኤ ቃና /ስ

ዘክፍሌ ፈለቀ (አሊቃ)

ያነዝን ሰብአ ሞተ መክሊተ ገብር አሐቲ ፤
 ለእማ ረባሕ አምጣነ አሐቲ ይእቲ ።

ትርጉም

ያንዲት ያገልጋይ ብር ሞት ሰውን ያሳዝናል ፤
 ለእናቷ/ትርፍ አንዲት ናትና ።

ምስጢር

ለእናቷ አንዲት የሆነች ልጅ ስትሞት ታላዝናለች ። ለሰነፍ

አገልጋይ የተሰጠች ብርም አንዲት እንደሆነች ያለትርፍ ቀረች በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ (ማቴ. 25 : 15 — 29) ።

296 ግእዝ ጉባኤ ቃና /ስ

ክርሙ ለስምያን ቤተ ክርስቲያን ይእቲ ፡
ብዙኃን ሰብእ አምጣን ተቀብሩ ባቲ ።

ትርጉም

የስምያን ሆድ ቤተ ክርስቲያን ናት ፡
ብዙ ሰዎች ተቀብረውባታልና ።

ምስጢር

በቤተ ክርስቲያን ብዙ የሞቱ ሰዎች እንደሚቀበሩባት ስሞአንም ብዙ ሰዎችን እየበላ በሆዱ ከተታቸው ይላሉ ባለቅኔው (ስንክ. የካቲት 16) ።

297 ግእዝ ጉባኤ ቃና /ስ

በረከተ ጎጥአ ግእረረ ምናሴ ቀኖት ፡
አኮኑ አተወ በእዝን ቂርቆስ መሥነቅት ።

ትርጉም

የምናሴ አዝመራ /ጥንካር በረከትን አጣ ፡
በቂርቆስ/ አቅማዳ ጀሮ ገብቷልና ።

ምስጢር

ዘመኑ ዘመነ ድርቅ ይሆንና ምርት በጣም ሲያንስ ሰዎች “በአቅማዳ ጀሮ የገባ አዝመራ አይበረከትም” ይላሉ ። የእስራኤል ንጉስ ምናሴ የተቸነከረበት ችንካር በቂርቆስ ጀሮ ገባ በማለት ባለቅኔው በሰማእቱ ቂርቆስ የደረሰውን ስቃይ በንፅፅር ያስረዳሉ ።

298 ግእዝ ጉባኤ ቃና /ስ

ኢየዕቂር እክለ ገብረ መንፈስ ቅዱስ መሥነቅት ፡
አኮኑ ተሠጦ በመንፈስ ቅዱስ መጥባሕት ።

ትርጉም

ገብረ መንፈስ ቅዱስ /አቅማዳ እህልን አይቋጥርም ፡
በመንፈስ ቅዱስ/ ካራ ተቀዷልና ።

ምስጢር

በቢላዋ የተቀደደ አቅማዳ እህልን እንደማይቋጥር በመንፈስ ቅዱስ የታደሰ ገብረ መንፈስ ቅዱስ እህልን ተወ በማለት ባለቅኔው አቡነ ገብረ መንፈስ ቅዱስ (አቦ) “የእናታቸውን ጡት አልጠቡም ፤ እህል አልበሉም ፤ ውሃም አልጠጡም” ተብሎ በገድላቸው የተፃፈውን በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

299 ዘአምላኪያ /ስ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ፡ ዘኤልያስ)
እስፍንተ ዕለተ ትጽውረዮ ዓመት
ለወልድኪ ነቢያ ቴስብያ ዘአልቦ ዕረፍት ፡
እስመ ይብል ዘልፈ ኢይልክፈኒ መሬት ።

ትርጉም

አመት (አገልጋይ) እረፍት የሌለው የቴስብያ
ነቢይ /ልጅሽን ስንት ቀን ትሸከሚዋለሽ ፡
ዘወትር መሬት አይንካኝ ይላልና ።

ምስጢር

የአንዲት አገልጋይ(የቤት ሰራተኛ) ልጅ ህመምተኛ ይሆንና እያለቀሰ እናቱን አለቅም ብሎ ሰራ አያሰራትም። ስለዚህ ችግሯን የተመለከተ ሰው “ እገሊት ይህን ልጅሽን ስንት ቀን አዝለሽ ትዘልቂያለሽ? ዘወትር ከጀርባሽ አይወርድም፤ መሬት አይንካኝ ይላል” በማለት ያዋያታል። ዘመንም ነቢዩ ኤልያስን በህይወት ታሸጋግረዋለች፤ ሞትም የለበትም በማለት ባለቅኔው አስረድተዋል።

300 ሚበዝኑ /ስ

ምኩራብ ቅድምና ክርስቶስ
ምዑዝ ተሐንጸ በደብር መስቀለ ሮምያ ዕፍረት
ወጥሉለ ከዊን ማገደር ለነግደ መከራ ሐረገ ዘይት
ናሁ ተነሥተ ማዕከለ አላላፍ ሕዝብ በነፋስ ገዢን ቀኖት።

ትርጉም

በሮሜ/መስቀል ተራራ ላይ
መታነሶ/ሽቶው የጣፈጠ፣ ለመከራ እንግዳ ማደሪያን
መሆን/የዘይቱ ሃረግም የለመለመ የቀድሞ ቤት/ክርስቶስ
በአልፍ ሕዝብ መካከል በብረት ነፋስ/ችንካር አሁን ፈረሰ።

ምስጢር

ሽቶ ከሩቅ እንደሚሸትና በተራራ ላይ የተሰራ ቤት ከሩቅ እንደሚ
ታይ ክርስቶስም በሮም መስቀል ላይ መስቀሉ ተሰበክለት። ዘይት የሚባል
ተክል ሐረግ ሲለመልም ብዙ ቅጠልን እንደሚሸከም ክርስቶስም ብዙ
መከራን ተቀበለ። የሰዎች መኖሪያ ቤትም በነፋስ ሃይል እንደሚፈርስ
ክርስቶስም በአይሁድ ፊት በብረት ችንካር ተቸነከረ በማለት ቅኔው
ተመሰጥሯል።

301 ዋዜማ

በአፈ ወርቅ ትኩየ(መሪጌታ፣ ዘሰይፋጥራ ማርያም)

አልጓዛር ዘይንዕሶ
አመ ገደፎ መሬተ ለዕፄ መቃብር ትሑት
ይብል ዕፄ መቃብር ይጌይስ መዊት
ወይቤ ዮሐንስ እምነ መዊት ሕይወት
እስመ ሥጋ ድንግል ካህን ምሉዕ ፍርሃት
ይከውና ለእሙ ገነት።

ትርጉም

ትሁት የሆነ የመቃብር ትልን
ታናሹ አልአዛር ከመሬት ላይ በጣለው ጊዜ
የመቃብር ትል መሞት ይሻላል አለ፤
ዮሃንስ ግን ከመሞት ህይወት ይሻላል አለ፤
ፍርሃትን የተሞላ ካህን/ድንግል ሲጋ
ለእናቱ/ገነት ይሆናልና።

ምስጢር

ከአንድ አባትና እናት የተወለዱ ወንድማማቾች ጎረምሶች በተ
ጣሉ ጊዜ ታናሹ ከታላቁ በጉልበት ያይልና ታላቅ ወንድሙን ወደላይ
አንስቶ ከመሬት አውርዶ ይጥለዋል። ይህን ሁኔታ ከተመለከቱት
ጓደኞቻቸው መካከልም አንዱ “ ታናሽ ወንድሜ ከሚያሸንፈኝ ሞት
ይሻለኛል” ሲል፣ ሌላው ደግሞ በበኩሉ “ አባቶች እንዳሉት ከመሞት
መሰንበት ይሻላል፤ ፈሪ ለእናቱ ደፋር ለሞቱ የተባለውን አልሰማህም? ”
ይለዋል። በአራተኛው ቀን በክርስቶስ ኃይል ተነሳ የሚባለው አልአዛር
ከመቃብር ውስጥ በመታጣቱ የመቃብር ትል የሚበላው አጥቶ በራብ
ሞተ። እንደሃዋርያው እንደ ቅዱስ ዮሃንስ በድን ላይቀበር የቀረ የቅድስት
ማርያም በድንም የመቃብር ትል ላይበላው ገነት ገባ ይላሉ ባለቅኔው
(ሰንክጥር፡21)።

302 ሥላሴ(576)ገ

ዘዘየሐንስ(አሊቃ)

አብ እምደመናሁ
ቃሉ በታቦር እመ ወሀበ
እንዘ ተአምሮ ለወልድ ቀዳሚ በደብረ ሲና ቅድስት
ነግደ ታቦር ሙሴ አፍርሀክ ምንት?
ለእመ ደንገጸ ጴጥሮስ ባሕቱ በሰሚዐ ቃሉ ግርምት
አልቦቱ ለጴጥሮስ ግብረ ሐሚት፤
አኮኑ ያፈርህ ገጸ መለኮት
ወልማዱ ላጴጥሮስ ፍርሀት።

ትርጉም

አባት ከደመናው
ቃሉን በታቦር በሰጠ ጊዜ
ወልድን ቀድሞ በደብረ ሲና ስታውቀው
የታቦር-እንግዳ ሙሴ! ምን አስፈራህ?
ጴጥሮስ ግን አሰፈረ ቃሉን በመስማት ቢደነግጥ
ለጴጥሮስ የሃሚት ስራ የለበትም፤
የመለኮት ፊት ያስፈራልና፤
ለጴጥሮስም ፍርሃት ልማዱ ነውና።

ምስጢር

አንድ ሰው ቀደም ሲል የሚያውቀውን ወዳጁን ቢያየው ይደስታል እንጂ አይፈራም፤ አይደነግጥም፤ ነቢይ ሙሴ ሰባት የእሳት መጋረጃ በተጋረደበት በደብረ ሲና አምላክን ባየው ጊዜ ቢፈራ አይፈረድበትም ነበር። ነገር ግን ያን ጊዜ ያልፈራ በደብረ ታቦር የደመና ድምፅን ቢሰማ መሸሹ ምን አይቶ ይሆን! እግዚአብሔር ወልድ እንደሆነ ያው በደብረ ሲና ያየው ነው። ይልቁንስ የሚያስፈራው ዘመዱ የሆነበትን ስጋን ሳይለብስ በእሳት መጋረጃ ውስጥ ሲታይ ነበር። ጴጥሮስ ግን ቢፈራ በደብረ ታቦር ያየውን እግዚአብሔር ወልድን በደብረ ሲና አላየውምና ፍርድ የለበትም በማለት ባለቅኔው በደብረ ሲናና በደብረ ታቦር በተለያየ ጊዜ ተገልጧል የሚባለውን የመለኮት ምስጢር ታሪክ በቅኔያቸው አስረድተዋል።

303 መወደስ /ስ

ፍትሐ ሆላኒና ይደሉ ለዘተዋረደ፤
እመ ከመዝሰ ኮነ ንጸሬ ንጹሕ መጽሔት
እምተንሥኦ ሊተ ሀብተ ብዕልየ ምውት፤
ዘምሰለ ዕዋላ አኮኑ ዕድግት
ሀብታተ ኪሩቤል ወሰደት
እንዘ ትብል ኪሩቤል የዐብዩኒ በምንት።
እብንሂ ዘመነንዎ ሕዝበ ሆላዕና ነደቅት
ኮነ ለዝማሬ ውስተ ርእሰ አይሁድ መአዝንት፤
ወይብልዎ ለእብን እለ በጥቃሁ አርድእት
ዘምር በመጠን ከመ ኢይዘንግዑ መላእክት።

ትርጉም

የሆላኒና ፍርድ ለተዋረደ ያደላል፤
የንፁህ መስታዎት ምልክታስ እንደዚህ ከሆነ
የብልፅግና ሀብት ሙት በተነሳልኝ ነበር፤
አህያ ከነውርንጫዋ
ኪሩቤል በምን ይበልጡኛል አያለች

የኪሩቤልን ስጦታዎች ወስዳለችና።
የሆላኒና ሕዝብ/ንንቢዎች የናቂት ድንጋይም
ለምስጋና በአይሁድ/ማእዘኖች ራስ ሆነ፤
በአጠገቡ ያሉት ሃዋርያትም መላእክት
እንዳይዘነጉ ድንጋይን በልክ ዘምር አሉት።

ምስጢር

አንድ እቃ በሚዛን ሲመዘን አንደኛው የሚዛን ክፍል ወደላይ ከፍ ሲል ሌላው ክፍል ወደታች እንደሚመዝን ሁሉ የሆላኒና ፍርድ ዝቅተኞችን ከፍ ያደርጋል። ስለዚህም የሞተ ሰው አልአዛር በተአምር ከመቃብር ተነላ እንደሚባል የተቀበረው ሃብታቸው (እድላቸው) እንደሚቃና ባለቅኔው ገልጠዋል። መልካም አገልጋይ የጌታውን ሃብት እንደሚወርስ ወደኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ የገባች አህያም ከነውርንጫዋ እንደኪሩቤል አምላክን ተሸከመች። ስለዚህም ኪሩቤል በምንም አልበለጧትም። በመናገር እንዳይበልጧት የበለአም አህያ የቅዱስ ሚካኤልን ግርማ ተናግራለች። የተናቀ ሰው በሹመት ከበላዮቹ በላይ እንደሚሆን እንዲሁም አእምሮ ግእዛን (እውቀት፣ የማሰብ ችሎታ) ካላቸው ከአይሁድ በልጦ አእምሮ ግእዛን የሌለው ድንጋይ የኢየሱስ ክርስቶስን መድሃኒት “ሆላኒና” በማለት እየጮኸ ተናገረ። ድምፃዊ የሆነ ባለሙያ ሲያዜም አድማጮቹን እንደሚያስደንቃቸው የድንጋይም ነገር ሃዋርያትንና መላእክትን አስገረማቸው በማለት ባለቅኔው ኢየሱስ ክርስቶስ በእናቲቱ አህያና በውርንጫዋ ላይ ተራ በተራ እየተቀመጠ ወደቤተ መቅደስ በገባ ጊዜ ተፈፅሟል የሚባለውን በቅኔያቸው ተርከዋል (ዘሁል·22፡28። ማቴ·21፡9--15)።

304 መወደስ/ስ

ዘተሰማ(አሊቃ፡ዘቀራንዮ)

ሐመልማላዊት ነነት ደብረ ቀራንዮ
ታዘነግዕ ልበ በመዓዛ ሥርዓት፤
እመ ኢበቄለ ባቲ ሦከ አልዓዛር ንዴት
ወተከሥተ በውስቴታ

ለአብርሃም እንተ ኢመነኖ መልክ ጼዴቅ ሀብት፤
 እመ ነሐትታ ሰብአ ትፍሥሕት
 ዘአባረን ኢንሑር ፍቅር ዚአሃ መሥገርት።
 አእመርነሂ ከመ ሀሎ በቀራንዮ ገነት
 ያሬድ ዘወለዶ ሄኖክ ማኅሌት፤
 እስመ ለጥበብ አድለው እምነ ኃላፊ ንብረት
 እለ ዘአቦናቅ ተመሰሉ መዘምራኒሃ ሐዋርያት።

ትርጉም

የልምላሜ ቦታ የሆነች ገነት/የቀራንዮ ደብር
 በመአዛዋ/ስርአት ልብን ታዘነጋለች፤
 እንዳንሄድ የእርሷ/ፍቅር ወጥመድ
 ያሰረን የደስታ
 ለዎችም ብንመረምር አብርሃምን
 ያልናቀው መልክ ጼዴቅ/
 ሃብት በውስጡ ተገለጠ(ተገኘ)።
 ያሬድ የወለደው ሄኖክ/ማህሌትም
 በቀራንዮ/ገነት እንዳለ አወቅን፤
 በእንቁዎች የተመሰሉ ዘማሪዎቿ/ሃዋርያት
 ከአላፊ ንብረት ይልቅ ለጥበብ አድልተዋልና።

ምስጢር

መልካም መአዛ ያላት የአትክልት ቦታ በመዓዛዋ ልብን ትመስጣለች። የቀራንዮ መድሃኔ ዓለም ቤተ ክርስቲያንም በስነ ስርአቷ ልብን ታርደስታለች። እሾህም ያልበቀለባት ምድር ገበሬዋን እንደማታስቸግር የቀራንዮ መድሃኔ አለም ደብርም ችግር ስለሌለባት አገልጋይዋን አታሳዝንም። መልክ ጼዴቅም ለአብርሃም እንደተገለጠለት(ወይንና ንብረትን ይዞ አብርሃምን እንደተቀበለው) ሀብት በውስጡ ይስጣል። ወጥመድም አግርን ይዞ እንደማያስሄድ የቀራንዮ ደብር ፍቅር ወደሌላ አያስመኝም።

የመላልኤል ልጅ ያሬድ የወለደው ሄኖክም በገነት እንደተሰወረ
 ኢትዮጵያዊው ያሬድም የደረሰው ማህሌት በቀራንዮ ደብር ይደምቃል።
 ሃዋርያትም ከስጋዊ ንብረት ይልቅ ለመንፈሳዊ ዐጋ እንዳደሉ የቀራንዮ ካህናት እንደአንቀሩ እያበሩ በመንፈስ ተመስጡ ያላሉ ባለቅኔው።

ታሪክ

መልክ ጼዴቅ በአብርሃም ዘመን የኖረ ንጉስ ሳሌም(የሰላም ንጉስ) ነበር። መልክ ጼዴቅ ማለት የፅድቅ ንጉስ ማለት ነው። መልክ ጼዴቅ የእግዚአብሔር ካህን በመሆኑ ከህነቱ ከነቢዩ ሙሴ ወንድም ከአሮን ካህነት እንደሚዘልጥ ተገልጧል።

አብርሃም ነገስተ ኮሎዶጎሞርን(የኮሎዶጎሞርን ነገስታት) ወጣቱ፤ በወርነት ድል አድርጎ ሲመለስ መልክ ጼዴቅ ሀብስትንና ወይንን ይዞ ተቀበለው፤ ባረከው። አብርሃምም ከሃብቱ ሁሉ አስራትን(ከአስር አንድ) ሰጠው (ዘፍጥ፡14፡18 20። እብ 5—7)።

ሄኖክ በትውልድ ከአዳም ጀምሮ ሰባተኛ ሰው ነው። ሄኖክ በእግዚአብሔር በማመኑና ትእዛዛቱን በመጠበቁ እግዚአብሔርን ደስ አለኝ። ከዚህም የተነሳ ሄኖክ ስጋዊ ሞትን አልሞተም። በዘይውቱ እንዳለ እግዚአብሔር ወሰደው ተብሎ ይተረካል። ሄኖክ ስለ ፀሃይና ጨረቃ አደት(እዚዚር) የሚተርክ መጽሃፍ ጽፏል። ይህም መጽሃፍ በደራሲው ስም ሄኖክ በመባል ይታወቃል (ዘፍጥ፡5፡21—24። ሄኖክ 1፡9። እብ፡11፡15። ይ.ሁ.ዳ14)።

305 መወደስ/ስ

ዘዐስራት(ድማን ገነት ፡ ዘኤልያስ)

በላዒ እሳት ዕንላ አንበሳ

እመ ርንዘ ነግሀ ዘእምአክዓብ መሥዋዕት
 ለበሊዐ ሥጋ ይጥሕር ቅድመ ኤልያስ ዳዊት

ዘለመዶ ሥጋ አርፎ ምድር እሳት፤

እስመ ወርክ ተውህበት

ለካልአ ሕግ ኤልያስ መሥዋዕተ አቤል መንግሥት።

ዕርገትሂ ጽዋህ ዕዝራ እመ ተቀድሐት
ለኤልያስ ጸውዕዎ መገብተ መዋዕል ሠረገላት፤
አኮኑ ይትሜጦ ጽዋዕ ሕይወት
ለኤልያስ እንተ ያደ አድጎመ ዮርዳኖስ ደብረ ገነት።

ትርጉም

በላተኛ እሳት/የአንበሳ ልጅ
ከአክላብ መስዋእት በጧት በተራብ ጊዜ
ስጋን የለመደ የምድር አውራ/እሳት
በኤልያስ/ዳዊት ፊት ስጋን ለመብላት ይጮኸል(ያገሳል)፤
የአቤል መስዋእት/መንግስት
ለህግ ሁለተኛ ኤልያስ በባርክ ተስጥታለችና።
የእዝራ ዕዋ/እርገትም በተቀዳች ጊዜ
የዘመን መጋቢዎች/ሰረገሎች ኤልያስን ጠሩት፤
የዮርዳኖስ/ደብረ ገነት ዙሪያን
ለሀረ ኤልያስ የህይወት ዕዋ ይሰጣልና

ምስጢር

አንበሳ በጧት ሲራብ መብላት መፈለጉን በጨኸት ይገልጻል።
እሳትም የአክላብን መስዋእት ትቶ የኤልያስን መስዋእት አቃጠለ።
ግማሽ ቀን የነገሰ የእስራኤል ንጉስ የዳዊት ልጅ የአዶንያስ መንግስትም
በሰርክ (ወደማታ) ለሌላው ልጁ ለሰሎሞን እንደተሰጠች የኤልያስ
መስዋእት የአቤል መስዋእት በሰርክ ጊዜ እረገች። የማህበር ዕዋ በተራው
የሚሰጠው ማህበርተኛን የማህበሩ ሙሴ ወይም ባለማህበሩ ዕዋውን
አንስቶ “ ማን ነህ ባለሳምንት?” እንደሚለው የእሳት ሰረገሎችም
በህይወት መኖር ወዳለበት(ሞት ወደሌለበት) ገነት ኤልያስን አወጡት።
መጥምቁ ዮሃንስም የዮርዳኖስን ዙሪያ እየሀረ እንደሰበከ ነቢዩ ኤልያስ
በጎጃም ክፍለ ሀገር በሚገኘው በደብረ ገነት ተመሰገነ በማለት ባለቅኔው
አመሰግናለሁ።

306 መወደስ(1066)ን
ተፈጸመ ቅብሶ ዘመነ ሥጋዊ

እንዘ እቴሁና ታገምር በበሠለስቱ መሥፈርት
ወተረፈ ሥጋ ትበልዕ ውሳጤ ግሩም ማጀት፤
አኮኑ ኢመጽአ አላምነህ ገብሩ
እምነ ሀገሩ ለንጉሥ ዳዊት፤
ዘኒ ከመ ይክሥት
ሃይማኖተ ገብሩ ድልህ ተዋሐደ ምስለ ቅብዕት።
ዮሐንስሂ እደ ዚአሃ ሰባኬ ድልህ ጥምቀት፤
በቅቤ ወበድልህ አምጣነ ይሠረይ ጎጠአት፤
ወእመ እዴሃ የዐርግ ላዕለ ደብረ ኤልያስ ዘይት
ምንት ሥላጤሃ ለቅቤ ሕገ ግዝረት?

ትርጉም

እቴሁና ሶስት ሶስት መስፈሪያ እየቻለች
የስጋንም ትራፊ በሚያስገርም ማጀት እየበላች
የስጋ ዘመን/ ቅቤ ተፈፀመ(አለቀ)፤
ከንጉስ ዳዊት አገር
አላምነህ ገብሩ አልመጣምና።
ይህንንም ይገልጥ ዘንድ
የገብሩ ሃይማኖት/ድልህ ከቅባት ጋር ተዋሃደ።
ዮሃንስ የእርሷ እጅም ድልህ/ ጥምቀትን ሰባኪ ሆነ፤
በቅቤና በድልህ ሃጢአት ይሰረያልና፤
እጅዋም በዘይት/ኤልያስ ተራራ ላይ በወጣ ጊዜ
የቅቤ/የመገረዝ ህግ ጉዳይን መፈፀም ምንድር ነው?

ምስጢር

ወልድ ሰው በመሆኑ ስጋን የመልበሰ ዘመን እንደተፈፀመ በስጋ
የሚበላ ቅቤ በእቴሁና ሶስት ሶስት ጊዜ በቀን እተየተበላ አለቀ።
የእንግዶችንም ትራፊ እቴሁና ባልዋ አላምነህ ገብሩ ላይመጣባት
በማጀት ተደብቃ በልታ ጨረሰችው። ያንዳንድ ሰዎች ሃይማኖት ቅባት
እንደሆነ እንዲሁም ያላምነህ ገብሩ ድልህ ከቅቤ ጋር ይዋሃዳል። ዮሃንስም
የክርስቶስን ጥምቀት እንደሰበከ የእቴሁናም እጅ ድልሁን በቅቤ ያዋዘ

ዳል። በምና በፀሎት ሃጢአት እንደሚሰረይ የተዋሃደው ቅቤና ድልህም
እየተበላ ግብረ ስጋ ይፈፀምበታል። ከረጅም ተራራ ላይ ሆኖ ከታች
ያለውን ሲመለከቱት ትልቁ ነገር ጥቃቅን መስሎ እንደሚታይ፤ ለም
ጊዜ የታዘዘውን ዘይቱን የእቱሁና እጅ አዘጋጀ። የወንጌል ህግ ከተሰበከ
በሁዋላ የአራት ዘግ ጉዳይ እንደማትፈፀም በም ጊዜም ቅቤ እንዳልተበ
ላች ሆነች ይላሉ ባለቅኔው።

307 መወድስ(596)ኅ

ዘግእዛን(ቄስ ገበዝ)

ጊዮርጊስ ግዮን ፈለገ ሐሊብ!

ከመ ሕንጻ ደቂቅ ኮነ ሕንጻ አካልክ ቤት፤

እስመ ተማሰጦ ነፋስ ንላፌ ፍኖት

ወሥልስ ጊዜያት

አግብአት ቃላ ንበ ኖኅ ሞት

ርግብ ስጋ ዜእክ

ለመንግስትክ ሥቃይ እስመ አልባቲ ንልፈት።

ለርእስከሂ ንጉሠ ገድል ዕለተ መርዓሁ ምትረት

አስተቀጽለቶ በአክሊል እምክ ሃይማኖት፤

እስመ ክሣድክ ዮሴፍ ሥርግወ ተመትሮ ሜላት

ኢፈርህ ነሢኦታ ለድንግል ሰይፈ እሳት።

ትርጉም

የወተት ወንዝ ጊዮርጊስ/ግዮን!

የአካልዘ/ ቤት ህንፃ እንደልጆች ካብ ሆነ፤

መንገደኛ /ነፋስ ተግጥቆታልና።

ርግብ/ያንተ ስጋም

በሶስት ጊዜዎች ወደኖህ/ሞት

ቃሏን እገባች(መለሰች)፤

ለመንግስትህ/ስቃይ እልፈት የለውምና

የግድያ ንጉስ/ራስህንም በሰርጉ/ መቆረጥ ቀን

እናትህ/ሃይማኖት አክሊልን አቀዳጃችው፤

መቆረጥ/ሃርን የተሸለመ አንገትህ/ዮሴፍ

ድንግል/የእሳት ሰይፍን መውሰድን አልፈራምና።

ምስጢር

ግዮን የወተት ወንዝ እንደሆነ ጊዮርጊስም ከአንገቱ ቆራጭ ወተትን
አፈሰሰ። ልጆች በጨዋታ ጊዜ የሚከቡት ካብ ወዲያውኑ እንደሚፈርስ
የጊዮርጊስ አካልም እንደ ጥጥ ባዘተ። የመንገድ ዳር እሸትን ከየማእዘኑ
የሚመጣው መንገደኛ እንደሚነጣጠቀው የጊዮርጊስን አጥንት ነፋስ
በተነው። ርግብም ሶስት ጊዜ የጥፋት ውሃን ሁኔታ ለኖዘ እንደነገረች
የጊዮርጊስ ስጋም ሶስት ጊዜ ሞተ። የእምላክ መንግስት እልፈት
እንደሌለው የጊዮርጊስ ስቃይም በረከተ። ስሎሞንን በንግስናው ቀን
እናቱ የወርቅ አክሊልን ሃይማኖትም ለጊዮርጊስ በመቆረጥ ቀን የሀጋና
የክብር አክሊልን አወረደችለት። ሃርን የተሸለመ ዮሴፍ ቅድስት ማርያ
ምን ወደህዝብ ቆጠራ ይዞ መሄድን እንዳልፈራ የጊዮርጊስ አንገትም
የእሳት ሰይፍን ተቀበለ(እንደ እሳት በሚያቃጥል ሰይፍ ተቆረጠ)ይላሉ
ባለቅኔው(ገድለ ጊዮርጊስ)።

308 መወድስ(601)ኅ

ስሕተኒ አዕርፍ እምፃማ ተፈጥሮ

እንበለ እሑር ገብርክ ንበ ዘኢይገብእ ሞት

አስዱቅ በኮለ ምሕረት!

እስመ አንተ ለሐዘኑ

እምልሕዙት ሥጋ ለሥጋ ልሕዙት

እግዚአብሔር ከመ ሞጣሕት

ዘትዌልጦ ለዙሉ ወትራስዮ ከመ ትካት።

እመኒ ንጣውእየ አድባረ ሐፂን ወብርት

መጠነ አሐቲ ኅጠተ ሆፃ በቅድመ ዐይንክ መሐረት፤

ወከመ ኢይበልክ አንሰ ክቡደ ቀኖና መዝራእት

ፈተንኩክ በምናሴ ወአመክርኩክ በዳዊት።

ትርጉም

በሎሚ/ምህረት የተኮላዘ

ሁሉን እንደመጋረጃ የምትሰውጥና እንደድሮው
 የምታደርገው እግዚአብሔር!
 እኔ ወደማልመለስበት ባልሄድ ከተፈጥሮ ድካም
 አርፍ ዘንድ/አባርፈኝ፤
 ሸክላ/ሰጋን ከሸክላ ስጋ የሰራሽው አንተ ነህና።
 ሃጢአቶቼም የብረትና የናስ ተራራዎች ቢሆኑ
 በይቅር ባይ እይንህ ፊት እንዲት የእሸዋ ቅንጣት ያህል ናቸው፤
 እኔም ቀኖና/ከንድህን ያከበድህ ነህ እንዳልልህ
 በምናሴ ፈትኚሃለሁ፤ በዳዊትም ሞክራሃለሁ።

ምስጢር

እነሆ ቀለበትና መስቀል አንባርም ተሰርተው በሎሚ ውሃ እንደሚ
 ኮሉ እግዚአብሔርም በትዕግስት የታመነ ነው። መጋረጃም በመጠቅለያው
 እንደሚጠቀለል እምላክም ሰውን ሁሉ በሞት ሰውጦ ሲያበቃ በትንሳኤ
 እንደነበረ ያደርገዋል። ሸክላ ሰሪ ከአፈር የሰራውን ሸክላ ከስክሶ እንደገና
 እዲስ የሸክላ እቃ እድርን እንደሚሰራው አምላክም ሰውን ከመሬት
 ፈጥሮታል። ከሞትም በሁዋላ አስነስቶ ያኖረዋል። ብረቶችና ናሶች
 ቢጠራቀሙም በመደሻ እንደሚቀጠቀሙና እንደሚጠቀሙ የሰው ሃጢአ
 ቶችም ቢበረክቱ በአምላክ ይቅርታ ይደመሰሳሉ። ከንደ ከባድ (ሃይለኛ፣
 ጉልበታም) ሰው በከንዱ እንደሚያደቅ እምላክ ብዙ ቀኖናን (የቅጣት
 ህግን) ይሻል አይባልም። ከንደ ቀላል ሰው ቢማታም እንደማይጎዳ
 አምላክም ብዙውን የእስራኤል ነገስታት የነበሩ የምናሴንና የዳዊትን
 ሃጢአት አቃለሰው በማለት የአምላክን ይቅር ባይነትና የሰውን ሃጢአተኛ
 ነት በቅኔያቸው ምስጢር አስገንዝበዋል።

ታሪክ

ምናሴ የእስራኤል ንጉስ የነበረው የህዝቅያስ ልጅ ነው። በእስራ
 ሁለት አመቱ ነግሶ በአባቱ ዙፋን ተተካ። ጣኦታትን በማምለኩ
 እግዚአብሔር ተቆጣ። የአሶርንም ንጉስ አስነስቶ አስማረከው። ምናሴም
 ተማርኮ በሄደበት በባቢሎን ንስሃ ገባ፤ ፀለየም። እግዚአብሔርም የንስሃ
 ውን ፀሎት ተቀብሎ ይቅርታ አደረገለት። ወደኢየሩሳሌምም ተመልሶ

በዙፋኑ ላይ ተቀመጠ ተብሎ ተፅፏል። (2ኛነገሱ-21:1—18። 2 ዜና
 - 33:1—20)።

309 መወደስ(606)ን

ማርያም ደክምኪ ድካመ ባሕርዩ
 ለመልአክ ሰማይ ገብርኤል ሐዋርያ ርትቅ ፍኖት
 በዑደተ ሀገር ስፉሕ ንጽሐ መንፈስ ቅዱስ እሳት
 እምድካመ ሥጋ ዘአቡኪ ርስት
 ድገረ ሐወፁኪ መላእክት
 ወአንበሩኪ ፍጹመ ማእከለ ንጽሕና ገነት።
 ከመሂ ኢትባኢ ጊዜ ተመስሎ ምሴት
 ምስሰ እንስተ ቤቴል ወገሊላ አብያተ ካልአን ምሳሌያት
 ከልዐኪ አሮን በበትረ እዴሁ ጥልልት
 ወሕዝቅኤል ጽባሐዊ አቀመኪ በኖገት።

ትርጉም

ከአባትሽ ርስት/የሰጋ ድካም ወጥተሽ
 የእሳት/መንፈስ ቅዱስ ንጽህና/ሰፊ አገርን በመዞር
 የሩቅ መንገድ ሂያጅ/ የሰማይ መልአክተኛ የሆነ የገብርኤልን
 የባህርዩ ድካምን ማርያም! ደክምሽ፤
 መላእክት ከጎበኙሽና
 በንፅህና/ገነት መካከል በፍፁም ከእኛሩሽ በሁዋላ።
 በመመስል/ምሽት ጊዜም ከቤቴልና ከገሊላ ሴቶች ጋር
 አብረሽ ወደሌሎች ምሳሌዎች/ቤቶች እንዳትገቢ
 አሮን በለመለመች በእጁ በትር ከለከለሽ፤
 የምስራቅ ሰው ህዝቅኤልም በደጃፍ አቆመሽ።

ምስጢር

ስደተኛ ከአባቷ ርስት ወጥታ ከአገር ወዳገር ስትዞር ሌላው
 መንገደኛ የሚደክመውን ድካም ትደክማለች። ቅድስት ማርያም እንደእ
 ናቷ የወንድ ዘርን ተቀብሎ ከመፅነስና ከመውለድ ልማድ ራቀች፤
 በመንፈስ ቅዱስ መንፃትን ገንዘብ አደረገች። ግን ስደተኛዋን ሴት አንድ

ደግ ሰው ወደቤቱ እንደሚያስገባትና ከድካም እንደምታርፍ ማርያምም በመላእክት ንፅህና ፀናች፤ የመልአኩ የቅዱስ ገብርኤልን የባህርይ ፀጋ አገኘች። ደግሞ ሰደተኛዋ ቀኑ ሲመሽ“ የእግዚአብሔር እንግዳ” ብላ መጠጊያ በመለመን በሌሎች ሰዎች ቤቶች እንዳታድር እንዲ ዘበኛ በበትሩ ይከለክላታል፤ ሌላውም በደጃፍ ያቆማታል።

የሙሴ ወንድም የካህኑ የአሮን በትር ከሌሎች ሰዎች በትሮች እንደተለየች ማርያምም በመመስል ጊዜ በሌሎች ቤቶች አትመስልም። የአሮን በትር ያለምንም ምክንያት(ያለውሃና ያለአፈር)አፍርታ እንደተገኘች ማርያምም ያለወንድ ዘር ምክንያትነት አምላክን በሰጋ ወለደችው።። ነቢዩ ሀዝቅኤልም በራእዩ ባያት ዝግ በሆነች ደጃፍ ከአንድ የሃያላን ጌታ ከእግዚአብሔር በቀር ማንም እንዳልገባና እዳልወጣ፤ በማርያም ማህፀንም ከእግዚአብሔር ቃል በቀር የተፀነሰና የተወለደ ሌላ የለም በማለት ባለቅኔው ስለቅድስት ማርያም ንፅህናና ቅድስና ያላቸውን እምነት በቅኔያቸው ገልጠዋል(ዘሁል·17)።

310 መወደስ/ስ

ዘጥሩነህ(አለቃ፡ ዘቦታ ኪዳነ ምህረት)

በይምን ወፅግም እለ ይቀውሙ

ቅውማኒሃ ለገጽ አዕይንተ ባሕታዊ ካህናት

ለአስተሐዝሎ አንብቦ መዝሙረ ዳዊት፤

አብጽሑ ሎቱ ለብርሃን ምውት

ቀዊሞሙ በመቅበርት

ጸሎተ ዳዊት አንብቦ ዘየአምርዎ ሕፃናት።

ወስዳሂ በአደንግዖ ለልበ ባሕታዊ ሕምምት

ለአውፅኦ ነፍስ እንተ መጽአ ረጋበ ሥጋ መልአክ ሞት፤

ወእስከ አውረዳ ዳግመ ውስተ መቃብራ ድክመት፤

እምነ መቃብር ኢተሌለዩ መላእክተ ብርሃን አዕይንት።

ትርጉም

የዳዊት መዝሙር/እንባን

ለማስተዛዘል በቀኝና በግራ የሚቆሙ

የገፅ ቋሚዎች የባህታዊ አይኖች/ካህናት

በመቃብር ቆመው

ካህናት የሚያውቁት

የዳዊት ፀሎት/እንባን ለብርሃን/ሚች አደረሱለት።

ነፍስንም ለማውጣት የመጣ የሰጋ ራብ/የሞት መልአክ

ደካማ የባህታዊ ልብ/ታማሚን በማስደንገጥ ወሰዳት፤

ዳግመኛም ወደመቃብር/ድክመት እስካወረዳት ድረስ

የብርሃን መላእክት/አይኖች ከመቃብር አልተለዩም።

ምስጢር

ካህናት የዳዊትን መዝሙር ለማስተዛዘል(ለመድንም) ተራ በተራ እየተቀባበሉ በቀኝና በግራ ይቆማሉ። በመቃብርም ቆመው ለሀፃናት የትምህርት መጀመሪያ የዘገነውን የዳዊትን መዝሙር ለሚቹ ያደርሱለታል ። የባህታዊ አይኖችም እንደካህናት ዘቀኝና በግራ መቆም በቀኝና በግራ ተፈጥረዋል ። የዳዊትን መዝሙር በቀኝና በግራ እንደማስተዛዘል ሀፃናት በእድሜ ምክንያት ፡ ዳዊትም ሃጢአቱን በንሰሃ ለማስተሰረይ ያነባውን እንባ የባህታዊ አይኖች አዥንደንዱት(ዱብ ዱብ አደረጉት) ። በልቅሶም ብዛት የባህታዊ አይኖች እንደመቃብር ጎደንዱ፤ ብርሃናቸውም ደከመ ።

ነፍስን ከሰጋ ለመለየት የሚመጣ መልአክ ሞት(የሞት መልአክ ተኛ) የታመመን አስደንግጦ ይገድላል እንደሚባል ሞትን የሚያመጣና ነፍስን ከሰጋ የሚለይ የሰጋ ራብ የባህታዊን ልብ አፈለሳት። የሚች በድንም ወደመቃብር እስኪወርድ የብርሃን መላእክትከመቃብር አይለዩም ተብሎ እንደሚነገር፤ የባህታዊ ልብ እስክትፈነዳ ድረስ መድከሚን ያዩ የባህታዊ አይኖች እንደመቃብር ከመስርጎድ አልዳኑም። ይላሉ ባለቅኔው።

311 መወደስ/ስ

ዘመራሒ(አለቃ፡ ዘጥና ሚካኤል)

አአዳም ንይለ ማርያም

አይቲ ህሎክ ወነበርክ በሕይወት

በዓመተ ውሁአ ዮንክ እምደብረ ገነት

ሰሚዐክ ቃለ አስሕቶታ ለሔዋን ትምህርት?
 ባሕቱ ዜና ሞትክ
 ለሰሚዕ ዕፁብ ፤ አምጣኝ ሐዲስ ለለዕለት ።
 እንሰሂ እንዘ ሀሎኩ ለእብሬተ ውእቱ ሞት፡
 መኑመ ጸውዐክ እንበለ እብሬትክ በቅጽበት።
 ወእንዘ በሰም አነ መራሔ ፍኖት፤
 ፍና ሞት ቀደመኒ ወልድ ወብእሲት።

ትርጉም

አዳም ሃይለ ማርያም !
 ወዴት አለህ ? ወዴትስ በህይወት ኖርህ?
 የሄዋን /ትምህርት የማሳቷ ቃልን ሰምተህ
 ከደብረ ገነት ወጪን በሆንህ ጊዜ
 ወዴት ኖርህ? በህይወትስ ወዴት ነበርህ?
 ነገር ግን የሞትህ ወሬ
 ለመስማት አስደናቂ ሆነ ፤ እየቀኑ አዲስ ነውና።
 እኔም ለዚያ ሞት ፈረቃ ሳለሁ
 ያለተራህ በፍጥነት ማን ጠራህ ?
 እኔም በሰም መንገድን መሪ ስሆን
 የሞትን መንገድ ልጅና ሚስት ቀደመኝ

ምስጢር

አዳምን አምላኩ “ወዴት አለህ?” እንዳለው ባለቅኔው የጉና ሚካኤል አስተዳዳሪ አለቃ መራሂ ልጃቸው ሃይለ ማርያም በትምህርት ቤት እንደተለያቸው በዚያው መሞቱን በቅኔያቸው አስረድተዋል ። የሄዋንን ቃልም በመቀበሉና የተደነገገለትን ህግ በማፍረሱ አዳም ከገነት እንደወጣ ሃይለ ማርያምም በትምህርት ምክንያት ከደብረ ወጣ ። አዲስ ነገርም እንደሚያለደንቅ እንዲሁም ሃይለ ማርያም እንደወጣ መቅረቱ ያሳዝናል ። ባለተራው ሳለ ባለተራ ያልሆነው መጠራቱ አግባብ እንዳይደለ ሽማግሌው አባቱ መቅደም ሲገባቸው ወጣቱ ልጃቸው በሞት መለየቱ ይገርማል ። መንገዱን የሚያውቅ መሪም እየመራቸው ሳለ

ተመረዎቹ ከመሪው በፊት አይሄዱም ። “መራሒ” ማለትም መሪ ማለት በመሆኑ አለቃ መራሂ እንደሰማቸው መቅደም ሲገባቸው ፡ ልጃቸውና ባለተቤታቸው ቀድመዋቸው ለለሞቱ ይህንን የሃዘን መግለጫ ቅኔ ተቀኝተዋል ።

ታሪክ

ባለቅኔው አለቃ መራሂ የህግ ባለተቤታቸው ወ/ሮ ዘውዲቱ ያለውና ልጃቸው ደቀ መዝሙር ሃይለ ማርያም በአንድ አመት ተከታትለው ስለሞቱባቸው ይህን የሃዘን መግለጫ ቅኔ በደብራቸው በጉና ቅዱስ ሚካኤል ተቀኝተውላቸዋል ።

312መወድስ ስ

ዘአስፋው (መሪ ጌታ ፡ ዘተድባበ ማርያም)

እምሕገ ሙሴ አዘዘ ፍትሐ ሆሣዕና
 ከመ በአእባን ትትወገር ዘማ ኪሩቤል ስብሐት ፡
 እኮኑ ተረክበት ምስለ ሕፃናት
 ወምስለ አእሩግ ዘስሳ ክረምት ፡
 ድኅረ ፈኅርዋ መላእክት
 በእንተ ልደታ ለዛቲ እምነ ሥላሴ ነገሥት ።
 አግሐሡሂ ተናግሮ ተረፈ አእባን ቀደምት
 መርቆሬዎስ በፈረሱ ወበለፃም በእድግት ፡
 ወእንዘ ይዘርዑ ልብስ ዘርዐ ሕዋሳት
 ቦ እመልበስቶሙ ዘወድቀ በፍኖት ።

ትርጉም

ከሙሴ ህግ የተነሳ የኪሩቤል ዘማ
 ምስጋና በድንጋይ ትወገር ዘንድ የሆሳእና ፍርድ አዘዘ፤
 ከስላሴ ነገስታት ስለመወለዱ
 መላእክት ከአጩዋት በሁዋላ
 ከስልሳ አመት
 ሽማግሌዎችና ከህፃናት ጋር ተገኝታለችና ።
 የቀዳሚዎች ድንጋዮች ትራፈ / መናገርንም

መርቆሬዎስ በፈረሱ በለአምም በአህያው አነሱ ፤
የሰውነቶች ዘር /ልብስንም ሲዘሩ
ከልብሳቸው በመንገድ የወደቀ አለ ።

ምስጢር

በአራት ህግ አንዲት ሴት ስትሰስን ከተገኘች በድንጋይ ተወግራ መሞት እንደነበረባት ኪሩቤል የሚያመስግኗት ምስጋናም በድንጋዮች ተነገረች ። ዘማዊቲቱም ከማንም ጋር እንደምትዋደቅ ሆላእና የሚባል ኢየሱስ ክርስቶስ የተመሰገነባት ምስጋናም በህፃናትና በሽማግሎች እንደበት ተገለጠች ። ዘማዊቷ ሴት ከነገስታት ዘር የተወለደች ከሆነች በዚሁ ተግባሯ ታላላቅ ሰዎች እንደሚያሽሟቸውት መላእክትም ስላሴን ባከበሩባት ምስጋና ሆላእና ተመሰገነባት ። የባለጉዳዮቹ ረዳቶች የቆሎ ተማሪዎች ከድግስ የተረፈውን ምግብ ሰብስበው ወደየቤታቸው እንደሚሄዱ በሆላእና እለት በድንጋዮች የተነገረው ምስጋናም በመርቆሬዎስ ፈረስና በበለአም አህያ አንደበት ሲነገር ተሰማ ። ገበሬዎች ዘር ሲዘሩ ፍንጣሪው በመንገድ እንደሚወድቅ ከሆላእና አመስጋኞችም ልብሳቸውን በመንገድ ያነጠፋለት እሉ በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

313 መወድስ (591)ጎ

ግብረ ሆሣዕና ነገር ለእመ ተወጥነ
አንሥኦት ጸብእ ምስለ ሰሎሜ እድግት
እንዘ ትብል ኢይገድር ውስተ ልብኪ ትምክህት ፤
ለእመ ተሐዝቢ ሆሣዕና
አምጣነ ውእቱ ሀብትኪ ሰደት ፤
ወእንዘ ተሐውሪ በፍኖት
አዕቀውኪ እእባን ወእገቱኪ ፈያት ።
ሊተሰ እመ ሐዘልኩ ሆሣዕና ክሉ ፍጥረት
በሰብሐት ተቀዘሉኒ አእፍግ ወሕፃናት ፤
ወተንሥኡ ሊተ እእባን ገዳም ዐበይት
እንዘ ይብሉ ሆሣዕና መጽአ በትፍሥሕት ።

ትርጉም

የሆላእና ነገር ቢጀመር
ትምክህት በልብሽ ውስጥ እይደር እያለች
አህያ ከሰሎሜ ጋር ጠብን አነሳች ፤
ሆላእናን ብታዝይ
ሃብትሽ (ስጦታሽ) ሰደት ነውና ፤
በመንገድም ስትሄጅ
ድንጋዮች አስካክለውሻልና ፤ ሽፍቶችም ከበውሻልና ።
እኔ ግን የፍጥረት ሁሉ መድሃኒትን ባዘልሁኝ ጊዜ
ህፃናትና ሽማግሎችም በምስጋና ተቀበሉኝ ፤
ታላላቅ የዱር ድንጋዮችም
ሆላእና በደስታ መጣ እያሉ ተነሱልኝ ።

ምስጢር

ክርክር ሲጀመር ሁለቱ ተከራካሪዎች እንደሚጣሉና እንደሚነቃ ቀፉ አህያና ሰሎሜ በሆላእና ምክንያት ተጣሉ ማለት ሰሎሜ ክርስቶስን በዝፃንነቱ አዝላው መሰደዷንና በእንቅፋት መመታቷን በሽፍቶችም መጨነቋን መናገር ነው ። አህያ ግን ሆላእና የሚባል ኢየሱስ ክርስቶስን ስትሸከመው ልብስና ቅጠል እየተነጠፈላት ህፃናትና ሽማግሌዎች ፤ ድንጋዮችም እየዘመሩላት መሄዷን የቅኔው ምስጢር ይገልጣል ።

314 አጭር ክልክሎ/ ስ

ዘገብረ ሚካኤል (አለቃ)

ሀዊዳ ትጽርሕ ዘግዕተ ሀላዊ መጥባሕት ፤
እስመ ተርፈ ውስተ አስፈራዳ ዕጓላ ሰማእት ።

ትርጉም

የወንጀለኛ በግ /ሰይፍ ሀራ ትጮኸለች ፤
ግልገሏ ሰማእት (ቶማስ) በቅርጫት ውስጥ ቀርቷልና ።

ምስጢር

ግልገሏ በቅርጫት ውስጥ የዋለባት በግ ወደሁዋላ ዘወር እያለች ትጮኸለች ። የቶማስ ትምዘርት ተታዋሚ ሰይፍም ስለት ለማውጣት

ተፋጨች ። መላላሳ የቆረጠችው ሰማእቱ ቶማስም በቅርጫት ውስጥ ሆኖ እየሄደ ወንጌልን ለበክ በማለት ባለቅኔው ሰማእቱ ቶማስ የፈፀመውን ተጋድሎ አስረድተዋል ።

315 አጭር ኩልክሙ /ስ

ዘተካልኝ (ቀኛዝማች ፡ ዘየነጃ ሚካኤል)

ይርዳእከ መጽሐ መፃጉዐ ደዌ ምውት ፤
እሳተ ለቢሶ ወልድክ አጽባዕት ።

ትርጉም

የህማም በሽተኛ ፤ ልጅህ/ ጣት
እሳት ለብሶ ሊረዳህ መጣ ።

ምስጢር

እባትየው እንድ ነገር ሲሆን በእጣንቡ የቆመው ሰው እባትየውን “ያውልህ ልጅህ እሳት ለብሶ መጣ” ይለዋል ። ሰላሳ ስምንት አመት የታመመው በሽተኛ መፃጉእ ያዳነውን ክርስቶስን በጥፈ ሲመታው ጣቱ እንደጡዋፍ ነደደ ። ስለዚህም ሞተ ነፍስ (የነፍስ ሞት) ይፈረድበታል ይላሉ ባለቅኔው ።

316 ሕንጺሃ(119)ይ

ዘወልደ ትንሣኤ (መሪጌታ)

አይቀውም አይሁዳዊ ቅድመ ሥላሴ ለጸሎት ፤
እስመ ምስለ ደም ብእሲቱ ኩናት ።

ትርጉም

አይሁዳዊ በስላሴ ፊት ለፀሎት አይቆምም ፤
ሚስቱ /ጦር ከደም ጋር (በእደፍ) ናትና ።

ምስጢር

በአሪት ሀግ ዐሎተኛ ሰው ከአደጁ (ከወር አበባዋ) ካልነፃችው ሚስቱ ጋር ከተኛ እርሱም ንፁህ ሊሆን አይችልም ። በዚህም ምክንያት

በስላሴ ፊት ቆሞ እይፀልይም ። የሰናኦርን ግንብ ይሰሩ የነበሩት የእይሁድ ወገንም የሰናኦር ግንብ ሲወድቅ እብሮ በስላሴ መአት ወደቀ ። ግንበኞቹም ወደሰማይ የወረወሩት ጦር ደም እየተቀባ ወደምድር ተመለሰ በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ (ስንክ፡ ጥር ፤ ሃምሌ 7) ።

317 መወድስ (ጉርድ) ስ

ዘጥሩነህ (አለቃ)

ቀርበሂ ለአንሥሐ እንዘ ይሰፍሕ አጽባዕቶ
ሕፃነ ገሞራ ነደ እሳት ነነዌ ዘሐዘለቶ
ወበእዴሃ ሰሎሚ ዘሐቀፈቶ
ቶማስ ፤ በአርብዓ እስመ ገብረ አንሥሐቶ ።

ትርጉም

ነነዌ ያዘለችውን ፤ ሰሎሚም በእጁዋ
ያቀፈችውን የገሞራ ህፃን ፤ የእሳት ነዳድንም
ለማንሳት ጣቶቹን ዘርግቶ ቶማስ ቀረበ ፤
ማንሳቱን በአርባ ቀን አድርጓልና ።

ምስጢር

ህፃንን ክርስትና የሚያነሳ የክርስትና እባት እጁን ዘርግቶ ወደህፃኑ ይቀርባል ። ሃዋርያው ዲዲሞስ የሚባለው ቶማስም በጦር የተወጋውን የክርስቶስን ንጎ በእጁ ቢዳስስ እጁ በእሳት ውስጥ እንደተጣለ ጅማት ተኮማተረ ። ክርስትና የሚነሳውንም ህፃን አንዲቱ ሴት ስታዝለው ሌላዬቱ ሴት ደግሞ በክንዱ ታቅፈዋለች ። ገሞራን ያቃጠለ እሳትም በጀርባ እንደመታዘለ በነነዌ ላይ አንዣበበ ፤ በከንድ እንደመታቀፍም የቅድስት ማርያምን ሆድ የዳሰሰ የሰሎሚን እጅ አቃጠለ ። ያታው ወንድ የሆነ ህፃን በአርባ ቀን ክርስትና እንደሚነሳ የቶማስ እጅ በእሳት መቃጠልም ክርስቶስ ከሙታን በተነሳ በአርባኛው ቀን ሆነ በማለት ባለቅኔው በእሳት የተፈፀሙትን ድርጊቶች በቅኔያቸው ምስጢር አብራርተዋል ። (ይህ መወድስ ቅኔ የመጀመሪያዎቹ አራት ቤቶች ስለተነሳዱ “ቀጠፋ” ቅኔ ይባላል ።)

318 ግልጽ ጉባኤ ቃና /ስ

ዘአድማሱ ጀንበሬ (መልአክ ብርሃን)

ኢየሐፍር አንሰ እብነ አድማስ ከዊነ ፤

እብነ አድማስ ኃይል እስመ የሐርጽ አእባነ ።

ትርጉም

እኔ የአድማስ ድንጋይ መሆንን አላፍርም ፤

ሃይለኛ (ጠንካራ) የአድማስ ድንጋይ ድንጋዮችን ይፈጫልና።

ምስጢር

ብርቱ የሆነ የአድማስ ድንጋይ ሌሎችን ድንጋዮች የሚያቀልጣቸው እንደሆነ ይነገራል ። እንዲሁም የመልአክ ብርሃን አድማሱ ጀንበሬ ደቀ መዝሙር የአድማስ ድንጋይ ቢባል ምስጋና እንጂ ስድብ አይሆንበትም ። ምክንያቱም የአድማስ ድንጋይ ሌሎችን ድንጋዮች የሚፈጫቸው (የሚያቀልጣቸው) ሃይለኛ እንደሆነ እንዲሁም የመልአክ ብርሃን አድማሱ ግርፍ (መልአክ ብርሃን አድማሱ ያስተማሩት) ደቀ መዝሙርም አላዋቂዎችን ያሰለጥናቸዋል በማለት ባለቅኔው ራሳቸውንና ደቀ መዝሙሮቻቸውን በቅኔያቸው ምስጢር አሞግሰዋል ።

319 ዘአምላኪየ

ዘተክለ ማርያም (አለቃ)

መጸሐፍተ ጥበብ ናንብብ እንዘ ንለብስ ብርሃነ ፤

መጽአ መዓልተ አእምሮ ወጎለፈ ለነ

ሌሊተ ጽልመት ክቡድ እምድገረ ከብደ ላዕሌነ ።

ትርጉም

ብርሃንን ለብለን የጥበብ መፃህፍትን እናነብ

ዘንድ መክልት / እውቀት መጣ ፤

የከባድ ጨለማ ሌሊትም በእኛ ላይ ከከበደ በሁዋላ አለፈልን።

ምስጢር

መፃህፍትን ማንበብ በመክልት (በቀን) በብርሃን እንጂ በጨለማ እንደማይቻል በድንቁርና ተሸፍኖ ማወቅ የለምና ጥበብን ለማስፋፋት የእውቀት ፍልስፍና (ዘመናዊ ትምህርት) ተገለፀልን በማለት ባለቅኔው እውቀትን ከቀን ብርሃን ድንቁርናንም ከጨለማ ጋር አነፃፅረዋል ።

320 መወደስ (635)ገ

አጎፍር አንሰ በተፍገሮትኪ

ሰአረጋዌ ኃይል ዮሴፍ ማርያም እመ ክፉነ

እገተ መላእክት ክሎሙ እንዘ ንሰምየኪ ንሕነ ፤

ባሕቱ በጎበ ክሉ

ወርቀ ንጽሕናኪ በዮሴፍ ተፈተነ ፤

እስመ ኢጎሠሠ ልቡናኪ

ጎበ ዮሴፍ ይሑር ሐልዮ ኃጢአት ሣዕነ

ነገርኪኒ ጽሩየ ክሉ መንገለ ጽሩየ ኮነ

በብሂለ ዕፁብ አድማስ ፍጹመ ተወሰነ

እስመ እንዘ ላህም ትነብር ምስለ አንበሳ እሙነ

እምአንበሳ ኃይል ዘአምሰጠት ላህመ ርኢነ ።

ትርጉም

የሁላችን እናት ማርያም ፤

እኛ የሁሎች መላእክት እህት ስንልሽ

ለሃይል ሽማግሌ ዮሴፍ በመታጨትሽ እኔ አፍራለሁ ፤

ነገር ግን በሁሉ ዘንድ

ወርቅ /ንዕህናሽ በዮሴፍ ተፈተነ ፤

ወደዮሴፍ ይሄድ ዘንድ

ሃጢአትን ማሰብ /ጫማን ልብሽ አልፈለገምና ።

ከሁሉ የጠራ ነገርሽም ጥሩ ከሆነ ዘንድ

ድንቅ በማለት/ አድማስ ፈፅሞ ተወሰነ ፤

ላም በእውነት ከአንበሳ ጋር ስትኖር

ከሃይል አንበሳ ያመለጠች ላምን አላየንምና ።

ምስጢር

አንድ ልጅ የታዘዘውን ሳይፈፅም ውሎ ማታ ወደቤቱ ሲገባ እናቱን

ይፈራል። ባለቅኔው ቅድስት ማርያም የዘመዱዋ የዮሴፍ እጮኛ መባሏን አልደፈሩም። ልጁ የሚፈራው እናቱ ስለምትቆጣው እንደሆነ ባለቅኔውም ያልደፈሩት ማርያም በንፅህናዋ እንደመላእክት ናት ስለሚባል ነው። ነገር ግን ወርቅ በእሳት እንደሚፈተንና ጥሩነቱ እንደሚታወቅ የማርያም ንፅህና በዮሴፍ ታወቀ። የድሮ ሰው መንገድ ሲሄድ ሚማን ከእግሩ እንደማይሻ የማርያምም ልብ ዮሴፍን ለሰው ልጅ ልማድ (ለሩካቤ) አልተመኘውም። የገበሬ እርሻ በድንበር እንደሚወሰን የማርያምም ነገር በአድናቆት ይነገራል። ሳም ወደ እንበሳ ከቀረበች በእንበሳው ከመበላት የማትድን ስትሆን ማርያም ግን ከዮሴፍ ጋር ስትኖር በንፅህና ተጠብቃ አምላክን በድንግልና ፀንሳ ወለደችው በማለት ባለቅኔው ስለቅድስት ማርያም ያላቸውን እምነት ገልጠዋል።

321 ዘአምላኪየ/ስ

ዘጥሩነህ (አለቃ)

እምአርባዕቱ አፍራስ ዘበተታልዎ ተፈትኑ

ፈረስ አሐዱ ይክውን ለመኑ?

ሠለስቱ አፍራስ እስመ ለሠለስቱ ተጽሶኔ።

ትርጉም

በመከታተል ከተፈተኑ ከአራቱ ፈረሶች

እንደኛው ፈረስ ለማን ይሆናል?

ሶስቱ ፈረሶች ለሶስቱ ጋላቢዎች ተጭነዋልና።

ምስጢር

በመከታተል የተፈተኑ አራት ፈረሶች ተጭነው ሲሳቡና ከፈረሶች ጋር የሚሄዱት ለዎች ሶስት ሲሆኑ “ሶስቱ ፈረሶች ለሶስቱ ሰዎች ይሆናሉ፤ እንዲሁ ፈረስ ለማን ይሆናል?” ይባላል። ከዚህም አንፃር ባለቅኔው ገፀ ለብእ (ሰው ፊት)፣ ገፀ እንበሳ (ሳም ፊት)፣ ገፀ እንበሳ (እንበሳ ፊት)፣ ገፀ ንበር (ንበር ፊት) የተባሉት አራቱ ኪሩቤልን ከአራቱ ፈረሶች አብን ወልድንና መንፈስ ቅዱስንም ከሶስቱ ፈረሶች ጋር እነፃፅረዋል። ፈረሶችን ፈረሶችን እንደሚጋልቡም አብ ወልድና መንፈስ ቅዱስ አራቱ ኪሩቤል በተሸከሙት ዙፋን ላይ ሆነው ይመሰገናሉ እየተባለ ይነገራል።

ሶስቱ ፈረሶች በሶስት ሰዎች እንደሚጋልቡ ሶስቱ ኪሩቤል ለአብ፣ ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ ይበቃሉ። አራተኛው ኪሩብ ግን ትርፍ ነው በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን እመስጥረዋል።

322 ግእዝ ጉባኤ ቃና (656)ጎ

መና ዝናም ለክርሠ እስራኤል ደመና

ወደመና ሰማይ ክርሥ ለዝናመ ክረምት መና።

ትርጉም

መና ለእስራኤል ሆድ/ደመና ዝናብ ነው፤

የሰማይ ደመና/ሆድም ለክረምት ዝናብ መና ነው።

ምስጢር

ዝናብ በደመናው ስጥ እንደሚቋጠር መናም በደመና ከሰማይ ወርዶ ለእስራኤል ምግብ ሆነ። ደመና ዝናብን እንደሚሸከመው የእስራኤል ሆድም ደመና የተሸከመውን መና ጠገበው በማለት ባለቅኔው አስረድተዋል።

323 ግእዝ ጉባኤ ቃና/ስ

ተዐቀብ በትር ብእሴ ብዙጎ ልዕልና፤

ክበሮ ፀርክ እስመ የኅሥሥ ሆሣዕና።

ትርጉም

የብዙ ከፍታ ሰው/በትር ተጠበቅ፤

ክበሮ/ጠላትህ መድሃኒትን ይፈልጋልና።

ምስጢር

ጠላቱ መርዝ ሊያበላው የሚዘጋጅበት ሰው መጠንቀቅ እንደሚገባው በእቢይ ያም (በኩዳዴ) በማህሌት ጊዜ መቋሚያ ከክበሮ ራቀ (+ለየ)። ከበሮም በሆላእና በአል ምክንያት እስኪመታ ድረስ ዝም በማለት ባለ ቅኔው በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን በተለይ በእቢይ ያም የሚደረሰው ማህሌት ያለክበሮና ያለፀናፅል በመቋሚያ ብቻ እንዲዘመር የተሰራውን ስርአት በቅኔያቸው ምስጢር ያስገነዝባሉ።

ዘሳሙኤል (አለቃ : ዘግሾን ማርያም)

ፈድፈደ ብዕለ ሥላሴ :

እንተ ለሥላሴ ተውህበ ላህመ አብርሃም አቡን

ምስለ ሉቃስ ቢጹ እስመ ጽምደ ኮነ :

እስመ ከመዝሰ ብዕል ውስተ ሰማያት ተወጥኑ

እንዘ ርስተ ሰማይ ንትካፈል በበመጠንኑ

ሰማያት ነሐርስ ክልኑ ።

ትርጉም

የሰላሴ ብልፅግና በረከተ :

ለሰላሴ የተሰጠ የእባታችን አብርሃም ላም

ከንደኛው ሉቃስ ጋር ጥምድ ሆኗልና ።

ብልፅግናስ በሰማዮች ውስጥ እንደዚህ ከተወጠኑ

የሰማይ ርስትን በየልካችን እየተካፈልን

ሁላችንም ሰማዮችን እናርሳለን ።

ምስጢር

ገበሬ ሃብት ሲያገኝ ቀንጃውን ጥምድ ያደርግና ያርሳል ። እንዲሁም ለሰላሴ የታረደው የአብርሃም በሬ ተነስቶ እንደወንጌላዊው ሉቃስ እጅ ደህና ሆነ ። ገበሬው ጥምድ በሬ ከጠመደ በሁዋላ ርስቱን ከዘመዶቹ ጋር እየተካፈለ ድርሻውን እንደሚያርስ የሰላሴም ስጦታ በመንግስተ ሰማይ ይሰጣል ። ስለዚህም መንግስተ ሰማይን በደረጃ ሁላችንም እንወርሳለን በማለት ባለቅኔው ምኞታቸውን በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

325 ዋዜማ(658)ጎ

አይድዕዎ ለመቃብር

ዜና ላእከ ኤልያስ ንስር ወላእከ ሙሴ ደመና

መላእክት እለ ይዜንው ዘድንግል ዜና :

እምጣኑ ድንግል ዘርገበት መብልዐ መሬት ሙስና

በልዑት ሥጋ ዘተርፈ ውስተ ፍና

ወዘንልቀ በፊንቆን መና ።

ትርጉም

የድንግልን ዝና የሚናገሩ

መላእክት የኤልያስ መልእክተኛ/የንስርንና የሙሴ

መልእክተኛ/የደመናን ወሬ ለመቃብር ነገሩት :

የመሬት መብል/ጥፋትን የተራበች ድንግል

በመንገድ ውስጥ የቀረ ስጋን በልታለችና :

በፊንቆንም ያለቀውን መና በልታለችና ።

ምስጢር

ወሬኞች ሰዎች የእገሌ መልእክተኛ እንዲህ ሰራ : የእገሌም መልእክተኛ እንዲህ አደረገ እያሉ ላገኙት ሰው ሁሉ ያወራሉ ። ቅድስት ማርያምን ወደሰማይ አሳረጉ (አወጡ) የሚባሉ መላእክትም የኤልያስን ንስር ወሬና የሙሴን ደመና ወሬ ለመቃብር ነገሩት ማለት ንስር ለኤልያስ የሚያመለልሰውን ስጋ አስቀረ : የሙሴም ደመና መና ማቅረቡን ፊንቆን በሚባል ቦታ አቆመ ። መላእክት የማርያምን ስጋ አላስቀበሩትም ። ሴት መንገደኛ እንደምትራብ ማርያምም እንደሙታን በመቃብር ውስጥ አልፈረሰችም : አልበሰበሰችም ። መንገደኛይቱ ከደረሰችበት ቦታ እያደረችና ያገኘችውን እየበላች እንደምትጓዝ ማርያምም በፊንቆን እንደቀረው መና በሰማይ ቀረች ይላሉ ባለቅኔው ።

326 ዋዜማ (1075)ጎ

ዘእንግዳ (አለቃ)

ዕውብ ለሰማዒሁ

ነገረ ጦማር ድንግል እንተ አልባቲ ሙስና :

ጽንሰተ አምጣኑ ርክብት ይእቲ በዜና

እምድምፀ መልእክ ፍንው እንተ አብሠራ በፍና :

ወእንዘ ንትምት ይእቲ በድንግልና

ወለደቶ ለባሕራን ሕፃና ።

ትርጉም

ጥፋት የሌለባት

የደብዳቤ ድንግል ነገር ለሰሜው ድንቅ ነው ፡
 በመንገድ ከእበሰራት ከመልእክ ድምፅ
 በወራ የበነሰች ዞና የተገኘች ናትና ፡
 እርሷም በድንግልና የታተመች (የተቆለረች)
 ልጄ ባሠራንን ወለደችው ።

ምስጢር

ቅድስት ማርያም የመልእክ የቅዱስ ገብርኤልን ድምፅ ለምታ
 እግዚአብሄር ቃልን ለትዕንሰውና በድንግልና ለትወልደው አወላለዱ
 አስደናቂ ነው ። እንዲሁም የድንግሊቱ ምሳሌ የሆነችው የባህራን የሞቱ
 ደብዳቤ (ባህራንን ግደሉት የምትል ደብዳቤ) በመልእክ በቅዱስ
 ሚካኤል ቃል “ለባህራን ሴት ልጄን አጋቡት” ወደማለት መለወጧ
 ተአምር ነው በማለት በቅድሙ ተመስጥሯል (ሰንክ. ሰፊ 12) ።

327 ዘይእዚ ሰ

ዘይሰታ (አሊታ ፡ ዘተድባዘ ማርያም)
 ሙሴ ኢትዕርግ ሳዕላ ታዞር ፡
 ዘመ ደብረ ሲና በታዞር እስመ ኢይትረክብ መና
 ወበታዞር እልቦ ዘህሎ በሲና ፡
 ወእመ ህየ ተዕርግ ኢይምሰልክ ሰጥኂና ፡
 ሰቴ ዘታዞር ምስጢር ሞሕድና
 አምጣን አእምሮ ያጠፍዕ ፡ ወያዘነግዕ ልቡና
 ሰቴ ዘታዞር ምስጢር ሞሕድና ።

ትርጉም

ሙሴ ፤ በታዞር ላይ አትውጣ ፡
 በታዞር እንደ ደብረሲና መና አይገኝምና
 በሲና ያለውም በታዞር የለምና ፡
 ወደዚያም ብትውጣ ለጤና አይምሰልህ ፡
 የታዞር መጠጥ/የአንድነት ምስጢር
 እውቀትን ያጠፋልና ፡ ልብንም ያዘነጋልና
 የታዞር መጠጥ/የአንድነት ምስጢር ።

ምስጢር

ለአንደ ወዳጅ ወዳጅን ሲመክረው “ወደእገሌ ቦታ አትሂድ ፤
 ሁልጊዜ የአማን ቀን አይገኝም ፤ ብትሂድ ግን ለጤንነትህ አይደለም”
 ይለዋል ። ሙሴ በደብረ ሲና መና ከደመና ወርዶለት ተመግቧል ፤
 ከአምላክ ጋር በእሳት መጋረጃ ውስጥ ተነጋግሯል ይባላል ። በደብረ
 ታዞር ግን ሙሴ ያየው ደመና እንዲጥሮለን አስደንግጦ የጣለ ስለሆነ
 ወደነበረበት መመለሱን ባለቅድሙ በቅድያቸው ምስጢር አስረድተዋል
 (ማቴ. 17) ።

328 መወድስ/ስ

ሕሊና ይሔሊ ዘኢይፈጽም
 ወእምሕሊና ይተርፍ ሐዋርያ ፍኖት ልቡና ፡
 ወእምረበናት ንስማዕ ምሳሌ ውእቱ ዜና
 ሞተ ሀገረ አሕዛብ ኢበጽሐት ሶስና ፤
 ወእንዘ ምውት በሕሊና
 ምስለ አግዚአ ኢይሙት ጉየ ወልደ ዮና ።
 በሕሊናሂ ሰኤልያብ እንዘ ትደለው ምልክና
 ተውህበት ለዳዊት ዘኢተሐለየ በልቡና ፡
 ዘካርያስሂ ንዋየ እንዘ ይፈስዮ ለመና
 መና ዘተሰፈዎ ተሰወረ በደመና ።

ትርጉም

ህሊና የማይፈፅመውን ያስባል
 መንገድን ሂያጅ ልብም ከህሊና ይተርፋል ፡
 የዚያንም ወሬ ምሳሌ ከአይሁድ መምህራን እንሰማ ዘንድ
 የአህዛብ አገር/ሞትን ሶስና አልደረሰችም ፡
 በህሊና የሞተ ሲሆን
 ከጌታው ጋር እንዳይሞት የዮና ልጅ ሸሸ ፤
 ግዛትም በህሊና ለኤልያብ ስትዘጋጅ
 በልብ ላልታሰበው ለዳዊት ተለጠች ፡
 ዘካርያስም መናን ገንዘብ ሲያደርገው
 ተስፋ ያደረገው መና በደመና ውስጥ ተደበቀ ።

ምስጢር

ሁለት መንገዶች በፊትና በሁዋላ እንደሚሄዱ ሁሉ አሳብና ልብም ተባባሪዎች ሲሆኑ አሳብ ከልብ አልፎ ይሄዳል ። መንገዶቹ በመንገድ ደክመው እንደሚያርፉ የልብ አሳብም እንደታሰበ አይፈፀምም። ወደፊት አገር ለመሄድ የተነሱ ሰዎች ቀኑ ከመሸ በሁዋላ መንገድ ቢጀምሩ ካሰቡት ቦታ ሳይደርሱ እንደሚጨልምባቸው ረበናትም (የአይሁድ መምህራን) ሶስናን በአስት ለማስገደል ሲያስቡ የሶስና ሞት ስለነበረሁ ሆነ ። ሃዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስም ከመምህራ ከኢየሱስ ክርስቶስ ጋር ለመሞት ሲያስብ ፡ እንኳን ሊሞትለትና “እንተ ደግሞ ከናዝሬቱ ከኢየሱስ ጋር ነበርህ” በማለት ለቀረበለት ጥያቄ “የምትሉትን አላውቀውም” ብሎ ካደው (ማር. 14 ፡ 66-72) ።

የሳኦልም መንግስት ለኤልያብ ሲታሰብ ያልታሰበው ዳዊት ለንጉስ ነት ተቀባ ። የኦሪቱ ሊቀ ካህናት ዘካርያስም ለእርሱ እንደወረደ ሲያስብ ይኸው መና ለኢያቂምና ለሃና ልጅ ለቅድስት ማርያም ተሰጠ በማለት የቅኔው ደራሲ አመስጥረዋል (ሳሙ. 16፡23) ።

329 መወደስ(669)ገ

ዘገብረ ማርያም ቡሬ (መልአክ ሰላም ፡ ዘደምበጫ ሚካኤል)
 ጽዕለተ አይሁድ ትስማዕ በፍትሐ ኦሪት
 ዕውተ ማሕፀን ይእቲ እንተ ኢወለደት ሐና ፤
 እመኒ ተወክፈት በረከተ መልአክ ዜና
 ዕውተ ማሕፀን ጊዜ ወሊድ
 ዘበልበ ሰብእ ማርያም ሕሊና
 እምጣነ ትትናጸር በልዕልና
 ኢየሩሳሌም መካን ምስለ ወላዲት ደብረ ሲና ።
 ዮሴፍሂ ኢፈለጠ በነጽሮ ገጸ ወሥና
 ዘእግዚአብሔር አስተሃመረ ወሊደ ወንጽሕና ፤
 እንዘ በሙ ጋዕዝ በጥንተ ነገር ሰብእና
 ለሄሮድስ ግብረ ወሊድ ወለጲላጦስ ድንግልና ።

ትርጉም

የአይሁድን ስድብ በኦሪት ፍርድ

ትስማ ዘንድ ያልወለደች ሃና ማህፀን ዝግ ዘነች ፤

የመልአክ ሰብከት ዜናን ብትቀበልም

በሰው ልብ ያለች ማርያም አሳብ

በመውለድ ጊዜ ማህፀን ዝግ ናት ፤

ኢየሩሳሌም/መካን

ከወላጅ/ደብረ ሲና ጋር በከፍታ ትታያለችና ።

ዮሴፍም ፊቷንና ውበቷን በመመልከት

እግዚአብሔር ያጣመራቸውን መውለድንና ንፅህናን አለየም ፤

ለሄሮድስ/የመውለድ ስራና ለጲላጦስ/ድንግልና

በነገር ጥንት/ለውነት ክርክር ሊኖራቸው ።

ምስጢር

አንዳንድ ሴት ደጃን ዘግታ የሉለች መለላ የጎረቤቷን አሜት ታዳምጣለች ። እንዲሁም አግብተው ያልወለዱ ሴቶች በኦሪቱ ስርአት ማህፀን ዝግ እየተባሉ ይለደቡ ነበር ። ከዚህም የተነሳ የቅድስት ማርያም እናት ሃና በመምከኗ ማህፀን ዝግ ተብላለች ።

የሰውም አሳብ መውጫውና መግቢያው እንደማይታወቅ በሰው ልብ የምትታሰብ ቅድስት ማርያም አምላክን በመፅነስና በመውለድ ጊዜ ማህፀኗ አልተፈታም ። ኢየሩሳሌምና ደብረ ሲናም እንደሚነፃፀሩ መካን ሴት ባለመውለዷ ፡ የወለደች ማርያምም ከወለደች በሁዋላ ማህተመ ድንግልናዋ ባለመለወጡ ማህፀን ዝግ በመባል አንድ ሆኑ ።

እግዚአብሔር በጋብቻ ምስጢር ያጣመራቸውን ባልንና ሚስትን መለየት እንደማይገባ አምላክም በኪነ ጥበቡ ያጣመራቸውን መውለድ ንና መደንገልን ዮሴፍ በቅድስት ማርያም መልክ ውበት ተስቦ አላስቀረም። የእስራኤል አገር ገዢዎች የነበሩ ሄሮድስና ጲላጦስም በግዛት ወሰን ይጣሉ እንደነበረ መውለድና መደንገልም አይተባበሩም ። በተጨማሪም ባለቅኔው “መውለድ ባለበት መደንገል አይገኝም ፤ መደንገልም ባለበት መውለድ የለም” በማለት በቅድስት ማርያም የእናትነትና የድንግልነት ዐጋ ስጦታ ላይ ያላቸውን አድናቆት በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል።

330 መወደስ (675) ገ

ንዋየ ፍጻ ሰብእ ተፀውረ መልዕልተ ርእስከ

አግብአተ ፍጻ ለሰብእ ዘተአምር ሆግዕና!

እስመ ዘተአምር እንተ እምቅድመ ያእምር ሕሊና
ለአዳም አቡነ ፍዳ ከላዕኮ
ኢይብላዕ በለሰ ገነት ወኢይርአይ ስና
ጊዜ ረገብከ ሕገ ሲና
ፍሬ ዕፀ በለሰ ገጣእከ እንዘ ለካልአን ወሀቤ መና ።
ውነጣእከ ግማደ ልብስ ቅድመ ቀያፋ ወሐና
ታሕተ እግረ ዕዋል ፍዳ ነጸፍከ አልባሰ ደቂቅ በውስተ ፍና ፤
ወፍዳ ተዋነይከ እንተ በወይነ ዚአሃ ለቃና
በቀራንዮ ሰኢለ ግይ አስተዋረደከ እምልዕልና ።

ትርጉም

ለሰው ፍዳን መመለስ የምታውቅ ሆላእና፤
የሰው ፍዳ ገንዘብ በራስህ ላይ ሆነ ፤
ሀሊና ላያውቅ የምታውቅ አንተ አባታችን አዳምን
የገነት በለሰን እንዳይበላና
መልኳን እንዳያይ ስለከለክልኸው ፈንታ
የሲና ህግ በሚሆን በራስህ ጊዜ
ለሌሎች መናን ለፊኒን ስትሆን የበለሰ እንጨት ፍሬን አይተሃልና ።
የልጆችን ልብሶች ከውርንጫ እግር በታች በመንገድ ስላነጠፍህ
ፈንታም
በቀያፋና በሃና ፊት የልብስ ቁራጭን አጥተሃልና ፤
እንተም በቃና ወይን ስለተጫወትህ ፈንታ
በቀራንዮ ውሃን መለመን ከከፍታ (ከክብር) አዋርዶሃልና ።

ምስጢር

“ብድር ውሎ አያድር” እንዲሉ መቸም ሰው ክፋም ሆነ በጎ
የሰራውን ብድራት ያገኛል ። ሆላእና የተባለው ክርስቶስም በመንገድ
ሲራብ የበለሰን ፍሬ ላያገኝ የቀረው አዳምን በለሰን እንዳይበላ ስለከለከ
ለው ብድራት ነው በመስቀልም ላይ ከልብስ የተራቀተው የልጆችን
ልብስ በመንገድ አስነጥፎ በአህያ እግር ስላሰረገጠ ሲሆን በመስቀል ላይ
የተጠማውም በቃና ውሃውን ወይን ስላደረገው ነው ይላሉ ባለቅኔው ።

331 ዕዝል ዕጣነ ሞገር /ስ
ዘጥናነህ (አሰቃ ፡ ዘቦታ ኪዳነ ምሕረት)

ዐንበረ ጳርጋሞን ሞት ሐንካሰ የርዳኖስ ፍና
መስቄ አውስግንዮስ አሶር ቀስተ ደመና
እስመ ወልደ ቂርቆስ ምስዋራ ለመልእክተ ሞት ዮና
ለብእሲተ ግብጽ በአምጣና
ጽላሎተ ሞት እሞጽ ሙራደ ሥጋ አቤል መና
ኑጎሚን ደብረ ማርያም ተመይጠት ዕርቃና ።

ትርጉም

የሸማኔ መወርወርያ የሆነ የዮርዳኖስ መንገድ አንካሳ
የወንዝ /ሞት አሳ አንበሪ የሆነ መቃብር/ ቀስተ ደመና
የአቤል ስጋ /መና መውረጃ እንደሆነ እንደሞት/ አምን
በግብፅ ሴት ልክ
የሞት /ዮና መልእክት መለወሪያ ወልደ ቂርቆስ ነውና
ኑሃሚን /ደብረ ማርያም ባዶዋን (ብቻዋን) ተመለሰች ።

ምስጢር

የሸማኔ መውገሪያ ማጉን ለድሩ (ለዝህው) እንደሚያጠጣው ዮርዳ
ኖስ የሚባለው ወንዝ ፈሳሽ ውሃ የሀፃናት መጠመቂያ ነው ። አሳ አንበሪ
ከባህሩ ውጪ ለብዙ ጊዜ መኖር እንደማይችል ለሞት ያደረሰው የኢዮብ
ህማም በዮርዳኖስ ውሃ ሲታጠብ ተወገደ ። ደመና የዝናብ ውሃን
እንደሚቋጥር አሳ አንበሪ ነቢይ ዮናስን ውጧል ። ሞትም መቃብርን
ያስከትላል ። ደመና የብርሃን መለወሪያ እንደሆነ መቃብርም በሞት ሃይል
የወልደ ቂርቆስ መደምደሚያ ሆነ ። ሁኔታውም በግብፅ አገር በኖረች
እስራኤላዊት ሴት በራሄል ልቅሶ ተፈፀመ ። አምንም የመና መውረጃ
እንደሆነ ሞት የአቤል ስጋ መጥፊያ ሆነ ። ልጆቿ የሞቱባት ሴት ኑሃሚን
ወደ አገሯ ባዶዋን እንደገባች ወልደ ቂርቆስ በተባሉት በመምህር ጩፋ
ሞት ደብረ ማርያም ተፈታች ይላሉ ባለቅኔው። የቅኔው መንገድ
ቅጥልጥል (ሐረግ) መንገድ ነው ።

ታሪክ

ወልደ ቂርቆስ የተባሉት መምህር ጨፋ በአማራ ሳይንት በበሮ ቅዱስ ሚካኤል ደብር ተወለዱ። በሰመ ጥሩዋ ደብር በአትሮንስ ማርያም ተምረው ስመጥር የቅኔና የአቡሻህር መምህር ለመሆን በቅተዋል። በአፄ ዮሃንስ ዘመን መንግሥት በአማራ ሳይንትና በቦረና አውራጃ ውስጥ የምትገኘውን የአደሬ ማርያምን ቤተ ክርስቲያን ተክለው ቅኔና አቡሻህር እያስተማሩ ይኖሩ ነበር። በዚህም ጊዜ አያሌ ደቀ መዛሙርትን አስተምረው በመምህርነት መርቀዋል። በሞቱ ጊዜም የአቡሻህር ትምህርት ደቀ መዛሙራቸው የሆኑት የቅኔ መምህር አለቃ ጥሩነህ ይህን ቅኔ ተቀኝተዋል።

332 ግእዝ ጉባኤ ቃና /ስ

ዘገብረ ጊዮርጊስ (መምህር ፡ ዘአክሱም)

ይሚንን ስብእ እብነ ቢታንያ ዲያቆን ፡

እለመ ቅዳሴ ተምህረ እምነ ሱራሬ ካህን ።

ትርጉም

የቢታንያ/ዲያቆን ድንጋይ ሰውን ይንቃል ፤

ከሱራሬ/ካህን ቅዳሴን ተምሯልና ።

ምስጢር

አንዳንድ ዲያቆን ከቅዳሴ ትምህርት ቤት ቅዳሴ ተምሮ ሲመለስ የቀድሞ ጓደኞቹንም ሆነ ሌላውን ሰው ይንቃል። የቢታንያ ድንጋይም ሱራሬል የሚባሉት መላእክት የሚያመሰግኑትን ምስጋና ሲናገር ጊዜ አይሁድን አስናቀ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

333 ዋዜማ 681 ጎ

ዘመርሻ/መጋቢ ፡ ዘዲማ ጊዮርጊስ/

ጤሚዎስ ወተክለ አልፋ

ነቡራነ ስም ነዩሙ እንዘ ፍሉጣን በሥን ፡

ለጤሚዎስ ገጹ አኮኑ ዘባን ።

ወለተክለ አልፋ ዘባኑ ልዑለ ብርሃን ቀርን ፤

እለመ ለገጸ ዝ ጤሚዎስ ድንግለ ብርሃን

ኢያለመራ ልበ ዮሴፍ ዐይን ።

ትርጉም

ጤሚዎስና ተክለ አልፋ

በመልክ የተለዩ ሲሆን የስም ተባባሪዎች ናቸው ።

የጤሚዎስ ፊት ጀርባ ነውና

የተክለ አልፋ ጀርባም ብርሃን /ቀንዱ ክፍ ያለ ነው ፤

የዚህ የጤሚዎስ ፊት/ የብርሃን ድንግልን

የዮሴፍ ልብ/አይን አላወቃትምና ።

ምስጢር

በመልክ የማይመሳሰሉ ሁለት ሰዎች በስም አጠራር ብቻ አንድ ይሆናሉ። ጤሚዎስና ኢትዮጵያዊው ዓድቅ አባ ተክለ አልፋም በተፈጥሮ ፀጋ (በአይን በማየት) አንድ አልሆኑም። ምክንያቱም ጤሚዎስ ጥንቱን አይን ያልተፈጠረበት ሲሆን ተክለ አልፋ ባለአይን ሆነው ተፈጥረዋል። በተጨማሪም ተክለ አልፋ በስተሁዋላቸው ከሜንቃቸው ላይ የፀጋ አይን የተሰጣቸው ነበሩ ሲባል ጤሚዎስ በስተፊቱም የተፈጥሮውን አይን እንኳ አላገኘም። የበሬ ፊትም ቀንዳም እንደሆነ የተክለ አልፋ ፊትም አይናማ ሆነ። ቅድስት ማርያምን የጠባቂዋ የዮሴፍ ልብ እንዳልተመኛት የጤሚዎስ ፊትም ብርሃን አልበራላትም ማለት በቅኔው ተገልጧል።

334 ዋዜማ ስ

ጸገየ ወፈረየ

ዘበምእት ምእተ በዘመነ ሐጋይ መስፍን

ዘበቂስ በርእስ መቅደላ ቴዎድሮስ ወይን ፤

እምዘዚአሁ አስካል አምጣን ጸግቡ በዐይን

እለ ጸዋምያነ ኮኑ አውሮጋውያን

እመቅደላ ከመ ይጹም እዘን ።

ትርጉም

በመቅደላ ራስ

የበቀለ ቴዎድሮስ /ወይን በበጋ/ መስፍን

ዘመን አበበና መቶ በመቶ አፈራ ፤

በመቅደላ ጆሮ ይዞም ዘንድ
 ጸዋሚዎችን የሆኑ የአውሮጳ ሰዎች
 ከእርሱ ፍሬ በእድን ጠግበዋልና ።

ምስጢር

በመልካም መሬት ላይ የበቀለ ወይን ብዙ ፍሬን እንደሚያፈራና በፍሬውም ብዙ ሰዎች እንደሚጠግቡ በመቅደላ ራስ ላይ የሚያስደንቅ ጀግንነትን የፈፀሙ እጼ ቴዎድሮስም የሰሩት ስራ ከሌሎቹ ነገሶች ስራ መቶ በመቶ ይበልጣል ። ያመኞች የሆኑ ሰዎች ከወይኑ ፍሬ እንደሚበሉ እጼ ቴዎድሮስን በመግደል ያልተሳተፉ የአውሮጳ ወታደሮች ለእጼ ቴዎድሮስ የጀግንነት ስራ የእድን ምስክር ሆኑ ። በመቅደላም የተፈፀመውን የጀግንነት ስራ የአውሮፓውያን ጆሮ ሰምቶ እንዳይቀር አይናቸውም እየ በማለት ባለቅኔው የእጼ ቴዎድሮስን የጀግንነት ስራ በቅኔያቸው ምስጢር አድንቀዋል ።

335 ሥላሴ ሰ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ፡ ዘኤልያስ)

ግርያም ዘግርያም

እገተ ሰሎሜ ወግርያም

እገቱ ለእርን ወዋሂ መሥዋዕተ ብሉይ ኪዳን

አኮ ወለኮ እምሆሴፍ ምእመን

ወለደት ቃለ ኀታሚ ዓለመ ተድላ ወደይን

ብሂል ብሂል ከመ ኩሎን

አንስተ እስራኤል ከሀለት ወሲደ ሕፃን

እምዳዊት ሚልኮል መካን ።

ትርጉም

የሰሎሜ እህት

የሆነች ግርያም ያይደለች ፡

የብሉይ ኪዳን መስዋዕትንም የሰዋ የእርን እህት የሆነች

ግርያም ያይደለች ግርያም ዜታማኝ

የሴፍ የምቹትና የቅጣት አለምን የሚያሳልፍ

ቃልን ወለደች ማለት ፡

እንደሁሎች የእስራኤል ሴቶች መካን ሚልኮል

ከዳዊት ልጅን መውለድን ቻለች ማለት ነው ።

ምስጢር

ቅድስት ግርያም ፡ ግርያም በመባል የሚመስሏት የሰሎሜ እህትና የእርን እህትን አልሆነችም ። እነርሱ ከወለዱ በሁዋላ መደንገልን አልቻሉም ። እርሷ ግን ያለወንድ ወልዳ ተደነገለች ። የወለደችውን ኢየሱስንም “ዕሩቅ ብእሲ ወልደ የሴፍ ፡ (ተራ ሰው የየሴፍ ልጅ) ማለት፡ መካኒቱ የእስራኤል ንጉስ የዳዊት ሚስት ሚልኮል ወልዳለች እንደማለት ያለ ነው ። ሚልኮል መውለድን እንዳልቻለች ቅድስት ግርያምም የእግዚአብሔር ቃል የሚባል እግዚአብሔር ወልድን በሩካቤ ፡ በዘር አልወለደችም ይላሉ ባለቅኔው ።

336 ዘይእዚ ሰ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ፡ ዘኤልያስ)

ለዘግ ታዲዎስ እንተ ግቀያ

ወለዘግዊት ዮሐንስ ዘተናበባ ጽድቆን

እመ ስብእ ደስወ ጽድቀ ዘግ

ዘታዲዎስ ዘግ አልቦቱ መጠን ፡

እስመ ዜናሃ ነገረ በዜና ዕርገቱ ለራግሞን

ወወረደት ትርአይ ገነተ ዳታን

ሄርድያዳ ዘለብሰት ድርዕ ኤልዛቤል ጎጺን ።

ወወረደት ትርአይ ገነተ ዳታን ።

ትርጉም

ታዲዎስ ያለቃያት ዘግና

ዮሃንስ የተናገራት ዘግ ዕድቃቸውን

ለው ቢመዝን የሃዋርያ ታዲዎስ

ዘግ የሆነች የዘግ ዕድቅ ልክ የለውም ፡

ለራግሞን በእርገቱ ዜና ዜናዋን ነገሯልና ፡

የዳታንን ንጉሥ ልታይ ወርዳለችና
የኤልሳቤጥ ብረት ጥሩርን የለዘለች ሂሮድያዳም
የዳታንን ንጉሥ ልታይ ወርዳለችና ።

ምስጢር

አንድ ሰው ሁለት ነገሮችን ዘላቂነት የሚሰጥ ሚና ሲመጣን በአንድ በኩል ያለው ተመሳሳይ ይደፋል (በሌላ በኩል ያለውን ይመዝን ዋል) ። ታዲያም በነፋስ የሰቀላት የዘማ (ዘዘመት አዳሪ) ሲት ስራም የሃንስ ከገሰፃት ከሂሮድያዳ ስራ ጋር ሲነፃፀር የታዲያም ዘማ ዕድቅ አመዝኗል ። የተፈጥሮን ውበት ተመልክታ ማድነቅ የምትፈልግ ሴት የተክል ቦታን ለመጎብኘት እንደምትወርድ ሂሮድያዳም የዳታንን ዱካ ተከትላ በመሬት ተዋጠች ። ታዲያም በነፋስ አውታር የሰቀላት ዘማ ጴጥሮስና ጳውሎስ በነፋስ አውታር እንደሰቀሉት እንደ ንጉስ ጳራግሞን ሆነች ።

ታሪክ

ለቀ ሃዋርያት ጴጥሮስና ጳውሎስ የክርስቶስን ወንጌል እያስተማሩ ጳራግሞን ከሚባል ንጉስ ቤተ መንግስት ገቡ ። ንጉሱ ጳራግሞን ትምህርታቸውን ካዳመጠ በሁዋላ “ወፍ አይኗን ያጠፋት እንዲት ሴት ልጅ አለችኝ ፡ እርሷን አድኑልኝና በእምላካቸው እምናለሁ” አላቸው ። እነርሱም የጠየቃቸውን ፈፅመውለት ወደፊልጶስ “አገር ለማስተማር እንደሄዱ እንዶን የተባለ አገር ንጉስ መጥቶ ጳራግሞንን” ስለሁለቱ ጠንቋዮች ለምን ዘም ትላለህ? ምድርን በመድሃኒታቸው ሳያጠፋ ለምን አናጠፋቸውም?” አለው ። በዚህ ጊዜ ንጉሱ ጳራግሞን ጴጥሮስንና ጳውሎስን ይዘው እንዲያመጡለት አስር ሺህ ሁለት መቶ ፈረሶች ወታደሮቹን ላከ ። ሰራዊቱም በጴጥሮስና በጳውሎስ እምላክ እምነው ጴጥሮስና ጳውሎስንም ሳይዙ ወደ ጳራግሞን ተመልሰው የጦር መሳሪያቸውን አስረከቡት ። ከዚያም ጊዜ ጀምሮ ንጉሳቸው ያመኑበት ኢየሱስ ክርስቶስ እንጂ እርሱ (ጳራግሞን) አለመሆኑን ገለጡለት ። እርሱም ይህን ሲሰማ ተናዶ በክርስቶስ ያመኑት አስር ሺህ ሁለት መቶ ወታደሮቹ ታስረው በልዩ ልዩ ስቃይ እንዲሰቃዩ አደረገ ።

ከዚህ በሁዋላ ጳራግሞን አስር ሺህ አራት መቶ እግረኛ ወታደሮቹ ዘምተው ጴጥሮስና ጳውሎስ የሚሰብኩባትን የፊልጶስን አገር ያፈራር ሷት ዘንድ አወጀ ። ሰራዊቱ ከመዝመቱ በፊት ጴጥሮስና ጳውሎስ ወደ

ንጉሱ ወደ ጳራግሞን ቤተ መንግስት ተመልሰው ፡ “ንጉስ ሆይ በእኛ ምክንያት አገር አታጥፋ ። ከፊትህ አለን” አሉት ። ጳራግሞንም ወዲያውኑ በጴጥሮስና በጳውሎስ ራስ ላይ የጋለ የብረት እክሊል እንዲደፋቸውና ቁልቁልም ተሰቅለው እንዲሰቃዩ አደረገ ። በዚህ ምክንያት ጳራግሞን ከነተከታዮቹ በነፋስ አውታር ቁልቁል ተሰቅሎ የሰቅላት ስቃይን ከቀመለ በሁዋላ ከሰቅላቱ ወርዶ በጴጥሮስና በጳውሎስ እምላክ ከነሰራ ዊቱ ማመኑ ተዕቅዶ (ሰንክ ሐምሌ 15) ።

337 መወደስ/ስ

ዘመኩንን (አሊቃ)

ዙሉ ይትዌለጥ በኑን ዘመን

ፍዳ ዘሠጠጠ ሳዋል አልባሰ ዳዊት ገርዜን

እምጣን ዳዊት ሰበረ መጽሔተ ሳዋል ብርሃን ።

ወማየ ብሔራ ለሰማርያ

ሰናክሬም ፍዳ ዘአንቅዕ እምሕዝቅያስ ዐይን

እስመ ያማስኑ ንኡሳን

ቂናጽሰ ሕዝቅያስ ባዕድ ዐዕደ ሰናክሬም ወይን ።

ጸሐፉሂ መራዳኒሁ ለኢየርብሃም ካህን

ፍዳ ምድረ ባሊሎን በነነዌ ወፍዳ ነነዌ በባቢሎን ፡

ዝኒ ነገር ሕስወ ከመ ኢይኩን

መንበረ መፃጉዕ እስመ ተረክበ በርእስ መፃጉዕ ከላውዴዎን ።

ትርጉም

ሁሉ በዘመን ርዝመት ያለወጣል ፡

ሳኦል የዳዊት ግምጃ ልብሶችን ስለመቅደዱ ፈንታ

የሳኦል/ብርሃን መስታዎትን ዳዊት ሰብሯልና ፡

የሰማርያ አገር ውሃንም

ሰናክሬም ከሠዝቅያስ/ምንጭ ስለማመንጨቱ ፈንታ

ታናናሾች የባእድ ሀዝቅያስ

ቀበሮዎች የሰናክሬም ወይን ቦታን አጥፍተዋልና ።

የካህን ኢየርብሃም ወራሪዎችም የባቢሎን

ምድር ብድርን በነነዌ ፡ የነነዌን ብድርም በባቢሎን ፅፈዋልና ፤
ይህም ነገር አሰትን እንዳይሆን
የመፃፀሉ አልጋ በመፃፀሉ ራስ/ከላውዴዎን ተገኝቷልና ።

ምስጢር

በዘመን ብዛት ብረትና ብር ይዝጋሉ ፤ ወርቅም ቢሆን ይዝጋል ።
ሰውም የሰራው ስራ ይዘዋወራል (ይለወጣል) ። ጋሬጣ ልብስን እንደሚቀ
ደው የእስራኤል ንጉስ ሳኦልም ከርሱ ቀጥሎ የነገሰ ዳዊትን ቢያጠቃውም
መስታዎትን እንደመሰበር ዳዊት የሳኦልን ሰልጣን ያዘ ። ምድርን ቆፍሮ
ውሃን እንደማፍለት ለናከሬም ሰማርያ የምትባለውን አገር ከሀዘቅያስ
ለመቀግት ሲዘምት ፡ ቀበሮዎች የወይንን ቦታ እንደሚያጠፉ የሀዘቅያስ
ረዳቶች የሰናከሬምን አገር አጠፉ ። ፀሃፊዎችም በትንሹ መዝገብ
የመዘገቡትን በትልቅ እንደሚፅፉ የኢዮርብአም ወራሪዎችም የባቢሎንን
ፍዳ (በቀል) በነነዌ ፡ የነነዌንም ፍዳ በባቢሎን አደረጉ ። ከፍዳ
መዘዋወርም የተነሳ መፃፀሉ ተኝቶበት የኖረውን አልጋ በራሱ ላይ
ተሸከመው በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

338 መድረስ (707)ጎ

ገጢአት ሕዝብከ ርኢ ከመ ዘኢርእየ
ወድልወተ ዚአከ እኮ እሞተ ርጎራጌ ድጊን ፤
እስመ ለክሂል ደዌከ ኢይፈውሶ ሰኢን
እምርእሰ አርምም ቀዳማይ ኪን
እስከ ተናገሮ እግረ ብርሃን
እንተ ትድገክ መፃተ እግዚአብሔር ሕፃን ።
ትዌልጥሂ በበዘመኑ በዘይትዌለጥ ዘመን
ገዘነ በትፍሥሕት ወትፍሥሕት በገዘን ፤
እስመ ብርዐ መፃተ እንተ በገበ ምናሴ ሐጊን
ወቀሊል በገቢክ ክቡደ ገጢአት ሰሎምን ።
ትርጉም

ቀዳማዊ ጥበብ ከሆነ ከራስ/ዝምታ

እስከ መናገር/የብርሃን እግር መለትን የምትድህ
እግዚአብሔር/ሀፃን! መቻል/ደዌህን
መላን (ማቃት) አይፈውስውምና
የሀዘብን ሃጢአት እንዳላየ እይ ፤
ከርህራሄ/ደዌ መዳንም እግባብህ አይደለም ።
በሚለወጥ ዘመንም በእየዘመኑ አዘንን
በደስታ ፡ ደስታንም በአዘን ትለውጣለህ ፤
በምናሴ/ብረት ዘንድ የቁጣ ብር (ገለባ) ነህና
ሃጢአቱ የከበደ ሰሎምንም በአንተ ዘንድ ቀላል ነውና ።

ምስጢር

እንዳንድ ብልህ አባት ልጆቹን ሲመክር “ልጆቼ! አይቶ እንዳላዩ ፤
ሰምቶ እንዳልሰሙ መሆን ነው ፤ ሁሉንም ማውራት አይገባም”
ይላቸዋል። ባለቅኔውም እምላክ ሆይ ሁሉን የምታይና የምታውቅ
እምላክ ስትሆን ሃጢአታችንን እንዳልታየና እንዳልታወቀ ነገር ተው
ልን። ደዌው የፀናበትም ሀመምተኛ ከሞት እንደማይድን አንተም
ርህራሄህን አትተውብን ። ምክንያቱም የሚገድልን በሽታ መድሃኒት
እንደማይፈውስው ችሎታህንም ማቃት ስለማያስቀረው ነው ። ሀፃንም
አጎንብሶ በእግሩና በእጁ እንደሚድህ እንዲሁም አንተ እምላካችን
በእውቀትም ፡ በመናገርም መለትን ታርቃለህ ። ባለፀጋም ልብሶችን
እየለዋወጠ እንደሚለብስ አንተም ሃዘንንና ደስታን ታፈራርቃለህ ። ብር
(ገለባ)ና ብረት ቢመዘኑ የብረቱ ክብደት እንደሚበልጥ የእስራኤል ንጉስ
የነበረውን የምናሴን ከባድ ሃጢአትም ያንተ ችርነት አስተሰረየው
(አቃለለው) ። እንዲከባድ እቃ በሚበልጠው ሌላ ከባድ እቃ ዘንድ ቀላል
እንደሆነ ከባዱን የሰሎምንን ሃጢአትም አቃለልሽው በማለት ባለቅኔው
የእምላካቸውን ይቅር ባይነት በቅኔያቸው ገልጠዋል ።

339 ሥላሴ (724)ጎ

ዘገብረ መድገን (እለቃ ፡ ዘሌመን ሥላሴ)

ደምሰሰ አወረ ፍና
ትዕይርተ አርዌ ወእሕግር ፤

እስመ ለሐመር መካህ ሐረቱ እንዘ ይጀግን ዘባኖ ፡
 ወበክንፍ ዘበእንግድግሁ አርፎ ምድር ይትፈኖ ።
 የሐንሰስ ሐረተ ዘአርፎ ወዘአሕማር መኒኖ
 በእዝኑ የዐርግ ደብረ አድጎኖ ፡
 ወለእመ ሂሮድስ ይትጌየል ለአማሰኖ
 በፈረሱ ኢቀደመ እዝኖ ።

ትርጉም

የእባብና የመርከቦች
 ተግዳሮት የመንገድ ፍለጋን አጠፋ
 የትምክህተኛ መርከብ አካሄዱ ጀርባውን እየተጫነ ነውና ፤
 የምድር እባብም በደረቱ ባለ ክንፍ ይላካልና ።
 መጥምቁ የሃንስ ግን የእባብና የመርከቦችን አካሄድ ንቆ
 በጀሮው የማዳን ተራራን ይወጣል ፤
 ሂሮድስም ለማጥፋት ቢበረታታ
 በፈረሱ ጀሮውን አልቀደመም ።

ምስጢር

እባብ በመንገድ ሲንሻለልና መርከብም በባህር ላይ ሲሄድ ፡
 ለመንገዳቸው ፍለጋ የለውም ። መጥምቁ የሃንስ ግን እነርሱ ፍለጋቸውን
 እንዳጠፋ ፍለጋውን አላጠፋም ። እባብ በልቡ ፡ መርከብም በሆዱ
 እንደሚሄዱ ሳይሄድ የሃንስ ከእንገቱ በላይ ወደ ሰማይ ወጣ ። እባብን
 መንገደኛ እንደሚገድለውና መርከብን የባህሩ ማእበል እንደሚያሰጥ
 መው ፈረሰኛው የገሊላ ንጉስ ሂሮድስም በአየር (በህዋ) ላይ እየተመላለሰ
 “ዋርላ አትውረስ ፤ ድንበር አታፍርስ” እያለ የገሰፀውን የመጥምቁ
 የሃንስን ራስ ሊደርስበትና ሊያጠፋው አልቻለም ይላሉ ባለቅኔው
 (ስን.መስከረም 2) ።

340 ጉባኤ ቃና

ዘገላነሽ ሐዲስ (እማሆይ ፡ ዘጽላሎ/ስ
 አዶደት ይስሐቅ ሕማመ ሥጋ ዘጸንዐ
 ባቲ ዕቤርት ሰይፈ አብርሃም በግዐ ።

ትርጉም

የስጋ ህመም/ይስሃቅ የፀናባት
 ባልቴት/የአብርሃም ሰይፍ በግን አዞረች ።

ምስጢር

እንደ የአምልኮ ባእድ ተገዥ የሆነች ሴት በታመመች ጊዜ
 የህመሟን መነሻ ከማይታወቅ ከረቂቅ መንፈስ ቁጣ ጋር ስለምታያይ
 ዘው ፡ ለምታምንበት ረቂቅ መንፈስ መስዋእት የምታደርገውን በግዙሪያ
 ውን ታዞራለች ። የይስሃቅ እንገት ያልተቆረጠባት የአብርሃም ሰይፍም
 ለይስሃቅ ቤዛ ሊሆን የቀረበውን በግ አረደች በማለት ባለቅኔዋ እመስጥረ
 ዋል ።

341 ዘአምላኪያ /ስ

በማእደር እሱ ስፋሕ ወበበትረ ልቡ ዘጸንዐ
 ዐቀበ ተክለ ሃይማኖት ወአምላክ ሠርዐ ፡
 ማእደር ሮሜ መስቀለ ወአሚን ኬፋ በግዐ ።

ትርጉም

በራሱ/ማእደር የሮም ማእደር/ መስቀልን
 አምላክ ሰራ ፡ ተክለ ሃይማኖትም
 የኢፕሮስ እምነት/በግን በጠና በትር/ ልቡ ጠበቀ ።

ምስጢር

ባለቤት ምግብን በማእዱ (በመሰቡ) እንደሚሰራ እግዚአብሔር
 ወልድም በሮማውያን ህግ መሰረት በመስቀል ተሰቅሎ መሞት ተፈረደ
 በት ። እረኛ በግን በበትር እንደሚጠብቅ ተክለ ሃይማኖትም የኢፕሮስን
 እምነት በልቡ እፀና በማለት ባለቅኔው የኢየሱስ ክርስቶስን በመስቀል
 ላይ መሞትና የተክለ ሃይማኖትን የእምነት ፅናት በቅኔያቸው ምስጢር
 ተርከዋል ።

342 ዋዜማ (1086)ን

ዘተጠምቆ (መምህር)

ሰምዖን መፍቀሬ ሰብእ
መሠማራን ሰብእ ረቦይክ ከፍፍሪክ አርዳእ ፤
ሕትጾ መቃብረ ሥጋ ይሰመይ በአፍእ
ነገደ ፋሬስ ሥጋክ ዘበሊዐ እክል ረቦዐ
እንዘ በአፍእሁ ይመስል ሠናየ ሰብእ
እስመ ውስጡ አዕፅምተ መልዐ ።

ትርጉም

ሰውን ወዳጅ/ሰምእን!
ከንፈሮችህ/ተማሪዎችን ሰዎችን አጥማጆችን አደረግህ ፤
እህልን መብላት የረሳ ስጋህ/የፋሬስ ነገድ
የተገነባ የስጋ መቃብርን በውጭ ይባል ዘንድ
በውጪ ያማረ ሰውን ሲመስል
ውስጡ በአጥንቶች ሞልቷልና ።

ምስጢር

መፍቀሬ ሰብእ (ሰውን ወዳጅ) የሚባል ኢየሱስ ክርስቶስ እሳ
አጥማጆች የነበሩ ተማሪዎች ሃዋርያትን “እሳ ማጥመዳችሁን ትታችሁ
ተከተሉኝ” እኔ ሰው አጥማጆችን (እስተማሪዎችን) አደርጋችሁዋለሁ”
እያለ ከየባህሩ እንደጠራቸው በላኤሰብእ የሚባለው የሰምእን ከንፈሮች
የሰውን ስጋ ካረሱ ። ትምህርቱን የተቃወሙትን ፈሪሳውያንንም “እናንተ
ግብዞች ፃፎችና ፈሪሳውያን በውጭ እምረው የሚታዩ በውስጥ ግን
የሙታን አጥንት ፤ ርኩስትንም ሁሉ የተሞሉ በፍሬ የተለሰኑ መቃብሮችን
ሰለምትመስሉ ወዮላችሁ” በማለት ኢየሱስ ክርስቶስ እንደ ወቀላ
ቸው ሰውን እንደ እህል ምግብ ያደረገ በላኤሰብእ ሰምእንም በተፈጥሮው
ሰው ሆኖ ሳለ በውስጡ የበላቸው የሰዎች አጥንት ሞልቶበታል በማለት
ባለቅኔው አመስጥረዋል (ሰንክ. የካቴት 16) ።

ታሪክ

ፈሪሳውያን “ሰው የሚወድቀው በግል ህይወቱ መልካም አካሄድና
ሀገን በመፈፀም ነው” በማለት ያስተማሩ የእይሁድ ሃይማኖት መምህ

ራን ናቸው ። በአራት ህግ ላይ የአባቶችን ወግና የራሳቸውን ትእዛዝ
ጁመሩ ። ለህዝቡም ከባድ ሽክም የሆነ ስርአት ሰሩ ። በዚህም ምክንያት
ኢየሱስ ክርስቶስ በትምህርቱ “ግብዞች” እያለ ነቀፋቸው) ማቴ.15 ፤
1—4 ፤ 23 ። ሉቃ. 11 ፤ 37—44 ። የሃዋ.15 ፤ 5) ።

343 ሥላሴ (730)ን

ዘደስታ(መምህር ፡ ዘዋሽራ)

ወለጠት ርግዘ ኖን

በይነ በላዔ ሰብእ ሕገ ልማድ ፡

ሕዐዐ ማየ ባሕር ኢትንግር ይእቤ ለበላዔ ሰብእ ዘዐምዐ

እስመ ትብል ውስተ መድሎትክ ማየ ባሕር መልዐ ፡

ወእንዘ አርፎ ምድር ይትሜዐር በግብሩ የዋሃተ ርግብ ካልእ

በላዔ ሥጋ ሰብእ ሀተጸውዐ

በጽላሎታ ለዕዕ ረከበ ጽንዐ

ወድካመ ዘጊጋይ መዊዐ

ትርጉም

የኖህ ርግብ ሰለበላኤ ሰብእ

የልማዴን ህግ ለወጠች ፡

የባህር ጉድለትን ለተጠማ በላኤ ሰብእ ዛሬ እንዳትንግር

በሚዛንዘ ውስጥ የባህር ውሃ ሞላ ትላለችና ፡

የምድር አባብም ሌላ የርግብ የዋህነትን በሰራው ሲማር

የተጠራ የሰው ስጋ በላተኛ

በእንጨት ጥላ ጥንካሬን እገኝ

የበደል ድካምን መሸነፍንም እገኝ ።

ምስጢር

እንዳንድ ደግ ሰው ለወዳጅ ብሎ ልማዱን ይተውና የወዳጁን ፈቃድ
ይፈፅማል ። በኖህ ርግብ የተመለሰች ቅድስት ማርያምም እንደኖህ ርግብ
አልሆነችም ። የኖህ ርግብ የጥፋት ውሃን ጉድለት ለኖህ ነግራ ነበር ።
ቅድስት ማርያም ግን በላኤ ሰብእ ሰምእን ለድሃው ያጠጣው እንደ እፍኝ
ውሃ በሚዛን የሰባ ስምንት ሰዎች ነፍሳትን እንዲመዝን አደረገችው ።

አንዱ ሰው ከሌላው ትምህርትን እንደሚያገኝ የምድር እባብም የርግብ የዋህነትን በስራው አላየ = እርሷ በየዋህነት እንቁላሏን በእፉ ውስጥ ጣለች = እርሱም ኖህ ከመርከቡ አውጥቶ በጥፋት ውሃ ውስጥ እንዳይጥ ለው እንቁላሏን አልበላም = ከዚህም ሌላ ለአንዱ በሽተኛ የማይስማማው ነገር ለሌላው እንደሚስማማው ይኸው እባብ ዘዌ በምትባል እንጨት ጥላ ይደክማል = የሰውን ስጋ በመብላት አውሬ የሆነው በላኤ ሰብእ ስምአን ግን የእንጨት ምሳሌ በሆነችው ማርያም ጥላ ህይወትን አገኘ በማለት ባለቅኔው ስለማርያም አማላጅነት በተአምረ ማርያም የተባረውን በቅኔያ ቸው አስረድተዋል =

344 ሥላሴ (728)ን

ዘድንቁ (አለቃ)

ለአራት አረፋቲሃ

በነይሉ ነሠተ መልአክ ኃይል :

ሰማዕተ ሐሰት ጦማረ አምጣነ በባዕል አንሥአ

ወባሕራን በውስተ ሃማሁ ለባዕል ቦአ :

ተናግሮዝ ሐሰት ባሕቱ እመ መልአክ ኃይል ሠርዐ

ለምንት ዳንኤል ነቢዩ አፍአ

ማእከለ ረዘናት አይሁድ ሐሰተ ከልአ?

ወተከፍሎ ኀዘዞሙ መጽአ?

ትርጉም

የአራትን ግድግዳዎች

የሃይል መልአክ በሃይሉ አረረሰ :

የአሰት ምስክር ደብዳቤን በባለዐጋ አንስቷልና

ባህራንም በባለዐጋ ድካም ሃብት ጥብቷልና =

ግን ይህን አሰት መናገርን የሃይል መልአክ ከሰራ :

የውጭ ነቢይ ዳንኤል በአስተማሪዎች

አይሁድ መካከል አሰትን ለምን ከልከለ?

መክፈልሽ ወደእነርሱ ለምን መጣ?

ምስጢር

አንዳንድ ሃይለኛ ሰው በተጋራነት የሌላውን ቤት ግድግዳ ያረፈ

ሳል = ተአምረኛ የሚባለው መልአክ ቅዱስ ሚካኤልም የአራትን ትእዛዛት አልጠበቀም = ምክንያቱም አራት “በአሰት ምስክር አትሁን” ብትል እርሱ በባለዐጋው ላይ የአሰት ደብዳቤን ባፈበት = የሌላውንም ገንዘብ መውሰድ በአራት የተከለከለ ሲሆን የባለዐጋውን ሃብት ለባህራን አወረ ሰው = ባለዐጋውም “ባህራንን እንደደረሰ ግድለት” በማለት የባረውን ደብዳቤ በተአምር ለውጦ የሞቱን ቃል የጋብቻ ቃል አድርጓል = ባለቅኔው አሰት ከተፈቀደም ዳንኤል ሁለቱን የአይሁድ መምህራንን በአሰት ነገራቸው? ለምን እንደግራምጣ ሰነጠቃቸው በማለት ራሳቸውን ጠይቀዋል (መፅሀፈ ሶስና) =

345 መወደስ (734)ን

ሆሣዕና ሰማይ በምድር አመ አንሶሰወ

በሞተ ሰብእና ሕይወተ ዘይዌልወ አንሥአ :

ባሕቱ አብርሃም ሶበ አካለ ይስሐቅ ሦዐ

ይስሐቅ ዝንቱ አሐይ በግዐ

ረከበ ወአምጽአ

እምሆሣዕናሁ ለይስሐቅ መንገስ ይስሐቅ መጽአ =

ኤርምያስ፤ ነቢዩ ጽድቅ ሶበ በእንተ ጽድቅ ተገፍዐ

ለኤርምያስ ተገፍቶ ተመጠወ እብነ አፍአ :

ወደዌ ነጋሢ ያዝያን ሐሜለተ ያዝያን ኀበአ

ሥርዓት ቀዳማዊ በያዝያን ኀበ ጠፍአ =

ትርጉም

የሰማይ ሆሳእና በምድር በተመላለሰ ጊዜ

በሰውነት ሞት የሚለውጠው ህይወትን አነሳ :

ነገር ግን አብርሃም የይስሃቅን አካል በሰዋ ጊዜ

ከይስሃቅ ሆሳእና

ወደይስሃቅ ከመጣ ዘንድ

ይህ ይስሃቅ አንድ በግን አገኘ =

የእውነት ነቢይ ኤርምያስም ስለዕድቅ በተነገረ ጊዜ

የኤርምያስን መገፋት የውጭ ድንጋይ ተቀበለ :

የቀድሞው ስርአት በአዝያን ከጠፋ ዘንድም

የንጉሥ አዝያን ደዌን የአዝያን መጠምጠሚያ ሸሸገ =

ምስጢር

በጥንት ጊዜ አንድ ሰው ወደገበያ ሄዶ በአንድ እቃ ሌላውን እቃ ለውጦ ይመለስ ነበር ። እግዚአብሔር ወልድም በዚህ እለም ሰው ከሆነ በሁዋላ በሰጋው ሞት ህይወትን አስገኘ ። የሰጋ ነጋዴ አንዱን በግ አርዶ ስጋውን ይሸጥና ሌላ በግ ይገዛል ። አብርሃምም ልጁን ይስሃቅን በአሳቡ (በቁርጥ ውሳኔው) ከሰዋው በሁዋላ ለልጁ ቤዛ የሆነ በግን ሰዋ ። ባለቤት እንግዳን እንደሚጋብዝ የኦብርሃም ልጅ የይስሃቅ ቤዛ የሆነው በግም የሆላእና (የክርስቶስ) ምሳሌ ሆነ ። በጠብ ጊዜ ለዘመዱ እንደሚጋረድለት ድንጋይ የነበደ ኤርምያስን መገረፍ ተቀበለ ። ሌላው ዘመድም በደለኛ ዘመዱን እንደሚሸሽገው የአዝያንን ለምጥ መጠምጠሚያው ሰወረው ። መብራትም በነፋስ እንደሚጠፋ የቤተ ክህነት ስርአት በአዝያን ቤተ መቅደስ ውስጥ መግባት ተለወጠ ይላሉ ባለቅኔው ።

346 ዋዜማ (738)ን

ለእመ አይሁድ ዘተዐሠሩ

ለክብካቤ ኪሩብ ስብሐት ንብ ሆሣዕና አመጽኦ

አእባኝ ዘኢተዐሠሩ መንክራት ጸውዑ

በግብር ስብሐተ ቤተ ሆሣዕና ይምልሱ ፡

ወመርገመ ኤልሣዕ ነደ ሕፃናት ያጥፋሉ

ተሣልቆ ፍኖቶሙ ንጥሉ ።

ትርጉም

ለኪሩብ ሰርግ/ምስጋና

የታደሙ (የተጠሩ) አይሁድ ወደሆላእና ባይመጡ

በግብር/ምስጋና የሆላእና ቤትን ይሞሉ ዘንድ

ያልታደሙ ድንጋዮችን ተአምሮች ጠሩ ፡

ህፃናትም የኤልሳእ ርግግን/እሳትን ያጠፉ ዘንድ

መዘባበት መንገዳቸውን አጡ ።

ምስጢር

በወንጌል ምሳሌ አነጋገር እንደተባለው ለሰርግ የታደሙት እድም ተኞች (ተጠሪዎች) ሳይመጡ ቢቀሩ የባለሰርጉ አሽከሮች በሜዳ ያገኟቸውን ሰዎች አምጥተው የሰርጉን ቤት ሞልተውታል ። ፈጣሪያቸውን

አውቀው እንዲያመሰግኑ በነባቢት ነፍስ እውቀት የተፈጠሩ አይሁድም ሆላእና የተባለ ክርስቶስን አናመሰግንንም ቢሉ ፡ እእምሮ ግእዛን የሌላቸው ድንጋዮች ፈጣሪያቸው ሆላእናን እውቀው እንደመላእክት አመሰግኑት ይላሉ ባለቅኔው ። ህፃናት የእሳት ቃጠሎ ሲነሳ እሳቱን ማጥፋት ባለመቻላቸው ተጨንቀው መሄጃ መድረሻ እንደሚያጡ ኤልሳእ የረገማቸው የቤቴል ህፃናትም በነቢዩ በኤልሳእ ላይ የተዘባበቁትን መዘባበት በምስጋና ለወጠባቸው በማለት ቅኔው ተመስጥሯል (2ነገሱ-2:23-24) ።

347 ዋዜማ ስ

ዘሞገስ (መምህር ፡ ዘግሼን)

ክበብ ሀሐይ ደብረ ክርቤ

ፈለገ ብርሃናት መስቀለ እመ ውስተ ዓለም ትክቦ

ተንባበ በማየ ምሳሌ ዘኪሩብ መልክሉ ፡

ወለባስያን መስቀለ በአክናፈ እሳት መጽኦ ፡

እስመ ውስተ ጸባብ እንቀጽ ንቤሃ ይባሉ

ደብረ ክርቤ ትቤሉሙ ንቦ ።

ትርጉም

የፀሃይ ክበብ/ደብረ ክርቤ

የብርሃናት ወንዝ/መስቀልን በእለም ስታፈስ

መልኩ የኪሩብ መልክ የሆነ በምሳሌ ውሃ ታጠበ ።

መስቀልንም ለባሾች በእሳት ክንፎች ወጡ ፡

ያን ጊዜ በጠባብ በር ይገቡ ዘንድ

ደብረ ክርቤ ኑ ትላቸዋለችና ።

ምስጢር

ወንዝ ከላይ ሲፈስ በታች ያለው በውሃው ይታጠባል ። የፀሃይ እምሳያ የሆኑት ደብረ ክርቤ የምትባል የግሸን ማርያም ደብረ ብርሃንን ያበራ መስቀልን ስታገኝ የኪሩብ እምሳያን እገኘች ። ልብሳቸውን መስቀለኛ አጣፍተው የሰበሱ ካህናትም ይዘምሩባታል ። በክርስቶስ መስቀል ያማተቡ ሁሉም ከእሳት በወንጌሉ ይድኑ ዘንድ ደብረ ክርቤን ይማጠናሉ በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

348 ዕዝል ጉባኤ ቃና/ስ

ዘምሥራቅ (አለቃ : ዘኤልሻማ)

መኣንዝር ኢያፎር አመ ሰንቆወ መሰንቆ ዳዊት ብጹዕ
በክሣድ ወረደት ወለተ ዳዊት አንብዕ ።

ትርጉም

አዝማሪ ባህታዊ የምስጉን ዳዊት መሰንቆን በመታ ጊዜ
የዳዊት ልጅ/እንባ በአንገት ወረደች ።

ምስጢር

ወንድ አዝማሪ መሰንቆውን እየመታ ሲዘፍን ሴት አዝማሪ በአንገቷ
እስክስታ እየመታች ወደታች ትወርዳለች ። ባህታዊም እንደ ዳዊት
ሲያዝንና ሲያለቅስ እንባው በአንገቱ ተንኳለለች በማለት በምና
በፀሎት ተወስነው የብቸኝነት አለማቸውን የሚገፉ መናኞችን አኗኗር
ባለቅኔው ገልጠዋል ።

349 ዕዝል ጉባኤ ቃና/ስ

ዘምሥራቅ (አለቃ : ዘኤልሻማ)

ጸግቡ ዮሴፍ ወሰሎሚ ማዕደ ራሄል ተገፍቶ ፡
እስመ ቀርቦ ሎሙ በመሰባ ወርቅ መሊኦ ።

ትርጉም

ዮሴፍና ሰሎሚ የራሄል ማእድ/መገፋትን ጠገቡ ፡
በወርቅ መሰብ ሞልቶ ቀርቦላቸዋልና ።

ምስጢር

በመሰብ ሞልቶ የቀረበ ምግብን የተራቡ ሰዎች ጓልተው ይጠግባሉ
በመሰብ ወርቅ በተመሰለች ፡ የንፁህ ወርቅ መሰብ አንቺ ነሽ እየተባለች
በምትመስገን በማርያም ላይ የደረሰ መገፋትም አብረዋት ወደግብዕ
ቡተሰደዱ በዮሴፍና በሰሎሚም ተፈፀመ ይላሉ ባለቅኔው ።

350 መወድስ/ስ

ዘጥፋነህ (አለቃ : ዘቦታ ኪዳነ ምህረት)

ቀተሎሙሂ ለእለ ኬፋ በባውደ አርዮ ተገፍቶ

መዓዛ ስቅለት ኮለ ናርዱ ዘማ ዘትትቀብዖ ፡

ነበ ላዕል ወታሕት ከመ ይዝርዖ

ላእከ አርባዕቱ ገቦ ዓለም ነፋስ እስመ አምጽኦ ።

ትርጉም

ዘማ የምትቀባው የስቅለት/ሽቶ መአዛም
በአርዮ አደባባይ/ግፍ እንዲጥርስን ገደላቸው ፡
ወደላይና ወደታች ይበትነው ዘንድ
የአራቱ የአለም ንን አገልጋይ ነፋስ አምጥቶታልና ።

ምስጢር

በአራቱ ማእዝን አለም የሚነፍስ ነፋስ ያመጣው ሽታ በአደባባይ
ያሉትን ሰዎች ያውዳቸዋል ። በአርዮ የተፈፀመው ግፍም በእንዲጥርስ
በስቅለት ተፈፀመባቸው ። ሽቶን ዘማዊት ሴት እንደምትቀባው ሃዋርያው
ታዴዎስም በአንዲት ዘማዊት ሴት እንዲፈፀም አደረገ። ሽቶን ነፋስ
እንደሚያመጣው ዘማዊቲቱም የተስቀለችው በነፋስ አውታር ነው።
መአዛ ወዳላይና ወደታች እንደሚሰራጭ ስቅለትም ከምድር በላይ
ከሆነ በሁዋላ ዘማዊቲቱ ከተስቀለችበት ወደምድር ወረደች ማለት
በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

351 ዕዝል ጉባኤ ቃና/ስ

ዘጥበቡ ካሣ (አለቃ : ዘቦገና ግራር ኢየሱስ)

አንክሮ ይደሉ ለአረጋዊ/ዘሕገ ተሰዶ ሰበከ ፡

ዳግሚት ሰማይ አምጣን አብቅላለት ሦከ ።

ትርጉም

የመስደድ ዘግን የሰበከ ሽማግሌን ማድነቅ ይገባል ፡
ሁለተኛ ሰማይ እሾህን አብቅላለችና ።

ምስጢር

እሾህን ማብቀል የምድር ባህርይ ነው እንጂ የሰማይ ባህርይ
አይደለም ። በመሆኑም በምድር ፈንታ የተገለበጠሽ ሰማይ እሾህን

ብታበቅል ያስደንቃል ። በሰማይ የተመለሰች (የብርሃን መብራትን የተሸከምሽ ሁለተኛይቱ ሰማይ አንቺ ነሽ ተብላ የምትመለከት) ቅድስት ማርያምንም ከዮሴፍ ጋር ወደ ግብፅ በተሰደደች ጊዜ እሾህ ወጋት ። ሰማይ እሾህን በታበቅል ያየ ሽማግሌ ሊደነቅ እንደሚችል ከማርያም ጋር ወደ ግብፅ የተሰደደ ሽማግሌ ዮሴፍም እንደማርያም እሾህ ወጋው ይላሉ ባለቅኔው ።

352 ዋይማ (750)ን
ዛተክሉ ሥላሴ (አለቃ)

ግብርናተ ዘካልኦ
መድኃኔ ዓለም አግዓዚ ዲበ ግዕዛት ወሰከ
ወረገመ ርእሶ ከመ ያብቁል ሥከ ፡
እስመ ፈነዎ አቡሁ እስከ ንቤነ ተልእከ
እንዘ ይብል ብላዕ በሐፈ ገጽከ
ተጽፍሎተ ዘድልው ሰከ ።

ትርጉም

የሌላውን አገልጋይነት
መድሃኔ አለም በነፃነቱ ላይ ጨመረ
እሾህን ያበቅል ዘንድም ራሱን ረገመ ፡
ለእንተ ዝግጁ የሆነውን በጥፈ መመታትን
በፊትህ ላብ ብላ እያለ ፡ በእኛ ዘንድ
እስካገለገለ ድረስ አባቱ ልኮታልና ።

ምስጢር

አንዳንዱ ተሸካሚ በራሱ ሽከም ላይ የሌላውን ደካማ ሽከም ጨምሮ ይሸከማል ። መድሃኔ አለምም አምላክም ሰውም ሲሆን የሰውን ጣጣ በሰውነቱ ከፈለፈ እግዚአብሄር “እሾህ ይብቁልብህ” ብሎ የረገመውን የአዳምን “የእሾህ አክሊል” ለራሱ እደረገ። ልጅ ለአባቱ እንዲታዘዝ መድሃኔ አለም በባህርይ አባቱ በእግዚአብሄር አብ ፈቃድ ሰው ሆኖ ከሃጢአት በቀር የሰውነትን ስራ ሰራ ። እግዚአብሄር አዳምን በፊቱ ላብ እንዲበላ (ላቡ እየተንጠፈጠፈ ስርቶ እንዲበላ) እንዳዘዘውም ፡ መድሃኔ አለም ፊቱን በጥፈ ተመታ በማለት ቅኔው ጥመስጥሯል።

353 ሥላሴ /በ

ዘመራሒ (አለቃ ፡ ዘጉና ሚካኤል)

ሞተ ለይፍርሁ

መላእክት እንከ በሰማያት

እስመ እንተ ሞተ ሰብእ ገብረ ዮሐንስ ምሁክ

ሰብእ እኮ ዳዕሙ መልአክ ።

ወሙስናሃ ለሳሌም ማሳሌቱ ከመ ኢይርአይ በሀውክ ፡

ወልደ ሐዋርያት አቤሚሌክ

ታሕተ ዕፀ ከንቱ በለስ እንዘ ያሰምክ ፡

በጥበቡ ሰወሮ አምላክ ።

ትርጉም

እንግዲህ መላእክት

በሰማዮች ሞትን ይፍሩ ፤

የሞተው በው ርህሩህ ገብረ ዮሐንስ

መልአክ ነው እንጂ ሰው አይደለምና ።

የማህሌቱ /ሳሌም ጥፋትንም በእውከት እንዳያይ

ወልደ ሃዋርያት/አቤሚሌክ

በከንቱ በለስ እንጩት በታች ሲጠጋ

አምላክ በጥበቡ ሰወረው።

ምስጢር

መላእክት የማይሞቱ ረቂቆች ስለሆኑ ሞትን አይፈሩም ነበር ፤ አሁን ግን ሊፈሩ ይገባቸዋል ። የሞቱት መሪ ጌታ ገብረ ዮሐንስ በተፈጥሮአቸው ሰው ቢሆኑ በግብራቸው መልአክ ስለሆኑ የእርሳቸው ሞት መላእክትን ያሰጋል ። አቤሚሌክም የኢየሩሳሌምን ጥፋት እንዳያይ አምላክ በኪነ ጥበቡ በእፀ በለስ ስር እንደሰወረው የመሪጌታ ገብረ ዮሐንስ ዳደኛ መሪጌታ ወልደ ሃዋርያትም የማህሌቱን ጉድለት አላዩም ፤ እንደዳደኛቸው ሞቱ ። አምላክም በሞት አከታተላቸው በማለት ባለቅ ኔው የሁለቱን መሪጌቶች አሟሟት በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

ታሪክ

በጎንደር ክፍለ ሀገር በጋይንት እውራጃ ድጓ እያስተማሩ የሚኖሩ በሙያቸውና በመንፈሳዊ ሰራቸው ምስጢሮች የነበሩ መሪጌታ በላይ

(በክርስትና ስማቸው ገብረ ዮሀንስ) እና መሪጌታ መንግስቱ(በክርስትና ስማቸው ወልደ ሃዋርያት) በእንደ ወር ውስጥ ተከታትለው ስለሞቱ ባለቅኔው ይህን የገዝን መግለጫ ቅኔ በፀሎት ፍትሃቸው ላይ ተቀኝተው ላቸዋል ።

354 ዋዜማ(771)ገ

ዘድንቄ (እለቃ)

ለአልዓዛር መድሎተ ነፍስ

እንሥኦ እግዚእ ኪዳነ ድንግል ናዝራዊ ፡

በፍትሕ ምድረ ቢታንያ አኮኑ ይደዊ ።

ወለአሐቲ ብእሲት ነፍስ በላዒ ሰብእ ዐላዊ

ይበላ ቤተኪ በሰላም እትዊ ፡

እስመ አነ ዘኩሉ ማንዩዊ።

ትርጉም

የነፍስ ሚዛን/አልዓዛርን

የናዝራት ሰው የሆነ የድንግል ቃል ኪዳን/ጌታ አነሳው ፡

በፍርድ/የቢታንያ ምድር ታሟልና ።

ወንጀለኛ የሆነ የበላኤ ሰብእ ነፍስ/እንዲት ሴትንም

ወደቤትሽ በሰላም ግቢ አላት ፤

እኔ የሁሉ አዳኝ ነኝና ።

ምስጢር

ኢየሱስ ክርስቶስ አልዓዛርን በቢታንያ ከመቃብር እንዳስነሳው የቅድስት ማርያም ቃል ኪዳንም በአምላክ ፍርድ የነፍስን ሚዛን ወደላይ እንዲነሳ አደረገው ። ኢየሱስ ክርስቶስ እንዲቱን ሴት ከህመሟ አድኖ በሰላም ወደቤቷ እንድትገባ እንዳደረገ ለማርያም የተሰጣት ቃል ኪዳንም የበላኤ ሰብእን ነፍስ ወደ ገነት እገባት ይላሉ ባለቅኔው ።

355 ዋዜማ (772) ገ

ዘአድማሱ ጌትዬ (ንቡረ እድ)

አናብሰተ ገዳም እንዘ በላዕት

በሥርዓተ መጽሐፍ ንብሩ ምስለ ዳንኤል ባሕታዊ ፡

ለጸም አምጣነ እድለው እመብልዕ ምድራዊ

ጸመ አሉሰ እክህሉ ቅድመ ገጸ ንጉሥ ዐላዊ

ነገደ ገሞራ ወሰይፍ ሠርጌ ሐራዊ

እንዘ ህሎ ጊዮርጊስ መርዓዊ

ትርጉም

የዱር አንበሶች በላተኞች ሲሆኑ

በመፅሃፍ ስርአት ከብቸኛ ዳንኤል ጋር ተባበሩ ፤

ከምድራዊ መብል ይልቅ ለም አድልተዋልና ።

የገሞራ እሳትና የወታደር ሽልማት ሰይፍ ግን

ጊዮርጊስ/ሙሽራ ሳለ በወንጀለኛ ንጉስ ፊት

የእነዚህን ም አልቻሉም ።

ምስጢር

በፍስክ ጊዜ (ቅቤ ስጋና እንቁላል በሚበላበት ወቅት) ስጋ ሲበሉ የኖሩ ሰዎች ባህታዊ ሲሆንም አይተው ይሆማሉ። የዱር አንበሶችም ሰውንና እንስሳን ሰብሮ መብላት ልማዳቸው ሲሆን ነቢይ ዳንኤል አብሯቸው ሲያድር አልነኩትም ። ሚዜዎች ከሙሽራው ጋር ሳሉ መሆንም አይችሉም ። እሳትና ሰይፍም በስቃይ ጊዜ ጊዮርጊስን አልሆሙም በማለት ባለቅኔው የጊዮርጊስን ስጋ እሳት ያቃጠለው ፡ ሰይፍም የቆጠረው መሆኑን በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

356 ዋዜማ (774)ገ

ዘፍሥሃ ጊዮርጊስ (ቄሰ ገበዝ ፡ ዘዳም)

አምኖን ገብረ መርዓዊ

እመ ተመስጦ ወነደ በፍቅረ ሥጋ ብሕታዊ

ለትእማር መንግሥተ ሰማይ ረከባ በደዌ ፤

እምዝኒ ኢይኩን ልማደ እራዊት ጉህላዊ

እንዘ በትሕትና ይረድእ አረጋዌ

ተባረክ ዘተረግመ አርዌ ።

ትርጉም

አምኖን/ገብረ ክርስቶስ

በስጋ ፍቅር/ብቸኝነት ቢመስጥና ቢቃጠል

ትእማር/መንግስተ ሰማይን በደዌ አገኛት ፤

ከዚህም ይልቅ የአራዊት ልማድ ሸንገላን እንዳይሆን
አባ አረጋዊን በትህትና እየረዳ
የተረገመው አውሬ (ዘንዶ) ተመረቀ ።

ምስጢር

አምኖን የተባለው የዳዊት ልጅ በፍትወታዊ ፍቅር ተመስጦና
ተቃጥሎ ታመምሁ በማለት ዘዴ የአባቱ ልጅ የእህቱ ትእማርን ክብረ
ንፅህና እንደገሰለ ገብረ ክርስቶስም ከአለም ርቆ መኖርን ከልቡ መረጠና
በደዌ ስጋ ተሰቃየ፤ በዚህ ምክንያት መንግስተ ሰማይን ለማግኘት ቻለ ።

አንዳንድ ባለጌ ሁልጊዜ መጥፎ እንዳይባል ጠባዩን አሻሽሎ ቅን
ታዛዥ ይሆናል፤ ሽማግሌዎችንም ይረዳል ። እባብም አዳምን ያሳተበትን
ተንኮሉን ትቶ አቡነ አረጋዊን ወደ ዳሞ ተራራ እወጣ ። ከፋው ሰው
በክፋቱ ቢነቀፍም አልፎ አልፎ በሚሰራው መልካም ስራ እንደሚመረቅ
እባብም በአዳምና በሄዋን ምክንያት በተረገመው ርግማን ፈንታ የእቡነ
አረጋዊን በረከት አገኘ በማለት ቅኔው ተመስጥሯል (ሰንክ፡ ጥቅምት፡
14)።

357 መወደስ(785)ገ

ዘገብረ ሥላሴ (ንቡረ እድ)

አዕርክተ ምኒልክ ብዙገ ወይነ ፍቅርክሙ

ወለፍቅርክሙ ወይን ብዙጋን ይስትይዎ፤

እመኒ የጎልቅ ወይነ ተአገዎ

ለቀሱት ምግባር ሕሊናክሙ

ማየ ፍቅር እስከነ አፋሁ ወላዕሉ ምልዕዎ፤

እስመ ለዘቦ ይዌስክዎ

ወለዘአለቦ ብዙገ ዘቦ የጎይድዎ ።

ለባሕርይሂ ጸሎትክሙ ኢትይዎ

ማእከለ አገርው ጽኑግን ጽልሑት ወሐስዎ፤

ገሕቱ ለጸሎት ማይ እምአዘቅተ ዳዊት ቀድሕዎ፤

ለዐቃቤ ሥራይ ጸሎትክሙ አምጣነ ሕሙማን ይፈቅድዎ ።

ትርጉም

የምኒልክ ባለሟሎች! ወይን/ ፍቅራችሁ

ብዙ ነው፤ ወይን/ፍቅራችሁንም ብዙዎች ይጠጡታል፤

ወይን /ወንድማማችነትም ቢያልቅ (ያለቀ እንደሆን)

የምግባር እንስራ/እሳባችሁን

ውሃ/ፍቅርን እስከ አፋ ሙሉት፤

ለአለው ይጨምሩለታልና

ብዙ የሌለውንም ያለውን ይቀሙታልና ።

በጠነከሩ እሪያዎች ሸንገላና ውሸት መካከልም

እንቁ/ፀሎታችሁን አትጨምሩት፤

ፀሎት/ውሃን ከዳዊት ጉድጓድ ቅዱት እንጂ

ባለመድሃኒት/ፀሎታችሁን ሕመምተኞች ይፈቅዱታልና ።

ምስጢር

ብዙ ወይን ብዙ ሰዎች ቢጠጡት፤ ቢጠጡት አያልቅም፤ በፈገግታ
የሚያስተናግዱ የአፄ ምኒልክ ባለሟሎች ፍቅርም በብዙዎች ዘንድ
የተመሰገነ ሆነ ። ወይን ሲያልቅ ሌላ ወይን በየእንስራው እንደሚሞላ
የአንዳንድ ሰዎች ፍቅርም እየታደሰ ይኖራል ። ወይት እስከ እንስራው አፍ
ጢም እንደሚል የልብ ፍቅር በእፍ ይገለጣል ። ኢየሱስ “ለአለው
ይጨምሩለታል፤ የሌለውን ግን ያለውን ቅሉ ይቀሙታል” እንዳለ
እንዲሁም ሰውን በፈገግታ ለሚያስተናግድ ለአፄ ምኒልክ ባለሟል
በክብር ላይ ክብር ይሰጠዋል ። ሰውን የሚጠላ ባለሟል ግን ከያዘው
ሹመት ይሻራል ። በእሪያዎች መካከል የተኖረ እንቁ እንደሚሰበር
ከእንገት በላይ የሆነው የማታለልና የውሸት ፍቅር የክፉ እለት (ከፍቅረ
ኞች መካከል አንዱ ችግር በደረሰበት ጊዜ) አይገኝም ። ውሃ ከጉድጓድ
እንደሚቀዳ ፍቅርም ከማታለልና ከውሸት የራቀ መሆን ያለበት መሆኑን
ዳዊት ተናግሯል ። ባለመድሃኒቱን በሽተኞች እንደሚፈልጉት በፍቅር
የተፀለየው ፀሎትም ድውይ ይፈውሳል በማለት ባለቅኔው የፍቅርንና
የፀሎትን ጥቅም በቅኔያቸው ምስጢር አብራርተዋል ።

መወደስ (786) ገ

358 ዘገብረ ሥላሴ (መምህር፣ ዘኤልያስ)

ለልበ ምኒልክ አልዓዛር አርክ እግዚእን
 ባሕርያተ ሥጋ አዝማድ አይቱ ቀበርክም?
 እስመ ኢየሐምር አን ኀበ ወሰድዎ
 እለ በንቡዕ ከመ ሰራቂ
 እመንበረ ክብሩ ሌሊተ ነሥእዎ
 ወይደልወን አስቆቅዎ
 ለወሀቤ መንግሥት ዝናም ማየ መቃብር እስመ ከልዕዎ ።
 ኀሠሥክዎሂ ጊዜ ምንዳቤ ወኢረከብክዎ
 ወኢተሰጥወኒ ምኒልክ ሶበ ለምኒልክ ጸዋእክዎ ፤
 ወእልክቱስ በግፍዕ እለ ወግዕዎ
 በንጥረ መባርቅት ምስለ አእላፍ ሀለዎሙ ይርእይዎ ።

ትርጉም

የስጋ ባህርዮች (ዘመዶች) የጌታችን ወዳጅ የሆነ
 የምኒልክ ልብ/ አልዓዛርን ወዴት ቀበራችሁት?
 በድብቅም እንደ ሌባ ከክብሩ
 ዙፋን ሌሊት የያዙት
 የወሰዱበትን ቦታ እኔ እላውቅምና ።
 ማልቀስም ይገባኛል ፤
 መንግስት ዝናም ሰጪን ውሃ/ መቃብርን ከልክለውታልና ።
 እኔም በችግር ጊዜ ፈለግሁትፍ አላገኘሁትም ፤
 ምኒልክንም ብጠራው ምኒልክ አልመሰልኝም ።
 በግፍ የወጉት እነርሱ ግን
 በመብረቆች ብልጭታ ከጸላፍ ጋር ያዩት ዘንድ አላቸው ።

ምስጢር

ኢየሱስ ክርስቶስ አልዓዛርን ወዴት ቀበራችሁት ብሎ የአልዓዛርን
 ቤተሰቦች እንደጠየቃቸው ሁሉ እኔ ምኒልክ በስጋ ባህርያት በሚመጣ
 ሞት ምክንያት ያ አሳቢና አዋቂ የነበረው ልባቸው በድን ሆነ ። ሌባም

በሌሊት እንደሚሰርቅ የአፄ ምኒልክም ሞት ድብቅ ሆነ ። ለሁሉም
 ዝናብን የሚሰጥ እግዚአብሔር ወልድ ተጠማሁ ቢል አይሁድ ውሃን
 እንደከለከሉት የኢትዮጵያን መንግስት የመሩ አፄ ምኒልክን የቤተ
 መንግስት ሰዎች በግልፅ አልቀበሯቸውም ።

ከዚህም ሌላ “አውቆ የተደበቀ ቢጠሩት አይሰማም” እንደሚባል
 የምኒልክ ሞት ቢደበቅም እንደቀድሞው በአደባባይ ባለመታየታቸውና
 የህዝቡን ችግር ባለማቃለላቸው ተገለጠ ። ክርስቶስን በግፍ የወጉት
 አይሁድ ከመላእክት ጋር በመብረቅ ብልጭታ ታጅቦ ዳግመኛ ሲመጣ
 እንደሚያዩት ፡ ምኒልክም በህዝብና በሰራዊት ታጅበው በእንቢልታና
 በመለከት መቀበራቸው አይቀርም በማለት ባለቅኔው በዘመናቸው
 የተፈፀመውን የምኒልክን ሞት መደበቅ በቅኔያቸው ምስጢር ቀርፀዋል ።

ታሪክ

የኢትዮጵያ ንጉሥ ነገስት አፄ ምኒልክ በ1906 አ/ም ሲሞቱ ለጊዜው
 ሞታቸው ተደብቆ ነበር ። ባለቅኔው ይህን አድራጎት በዘመኑ ተገኝተው
 በማየታቸው አድራጎቱ ትክክል አለመሆኑን አመልክተው ወደፊት
 መገለጡ የማይቀር መሆኑን በቅኔያቸው አስረድተዋል ።

359 መወደስ (787)ጎ

ዘተክሌ (መምህር ፡ ዘዋሽራ)

በግእዝ ሕፃናት በከይክ ሰማዕተ ድማጎ
 ወዘበከይክ መጥባሕት እስከ ክሳድክ ውገዝ
 ወለክዊን እግር አእዳው ለእመ አንሥኡ ጋዕዝ
 አስተዓረይኮሙ ጊዮርጊስ
 ክልኢሆሙ ከመ ይትዋረሱ ምድረ ርስት ሐዋዝ ፤
 ነበልባለ እሳት ልብሰትክ
 ከመ አናንያ ዕፍረት እስከ ጼነወ ወምዕዘ ።
 ሩፋኤልኒ ለአሰስሎ ዘአመ ናዖስ ትካዘ
 ፀባሕተ አይዕንት ለመጥዎ ታሕተ እግረ ጦቢት ተአዘዘ ፤
 ወእምተቀንዮ መጽሐፍ ለእመ ኮነ ግዑዘ
 ምስለ አንበረ ቤተ ዮናስ ቤተ መቅደሱ አስተአገዘ ።

ትርጉም

የዲማ ሰማእት ጊዮርጊስ! በሀፃናት ጠባይ አለቀስህ
 ያለቀስሽውም ሰይፍ እስከ አንገትህ ፈሰሰ ፤
 እጆችም እግርን ለመሆን ከርክርን ቢያነሱ
 ጊዮርጊስ! ሁለቱም መልካም
 የርስት ምድርን ይዋረሱ ዘንድ አስተካክልሃቸው ፤
 የእሳት ነበልባልን አለባበስህ
 እንደ አናንያ/ሽቶ እስከ አወደ ድረስ ።
 ሩፋኤልም በናሉስ ጊዜ የነበረውን ትካዜ ለማስወገድ
 የአይኖችን ግብር ለመስጠት ከመቢት እግር በታች ታዘዘ ፤
 ከመገዛት/መፅሀፍም ነፃ ቢሆን
 ከዮናስ ቤት/አሳ አንበሪ ጋር ቤተ መቅደሱን አያያዘ ።

ምስጢር

ሀፃን እንባው በአንገቱ እሰኪፈስስ ያለቅሳል ። ሰይፍም የሀፃኑ
 ምሳሌ የሆነው የሰማእት ጊዮርጊስን አንገት ከለለው ። ሁለት ባላጋሮችም
 በአንድ መሬት ሲጣሉ ሃቀኛ ዳኛ መሬቱን ትክክል እንደሚያካፍላቸው
 ጊዮርጊስም እጆቹን ከእግሮቹ ጋር በጉንብስ እንደ ከብት አስሄዳቸው ።
 በልብስ ላይ የተርከፈከፈ ሽቶ እንደሚያውድ (እንደሚሸት) ጊዮርጊስ
 የተስቃየበት እሳት አናንያ ፤ አዛርያና ሚሳኤል በባቢሎን እንደተጣሉበት
 እሳት ሆነ ፤ አላቃጠለውም ። ከዚህም ሌላ ሃዘን በደስታ እንደሚለወጥ
 የአሞን ንጉስ ናሉስ የእስራኤልን አይኖች እያስወጣ በማስገበር ስለሰራው
 ግፍ አፀፋ መልአኩ ቅዱስ ሩፋኤል የጠፋትን አይኖች ለመቢት ገሰ
 በረከት አደረገለት ፤ እበራለት ።

ነፃ የወጣ ተገዥ በወደደው ቦታ ቤት የመስራት ነፃነት አለው ።
 ከመፃህፍት ትእዛዝ የወጣ ሰውም ከሃይማኖቱ ቀኖና ውጭ ይኖራል ።
 ዮናስ በአሳ አንበሪ ሆኖ ውስጥ ሶስት መልካትና ሶስት ሌሊት እንዳደረ
 የመልአኩ ሩፋኤል ቤተ መቅደስም በአሳ አንበሪ ጀርባ ላይ ኖረ በማለት
 ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

360 ሣህልክ (791)ጎ

ዘዳኝ (አለቃ)

ለምንት እግርክ ወለማእዜ
 ፈጽሜ ፈቃድ ራጉኤል አምጣን አልብክ ጊዜ
 ዘእንበለ ክንፍ ከመ ትሐር
 ወሚመ ከመ ንግየጥክ ሀበን ይእዜ ።

ትርጉም

ፈቃድ ፈፃሚ ራጉኤል!
 እግርህ ለምን ስራ ነው? ለመቸስ ጊዜ ነው?
 ያለ ክንፍ ትሄድ ዘንድ ጊዜ የለህምና ፤
 ወይም እንድንወዳጅህ ዛሬውኑ እድለን ።

ምስጢር

እንደ ሰው ዘመዱን በደስታም በመከራም የማይጠይቅ ሲሆን
 ዘመዶች “ዝምድናህ ሲመችህ ብቻ ነው? ይደክምሃል እንዳይባል
 የምትሄደው ዘበቅሎ ነው። ዘቅሎ እንዳንገዛልህ ዘቅሎ አለህ’ ይሉታል ።
 ባለቅኔው “መልአኩ ቅዱስ ራጉኤል! እርዳን ፤ የምናከብርህ ረዳት
 ልትሆንን ነው ። መምጣቱ ያቅትሃል እንዳንል የምትበረው በክንፍ ነው ፤
 ያለክንፍ የሄድህበት ጊዜም የለም ። አለዚያ ደጅ ጥናቱን እንድንቀጥል
 ንገረን” ዘማለት በቅኔያቸው ምስጢር ተማፅነዋል ።

361 መወደሱ/ስ

ዘገሠው (መምህር ፡ ዘይስማላ ጊዮርጊስ)

ርገቀተ እኩሁ ብንያም ለእመ አገዘኖ
 ቀድሐ ዮሴፍ ሞቅሐተ ስምዖን ማየ ፤
 እስመ በዝንቱ ጥበብ ተራክቦቶ ሐለየ ፤
 ወእመ ተዘክረ ተፈልጦቶ
 ለብንያም በውስተ መሥነቅቱ ጽዋዎ ወደየ ፤
 ዘኒ ዘአመክነየ
 እስመ በራቂ ብንያም ከመ አይርነቅ እምሆየ ።

ለአዳምሄ ተራገቆቱ ለእመ ኮኖ እኩየ
ቅድመ ገጸ አዳም አስተዳለው በለሰ ገነት መውንዩ ፤
ለፈያታዊ አዳም ከመ ያዕርጎ ለማየ
መከፋንን ፈያት ምለለ ፈያት እስመ ኮነ ፈያታየ ።

ትርጉም

የወንድሙ ብንደም ርቀት ቢያሳዝነው
የሴፍ ስምኦንን ማሰር/ውሃን ቀዳ ፤
በዚህ ጥበብ መገናኘቱን አስቧልና ፤
መለየቱንም ባለበ ጊዜ
በብንደም አቅማዳ ውስጥ ዕዋውን ጨመረ ፤
ይህንንም ያመካኘው
ሌባ ብንደም በዚያ እንዳይቀር ነው እኮ ።
የአዳምም መራቁ ክፉን ቢሆንበት
በአዳም ፊት ያማረ የገነት በለስን አዘጋጀ ፤
ሽፍታ አዳምን ወደ ለማይ ያወጣው ዘንድ
የሽፍቶች ጌታ ከሽፍቶች ጋር ሽፍታን ሆኗልና ።

ምስጢር

የእናቱ የራሄልና የአባቱ የያእቆብ ልጅ ወንድሙ ብንደም የናፈ
ቀው የሴፍ በተሾመበት አገር በግብፅ ከሌሎች ወንድሞቹ ለይቶ የአባቱን
ልጅ ስምኦንን አሰረው ። በዚህም ምክንያት ወንድሙ ብንደም ከመጣለት
በሁዋላ ፡ እንዳይለየው አስቦ የሚጠጣበትን የወርቅ ዕዋ በብንደም
አቅማዳ ውስጥ በምስጢር አስጨመረ ። “የወርቅ ዕዋየን ሰረቃችሁኝ”
በማለት ወንድሞቹን ሲያስመረምር ዕዋው በብንደም አቅማዳ ውስጥ
በመገኘቱ ብንደም በሌባ ስም ታስሮ በግብፅ እንዲቀር አደረገ ። ኢየሱስ
ክርስቶስም አዳም አትብላ” የተባለውን እወበለስን በመብላቱ ክፈጣሪው
ተጣልቶ ከገነት እንደወጣ እንዳይቀር ከሽፍቶች ጋር እንደ ሽፍታ
ተሰቀለለት ። ወደቀድሞው ክብሩም መለሰው በማለት ቅኔው ተመስጥ
ሯል (ዘፍጥ. 42—46 ። ማቴ. 27 ፡ 15—26) ።

362 ሣህልክ (809)ን

አግዓዚት አርምሚ ወተሐሠዬ ፡
አምጣን ሰንበት ሀብትኪ ዕረፍተ ዙሉ ቀናዬ
ዘበእንቲአኪ ተነበዩ
ወለትየ እስክ ይቤለኪ ምኒልክ ርእዬ ።

ትርጉም

ንግስት! ዝም በይና ተደሰኛ ፡
ለንበት/ሀብትሽ የገዢ ማረፊያ ነውና ።
ለለእንኛ የተነበትን
ምኒልክ “ልጄ! ተመልከኛ” እስኪልሽ ድረስ ።

ምስጢር

ለንበት የክርስቲያኖች ሁሉ ማረፊያ ቀን እንደሆነች የንግስት
ዘውዲቱ ሰጦታ የመኳንንቱ ሁሉ መደላደያ ነው ። ነቢዩ የእስራኤል ንጉስ
ዳዊት ስለቅድስት ማርያም ሲተነባ ፡ “ልጄ ሆይ ስሚ! ተመልከኛም”
ብሏል ። በአንፃሩም ንግስት ዘውዲቱን አባታቸው አፄ ምኒልክ አዋቂ
አደረጓቸው ይላሉ ባለቅኔው ።

363 ዕዝል ጉባኤ ቃና/ስ

ዘምሥራቅ (አለቃ ፡ ዘኤልሻማ)

ሰረቁ ምንተ ነደ ገሞራ እንተ አልብኪ ሲሳይ ፡
መአትም ገብርኤል እስመ ይቤለኪ ማይ ።

ትርጉም

ምግብ የሌለሽ የገሞራ ነዲድ ሴት! ምን ሰረቅሽ?
ቁጡ/ገብርኤል ማይ ይልሻልና ።

ምስጢር

በስርቆት የተከሰሰች ሴትን የሚመረምር ሹም “የጠፋውን እቃ
ላለመስረቅሽ ማይ” እንደሚላት የመርማሪው ምሳሌ ቅዱስ ገብርኤል
ገሞራን ያቃጠለች እሳትን ለእነአናንያ እንደ ውሃ አቀዘቀዘላቸው ይላሉ
ባለቅኔው ።

364 ዋዜማ/ስ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር : ዘኤልያስ)

አ ዘሥርቀትኪ

እምክልልተ ወይሌ ወላህ ከዋክብተ ዳዊት ሰማይ

ሰማይ ሐና ማርያም ፀሐይ

ወይንኪ ንጽሕ : ወበረድኪ ጌጋይ !

አኮኑ በንጽሕ ብርሃን ዕበይ

መትሕቱኪ ኤልያስ ባሕርይ ።

ትርጉም

አወጣጥሽ የዳዊት/ሰማይ

ኮከቦች/ወዮታና ልቅሶን ከተጋረደች

ከሃና/ሰማይ የሆነ ማርያም ፀሃይ ሆይ!

ወይንሽ ንፅህና ነው : በረድሽም በደል ነው !

በንፅህና /የከፍታ ብርሃን

ኤልያስ/እንቁ ከበታችሽ ነውና ።

ምስጢር

ሰማይ በኮከቦች እንደምትከለል ሃና ወዮታና ልቅሶን አበዛች ።
የፀሃይ አወጣጥ ከሰማይ እንደሆነ የቅድስት ማርያምም መወለድ ከሃና ሆነ
ወይን በፀሃይ እንደሚለመልም ንፅህናም በማርያም ተገለጠ ። በረዶ
በፀሃይ እንደሚሟሟ በደልም በማርያም ጠፋ ። እንቁ በብርሃን ከፀሃይ
በታች እንደሆነ በድንግልና ንፁህ የሚባል ኤልያስ በንፅህናው ከማርያም
ጋር አይወዳደርም በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

365 ግእዝ አሠረ ንግሥ (835)ን

ዘገሩይ ወ/ሥላሴ (ብላታ)

ኢትዶይ ብነ እግዚአ ሱሉ ምኒልክሃ ሶንቁ ባሕርይ

በቅድመ አሕርው ሞት ወመቃብር ሕፁዓን መልክእ ሠናይ

ለሁልን ጸዳለ መንግሥቱ ይትረአይ ።

ትርጉም

የዑሉ ጌታ! ምኒልክ/ባህርይ የተባለ እንቁን

መልካም መልክ በጎደላቸው በእሪያዎች/ሞትና መቃብር ፊት
አትጣልብን :

ብርሃን/መንግስቱ ለሁላችን ይታይ ዘንድ ።

ምስጢር

በእሪያዎች ፊት የተጣለ እንቁ በእሪያዎች እርግጫ መስበሩ
አይቀርም ። ስለዚህም ባለእንቁ እንቁን በእሪያዎች ፊት ማስቀመጥ
የለበትም ። የእንቁ ባለቤት ለእንቁ ጥንቃቄ እንደሚያደርግ : አምላክም
አፄ ምኒልክን ለሞትና ለመቃብር አሳልፎ አይስጥብን ። እንቁ በከፍተኛ
ቦታ ላይ ተደርጎ ለሌሊት ሰራተኞች እንደሚያበራም የአፄ ምኒልክ
የመንግስታቸው አስተዳደር በኢትዮጵያ ተወዳጅ ሆኖ ይኑር በማለት
ባለቅኔው ስለምኒልክ መንግስት አስተዳደር ያላቸውን አስተያየት በቅኔያ
ቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

366 ዘአምላኪየ/ስ

ዘገብረ ጊዮርጊስ (መምህር : ዘአክሱም)

ይቤ እሳት እንተ ንዘኑ ፈደፈደ

እምደቂቅ ሠለሰቱ ገጣእኩ ዋሕደ !

ገብርኤልስ ጸልአኒ ወኢኮነኒ ዘመደ ።

ትርጉም

አዘኑ የዘዛ ሰው/እሳት

ክሶስት ልጆች አንድን አጣሁ አለ !

ገብርኤልም ጠላኝ : ዘመድም አልሆነኝም አለ ።

ምስጢር

በልጆቹ ሞት ያዘነ አባት “ከሶስቱ ልጆቹ አንዱን እንኳን አጣሁ
እገሌም ጠላኝ : ዘመድም አልሆነኝም” እንደሚል እሳት ከሶስቱ ልጆች
(አናንያ : አዛርያና ሚሳኤል) እንዲያውም አላቃጠለም ። አዘንተኛውን
ጠላቱ እንደሚያስጠላውና ዘመድም እንደማይሆነው መልእኩ ቅዱስ
ገብርኤልም እነአናንያን ለማቃጠል የነደደውን እሳት አቀዘቀዘው በማ
ለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

367 ዋዜማ (840)ን

ዘደሲታ (አለቃ)

ዲበ ርእሰ ሞሮት ዘይዌሥሮ
 ተንሥኦ ጉንድ እንዘ ድኩመ ኃይል ገሀደ ፤
 ወአርመመ ማገፂ ዘይመትር ጉንደ ።
 ትእምርተ ዝኒ አምሳል ከመ ኢይትመሰል ባዕደ
 ቀቲሉ ሥላሴ ነገሥት መዋቲ ፈቀደ
 እንዘ ርእሱ ይከውን ሐመደ ።

ትርጉም

በግልጥ ደካማ ሲሆን
 በሚገዛገዘው መጋዝ ላይ ግንድ ተነሳ ፤
 ግንድንም የሚቆርጥ ምሳር ዝም አለ ።
 የዚህም ምሳሌ ምልክት ሌላ እንዳይመስል
 እርሱ ራሱ አመድ ሲሆን ነገስት/ ስላሴን
 መግደል ሟች ሰው ወደደ ።

ምስጢር

መጋዝ ቁራጭ ፡ ግንድ ተቁራጭ ሲሆን ግንድ መጋዙን ለመቆረጥ ተነሳሳ። ይህን የተገነዘበ ግንድን ቆራጭ ምሳርም በግንድ መቆረጥ ስለሚመጣበት ዝም አለ ። በሞት አፈር ትቢያ የሚሆነው ፍጡር በፈጣሪው ላይ አመፀ በባቢሎንም የሰናኦር ሰዎች ጉዞውን ወደሰማይ ያደረገ ግንብ ስርተው ታበዩ ። ስላሴንም በጦር ለመውጋት ሞከሩ በማስት ባለቅኔው የሰውን ደካማነት በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል (ሰንክ፡ጥር፡7ቀን) ።

368 ሥላሴ /ስ

ዘገሠሠ(መምህር ፡ ዘይስማላ ጊዮርጊስ)
 ስምዖን እንተ ደንፀወ
 ለንጉሠ ነገሥት አፈ መላዒ
 ሥእርተ ርእሱ ገዳጠ ክልኤተ አዕይንቲሁ ሰደደ ፤
 ወዘንተ ሰሚዖ ቃለ አብ ኢፅሕደ ፤
 ለአፈ መላዒ ንጉሥ ሠላሳ እመ አስትዐ ፀጉር አውሀደ
 ግፍዐ መላዒ እስመ አውረደ ፤

በዐለ አክሊል ዘኮነ ሦከ ሐቅል ባዕደ
 ወክሣደ ምስለ እግር አስገደ ።

ትርጉም

ጥቂት የራሱ ጠጉርን
 ለነገስታት ንጉስ/ የምላጭ አፍ
 የነፈገ ሶምሶን ሁለት አይኖቹን ሰደደ ፤
 ይህንንም ሰምቶ የአብ ቃል አልተሳሳተም ፤
 ለምላጭ አፍ/ ንጉስ ሰላሳ ጊዜ ግብር/ ጠጉርን ቢያጎድል
 የምላጭ ግፍ ባለአክሊል የሆነ
 የዱር እሾህ/ባእድን አውርዷልና ።
 እንገትንም ከእግር ጋር አሰግዷልና ።

ምስጢር

የሰለለት ልጅና ናዝራዊ ከመሆኑ የተነሳ የነገስታት ራስ ጠጉር በሚላጭ በት በምላጭ ስለት የራሱን ጠጉር ያልተላጩ የማኑሄ ልጅ ሶምሶን መላጩት ለሚገባው ለጠጉሩ ሲሰስት ፍልስጥኤማውያን ሁለት አይኖቹን አሳወሩት ። የእግዚአብሔር አብ ቃል የሚባል እግዚአብሔር ወልድም ከቅድስት ማርያም ከተወለደ በሁዋላ በአሪት ህግ መሰረት ሊገረዝበት የቀረበውን ምላጭ እንደውሃ አሟሟው እንጅ አልተገረዘበትም ናዝራዊ በመሆኑም ጠጉሩን አልተላጩበትም ። ይህንንም በማድረጉ በሶምሶን የደረሰውን የሁለት አይኖች መታወር አልፈራም ። የመንግስት ግብርን በጊዜው ያልከፈለ ሰው ከነመቀጫው ይከፍላል። እግዚአብሔር ወልድም በምላጭ የፈፀመው ግፍ ከእናቱ ከቅድስት ማርያም ከዮሴፍና ከስሎሚ ጋር ወደግብፅ በተሰደደ ጊዜ እግርን የሚወጋ ፡በአይሁድ ስቅላት በተፈረደበትም ጊዜ ለራሱ ዘውድ ያደረጉለት እሾህን ተቀዳጀ ይላሉ ባለቅኔው (ሰንክ፡ጥር 6 ፤ መጋቢት 27) ።

369 ግእዝ ጉባኤ ቃና /ስ

ክልኤቱ አጎው አመ ውስተ ቀላይ ወረዱ
 አሐዱ ተመይጠ ወኢተመይጠ አሐዱ ።

ትርጉም

ሁለቱ ወንድሞች ወደወንዝ በወረዱ ጊዜ
አንዱ ተመለሰ ፤ አንዱ ግን አልተመለሰም ።

ምስጢር

ሁለት ጓደኞች በክረምት ውሃ የሞላ ወንዝን ሲሻገሩ ፣ አንዱን ደራሽ ውሃ
ይወስደውና አንደኛው ብቻውን ይመለሳል ። የልብስ ማጠቢያ እንደደም
በገበታ ሆኖ ወደልብስ ማጠቢያ ወደወንዝ ይወርዳል ። ልብስ የታጠበበት
እንደድ ከውሃው ተቀላቅሎ ከወንዝ ሲቀር ገበታው ወደመጣበት
ይመለሳል ። እንደድና ገበታ የእንጨት ዘሮች ስለሆኑ በቅኔው ወንድማማ
ቾች ተብለዋል ።

370 ዕህል ጉባኤ ቃና ስ

ዘጥሩነህ (አለቃ)

አይገዝን ሳይቅ በመልአክ በይነ ገልቀተ ወይን ዘጋዲ ፣
በዚረሌሁ ለሳይቅ ቅድሐቱ አምጣነ ይትቀዳሕ ዓዲ ።

ትርጉም

ሳይቅ ስለጋዲ ወይን ማለቅ በመልአክ አይዘን ፣
ቅጁ በሳይቅ ብርሌ ገና ይቀዳልና ።

ምስጢር

“እገሌ! የወይኑ ጠጅ አለቀ ብለህ በአሳላፊው አትዘን ቅጁ ገና ነው፤
በብርሌህ ይቀዳልሃል” ይባላል ። እንዳንድ ስስታም ሰው በማንቆርቆሪያ
የቀረበው መጠጥ ሲያልቅ ሌላ የሌለ መስሎት ያዝናል ። ይህን የተገነዘቡ
ሰዎችም “እገሌ የወይን ጠጅ አለቀ ብለህ በአሳላፊው አትዘን ቅጁ ገና
ነው ፤ በብርሌህ ይቀዳልሃል” ይሉታል ። በአንፃሩም መልአኩ ቅዱስ
ፋኑኤል ለቅድስት ማርያም ሰማያዊ መናን መግባት ፣ ሰማያዊ ወይንንም
ሲያጠጣት ሳይቅ የሚባለው አባቷ ምንም አልቀመሰም ። የወይኑ መጠጥ
የብርሌ ምሳሌ ለሆነችው ለማርያም አስራ ሁለት አመታት ሙሉ
አልተጓደለባትም በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል (ስንኩታህሳስ 3) ።

371 ግእዝ ጉባኤ ቃና ስ

በማይ ጎፀበት ዐይነ ማርያም እንግዳ
ወለተ ኤርምያስ ግፍዕ ዘተዋርዶ ልማዳ ።

ትርጉም

ውርደት ልምዷ የሆነ የኤርምያስ ልጅ/ግፍ
የማርያም አይን/እንግዳን በውሃ አጠበች ።

ምስጢር

ትህትና ያላት ልጅ የእንግዳን አግር በውሃ እንደምታጥብ እንዲሁም
በነቢዩ ኤርምያስ ላይ የደረሰች (የተፈፀመች) ግፍ የቅድስት ማርያምን
አይን አስለቀሰች ያላሉ ባለቅኔው ።

372 ዋዜማ(864)ጎ

ዘሀብቴ (ደብተራ)

ጎደረ ከመ ነገሩ

ውስተ ቤተ ነዳይ ቶማስ በዐለ ብዙጎ ፍዳ
ጎዳጥ ዘኢየሐክሎ መቃብር እንግዳ ፤
ውስተደብረ አሰቦሰ ይግበር ምልዐተ ከርሙ ሰሌዳ
ነሥአ ሥጋ ቀይሐ ወጸዓዳ
መቃብር ዘኢፈርሀ ዕዳ ።

ትርጉም

ጥቂት የማይበቃው

መቃብር/እንግዳ በባለ ብዙ ፍዳ

በችግረኛ/ቶማስ ቤት እንደነገሩ አደረ ፤

በደብረ አሰቦ ግን የሆዱ/ሰሌዳ ሙላትን ያደርግ ዘንድ

እዳን ያልፈራ መቃብር

ቀይና ነጭ ስጋን ወሰደ ።

ምስጢር

ጥቂት የማይበቃውና ብዙ የለመደ እንግዳ በድሃ ቤት እንደነገሩ ያድራል።
ብዙውን ሰው የሚያፈርስና የሚያበስብስ መቃብርም የተቆራረጠ የቶማ

ስን ስጋ አበሰበሰ ። እንግዳው በሃብታም ቤት ሲያድር እንደሚጠግብ መቃብር ደብረ አሰቦ በሚባለው በተክለ ሃይማኖት ገዳም አልተቸገረም ። ድሃውም ሃብታሙም፣ ዓድቄም ሃጢአተኛውም ይቀበርበታል በማለት ባለቅኔው ሞትና መቃብር ለዓድቄም ለሃጥኡም የማይቀሩ መሆኑን በቅኔያቸው ምስጢር አስገንዝበዋል ።

373 ግእዝ ጉባኤ ቃና(876)ገ

ከንቶ ጸመው እግረ ተክለ አብ ነግድ፤

አስመ ኢያትረፈ ምንተ በምሥያጠ ኪሩብ ዋሕድ ።

ትርጉም

የተክለ አብ እግር/ነጋዴ በከንቱ ደከመ፤

በአንድ ኪሩብ/ገበያ ምንም አላተረፈምና ።

ምስጢር

ነጋዴ በገበያ ምንም ነገር ሳያተርፍ ሲቀር ድካሙ ከንቱ ይሆናል ። የተክለ ሃይማኖት እግርም እንደ እንጨት ተስብሮ የኪሩብ ከንፍ አልተተካለ ትም ። ተክለ ሃይማኖት ከንፈፀጋ አበቀሉ የሚባለው በጎናቸው ነው እንጂ በእግራቸው አይደለም በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

374 ዕዝል ጉባኤ ቃና/ስ

ምት ታቦተ ሕጉ ለወልድ

አፎ ተቀርፀ በዘቴዎድሮስ እድ!

ትርጉም

የወልድ የህጉ ታቦት/ሞት

በቴዎድሮስ እጅ እንዴት ተቀረፀ!

ምስጢር

የእንጨት ቅርፃ ቅርፅ ስራ አዋቂ በሆነ በካህን እጅ ታቦት እንደሚቀረፅ፣ ራስን መግደል በእፄ ቴዎድሮስ እጅ እንዴት ተፈፀመ! በማለት የቅኔው ደራሲ የቴዎድሮስን ጀግንነት በማድነቅ የተሰማቸውን ጥልቅ ሃዘን በቅኔያቸው አመስጥረዋል ።

375 መወድስ (895)ገ

ዘተክለ ጽዮን(አለቃ)

ውስተ ቤተ አብርሃም ይጽናፅ ሥርዓተ ብኩርና

እንላ መንፈስ ይስሐቅ ለእንላ ሥጋ ሰደዶ፤

ወያዕቆብ ይግበር አምሳላ ይስሐቅ ፈቃዶ

ኢኮነ እግዚአ ብኩርና እምካልእ ሐይዶ፤

ዳዕሙ ቅድመ ተወልዶ

ድጎረ በነብላ ፍቅር ተስሕበ እንዘ ያቴሕት ከማዶ ።

ንሕነስ እምከመ ብነ ምስለ ሆሣዕና ተዘምዶ

ንርእያ ከመ ጣዕም ለምረረ ስደት ወተዋርዶ፤

እስመ ሆሣዕና አልሀላ ትዕይርተ መስቀል ማዕጸዶ

እንዘቦ ምስለ አቡሁ በመንበረ ትሥልስት ወተዋሕዶ ።

ትርጉም

የብኩርና ስርአት በአብርሃም ቤት ይፀና ዘንድ

የመንፈስ ልጅ ይስሃቅ የስጋን ልጅ አባረረው፤

ያእቆብም በይስሃቅ አምሳል ፈቃዱን ያደርግ ዘንድ

ከሌላ ቀምቶ የብኩርና ጌታ አልሆነም፤

ከመወለድ ፊት

እንገቱን ዝቅ አድርጎ በፍቅር/ገመድ ከተላበ በሁዋላ ነው እንጂ ።

እኛ ግን ከሆላእና ጋር ዝምድና ካለን ዘንድ

የመሰደድና የመዋረድ ምረትን እንደ ጥፍጥና እንያት፤

በሶስትነትና በአንድነት ዙፋን ከአባቱ ጋር ሳለ

ሆላእና የመስቀል ቅጥጥ/ ማጭዳን ከፍ አድርጓልና ።

ምስጢር

ሀግ በሀግ እንደሚሻርና ተተኪው ሀግ እንደሚፀና የሳራ ልጅ ይስሃቅ የአጋር ልጅ የእስማኤልን ብኩርና አስለቀቀው ። አንድ ሀብረተሰብ በታገገለት ሀግ እንደሚተዳደር ያእቆብም በኤሳው አምሳል አባቱ ይስሃቅን አታለለው ። ሃቀኛ ሰው ከሌላ ቀምቶ እንደማይበለፅግና በራሱ ድካም ባገኘው ሃብት እንደሚተዳደር ያእቆብም የኤሳውን ብኩርና

ያገኘው በራሱ ሃይል አይደለም ። ያእቆብና ኤሳው ከመወለዳቸው በፊት “ኤሳውን ጠላሁ ፣ ያእቆብን ግን ወደድሁ” ብሎ አምላክ በተናገረበት ኪነ ጥበብ ነው እንጂ ።

ኮሶኛም ኮሶውን በአንድ ትንፋሽ ሲጨልጠው ምረቱን እንደማያስታውሰው ፣ ባለቅኔውና መሰሎቻቸው በሃይማኖት ጭቅጭቅ ምክንያት የመሰደዳቸውንና የመዋረዳቸውን እንግልት እንደምችት ገመቷት ። ኮሶ ከጠጡት በሁዋላ ሲያሸር እንደሚያስደስት የመሰደድና የመዋረድን እንግልትም ክርስቶስ ስለተቀበላት አልተሰቀቃትም ።

አጫጅ ገበሬ አዝመራውን ለማጨድ ማጭዱን እንደሚያነሳ ክርስቶስ በአንድነትና በሶስትነት ዙፋን ባለ ፣ በሰውነቱ በተሰቀለበት መስቀል ላይ ሆኖ የአይሁድን መዘባበት መታገሱ ለባለቅኔውና ለመሰሎቻቸው መልካም አርአያ መሆኑ በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ።

376 ዘአምላኪየ(898) ጎ

መንክራተ መልአክ ማያት ዘእንበለ መጠን ሐመጉ፡

እስመ አኬዶሙ በለዓም በአድጉ

ወበላዕሌሆሙ ውገዝ ለደመ ገጸ ወርጎ ፈለጉ ።

ትርጉም

የመልአክ ድንቆች/ውሃዎች ያለልክ ደፈረሱ ፣

በለአም በአህያው አስረግጧቸዋልና ፣

የጨረቃ ፊት ደም ወንዝም በእነሱ ላይ ፈሷልና ።

ምስጢር

ወራጅ ውሃ የነጋዴ አህዮች በውስጡ ሲገዙበት ይደፈርላል ። የአምላክ ተአምሮችም በበለአም አህያ ተገለጡ ፣ አህያውንም አናገሩ ። በወንዞች ላይ ውሃዎች እንደሚጎርፉባቸው በአምላክ ተአምሮችም የጨረቃ ክበብ (ክብነት) ደም መሰለ በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

377 ዘይአዚ (899)ጎ

አ ልብዩ ሐቅለ ኑፋቄ !

ጽጌ ግብረ ጽድቅ አዳም ቅድመ በላዕሌክ ይጽገ

ፈረይክ ሦከ ወአሜከላ

በምክረ ይሁዳ ቀለ ጽድቅ ንዳገ ፡

ወመኑ ላዕሌክ ምሥዋዕ ንዘን አዕራጊ ?

እንዘ ፍና ጌጋይ ትረውጽ ወእንዘ ታንጌጊ

ዘይረከበከ ሞት አምጣነ ይመጽእ ዮጊ ።

እንዘ ፍና ጌጋይ ትረውጽ ወእንዘ ታንጌጊ }

ትርጉም

የጥርጥር ጫካ /ልቤ ሆይ !

መልካም የዕድቅ ስራ/ አበባ በእንተ ላይ ሳያብብ

የእውነት ቃልን በተወ

በይሁዳ ምክር እሾህንና አሜከላን አፈራህ ፣

በእንተስ ላይ የሃዘን መስዋእትን እላራገ ማን ነው ?

በበደል /መንገድ ስትሮጥና ስትቅበዘበዝ

ከእንተ የሚከበር ሞት አሁን ይመጣልና ።

በበደል/ መንገድ ስትሮጥና ስትቅበዘበዝ

ምስጢር

እንዳንድ ጫካ አበባ ሳይኖርበት እሾህንና ደንደሮን ያበቅላል ። እንዲሁም ባለቅኔው ልቤ መልካም ስራን ሳይሰራ ሃጢአትንና ወንጀልን አዘረከተ ይላሉ ። ጫካ በተፈጥሮው እፀዋትን እንደሚያበቅል የባለቅኔውም ልብ የገባ ሀሊናው ባመነጨለት ምክር እንደይሁዳ መሄዱን ቅኔው ያስገነዝባል ።

በሃጢአት አድፎ ያቀረቡት መስዋእት ወደሰማይ አያርግም ፣ የሃጢአተኛ ሀሎትም ተቀባይ የለውም ። በጫካ ውስጥ ባለ መንገድ ብቻውን የሚጎሰግሰውን መንገደኛ ሽፋታ እንደሚቀማው የአኒም ልብ ሁልጊዜ አመፅን ሲያሰብ ድንገተኛው ሞት ይመጣበታል ብለው ባለቅኔው ራሳቸውን በመውቀስ የፀፀት ምስጢር ያዘለ ቅኔ ተቀኝተዋል ።

378 ዘአምላኪየ (900)ጎ

ተሰምዮተ አምላክ ወሰብእ መብልዐ ባሕርይ ወጸጋ

በልዑ ጊዜ ተጸውዖ ቅድመ ሕዝብ እንግልጋ

እንበለ ሥጋ ገብርኤል ወአማኑኤል በሥጋ ።

ትርጉም

አምላክና ሰው መባል የባህርይና የፀጋ መብልን
ገብርኤል ያለበት ፡ አማኑኤል ግን በሰጋ
በመጠራት ጊዜ በህዝብ ፊት በአንድነት በሉ ።

ምስጢር

ሁለት ሰዎች ስድግስ ተጠርተው ሲሄዱ አንዱ ያመኛ ሆኖ ስጋ
አልበላም ሲል ፡ ሁለተኛው ደግሞ የማይታይ ይሆንና ስጋ ይበላል ።
መልአኩ ቅዱስ ገብርኤልም የሰሙ ትርጉም አምላክና ሰው ሲባል ሰው
በመባሉ ስጋን አልበሰም ፤ በአምላክነትም ሰውን አላዳነም ። አማኑኤል
ግን አምላክም ሰውም ሲሆን ሰው መባሉ ስጋን ቢለብስ ነው ፡ ሰው የሆነ
አምላክ በመሆኑም ሰውን አዳነ ማለት በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

379 ዋዜማ (901)ገ

ዘገብረ ሥላሴ (ንቡረአድ)

መላእክት ዘይነ በዐል
በእስተሐምዎ ይቤሉ ማእከል ቅንዖት እንግልጋ
ቅንዑ ለእንተ ተዐቢ ምልክና ወጸጋ ፤
እስመ ክብረ ድንግል ነፍስ ወበዐለ ራጉኤል ሥጋ
በተዋሕዶ አክበረ እንበለ ንትጋ
ለሰላም ሥርዐታ ወሕጋ ።

ትርጉም

መላእክት ስለበአል
በቅንአት /ሸንጎ መካከል በትጋት
ለምትበልጠው ግዛትና ስጦታ ቅኑ አሉ ፤
የድንግል ክብር /ነፍስንና የራጉኤል በአል/ ስጋን
በመዋሃድ ያለጉድለት የሰላም
ስርአትንና ህግን አክብሯልና ።

ምስጢር

ሃዋርያት “ታላቅ ለሆነችው የፀጋ ፍቅር ቅኑ” ብለዋል ። መላእክ
ትም (እነራጉኤል) የአፄ ምኒልክን ግዛት አፀኑ ። ተፈጥሮ ነፍስንና ስጋን
በማዋሃድ ፀንቶ እንዲኖር ፤ የአፄ ምኒልክ የመንግስት ስርአትም የቅድስት
ማርያምን በአለ ልደትና የመልአክ ራጉኤልን በአል በህብረት እስክበረ
ይላሉ ባለቅኔው ።

380 ዕዝል ክብር ይእቲ (904)ገ

ተድላ ቀራንዮ ይነብር እንበለ ሕፀፅ ወንትጋ ፤
አምጣነ ዙለሄ ትበልፅ እምዘ ሰቀለቶ ሥጋ ፤
ወትሰቲ ወይነ እምአዘቅተ ገቦ ፈለጋ ።
ተድላ ይሁዳስ ጸም በቅንዐት እስመ ኢይትረከብ ጸጋ ።

ትርጉም

የቀራንዮ ተድላ ያለምንም ጉድለት ለዘላለም ይኖራል ፤
ከሰቀለችው ስጋ ሁልጊዜ ትበላለችና ፤
ከጎን /ወንዚ ጉድጓድም ወይንን ትጠጣለችና ።
የይሁዳ ተድላ ግን ጸም ነው ፤ በቅናት ፀጋ አይገኝምና ።

ምስጢር

የሰቀለችውን እያወረደች የምትበላ ባለፀጋ ሴት ምችቷ የሁልጊዜ
እንደሆነ ወገኖቿ አይሁድ የሰቀሉትን የኢየሱስ ክርስቶስን ስጋና ደም
የተቀበለች የአይሁዳዊት ክርስቲያን ሴት ፅድቅ ዘለአለማዊ ነው ።
ለችግረኛ ሰው ፋሲካም ያሙ እንደሚሆን ፤ ይሁዳ በአሰቀለው ክርስቶስ
ስጋና ደም ሌሎች ሲድኑ እርሱ ግን አልፀደቀም ይላሉ ባለቅኔው ።

381 መወደስ /ሲ

ዘገሠዎ (መምህር ዘይስማላ ጊዮርጊስ)

ለትንሣኤ ክርስቶስ ገቡረ ያስተበጽዕዎ
ትውልደ ጻድቃን ዘተርፈ ወእንተ ጎለፈ ዐማፂ ሕግ
በከመ ይቤ ያዕቆብ ዘሥሩግ ፤
ድኅረ ትንሣኤስ ሶበ ሞተ
አልዓዛር ምሕረተ ክርስቶስ ውእቱ ጸዋግ
ዙነኔ ንጥእን ሞተ እጋግ ።

ወእምሰቅለ አሪት ተስሐበ ምሳሌሆሙ ሐረግ ፤
 እስመ በጽሑ በገይሥ ገበ ደብረ ሲና በደርግ ፤
 እንተ ኢየዐርግ ወልደ ነዌ ወወልደ እንበረም ዘየዐርግ ፤
 ወእምግብጽ ገቡራኝ ቆሙ በጽንፈ ምድረ ርስት ፈለግ
 ውሉድ ዘይበውኡ ወዘኢይበውኡ አእሩግ ።

ትርጉም

የሰሩግ ሰው ያእቆብ እንዳለ
 የተረፈ የፃድቃን ትውልድና ያለፈ በደለኛ
 የክርስቶስን ትንሳኤ በአንድነት ያደንቋታል ፤
 ግን ከትንሳኤ በሁዋላ
 አልአዛር /የክርስቶስ ምህረት በሞተ ጊዜ
 የሃጥአን ፍርድ/ የአጋግ ሞት አስከፈ ነው ።
 ምሳሌያቸው /አረግም ከዱር/ እሪት ተሳበ (ተመዘዘ) ፤
 የማይወጣ የነዌ ልጅና የሚወጣ የእንበረም ልጅ
 ወደደብረ ሲና በመገስገስ በአንድነት ደርሰዋልና ፤
 የሚገቡ ልጆችና የማይገቡ ሽማግሌዎችም
 ከግብፅ በአንድነት ወጥተው በርስት ምድር /ወንዝ ዳር
 ቆመዋልና ።

ምስጢር

የአማሌቅ ንጉስ አጋግ ከእስራኤል ጋር ባደረገው ጦርነት ድል ሆኖ
 በእስራኤል ንጉስ በሳኦል እጅ በተማረከ ጊዜ ነቢዩ ሳሙኤል በጦር ወግቶ
 ሲገድለው “ሞት እንዲህ መራራ ነውን?” እንዳለ ፤ አልአዛር ከሙታን
 ተለይቶ ከተነሳ በሁዋላ ቢሞት ከትንሳኤ ቀጥሎ የሚመጣ ሞት አስከፊና
 ወደር የለውም ። የሰሩጉ ሊቅ ያእቆብ ቀድመው የሞቱ ፤ በሁዋላም የሞቱ
 ሰዎች ክርስቶስ የተነሳውን ትንሳኤ በአንድነት ይነሳሉ በማለት እንዳስተ
 ማረ ፤ የሞቱ ሰዎች ሁሉ በአንድነት ሲነሱ ክርስቶስ ያስምንም ምህረት
 በሃጥአን ላይ የሚፈርደው ፍርድ እጅግ የሚዘገንን ይሆናል ።

ቤት ለመስራት የሚዘጋጅ ጎልማሳ ከደን ውስጥ ገብቶ አረግ
 እንደሚመዝ የፃድቃንና የሃጥአን ታሪክም በአሪት (በብሉይ ኪዳን)

ከተፃፈ ታሪክ ጋር ይነፃፀራል ። በብሉይ ኪዳን ዘመን ወደሲና ተራራ
 የሚወጣ የእንበረም ልጅ ሙሴና ከተራራው ግርጌ የሚቀር የነዌ ልጅ
 ኢያሱ እስከ ሲና ተራራ ስር ድረስ አብረው ሄደዋል ። “ወተትና ማርን
 የምታፈስ ምድርን አወርስሃለሁ” ተብሎ ለአብርሃም በተሰጠው ቃል
 ኪዳን መሰረት ወደከነአን ምድር የሚገቡ ወጣቶችና የማይገቡ ሽማግሌ
 ዎች እስራኤላውያንም ከግብፅ በአንድነት ወጥተዋል ። ከዚህም አንፃር
 መንግስተ ሰማይን የሚወርሱ ፃድቃንና የማይወርሱ ሃጥአን በአለተ
 ምፅአት (ክርስቶስ ዳግመኛ ለፍርድ በሚመጣበት ጊዜ) አብረው ይነሳሉ
 በማለት ባለቅኔው እምነታቸውን በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

ታሪክ

ያዕቆብ ዘስሩግ ከሶርያ ሊቀ ካህናት ተወልዷል ። በተወለደ በሶስት
 አመቱ እናቱ ይዛው ከቤተ ክርስቲያን ገባች ። በእርገተ ቁርባን ጊዜ
 (ቁርባን ተቆርቦ ሲፈፀም) ከእናቱ ጭን ወርዶ ቤተ መቅደስ ገባ ። ሊቀ
 ጳጳሱ ደሙን በፅዋው ሶስት ጊዜ ጋተው ። በዚህም ጊዜ ምስጢር
 ተገልጦለት “ስጋህን ፤ ደምህን የሰጠኸን” እያሉ ክርስቶስን አመሰገነ ።
 በሰባት አመቱ ብሉይና ሃዲስ አጠና ። በእስራ ሁለት አመቱ አዳዲስ
 ድርሰት ይደርስ ጀመር ።

ያእቆብ ጤግሮስና ኤፍራጥስ በሚባሉ ወንዞች መካከል በምትገኝ
 አገር የሰሩግ ኤጲስ ቆጶስ ሆኖ ተሾመ ። በ451 በኬልቄዶን በተደረገው
 ጉባኤ ከእስክንድርያ ፓትርያርክ ከቅዱስ ዲዮስቆሮስ ጋር በመሆን
 በክርስቶስ ሁለት ባህርያት አሉ የሚለውን የሮሙን ፓፓ የልዮንን
 መልአክትና ይህንንም መልአክት የተቀበሉ 636ቱን ኤጲስ ቆጶሳት
 ተቃውመው ከጉባኤው ከተለዩት ኤጲስ ቆጶሳት መካከል አንዱ የሰሩጉ
 ኤጲስ ቆጶስ ያእቆብ ነበር ።

የሰሩጉ ኤጲስ ቆጶስ ያእቆብ ብዙ ድርሰት ደርሷል ፤ ተግሳፅም
 (ምክር) ፅፏል ። ከአያሌ ድርሰቶቹም መካከል ስለሙታን ትንሳኤ
 የሚናገረው በስሙ የሚጠራው ቅዳሴ ይገኝበታል ። ኤጲስ ቆጶስ ያእቆብ
 መንፈሳዊ ስራውን ሳያቋርጥ ሰኔ 27 ቀን አርፏል (መፅሐፈ ቅዳሴ 1918 ፤
 ገፅ 432-433) ።

382 ሚበዝጉ (913)ጎ

በጽጌ መቃብር ባሕር

ለገዢው ዘብዴዎስ ሐዋርያ ወንጌል ንደጎ :

ትንሣኤ ሥጋ ይሞሃል ወከመ ይሰብኩ ሕጎ

እስመ ለደመናት አርድእት ጸውዎሙ ንይል ዲበ ሠረገላ ዐረጎ።

ትርጉም

በመቃብር ባህር ዳር

ሃዘን ዘብዴዎስን የወንጌል ሃዋርያ የሃንስ ተወው :

የሲጋ ትንሳኤን እንዲያስተምሩና ህጉን እንዲሰብኩ

ደመናዎች ተማሪዎችን ሃይል በሰረገላ ወጥቶ ጠርቷቸዋል።

ምስጢር

ኢየሱስ በባህር ዳር ሲሄድ ያገኘው የሃንስ ወልደ ነጉድንድ አባቱ ዘብዴዎስን በባህር ዳር ትቶት ኢየሱስን ተከትሎ ሄደ። ኢየሱስ የሰጋውን ትንሳኤና ህጉን እንዲያስተምሩ ሃዋርያትን ላካቸው። ወልደ ነጉድንድ የሃንስም በመቃብር ዳር ማልቀስንና ማዘንን አስቀርቶ ደመናዎች ሰጋውን እንዲያስነሱና እንዲያሳርጉ አደረገ በማለት ሃዋርያው የሃንስ እንደመምህሩ እንደ ኢየሱስ ክርስቶስ ወደ ሰማይ ማረጉንና በመቃብር ውስጥም አለመቅረቱን በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል።

383 መወደስ (918)ጎ

መኑ አብዐኪ ውስተ ቁም ነገር

ለቤተ ምናምን ኪያኪ ? እንዘ ከመ ኑግ ትቅለጠለጢ

በክርኑ እንዳገኘ ንበዝ ዘበደረቱ መጠጢ

መልክአ ጉባኤ ወአርኬ ገልባጢ

አንቲ ቀላዋጢ

ምስለ ቀባጣሪት አጣሪ ወምስለ ቅሬ አንቀራባጢ

ሙጨ ዘቤት ለቤት ወዘቤተ ልሔም ቀላጢ !

ደንደስኪ ወሻኛኪ እንዘ ከመ ወይፈን ታሳብጢ?

ወድጎረ ተሸክምኪ ጉደ ቀንበረ ህንቅርት ወህጢ

እንዘ ግርግሪተ ትትአሰሪ ወእንዘ በጅራፍ ትትመለጢ።

ትርጉም

መልክአ ጉባኤንና አርኬን

ገልባጭ : በደረቱ መጠጢ በሆነ በእንዳገኘ

ክንድ እንደ ኑግ ስትቅለጠለጢ

ከቀባጣሪ አጣሪና ከአንቀራባጭ ጋር

ቤት ለቤት የምትውይ :

የቤተልሂም ቀላጭ (ሌባ) የሆንሽ አንቺ ቀላዋጭ ሙጨ !

ደንደስሽንና ሻኛሽን እንደ ወይፈን ስታሳብጭ

አንቺን የምናምን ወገንን ማን ከቁም ነገር አገባሽ ?

የእጤና የእንቅርት ቀንበር /ጉድንም ከተሸክምሽ በሁዋላ

የፊጥኝ እየታለርሽና በጅራፍ እየተገጠብሽ ትኖሪያለሽ።

ምስጢር

በቤተ ክርስቲያን አገልግሎት (በማህሌት) ጊዜ ሳይማር እንዳገኘ የሚያዜም መልኩንና አርኬውን ያለስልቱ ያዜመዋል። ሙጨ የሚባለው ሰው ደግሞ የቤት ለቤት እውደልዳይና የቤተልሂም ሌባ ስለሆነ እንዳገኘ ከሚባል ሰው ቤት እየቀላወጠ እንደአጣሪና እንደ ቅሬ ቢወፍርና ቢቅለጠለጥ : ሻኛም ቢያወጣ : እንደምናምን እንጂ እንደቁም ነገረኛ አይታይም ማለት በቅኔው ተገልጧል።

384 መወደስ (920)ጎ

ዘዘየሐንስ (አለቃ)

ዙሉ ይትዌለጥ በኑነ ዘመን።

ባሕቱ ንጣእኩ ለሕማምየ ውላጤ :

እስመ ይትጎሠሠኒ ሊተ ለዘጎጣእኩ መያጤ

ተሐውኮ ተኩላ ዐረብ

በዐጸደ ሥጋ ዘኮነ መሣጤ

ንበ ኮነ በአመፃ

ልቡና ዚአየ ሳኦል ልብስ ትእዛዝ ሠጣጤ።

ለነፍስየሂ ኢረከብከዋ ዕረፍተ ገዳጥ ሥላጤ።

እስመ በአፍኦ ተገፍቶ ሥጋ ወተገፍቶ ነፍስ በውሣጤ ፡
እመኔ እስከ ግብጽ አሐውር እንዘ እመስል ሠያጤ
ውስተ ፍኖትየ የማናዊት ሐሣር ወቅጥቃጤ ።

ትርጉም

ሁሉ በዘመን ርዝማን ይለወጣል ።
እኔ ግን ለህማሜ እረፍትን አጣሁ ፤
በስጋ/ቦታ ነጣቂ የሆነ
መታወክ/የአረብ ተኩላ
መላሽን ያጣሁ እኔን ይፈላለገኛልና ፤
በአመፃ ልቤ/ሳኦል
ልብስ/ትእዛዝ ቀዳጅ ከሆነ ዘንድ
ለነፍሴም የጥቂት ጉዳይ ፍፃሜ እረፍትን አላገኘሁላትም ፡
የስጋ መገፋት በውጭ የነፍስም መገፋት በውስጥ አሉብኝና ፡
እስከ ግብፅም ሻጭን መስዬ ብሂድ
በቀኝ መንገዴ አሳርና ቅጥቃጤ አሉና ።

ምስጢር

ለሌሎች ሰዎች በዘመን ብዛት መከራና ደስታ ፡ ህመምና ጤና
የሚፈራረቁ ሲሆኑ ለእኔስ የመከራ ለውጥ አልሆነልኝም (መከራየ
አልቀለለልኝም) ይላሉ ባለቅኔው ። በአረብ አገር ያለ ተኩላ ነጣቂ
እንደሆነ ባለቅኔውም መታወክ ያላጣቸው መሆኑን ያስረዳሉ ። የእንለሶች
ጠባቂ ተኩላውን እንደሚያባርረው መታወክንም ከባለቅኔው የሚያር
ቀው አልተገኘም ። የእስራኤል ንጉስ የነበረው ሳኦል የእስራኤል
መስፍንና ካህን የሆነ የሳሙኤልን ልብስ እንደቀደደ ባለቅኔውም ልባቸው
የአምላክን ትእዛዝ አለመፈፀሙን ገልጠዋል ። ሰራ የበዛበት ሰው
እረፍትን እንደማያገኝ ባለቅኔውም ለነፍሳቸው የመንግስተ ሰማይ ተስ
ፋን ቆረጡ ። በቤት የቤተሰብ ብጥብጥ ያለበት ሰው በውጭም ብስጭት
እንደማያጣው ባለቅኔውም በስጋም በነፍስም ተስፋ ቢለ መሆናቸውን
በቅኔያቸው ምስጢር አረጋግጠዋል ።

385 መወደስ /ስ

ዘበቀለ ንበና (አለቃ)

እምኮኖ ጌጋየ በመዋዕሊን
ለዳዊት ንጉሥ ቃለ ብሂሎቱ ፍሉጥ
ይለብሱ ጽድቀ ካህናተ አፍኦ ወውስጥ ፤
እንዘ እምነቶሙ በመክፈልት ንዳጥ
እስመ ብኩርናሆሙ ያመስጥ
ወታቦተ ሕግ ልቦሙ በወርቀ ዕብድ ልቡጥ ።
ቀሊለሰ አይኩነን ወርቀ ሀመፃሆሙ ሄጥ
በእደ ቢጹ ወኢያሶን ኅለፍተ እክይ ይትመያየጥ ፤
እንዘ መድሎቱ ሐስት በዐውደ ይሁዳ ተውላጥ
እምጣን ንባቡ በቃለ ጽርዕ ወትርንሚሁ በዕብራይስጥ ።

ትርጉም

የውስጥና የውጭ ካህናት
ዕድቅን ይለብሳሉ የንጉስ ዳዊት የተለየ
የማለቱ ቃል በዘመናችን በደል በሆነበት ነበር ፤
እምነታቸው በጥቂት መክፈልት (ዘኪ) ሲሆን
ልቅናቸው ያመልጣልና ፡
የሀግ ታቦት /ልባቸውም በስንፍና/ ወርቅ የተለበጠ ነውና ።
የሽያጭ /አመፃቸው ወርቅ ግን ቀላል እንዳይሆንልን
ክፋትን ባለፉ በኢያሶንና በወንድሙ እጅ ይመላለሳል ፤
በይሁዳ እደባባይ /መለወጥ ሚዛኑ አስት ሲሆን
ንባቡ በግሪክ ቃል ፡ ትርጓሜውም በእብራይስጥ ነውና ።

ምስጢር

የእስራኤል ንጉስ ዳዊት በመዝሙሩ “ካህናትህ ዕድቅን ይለብሳሉ”
ብሎ እንደዘመረላቸው እንደእውነተኞች ካህናት ያይደሉ ካህናት እምነታ
ቸው በመብልና በመጠጥ ፡ በሹመትና በገንዘብ ለለሆነ ዳዊት ይህን
መዝሙር የዘመረው በዘመናቸው ለነበሩ ካህናት ቢሆን ያስነቅፈው ነበር

ይላሉ ባለቅኔው ። ወርቅ ከብረትና ከብር የላቀ ዋጋ እንዳለው የአዋቂ አጥፊዎች የሆኑ ካህናትም በደል ቀላል አይደለም ።

በተሰሉንቁ በኢያሶን ቤት ውስጥ ሃዋርያው ቅዱስ ጳውሎስና ደቀ መዝሙሩ ሲላስ ወንጌልን እየሰበኩ ብዙ ሰዎችን አሳመኑ ። አይሁድም “ኢየሱስ የሚባል ሌላ ንጉስ አለን በማለት የቁሳርን ትእዛዝ ይቃወማሉ” ብለው ጳውሎስን ፡ ደቀመዝሙሩንና አዲሶችንም ክርስቲያኖች ቢወነጅሏቸው ኢያሶንና ወንድሞቹ ዋሶች ሆነው እንዳስፈቷቸው የካህናቱም በደል በየአለቱ የሚፈፀም ሆነ ።

ሚዛን እቃን በገንዘብ ለመግዛት ፡ ወይም እቃን ለመለወጥ መለኪያ በመሆን እንደሚያገለግል ፡ የካህናቱም አመፅ በአደባባይ መምህሩ ኢየሱስን አሳልፎ ከሰጠ ከይሁዳ ተንኮል ጋር አንድነት አለው ። የእመዓቸውም መሰረቱ ስሙ በግሪክኛ ዲያብሎስ ፡ በእብራይስጥ ሰይጣን የሚባለው የጨለማ መልአክ ሰለሆነ ከእውነት ይልቅ እስት ይቀናቸዋል በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል (የሃዋ. 17:5-9)

386 መወደስ(922)ን

ዘናሁዳ (አሊቃ)

ሞተ ሰብአ ምክራብ ኢይንብብ በልሳነ ሰይፍ

አመ ከላዕኮ በምፅር ለመልአክ ራማ ሥሉጥ

ሆጎፅና ዓለም ጥዑይ እምደዌ ተዐቅቦ ተውላጥ!

አይሁድ ርእዩ ከመ ዘረወ

ብእሲ መሐሪ መንጠላዕት ሰጡጥ

ለነዳዩ አፍኦ ንዋዩ ውስጥ ፡

ወእንዘ ለአሚን የአክል በረከተ ዓሣ ጎዳጥ

ተወለጠሂ ክበብ ወርኅ ብእሲተ ሰማይ ሎጥ ፡

ወእንለ ሌሊት እንፈርሀበ በከርሠ መዓልት ኤልሣቤጥ ።

ለመጽሐፍኒ ግፍፅክ ጎሩመ ተውላጥ ሂጥ

መተርጉም ልበ ቀያፋ ንበ ጽንሀቱ ይትመደየጥ ።

ትርጉም

የምክራብ ሰዎች ሞትን በሰይፍ ምላስ እንዳይናገር

ስልጡን የሰማይ መልአክን በእንድ አፍታ በከለከልኸው ጊዜ

ከመጠበቅ ደዌ/መለወጥ የዳንህ የአለም ሆሳእና!

መፅዋች ሰው / ቀዳዳ መጋረጃ

የውስጥ ገንዘብን ለውጭ ድሃ

እንደበተነ አየ ፡

የጥቂት አሳ ብርካቱም ለማመን ሲበቃ

የሰማይ /ሎጥ ሚስት የጨረቃ ዙሪያ ተለወጠች ፡

የሌሊት ልጅ ጨለማም በቀን /ኤልሳቤጥ ሆድ ፈነደቀ ።

ልዋጭ (ዋጋ) ወደሌለው ወደመፅሃፍ/ ግፍዘ

ጥናትም ተርጓሚ /የቀያፋ ልብ ይመላለሳል ። }

ምስጢር

አባት ልጄን ሲመክር “በምላስክ ክፉን አትናገር” እያለ ይከለክለዋል ። ሆሳእና የሚባል ክርስቶስም መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል የምክራቡን ሰዎች ትቶ የምክራቡን መጋረጃ በሰይፍ እንዲቀደው አደረገ ። ልብስ ሲያልቅ እካል እንደሚረቁት የምክራቡ መጋረጃ ሲቀደድ የውስጡ እንደውጪው ተገለጠ ። ለተጠሩት ሰዎች ጥቂት በቂ ሲሆን ብዙ እንደሚዘጋጅ የጥቂቱ አሳ ብርካቱ የሚያሳምን ሆነ ። የሎጥ ሚስት የጨው ዘውልት ወደመሆን እንደተለወጠች የጨረቃም ክበብ(የክብነት ቅርፅ) ደም ሆነች ። የሃንስ በእናቱ በኤልሳቤጥ ሆድ እንደፈነደቀ የሌሊት ጨለማም በቀን ብርሃን ሰፈነበት ። ተርጓሚም ከመፅሃፍ ሃይለ ቃል ፅናት (ክብደት) የተነሳ ወደዘናው ቃል እንደሚመላለስ ፡ የአይሁድ ሊቀ ካህናት የቀያፋ ልብም ክርስቶስን መበደሉን ደጋገመው በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

387 ዘአምላኪየ(926)ን

መንገል ነነዌ ገነት ፈቃድ አምላክ ሚጦ

ለዮናስ መኰንን ሔዋ ባሕረ ነድ ዘውጎጦ ፡

አኮኑ ኢክህለ እምእደ አምላክ አምሥጦ ።

ትርጉም

የእሳት ባህር የዋጠው የሂዋን ጌታ /ዮናስን

የአምላክ ፈቃድ ወደነነዌ/ገነት መለሰው ፡

ከአምላክ እጅ ማምለጥን አልቻለምና ።

ምስጢር

የአምላክ ፈቃድ ዮናስን ወደነንዌ እንዳደረሰው አዳምን ወደገነት መለሰው ። ዮናስን ባህር እንደዋጠው አዳምንም አሳት ከበበው ። ዮናስ ከአምላክ እጅ ሊያመልጥ እንዳልቻለ አዳምም በሲኦል ሳለ በእደ እግዚአብሔር ተጠበቀ ይላሉ ባለቅኔው ።

388 ሥላሴ (927) ጎ

ዘመዝሙር ካሣ

ራጉኤል ንዘ አምላክ

በእንተ ምኒልክ እንዘ ትጼሊ

ግብራተ ሐዲስ ዓለም በጎይሉ ለጸሎትክ ሠሊጦ

ይገባለ ንዘ ዘትካት መንበሩ እንጦጦ ፤

ወለጽንዐ ፍቅርክ ወይን ከራሚ ውስተ ልቡናሁ ዘሦጦ

በሐዲስ ዓለም ኢይዌልጦ

ወለአጽድቆዝ አብዝኃ ተመያይጦ

ንዘ ጸንዐ ፍቅርክ ዘኒጦ ።

ትርጉም

ራጉኤል! ወደአምላክ

ስለምኒልክ ስትፀልይ

የአዲስ አለም ስራዎችን በፀሎትህ ኃይል ጨርሶ

ወደቀድሞ መቀመጫው እንጦጦ ይገባል (ይመለሳል) ፤

በልቡ ውስጥ የጨመረው የፍቅርህ ጥናት /ከራሚ ወይንንም

በአዲስ አለም አይለውጠውም ፤

የሸነገለው ፍቅርህም ከፀና ዘንድ

ይህንም ለማዕደቅ መመላለስን አዘዛ ።

ምስጢር

ብልህ አሰሪ ሰራተኛውን በወቅቱ ወደስራው ያስማራዋል ። ታዛዥም ሰራተኛ ሰራውን ፈፅሞ ማታ ወደቤቱ ይገባል ። የኢትዮጵያ መሪ የነበሩት እኔ ምኒልክም በመጀመሪያ በእንጦጦ ቤት መንግስታቸውን ሰርተው የእንጦጦ ራጉኤል ቤት ክርስቲያንን ተክለው ደብረዋል ።

በሁዋላም አዲስ አለም በተባለው ቦታ የቅድስት ማርያምን ቤት ክርስቲያን ሰርተዋል ። የነተረ የወይን ጠጅ በጉሽ ጠጅ እንደማይለወጥ እኔ ምኒልክ የአዲስ አለም ማርያም ቤት ክርስቲያንን በንቡረ እድ መአርግ ቢደብሩም ቅሉ ፡ “የቀድሞውን ወዳጅህን በምን ቀበርኸው? በሻሽ ፡ መጪው እንዳይሸሽ” እንዲሉ የመጀመሪያውን ሰራተኛውን የራጉኤልን ቤት ክርስቲያን አልዘነጉትም በማለት ባለቅኔው አመሰግናለሁ ።

389 ዕዝል ጉባኤ ቃና (931)ጎ

ይትቀረጽ በጸመ ቀኖና መላሂ

ጌጋየ ዙሉ ዓለም ሥዕርቱ ለአቤሴሎም አማሂ ።

ትርጉም

የአመፀኛ አቤሴሎም ጠጉር /የአለም ሁሉ በደል

በቀኖና በተደነገገ ያም /ምላጭ ይከርከም ።

ምስጢር

የራስ ጠጉር በምላጭ ይከረከማል ፡ የአለም ሰው በደልም በየም ይሰረያል ። ጠጉር በራስ ላይ እንደሚበቅል በደልም የአባቱን መንግስት በገለበጠ በአቤሴሎም ላይ በዛ ። በማለት ባለቅኔው ያሰረዳሉ ።

390 ሥላሴ (836)ጎ

ዘጎሩይ (አለቃ)

ማእምር ወለዛዊ

በማየ ብሔሩ ኢይትመካህ ፤

ከመ ይጽብዕዎ ሐሩ አቦኑ ዘወልጦ ጎብሮሙ ገጽ

ጎያላን ማየተ ብሔሩ ለጣኔዎስ ዕዕ ።

ይትራከብሰ ማእረር ግብጻዊ ምስለ ንባዘ ንዕማን ሠርጽ

ዮርዳኖስኑ ማየ ተግማጽ?

አው ሶርያ ፈለገ ሕፀዕ

ዘስጠጦ ለመጽሐፍ ለምጽ?

ትርጉም

አዋቂና አስተዋይ

ሰው በአገሩ ውሃ አይመካ ፡

ሃይለኞች /ያገሩ ውሆች ሀብራቸው/ ሬትን በመለወጥ

ፈርሶን እንጨትን ሊወጉት ሄደዋልና ፡

ግን አዝመራ /የግብፅ ሰው ከንእማን ነገር/ በቃያ ጋር ይገናኙ ዘንድ መፅሃፍ ለምፅን የቀደደው

የተግላፅ ውሃ የሆነ የርዳኖስ ነውን?

ወይም የጉድለት ወንዝ የሆነ ሶርያ ነው?

ምስጢር

እንዳንድ ሰው ያላግባብ ሰው በድሎ በወገኑ በመካ ፡ አስተዋይ የሆነ ወገኑ ድጋፍ አያደርግለትም ፡ ስለዚህም ማንም ሰው በተግባሩ እንጂ በወገኑ መመካት አይገባውም ፡ የግብፅ ንጉስ ፈርሶንም በአገሩ ውሃዎች እንዳይተማመን የአገሩ ውሃዎች ሊያስጥሙት ተሰበሰቡ ፡ በእንዳንድ አገሮች በአንድ በኩል መከር ሲሆን በሌላው በኩል ቡቃያ እንደሚሆን የፈርሶን ነገር ከንእማን ነገር ጋር ተባበረ ፡ የሶርያ ሰራዊት አለቃ ንእማን ከለምፁ የነፃው በአገሩ በሶርያ ወንዝ ሳይሆን በእስራኤል አገር ወንዝ በየርዳኖስ ነውና ፡ መፅሃፍ በእንግልት ብዛት እንደሚቀደድ የንእማን ለምፅም በውሃ እጥበት ነፃ ማለት በቅኔው ተገልጧል (2ነገሱ 5 ፡ ሉቃ 4 ፡ 27) ፡

391 ዋዜማ (1096)ጎ

ጲላጦስ ለበዓል

አሐደ ያሐዩ እምነ መቁሐን ዘልፈ ፡

እስመ ሕግ በገበ አይሁድ ከመዝ ተጽሕፈ ፡

ተክለ አብሰ መካህ እምዓቅመ ጲላጦስ ጎለፈ ፡

እስመ ለለበዓል ያሐዩ እልፈ እልፈ

ወአሐዱ እምእልፍ ሊተርፈ ፡

ትርጉም

ጲላጦስ ለበዓል

ከእስረኞች አንዱን ዘወትር ያድን ነበር ፡

ሀግ በአይሁድ ዘንድ እንደዚህ ተፅፏልና ፡

መመኪያ ተክለ ሃይማኖት ግን ከጲላጦስ ልክ አለፈ ፡

ለየበአል እልፍ እልፍ ያድናልና

ከእልፍም አንዱ አልቀረምና ፡

ምስጢር

ኢየሱስ ክርስቶስ በተሰቀለ ጊዜ የአይሁድ አገር ገዥ የነበረ ጲላጦስ በአይሁድ ሀግ መሰረት ከእስረኞች አንዱን እስረኛ የማዳን ልማድ ነበረው ፡ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ግን ከእርሱ (ከጲላጦስ) መጠን ያለፈ ስራን ሰሩ ፡ ይኸውም ይታወቅ ዘንድ በተለምዶ በየበአል ቀናቸው የፈወፀቸው በሽተኞች በእልፍ የሚቆጠሩ ሆኑ በማለት ባለቅኔው ለኢትዮጵያዊው ፃድቅ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ተሰጥቷቸዋል የሚባለውን የአማላጅነት ክብር በቅኔያቸው ምስጢር አረጋግጠዋል ፡

392 ዕዝል አሠረ ንጉሥ (959) ጎ

ዘወልደ ዮሐንስ (መልአክ ብርሃን)

ምኒልክ ሊበልፀ ኃፍረተ ቀትል እምነ ይሁዳ ዘተርፈ

ወበበትረ እድ ዘኮነት ለክንቱ ዘባነ ፀሩ ቀሠፈ ፡

እስመ ፀር ስመ ዘተሳተፈ

ትምክህተ ሰናክሬም ቈጽለ ጊዜ ነግህ ተዐጽፈ ፡

ወበስርክ ፍሬሁ ተነግፈ ፡

ትርጉም

ምኒልክ ከይሁዳ የተረፈውን የውጊያ እፍረትን አልበላም

ለክንቱ በሆነች የእጁ በትርም የጠላቱን ጀርባ ገረፈ ፡

በስም የተሳተፈ (አንድ የሆነ) ጠላት

የሰናክሬም ትምክህት /ቅጠልን በነግህ ጊዜ ተነፃፅፏልና ፡

በምሽትም ፍሬው ረግፏልና ፡

ምስጢር

ከእንደ በእድሜና በማእረግ ዝቅተኛ ሰው የተረፈውን ፍርፋሪ ክርሱ የሚልቅ ሰው አይባላም ። አፄ ምኒልክም በጦርነት አፍረው አልተመለሱም (ድል አልሆኑም) ። ይሁዳ አባቱንና እናቱን ማርኮ አሳፋሪ ነገር ፈፅሟል ። አፄ ምኒልክ ግን የአህያ ጀርባ በበትር እንደመዝበጥ ጠላታቸውን በስልጣናቸው በማስወገድ የፈፀሙት ድርጊት ህዝባቸውን የሚያኮራና የጠላታቸውን ህዝብ የሚያሳፍር ነው ። የአንዳንድ ሰዎች ስም እንደሚሞካሽ በሰሙ ንጉስ (ንጉስ ነኝ ብሎ) አፄ ምኒልክን ጦርነት የገጠማቸው ጠላት መጀመሪያ አብቦ በሁዋላ ፍሬው እንደሚረግፍ እንጩት ፍሬ ቢስሆን ። በእስራኤል ንጉስ በህዝቅያስ ላይ የተመካ የአሶር ንጉስ ሰናክራም የጦርነት እቅድ ከነቱ ሆኖ እንደቀረ የአፄ ምኒልክ ጠላት ድንፋታም ዋጋ ቢስ ነው ይላሉ ባለቅኔው (2 ነገሱ 19:35) ።

393 መወደስ

ዘገውሠ (መምህር ፡ ዘይስማላ ጊዮርጊስ)

ዞሉ ውእቱ ክብረ ሆሣዕና
እመ ለኢሳይያስ ኮነ ኃሣሄ አእዱግ እለ ተገድፉ
እንዘ ልዑላን ኪሩቤል ታሕተ ተጽዕኖ መትክፉ
እስመ ለእስራኤል በአእዱግ
ኢሳይያስ ሶዘ አኪዶሙ እስራኤል ተሀቅፉ
በይነ ሆሣዕና እስከ ተጽሕፉ
እለ ተገድፉ አእዱግ ውስተ ርእሰ ልደት መጽሐፉ።
አይሁድሂ በጥንቃቄ ትምህርተ አእዱግ ተወክፉ
ንበ ቤተ ጸሎት አእዱግ አፍኦ ከመ ቤተ ምስያጥ አመ ኃለፉ ፡
አምጣነ አእዱግ ፈርሁ ወሆሣዕና ቀወፉ ፡
ወከመ ፀረፉ ሆሣዕና አእዱግ አፀረፉ ።

ትርጉም

የጠፉ አህዮችን ፈላጊ (ሳኦል)
ለኢሳይያስ ቢሆን ሁሉ የሆሳእና ክብር ነው ፡
ከፍተኞች ኪሩቤል ከመጫን /ትከሻው በታች ሲሆኑ
እስራኤልን በአህዮች

ኢሳይያስ ባስረገጣቸው ጊዜ እስራኤል ተሰናክለዋልና ፡
የተገደፉ አህዮች
ስለሆሳእና በልደት /መፅሃፉ ራስ እስከተፃፉ ድረስ ።
የሚጻ አህዮችም እንደገበያ ቤት ወደፀሎት ቤት በሄዱ ጊዜ
አይሁድ በጥንቃቄ የአህዮችን ትምህርት ተቀበሉ ፡
አህዮችን ፈርተው ሆሳእናን ገርፈዋልና ፡
ሆሳእናንም እንደሰደቡ ፡ አህዮችን አልሰደቡምና ።

ምስጢር

በዘመኑ ከነበሩ እስራኤላውያን ይልቅ በመልኩና በቁመቱ የላቀ ሳኦል የጠፉ የአባቱን አህዮች ሲፈልግ በነቢዩ በሳሙኤል ተመርጦ የእስራኤል ንጉስ ሊሆን የንጉሱነት ዘይትን እንደተቀባ ፡ ሆሳእና የሚባል ክርስቶስም በአህያ ላይ ተጉዞ ወደ ቤተ መቅደስ የገባው “እስራኤል ዘሥጋንና እስራኤል ዘነፍስን ፡ እስራኤልንና አህዛብን” ለማዳን ሊሆን ፡ የሰሙ ትርጉም እግዚአብሄር ደህንነት ነው ማለት የሆነ ነቢዩ ኢሳይያስ “አህያ የገዥውን በሬም የጌታውን ጋጣ አወቀ እስራኤል ግን አላወቀም ፡ ህዝቧም አላስተዋለም” በማለት ትንቢት የተናገረባቸው እስራኤል በሆሳእና አላመኑም ።

የተገደፉ ቃላት በመፅሃፉ አርእስት ላይ እንደሚፃፉ አህዮችም ክርስቶስ በተወለደ ጊዜ በበረት ውስጥ በትንፋሻቸው አሟሟቁት ። በሆሳእናም እለት በአህያይቱና በውርንጫዋ ላይ ተቀምጦ ወደኢየሩሳሌም ገባ ።

አንዳንድ ሰው በሃብትና በጉልበት ክእርሱ ከሚያይል ሰው ጋር ሲጣላና ያም ሰው በሃብቱና በጉልበቱ ሲመካበት እርሱም በበኩሉ በእርሱ ደረጃ ያሉትን ለማጥቃት ቢሞክር “አህያውን ፈርቶ ዳውላውን” የተሰኘው የአባቶች ምሳሌ ይመስልበታል ። አይሁድም ከወገናቸው ክቅድስት ማርያም የተወለደ ኢየሱስ ክርስቶስ በሽማግሌዎችና በህፃናት እየተመሰገነ በአህያይቱና በውርንጫዋ ላይ በየተራ እየተቀመጠ ወደቤተ መቅደስ በገባ ጊዜ ተቃወሙት ። አህዮችን ግን አልተቃወሙም ይላሉ ባለቅኔው (ማቴ. 21 ፡ 9-15) ።

394 ዋዜማ (962)ገ
ባዕል በዕበዱ

ይሴ ነፍስየ እምድካመ ሥጋ አዕርፈ፤
ለኪ እምጣን ዘገብኪ ወርቀ ክብር ኃላፊ ።
ልብሰ ባዕልሰ ነገረ እመ መርዓዊ ይስፈ
ይሴላ ለነፍሱ ወርቀኪ ግድፈ
እመስና ዘሀሎ ትትርፈ ።

ትርጉም

ባለፀጋ በሰንፍናው
ነፍሴ ከሰጋ ድካም እረፈ ይላል ፤
ያላፈ ክብር ወርቅን ለአንቺ ሰብስቤያለሁና ።
ግን የባለፀጋ ልብሰ /ነገርን መርእዊ/ ገብረ ክርስቶስ ቢሰፋ ፡
ከአለጥፋት ትተርፈ ዘንድ
ነፍሱን ወርቅን ጣዬ አላት ።

ምስጢር

አንዳንድ ሰነፍ ባለፀጋ ሞትን ዘንግቶ “እንግዲህ ምን አለብኝ ፡
ብዙ ገንዘብ ሰብስቤያለሁ ፡ መደሰት አለብኝ” ይላል ። ገብረ ክርስቶስ ግን
የአባቱን መንግስት ትቶ ከወርቅ ይልቅ ክርስቶስን በመከተሉ የሚመጣበ
ትን መከራ መረጠ በማለት ባለቅኔው የገብረ ክርስቶስን አማኝነት
በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

395 ዘእምላኪየ (19)ይ

ዘቸኮል (ባሕታዊ ፡ ዘወይዘይኝ ማርያም)

ወሪዐ ቤቱ ነፃስ እንተ አየእምር ኬፋ
ያስተሐምም እፎ አብይተ ዘአልፋ?
ወለተዘምዶቱ ድቀት እስከነ ሠለስቱ ጸሐፋ ።

ትርጉም

ትንሽ ቤቱን መሰራት የማያውቅ ጴጥዮስ
ለክርስቶስ ቤቶች እንዴት ያስባል?
ዝምድናው /አወዳደቅንም እስከ ሶስት ቤት ቆጠራት ።

ምስጢር

“የራሱን ቤተ ሰብ ማስተዳደር የማይችል ቤተ ክርስቲያንን
ማስተዳደር አይችልም” በማለት ሃዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ አስተም
ሯል። በደብረ ታቦር ለራሱ ቤተ ለመሰራት ያላሰበ ጴጥዮስ “ለክርስቶስና
ለኤልያስ ፡ ለሙሴም ሶስት ቤቶችን እንሰራ” ብሎ ቢናገርም ፡ ይህን
ማድረግ እንዴት ይችላል? በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

396 ዘእምላኪየ ሰ

ሰማዕተ ልዳ ረከበ ምስለ ኤልያስ ሱታፊ
ያፍቅር ሀላዌ ወይጽላዕ ኃላፊ ፤
እምጣኑ እምለፌ ኀያል ወመስተዓግሥ እምለፌ ።

ትርጉም

የሚኖርን ይወድና ያለፈን ይጠላ ዘንድ
የልዳ ሰማእት ከኤልያስ ጋር እንድንትን አገኘ ፡
ከዚያ ብርቱ ሰው ነውና ፡ ከዚህም ታጋሽ ነውና ።

ምስጢር

አንዳንድ ሰው ጓደኛውን ከልቡ ሲያፈቅር ጓደኛው የወደደውን
ይወዳል ፡ የጠላውንም ይጠላል ። የሚያልፈውን አለም መከራ በመታገስ
የማያልፈውን አለም ተስፋ ያደረገ የልዳ ሰማእት ቅዱስ ጊዮርጊስም እንደ
ኤልያስ በተጋድሎው ፀና ይላሉ ባለቅኔው ።

397 ግእዝ ጉባኤ ቃና/ሰ

ዘየፋነዘ (አለቃ)

ተሐልበት ደመ ላዘመ ቤተ ጳውሎስ ሰይፍ ፡
ነዳይ ቶማስ እስመ እንሥእ በአፍ ።

ትርጉም

የጳውሎስ ቤት ላም /ሰይፍ ደምን ታለበች ፤
ችግረኛ /ቶማስ በአፍ እንስቷታልና ።

ምስጢር

ከቤቱ አርፎ የማይቀመጥ አንዳንድ እግረኛ ሰው ወደሌላው ሰው ቤት ሲሄድ ላሞች ሲታሰቡ ይደርሳል ፤ እንደ እግሩም እንደበቱ አያርፍምና “እቤት! የዚች ላም ጡቷ ምን ያክላል?” ብሎ ይናገራል ፤ በየደረሰበትም ያነሳታል ። ያችም ላም በወተት ፈንታ ደም ትታሰባለች ። ሃዋርያው ጳውሎስ የተቆረጠባት ሰይፍም የቶማስን ከንፈሮች በቆረጠች ጊዜ ደሙን አፈሰሰችው ይላሉ ባለቅኔው ።

398 ዋዜማ (967)ጎ

ዘፈቃዴ (አቶ)

በዓመተ ሞት ማእረረ ነሱ

ፈለገ ሐሊብ ይውሕዝ እምክናፍሪሁ ለሰይፍ

ማየ ፅራቆ እይስተይ መትከፍ ፤

ወእዘከረ አክናፈ ስማዕተ ገሊላ መጽሐፍ

እስመ ትልቆ ሳብዕ አክሊል ፍጹም ክንፍ

ገዘ ርእሱ ዘየዐርግ ያፍ ።

ትርጉም

በሞት /የሁሉ አዝመራ አመት

ባዶ ውሃን እንዳይጠጣ

ከሰይፍ ከንፈሮች የወተት ወንዝ ይፈላል ፡

የገሊላ ሰማእት /መፅሃፍ ከንፈሮችን አላስታወሰም፡

የሰባተኛ አክሊል ቁጥር /ፍፁም ክንፍ

ወደራሱ የሚወጣ ወፍ ነውና ።

ምስጢር

ለመስኖ ልማት አመች የሆነ ወንዝ ከምንጩ ጀምሮ አዝመራ ወዳለበት እንዲፈስ ይደረጋል ። በሰይፍ ከተቆረጠ ከቅዱስ ጊዮርጊስ አንገትም ወተትና ውሃ መነጩ ። አንዳንድ ህመምተኛ ሰው ውሃና የአትክልት ጭማቂ እየቀላቀለ እንደሚጠጣ በጊዮርጊስ ትከሻ ላይም ውሃም ፡ ወተትም ፈሰሰ ። ሁሉም ነገር በመፅሃፍ ተፅፎ እንደማይገኝ ጊዮርጊስም እንደ መጥምቁ የሃንስ አንገቱን ሲቆረጥ ከንፎችን አላወ

ጣም። በእብራውያን የቁጥር ስርአት ስባት ፍፁም ቁጥር (ሙሉ ቁጥር) እንደሆነ ለጊዮርጊስም በሰባተኛው የስቃይ አመት አክሊል ቢወርድለት፡ ክንፍ ለዮሃንስ ሆነ በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

399 ዋዜማ(968)ጎ

ዘወልደ ሥላሴ (አለቃ)

ተክለ ሃይማኖት አመ ተስቅለ

ዲበ ዕፅ መስቀል ኪሩብ ለቤዛ መንክራት አእላፍ

ተረግዘ ገቦሁ በኩናት ክንፍ ፤

ወሶበ እምላዕሉ ወረደ መንፈስ አእምሮ ዘዘልፍ

ሐዋርያቲሁ አልባሰ አርድእተ መትከፍ

ተናገሩ በልሳን ወአፍ ።

ትርጉም

በእንጨት መስቀል /ኪሩብ ላይ

ለድንቆች /ወገኖች ቤዛ ተክለ ሃይማኖት በተስቀለ ጊዜ

በጦር /ክንፍ ጎኑን ተወጋ ፡

የዘወተር እውቀት መንፈስም ከላይ በወረደ ጊዜ

የትከሻ ረዳቶች ሃዋርያቱ /ልብሶች

በምላስና በአፍ ተናገሩ ።

ምስጢር

ክርስቶስ በእንጨት መስቀል ላይ ለብዙዎች ቤዛ በተስቀለ ጊዜ ጎኑን በጦር ተወጋ ፡ ኢትዮጵያዊው ጻድቅ አቡነ ተክለ ሃይማኖትም በኪሩብ አምሳል በጎናቸው በሰረፁ ክንፎች በረሩ ። ሃዋርያትም በመንፈስ ቅዱስ ሃይል ልዩ ልዩ ቋንቋን እንደተናገሩ የተክለ ሃይማኖት ልብሶችም አምላክን አመሰገኑ በማለት ባለቅኔው ለተክለ ሃይማኖት ተፈፅሟል የሚባለውን ተአምራዊ ድርጊት አመስጥረዋል ።

400 ሥላሴ /ስ

ኤዎስጣቱዎስ

ማእዜ ተጋፍር በእርቃንነ?

ያፍ ጥቀ እንተ ወረፀት እምያፍ

ዕርቃነ እንላ ትከድን በክንፍ ።
ወእንበለ ዛቲ ዐጽፍከ እመ አልብከ ተረፍ ።
እስመ አንተ አብ ኩናኔ ጽንፍ ።
ስዝረ ስዝረ ለይእቲ ዐጽፍ
ንትካፈላ ውሉድከ እልፍ ።

ትርጉም

ኤዎስጣቴዎስ!
በራቂትነታችን መቼ ታፍራለህ?
ከወፍ የተወለደች ወፍ እንኳን
የልጇን ራቂትነት በክንፍ ትሸፍናለች ፤
ያለዚች አፅፍህም ትርፍ ከሌለህ
ጠረፍ ገዢ አባት ነህና ፤
እልፍ ልጆችህ ይህችን አፅፍ
ስንዝር ስንዝር እንካፈላት ።

ምስጢር

ልጆችን ማብላትና ማልበስ የወላጆች ግዴታ ነው ፤ ስንኳን ሰውና ወፍ ልጆቿን በእኛ እየለቀመች ትመግባቸዋለች በክንፍቿም አቅፋ ከብርድ ታድናቸዋለች ። ኤዎስጣቴዎስ የተባሉት ኢትዮጵያዊ ፃድቅ የቤተ ክርስቲያናቸው አገልጋዮች ካህናት የእመት ልብስና የእሰት ጉርስ እንዲያገኙ የየቀኑን ተግባራቸውን መባረክ ይገባቸዋል ። የልጆች መራቆት ወላጆቻቸውን እንደሚያሳፍራቸው የካህናቱም እጦት ፃድቁን አማላጅ አያስኛቸውም ። የእቡነ ኤዎስጣቴዎስ ልብስ እንዲት ብትሆንም “ከሁለት ልብሶች አንዱን ቢቀሙህ ሁለተኛውንም ስጥ” እንደተባለው ያቸው እንዲቁ ለረድኤት ትበቃናለች ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

በዘመነ አፀባ (በችግር ዘመን) በጎጃም ክፍለ ሀገር በደብረ ወርቅ ማርያም የኖሩ አንድ ሊቅ የሚለብሱት አጥተው በመቸገራቸው ለፃድቁ ለእቡነ ኤዎስጣቴዎስ በአል ዋዜማ ይህን ስላሴ ቅኔ መቀኘታቸው ይተረካል ።

የባለቅኔዎች አጫጭር የሕይወት ታሪክ

1. ሃዲስ ኪዳናት (ቄሰገበዝ ፡ ዘፅላሎ አማኑኤል)

ቄሰ ገበዝ ሃዲስ ኪዳናት በጎጃም ፡ ክፍለ ሀገር በባህር ዳር አውራጃ በዶልማና ዴንሳ ወረዳ በፅላሎ አማኑኤል ደብር ከአባታቸው ከመምህር ኪዳናት ወልደ ሩፋኤል ከእናታቸው ከወይዘሮ የተመኙ ከብቱ በ1863 አ.ም ተወለዱ ።

ቄሰ ገበዝ ሃዲስ ኪዳናት ፀዋትወ ዜማ በደብሩ ከነበሩ መምህራን ተምረዋል ። ከአባታቸው ከመምህር ኪዳናት ወልደ ሩፋኤል ቅኔ ከነአግባቡ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። ከዚያም ወደ ጎንደር ክፍለ ሀገር ሄደው በጎንደር ከተማ ከነበሩ ሊቃውንት የመፃህፍት ትርጓሜ አጥንተዋል ። ወደ ቤተ ልሂም ሄደው ድን አስመስክረዋል ።

ቄሰ ገበዝ ሃዲስ ኪዳናት ወደ ትውልድ ቦታቸው ወደ ፅላሎ አማኑኤል ተመልሰው ቅኔና የመፃህፍት ትርጓሜ እያስተማሩ አያሌ መምህራንን መርቀው ሾመዋል ። እኒህ ሊቅ በማስተማር ስራቸው ሳይወሰኑ የደብሩ ቄሰገበዝ ሆነው ቅን አገልግሎት አበርክተዋል ።

ቄሰ ገበዝ ሃዲስ ኪዳናት ከሚወዱት የማስተማርና ምስጢረ መፃህፍትን የመመርመር ስራቸው ሳይለዩ በተወለዱ በ65 አመታቸው በ1928 አ.ም አርፈው በደብረ ፅላሎ አማኑኤል ተቀብረዋል ። (ታሪኩ የልጅ ልጃቸው አቶ ተሾመ ሃዲስ ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው)

2. መራሂ በየነ (አለቃ ፡ ዘጋዛ ቁስቋም)

አለቃ መራሂ በየነ በጎንደር ክፍለ ሀገር በደብረ ታቦር አውራጃ በአንጋጫት ማርያም ደብር ከአባታቸው ከመሪጌታ በየነ እንግዳና ከእናታቸው ከወይዘሮ አስናቀች እስረስ በ1892 አ/ም ተወለዱ ። ንባብና ፀዋትወ ዜማ ከእያታቸው ከመሪጌታ እንግዳ ፡ ቅኔ ከነአግባቡ ከአለቃ ደስታ ጠይም በተደባበ ማርያም ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ።

አለቃ መራሂ በየነ በጋይንት አውራጃ የጉና ቅዱስ ሚካኤል ደብር የቅኔ መምህር ሆነው በማስተማር ላይ እንዳሉ የደብሩ ርእሰ ደብር ሆነው ሰርተዋል ። እኒህ ሊቅ ከ1972 እስከ 1976 አ.ም ድረስ የጋዛ ቁስቋምን ደብር በአለቅነት አስተዳድረዋል ።

አለቃ መራሂ በየነ በቅኔ ሙያቸው ከተመሰገኑት ሊቃውንት አንዱ

ናቸው ። እኒህ አረጋጂ ሊቅ ከሚወዱት ከማስተማርና ከትሩፋት ስራቸው ሳይለዩ ሰኔ 21 ቀን 1978 አ.ም. በተወለዱ በ86 አመታቸው አርፈው በጉና ቅዱስ ሚካኤል ደብር ተቀብረዋል ። (ታሪኩ ልጃቸው ቀሲስ ከፍያለው መራሂ ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው) ።

3. መዝሙር ካሳ (አለቃ)

አለቃ መዝሙር ካሳ በጎንደር ክፍለ ሀገር ተወለዱ ። በተወለዱበት ክፍለ ሀገር ተምረው የተመሰገኑ ምሁር ሆነዋል ። ምሁርነታቸው ከሚያፈልቀው የንግግራቸው ስምረት የተነሳ ዳግማዊ እጄ ምኒልክ ያከብሯቸው ነበር ይባላል ።

አለቃ መዝሙር ካሳ የእንጦጦ ማርያምን ቤተ ክርስቲያን እያገለገሉ ሲኖሩ አርፈው በዚህ ደብር ተቀብረዋል ።

4. ሳሙኤል ረታ (አለቃ)

አለቃ ሳሙኤል ረታ በወሎ ክፍለ ሀገር በየጁ አውራጃ በኩላማሶ ወረዳ ተወለዱ ። በዚህ ክፍለ ሀገር ገዳማትና አድባራት ከነበሩ መምህራን ተምረው የተመሰገኑ ሊቅ ሆነዋል ።

አለቃ ሳሙኤል ረታ በቤተ ክህነት በታሪክና በድርሰት ክፍል ተመድበው በመስራት ላይ እንዳሉ በ1943 አ.ም አርፈው በመንበረ ዐባኦት ቅድስት ሰላሳ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል ።

5. ሮብአም (መልአክ ፀሃይ ፣ ዘቁስቋም)

መልአክ ፀሃይ ሮብአም በጎጃም ክፍለ ሀገር በሞጣ አውራጃ በመርጡል ማርያም ሰበካ ተወልደዋል ። ፀዋትወ ዜማና ቅኔ በመርጡል ማርያም ከነበሩ መምህራን ተማሩ ። ወደ ጎንደር ክፍለ ሀገር ሄደው በጎንደር ከተማ ከነበሩ መምህራን የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ።

መልአክ ፀሃይ ሮብአም በጎንደር ከተማ በቁስቋም ደብር የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ በማስተማር አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ። መልአክ ፀሃይ ተብለውም የቁስቋምን ደብር በአለቅነት አስተዳድረዋል ። እኒህ ሊቅ ከሚወዱት የማስተማርና ምስጢረ መፃህፍትን የመመርመር ስራ ሳይለዩ ኖረው አርፈዋል ።

6. ቀፀላ ሃይሉ (መምህር ፣ ዘዋሽራ)

መምህር ቀፀላ ሃይሉ በጎጃም ክፍለ ሀገር በዋሽራ ማርያም ሰበካ ተወልደዋል ። በተወለዱበት ክፍለ ሀገር አድባራትና ገዳማት ከነበሩ ሊቃውንት ተምረው የቅኔ መምህር ለመሆን በቅተዋል ።

የመምህር ቀፀላ ሃይሉ የመምህርነት ዘመን የአፄ ቴዎድሮስን ፣ የአፄ ዮሃንስንና የአፄ ምኒልክን ዘመን መንግሥት ያጠቃልላል ። በዚህም ጊዜ አያሌ ደቀ መዛሙርትን በቅኔ መምህርነት ሾመዋል ። እኒህ አረጋጂ ሊቅ ተወልደው ባስተማሩበት በዋሽራ ማርያም ደብር አርፈው በዚያው ተቀብረዋል ።

7. በሻህ (አለቃ ፣ ዘራጉኤል)

አለቃ በሻህ በሸዋ ክፍለ ሀገር ተወለዱ ። በዚህ ክፍለ ሀገር ከነበሩ መምህራን ተምረው በቅኔ ሙያቸው የተመሰገኑ ሊቅ ሆነዋል ።

አለቃ በሻህ እንገለገላ ኪዳነ ምህረትን በአለቅነት አስተዳድረዋል ። እኒህ ሊቅ ከአፄ ምኒልክ ዘመን መንግሥት ጀምሮ አገራቸውንና ቤተ ክርስቲያንን በቅንነት ሲያገለግሉ ኖረው አርፈዋል ።

8. በቀለ ጎበና (አለቃ ፣ ዘየውሽ ሚካኤል)

አለቃ በቀለ ጎበና በጎጃም ክፍለ ሀገር በብቸና አውራጃ በእናርጅ እናውጋ ወረዳ በድንቻ ማርያም ሰበካ ከአባታቸው ከግራዝማች ጎበና ካሳና ከእናታቸው ከወይዘሮ ለመች ሚያዝያ 17 ቀን 1892 አ.ም ተወለዱ ።

አለቃ በቀለ ጎበና በተወለዱ በአራት አመታቸው በኩፍኝ ህመም አይናቸው ጠፋ ። አለቃ በቀለ ጎበና ከመጣያ ቅዱስ ሚካኤል መምህር ከመሪ ጌታ አለሙ ፀዋትወ ዜማ ፣ ከዋሽራው የቅኔ ሊቅ ከመምህር ተክሌ ቅኔና አገባብ ጠንቅቀው ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። እኒህ ሊቅ የሃዲሳትንና የሃይማኖት አበውን ትርጓሜ ከሞጣ ጊዮርጊስ ደብር መምህር ከአለቃ ተሰፋ ፣ የብሉያትን ትርጓሜ ከመርጡል ማርያም ገዳም መምህር ከመምህር ፊላታዎስ ተምረው ለመምህርነት በቅተዋል ።

አለቃ በቀለ ጎበና ከ1918—1924 በወለጋ ክፍለ ሀገር ፍትሃ ነገስት አውጭ ሆነው ሰርተዋል ። እኒህ ሊቅ ፋሽለት ኢጣሊያ ኢትዮጵያን በወረረችበት ወቅት የጎጃምንና የሸዋን አርበኞች በደብዳቤ በማገናኘትና

የጠላትን ምስጢር በማቀበል የአርበኝነት ተግባር ፈፅመዋል ።

አለቃ በቀለ ጎበና ከ1937 አ.ም. ጀምሮ በጎጃም ክፍለ ሃገር ደብረ ወርቅ ማርያምን በግብዝና ፣ በጋሞ ጎፋ ክፍለ ሀገር ብርብር ማርያምን ፣ በሸዋ ክፍለ ሃገር ጉጌቴ ገብርኤልን በጎጃም ክፍለ ሃገር ደብረመንክራት የውሽ ሚካኤልን በአለቅነት አገልግለዋል ።

አለቃ በቀለ ጎበና በአዲስ አበባ ከተማ የአራዳ ገነተ ፅጌ ጊዮርጊስ የቅኔ መምህር ሆነው ሲያስተምሩ አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ። እኒህ አረጋዊ ሊቅ በተወለዱ በ86 አመታቸው በ1978 አርፈው በአዲስ አበባ ከተማ በደብረ ነገሥት በቅዱስ ዮሴፍ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል (ታሪኩ ልጃቸው አቶ ዘርአ ያእቆብ በቀለ ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው)

9. ነጋሽ ሃይሉ (አለቃ)

አለቃ ነጋሽ ሃይሉ በጎንደር ክፍለ ሃገር በደብረ ታቦር አውራጃ በማህደረ ማርያም ስበካ ተወለዱ ። ፀዋት ዜማ በተወለዱበት ደብር ተማሩ ። ከዚያም ወደ ጎጃም ክፍለ ሃገር ተሻግረው ከአለቃ ወልደ ጊዮርጊስ በዲማ ጊዮርጊስ ቅኔና የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ አጠኑ።

አለቃ ነጋሽ ሃይሉ በተለይም በቅኔ ሙያቸው የተመሰገኑ ነበሩ ። እኒህ ሊቅ የደብረ ፅጌ ቅዱስ ጊዮርጊስን ቤተ ክርስቲያን ሲያገለግሉ ኖረው አርፈዋል ።

10. አስራት ንዋይ (ድማሃ ገነት ፣ ዘደብረ ገነት ሌልያስ)

ድማሃ ገነት አስራት ንዋይ በጎጃም ክፍለ ሃገር በደብረ ማርቆስ አውራጃ በደብረ ገነት ሌልያስ በ1844 አ.ም ተወለዱ ። በተወለዱበት ክፍለ ሃገር ገዳማትና አድባራት ከነበሩ መምህራን ተምረው የፀዋት ዜማ ፣ የቅኔና የመፃህፍት ትርጓሜ ሊቅ ለመሆን በቅተዋል ። እኒህ ሊቅ በቁም ፅህፈት ሙያም እጅግ የተመሰገኑ ነበሩ ።

ድማሃ ገነት አስራት የጎጃሙ ንጉስ የንጉስ ተክለ ሃይማኖት ፀሃፊ ትእዛዝ ሆነው ለብዙ አመታት ሰርተዋል ። እኒህ አረጋዊ ሊቅ መልአክ ሰላም ተብለው ደምበጫ ሚካኤልን ፣ መልአክ ገነት ሆነው ሞጣ

ጊዮርጊስን፣ ድማሃ ገነት ተሰኝተው ደብረ ገነት ሌልያስን አስተዳድረዋል።

ድማሃ ገነት አስራት ንዋይ ከንጉስ ተክለ ሃይማኖት ልጅ ከልኡል ራስ ሃይሉ ተክለ ሃይማኖት ጋር በአስተዳደር ስራ ተጣልተው ለአቤቱታ እንደመጡ ፋሽስት ኢጣልያ ኢትዮጵያን ስለወረረች እምብቁቷ የሰቃይና የመከራ አመታት በአዲስ አበባ ከተማ ልጆቻቸውን ይዘው አሳልፈዋል ። ከጠላት ወረራ በሁዋላም ደብረ ገነት ሌልያስን እስከ 1944 አ.ም ድረስ አገልግለዋል ። የሰእል ስጦታም ስለነበራቸው ከቀድሞው ንጉስ ቀዳማዊ ሃይለ ሰላሴ ተሸልመዋል ።

ድማሃ ገነት አስራት ንዋይ በአስተዳደር ጉዳይ ለአቤቱታ እንደ መጡ በአዲስ አበባ ከተማ በ1944 አ.ም አርፈው በድናቸው በዳግማዊ ምኒልክ ሆስፒታል ታክሞ በተወለዱበት ደብር በደብረ ገነት ሌልያስ ቤተ ክርስቲያን እቃ ቤት ሳይቀበር አረፈ ።

በለሹ ሙታቸው ግን እኔ ያልተሾሙበት ደብር የለም ይሉን ነበር ። እኛ ግን የደረስንበትና ያየነው “አህዱ እምሊቃናት መልአክ ገነት አስራት” የሚል ማህተም ነው ። ይህም የሞጣ ጊዮርጊስ መሆኑ ነው ። (ታሪኩን በቃል ያፃፉን የልጅ ልጃቸው ዶክተር አሳይያስ አለሜ ናቸው)

11. አወቀ (አለቃ ፣ ዘወቄጣ ማርያም)

አለቃ አወቀ በወሎ ክፍለ ሃገር በላስታ አውራጃ በሸድሆ ወረዳ ገወቄጣ ማርያም ደብር ተወልደዋል ። በወሎ ፣ በጎንደርና በጎጃም ገዳማትና አድባራት ከነበሩ መምህራን ተምረው የተመሰገኑ የቅኔ መምህር ሆነዋል ።

አለቃ አወቀ በተወለዱበት ደብር በወቄጣ ማርያም ፣ በትግራይ ክፍለ ሃገር ተቀማ በሚባለው ገዳምና በኤርትራ ክፍለ ሃገር በደብረ ቢዘን ገዳም ቅኔ አስተምረው አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ።

አለቃ አወቀ በዋልድባ ገዳም ስርአተ ምንኩስና ተቀብለው ሲኖሩ በ1929 አ.ም አርፈዋል ።

12. አፈወርቅ ትኩየ (መሪጌታ ፣ ዘሰይፍአጥራ ማርያም)

መሪጌታ አፈ ወርቅ ትኩየ ከአባታቸው ከደብተራ ትኩየ ለውጧና

ከእናታቸው ከወይዘሮ ግንብወግሽ ቢያበደን በጎንደር ክፍለ ሃገር በጎንደር ዙርያ አውራጃ በወይብላ በአታ ደብር በ1896 አ.ም ተወለዱ ።

በሰዶፍ አጥራ ማርያም ከነበሩት ከአባ ገብረ ህይወት ንባብ ፣ መዝገበ ቅዳሴና ፀዋትወ ዜማ ተማሩ ። በለሳ ከሙር ሃንገብ ኪዳነ ምህረት ደብር መምህር ከመሪጌታ ተክለ ኢየሱስ ፣ ደንቢያ ከጉርአምባ ሚካኤል ደብር መምህር ከመሪጌታ ፅጌ ፣ መልዓ ከሳርንኮ ሚካኤል መምህር ከአለቃ ህሩይ ፣ ወገራ ከጉንትር አቦ መምህር ከመሪጌታ ብዙአየሁ ፣ ሊቦ ከሚካኤል ደብር መምህር ከጌቴ ገሞራው ቅኔ ከነአርባቅምሩና ከነአገባቡ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። መሪጌታ አፈወርቅ ትኩየ ከደንጉርሳ ጊዮርጊስ መምህር ከመሪጌታ ሃይሉ የላይ ቤት አቋቋም ፣ በጎንደር ተክለ ሃይማኖት ከአባ ፅህማ ባህረ ሃሳብና አቡሻህር ቀፅለዋል ።

እኒህ ሊቅ ወገራ የማይልኮ ኢየሱስ ደብር የቅኔ መምህር ሆነው ባስተማሩባቸው አመታት አያሌ ደቀመዛሙርትን አፍርተዋል ። ከዚያም ወደ ሰዶፍ አጥራ ማርያም ተመልሰው ፀዋትወ ዜማና መዝገበ ቅዳሴ እያስተማሩ ሲኖሩ በ1964 አ.ም በተወለዱ በ68 አመታቸው አርፈው በዚሁ ደብር ተቀብረዋል ። (ታሪኩ ልጃቸው አቶ ሳህለ ማርያም አፈ ወርቅ ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው) ።

13. ኪዳናት ወልደ ሩፋኤል (መምህር ፣ ዘፅላሎ አማኑኤል)

መምህር ኪዳናት ወልደ ሩፋኤል በጎጃም ክፍለ ሃገር በባህር ዳር አውራጃ በይልማና ዴንሳ ወረዳ በደብረ ፅላሎ አማኑኤል ለበካ ከመምህር ወልደ ሩፋኤልና ከወይዘሮ ሂሩት በ1843 አ.ም ተወለዱ ።

ፀዋትወ ዜማ ፣ ቅኔና የመፃህፍት ትርጓሜ በደብረ ፅላሎ አማኑኤል ከነበሩ ሊቃውንት ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። ከዚያም ወደዋደላ ሄዱ ። በዚያው ዘመን ሊቃውንት የቅኔ ፣ አርባ ቅምርና የእግዚአብሔር ስም አደላድለው ወደትውልድ ደብረው ወደ ፅላሎ ተመለሱ ።

ወልደ ሩፋኤል የፅላሎ አማኑኤል ደብር የቅምር መምህር ፣ በ1940 አመታት ሲሆን በተመርቀዋል ።

መምህር ኪዳናት ወልደ ሩፋኤል ከሚወዱት የማስተማርና ምስ ሰራ መፃህፍትን የመመርመር ስራቸው ሳይለዩ በተወለዱ በ61 አመታቸው በ1904 አ.ም. አርፈው በፅላሎ አማኑኤል ደብር ተቀብረዋል ። (ታሪኩን የባለታሪኩ የልጅ ልጅ አቶ ተሾመ ሃዲስ ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው) ።

14. ወልደ ኢየሱስ (ሊቀጠብብት ፣ ዘመንበረ መንግስት)

ሊቀ ጠብብት ወልደ ኢየሱስ በጎጃም ክፍለ ሃገር ተወልደዋል ። በተወለዱበት ክፍለ ሃገር ከሚገኙ ገዳማትና አድባራት ከነበሩ ሊቃውንት ፀዋትወ ዜማ ፣ ቅኔና የብሉያትን ትርጓሜ ተምረው የተመለከቱ ሊቅ ሆነዋል ።

ሊቀ ጠብብት ወልደ ኢየሱስ በአዲስ አበባ ከተማ የመንበረ መንግስት ቅዱስ ገብርኤልን ቤተ ክርስቲያን በመዘምርነት አገልግለዋል ። በዚሁም ጊዜ የደብሩ ሊቀጠብብት ሆነው ሰርተዋል ።

ሊቀ ጠብብት ወልደ ኢየሱስ ምሥሌ 9 ቀን 1947 አ.ም. አርፈው በመንበረ ሃባኤት ቅድስት ስላሴ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል ።

15. ወልደ ሚካኤል (መምህር ፣ ዘዜና ማርቆስ)

መምህር ወልደ ሚካኤል በሸዋ ክፍለ ሃገር በዜና ማርቆስ ገዳም አካባቢ ተወልደዋል ። በትውልድ ስፍራቸው ከነበሩ መምህራን ፀዋትወ ዜማና ቅኔ ተምረዋል ።

መምህር ወልደ ሚካኤል ወደ ጎንደር ክፍለ ሃገር ሄደው በጎንደር ከተማ ከነበሩ ሊቃውንት የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ።

መምህር ወልደ ሚካኤል የዜና ማርቆስ ገዳም አስተዳዳሪ ሆነው በማገልገል ላይ እንዳሉ ፣ እርሳቸውና የገዳሙ መነኮሳት ለፍሽሱቱ የኢጣልያ መንግስት እንገዛም በማለታቸው የፍሽሱት ኢጣልያ ጦር ግንቦት 21 ቀን 1929 አ.ም. ገዳሙን ሲያቃጥል በሰማእትነት አርፈዋል ።

16. ወልደ አብ (አለቃ)

ወልደ አብ በሸዋ ክፍለ ሃገር ተወለዱ ። ፀዋትወ ዜማ

በተወለዱበት ክፍለ ሃገር ተማሩ ። ወደ ጎንደር ክፍለ ሃገር ሄደው በጎንደር ከተማ ከመምህር ኤስድሮስ የሃዲስ ኪዳንን ትርጓሜ ተምረው በመምህር ነት ተመርቀዋል ። እኒህ ሊቅ የአረብኛ ቋንቋ አጥንተው በአረብኛና በግእዝ የተፃፉ መፃህፍትን እየመረመሩ የተለያዩውን እያስማሙ የጎደለውን ይምሉ ነበር ይባላል ።

አለቃ ወልደ አብ የመምህራቸውን የመምህር ኤስድሮስን ጉባኤ ተረክበው በማስተማር አያሌ የሃዲስ ኪዳን ትርጓሜ መምህራንን መርቀው ሾመዋል ። እኒህ ሊቅ ከሚወዱት የማስተማርና ምስጢረ መፃህፍትን ከመመርመር ስራቸው ሳይለዩ ፍረው አርፈዋል ።

17. ወልደ ኪዳን ጀምበሬ (አለቃ ፡ ዘደብረ ታቦር)

አለቃ ወልደ ኪዳን ጀምበሬ በጎጃም ክፍለ ሃገር በአገው ምድር አውራጃ በአለዋ ሚካኤል ቀበሌ በ1893 አ.ም. ተወለዱ ። በአምስት አመታቸው በኩፍኝ በሽታ አይነ ስውር ሆኑ ።

በተወለዱበት ደብር ዳዊት ከደገሙ በሁዋላ ወላጅ እናታቸው እየመሯቸው ወደ ደብረ ታቦር ኢየሱስ ሄዱ ። ከደብረ ታቦር ኢየሱስ የድጓ መምህር ከመምህር ወልደ ስላሴ ዐዋትወ ዜማ ፡ የተክሌ አቋቋም ምስክር ከነበሩት ከአለቃ መኮንን አቋቋም ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ።

ከኤልሻማ መድሃኔ አለም የቅኔ መምህር ከአለቃ ምስራቅ ቅኔ ተምረው በማስተማር ስራ መምህራቸውን እስከመርዳት ደርሰዋል ። የመዝሙረ ዳዊትና የፍትሃ ነገስት ትርጓሜም አጥንተዋል ።

አለቃ ወልደ ኪዳን ጀምበሬ በተማሩበት በደብረ ታቦር ኢየሱስ ቤተ ክርስቲያን ከ40 አመታት በላይ ድጓና ሥመ ድጓ አስተምረው አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ። እኒህ ሊቅ በማህሌታዊ ድምፃቸው እጅግ የተደነቁ ነበሩ ። ከዚህም የተነሳ ራስ ጉግሳ ወሌ “ስለሃምሳ” በማለት ማህሌታዊ ድምፃቸው የ50 ደብተራ ድምፅ ያህል መሆኑን መስክረውላቸዋል ።

አለቃ ወልደ ኪዳን ጀምበሬ ከሚወዱት የማስተማርና የማህሌት ስራ ሳይለዩ በኖሩበት በደብረ ታቦር ኢየሱስ መስከረም 13 ቀን 1974 አ.ም. በተወለዱ በ81 አመታቸው አርፈው በዚሁ ደብር ተቀብረዋል ። (ታሪኩ ልጃቸው አቶ ማህቶት ወልደ ኪዳን ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው ።)

18. ዋሴ (አለቃ ፡ ዘድንግራ ማርያም)

አለቃ ዋሴ በጎጃም ክፍለ ሀገር ድንግራ ማርያም በምትባለው ደብር ተወልደዋል ። እኒህ ሊቅ በጎጃምና በጎንደር ከነበሩ ሊቃውንት ቅኔ ፡ አቋቋም ፡ የሃዲስና የፍትሃ ነገስት ትርጓሜ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ።

አለቃ ዋሴ የድንግራ ማርያምን ደብር እያስተዳደሩ ቅኔ ፡ አቋቋም ፡ የሃዲስና የፍትሃ ነገስት ትርጓሜ አስተምረዋል ። እኒህ አረጋዊ ሊቅ ከሚወዱት የማስተማር ስራቸው ሳይለዩ ተምረው ባስተማሩበት ደብር በድንግራ ማርያም አርፈዋል ።

19. ደስታ ሃሊቡ (መምህር ፡ ዘዋሽራ)

መምህር ደስታ ሃሊቡ በጎጃም ክፍለ ሃገር በድንግራ ማርያም ደብር ሰበካ ተወለዱ ። መምህር ደስታ ሃሊቡ ቅኔ በጎንጅ ቴዎድሮስ ከቄስ ገበዝ በቃ ፡ ብሉይ ፡ ሃዲስና ፍትሃ ነገስት ከመምህር ገብረ መድህን በዋሽራ ማርያም ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ።

መምህር ደስታ ሃሊቡ በተማሩበት በዋሽራ ማርያም ደብር የብሉይን ፡ የሃዲስና የፍትሃ ነገስትን ትርጓሜ አስተምረው አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ። እኒህ ሊቅ ከጉባኤያቸው ሳይለዩ የዋሽራ ማርያም አስተዳዳሪ ሆነው አገልግለዋል ።

መምህር ደስታ ሃሊቡ በሊቅነታቸው ብቻ ሳይሆን በምግባር ሰናይም እጅግ የታወቁ ነበሩ ። ለተማሪዎቻቸው የአመት ልብስ የእለት ጉርስ እየሰጡ ስለሚያስተምሩ ፡ ደቀ መዝሙሮቻቸው ልብስና ምግብ ለማግኘት የሚያውሉትን ጊዜ በትምህርትና በጥናት ላይ ያውሉት ነበር ። አብሮአቸው የሚበላ እንግዳ ወይም ያጣ የነጣ ድሃ ሰው በዚያቸው ውስጥ ካልተገኘ ምግብ አይበሉም ነበር ይባላል ።

20. ዶሪ (አለቃ ፡ ዘጨለቆት ስላሴ)

አለቃ ዶሪ በትግራይ ክፍለ ሃገር በጨለቆት ስላሴ ደብር ተወለዱ ። በትግራይ ፡ በጎንደርና በጎጃም ከነበሩ ሊቃውንት ተምረው የተመለከቱ የቅኔ መምህር ሆነዋል ። በትግራይና በሸዋ በሚገኙ አድባራትና ገዳማት ቅኔ አስተምረው አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ።

አለቃ ዶሪ በአፄ ዮሃንስና በአፄ ምኒልክ ዘመን መንግስት ሰፊ ጉባኤ የነበራቸው በመሆኑ “ዶሪ ቅኔ ፈጣሪ” እያለ ህዝቡ ሳይቀር ያመሰግናቸው እንደነበር ይነገራል ። እኒህ ሊቅ የሚወዱትን የቅኔ ሙያ በማስተማር ላይ እንዳሉ አርፈው በደብረ ሊባኖስ ገዳም ተቀብረዋል ።

21. ገላነሽ ሃዲስ (እማሆይ ፡ ዘፅላሎ አማኑኤል)

እማሆይ ገላነሽ ሃዲስ በጎጃም ክፍለ ሀገር በባህር ዳር አውራጃ በይልማና ደንሳ ወረዳ በፅላሎ አማኑኤል ደብር ከአባታቸው ከቄስ ገበዝ ሃዲስ ኪዳናትና ከእናታቸው ከወይዘሮ ወርቅነሽ እንግዳ በ1898 አ.ም. ተወለዱ ። በተወለዱ በስምንት አመታቸው በኩፍኝ በሽታ አይናቸው ጠፋ ። በዚህም ምክንያት ቄስ ገበዝ ሃዲስ ኪዳናት ልጃቸው እማሆይ ገላነሽን ለማስተማር ወሰኑ ።

እማሆይ ገላነሽ ሃዲስ ከአባታቸው ከቄስ ገበዝ ኪዳናት ቅኔ ከነአገባቡ ፡ የብሉይንና የሃዲስን ኪዳኖች ትርጓሜ ተምረው በመምህር ነት ተመርቀዋል ። እማሆይ ገላነሽ ሃዲስ በመምህርነት ከተመረቁበት ጊዜ ጀምሮ አባታቸው ቄስ ገበዝ ሃዲስ ኪዳናት እስካረፉበት እስከ 1928 አ.ም. ድረስ በማስተማር ስራ አባታቸውን ረድተዋል ።

እማሆይ ገላነሽ ሃዲስ ተወልደው ባደጉበት ፡ ተምረውም ለመምህር ነት በበቁበት በፅላሎ አማኑኤል ደብር ከ50 አመታት በላይ ቅኔ አስተምረው እያሌ መምህራንን በቅኔ መምህርነት መርቀው ሾመዋል ። እማሆይ ገላነሽ ሃዲስ ከሚወዱት የማስተማር ስራቸው ሳይለዩ ሃምሌ 12 ቀን 1978 አ.ም. በተወለዱ በ80 ዓመታቸው አርፈው በፅላሎ አማኑኤል ደብር ተቀብረዋል ። (ታሪኩ የእህታቸው ልጅ አቶ ተሾመ ሃዲስ ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው) ።

22. ገብረ ኢየሱስ (አለቃ ፡ ዘደብረ ብርሃን)

አለቃ ገብረ ኢየሱስ በሸዋ ክፍለ ሃገር ተወለዱ ። በጎንደር ከተማ ከነበሩ ሊቃውንት የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ ተምረው በመምህር ነት ተመርቀዋል ።

አለቃ ገብረ ኢየሱስ የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ አስተምረው እያሌ ደቀ መዛሙርትን በመምህርነት ሾመዋል ። እኒህ ሊቅ በአፄ

ቴዎድሮስ ዘመን መንግስት ፍትሃ ነገስት አውጭ ሆነው ሰርተዋል ። በአፄ ምኒልክ ዘመን መንግስት ደብረ ብርሃን ሰላሴን በአለቅነት አስተዳድረዋል ።

አለቃ ገብረ ኢየሱስ በቅኔ ሙያ ከሚመሰገኑት ሊቃውንት መካከል አንዱ ናቸው ። እኒህ ሊቅ በቅኔያቸው ብስለት ቅኔ ፈጣሪ የሚል ቅፅል ተሰጥቷቸዋል ።

አለቃ ገብረ ኢየሱስ ለቤተ ክርስቲያንና ለሃገራቸው የሚጠቅም አገልግሎት ሲያበረክቱ ኖረው አርፈዋል ።

23. ጎበዜ (አለቃ ፡ ዘደብረ ወርቅ)

አለቃ ጎበዜ በጎጃም ክፍለ ሃገር በደብረ ወርቅ ማርያም ሰበካ ተወልደዋል ። ፀዋት ወዜማና ቅኔ ከደብረ ወርቅ ማርያም መምህራን ተማሩ ። የብሉይ ኪዳን ፡ የሃዲስ ኪዳንና የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ ከመምህር ሰው አገኘሁና ከአለቃ ገብረ ኤልያስ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። እኒህ ሊቅ በተለይ በቅኔ ሙያ ከሚመሰገኑት ሊትዮጵያውያን ሊቃውንት አንዱ ናቸው ።

አለቃ ጎበዜ የእንጦጦ ማርያምን ደብር በአለቅነት አስተዳድረዋል ። የራስ ኃይሉ ተክለ ሃይማኖት አማካሪም ሆነው ሰርተዋል ።

አለቃ ጎበዜ ወደትውልድ ቦታቸው ወደ ደብረ ወርቅ ተመልሰው ምስጢረ መፃህፍትን እየመረመሩ ሲኖሩ አርፈው በዚሁ ደብር ተቀብረዋል ።

24. ኃሉ (ቄስ ገበዝ ፡ ዘዲማ)

ቄስ ገበዝ ኃሉ በጎጃም ክፍለ ሃገር በዲማ ጊዮርጊስ ሰበካ ተወለዱ ። ቄስ ገበዝ ኃሉ በተወለዱበት ገዳም ተምረው የተመሰገኑ የቅኔና የመፃህፍት ትርጓሜ ሊቅ ሆነዋል ።

ቄስ ገበዝ ኃሉ የዲማ ጊዮርጊስን ገዳም በግብዝና ባገለገሉበት ወቅት ደጃዝማች ብሩ ጎሹ የገዳሙን ቅፈፍ ነጥቀው የወታደር መተዳደሪያ ባደረጉ ጊዜ አፈፃፀሙ ተገቢ አለመሆኑን በማስረዳት የገዳሙን መብት ለማስጠበቅ ከፍተኛ ጥረት አድርገዋል ። ይህንንም በተራ ቁጥር 3 በተተረጎመው ቅኔያቸው ገልጠውታል ።

ቄስ ገበዝ ኃሉ ተወልደው ያደጉበትን ፡ ተምረውም ሊቅ ለመባል የበቁበትን የዲማ ጊዮርጊስን ገዳም ሲያገለግሉ ኖረው አርፈዋል ።

25. ጥሩነህ (አለቃ ፡ ዘቦታ ኪዳነ ምህረት)

አለቃ ጥሩነህ በጎጃም ክፍለ ሃገር በባህር ዳር አውራጃ በአቸፈር ወረዳ ተወለዱ ። አለቃ ጥሩነህ ከመምህር ተክሌ በዋሽራ ፡ ከመምህር ገሰስ በይስማላ ጊዮርጊስ ቅኔ ከእነእርባ ቅምሩና ከነአገባቡ ተምረው በመምህር ነት ተመርቀዋል ። ወደጎንደርም ሄደው በበለሳና በዋድላ ከነበሩ መምህራን የየቤቱን እርባ ቅምር ፡ የአገባብና የቅኔ ጎዳና ልዩነት አጥንተው የቅኔ መምህርነት ሙያቸውን አደላድለዋል ።

አለቃ ጥሩነህ ወደወሎ ክፍለ ሃገር ሄደው በቦረና አውራጃ ከአደሬ ማርያም ደብር ሊቅ ከመምህር ጨፋ አቡሻህር አጥንተዋል ። የቅኔና የአቡሻህር ሊቅ የነበሩት መምህር ጨፋ ካረፉ በሁዋላ በመምህራቸው ወንበር ተተክተው አስተምረዋል ።

አለቃ ጥሩነህ ፋሽስት ኢጣልያ ኢትዮጵያን በወረረች ጊዜ የማስተማርና የቤተ ክርስቲያን አገልግሎት ሰራቸውን በቦታ ኪዳነ ምህረት ቀጥለዋል ። እኒህ ሊቅ ከሚወዱት የማስተማርና የቤተ ክርስቲያን አገልግሎት ሰራቸው ሳይለዩ አርፈው በቦታ ኪዳነ ምህረት ተቀብረዋል ። (ታሪኩ ደቀ መዝሙራቸው አለቃ አፈ ወርቅ ዘውዴ ካቀረቡት በምህፃር ቀርቧል) ።

26. ጥበቡ ካሳ (መሪጌታ ፡ ዘቦገና ግራር ኢየሱስ)

መሪጌታ ጥበቡ ካሳ በጎጃም ክፍለ ሃገር በደብረ ማርቆስ አውራጃ በቦገና ግራር ኢየሱስ ደብር ከአባታቸው ከመሪጌታ ካሳና ከእናታቸው ከወደዘሮ አለሙሽ ገብሬ በ1882 አ.ም. ተወለዱ ።

መሪጌታ ጥበቡ ካሳ ንባብና ዐዋት ዜማ ከአባታቸው ከመሪጌታ ካሳና ከእናታቸው ከመሪጌታ ልመንህ ገብሬ ተምረዋል ። ቅኔና የመፃህፍተ ብሉያትን ትርጓሜ ከመምህር ተክሌ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። ወደ ዋድላም ሄደው በዚያ ከነበሩ መምህራን የቅኔና የአገባብ ሙያቸውን አደላድለዋል ።

መሪጌታ ጥበቡ ካሳ በተወለዱበት ደብር በቦገና ግራር ኢየሱስ ከ1916 አ.ም. ጀምሮ ቅኔና አገባብ በማስተማር አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ። እኒህ ሊቅ የሚወዱትን የማስተማር ስራ ሳይቋርጡ በተወለዱ በ74 አመታቸው በ1956 አ.ም. አርፈው በቦገና ግራር ኢየሱስ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል ። (ታሪኩ የአጎታቸው የልጅ ልጅ ዶክተር ሃይለ የሻነው ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው) ።

ባለቅኔዎቹ

በፊደል ተራ

(የቅኔዎቻቸው ቁጥሮች ከለዋቻቸው ጋር ለፍረዋል ። ከስማቸው በፊት የኮከብ ምልክት የተደረገባቸው የህይወት ታሪካቸው ባጭሩ ተፅፎላቸዋል) ።

- 1 ሃብቴ (ደብተራ ፡ ዘሽንኩርት ሚካኤል) 7 ፡ 372
- 2 ሃብተ ድንግል (ራቅማሰሬ) 50
- 3 ሃይለ ሰላሴ (አለቃ) 257
- * 4 ሃይለ ኪዳናት (ቄስ ገበዝ ፡ ዘዕላሎ) 51 ፡ 234
- 5 ህሩይ ወልደ ሰላሴ (ብላቴን ጌታ) 365
- 6 ህሩይ ፋንታ (አለቃ) 390
- 7 ለማ ሀይሉ (አለቃ) 161
- 8 መርሃዕድቅ (ግራጌታ) 121
- * 9 መራሂ (አለቃ ፡ ዘጉና ሚካኤል) 311 ፡ 353
- 10 መርሻ (አለቃ) 230
- 11 መርሻ ሃይሉ (መጋቢ ፡ ዘዲማ ጊዮርጊስ) 333
- 12 መኮንን ሰሎሞን (አለቃ) 337
- * 13 መዝሙር ካሳ (አለቃ) 338
- 14 ምሥራቅ (አለቃ ፡ ዘኤልሻማ) 26 ፡ 207 ፡ 286 ፡ 287 ፡ 290 ፡ 348 ፡ 349 ፡ 363
- 15 ምንደስይል (አባ) 249
- 16 ምንደስይል (ደብተራ) 103
- 17 ሞገስ (መምህር ፡ ዘግሸን ማርያም) 347
- 18 ራስወርቅ (መምህር) 213
- * 19 ሮብአም መልአክ ፀሃይ) 150
- * 20 ሳሙኤል (አለቃ ፡ ዘግሸን ማርያም) 324
- * 21 ቀፀላ ሃይሉ (መምህር ፡ ዘዋሽራ) 194
- 22 ቀፀላ (ሊቄ) 240
- 23 ቃማ (አባ) 156

- * 24 በሻህ (አለቃ : ዘራጉኤል) 95
- 25 በቀለ ጎበና (አለቃ : ዘየውሽ ሚካኤል) 232 : 233 : 385
- 26 በቃ (ቄሰ ገበዝ : ዘጎንጅ) 159 : 219 : 253
- 27 ተሰማ (አለቃ : ዘቀራንዮ) 304
- 28 ተካልኝ (ቀኛዝማች : ዘየነጃሚካኤል) 277 : 315
- 29 ተክለ ማርያም (አለቃ) 319
- 30 ተክለ ሰላሴ (አለቃ) 352
- 31 ተክሌ (መምህር : ዘዋሽራ) 136 : 199 : 201 : 359
- 32 ተክለ ፅዮን (አለቃ) 187 : 188 : 375
- 33 ተዋነይ : 8
- 34 ተድላ (መምህር) 173
- 35 ተጠምቆ (አለቃ) 269 : 342
- 36 ታመነ (አለቃ) 231
- 37 ችኮል (ባህታዊ : ዘወይበይኝ ማርያም) 395
- 38 ነቅኦ ጥበብ (አለቃ) 96 : 145
- * 39 ነጋሽ ሃይሉ (አለቃ) 37
- 40 ናሁዳ (አለቃ) 252 : 386
- 41 ናትናኤል : 134
- 42 አለማየሁ ፈንታ (አለቃ) 196
- 43 አልታሰብ (አለቃ : ዘደብረ ሃይል) 42
- 44 አስበዓድቅ (አለቃ) 220
- 45 አስራት ንዋይ (ድማሃ ገነት : ዘኤልያስ) 305
- 46 አስፋው (መሪጌታ : ዘተድባበ ማርያም) 312
- 47 አርአያ ወረታ (አቶ) 178 : 227
- 48 አካለወልድ (መምህር) 98 : 203 : 259
- * 49 አወቀ (አለቃ : ዘወቄጣ ማርያም) 238
- 50 አድማሱ ጀንበሬ (መልአክብር ሃን) 11 : 12 : 17 : 52 : 106 : 171 : 216 : 239 : 244 : 250 : 318
- 51 አድማሱ ጌትየ (ንቡረ እድ) 280 : 355
- 52 አፈወርቅ ዘውዴ (አለቃ) 30
- * 53 አፈወርቅ (መምህር : ዘአክሱም) 21

- 54 አፈወርቅ ትኩየ (መሪጌታ : ዘሰይፍአጥራ ማርያም) 131 : 301
- 55 እሸቴ (መልአክ ገነት) 124
- 56 እንግዳወርቅ ሃይሉ (አለቃ) 126 : 204
- 57 እንግዳ ደስታ (አለቃ) 326
- * 58 ኪዳናት ወልደሩፌአል (ቄሰገበዝ : ዘጎንጅ) 153 : 190
- 59 ካሳ (አለቃ) 68
- 60 ካሳ (ቄሰገበዝ : ዘጎንጅ) 138
- 61 ክንፉ (አለቃ : ዘራጉኤል) 93 : 125
- 62 ክፍለዮሃንስ (መምህር : ዘጎንደር) 129
- 63 ክፍሌ ፈለቀ (አለቃ) 295
- 64 ወልደመስቀል (አለቃ) ዘኡርኤል) 158
- * 65 ወልደሚካኤል (መምህር : ዘዜና ማርቆስ) 200
- 66 ወልደማርያም ሃብቴ (አለቃ) 38 : 181
- 67 ወልደ ሰንበት (ሊቀህሩያን) 272
- 68 ወልደሰላሴ (አለቃ) 266 : 399
- 69 ወልደትንሳኤ (መሪጌታ) 316
- * 70 ወልደአብ (አለቃ) 100
- * 71 ወልደ ኢየሱስ (ሊቀ ጠበብት : 14 : 71
- * 72 ወልደ ኪዳን ጀንበሬ (መሪጌታ : ዘደብረ ታቦር) 263
- 73 ወልደ ዮሃንስ (መልአክ ብርሃን) 392
- 74 ወልደ ጊዮርጊስ (ሊቀ ጠበብት) 6
- 75 ወልደ ጊዮርጊስ (አለቃ) 268
- 76 ወርቅ አገኘሁ ተክሌ (አለቃ) 31 : 164 : 222
- 77 ወርቅነህ ዋሴ (መሪጌታ) 59
- * 78 ዋሴ (አለቃ : ዘድንግራ ማርያም) 23
- 79 ውብሸት (ቄሰገበዝ : ዘብቸና) 160
- 80 ዘወልዴ (አለቃ) 18 : 193 : 202 : 241
- 81 ዘዮሃንስ (አለቃ) 152 : 198 : 302 : 384
- 82 ዘገየ (ሊቀህሩያን : ዘደብረ መዊእ) 83
- 83 የማነብርሃን (ቄሰገበዝ) 208
- 84 ያምሮት (አለቃ) 49
- 85 ይርጉ (አለቃ) 228 : 289

- 86 ይትባረክ ቂርቆስ (መሪጌታ : ዘደብረፅሙና) 225
 87 ዮሃንስ ማምሻ (አጋፋሪ : ዘመናገሻ ማርያም) 139
 88 ዮፍታሄ : 57
 89 ደለለ (መሪጌታ : ዘዋሽራ) 33
 90 ደሴ ማእበል : 215
 * 91 ደስታ ሃሊቡ (መምህር : ዘዋሽራ) 343
 92 ደስታ (አለቃ : ዘተድባበ ማርያም) 327
 93 ደስታ (አለቃ) 35 : 367
 94 ዳኚ (አለቃ) 360
 95 ድንቄ (አለቃ) 175 : 242 : 262 : 265 : 344 : 354
 96 ድንቆ ማርቆስ : 108
 * 97 ዶሪ (አለቃ : ዘጨለቆት ስላሴ) 237
 * 98 ገላንሽ ሃዲስ (እማሆይ : ዘፅላሎ) 82 : 340
 99 ገሰሰ (መምህር : ዘየስማላ ጊዮርጊስ) 361 : 368 : 381 : 393
 100 ገብረ መድህን (አለቃ) : ዘሌመንስላሴ) 276 : 339
 101 ገብረ ሚካኤል እውር : 206
 102 ገብረ ሚካኤል (ባህታዊ) 212
 103 ገብረ ሚካኤል (አለቃ) 314
 104 ገብረ ማርያም ቡሬ (መልአክ ሰላም) 329
 105 ገብረ ማርያም (መምህር) 185
 * 106 ገብረ ኢየሱስ ቅኔፈጣሪ (አለቃ) 15
 107 ገብረ ኢየሱስ (አለቃ : ዘጠዳ) 195
 108 ገብረ ኢየሱስ (መምህር : ዘደብረ ሊባኖስ) 264
 109 ገብረ ስላሴ (ንቡረ እድ) 357 : 379
 110 ገብረ ስላሴ ክንፉ (መምህር : ዘኤልያስ) 1 : 32 : 36 : 60 : 73 :
 87 : 117 : 122 : 123 : 130 : 140 : 217 : 267 : 271 : 299 :
 335 : 336 : 358 : 364 :
 111 ገብረ ጊዮርጊስ (መምህር : ዘአክሱም) 366
 112 ገዛኸኝ (ግራጌታ : ዘመርጡል ማርያም) 77
 113 ጌታውን (አለቃ : ዘሞጣ ጊዮርጊስ) 81
 114 ግእዛን (ቄሰገበዝ) 307
 115 ጎሹ አራት አይና : 166

- 116 ጎበና (አለቃ) 270
 * 117 ጎበዜ (አለቃ : ዘደብረወርቅ) 209 : 292
 * 118 ጓሉ (ቄሰገበዝ : ዘዲማ) 3
 * 119 ጥሩነህ (አለቃ : ዘቦታ ኪዳነ ምህረት) 2 : 22 : 274 : 275 :
 310 : 317 : 321 : 331 : 350 : 370 : 397
 * 120 ጥበቡ ካሳ (መምህር : ዘቦገና ግራር ኢየሱስ) 79 : 351
 121 ፀጋ (አለቃ) 148
 122 ፈቃዴ (አቶ) 94 : 398
 123 ፈንታ ገብርየ (መልአክብርሃን) 53 : 186
 124 ፍስሃ ክርስቶስ (አባ) 255
 125 ፍስሃ ጊዮርጊስ (ቄሰገበዝ : ዘዳሞ) 356